

Pinagpalang Alaala
Matandang Paisios ng Bundok Athos
Mga Salita

Tomo I
Sa Kalungkutan at Pag-ibig
Tungkol sa Makabagong Tao

Isinalin mula sa Griyego

Mga Nilalaman:

Tala ng Talambuhay.....	4
Panimula.....	5
Panimula (mula sa mga salita ng Nakatatanda).....	9
Paano Nagdurusa ang mga Tao.....	11
Seguridad at Kahinaan.....	11
Mga Paghahanap ng Tao.....	12
Sa ating panahon, kulang ang mga buhay na halimbawa.....	13
Madaling makakita ng 'slippery slope' at madulas pababa nito.....	14
Hindi tayo iniwan ng Diyos sa ating kapalaran.....	15
May mga mahihirap na panahon na darating.....	17
Bahagi 1. Tungkol sa Kasalanan at sa Diyablo.....	18
Kabanata 1. Tungkol sa kung paano naging uso ang kasalanan.....	18
Pinagsasabihan ng konsensya ang mga tao.....	19
Kapag ang isang tao ay lumalayo sa Diyos, nararanasan niya ang impiyernong paghihirap.....	19
Huhusgahan ang isang tao ng panginoong pinagtatrabahuan niya.....	21
Kabanata 2. Tungkol sa kung paano talagang nagwala ang Diyablo sa ating panahon.....	22
Sa pamamagitan ng ating kasalanan, binibigyan natin ang diyablo ng kapangyarihan sa atin.....	22
Ang kumpisal ay nag-aalis sa diyablo ng kapangyarihan nito sa isang tao.....	23
Hindi lumalapit ang diyablo sa dalisay na nilikha ng Diyos.....	24
Huwag nating makipag-usap sa diyablo.....	25
Ang demonyo ay walang kapangyarihan.....	25
Ang demonyo ay hangal.....	27
Bakit pinapayagan ng Diyos ang demonyo na tuksuhin tayo?.....	28
Ang demonyo ay ayaw magsisi.....	29
Pinapababa ng kababaang-loob ang diyablo sa alikabok.....	31
Kabanata 3. Tungkol sa makalupang espiritu.....	31
Ang Diyablo ang namamahal sa kayabangan.....	31
Dapat unahin ang kagandahan ng kaluluwa.....	32
Makapag-yaring mga pagnanasa.....	33
Ang mga makamundong kagalakan ay materyal na kagalakan.....	35
Ang makalupang diwa sa buhay espirituwal.....	36
Ang makalupang espiritu sa buhay monghe.....	37
Ang makalupang espiritu ay isang sakit.....	40
Kabanata 4. Tungkol sa malaking kasalanan ng kawalang-katarungan.....	40
Ang kawalan ng katarungan ay nagdudulot ng galit ng Diyos.....	40

Ang taong di-makatarungan ay nagdurusa.....	41
Ang kawalan ng katarungan ay nagdudulot ng pagdurusa pati sa mga supling.....	43
Ang siyang kumikilos nang hindi makatarungan sa atin ay nagpapakita ng kabutihang-loob sa atin.....	44
"Ibigay sa kanya ang nararapat sa kanya".....	45
Paano naligaw ang mundo.....	46
Kung ang isang tao ay matuwid, ang Diyos ay nasa kanyang panig.....	47
Ang mga matuwid ay tumatanggap ng kanilang gantimpala kahit sa buhay na ito.....	49
Kabanata 5. "Pagpalain, at huwag sumpain...".....	50
Mga karamdaman at aksidente na nagmumula sa sumpa.....	51
Ang sumpa ng magulang ay napakalakas.....	52
'Isang marangal na sumpa'.....	53
Masamang mata.....	54
Ang pagpapala na nagmumula sa puso ay banal na pagpapala.....	55
Kabanata 6. Tungkol sa kung paano nagdudulot ng kapahamakan ang kasalanan.....	56
Lahat ng pinapayagan ng Diyos ay para sa kabutihan ng sangkatauhan.....	58
Ngayon, itinutulak ang Diyos sa huling lugar.....	59
Nawa'y magkaroon ng awa ang Diyos sa mundo at magpadala sa atin ng ulan.....	61
Hilingin natin sa Diyos na ipagkaloob sa mundo ang pagsisisi.....	63
Bahagi 2. Tungkol sa Modernong Kultura.....	64
Kabanata 1. Tungkol sa Karunungan ng Diyos at sa Kapaligiran.....	64
"Sa buong karunungan ay nilikha Mo...".....	64
Ano na ang nagawa ng mga tao ngayon?.....	66
Nawalan ng pasensya ang mga tao.....	67
Nalantad nila sa polusyon ang buong atmospera – iyan ay isang bagay, ngunit ang kanilang mga buto ay naging hadang.....	68
Polusyon at pagkawasak ng kapaligiran.....	70
<u>Kabanata 2. Tungkol sa kung paano ang isang panahon ng maraming kaginhawaan ay katumbas ng isang panahon ng maraming problema.....</u>	<u>73</u>
Ang puso ng mga tao ay naging bakal na rin.....	73
Nabaliw ang mga tao dahil sa mga kotse.....	74
Malaki ang pinsalang idinulot ng telebisyon sa mga tao.....	75
Isang monghe at ang makabagong teknolohikal na pag-unlad.....	75
Ang kawalan ng mga luho ay napakakatulong sa mga tao.....	78
Ang kasaganaan ng mga kaginhawahan ay ginagawang walang silbi ang isang tao.....	79
Kabanata 3. Tungkol sa pangangailangang pasimplehin ang buhay upang matanggal ang pagkabahala sa isip.....	81
Ang tagumpay sa mundo ay nagdadala ng pang-mundong pagkabahala sa kaluluwa.....	81
Ang makabagong buhay, kasama ang walang tigil na karera ng mga daga, ay isang impyernong paghihirap.....	83
Ang pagkabalisa ay nagmumula sa diyablo.....	84
Malaking tulong ang pagiging payak sa buhay monghe.....	85
Ang marangyang pamumuhay ay sumisira sa mga monghe.....	88
Simplihin ang iyong buhay.....	90
Kabanata 4. Tungkol sa panlabas na ingay at panloob na katahimikan.....	93
Binago ng mga tao ang mapayapang kalikasan ng mundo.....	93
Winasak pa nga ng mga tao ang mga banal na lugar sa disyerto.....	94
Ang katahimikan ay isang misteryosong panalangin.....	95
Nakasalalay sa indibidwal kung naririnig niya ang ingay o hindi.....	96
Igalang natin ang katahimikan ng iba.....	97
Ang panlaban sa ingay ay mabubuting pag-iisip.....	98
Dapat nating linangin ang panloob na katahimikan.....	100
Kabanata 5. Tungkol sa kung paano pinapalayo ng labis na pag-aalala ang isang tao sa Diyos.....	101
Huwag tayong kumapit sa masyadong maraming bagay.....	101
Hindi natin dapat ibigay ang ating mga puso sa mga materyal na bagay.....	102
Ang gawaing isinagawa nang may kapanatagan ng isip at panalangin ay pinapabanal.....	102
Ang labis na pag-aalala ay nagiging sanhi upang makalimutan ng tao ang Diyos.....	104
Masyadong maraming trabaho at pag-aalala sa makamundong bagay ng isang monghe.....	105
Kung saan maraming alboroto, maraming espiritwal na pakikialam.....	106
Dapat nating linangin ang diwa ng mapagmahal na pag-aaruga.....	107

Bahagi 3. Tungkol sa Espiritu ng Diyos at sa espiritu ng mundong ito.....	108
Kabanata 1. Tungkol sa sekular na edukasyon at kaalaman.....	108
Ang matalinong tao ay yaong naglinis ng kanyang sarili.....	108
Ang kaalaman na walang banal na kaliwanagan ay isang sakuna.....	110
Ang agham ay dapat ilapat sa buhay espirituwal.....	112
Ang Banal na Espiritu ay hindi bumababa sa pamamagitan ng teknolohiya.....	113
Dapat nating gawing banal ang kaalaman.....	114
"Ang isip ay mayabang".....	116
Gamitin natin nang tama ang ating isipan.....	117
Kabanata 2. Tungkol sa rasyonalismo ng ating panahon.....	120
Karaniwang katwiran sa buhay espirituwal.....	120
Ang makalupang rasunabilidad ay pinahihirapan ang tao.....	122
Pinipilit ng makalupang karaniwang pang-unawa ang kakayahan ng espirituwal na pakiramdam.....	123
" <i>Huwag humusga batay sa panlabas na anyo</i> ".....	125
Kabanata 3. Isang Bagong Henerasyon.....	127
Ang Pagkukulang ng Diwa ng Pagkukusa.....	127
Ang hindi matalinong pagmamahal ng magulang ay ginagawang walang silbi ang mga anak.....	131
Ang mga madilim na puwersa ay ginagabayan ang mga kabataan patungo sa kasamaan.....	132
" <i>Huwag mong subukang hawakan ang mga bata!</i> ".....	134
Dapat dumaan sa pagsubok ng pagkabirhen ang mga kabataan.....	136
Ang tunay na pag-ibig ay nagpapakita ng sarili sa mga kabataan.....	140
Kabanata 4. Tungkol sa kawalang-hiya at kawalang-galang.....	141
Ang pabaya na pag-uugali ay nagpapalayas sa paggalang.....	141
Paggalang sa mga nakatatanda.....	143
Nakarating na ang mga tao sa puntong hinuhusgahan nila ang Diyos.....	146
Ang kawalang hiya ay nagpapalayas sa Banal na Grasya.....	147
" <i>Igalang mo ang iyong ama at ang iyong ina</i> ".....	148
Ang agwat ng henerasyon.....	149
Kabanata 5. Tungkol sa panloob na kaguluhan ng tao at sa kanilang panlabas na anyo.....	150
Ang mga kahabag-habag na taong makamundo ay nakasuot ayon sa kanilang panloob na kalagayan.....	150
Sa ngayon, imposibleng matukoy kung lalaki o babae ang isang tao.....	153
Nananasabik ang mga tao sa kasimplehan.....	154
"Ang lalaki ay hindi dapat magsuot ng damit ng babae, at ang babae ay hindi dapat magsuot ng damit ng lalaki".....	156
Kosmetiko — mga mantsa sa imahe ng Diyos.....	157
Bahagi Apat. Tungkol sa Simbahan sa ating panahon.....	158
Kabanata 1. Tungkol sa Edukasyon.....	159
Ang Wikang Griyego.....	159
Mga Isyu sa Edukasyon.....	160
Ang Teorya ng Ebolusyon.....	162
Ang mga bata ay inilalayo sa Simbahan.....	163
Pinapabigatan ang mga bata.....	164
Ang tawag ng guro ay banal.....	166
Kabanata 2. Tungkol sa mga Pari at sa Simbahan.....	167
Ang isang pari ay may malaking pananagutan.....	169
Ang sekularisasyon ng klero.....	171
" <i>Sino ang nag-aakusa sa akin na nagdulot ng insulto?</i> ".....	172
Ang Tamang Pamamaraan sa mga Problema ng Simbahan.....	175
Tungkol sa Mataas na Tungkulin at Kaluwalhatian ng Tao.....	176
Paano pinamamahalaan ang Simbahan.....	179
Ang Banal na Liturhiya.....	180
Kabanata 3. Tungkol sa mga Kapistahan at Pampublikong Bakasyon.....	183
" <i>Tayong mga tapat, ipagdiwang ang espirituwal na handaan</i> ".....	183
" <i>Mas mabuti ang kaunti para sa matuwid...</i> ".....	184
Ang mga tao ay nagtatrabaho tuwing Linggo at mga araw ng pista, at dumarating sa kanila ang kapahamakan.....	188
Kabanata 4. Tungkol sa Ortodoksong Tradisyon.....	188
" <i>Si Hesus Kristo ay pareho kahapon, ngayon at magpakailanman</i> ".....	188
Paggalang sa Tradisyon.....	190

Panatilihin natin sa buhay monghe ang mga napatunayan na ng karanasan.....	192
Babalik ang mga tao sa mga lumang kaugalian.....	194
Kung walang pananampalataya, hindi makatayo ang mundo.....	196
Dapat nating iwan ang isang matibay na Tradisyon.....	196

Tala ng Talambuhay

Ang pinagpalang Nakatatandang Paisios (ipinanganak na Arsenios Eznipedis) ay ipinanganak noong ika-25 ng Hulyo 1924 (ayon sa lumang estilo) sa nayon ng Farasy, sa Kapadokya (Maliit na Asya). Sa panahon ng Palitan ng Populasyon¹, dinala siya sa Gresya bilang sanggol. Nanirahan ang kanyang mga magulang sa maliit na bayan ng Konitsa, kung saan lumaki ang hinaharap na Nakatatanda at doon niya natanggap ang kanyang pangunahing edukasyon.

Mula pa sa kanyang pagkabata, namuhay si Arsenios bilang isang asketa. Ikinalugod niya ang pagbabasa ng Mga Buhay ng mga Santo, at nagsikap nang may matinding sigasig, pambihirang alab at kahanga-hangang dedikasyong walang kompromiso upang tularan ang kanilang mga gawa. Inialay niya ang kanyang sarili sa walang patid na panalangin at, kasabay nito, sinikap niyang linangin ang pag-ibig at kababaang-loob sa kanyang sarili. Bilang isang binata, natutunan ng hinaharap na Nakatatanda ang hanapbuhay ng karpintero, na ninais ding maging tulad ni Cristo rito. Nang sumiklab ang Digmaang Sibil sa Gresya (1944–1948),² si Arsenios Eznepidis ay sapilitang inutusang maglingkod sa aktibong hukbo, sinanay bilang isang radio operator at naglingkod sa kanyang bansa nang tatlong taon at kalahati. Sa hukbo, ipinagpatuloy niya ang kanyang asetikong pamumuhay, at namukod-tangi siya sa pamamagitan ng kanyang tapang, pagsakripisyo, mataas na Kristiyanong moralidad, at iba't ibang talento.

Matapos tuparin ang kanyang tungkulin sa kanyang tinubuang-bayan, sinimulan ni Arsenius ang buhay monghe — ang buhay na pinangarap niya mula pa sa pagkabata. Kahit noong siya ay isang karaniwang tao pa lamang, makapagsalubong na siya nang higit sa isang beses sa mga banal na karanasan kay Kristo. Ngunit nang siya ay maging monghe, lalong naging maliwanag ang natatanging biyayang ipinagkaloob sa kanya ng mga Santo, ng Pinakabanal na Ina ng Diyos, at ng Panginoon Mismo. Naglingkod si Ama Paissios sa Banal na Bundok ng Athos, sa Monasteryo ng Stomion sa Konitsa, at sa Banal na Bundok ng Sinai. Namuhay siya nang payak, inialay ang sarili nang lubos sa Diyos, na Siya naman ang naghayag at nagkaloob sa kanya sa mga tao. Walang bilang na mga tao ang lumapit sa Nakatatanda at nakatagpo ng gabay at kaaliwan, paggaling at kapayapaan para sa kanilang mga naghihirap na kaluluwa. Ang banal na pag-ibig ay umapaw mula sa banal na kaluluwa ng Nakatatanda, at ang ningning ng Banal na Grasya ay sumilay mula sa kanyang pagmumukha bilang isang monghe. Araw-araw, nang hindi nagsasawa, inalis ni Nakatatandang Paisios ng Bundok Athos ang kirot ng mga tao, at ipinamamahagi ang banal na aliw sa kanyang paligid.

Noong ika-12 ng Hulyo 1994,³, matapos ang tunay na paghihirap na parang martir na, ayon sa sariling salita ng Nakatatanda, nagdala sa kanya ng mas malaking kapakinabangan kaysa sa mga gawaing asketiko ng kanyang buong nakaraang buhay, ay nakatulog sa Panginoon. Ang lugar ng kanyang pinagpala na pagpanaw ay ang Monasteryo ni San Juan na Teologo, na matatagpuan malapit sa

¹ Ang pagpapalitan ng populasyon noong 1924, kung saan ang mga Griyego mula sa Asya Menor ay muling nanirahan sa Gresya, habang ang mga Turko na naninirahan sa Gresya ay muling nanirahan sa Turkey. – *Tala ng tagasalin*

² Ang Digmaang Sibil ng Griyego noong 1944–1948 sa pagitan ng hukbong pamahalaan at mga komunistang rebelde. – *Tala ng tagasalin*.

³ Ayon sa sibil na kalendaryo. – *Tala ng tagasalin*.

nayon ng Suroti, hindi kalayuan sa Thessaloniki. Doon, sa kaliwa ng altar sa simbahan ng monasteryo na inialay kay San Arsenius ng Kapadokya, doon inihimlay si Nanakang Paisios ng Svyatogor.

Nawa'y sumasaatin ang kanyang pagpapala at mga panalangin.

Amen.

Panimula

Matapos ang kanyang pagpanaw noong Hulyo 1994, iniwan ng Pinagpalang Nakatatandang Paisios ng Bundok Athos sa mundo ang isang espirital na pamana—ang kanyang mga aral. Isang payak na monghe na nakatamo lamang ng batayang edukasyon sa elementarya, ngunit sagana sa karunungan kaloob ng Diyos, tunay niyang inubos ang kanyang sarili para sa kapwa. Ang kanyang pagtuturo ay hindi pangangaral o katekismo. Siya mismo ay namuhay ayon sa Ebanghelyo, at ang kanyang mga aral ay nagmula sa kanyang sariling buhay, na ang pangunahing katangian ay pag-ibig. 'Inaral niya ang kanyang sarili' ayon sa Ebanghelyo at dahil dito, itinuro niya sa atin muna sa lahat ng kanyang pag-uugali, at pagkatapos lamang sa pamamagitan ng kanyang pag-ibig na hango sa Ebanghelyo at mga salitang pinaliwanagan ng Diyos. Sa pakikipagtagpo sa mga tao—na magkakaiba-iba—hindi lamang matiisin na nakikinig ang Nakatatanda sa kanilang mga ipinagkatiwala sa kanya. Sa kanyang katangi-tanging banal na kasimplehan at paghuhusga, tumagos siya sa kailaliman ng kanilang mga puso. Ginawa ng Nakatatanda na parang sarili niya ang kanilang sakit, ang kanilang pagkabahala, at ang kanilang mga kahirapan. At pagkatapos, sa isang hindi halatang paraan, nagaganap ang isang himala—isang pagbabago ng tao. "Ang Diyos," ang sasabihin ng Nakatatanda, "ay gumagawa ng himala kapag taos-puso nating pinaghahatian ang sakit ng kapwa."

Ikinagalak naming lubos na makita ang matinding interes sa pagbabasa ng mga unang aklat na inialay sa buhay at mga aral ni Nanakong Paissios. Maraming tao ang nagsalita nang may pagkamangha kung paanong sa mga aklat na ito ay kanilang nahanap ang mga sagot sa mga katanungang matagal nang bumabagabag sa kanila, mga solusyon sa kanilang mga problema, at kaaliwan sa kanilang mga kalungkutan. Lalo kaming natuwa nang makita kung paano ang mga taong malayo sa Simbahan, nang mabasa nila ang tungkol sa Nakatatanda, ay naging tunay na interesado at binago ang kanilang mga buhay. Sa bagay na ito, madalas kaming naaalala sa mga salita ng isang himnodista ng simbahan na inialay kay San Basilio ang Dakila: 'Siya'y nabubuhay at pumanaw sa Panginoon; siya'y nabubuhay at kasama natin, habang siya'y nagsasalita sa atin mula sa mga aklat.'⁴ Kasabay nito, bilang tugon sa patuloy na kahilingan ng aming mga kapatid kay Kristo, naramdaman naming kailangan naming ipakilala sa kanila ang mga salita ng Nanak—mga salitang buong paggalang naming naitala mula pa sa pinakaunang araw ng pag-iral ng aming monasteryo at na nagdala rin sa amin ng malaking kapakinabangan.

Sa probidensya ng Mabuting Diyos, ang aming monastikong komunidad ay utang ang mismong pag-iral nito kay Elder Paissios ng Svyatogorsk. Si Ama Paissios ang tumanggap ng pagpapala ng obispo upang itatag ang monasteryo, at siya rin ang nagsumikap na matiyak na makahanap ng lugar para sa pagtatayo nito. Noong 1966, nang makilala namin si Ama Paissios sa ospital matapos ang kanyang operasyon sa бага, tinulungan namin siya. Mula noon, bilang pasasalamat sa amin ng kanyang buong marangal at maawain na puso, itinuring niya ang sarili bilang aming nakatatandang kapatid na lalaki at sinabi niyang tungkulin niya na 'maghanap ng tahanan para sa kanyang mga kapatid na babae'—na ang ibig sabihin ay ang pagtatatag ng kumbento.

⁴ Mula sa stichera na nauuna sa Synaxarion para sa ika-6 na ode ng canon sa Matins, 1 Enero. – *Tala ng tagasalin*.

Noong Oktubre 1967, nang manirahan ang mga unang madre sa monasteryo, dumalaw sa amin si Elder Paisios at nanatili sa komunidad ng dalawang buwan, tinulungan niyang ayusin ang pamumuhay ng komunidad sa monasteryo. Sa mga sumunod na taon, habang naninirahan sa Banal na Bundok ng Athos, karaniwang binibisita kami ng Nakatatandang Paisius nang dalawang beses sa isang taon, na nag-aalok ng kanyang mga payo na mula sa Diyos at nagbibigay ng personal na halimbawa upang matulungan ang espirituwal na paglago ng buong monasteryo at ng bawat madre nang paisa-isa. Bukod pa rito, mula sa Bundok Athos—na tinatawag niyang 'espirituwal na Amerika'—sinusuportahan kami ng Nanak sa pamamagitan ng kanyang mga panalangin at ng mga liham na ipinadala niya, alinman nang personal sa bawat madre o sa buong komunidad.

Kaya naman, noong 1967, sinimulan ni Nanakang Paisios na itatag ang pundasyon para sa pamumuhay na sama-sama ng aming monasteryo. Pinag-aralan niya nang mabuti ang bawat aspeto ng pamumuhay monghe—mula sa pinakasimpleng pang-araw-araw na bagay hanggang sa pinakamalubha at pinakaespirituwal na mga isyu. 43 anyos siya noon, ngunit isa na siyang taong perpekto 'ayon sa sukat ng tangkad ng kaganapan ni Cristo' (Efe. 4:13). Kahit noon pa, taglay na ni Ama Paissius ang karunungan ng isang tunay na nakatatanda. Mula pa sa mga unang araw ng pag-iral ng monasteryo, itinuring naming m ang kanyang mga salita bilang 'mga salita ng buhay na walang hanggan' (Juan 6:68) at napagtanto naming ito ang mga pangunahing at hindi matitinag na katotohanan na dapat maging saligan ng aming pang-araw-araw na pamumuhay. Kaya, sa takot na baka makalimutan namin ang sinabi ng Nakatatanda, nagmadali kaming isulat ang kanyang mga salita, upang sa hinaharap ay magamit namin ang mga ito bilang isang maaasahang gabay para sa aming buhay monghe.

Nang mapuno na ng aming mga tala ang mga unang kuwaderno, buong takot naming iniharap ang mga ito sa Matanda para sa kanyang paghuhusga. Bakit buong takot? Dahil palagi niyang binibigyang-diin ang kahalagahan ng pagsasabuhay ng mga aral; dahil ayaw niya na puro lang kami mag-ipon ng 'hilaw na materyal' o 'municion' nang hindi isinasabuhay ang aming mga narinig. Ipinag-utos niya na magsagawa kami ng espirituwal na pagmumuni-muni sa mga narinig o nabasa namin. Sinabi ng Nakatatanda na kung hindi, ang napakaraming tala at sulat-sulat ay hindi magiging kapaki-pakinabang sa amin, katulad ng napakaraming sandata at bala na walang silbi sa isang estado na ang hukbo ay hindi sanay at hindi kayang gamitin ang arsenal na iyon.

Sa pagsunod sa aming paulit-ulit na pakiusap, pumayag si Ama Paissius na suriin ang aming mga tala at, kung kinakailangan (kung may hindi kami naintindihan sa kanyang mga sinabi), magwasto at magdagdag.

Nagbigay ang Nanak ng espirituwal na gabay sa aming monasteryo sa loob ng dalawampu't walong taon. Sa lahat ng taong iyon, naitala namin ang kanyang mga salita: sa mga pagtitipon ng buong komunidad ng mga monghe, pati na rin sa mga pagpupulong ng Espirituwal na Konseho ng monasteryo, na kanyang dinaluhan. Noong una, nagsusulat nang kamay ang mga madre, ngunit sa mga nakaraang taon ay gumamit sila ng tape recorder. Bukod pa rito, sinusulat ng bawat madre kaagad pagkatapos ang nilalaman ng kanyang personal na pakikipag-usap sa Nakatatanda. Nang malaman ito ni Ama Paisius, pinagalitan pa nga kami nang kaunti: "Bakit ninyo naman sinusulat lahat ito? Ikinokola ninyo ba ito para sa oras ng pangangailangan, o ano? Ang punto ay magtrabaho kayo at isabuhay ang mga narinig ninyo. At sino ang nakakaalam kung ano ang naisulat ninyo diyan! Halika, dalhin ninyo sa akin para makita ko!" Ngunit nang ipakita namin sa kanya ang isa sa mga tala ng madre, nagbago ang kanyang ekspresyon; siya ay kumalma at sumigaw nang may kasiyahan: "Iyan ang tamang paraan, kapatid ko! Ang madre na ito ay parang tape recorder lang! Sinulat niya nang eksakto ang sinabi ko!.."

Karaniwan, ang aming mga pag-uusap ay sa anyo ng kanyang pagsagot sa aming mga tanong. Ang pangunahing paksa ng aming pribadong pag-uusap kasama ang mga madre ay palaging personal na espirituwal na pagsusumikap. Ang mga paksa para sa mga pagpupulong ng Espirituwal na Konseho ay

inihahanda nang maaga. Ipinapasa namin kay Ama Paissios para sa kanyang pagsusuri ang mga tanong na naipon habang wala siya — mga usaping pang-administratibo at pang-araw-araw, mga isyung espiritwal at panlipunan, usaping pang-simbahan at pambansa, pati na rin ang napakaraming iba pang bagay. Sa wakas, sa mga pangkalahatang pagtitipon ng monasteryo, bukod sa mga tanong ng mga madre, kahit ano ay maaaring magsilbing pahiwatig para sa Nakatatanda upang magsimulang magsalita tungkol sa isang partikular na paksa: ang ugong ng lumilipad na eroplano, ang tunog ng makina, awit ng ibon, kaluskos ng pinto, isang salitang basta na lang binitiw ng iba — alam ng Nakatatanda kung paano makakuha ng espiritwal na kapakinabangan mula sa lahat ng bagay. Kahit anong maliliit na bagay ay maaaring maging dahilan para sa isang seryosong pag-uusap. Sinasabi niya: "Ginagamit ko ang lahat upang makaugnayan ang makalangit na kaharian, ang Langit. Alam mo ba kung anong espirituwal na pakinabang at karanasan ang nakukuha ng isang tao kung pinag-iigihan niyang gawing espirituwal ang lahat [ng dumarating sa kanya]?"

'Ang Mabuting Diyos ay una sa lahat nagmamalasakit sa ating buhay sa hinaharap at [pagkatapos lamang] sa ating buhay sa lupa,' ang sasabihin ng Nanak. Siya mismo, sa pakikitungo niya sa mga tao, ay may iisang layunin: sa pamamagitan ng pagtulong sa isang tao na matukoy ang kalooban ng Diyos at makipag-isa sa kanyang Nilikha, inihahanda ni Ama Paisius ang isang tao para sa Kaharian ng Langit. Sa pagbibigay ng mga halimbawa mula sa kaharian ng kalikasan o agham, sining o pang-araw-araw na pamumuhay ng tao, hindi niya ito tinitingnan nang hiwalay sa espiritwal na realidad. Nais niyang gisingin ang kaluluwa ng kanyang kausap mula sa kanilang pagtulog; sa pamamagitan ng mga parabula, tinulungan niya silang maunawaan ang pinakamalalim na kahulugan ng buhay at 'mamatigas sa Diyos.'

Ang pananalita ni Nanakang Paissios ay nailalarawan ng kasimplehan, talas ng isip, at isang masigla at tunay na pagpapatawa. Nagawa niyang ipahayag ang mga dakilang katotohanan nang payak at may kagalakan. 'Pinapainit ko kayo tulad ng araw,' ang sasabihin ng Nanak, na ang ibig sabihin ay kung paanong ang init ng araw ay kinakailangan para mamulaklak ang mga usbong ng bulaklak, gayundin ang banayad na pastol na pagdampi sa kaluluwa ay tumutulong dito upang magbukas at pagalingin mula sa paghihirap nito. Tunay na ito ay isang ministryo na hinimok ng Diyos. Madalas nitong inihahanda ang lupa ng kaluluwa upang tanggapin ang mahigpit na salita ng katotohanan ng Ebanghelyo, na hindi nagpapahintulot ng kompromiso. Kaya naman, kahit ang pinakamahigpit na mga salita ni Nanakang Paissios ay tinanggap ng puso bilang hamog na nagbibigay-buhay. At pagkatapos, ang mga pusong pinagyaman ng mga aral ng Nanakang Paissios ay namunga ng espirituwal na bunga.

Ang mga tala na naipon sa loob ng dalawampu't walong taon, pati na ang mga liham ng Nakatatanda mula sa Banal na Bundok, ay inayos pagkatapos ng kanyang pagpanaw. Inuri namin ang mga materyal ayon sa paksa upang mas madali itong mailapat sa ating pang-araw-araw na buhay. Kasabay nito, inayos namin ang mga salaysay na naitala namin tungkol sa buhay ng Nanak, pati na rin ang mga himalang nagawa sa kanya. Ibinunyag sa amin ni Nanak ang lahat ng ito hindi upang purihin ang sarili. Sa pamamagitan ng kanyang mga kuwento tungkol sa sarili, tunay niyang ipinagkaloob sa amin ang espirituwal na limos. "Sinasabi ko sa inyo ang lahat ng ito," wika niya, "hindi para magbigay kayo ng medalya sa akin at tawagin akong isang mabuting tao. Kapag nagsasalita ako tungkol sa digmaan, sa hukbo o sa anumang bagay—kahit nakakatawa pa—hindi ko ito ginagawa nang walang dahilan. Nais kong ituon ninyo ang pansin sa isang bagay; nais kong maunawaan ninyo ang diwa nito. Hindi ako nagsasabi ng anumang hungkag o walang silbi." Sa ganitong paraan, ang Nakatatanda ay naging isang 'espiritwal na donor.' Ibinuhos niya ang sarili niyang dugo upang palakasin ang ating mahina at kulang sa lakas na pananampalataya. Bilang isang tunay na Hari—isang anak ng Diyos—sinikap ng Nakatatanda na 'pukawin' ang ating pagmamahal sa Diyos at linangin ang espiritwal na kadakilaan sa ating kalooban, upang tayo ay 'maging isa sa Diyos.' 'Ibinubuhos ko ang sarili ko, ibinubuhos ko,' ang sasabihin niya, 'ngunit ano ang resulta? Pagkatapos ng lahat, upang matulungan

kayo, napipilitan akong magsalita tungkol sa mga napaka-personal na bagay. Nasisiyahan ako sa pinakamalaking pagsayang—ginugugol ko ang aking mga espirital na reserba! May naitutulong ba ito? Ang ibig kong sabihin, nawawala sa akin ang bawat pangyayaring ikinukwento ko para makatulong sa iyo—maging ito man ay tungkol sa pagpapakita ng Banal na Paggabay ng Diyos sa buhay ko o sa isang himalang naganap. May kahit kaunting benepisyong makukuha ba rito?"

Isinasaalang-alang na napakahirap ng mga panahong ito, nagpasya kaming hatiin ang lahat ng materyal na mayroon kami sa magkakahiwalay na tomo ayon sa paksa at simulan ang publikasyon sa mga paksang mas malawak ang interes. Marami sa mga tanong na ito ay simple at pangkaraniwan; gayunpaman, kung hindi natin sila lapitan ayon sa hinihingi ng Ebanghelyo, magiging malungkot (kung hindi man mapaminsala) ang mga kahihinatnan para sa buhay na ito at sa buhay na darating. Sa pagpili ng mga materyal ayon sa tema at paghahanda nito para sa publikasyon, naudyukan kami ng panghabambuhay na hangarin ni Nakatatandang Paissios na magsulat ng isang aklat na 'tungkol sa lahat: mga karaniwang tao, monghe, at mga klero.' Hindi natupad ng Nakatatanda ang kanyang plano, dahil inialay niya ang lahat ng kanyang oras sa mga taong pumupunta sa kanyang selda. Sa kabila ng kanyang unti-unting paghina ng pisikal na lakas, inialay niya ang kanyang sarili nang lubos sa iba. Sa isa sa kanyang mga liham mula sa Banal na Bundok, nabasa natin: 'At ito ang aking balita: maraming tao, samantalang ako ay pagod at pagu. Lalo pang dumarami ang mga tao na may kanya-kanyang problema, at tungkol naman sa aking pisikal na lakas—mas mabuting ipanalangin na huwag itong maubos. Kailangan ko ring alagaan nang kaunti ang sarili ko—pagkatapos ng lahat, wala akong karapatang sabihing 'hindi ko kaya.' Kaya mo man o hindi—dapat ay kaya mo."

Tulad ng nabanggit sa itaas, karaniwang sinasagot ni Nanakang Paisios ang aming mga tanong. Kaya naman, pinanatili ang format na dayalogo sa kompilasyon ng aklat na ito. Pinagyaman ang mga sagot ng Nakatatanda ng mga kaugnay na sipi mula sa kanyang mga liham sa monasteryo at sa iba't ibang indibidwal, mula sa mga librong isinulat niya mismo, at mula sa mga personal na tala ng mga madre at iba pa, na ginawa sa panahon o pagkatapos ng mga pag-uusap kasama siya. Ang mga karagdagang ito sa mga sagot ng Nakatatanda sa partikular na mga tanong ay nilalayong tuklasin ang mga paksa nang buong-buo hangga't maaari. Ginawa rin ang lahat ng pagsisikap upang matiyak na hindi mawawala ang sigla at masayang tono ng kanyang mga sinabi sa pagsulat nito sa papel. Hindi namin pinaikli ang ilang pag-uulit na ginamit ng Nakatatanda upang bigyang-diin ang isang partikular na punto. Pinanatili rin namin ang ilan sa mga panandang at sigaw na madalas lumitaw sa mga sinabi ng Nakatatanda at na nagpapahayag din ng kanyang malaking pag-ibig sa Diyos at sa sangkatauhan.

Madalas na pinag-uusapan ni Nuno Paisios ang buhay monghe. Ang dahilan nito ay hindi lamang dahil nakatuon ang kanyang talumpati sa mga madre. Ninais ng Nakatatanda na hanapin ng bawat tao — maging monghe man o karaniwang tao — ang 'kagalakan ng pagkamonghe' na nagmumula sa taos-pusong pagsuko ng isang tao sa Diyos. Sa ganitong paraan, napapalayang ang isang tao mula sa pakiramdam ng kawalan ng katiyakan na nagmumula sa paniniwala sa sariling 'ako', at natitikman pa nga sa buhay na ito ang kagalakan ng paraiso.

Ang aklat na **With Pain and Love: On Modern Man** ay ang unang tomo sa seryeng **The Words** ni Nakatatandang Paisios ng Bundok Athos. Para sa kaginhawahan ng mambabasa, hinati ang tomo sa apat na tematikong seksyon. Ang bawat seksyon naman ay nahahati sa mga kabanata, at ang bawat kabanata ay nahahati sa mas maliliit na bahagi na may katugmang mga pamagat. Ang mga paunang tala ay ibinigay pangunahin para sa mga hindi pamilyar sa terminolohiyang eklesiastikal at patristiko.

Tulad ng nabanggit sa itaas, madalas na kumukuha ang Nakatatanda ng mga halimbawa mula sa agham, sining, at iba pang mga espesyalisadong larangan. Upang maiwasan ang mga pagkakamali sa mga espesyalisadong termino at pahayag, kumonsulta kami sa aming mga kapatid kay Kristo na mga eksperto sa mga kaugnay na larangan. Taos-puso naming ipinaaabot ang aming pasasalamat sa kanila

para sa mga pagwawasto na kanilang ginawa, na hinihimok ng kanilang natatanging paggalang kay Nakatatandang Paissios. Magiging lubos din kaming nagpapasalamat sa aming mga mambabasa para sa anumang payo o puna.

Taos-puso naming ipinapanalangin na ang 'espiritwal na paggasta' na isinagawa ni Matanda Paisios dahil sa kanyang malaking pag-ibig ay magbigay-benepisyo sa mga payak at mabubuting-pusong kaluluwa ng aming mga mambabasa, at na sila ay mapagyaman ng banal na karunungan, 'nakatago sa mga pantas at matatalino, ngunit ipinahayag sa mga munting bata' (cf. Lucas 10:21). Amen.

14 Hunyo 1998

Linggo ng Lahat ng mga Santo

Ang Abadesa ng Kumbento ni San Juan na Apostol at Ebanghelista, ang Teologo, si Sister Philothea, kasama ang kanyang mga kapatid sa Kristo.

— Sabihin mo sa amin, Geronda.

— Ano ang sasabihin ko sa inyo?

— Gawin mo ang sinasabi ng puso mo.

— Ganito ang sinasabi ng puso ko: 'Kumuha ka ng kutsilyo, hiwain mo ako nang piraso-pirasong, ibigay mo sa mga tao, at pagkatapos ay mamatay ka.'

Panimula

(mula sa mga salita ng Nakatatanda)

"Ang mga panahong ating ginagalawan ay napakahirap at napakapanganib, ngunit sa huli ay magwawagi si Cristo."

— Sa ating panahon, ang karamihan sa mga tao ay pinalalaki sa makalupang paraan at nagmamadali sa napakabilis na takbo ng mundo. Ngunit dahil wala silang takot sa Diyos (at 'ang takot sa Panginoon ang simula ng karunungan'⁵), wala rin silang preno; at sa ganoong bilis, nang walang preno, nagtatapos ang kanilang karera sa bangin. Ang mga tao ay lubos na nababahala sa kanilang mga kahirapan at, sa karamihan, ay naitulak na hanggang sa antas ng pagkalito. Nawala na sa kanila ang kanilang gabay () at unti-unti na silang napapasapit sa kalagayang hindi na nila makontrol ang kanilang sarili. Kung ang mga pumupunta pa sa Banal na Bundok ay lubos na nababahala at nalilito, puno ng pagkabahala, isipin mo na lamang kung ano ang kalagayan ng iba—yaong malayo sa Diyos at sa Simbahan!

Sa bawat bansa, nakikita mo ang bagyo, malaking kaguluhan! Ang kahabag-habag na mundo — sana'y iunat ng Diyos ang Kanyang kamay! — ay kumukulo na parang pressure cooker. At tingnan mo kung ano ang ginagawa ng mga nasa kapangyarihan! Patuloy silang humahalo, itinapon ang lahat sa pressure cooker, at umihip na ito! Malalaglag na ang balbula anumang sandali! Sinabi ko sa isang taong nasa mataas na katungkulan: 'Bakit hindi ninyo pinapansin ang ilang bagay? Saan ito magtutungo?' Sumagot siya: 'Ama, noong una ay parang banayad na pag-ulan ng niyebe ang kasamaan, ngunit ngayon ay naging isang lahar na. Tanging himala na lamang ang makakatulong.' Ngunit ang iba, sa hangaring itama ang sitwasyon, ay lalo pang pinapalaki ang lahar ng kasamaan. Sa halip na gumawa ng tiyak na hakbang tungkol sa edukasyon at pagpapalaki, o itama ang mga bagay, lalo pa nilang pinapalala ang sitwasyon. Hindi nila iniisip kung paano pigilin ang pagguho, kundi lalo pa nilang pinapalaki ito. Pagkatapos ng lahat, sa simula ay maliit na bola ng niyebe lamang. Kung gumulong ito pababa sa

⁵ Salmo 110:10.

dalisdis, nagiging mas malaking bola ng niyebe. Habang nakakalikom ito ng niyebe, mga puno, bato, at basura, lumalaki ito nang lumalaki at nagiging isang pagguho ng niyebe. Ganoon din ang kasamaan: unti-unti, naging pagguho na ito ng niyebe at gumugulong pababa. Ngayon, upang wasakin ang pagguho na ito ng kasamaan, kailangan ng pagbomba.

— Geronda, nababahala ka ba sa lahat ng ito?

— Ah, at bakit pa nga ba naging kulay-abo ang balbas ko nang maaga? Dalawang beses akong nagdurusa. Una, kapag nahuhulaan ko ang isang bagay at sumisigaw ako para mabigyan tayo ng babala laban sa kasamaan na nagbabadya. At pagkatapos, kapag walang nakikinig dito (hindi naman dahil sa pagwawalang-bahala), sumasapit ang kasamaan at nagsisimula nang humingi sa akin ng tulong ang mga tao. Ngayon, naiintindihan ko na kung paano nagdusa ang mga propeta. Ang mga propeta ang pinakadakilang martir! Mas dakila silang martir kaysa sa lahat ng ibang martir, kahit na hindi lahat sa kanila ay namatay bilang martir. Sapagkat ang mga martir ay nagdusa nang maikling panahon, samantalang ang mga propeta ay nakakita ng kasamaan na isinasagawa at patuloy na nagdusa. Patuloy silang sumisigaw nang sumisigaw, habang ang iba ay nagpapatuloy sa kanilang mga gawain na parang dati. At nang bumaba ang poot ng Diyos dahil sa iba, nagdusa ang mga propeta kasama nila. Ngunit noon, dahil limitado ang pag-iisip ng mga tao, lumayo sila sa Diyos at sumamba sa mga diyus-diyosan. Ngayon, kapag kusang-loob na lumalayo ang mga tao sa Diyos, nagaganap ang pinakamalaking idolatriya.

Hindi pa natin napagtatanto na naglalayong wasakin ng diyablo ang mga nilikha ng Diyos. Nag-organisa siya ng isang 'punk party',⁶ upang sirain ang mundo; nagalit siya nang husto dahil nagsimulang lumitaw sa mundo ang isang malusog na kilusan. Nag-aalab siya ng galit dahil alam niyang kaunti na lang ang natitirang oras para kumilos.⁷ Sa ngayon ay kumikilos siya na parang kriminal na, kapag napalilibutan, sasabihin: 'Walang takas para sa akin, mahuhuli nila ako!' — at sinisira ang lahat sa kaliwa, kanan, at gitna. O tulad ng sa digmaan, kapag nauubos ang bala, hinuhugot ng mga sundalo ang kanilang bayoneta o sable, sumusugod sa labanan at — anuman ang mangyari! 'Mamamatay na rin naman tayo,' sabi nila. 'Kaya patayin natin ang maraming kaaway hangga't kaya natin!' Nagliliyab ang mundo! Napagtatanto mo ba ito? Isang makapangyarihang tukso ang bumagsak sa atin. Pinukaw ni Satanas ang apoy na ito na kahit magsama-sama ang lahat ng bumbero, hindi nila ito mapapatay. Isang espirituwal na apoy — wala nang natitirang hindi nasaktan. Ang tanging naiwan na lang ay ang manalangin na patawarin tayo ng Diyos. Pagkatapos ng lahat, kapag sumiklab ang isang malaking sunog at wala nang magawa ang mga bumbero, mapipilitan ang mga tao na lumapit sa Diyos at manalangin para sa malakas na ulan upang patayin ang mga apoy. Ganoon din sa espirituwal na apoy na ito na sinindihan ng diyablo—ang kailangan lang natin ay panalangin para sa tulong ng Diyos.

Ang buong mundo ay patungo sa isang bagay: ganap na pagbagsak. Hindi mo maaaring sabihin, 'May bahagyang sirang bintana o iba pang bagay sa bahay; hayaan mong ayusin ko.' Ang buong bahay ay gumuho na. Ang mundo ay naging isang wasak na nayon. Ang sitwasyon ay lumihis na sa kontrol. Nasa Diyos na ngayon kung ano ang gagawin Niya. Ngayon nasa Diyos na ang lahat: minsan gamit ang screwdriver, minsan gamit ang karot, minsan gamit ang tungkod, upang maitama ang lahat ng ito. Ang mundo ay may pigsa; nanlata na ito at handang pumutok, ngunit hindi pa ito hinog. Ang kasamaan ay hinog na, gaya ng nangyari noon sa Jerico,⁸ na kailangang linisin, sumailalim sa 'disinfection.'

⁶ Pankinia (Griyego: πάντες ἀπὸ κοινου – lahat nang sama-sama, magkakasama) – isang gawain na kinabibilangan ng lahat ng naninirahan sa isang monasteryo o skete. (Mula rito, ang mga tala ng mga Griyegong tagapaglathala ay ibinibigay nang walang sanggunian.)

⁷ Tingnan ang Pahayag 12:12.

⁸ Tingnan ang Josue 6:23.

Paano nagdurusa ang mga tao

Walang katapusan ang pagdurusa ng tao. Malawakang pagkabulok — buong pamilya, matatanda, mga bata... Araw-araw ay dumudugo ang puso ko. Karamihan sa mga tahanan ay puno ng kaguluhan, pagkabagabag at pag-aalala. Tanging sa mga tahananang naninirahan ang mga tao ayon sa kalooban ng Diyos ang payapa. Sa iba naman — may diborsiyo rito, pagkabangkarote roon, karamdaman sa ilang lugar, aksidente sa iba pa; ang ilan ay umiinom ng mga gamot na psychotropic, ang iba naman ay gumagamit ng mga narkotiko... Mga kaluluwang kawawa: ang iba'y mas matindi ang pagdurusa, ang iba naman ay hindi gaanong malala, ngunit lahat ay may kanya-kanyang sakit. Lalo na ngayon — walang trabaho, utang, pagdurusa; pinipiga ng mga bangko ang bawat huling sentimo mula sa mga tao, pinapaalis sila sa kanilang mga tahanan — napakaraming paghihirap! At hindi lang ito usapin ng isa o dalawang araw! Kahit na may isa o dalawang matatag na anak sa ganitong pamilya, nagkakasakit din sila dahil sa mga kalagayang ito. Kung ang mga tao sa maraming ganitong pamilya ay makakahanap, kahit isang araw lang, ng walang-alalang at malayang pag-iisip na taglay ng mga monghe, iyon ang magiging pinakamagandang Pasko ng Pagkabuhay para sa kanila.

Ang mundo ay isang trahedya! Kung magdurusa ka at mag-aalala ka para sa iba kaysa sa iyong sarili, ang buong mundo ay nagiging kasinglinaw ng X-ray, na pinapaliwanagan ng mga espirituwal na sinag. Kapag nananalangin ako, madalas kong nakikita ang maliliit na bata — mga dukhang munting bata — na dumaraan sa harap ko nang may kalungkutan at humihingi ng tulong sa Diyos. Ang kanilang mga pamilya ay humaharap sa mga problema at kahirapan, kaya pinapapanalangin sila ng kanilang mga ina — upang humingi ng tulong sa Diyos. Sinasabay nila ang parehong dalas, at ganoon tayo nakikipag-ugnayan sa kanila.

Seguridad at Kahinaan

Ang mundo ngayon ay protektado ng sari-saring 'mga pananggalang', ngunit dahil malayo ito kay Kristo, lubos itong walang depensa. Walang ibang kapanahunan na naranasan ang ganitong kawalan ng depensa gaya ng nararanasan ng mga tao ngayon. At, dahil hindi sila natutulungan ng mga panseguro ng tao, lumalapit sila sa barko ng Simbahan upang makaramdam ng espirituwal na kapanatagan, sapagkat nakikita nila na lumubog na ang barkong pangmundo. Gayunpaman, kung makita nila na tumatagos din ang tubig sa barko ng Simbahan, at ang mga nakasakay rito ay abala sa diwa ng sanlibutang ito, samantalang wala ang Banal na Espiritu, mawawalan ng pag-asa ang mga tao, sapagkat pagkatapos noon ay wala na silang maasahan.

Ang mundo ay naghihirap, nasisira, at, sa kasamaang palad, napipilitan ang lahat ng tao na mabuhay sa gitna ng mundanong pagdurusang ito. Karamihan ay nakararamdam ng malalim na pakiramdam ng pagka-abandona at kawalang-interes — lalo na ngayon — at nararamdaman ito kahit saan. Wala nang mahawakan ang mga tao. Tulad ng kasabihan: 'Ang malunod ay kumapit sa dayami,' ibig sabihin, ang taong nalulunod ay naghahanap ng makakapitan, para mailigtas ang sarili. Lulubog ang barko, at ang isang tao, na nagnanais iligtas ang sarili, ay sumusubok kumapit sa mast. Hindi nila iniisip na lulubog din ang mast kasama ng barko. Nakakapit siya sa mast at lalo pang lumulubog. Ang ibig kong sabihin, naghahanap ang mga tao ng sandalan, ng mahahawakan. At kung kulang sila sa pananampalatayang pagsisandalan, kung hindi nila lubos na naniwala sa Diyos upang lubos na umasa sa Kanya, hindi nila matatakas ang pagdurusa. Ang pagtiwala sa Diyos ay isang dakilang bagay.

Ang mga panahong ating tinatahak ay napakahirap at napakapanganib, ngunit sa huli ay magwawagi si Cristo. Makikita ninyo kung gaano karaming paggalang ang ipapakita ng mga tao sa Simbahan—basta't tayo [mga Kristiyano] ay namumuhay nang matuwid. Mapagtatanto ng mga tao na kung hindi, wala nang ibang mabuting mangyayari. Napagtanto na ng mga pulitiko na kung sino man ang makakatulong sa mga tao sa mundong naging parang kulungan ng mga baliw, ito ay ang mga tao ng

Simbahan. Oo, huwag kayong magtaka! Inamin ng ating mga pinunong pampulitika ang kanilang kawalan ng kapangyarihan at sumuko na. Noong isang beses, ilang pulitiko ang dumating sa selda ko at nagsabi: "Dapat lumabas sa mundo ang mga monghe upang mangaral at magbigay-liwanag sa mga tao. Wala nang ibang paraan." Napakahirap nga ng mga taong ito!... Sana'y malaman ninyo kung gaano na kami kalayo ang narating at kung ano ang naghihintay sa amin!...

Pag-hahanap ng mga Tao

— Isang taglamig, walumpung tao ang dumating sa aking kaliva — [mga iba't ibang uri ng tao] mula sa mga estudyante hanggang sa mga direktor ng teatro. May luha sa kanilang mga mata nang tanungin nila ako kung maaari silang... mag-aral ng teolohiya! Ang kalagayan ng mundo ay kabaliwan. Lahat ay naghahanap ng isang bagay, ngunit karamihan ay hindi alam kung ano. Ang iba ay hinahanap ang katotohanan sa mga sentro ng libangan, samantalang ang iba naman ay nais makita si Kristo sa pamamagitan ng pakikinig sa kakaibang musika...

— Totoo nga, Geronda, ang paghahangad ng mga tao! Napakarami ang pumupunta sa iyo, at nakatayo sila nang nakatayo nang ilang oras, hinihintay ang kanilang turno para makita ka.

— Isa pa iyon sa mga palatandaan ng panahon — humihingi ng tulong ang mga tao [kahit] pa sa aking kahirapan. Wala akong nakikitang mabuti sa aking sarili at nagtatanong: ano kaya ang nakikita ng mga tao sa akin na nagtutulak sa kanila na magmadaling lumapit sa akin nang ganoon? Pagkatapos ng lahat, sino nga ba talaga ako? Isang kalabasa na may balat ng pakwan. At sa mga panahong ito, kumakain pa nga ang mga tao ng kalabasa sa halip na pakwan, dahil ang mga balat nito ay mukhang balat ng pakwan. Naglalakbay ang mga tao para makita ako mula sa kabila ng mundo at hindi pa nga nila siguradong mahahanap ba nila ako roon o hindi. At ano ang nararamdaman ko? Sa isang banda, kinamumuhian ko ang sarili ko, pero sa kabilang banda—masakit din para sa akin ang para sa mga taong ito. Ano na ba ang nangyayari! Napakababa na ng mundo! Sinasabi ng propeta Isaias na darating ang panahon na makakakita ang mga tao ng isang lalaki na nakasuot ng balabal at sasabihin sa kanya: 'Halika, gawin ka naming hari.'⁹ Nawa'y magkaroon tayo ng awa ang Diyos!

Binasa ni San Arsénio ng Kapadokya ang dalawampu't ikawalong Salmo tungkol sa mga nahaharap sa panganib sa dagat. At habang binabasa ko ito, sinasabi ko: 'Diyos ko, tiyak na maging mas mapanganib pa kaysa sa dagat ang tuyong lupa—ibig sabihin, ang buong mundo! Nalulunod ang mga tao sa espirituwal na dagat ng mundo.' Kapag may mga taong nawalan ng pananampalataya sa buhay na lumalapit sa akin, binabasa ko sa kanila ang ika-siyamnapung-tatlo at ika-tatlumpu't anim na Salmo: *'Ang Diyos ang Panginoon ng paghihiganti, ang Diyos ang Panginoon ng paghihiganti; hindi Siya hindi makatarungan. Bumangon ka, O Hukom ng lupa; ibalik mo ang ganti sa mga mayabang... 'Ang bayan Mo, O Panginoon, ay napababa, at ang mana Mo ay inungitan... At ang Panginoon ang kanlungan ko, at ang aking Dios ang katuwiran ng pag-asa ko...'* Ang mga banal na salitang ito ay nagbibigay ng malaking ginhawa sa kaluluwa. Kung sana'y maglingon man lang ng isang beses ang mga mapalad-palad tungo sa Langit, maraming magbabago. Ngunit ngayon, hindi iniisip ng mga tao ang Diyos. Kaya naman, ang espirituwal na tulong ay hindi nakatatagpo ng tugon sa loob mismo ng mga tao; hindi sila maabot sa pamamagitan ng pagkakasundo.

Palagi kong hinihiling sa Diyos na magtayo ng matutuwid na tao, mga Kristiyano, sa mundo, upang matulungan nila ang iba. Nawa'y pagkalooban ng Diyos ang mga ganitong Kristiyano ng mahabang buhay. Magsipamanalangin tayo na liwanagan ng Diyos ang mundo at lumitaw ang ibang mga tao — hindi katulad ng mga sumisira sa mundo ngayon, kundi mga bago at dalisay. Manalangin tayo sa Diyos

⁹ Tingnan ang Isa. 3:6.

na magpakita ng mga bagong Makkabee.¹⁰ Maaaring kulang sa karanasan ang mga kabataan, ngunit malaya sila sa panlilinlang at katusuhan.

Hilingin natin sa Diyos na liwanagan hindi lamang ang mga kabilang sa Simbahan, kundi pati na rin ang mga nasa posisyon ng awtoridad, upang magkaroon sila ng takot sa Diyos at makapagsalita ng ilang salita ng karunungan. Ang mga nasa kapangyarihan ay maaaring baguhin ang kalagayan ng mundo sa isang kisap-mata sa pamamagitan lamang ng isang liwanag na salita, samantalang sa isang hangal na salita ay maaari nilang gibain ang buong estado. Ang mabuting desisyon ay biyaya sa mundo, samantalang ang masamang desisyon ay isang sakuna para rito. Ang kapahamakan ng tao ay hindi lamang nasa kanilang materyal na pangangailangan, ni sa katotohanang wala silang pagkain at naghihirap sa kakulangan. Ang kanilang espirituwal na kapahamakan ay mas kakila-kilabot pa. Ang panalangin ay malaking tulong upang matiyak na magkaloob si Kristo ng kaunting liwanag sa mga tao. Pagkatapos ng lahat, ganito ang [gawâ] ni Cristo: Kumuha Siya ng screwdriver, hinihigpitan ang tornilyo kung kinakailangan, pinapaluwag naman kung saan kailangan — at naaayos ang lahat; isang ligaya itong masdan — bumabagay sa kani-kanilang lugar ang lahat. Kapag pinapaliwanag ng Diyos ang ilang tao, unti-unti nang nawawalan ng alindog ang kasamaan at wala nang sumusuporta rito. Sapagkat hindi Diyos ang sumisira sa kasamaan—hindi, ito mismo ang nagwawakas sa sarili. Darating ang panahon na aayusin ang lahat. Nakikita ko na marami sa mga nasa mataas na posisyon ang nakakaintindi sa nangyayari; nagpapasakit ito sa kanila, at lumalaban sila laban sa kasamaan. Lahat ng ito ay nagdudulot sa akin ng natatanging kagalakan.

Sa ating panahon, kulang ang mga buhay na halimbawa

— Geronda, bakit sinasabi ni San Cirilo ng Jerusalem na ang mga martir ng mga huling araw ay '*mas dakila kaysa sa lahat ng mga martir*'?¹¹

— Dahil noong nakaraan ay maraming bayani [ng espiritu]. Ngunit sa ating panahon ay kulang ang mga buhay na halimbawa; pangkalahatan kong pinag-uusapan ngayon ang Simbahan at ang monastisismo. Sa ating panahon, dumami ang mga salita at aklat, ngunit nabawasan ang mga karanasan sa totoong buhay. Hinahangaan na lang natin ang mga banal na asketiko ng ating Simbahan, nang hindi natin namamalayan kung gaano kabigat ang kanilang pagsisikap. Upang maunawaan ito, kailangan nating magsikap; kailangan nating mahalin ang mga santo at, dahil sa pagmamahal sa kanila¹², magsikap na maging katulad nila. Siyempre, isasaalang-alang ng Mabuting Diyos ang mga partikularidad ng ating panahon at ang mga kalagayang kinabibilangan natin, at hahatulan Niya tayo nang naaayon. At kung gagawin natin kahit isang maliit na gawa, tayo ay papurihan ng mas dakilang kaluwalhatian kaysa sa mga Kristiyano ng sinaunang panahon.

Noong mga nakaraang araw, may diwa ng paghahain sa sarili. Lahat ay nagsikap na tularan ang mabuti. Dahil dito, hindi nanaig ang kasamaan o katamaran. May kasaganaan ng kabutihan, may diwa ng paghahain sa sarili, kaya hindi makapagtuloy sa katamaran ang isang tamad na tao. Sila ay nadala ng pangkalahatang agos ng kabutihan. Naalala ko minsan sa Thessaloniki ay naghihintay kami na magbago ang ilaw trapiko para makatawid kami. Nang magliwanag ang berdeng ilaw, nagsimulang gumalaw ang

¹⁰ Ang palayaw na 'Maccabeus' (na malamang ay nangangahulugang 'yaong sumisira sa mga kaaway') ay ibinigay sa pinuno ng pag-aalsa ng mga Hudyo (166 BC), si Judas, at sa kanyang mga kahalili. Ang pag-aalsa ay nakatuon laban kay Antiochus IV Epiphanes, ang pinuno ng dinastiyang Seleucid. Ang mga Maccabees ay lumaban nang buong sakripisyo para sa pananampalataya ng kanilang mga ninuno at para sa pampulitikang kasarinlan ng Israel (tingnan ang mga Aklat ng mga Maccabees).

¹¹ "Ang mga martir ng mga huling araw ay magiging higit kaysa sa mga unang martir." *San Cirilio ng Jerusalem*. Mga Homiliya, Ika-15 na Homiliya. Moscow, 1855. p. 261.

¹² Philotimo (Griyego: φιλότιμο) – walang katumbas na salita para rito sa makabagong Ruso. Sa pangkalahatan, maaari itong isalin bilang kabayanihan, isang disposisyon tungo sa paghahain ng sarili, o pagwawalang-bahala sa mga materyal na bagay sa paghahangad ng isang espirituwal o moral na ideal. Madalas lumitaw ang salitang ito sa mga sinulat ni Nanak na si Paissios, na binibigyang-diin ang kahalagahan ng philotimo sa buhay na espirituwal. – *Tala ng tagasalin*.

lahat, at naramdaman kong nadadala rin ako kasama ng iba. Ang kailangan ko lang gawin ay ipagpatuloy ang paghakbang nang sunud-sunod at magtungo sa kabilang panig ng kalsada. Ang ibig kong sabihin ay kung lahat ay papunta sa iisang direksyon, mahirap para sa isang tao na hindi sumabay sa karamihan — kahit ayaw pa niya. Hinahatak siya ng iba, dala-dala siya. Sa ngayon, kung nais ng isang tao na mamuhay nang tapat at espiritwal, wala siyang lugar sa mundo; nahihirapan siya. At kung hindi siya mag-iingat, sisimulang bumaba siya sa dalisdis; dadalhin siya ng agos ng mundo.

Noong mga nakaraang panahon, sagana ang kabutihan, sagana ang birtud; maraming mabubuting halimbawa, at nalunod ang kasamaan sa dami ng kabutihan. Ang iilang pagkakataon ng maling gawain na umiiral sa mundo o sa mga monasteryo ay hindi napapansin at hindi nakasakit sa mga tao. Ngunit ano ang nangyayari ngayon? Napakarami ng masamang halimbawa, samantalang ang kaunting kabutihang natitira ay hindi pinahahalagahan. Sa madaling salita, kabaligtaran ang nangyayari ngayon: nalulunod ang kaunting kabutihan sa kasaganaan ng kasamaan, at namamayani ang kasamaan.

Kung ang isang tao o iilang tao ay may diwa ng debosyon, malaking tulong ito sa iba. Sapagkat kung ang isang tao ay umuunlad sa espiritwal, ang benepisyong nito ay hindi lamang para sa kaniya, kundi pati na rin sa mga nakasasaksi nito. Ganoon din sa isang taong maluwag sa kaayusan—nakakaapekto rin sila sa iba. At kung ang isang tao, pagkatapos ay isa pa, ay maging maluwag sa kaayusan, unti-unti, sa isang hindi namamalayang paraan, ay wala nang mabuti ang matitira sa kanilang paligid. Kaya naman, sa gitna ng laganap na pagpapabaya, mahalaga ang diwa ng pagsakripisyo sa sarili. Dapat tayong maging lubos na mapagmatyag hinggil dito, sapagkat ang mga tao ngayon, sa kasamaang palad, ay umabot na sa puntong nagpapasa pa nga ng mga batas na nagpapalaganap ng katamaran at kalaswaan. Kahit ang mga namumuhay nang asceticism ay napipilitang sumunod sa mga batas na ito. Kaya naman, ang mga namumuhay nang asceticism ay hindi lamang dapat lumaban sa impluwensya ng makalupang espiritu, kundi dapat ding iwasang ikumpara ang kanilang sarili sa mga tao ng mundong ito.¹³ Sa paghahambing nila sa sarili sa mga taong makamundo, nagsisimulang ituring ng mga Kristiyano ang kanilang sarili bilang mga santo at nagiging kampante; sa huli, nagiging mas masahol pa sila kaysa sa mga taong inihambing nila sa sarili. Ang mga santo, hindi ang mga tao ng mundong ito, ang dapat maging huwaran natin sa buhay na espiritwal. Mabuting gawin ang sumusunod na ehersisyo para sa bawat birtud: maghanap ng isang santo na kilala sa birtud na iyon, at basahin nang mabuti ang kanyang talambuhay. Makikita ng isang tao na wala pa siyang nagawa, at ipagpapatuloy niya ang kanyang buhay-espiritwal nang may kababaang-loob. Ang mga mananakbo sa istadyum ay hindi lumilingon upang tingnan kung nasaan ang mga nahuhuli. Sapagkat kung tititigan nila ang mga nasa hulihan, sila mismo ang magiging huli. Kung sisikaping tularan ko ang mga nangunguna, napapabanal ang aking budhi. Ngunit kapag tiningnan ko ang mga nahuhuli, nakakahanap ako ng dahilan para sa sarili, na nagsasabing kung ikukumpara sa kanilang mga pagkukulang, maliit lamang ang akin. Pinapatibay ko ang sarili sa kaisipang may mas malala pa kaysa sa akin. Sa ganitong paraan, pinipigilan ko ang aking budhi, o mas tama, ginagawang manhid ang aking puso, na para bang natatakpan ng patong ng palitada.

Madaling makakita ng 'madulas na dalisdis' at madulas pababa nito

— 'Ngunit bakit, Geronda, napakahirap nating gumawa ng mabuti, ngunit napakadali nating mahulog sa kasamaan?'

— Dahil kapag tungkol sa paggawa ng mabuti, kailangang magpagal at magsikap ang tao nang mag-isa, una sa lahat, samantalang kapag tungkol sa kasamaan, tinutulungan ng diyablo ang tao. Higit

¹³ Ang salitang "κοσμικός" sa mga sinulat ni Nanak na si Paisios, at sa wikang Griyego sa pangkalahatan, ay karaniwang nangangahulugang 'isang taong hindi kabilang sa Simbahan o kabilang lamang sa pangalan'. Sa tekstong ito, ang salitang ito ay karaniwang isinasalin bilang 'taong makamundo' o 'taong kabilang sa mundong ito', samantalang ang salitang 'layperson' ay katumbas ng salitang Griyego na λαϊκός, na tumutukoy sa isang Kristiyanong may malay na namumuhay sa mundo. — *Tala ng tagasalin.*

pa rito, hindi ginagaya ng mga tao ang kabutihan, at wala rin silang mabubuting iniisip. Madalas kong ibinigay sa mga layko ang sumusunod na halimbawa. Sabihin nating may kotse ako. Nagsisimula akong magrason: 'Para saan ko ito kailangan? Maaari akong ihatid ng isang kaibigan ko, na may kotse rin, kapag kailangan kong gumawa ng mga lakad. Kung kinakailangan, maaari akong sumakay ng taxi. Mas mabuti pang ibigay ko ang kotse na ito sa kaibigan ko, isang ama ng maraming anak, upang madala niya ang kanyang mga dukhang munting anak palabas ng bayan papunta sa mga monasteryo, pahupain sila at maibalik ang kanilang lakas.' Kaya, kung ibinigay ko ang kotse sa iba, walang sinuman ang susunod sa halimbawa ko. Gayunpaman, kung ipapalit ko ang kotse ko—pareho ng marka sa kanyâ—para sa mas maganda, makikita mo, hindi ka makakatulog nang mahimbing nung gabing iyon, kakaisip kung paano mo rin ipapalit ang kotse mo sa iba, na mas maganda, katulad ng sa akin. Hindi mo man lang maisip na maganda na rin pala ang kotse na meron ka ngayon. Sa ganoong kaso, sasabihin mo: 'Magbebenta ako ng isang bagay, mangungutang, pero ipapalit ko ang kotse ko.' Samantalang sa unang kaso, kabaligtaran, walang susunod sa halimbawa ko; walang magsasabi: 'Bakit ko kailangan ang kotse na ito? Mas mabuti pang ibigay ko ito sa taong talagang nangangailangan nito!' Maaaring sabihin pa nga nilang nabaliw ako.

Madaling maimpluwensyahan ang mga tao ng kasamaan. Sa kaibuturan, kinikilala nila ang kabutihan; karapat-dapat ito sa kanilang paggalang. Gayunpaman, madaling maimpluwensyahan sila ng kasamaan at madadala rito, dahil pinapagana ang kasamaan ng¹⁴ tangalashka.¹⁵ Madaling matagpuan ang 'matamis na kilig'—pagkatapos ng lahat, ang tagatukso ay wala nang ibang ginagawa kundi itulak ang mga nilikha ng Diyos patungo sa kilig na ito. Ngunit kumikilos si Kristo nang may sukdulang kabutihang-loob. 'Ito ay mabuti,' wika Niya, *"kung sino man ang nagnanais na sumunod sa Akin..."*¹⁶ Hindi Niya pinipilit ang sinuman na lumapit sa Kanya; hindi Niya sinasabi: 'Halika na, magmartsa ka papunta sa Akin!' Ang Diyablo ay mapanlinlang. Tinatali niya ang isang tao sa kamay at paa upang dalhin siya kung saan niya gusto. Ang Diyos, gayunpaman, ay iginagalang ang kalayaan ng tao. Nilikha Niya ang mga tao hindi bilang alipin, kundi bilang mga anak. Alam Niya na mangyayari ang Pagbagsak, ngunit gayon pa man, hindi Niya ginawang alipin ang mga tao. Pinili Niya sa halip na magpakumbaba, na maging tao, na tiisin ang Pagpapako sa Krus at sa gayon ay iligtas ang sangkatauhan. Binigyan ng Diyos ang tao ng kalayaan. At kahit na magamit ito ng diyablo para sa maraming kasamaan, ang kalayaang ipinagkaloob sa tao ay nagbibigay ng mainam na pagkakataon upang masubok ang mga tao. Nauunawaan nang malinaw kung ano ang ginagawa ng isang tao mula sa puso [at kung ano ang hindi]. At kapag ang isang tao ay puno ng pagmamahal sa sarili, kitang-kita ito.

Hindi tayo iniwan ng Diyos sa ating kapalaran

Ang mga tao, na nasa ganitong [nakakatakot] na kalagayan ngayon, ay ginagawa ang anumang gusto nila. Ang iba ay nabubuhay sa mga tableta, ang iba naman ay sa droga. Paminsan-minsan, tatlo o apat na naliligaw na kaluluwa ang nagtatatag ng bagong relihiyon. Ngunit kakaunti lamang ang mga krimen, aksidente, o karumal-dumal na gawain. Tinutulungan ng Diyos ang mga tao. Naalala ko minsan may isang binatang pumasok sa kubo ko at nagtanong: 'Uy, may gitara ka ba?' Hindi lang siya naninigarilyo ng hashish, hindi lang siya walang tigil sa chismis nang hindi man lang nagtatanong kung may iba pang gustong makinig sa kanya, kundi ayaw pa — gusto pa niya ng gitara! Ang iba ay pagod na sa buhay at gustong kitilin ang sarili, o, matapos gumawa ng masamang gawa, ay maghihiganti. Hindi natin tinutukoy ang mga taong ang ganitong pagnanasa ay lumilitaw bilang mga blasphemous na

¹⁴ 'Kanonarch', ibig sabihin, ang nagmumungkahi kung ano ang dapat gawin. Mula sa salitang 'kanonarch' – isang tagabasa na, sa panahon ng banal na paglilingkod, iniaanunsyo kung ano ang kakantahin ng koro.

¹⁵ Tangalashka (Griyego: ταραλάκτι) – ito ang palayaw na ibinigay ng Matanda sa diyablo.

¹⁶ Mat. 16:24.

kaisipan, at kanilang tinataboy. Ang tinutukoy natin ngayon ay ang mga taong pagod na sa buhay at hindi alam kung ano ang gagawin. Sinabi sa akin ng isang ganoong tao: 'Gusto kong isulat ng mga pahayagan na ako ay isang bayani.' Ang mga taong ganito nga ang sinasamantala ng iba upang makamit ang kanilang masamang layunin. Ngunit—pasalamat sa Diyos!—medyo kakaunti lang talaga ang masamang nangyayari.

Sa kabila ng katotohanang tayo mismo ang nagdala sa ating sarili sa ganitong kalagayan, hindi tayo iniiwan ng Diyos sa ating kapalaran. Pinoprotektahan ng Diyos ang kasalukuyang mundo gamit ang parehong kamay, samantalang noong mga nakaraang panahon, isa lamang ang ginagamit Niya. Ngayon, kapag ang isang tao ay napapaligiran ng napakaraming panganib, pinoprotektahan siya ng Diyos, katulad ng isang ina na pinoprotektahan ang isang batang unang naglalakad. Sa kasalukuyan, tinutulungan tayo ni Kristo, ng Pinakabanal na Ina ng Diyos, at ng mga santo nang higit kaysa noong nakaraan, ngunit hindi natin ito napagtatanto. At kung hindi dahil sa tulong na ito, ano kaya ang kalagayan ng mundo!...

Karamihan sa mga tao ay nasa ganitong kalagayan na nakakatakot isipin. Ang isa ay lasing, ang isa nama'y nadismaya sa buhay, ang isipan ng ikatlo ay malabo, at ang ikaapat ay pinahihirapan ng sakit at pagdurusa mula sa hindi pagkatulog. Gayunpaman, nakikita mong nagmamaneho ng sasakyan, sumasakay ng motorsiklo, gumagawa ng mga mapanganib na trabaho, at nag-ooperate ng mga mapanganib na makinarya ang lahat ng taong ito. Talaga bang nasa tamang pag-iisip ang lahat ng ito para gawin ang mga bagay na iyon? Ilan na sa kanila ang sana'y napinsala na noon pa! Pinoprotektahan tayo ng Diyos, ngunit hindi natin ito namamalayan...

Naalala ko noong araw na ang ating mga magulang ay pumupunta sa bukid para magtrabaho at iniiwan kami sa pangangalaga ng isang kapitbahay. Madalas kaming naglalaro kasama ang kanyang mga anak. Noong mga panahong iyon, maayos ang pag-uugali ng mga bata. Paminsan-minsan lang siyang tumitingin sa amin habang nagpapatuloy siya sa kanyang gawaing-bahay, at kami ay tahimik na naglalaro. Sa parehong paraan, si Kristo, ang Ina ng Diyos, at ang mga santo ay simpleng nagbabantay lamang sa mundo. Ngunit ngayon, si Kristo, ang Ina ng Diyos, at ang mga santo ay palaging abala sa pag-aagaw ng isang tao sa isang lugar o sa pagpigil sa iba mula sa isang bagay, dahil ang mga tao sa panahong ito ay hindi balanse. Ang mga nangyayari ngayon—Diyos ko, huwag sana!... Parang isang ina na may ilang masisilong na anak: ang isa ay medyo tanga, ang isa naman ay medyo pasaway, at ang ikatlo ay suwail... Kaya naroroon siya, binabantayan sila: ang sarili niyang mga anak, pati na rin ang mga anak ng kapitbahay. Ang isa ay umakyat nang masyadong mataas at malapit nang mahulog, ang isa naman ay kumukuha ng kutsilyo at gustong gupitin ang sariling lalamunan, at ang ikatlo ay naghahanda nang saktan ang ikaapat. Hindi makapagpahinga ang ina, hindi siya nakakatulog kahit saglit, binabantayan niya sila, ngunit hindi nauunawaan ng mga anak ang kanyang pagkabahala. Sa parehong paraan, hindi napagtatanto ng mundo na tinutulungan ito ng Diyos. Kung hindi Siya tumutulong, sa lahat ng mapanganib na makabagong teknolohiya sa paligid, matagal nang tuluyang nasira ang mundo. Ngunit [sa kabutihang-palad] mayroon tayong mga tagapagtanggol: ang ating Ama—ang Diyos, ang ating Ina—ang Pinakabanal na Ina ng Diyos, at ang ating mga kapatid—ang mga santo at ang mga anghel.

Gaano kalaki ang poot ng diyablo sa sangkatauhan! Gaano katindi ang hangarin ng kaaway na tayo'y wasakin! Ngunit nakakalimutan natin kung kanino tayo nakikipagdigma. Sana'y malaman mo kung ilang beses nang binalot ng diyablo ang mundo gamit ang kanyang buntot, na nagnanais itong wasakin! Ngunit hindi ito pinapayagan ng Diyos; sinisira Niya ang kanyang mga plano. Ang Diyos ay nagbubunga ng kabutihan kahit mula sa kasamaan na nais ipataw ng diyablo; nagbubunga Siya ng malaking kabutihan mula sa kasamaan. Hinahakot ng diyablo ang lupa ngayon, ngunit si Cristo ang sa huli ay maghahasik nito.

Isipin ito: sapagkat ang Mabuting Diyos ay hindi kailanman nagpapahintulot na magtagal ang malalaking pagsubok nang higit sa tatlong salinlahi. Palagi Siyang nag-iiwan ng binhi ng pag-asa. Bago ang pagkakabilanggo sa Babilonia, itinago ng mga Israelita ang apoy mula sa kanilang huling hain sa isang bakanteng balon, upang sa huli ay magpailaw sila ng apoy mula rito para sa mga bagong hain. At sa katunayan — pitumpung taon ang lumipas, nang sila'y bumalik mula sa pagkabihag, ang apoy para sa unang hain ay sinindihan mula sa kanilang natagpuan sa balon.¹⁷ Sa anumang mahihirap na panahon, hindi lahat ay naaakit sa kasamaan. Pinananatili ng Diyos ang lebadura para sa mga susunod na henerasyon. Ang mga Komunista ay lumaban nang pitumpu't limang taon, at nanatili nang pitumpu't limang taon — eksaktong tatlong henerasyon. Ngunit ang mga Sionista, sa kabila ng paglaban nang napakaraming taon, ay hindi magtatagal kahit pitong taon.

May mga mahihirap na panahon sa unahan

Pinapayagan na ngayon ng Diyos ang isang matinding pag-uga. May mga mahihirap na panahon sa unahan. Naghihintay sa atin ang malalaking pagsubok. Seryosohin natin ito at simulan nang mamuhay nang espiritwal. Pinipilit tayo ng mga kalagayan, at patuloy tayong pipilitin, na magtrabaho nang espiritwal. Gayunpaman, magiging kapaki-pakinabang lamang ang gawaing espiritwal na ito kung isasagawa natin ito nang may kagalakan, sa ating malayang kalooban, at hindi dahil pinipilit tayo ng kalungkutan. Maraming mga santo ang sana'y humiling na mabuhay sa ating panahon upang magawa nila ang mga gawa ng kabutihan.

Nagagalak ako kapag may nagbabanta sa akin dahil hindi ako nananahimik at sinisira ko ang kanilang mga plano. Kapag, sa hatinggabi, may naririnig akong tumatalon sa bakod papasok sa bakuran ng kaliva, ang puso ko ay nagsisimulang tumibok nang matamis na kagalakan. Ngunit kapag tinatanong ako ng mga bisita sa gabi, 'May dumating na telegrama; ipagdasal mo si ganito na may sakit!' — saka sinasabi ko sa sarili ko: 'Ah, ganoon pala! Tila nabigo na naman ako!..' Sinabi ko ito hindi dahil sa pagod na akong mabuhay, kundi dahil nagagalak ako sa pag-asang mamatay para kay Kristo. Kaya't magalak tayo na nagkaroon ng napakagandang pagkakataong ito ngayon. Isang dakilang gantimpala ang naghihintay sa mga nagnanais ng pagkamartir.

Noong mga nakaraang araw, kapag sumiklab ang digmaan, ang isang tao ay lumalaban sa kaaway upang ipagtanggol ang kanyang Inangbayan at ang kanyang mga kababayan. Ngayon, hindi tayo pumapasok sa labanan upang ipagtanggol ang Inangbayan. Pumapasok tayo sa pakikipaglaban hindi upang pigilan ang mga barbaro sa pagsunog ng ating mga tahanan, pang-aabuso sa ating mga kapatid na babae, at paglapastangan sa ating dangal. Hindi tayo nakikipagdigma para sa pambansang interes o para sa anumang ideolohiya. Ngayon, nakikipaglaban tayo sa panig ni Cristo o sa panig ng diyablo. Naka-alin ang bawat isa — malinaw na malinaw ang balanse ng kapangyarihan. Noong panahon ng okupasyon, bayani ka kung hindi ka bumabati sa mga Aleman. Ngayon, bayani ka kung hindi ka bumabati sa diyablo.

Sa isang paraan o iba pa, nakatakda tayong masaksihan ang mga kakila-kilabot na pangyayari. Magaganap ang mga espirituwal na labanan. Ang mga santo ay lalo pang mapapabanal, samantalang ang mga maruruming tao ay lalo pang magiging kasuklam-suklam.¹⁸ May bagyong naghihintay sa atin, at ang ating pakikibaka ay may katumbas na halaga, sapagkat ang ating kaaway ngayon ay hindi si Ali Pasha, ni si Hitler, ni si Mussolini, kundi ang diyablo mismo. At dahil dito, ang ating gantimpala ay magiging langitnang gantimpala.

Nawa'y gawing mabuti ng Diyos, bilang Mabuting Diyos, ang kasamaan. Amen.

¹⁷ Tingnan ang 2 Maccabees 1:19–22.

¹⁸ Tingnan ang Pahayag 22:11.

Bahagi 1.

Tungkol sa kasalanan at sa diyablo

"Kapag malayo tayo sa Mabuting Hesus, tayo'y umiinom mula sa mapait na tasa"

Kabanata 1.

Tungkol sa kung paano naging uso ang kasalanan

— Geronda, narinig namin na sinabi mo sa isang tao na magkakaroon ng digmaan. Totoo ba iyon?
— Hindi ako nagsasabi ng anumang, ngunit sinasabi ng mga tao ang anumang gusto nila. At kahit pa may alam ako — kanino ko ito sasabihin?..

— Ang digmaan, Geronda, ay tunay na kabangisan!...

— Kung hindi 'pinalinong' ng mga tao ang kasalanan, hindi sana sila nakarating sa ganitong antas ng kabangisan. Ngunit ang mas malaking kabangisan ay ang moral na trahedya. Nabubulok ang mga tao sa espiritu at sa katawan. May isang lalaki na nagsabi sa akin: 'Tinawag ng mga tao ang Athens na isang gubat, ngunit tingnan mo—walang sinuman ang kailanman umalis sa gubat na ito. Lahat ay nagsasabi, 'Ang gubat!' — at lahat ay dumagsa sa gubat na ito.' Ano na ba ang nangyayari sa mga tao! Patungo sa kalagayan ng mga hayop. Alam mo kung paano ito sa mga hayop: una silang pumapasok sa sabsaban, dumudumi at umiihi; pagkatapos ay nagsisimulang mabulok at mag-alab ang dumi, at nararamdaman ng mga hayop ang init. Gusto nila sa sabsaban at ayaw nilang umalis. Ang ibig kong sabihin, nararamdaman din ng mga tao ang 'init' ng kasalanan at ayaw nang umalis. Naamoy nila ang baho, pero ayaw nilang iwan ang init. Kung papasok ang isang bagong dating sa kamalig, hindi niya matiis ang baho. Pero ang iba ay nakasanay na rito; palagi siyang nasa kamalig, at hindi na siya naaabala ng baho.

— At ang ilan, Geronda, ay pinagtatwiran ang kanilang sarili sa pagsasabing hindi sa ating panahon nagsimula ang ganitong makasalanang buhay. 'Tingnan,' sabi nila, 'ang nangyari sa sinaunang Roma!..'

— Oo, ngunit sa Roma ay sumamba ang mga tao sa mga diyus-diyosan; sila ay mga pagano. At si Apostol Pablo [sa kanyang Sulat sa mga taga-Roma] ay kinausap ang mga pagano na tumanggap ng Banal na Pagbibinyag ngunit hindi pa rin iniwan ang kanilang masasamang gawi.¹⁹ Hindi natin dapat gawing huwaran ang mga halimbawa ng pinakamalaking pagbagsak moral sa bawat panahon. Ngayon, naging uso na ang kasalanan. Isipin mo nga — tayo ay, sa katunayan, isang Ortodoksong bayan, ngunit tingnan mo kung nasaan na tayo napunta! At tungkol naman sa ibang mga bansa, wala nang saysay na banggitin pa sila... Ngunit ang pinakamalala sa lahat ay ang mga tao ngayon, na lubos nang nahumaling sa kasalanan at kapag nakita nilang may isang tao na hindi sumusunod sa agos, hindi nagkakasala, at may kaunting kabanalan, ay tinatawag siyang atrasado o reaksiyunaryo. Nakakainis sa kanila na may isang tao na hindi nagkakasala. Tinuturing nilang pag-unlad ang kasalanan. At iyan ang pinakamalala sa lahat. Kung ang mga makabagong tao, na nabubuhay sa kasalanan, ay aaminin man lang na [sila ay nabubuhay nang makasalanang], magkakaroon sana ng awa ang Diyos sa kanila. Ngunit ipinagtatanggol nila ang hindi matatanggap at pinupuri ang kasalanan. At ang ituring ang kasalanan bilang pag-unlad at ang sabihing lipas na ang moralidad ay, bukod sa iba pa, ang pinakakakila-kilabot na pamumuska laban sa Banal na Espiritu. Kaya naman, kung ang isang tao, habang namumuhay sa mundo, ay nagsusumikap

¹⁹ Tingnan ang Roma 1:24–32.

na panatiliing dalisay ang kanyang buhay, ito ay may malaking halaga. Isang dakilang gantimpala ang naghihintay sa mga taong iyon.

Noong mga nakaraang panahon, ang isang bulok sa buhay o lasing ay nahihya pang lumabas ng bahay, dahil pagtutuksoan siya ng mga tao. At kung ang isang babae ay malandi, hindi siya makalabas ng bahay nang hindi nakakahiya. At, masasabi natin, nagsilbing isang uri ng puwersa ito na pumipigil sa kasalanan. Ngunit ngayon, kung ang isang tao ay namumuhay nang matuwid—halimbawa, kung ang isang dalaga ay namumuhay nang may kabanalan—sinasabi ng mga tao tungkol sa kaniya: 'Parang galing siya sa buwan o ano?' At sa pangkalahatan, noong araw, kung ang mga taong makalupa ay nagkasala, sila—mga kaluluwang kawawa—ay nararamdaman ang bigat ng kanilang kasalanan at nagiging mas mapagkumbaba. Hindi nila pinagtatawanan ang mga namumuhay nang espiritwal; sa halip, hinahangaan pa nga nila sila. Ngunit sa ating panahon, ang mga nagkakasala ay hindi nakararamdam ng pagkakasala. Wala rin silang paggalang sa iba. Lahat ay napantay na sa lupa. Kung ang isang tao ay hindi namumuhay nang makalupa, ginagawang katawa-tawa siya ng mga makasalanan.

Kinokondena sila ng kanilang konsensya

Ang Pransya ay hindi basta-bastang umuunlad na bansa; nauuna ito sa marami. Gayunpaman, nitong mga nakaraang taon,²⁰, walong pulong libong Pranses ang nagbalik-loob sa Islam. Bakit? Dahil naging uso sa kanila ang kasalanan, ngunit sinisisi sila ng kanilang budhi at nais nilang pakalmahin ito. Ang mga sinaunang Griyego, na nagnanais na bigyang-katwiran ang kanilang mga pagnanasa, ay lumikha ng labindalawang diyos para sa kanilang sarili. Sa katulad na paraan, hinanap ng mga Pranses ang isang relihiyon na magbibigay-katwiran sa kanilang mga pagnanasa, upang hindi na sila guluhin ng isyung ito. Ang Islam, masasabi natin, ay bagay na bagay sa kanila: maaari kang kumuha ng maraming asawa hangga't gusto mo, at sa kabilang buhay, nangangako ang pananampalatayang ito ng walang katapusang suplay ng pilaf, masaganang kulay-gatas, at isang tunay na dagat ng pulot. At kung ang yumao ay hinuhugasan ng maligamgam na tubig pagkatapos ng kamatayan, siya ay [daw] nalilinis mula sa kanyang mga kasalanan—kahit gaano pa karami ang mga ito. Pupunta sila kay Allah na malilinis! Ano pa ang hihigit pa rito? Napakadali nga naman! Ngunit hindi makakahanap ng kapayapaan ang mga Pranses. Sila'y naghahangad ng panloob na kapayapaan, ngunit hindi nila ito matatagpuan, dahil walang katwiran para sa kanilang mga pagnanasa.

Anuman ang maaaring isipin ng mga tao, anuman ang kalupitang kanilang itinatago — hindi pa rin sila makakahanap ng kapayapaan. Sa kanilang pagsisikap na ipagtwiran ang hindi matwiran, pinahihirapan ang kanilang mga kaluluwa. Hinahati-hati sila sa loob. Kaya naman ang mga kaluluwang ito ay naghahanap ng mga pampalipas-oras, naglilibot sa mga bar at nightclub, nag-iinuman, nanonood ng telebisyon... Sa madaling salita, sinisisi sila ng kanilang konsensya, at para malipat ang kanilang isip rito, gumagawa sila ng mga kabalbalan. At kahit natutulog sila—akala mo ba payapa sila? May konsiyensya ang tao. Ang konsiyensya ang kauna-unahang Banal na Kasulatan na ibinigay ng Diyos sa mga unang tao. 'Ninananaman' natin ang ating konsensya mula sa ating mga magulang, na parang kopya. Kahit gaano pa man sipa-sipa ng isang tao ang kanilang konsensya, huhusgahan pa rin nito sila mula sa loob. Kaya nga sinasabi nila, 'May uod na kumakagat sa kanya.' Wala nang mas matamis pa kaysa sa isang mapayapa at kalmadong konsensya. Ang ganitong tao ay nakararamdam ng pag-angat sa loob, at pagkatapos ay lumilipad sila.

Kapag ang isang tao ay lumalayo sa Diyos, nararanasan niya ang impiyernong paghihirap

Hindi ko maisip ang kahit isang araw na hindi ko nararanasan ang banal na aliw. May mga pagkakataon na humihupa ito, at sa mga panahong iyon ay hindi ako maganda ang pakiramdam. Dahil

²⁰ Ibinigay noong Nobyembre 1988.

dito, naiintindihan ko kung gaano kalungkot ang buhay ng karamihan. Lumayo sila sa Diyos kaya naman hindi nila natatanggap ang banal na aliw. Habang lumalayo ang isang tao sa Diyos, lalo pang tumitindi ang kanyang paghihirap sa buhay. Ngunit kung taglay ng isang tao ang Diyos, hindi na niya kailangan pa ng iba at wala nang higit na nais. Iyan ang buong punto. Kung, sa kabilang banda, taglay ng isang tao ang lahat ng bagay ngunit kulang siya sa Diyos, nararanasan niya ang panloob na paghihirap. Kaya naman, hangga't maaari, dapat tayong lumapit sa Diyos. Sa piling lamang ng Diyos makakakita ang tao ng kagalakan—tunay, walang hanggang kagalakan. Kapag namumuhay nang malayo kay Matamis na Hesus, tayo ay umiinom mula sa mapait na tasa. Kapag ang makaluma ay naging makabago—isang anak ng Hari—siya ay naghahapunan ng banal na ligaya, langit na tamis, at nakararanas ng paraisong kagalakan; kahit sa buhay na ito, nararamdaman na niya, sa isang antas, ang kagalakan ng paraiso. Mula sa isang mas mababang kaligayahan sa langit, araw-araw ay lumilipat ang tao sa mas lalong malaking kaligayahan. Tinanong niya ang sarili: 'Tiyak na s , mayroon pa bang mas dakila sa Paraiso kaysa sa aking nararanasan ngayon?' Nararanasan niya ang ganoong kalagayan na hindi na siya makapagtuon ng pansin sa anumang gawain. Mula sa banal na init at tamis na ito, nanghihina ang kanyang mga tuhod na para bang kandila. Napupuno ng kagalakan ang kanyang puso, nanginginig; pagnanasa nitong sumabog sa manipis na pader ng kanyang tadyang at lumipad palayo—dahil ang lupa at lahat ng makamundong bagay ay tila walang-kwentang kalokohan sa kanyang puso.

Sa simula, ang tao ay nasa pakikipag-isa sa Diyos. Gayunpaman, kalaunan ay lumihis siya mula sa Diyos at nagsimulang maramdaman na para bang minsan siyang nanirahan sa isang palasyo, ngunit nang makita niyang siya ay magpakailanman nang nasa labas ng mga pintuan nito, tiningnan niya ang palasyo mula sa malayo at umiyak. Tulad ng isang bata na nagdurusa kapag pinaghiwalay sa kanyang ina, gayon din ang isang taong lumihis sa Diyos ay nagdurusa at nahihirapan. Sa pamamagitan ng pagtalikod sa Diyos, nararanasan ng tao ang impyernong paghihirap. Nagtagumpay ang Diyablo na ilayo ang tao sa Diyos nang husto kaya't nagsimulang sumamba ang mga tao sa mga diyus-diyosan at inihain ang kanilang mga anak sa mga ito. Kay nakakatakot nito! At nariyan pa ang mga demonyo: saan nga ba nila hinuhukay ang napakaraming 'diyos' na ito? 'Diyos' na si Khamos!..²¹ Sapat na ang marinig ang isa sa mga pangalang iyon! Ngunit ang Diyablo mismo ang pinakamatinding nagdurusa — sapagkat siya ang pinakalayong naligaw mula sa Diyos at mula sa pag-ibig. Ngunit kapag nawala ang pag-ibig, nagsisimula ang impyernong paghihirap. Ano ang kabaligtaran ng pag-ibig? Masamang loob. At ang masamang loob at paghihirap ay iisa at pareho.

Ang lumalayo sa Diyos ay napapailalim sa impluwensiya ng demonyo, samantalang ang namumuhay kasama ng Diyos ay tumatanggap ng Banal na Grasya. Ang Grasya ng Diyos ay ibinibigay sa sinumang nagtataglay nito. At kung ang isang tao ay may kaunting Grasya ngunit hindi ito pinapahalagahan nang may nararapat na paggalang, kahit ang kaunting iyon ay kukunin mula sa kanya.²² Kulang ang mga tao ngayon sa Biyaya ng Diyos dahil sa pamamagitan ng pagkasala, itinakwil nila kahit ang mga mumo ng Biyayang taglay nila. At kapag umalis na ang Biyayang Banal, lahat ng demonyo ay nagmamadaling pumasok nang buong galit sa isang tao. Hangga't ang mga tao ay lumalayo sa Diyos, nakararanas sila ng kalungkutan sa buhay na ito. Sa buhay na darating, mararanasan nila ang walang hanggang kalungkutan. Hangga't ang isang tao ay namumuhay ayon sa kalooban ng Diyos, sa gayon ding antas — kahit sa buhay na ito — natitikman niya, sa ilang bahagi, ang tamis ng Paraiso. Maranasan natin ang kaunting kagalakan ng Paraiso sa mismong buhay na ito at magpatuloy mula rito patungo sa Paraiso, o mararanasan natin ang ilan sa mga paghihirap ng Impiyerno at — Diyos nawa'y huwag — mapunta sa Impiyerno. Ang Paraiso ay ang mismong diwa ng kabutihan; ang mga paghihirap

²¹ Χαμός – 'diyos' ng mga inapo ni Moab, ang panganay na anak ni Lot (tingnan 3 Hari 11:7); χαμός (Makabagong Griyego) – pagkawala, pagkawasak, pinsala. – *Tala ng tagasalin*.

²² Ihambing ang Lucas 19:26.

ng Impiyerno ay ang mismong diwa ng kasamaan. Sa paggawa ng mabuti, nakararamdam ang isang tao ng kagalakan. Kapag nagkakasala, nagdurusa sila. Habang mas maraming kabutihan ang ginagawa ng isang tao, mas lalo ring lumalaki ang kanyang kagalakan; habang mas maraming kasamaan ang kanyang ginagawa, mas nagdurusa ang kanyang kaluluwa. Naramdaman ba ng isang magnanakaw ang kagalakan? Anong kagalakan ang mayroon doon? Pagkatapos ng lahat, ang gumagawa ng mabubuting gawa ang nakararamdam nito. Kahit dito, kung makakita ka ng bagay sa daan at buhatin mo ito, sasabihin mong sa iyo iyon, agad mong mawawala ang iyong kapanatagan ng isip. Hindi alam ng nakakita kung sino ang nawalan ng bagay; wala silang ginawang mali o ninakaw man kanino, ngunit nawawala pa rin ang kanilang kapanatagan ng isip. At ano pa ang masasabi sa isang magnanakaw! Kahit kapag tinanggap lang ng isang tao ang isang bagay mula sa iba, hindi niya nararamdaman ang tuwang nararanasan niya kapag siya mismo ang nagbibigay. At anong tuwa pa nga ba ang mayroon sa pagnanakaw at pananakit sa kapwa! Kaya tingnan mo ang mga nanlilinlang at nanakit sa iba: nakakatakot ang kanilang mga mukha, ang kasuklam-suklam ng kanilang pagngisi!

Ang isang tao ay babayaran ng amo na kanyang pinagtatrabahuhan

Ang mga taong lumalayo sa Diyos ay hindi kailanman nakakahanap ng kapanatagan at lalo pang nagdurusa. Ang sinumang hindi naniniwala sa Diyos at sa buhay pagkatapos ng kamatayan ay hindi lamang nawawalan ng kapanatagan, kundi hinahatulan din ang sarili sa walang hanggang paghihirap. Ang isang tao ay gagantimpalaan ng panginoong pinagtatrabahuhan niya. Kung magtatrabaho ka para sa isang masamang amo, gagawin niyang miserable ang buhay mo kahit sa mundong ito. Kung magtatrabaho ka para sa kasalanan, hihingin ng demonyo ang nararapat sa iyo. Kung pinagyayaman mo ang birtud, gagantimpalaan ka ni Kristo. At habang mas masigasig kang maglingkod kay Kristo, mas nagiging liwanag at kagalakan ka. Ngunit sinasabi natin: 'Magtrabaho para kay Kristo? Baliw ba kami?' Nakakatakot! Ang hindi makilala ang Sakripisyo ni Kristo para sa sangkatauhan! Tinitiiis ni Kristo ang Pagpapako sa Krus upang tubusin tayo mula sa kasalanan, upang ang buong sangkatauhan ay malinis. Ano ang ginawa ni Kristo para sa atin, at ano ang ginagawa natin para sa Kanya?..

Nais ng mga tao na magkasala at magkaroon ng isang mabait na Diyos. Isang Diyos na magpapatawad sa atin, habang patuloy tayong nagkakasala. Sa madaling salita, upang magawa natin ang anumang nais natin, at patawarin Niya tayo; upang patuloy Niyang ipatawad tayo, habang patuloy tayong gumagawa ng ayon sa ating gusto. Hindi nananampalataya ang mga tao, at dahil dito, lubusang inilulubog nila ang kanilang sarili sa kasalanan nang walang humpay. Mula rito—ibig sabihin, mula sa kawalan ng pananampalataya—nagsisimula ang lahat ng kasamaan. Hindi nananampalataya ang mga tao sa buhay na darating kaya't wala silang pakialam sa anumang bagay. Sinasaktan at niloloko nila ang isa't isa, iniwan nila ang kanilang mga anak... May mga nangyayaring bagay na mahirap ilahad sa salita. Ito ay mga mabibigat na kasalanan. Mga kasalananang napakabigat na hindi man lang inasahan ng mga Banal na Ama ang ganito sa mga Banal na Kanon. Tulad ng sinabi ng Diyos tungkol sa Sodoma at Gomora: 'Hindi ako makapaniwala; talagang may nagagawa bang ganitong mga kasalanan? Ako mismo ang pupunta at titingin.'²³

Kung hindi magsisi ang mga tao at bumalik sa Diyos, mawawalan sila ng buhay na walang hanggan. Dapat tulungan ng isang tao ang sarili na matuklasan ang pinakamalalim na kahulugan ng buhay. Dapat magkamalay sila upang maranasan ang banal na aliw. Ang layunin ay lumago ang isang tao sa espirituwal, hindi lamang pigilan ang pagkasala.

²³ Tingnan ang Genesis 18:21.

Kabanata 2.

Tungkol sa kung paano nag-uugso ang diyablo nitong mga araw na ito

Sa pamamagitan ng ating kasalanan, binibigyan natin ang diyablo ng kapangyarihan sa atin

— Maraming kaso ng pagmamay-ari ng demonyo sa mundo ngayon. Talagang nagwawala ang diyablo, dahil binigyan siya ng maraming kapangyarihan ng mga tao ngayon. Ang mga tao ay napapailalim sa kakila-kilabot na impluwensiya ng demonyo. Isang lalaki ang nagpaliwanag nito nang napakatumpak: 'Noong nakaraan, dati nang pakikialaman ng demonyo ang mga tao, pero ngayon hindi na. Ginagabayan niya sila sa [kaniyang] landas at tinataboy na sila, sabay sabing, "Sige, good luck!" At nag-iisa nang naglalakbay ang mga tao sa landas na iyon.' Nakakatakot ito. Isipin ito: ang mga demonyo sa lupain ng mga Gadarenes²⁴ ay humiling kay Kristo ng pahintulot na pumasok sa mga baboy, dahil hindi binigyan ng mga baboy ang diyablo ng anumang kapangyarihan sa kanila at wala siyang karapatang pumasok sa kanila nang walang pahintulot. Pinagkalooban sila ni Kristo ng pahintulot na ito upang parusahan ang mga Israelita, dahil ipinagbabawal sa kanila ng batas ang pagkain ng baboy.

— At may ilang tao, Geronda, ang nagsasabing hindi umiiral ang diyablo.

— Oo, may isang tao ring nagpayo sa akin na alisin sa Pranses na pagsasalin ng aklat na **The Venerable Arsenius of Cappadocia*²⁵ ang mga talatang nagsasalita tungkol sa mga sinapupunan. 'Hindi ito maiintindihan ng mga Europeo,' sabi niya, 'hindi sila naniniwala na umiiral ang demonyo.' Nakikita mo kung paano: ipinaliwanag nila ang lahat sa pamamagitan ng sikolohiya. Kung ang mga taong sinapihan sa mga Ebanghelyo ay napunta sa mga kamay ng mga psychiatrist, isasailalim sila sa electroconvulsive therapy! Kinuha ni Cristo sa diyablo ang karapatang gumawa ng masama. Makakagawa lamang siya ng masama kung ang isang tao mismo ang magbibigay sa kanya ng karapatang iyon. Sa hindi pakikilahok sa mga Sakramento ng Simbahan, binibigyan ng tao ang masama ng mga karapatang ito at nagiging mahina laban sa impluwensiyang demonyo.

— Geronda, sa anong iba pang paraan maaaring bigyan ng tao ang demonyo ng ganoong karapatan?

— Lóhika,²⁶ , pagtatalo, pagkasukdol, sariling-lóob, pagsuway, kawalang-hiya — ang lahat ng ito ay mga natatanging katangian ng diyablo. Nagiging madaling maimpluwensyahan ng demonyo ang isang tawo sa antas na taglay niya ang mga katangiang ito. Gayunpaman, kapag napadalisan ang kaluluwa ng isang tawo, nananahan ang Banal na Diwa sa kanila at napupuno sila ng Biyaya. Kung ang isang tao ay nagpapadumi sa sarili sa pamamagitan ng makamatay na kasalanan, isang maruming espiritu ang naninirahan sa kaniya. Kung, gayunpaman, ang mga kasalanang ikinapadumi ng tao sa sarili ay hindi makamatay, nasa impluwensiya sila ng isang masamang espiritu mula sa labas.

Sa kasamaang palad, sa ating panahon, ayaw ng mga tao na pigilan ang kanilang mga pagnanasa at ang kanilang sariling kalooban. Hindi nila tinatanggap ang payo ng iba. Pagkatapos noon, nagsisimula silang magsalita nang walang hiya at itaboy ang Biyaya ng Diyos sa kanilang sarili. At pagkatapos, saan man sila humarap, hindi sila maaaring magtagumpay, dahil naging madaling maimpluwensyahan ng demonyo. Hindi na nakokontrol ng isang tao ang sarili niya, dahil inuutusan siya ng diyablo mula sa labas. Hindi naman nasa loob niya ang diyablo—huwag sana! Ngunit kahit mula sa labas, kayang utusan ng diyablo ang isang tao.

²⁴ Tingnan ang Lucas 8:26–33.

²⁵ Ang pagsasalang Ruso ay inilathala ng Holy Trinity St Sergius Lavra noong 1997. – *Tala ng tagasalin*.

²⁶ Sa pamamagitan ng 'lohika', ang tinutukoy ng Nakatatanda ay rasyonalismo, katwiran.

Ang taong pinabayaan ng Biyaya ay nagiging mas masama pa kaysa sa diyablo. Sapagkat hindi ginagawa ng diyablo ang lahat ng bagay nang mag-isa, kundi giniganyak niya ang mga tao sa kasamaan. Halimbawa, hindi siya mismo ang gumagawa ng krimen, kundi hinihikayat niya ang mga tao na gawin ito. At dahil dito, ang mga tao ay sinasapian.

Ang kumpisal ay nag-aalis sa diyablo ng kapangyarihan nito sa isang tao

Kung pupunta man lang ang mga tao sa isang espirituwal na ama at magkumpisal, mawawala ang impluwensyang demonyo at makakapag-isip sila nang malinaw muli. Pagkatapos ng lahat, sa kasalukuyan, dahil sa impluwensyang demonyong ito, hindi na nila kayang mag-isip para sa kanilang sarili. Ang pagsisisi at kumpisal ang nag-aalis sa demonyo ng kanyang kapangyarihan sa isang tao. Kamakailan, isang salamangkero na taga-²⁷ ang dumating sa Banal na Bundok. Gamit ang ilang uri ng mahiwagang tulos at lambat, hinarangan niya ang buong daan papunta sa aking kaliva sa isang lugar. Kung ang isang taong hindi nakapagkumpisal ng kanyang mga kasalanan ay dumaan doon, magdurusa siya nang hindi man lang alam ang dahilan. Nang makita ko ang mga salamangkang lambat sa daan, agad akong gumawa ng tanda ng krus at tinahak ko ang ibabaw nito — pinunit-punit ko silang lahat. Pagkatapos ay dumating mismo ang salamangkero sa kaliva. Ikinuwento niya sa akin ang lahat ng kanyang mga pakana at sinunog niya ang kanyang mga libro.

Ang Diyablo ay walang kapangyarihan o awtoridad sa isang mananampalataya na nagpupunta sa simbahan, kumukumpisal, at tumatanggap ng Banal na Komunion. Ang Diyablo ay kumukuha na lamang ng boses sa ganoong tao, parang asong walang ngipin. Gayunpaman, may malaking kapangyarihan siya sa isang hindi mananampalataya na pinayagan siyang mamahala sa sarili. Kaya pa ngang punitin ng Diyablo ang ganoong tao — sa kasong ito, may ngipin siya at ginagamit niya ito upang pahirapan ang kaluluwang kawawa. May kapangyarihan ang Diyablo sa kaluluwa ayon sa karapatang ipinagkakaloob nito sa kanya.

Kapag namatay ang isang taong maayos ang kalagayang espirituwal, ang pag-akyat ng kanyang kaluluwa patungo sa Langit ay parang isang mabilis na tren. Tumatalon ang mga aso sa likod ng tren, natutuknang sa sarili nilang pag-aming, sinusubukang manguna, samantalang ang tren ay patuloy lamang sa pagtakbo nang mabilis—maaari pa nga nitong mabangga at maputol sa dalawa ang isang ligaw na aso. Ngunit kung namatay ang isang taong hindi maayos ang kalagayang espirituwal, ang kaluluwa niya ay parang nasa tren na halos gumagapang. Hindi ito makapaglakbay nang mas mabilis dahil sira ang mga gulong. Tumatalon ang mga aso sa bukas na pinto ng karwahe at kinakagat ang mga pasahero.

Kapag nakamit na ng demonyo ang malaking kapangyarihan sa isang tao at nakalamang na, kailangang tukuyin ang sanhi ng nangyari upang matanggal sa kanya ang mga kapangyarihang iyon. Kung hindi, kahit gaano pa man magdasal ang iba para sa taong iyon, hindi aalis ang kaaway. Pinapilay niya ang tao. Paulit-ulit siyang pinapagalitan ng mga pari,²⁸ ngunit sa huli, ang kawawang kaluluwa ay nagiging mas mas malala pa ang kalagayan, dahil mas lalo siyang pinahihirapan ng demonyo kaysa dati. Kailangan magtubig ang tao, lumapit sa kumpisal, at agawin mula sa demonyo ang mga karapatang siya mismo ang nagbigay rito. Doon lamang aalis ang demonyo; kung hindi, magpapatuloy ang pagdurusa ng

²⁷ Ibinigay noong Hunyo 1985, nang naninirahan ang Nakatatanda sa selda ng 'Panaguda'.

²⁸ Ang pagpapalayas ng maruruming espiritu (eksoorsismo o ritwal ng eksoorsismo) ay isang ritwal na itinatag ng Simbahan, kung saan ang isang pari, sa pamamagitan ng pagbigkas ng mga espesyal na dasal na parang anting-anting, ay nagpapalayas ng maruruming espiritu mula sa mga taong sinasapian nito. Binibigyang-diin ng Nakatatanda na ang isang taong sinapian na humihingi ng tulong sa pamamagitan ng eksorsismo ay kailangang magsisi, ikumpisal ang kanyang mga kasalanan sa isang ama sa espirituwal, at maging determinado na mamuhay nang Kristiyano. Ang detalyadong impormasyon tungkol sa pagsasapian ng demonyo at eksorsismo ay makikita sa Tomo III ng 'Mga Kasabihan' ni Nakatatanda Paissios. — *Tala ng tagasalin*.

tao. Maaari mo siyang sawayin nang buong araw, o dalawang araw, o kahit linggo, buwan, at taon — nananatili pa rin ang kapangyarihan ng demonyo sa kaluluwang kawawa at hindi siya aalis.

Ang diyablo ay hindi lumalapit sa dalisay na nilikha ng Diyos

— Geronda, paano nga ba nangyayari na ako'y naging alipin ng aking mga pagnanasa?

— Naging alipin ng mga pagnanasa ang isang tao kapag binigyan niya ang diyablo ng kapangyarihan sa kanyang sarili. Ibinato mo ang lahat ng iyong mga pagnanasa sa mukha ng diyablo. Ito ang gusto ng Diyos, at ito rin ay para sa iyong ikabubuti. Sa madaling salita, gamitin ang galit, pagkamatarat, at iba pang katulad na pagnanasa laban sa kaaway. O, mas mabuti pa, ipagbili mo ang iyong mga hilig sa diyablo, at gamitin mo ang perang makukuha mo para bumili ng mga batong pantakda at ihagis ito sa diyablo upang hindi na siya lumapit sa iyo. Karaniwan, tayo bilang tao, sa pamamagitan ng kapabayaang o mayabang na pag-iisip, ay pinapayagan ang kaaway na saktan tayo. Maaaring samantalain ng diyablo ang isang kaisipan o salita lamang. Naalala ko ang isang pamilya — sobrang magkakabigkis. minsan, biro ng asawang lalaki sa kanyang misis: 'Ay, hiwalayan kita!' — at ang misis naman ay biro ring sumagot: 'Hindi, ako pa ang hihawalay sa ating pagsasama!' Nagbibirobiruan lang naman sila, na walang masamang balak, pero sobra ang pagpapalala nila sa biro kaya sinamantala ito ng demonyo. Pinahamak niya sila nang kaunti, at seryoso na silang naghahanda para magdiborsyo — hindi na nila inisip ang mga anak o anumang iba pa. Sa kabutihang-palad, may dumating na isang espirituwal na ama at kinausap sila. 'Ano ba,' sabi niya, 'magdidiborsyo kayo dahil sa isang bagay na ganoon kalokohan?'

Kapag ang isang tao ay lumalayo sa mga utos ng Diyos, siya ay napapailalim sa kanyang mga pagnanasa. At kung hayaan ng isang tao na mamayani ang kanyang mga pagnanasa, hindi na kailangan pa ang diyablo. Pagkatapos ng lahat, ang mga demonyo ay may kanya-kanyang 'espesyalisasyon' din. Sinusuri nila ang isang tao, hinahanap kung saan siya 'mahina', nagsusumikap na ilantad ang kanyang kahinaan at sa gayon ay mapagtagumpayan siya. Dapat tayong maging mapagmatyag, isara ang mga bintana at pinto—ang ating mga pandama. Hindi natin dapat iwanang may bitak para sa masama, o hayaang gumapang siya rito para makapasok. Ang mga bitak at puwang na ito ang ating mga mahihinang punto. Kung mag-iwan tayo ng kahit na pinakamaliliit na bitak para sa kaaway, maaari siyang mag-ipit para makapasok at magdulot ng pinsala. Pumasok ang demonyo sa isang taong ang puso ay puno ng dumi. Hindi lumalapit ang demonyo sa isang dalisay na nilikha ng Diyos. Kung ang puso ng isang tao ay nililinis mula sa karumihan, tumatakas ang kaaway at bumabalik si Kristo. Tulad ng baboy, na kapag walang nakitang karumihan ay umaungol at umaalis, gayundin ang demonyo ay hindi lumalapit sa pusong malaya sa karumihan. At ano pa nga ba ang hihintayin niya sa isang dalisay at mapagkumbabang puso? Kaya, kung nakikita nating ang ating tahanan—ang ating puso—ay naging lungga ng kaaway—isang kubong gawa sa manukan—kailangan nating gibain ito kaagad, upang ang tangalashka—ang ating masamang nangungupahan—ay makalikas. Sapagkat kung ang kasalanan ay naninirahan sa loob ng isang tao nang matagal, natural lamang na ang diyablo ay nagkakaroon ng mas malaking kapangyarihan sa taong iyon.

— Geronda, paano kung ang isang tao dati'y namuhay nang pabaya at dahil dito'y binigyan ang manunukso ng kapangyarihan sa kaniya, ngunit ngayoy nais niyang magbago at magsimulang mamuhay nang may pag-iingat—lalaban ba ang tangalashka laban sa kaniya?

Kapag lumalapit ang isang tao sa Diyos, tinatanggap niya mula sa Kanya ang lakas, kaliwanagan, at kaaliwan na kailangan sa simula ng paglalakbay. Ngunit sa sandaling sinimulan ng tao ang espirituwal na pakikibaka, ang kaaway ay nagpapalakas ng matinding laban laban sa kaniya. Dito mismo dapat magpakita ng kaunting pasensya. Kung hindi, paano matutuknang ang mga pagnanasa? Paano matatanggal ang dating sarili? Paano matataboy ang kayabangan? Sa ganitong paraan, napagtatanto ng

isang tao na sa sarili niyang makakaya, wala siyang magagawa. Mapagkumbaba siyang humihingi ng awa ng Diyos, at dumarating sa kanya ang kababaang-loob. Ganoon din ang nangyayari kapag nais ng isang tao na talikuran ang isang masamang gawi, gaya ng paninigarilyo, paggamit ng droga, o pagkalasing. Sa simula, nararamdaman nila ang kagalakan at tinatalikuran ang gawi. Pagkatapos, nakikita nila ang iba na naninigarilyo, gumagamit ng droga o umiinom, at nakararanas sila ng matinding panloob na pakikibaka. Kung malalampasan ng isang tao ang pakikibakang ito, a hindi na magiging mahirap para sa kanila na talikuran ang pagnanasa at lumayo rito. Kailangan lang magpunyagi nang kaunti at lumaban. Ginagawa ng 'tangelashka' ang tungkulin nito — kaya bakit hindi natin gawin ang sa atin?

Huwag tayong makipagtalo sa tangelashka

Lahat tayo ay may likas na hilig, ngunit sa kanilang sarili ay hindi naman tayo napapahamak nito. Para itong isang taong ipinanganak, halimbawa, na may moli sa mukha na nagbibigay sa kanya ng natatanging ganda. Ngunit kung kukulatin ang moling iyon, maaaring magkaroon ng bukol na kanser. Hindi natin dapat hayaan ang diyablo na kalikutin ang ating mga hilig. Kung papayagan natin siyang kalikutin ang ating kahinaan, magkakaroon tayo ng [espiritwal] na kanser.

Dapat tayong magkaroon ng espiritwal na tapang, hamakin ang diyablo at lahat ng kanyang mapanlinlang na kaisipan—ang kanyang mga 'telegramo'. Huwag tayong makipag-usap sa tagasubok. Kahit pa magsama-sama ang lahat ng abogado sa mundo, hindi nila mapagtatalo ang isang maliit na diyablo. Huwag makipag-usap sa tagatukso; sa ganitong paraan mapuputol mo ang ugnayan sa kanya at maiwasan ang tukso. Sabihin nating may nangyari sa atin: tayo ay tinrato nang hindi patas, o tayo ay ininsulto. Suriin natin kung tayo mismo ang may kasalanan dito. Kung hindi tayo ang may kasalanan, may gantimpala na naghihintay sa atin. Dapat doon na tayo huminto: hindi na kailangang maghukay pa nang mas malalim. Kung ipagpapatuloy ng isang tao ang pakikipag-usap sa tagatukso, kalaunan ay bubuuin niya ang isang sapot ng kasinungalingan,²⁹ , at lilikha ng isang katawa-tawang palabas... Hinahatak ng tagatukso ang isang tao na suriin ang nangyari ayon sa sarili niyang batas ng 'katotohanan' at itinutulak siya sa kapaitan.

Naalala ko noong umatras ang mga tropang Italyano mula sa Gresya, iniwan nila ang mga toldang puno ng tambak ng mga granada. At may iniwan ding napakaraming pulbura. Kinuha ng mga tao ang mga toldang iyon para sa kanilang sarili, pati na ang laman nito. Naglaro ang mga bata sa mga granada, at alam mo ba kung ilan sa mga kawawang iyon ang namatay!

Paano ka nga ba makakapaglaro ng granada! Ganoon din naman sa atin — talagang maglalaro ba tayo ng laro sa demonyo?

Ang demonyo ay walang kapangyarihan

— Geronda, may naiisip ako na ang diyablo ay may napakalaking kapangyarihan, lalo na sa ating panahon.

— Ang demonyo ay wala namang kapangyarihan, kundi masamang loob at poot. Ang pag-ibig ng Diyos ang may buong kapangyarihan. Nagpapanggap si Satanas na may buong kapangyarihan, ngunit hindi niya kayang gampanan ang papel na ito. Mukha siyang malakas, ngunit sa katotohanan ay lubos siyang walang kapangyarihan. Marami sa kanyang mapanirang mga plano ang nabubuwag bago pa man maisakatuparan. Tiyak na hindi papayagan ng isang ama—isang napakabuti at mabait—na pahintulutan ang sinumang salbahis na bugbugin ang kanyang mga anak?

²⁹ Sa madaling salita, pinananatiling abala ng tangelashka ang isang tao sa mga 'mababaw na paghahangad' – itinatanim nito sa kanila ang mga kaisipan upang palagi silang 'abala', manatili sa kalagayan ng pagkabagabag, at hindi makapagsagawa ng espirituwal na gawain. Sa ganitong paraan, pinahihina ng diyablo ang isang tao.

— Ngunit ako, Geronda, natatakot ako sa mga tangalashki.

— Bakit ka natatakot sa kanila? Wala nang kapangyarihan ang mga tangalashki. Makapangyarihan ang Kristo, samantalang ang demonyo ay puro bulok. Hindi ka ba nagsusuot ng krus? Wala nang kapangyarihan ang mga sandata ng demonyo. Binaril tayo ni Kristo ng Kanyang Krus. Ang kaaway ay nagkakaroon lamang ng kapangyarihan kapag tayo mismo ang nagbaba ng ating mga espiritwal na sandata. May isang pagkakataon nang ipinakita ng isang Ortodoksong pari sa isang salamangkero ang isang maliit na krus at dahil dito ay natakot ang demonyong tinawag ng salamangkero sa pamamagitan ng kanyang salamangka.

— 'At bakit siya natatakot sa Krus?'

'Dahil nang tiisin ni Cristo ang pagmumura, pang-iinsulto, at pananakit, nagiba ang kaharian at kapangyarihan ng diyablo. Napakagandang paraan ng tagumpay ni Cristo laban sa kanya! 'Ang kaharian ng diyablo ay nabuwag sa pamamagitan ng isang buluhong,' sabi ng isang santo. Ibig sabihin, nabuwag ang kapangyarihan ng diyablo nang matanggap ni Kristo ang huling palo sa Kanyang ulo gamit ang buluhong. Mula rito, makikita na ang panlaban na espiritwal na lunas laban sa diyablo ay ang pagtitiis, at ang pinakamakapangyarihang sandata laban sa kanya ay ang kababaang-loob. Ang pagdurog sa diyablo ang pinakagaling na balsamo, na ibinuhos ni Cristo sa Kanyang Sakripisyo sa Krus. Pagkatapos ng pagkakrusipika kay Cristo, ang diyablo ay parang ahas na tinanggalan ng lason, parang aso na nabunutan ng mga ngipin. Ang diyablo ay hinubaran ng kanyang makamandag na kapangyarihan; ang mga aso—ibig sabihin, ang mga demonyo—ay binunutan ng kanilang mga ngipin. Sila ay walang armas na ngayon, samantalang tayo ay armado ng Krus. Wala silang magawa sa mga nilikha ng Diyos maliban kung tayo mismo ang magbibigay sa kanila ng karapatang gawin ito. Ang tanging magagawa nila ay magwala—dahil wala silang awtoridad.

Noong minsan, habang naninirahan ako sa hermitage ng Banal na Krus, dinaluhan ko ang isang kamangha-manghang Pagbabantay Magdamag! Sa gabi, nagsama-sama ang isang pulutong ng mga demonyo sa loft. Sa simula, pinapalo nila nang buong lakas ang isang bagay gamit ang malalaking martilyo, at pagkatapos ay nagsimulang mag-ingay, na para bang iginugulong nila ang malalaking troso at katawan ng puno sa loft. Gumawa ako ng tanda ng krus patungo sa kisame at kumanta: "*Yuyuko kami sa Harap ng Krus Mo, O Panginoon...*"³⁰ Nang matapos akong kumanta, muling iginulong nila ang mga troso. "Sige," sabi ko sa kanila, "hatiin natin sa dalawang koro." Ikayo ang mag-roll ng mga troso sa itaas na koro, habang ako ay kakanta rito sa ibabang koro." Nang magsimula akong kumanta, tumigil sila. *Salitan kong kinanta ang "Nilalamban namin ang Iyong Krus, O Panginoon..." at ang "O Panginoon, ibinigay Mo sa amin ang Iyong Krus bilang sandata laban sa diyablo..."*³¹ Nagsaya ako nang labis sa isang gabing kinakanta ko ang mga salmo. Pagkatigil ko sa pagkanta, ipinagpapatuloy nila ang pag-alihwag sa akin. At napakalawak ng kanilang repertoryo! May bago silang inihahain sa bawat pagkakataon!..

— At nang nagsimula kang kantahin ang troparion sa unang pagkakataon, hindi ba sila umalis?

— Hindi. Pagkatapos kong matapos, sumali na rin sila. Tila dapat sana ay kinanta namin ang pagbabantay kasama ang dalawang koro. Napakagandang pagbabantay iyon. Kumanta ako nang buong damdamin! Ang mga araw na iyon ay kahanga-hanga...

— Geronda, ano ang itsura ng demonyo?

— Alam mo ba kung gaano siya kaguwapong lalaki? Hindi ito mailarawan, kahit sa engkwento o sa pagsulat! Sana makita mo siya!.. Napakabait ng pag-ibig ng Diyos na hindi Niya pinapayagang makita ng tao ang diyablo! Kung makita nila siya, karamihan ay mamamatay sa takot. Isipin mo nga, kung makita ng mga tao kung paano siya kumikilos, kung makita nila kung gaano siya talaga 'gwapo'!..

³⁰ *'Yumuyuko kami sa Harap ng Krus Mo, O Panginoon, at pinupuri namin ang Banal Mong Pagkabuhay Muli'* – stichera para sa Banal na Krus.

³¹ Linggong stichera ng ikawalong tono para sa mga Puri.

Totoo, gagawin ito ng ilan na pampalipas-oras lamang. Nakalimutan ko na kung ano ang tawag dito... 'Cinema', marahil?... Gayunpaman, ang ganoong 'pagtatanghal sa sinehan' ay may mataas na kapalit, at kahit pa ganoon kamahal, hindi pa rin madaling makita ang ganoong bagay.

— May sungay at buntot ba ang demonyo?

— Oo, meron siya. Mga sungay, buntot, at lahat ng kasamang palamuti!

— Geronda, naging ganoon ba kakilabot ang mga demonyo pagkatapos ng kanilang pagbagsak, nang sila'y maging demonyo mula sa mga anghel?

— Siyempre. Ganyan na sila ngayon, na para bang tinamaan ng kidlat. Kapag tinamaan ng kidlat ang isang puno, hindi ba ito nagiging isang nag-uling na troso sa isang kisap-mata? Ganoon na nga sila ngayon—na para bang tinamaan ng kidlat. Noong panahon, sinasabi ko sa demonyo: 'Lumapit ka rito, para makita kita at hindi ako mahulog sa mga kamay mo! Ngayon, tinitingnan na lang kita, at nakikita ko na kung gaano ka kabagsik! At kung mahulog ako sa mga bisig mo—ay, naiisip ko na kung ano ang naghihintay sa akin noon!"

Ang Diyablo ay hangal

— Geronda, alam ba ng diyablo ang nasa puso natin?

— Hindi malabo! Parang alam niya pa nga kung ano ang nasa puso ng mga tao. Ang Diyos lamang ang nakakakilala ng mga puso. At sa mga tao ng Diyos lamang Niya kung minsan ibinubunyag, para sa ating ikabubuti, kung ano ang nasa ating mga puso. Ang munting demonyo ay tanging panlilinlang at malisya ang alam, na siya mismo ang nagtatanim sa mga nagsisilbi sa kanya. Wala siyang alam tungkol sa ating mabubuting kaisipan. Mula lamang sa karanasan niya minsan niya ito nahuhulaan, ngunit kahit ganoon, sa karamihan ng mga pagkakataon, nagkakamali siya!

At kung hindi pinapayagan ng Diyos na maunawaan ng diyablo ang anumang bagay, magkakamali ang diyablo sa lahat ng bagay. Pagkatapos ng lahat, ang diyablo ay ganap na kadiliman! "Visibility — zero!" Ipagpalagay natin na nagkaroon ako ng mabuting iniisip. Wala itong alam ang demonyo. Kung nagkaroon ako ng masamang iniisip, malalaman iyon ng demonyo, dahil siya mismo ang nagtanim nito sa akin. Kung ngayon gusto kong pumunta sa isang lugar at gumawa ng mabuting gawa, halimbawa para iligtas ang isang tao, hindi ito alam ng diyablo. Gayunpaman, kung ang diyablo mismo ang magmungkahi sa isang tao: 'Pumunta ka at iligtas si ganito'—ito ay, nagtanim ng ganitong kaisipan sa kanilang isipan—kaniya ring gigisingin ang kanilang kayabangan at dahil dito malalaman niya kung ano ang nasa puso ng taong iyon.

Napaka-sutile nito. Naalala mo ba ang kuwento ni Abba Macarius?³² Isang beses ay nakasalamuha niya ang demonyo na papauwi mula sa kalapit na disyerto. Pumunta siya roon upang tuksuhin ang mga mongheng naninirahan doon. Sinabi ng demonyo kay Abba Macarius: "Lahat ng mga kapatid ay napakatigas sa akin, maliban sa isang kaibigan ko na sumusunod sa akin at, kapag nakikita niya ako, umiikot na parang gulong." — "Sino ang kapatid na ito?" — tanong ni Abba Macarius. "Ang pangalan niya ay Theopemptus," — sagot ng demonyo. Pumunta ang Reverendo sa disyerto at natagpuan ang kapatid na ito. Sa napakadiplomatikong paraan, dinala niya ito sa pag-amin ng kanyang mga iniisip at tinulungan siya nang espiritwal. Nang muling makita ang Diyablo, tinanong siya ni Abba Macarius tungkol sa mga kapatid na naninirahan sa disyerto. "Lahat sila ay napakatigas sa akin," ang pakli ng demonyo. "At ang pinakamalala sa lahat, ang dati kong kaibigan—hindi ko alam kung bakit—ay nagbago, at siya na ngayon ang pinakatigas sa kanila." Hindi alam ng demonyo na pumunta si Abba Macarius sa kapatid at itinama siya, sapagkat ang kagalang-galang na ama ay kumilos nang mapagkumbaba, dahil sa pag-ibig. Walang karapatan ang demonyo sa mabuting hangarin ng abbot.

³² Tingnan ang *The Ancient Paterikon*, Moscow, 1899. pp. 343–344.

Ngunit kung naging mayabang ang reverendo, ipinalayas niya ang Biyaya ng Diyos sa kanyang sarili, at nakuha ng demonyo ang kapangyarihang iyon. Noon, malalaman na ng demonyo ang hangarin ng reverendo, sapagkat siya mismo ang magpapasiklab ng kayabangan nito.

— At kung ang isang tao ay naghayag ng mabuting kaisipan sa isang lugar, maaari bang makinig ang demonyo rito at tuksuhin ang taong iyon?

— Paano niya ito makikilusot kung walang ugaling demonyo sa sinasabi? Gayunpaman, kung ang isang tao ay naghayag ng kanyang iniisip na may layuning magpasikat, doon hihimasok ang demonyo. Ibig sabihin, kung ang isang tao ay may hilig sa kayabangan at buong pagmamalaking ipinapahayag, 'Pupunta ako at ililigtas ko si ganito-ganoon!' — doon sasangkot ang demonyo. Sa kasong ito, malalaman ng demonyo ang kanyang intensyon, samantalang kung ang isang tao ay hinihimok ng pag-ibig at kumikilos nang mapagkumbaba, hindi ito napapansin ng demonyo. Kailangan ng pag-iingat. Napakadelikadong usapin ito. Hindi nakapagtataka na tinatawag ng mga Banal na Ama ang buhay na espirital na 'agham ng mga agham.'

— Geronda, gayunpaman, may mga pagkakataon na ang isang salamangkero ay humuhula, halimbawa, sa tatlong dalaga na ang isa ay mag-aasawa, ang isa pa ay mag-aasawa rin ngunit hindi magiging masaya, at ang ikatlo ay mananatiling hindi nag-aasawa—at natutupad ito. Bakit nga ba?

— May karanasan ang demonyo. Halimbawa, ang isang inhinyero, kapag nakita ang isang bahay na sira-sira na, ay masasabi kung gaano pa ito katatagal tatayo. Sa parehong paraan, nakikita ng demonyo kung paano nabubuhay ang isang tao at, mula sa karanasan, hinuhulaan kung paano ito magwawakas.

Walang talas ng isip ang demonyo; siya ay napakabobo. Siya ay isang malaking gulo; walang katapusan ito. At kung minsan ay kumikilos siya na parang matalino, kung minsan naman ay parang hangal. Magaspang ang kanyang mga patibong. Inayos ito ng Diyos sa ganitong paraan upang malinlang natin siya. Dapat ay labis na nabulag ng kayabangan ang isang tao para hindi makita ang diyablo. Sa pamamagitan ng kababaang-loob, nagagawa nating makilala ang mga bitag ng diyablo, sapagkat sa kababaang-loob ay nagiging liwanag ang isang tao at nagiging isa sa Diyos. Ang kababaang-loob ang nagpapahina sa diyablo.

Bakit pinapayagan ng Diyos ang diyablo na tuksuhin tayo?

— Matanda, sabihin ninyo sa akin, bakit pinapayagan ng Diyos ang diyablo na tuksuhin tayo?

— Upang mabawi Niya ang Kanyang mga anak. 'Gawin mo ang gusto mo, demonyo,' sabi ng Diyos. Sapagkat ano man ang gawin ng demonyo, sa huli ay mabibigo pa rin siya sa batong pangukit—si Cristo. At kung naniniwala tayo na si Cristo ang batong pangukit, wala tayong dapat ikatakot.

Hindi nagpapahintulot ang Diyos ng isang pagsubok maliban kung may mabuting magmumula rito. Dahil nakikita Niya na mas mabigat ang mabuting magmumula rito kaysa sa kasamaan, pinapayagan ng Diyos ang diyablo na gawin ang kanyang gawain. Naalala mo ba si Herodes? Pinatay niya ang labing-apat na libong sanggol at nagdagdag ng labing-apat na libong martir na anghel sa hukbong langit. Nakakita ka na ba ng anumang martir na anghel? Nabigo ang diyablo! Si Diocletian, sa malupit niyang pag-uusig sa mga Kristiyano, ay naging kasabwat ng diyablo. Gayunpaman, nang hindi niya sinasadya, nagawa niyang paboran ang Simbahan ni Cristo sa pamamagitan ng pagpapayaman nito ng mga santo. Akala niya ay wawasakin niya ang lahat ng Kristiyano, ngunit wala siyang nagawa—iniwan niya lamang tayo ng napakaraming banal na relikyang ating pinapupugay at pinagyaman ang Simbahan ni Cristo.

Matagal na sana niyang napag-usapan ang diyablo, sapagkat Siya ang Diyos. At kahit ngayon, kung Nais Niya, kayang-kaya Niyang baluktutin ang mga sungay ng diyablo at itapon siya sa mga paghihirap ng impyerno [sa buong kawalang-hanggan]. Ngunit hindi ito ginagawa ng Diyos para sa ating ikabubuti. Talaga bang hahayaan Niya ang diyablo na pahiritin at guluhin ang Kanyang nilikha? At gayon pa man,

sa isang tiyak na antas, sa isang panahon, pinayagan Niya ito, upang sa pamamagitan ng kasamaan ng diyablo ay matulungan tayo, upang tuksuhin tayo nito at tayo ay lumingon sa Diyos. Pinapayagan ng Diyos ang diyablo na tuksuhin tayo kung ito ay hahantong sa kabutihan. Kung hindi ito humahantong sa kabutihan, hindi Niya ito pinapayagan. Pinapayagan ng Diyos ang lahat para sa ating ikabubuti. Dapat nating paniwalaan ito. Pinapayagan ng Diyos ang diyablo na gumawa ng masama upang makipaglaban ang tao. Pagkatapos ng lahat, kung hindi mo uulahin ang masa, hindi ka makakagawa ng tinapay. Kung hindi tayo tinutukso ng diyablo, baka tayo maging mayabang, na inakala nating mga santo na tayo. At iyan ang dahilan kung bakit pinapayagan ng Diyos na saktan tayo ng kanyang kasamaan. Sapagkat sa pagtama sa atin, tinatanggal ng demonyo ang lahat ng dayami sa ating mga kaluluwang mapurol, at nagiging mas dalisay ang mga ito. O kaya naman, pinapayagan siya ng Diyos na umatake at kagatin tayo, upang lumapit tayo sa Kanya para humingi ng tulong. Patuloy tayong iniimbitahan ng Diyos sa Kanya, ngunit karaniwan ay lumalayo tayo sa Kanya at bumabalik lamang kapag tayo ay nasa panganib. Kapag ang isang tao ay nagkakaisa sa Diyos, wala nang puwang ang masama para makapasok. Ngunit, bukod dito, wala nang ibang dahilan ang Diyos para payagan ang demonyo na tuksuhin ang ganoong tao; sa katunayan, pinapayagan Niya ito upang ang tinutukso ay mapilitan na lumapit sa Kanya. Gayunpaman, sa isang paraan o iba pa, ang masama ay gumagawa ng mabuti sa atin—tinutulungan tayo niyang maging banal. Ito ang dahilan kung bakit tinatanggap siya ng Diyos.

Iniwan ng Diyos na malaya hindi lamang ang mga tao kundi pati na rin ang mga demonyo, sapagkat hindi sila makasasama, at hindi nila maaaring saktan ang kaluluwa ng isang tao, maliban sa mga pagkakataong ang taong iyon mismo ang nagnanais na saktan ang kanyang sariling kaluluwa. Sa kabaligtaran, ang masasama o pabaya na mga tao — na hindi sinasadyang nakakasakit sa atin — ay naghahanda ng ating gantimpala. 'Kung hindi dahil sa mga tukso, walang sinumang maliligtas,'³³ — sabi ng isang Abba. Bakit niya ito sinasabi? Dahil malaking kapakinabangan ang nagmumula sa mga tukso. Hindi dahil kailanman ay magagawa ng demonyo ang mabuti—hindi, masama siya. Nais niyang durugin ang ating mga ulo at ihahagis sa atin ang isang bato, ngunit ang Mabuting Diyos... hahawakan Niya ang batong iyon at ilalagay ito sa ating kamay. At sa palad ng ating kabila namang kamay, ibubuhos Niya ang mga mani para sa atin, upang mabiyak natin ang mga ito gamit ang batong iyon at kainin! Sa madaling salita, pinapayagan ng Diyos ang mga tukso hindi upang pagharibin tayo ng diyablo. Hindi, pinapayagan Niya siyang tuksuhin tayo upang sa ganitong paraan ay makapasa tayo sa mga pagsubok para makapasok sa susunod na buhay at wala tayong magiging dahilan para magreklamo sa Ikalawang Pagparito ni Cristo. Dapat nating lubos na maunawaan na tayo ay nasa digmaan laban sa mismong diyablo at patuloy tayong lalaban sa kanya hanggang sa tayo'y lisanin ang buhay na ito. Habang buhay ang isang tao, marami siyang kailangang gawin upang pagandahin ang kanyang kaluluwa. Habang buhay siya, may karapatan siyang kumuha ng mga espirituwal na pagsusulit. Ngunit kung ang isang tao ay mamatay at mabigo, siya ay tatanggalin sa listahan ng mga kumuha ng pagsusulit. Walang pangalawang pagkakataon.

Ang Diyablo ay tumatangging magsisi

Lumikha ang Mabuting Diyos ng mga Anghel. Gayunpaman, dahil sa kayabangan, ang ilan sa kanila ay bumagsak at naging mga demonyo. Lumikha ang Diyos ng isang perpektong nilikha — ang tao — upang mapalitan ang bumagsak na hanay ng mga anghel. Kaya naman, napakaselos ng Diyablo sa tao — ang nilikha ng Diyos. Sumigaw ang mga demonyo: 'Isang paglabag lamang ang ginawa namin, at pinagmamalupitan Mo kami, gayong pinapatawad Mo ang mga taong napakarami ng kasalanan.' Oo, pinapatawad Niya, ngunit ang mga tao ay nagsisisi, samantalang ang dating mga anghel ay bumagsak

³³ Abba Evagrius. Mga Tagubilin sa Aktibong Buhay. Sa: Ang Pag-ibig sa Kabutihan (salin sa wikang Ruso). Bol. I. Holy Trinity St Sergius Lavra, 1992. p. 637.

nang napakababa kaya't naging mga demonyo, at sa halip na magsisi, lalo lamang silang nagiging mapanlinlang at mas masama. Sa matinding galit, sinimulan nilang wasakin ang mga nilikha ng Diyos. Si Lucifer ang pinakamaliwanag sa hanay ng mga anghel! At tingnan mo kung ano na ang nangyari sa kanya... Dahil sa kayabangan, ang mga demonyo ay lumayo sa Diyos libu-libong taon na ang nakalipas, at dahil sa kayabangan ay patuloy silang lumalayo sa Kanya at nananatiling hindi nagsisisi. Kung sana'y sinabi lang nila ang isang bagay: '*Panginoon, maawa ka,*' sana'y nakahanap sana ang Diyos ng paraan [para iligtas sila]. Kung sana'y sinabi lang nila '*Nakasala ako,*' ngunit hindi nila ito sinasabi. Kung nasabi lang niya ang '*Nakasala ako,*' muling naging anghel sana ang diyablo. Walang hanggan ang pag-ibig ng Diyos. Ngunit ang diyablo ay pinamumugaran ng matigas na kalooban, pagmamaramot, at pagkamakasariili. Ayaw siyang sumuko; ayaw niyang maligtas. Nakakatakot ito. Pagkatapos ng lahat, minsan siyang isang anghel!

— Geronda, sabihin mo sa akin, naaalala pa ba ng diyablo ang dati niyang kalagayan?

— Tatanungin mo pa rin ako! Siya ay puro apoy at poot, dahil ayaw niyang ang iba—yaong mga papalit sa dati niyang kinalalagyan—ay maging mga anghel. At habang tumatagal ito, lalo siyang lumalala. Sinasakop siya ng kasamaan at inggit. Oh, kung sana'y maramdaman lamang ng isang tao ang kalagayan ng diyablo! Iiyak siya araw at gabi. Kahit pa ang isang mabuting tao ay magbago tungo sa masama at maging kriminal, nakakaawa pa rin siya. Ano nga ba ang masasabi ng isang tao kapag nasasaksihan niya ang pagbagsak ng isang Anghel!

Noong isang panahon, isang monghe na si E³⁴, ay labis na nagmalasakit sa mga demonyo. Lumuhod at yumuyuko, nanalangin siya sa Diyos gamit ang mga salitang ito: "Ikaw ang Diyos, at kung Iyong lolobin, makakahanap Ka ng paraan upang iligtas kahit ang mga salbaheng demonyong ito, na minsan ay nagkaroon ng napakalaking kaluwalhatian, ngunit ngayon ay napupuno ng lahat ng kasamaan at katusuhan ng mundo; at kung hindi dahil sa Iyong pakikialam, kanilang winasak ang buong sangkatauhan." Nanalangin ang monghe nang may labis na kalungkutan. Habang binibigkas niya ang mga salitang ito, nakita niya sa tabi niya ang snout ng isang aso, na nakalabas ang dila sa kaniya at ginagaya siya. Tila pinayagan ito ng Diyos na mangyari, na ninais ipaalam sa monghe na Handa Niyang tanggapin ang mga demonyo, basta magsisi lamang sila. Ngunit hindi nila hinahangad ang kanilang sariling kaligtasan. Isipin mo ito: Ang pagbagsak ni Adan ay nagaling sa pamamagitan ng pagdating ng Diyos sa lupa, sa pamamagitan ng Pagkakatawang-tao. Ngunit ang pagbagsak ng diyablo ay hindi maaaring magaling sa pamamagitan ng anumang iba pa maliban sa kanyang sariling kababaang-loob. Hindi nagbabago ang diyablo dahil ayaw niyang gawin ito. Alam mo ba kung gaano kasaya si Kristo kung magnanais magbago ang diyablo! At ang isang tao ay hindi nagbabago kung hindi niya ito ninanais para sa kanyang sarili.

— Geronda, ano nga ba ang mangyayari? Alam ba ng diyablo na ang Diyos ay Pag-ibig, alam niyang minamahal Siya siya, at gayon pa man, ay nagpapatuloy pa rin siya gaya ng dati?

— Siyempre alam niya! Pero papayagan kaya ng kanyang kayabangan na magpakumbaba siya? Higit pa rito, mapanlinlang din siya. Sa ngayon, sinusubukan niyang akitin ang buong mundo. 'Kung mas marami akong tagasunod,' sabi niya, 'sa huli mapipilitan ang Diyos na patawarin ang lahat ng Kanyang mga nilalang, at kasama rin ako sa planong iyon!' Iyan ang pinaniniwalaan niya. Kaya gusto niyang hikayatin sa kanyang panig ang kasingdami ng tao. Nakikita mo ba kung saan siya patutungo? 'Napakaraming tao,' sabi niya, 'sa panig ko! Mapipilitan ang Diyos na magpakita rin ng awa sa akin!' [Nais niyang maligtas] nang walang pagsisisi! At hindi ba ganoon din ang ginawa ni Hudas? Alam niya na lilaya ng Cristo ang mga patay mula sa impierno. "Mas mapupunta ako sa impierno kaysa kay Cristo," sabi ni Hudas, "upang malaya rin Niya ako!" Nakikita mo ba kung gaano kalikót na pakana iyon? Sa halip na humingi ng kapatawaran kay Cristo, isiniksik niya ang ulo sa lubid. At tingnan mo,

³⁴ Tulad ng kalaunan ay nalaman, ang mongheng ito ay si Nakatatandang Paisius mismo.

yumuko ang puno ng igos kung saan siya nakabitin dahil sa awa ng Diyos, ngunit si Hudas [na ayaw manatiling buhay] ay isiniksik ang kanyang mga paa sa ilalim niya upang hindi ito tumama sa lupa. At lahat ng ito ay para lang hindi masabi ang isang 'patawarin mo ako.' Nakakatakot! Kahit ang diyablo, ang mismong katawan ng makasarili, ay hindi nagsasabing 'Nakasala ako,' kundi walang humpay na nagsusumikap na hikayatin ang maraming tao sa kanyang panig.

Pinapawi ng kababaang-loob ang diyablo hanggang sa maging alikabok

Ang kababaang-loob ay may dakilang kapangyarihan. Ginagawang alikabok ng kababaang-loob ang diyablo. Ito ang pinakamabagsik na suntok sa diyablo. Kung saan may kababaang-loob, doon ay walang lugar para sa diyablo. At kung walang lugar para sa diyablo, wala ring tukso. Noong isang beses, pinilit ng isang asketa ang isang tangalashka na sabihin, '*Banal na Diyos...*' '*Banal na Diyos, Banal na Makapangyarihan, Banal na Walang-Kamatayan!*' — binigkas ng tangalashka ang mga ito nang sunud-sunod, at doon siya tumigil; hindi niya sinabi ang 'kaawaan ninyo kami'. Sabihin: "*Maawa ka sa amin!*" Hindi pwede! Kung nasabi niya ang mga salitang iyon, siya ay magiging isang Anghel. Maaaring sabihin ng isang tangalashka ang kahit ano mong gusto, maliban sa '*maawa ka sa amin,*' dahil kailangan ang pagpapakumbaba upang bigkasin ang mga salitang iyon. May pagpapakumbaba sa paghingi na '*maawa ka sa amin*' — at ang kaluluwang humihingi ng dakilang awa ng Diyos ay tumatanggap ng kanyang hinihiling.

Anuman ang ating gawin, mahalaga ang kababaang-loob, pag-ibig, at dangal. Pagkatapos ng lahat, napakasimple lang naman — tayo mismo ang nagpapalito sa ating buhay-espiritwal. Gawin nating mahirap hangga't maaari ang buhay para sa diyablo at mas madali para sa tao. Ang pag-ibig at kababaang-loob ay mahirap para sa diyablo at madali para sa tao. Kahit ang isang mahina at maysakit na tao, na kulang sa lakas para sa pag-a-asceticism, ay maaaring talunin ang diyablo sa pamamagitan ng kababaang-loob. Ang isang tao ay maaaring, sa isang sandali lamang, maging anghel o maging diyablo. Paano? Sa pamamagitan ng kababaang-loob o kayabangan. Matagal ba bago naging demonyo si Lucifer mula sa isang anghel? Ang kanyang pagbagsak ay naganap sa loob lamang ng ilang sandali. Ang pinakamadaling paraan para maligtas ay sa pamamagitan ng pag-ibig at kababaang-loob. Kaya, dapat nating simulan sa pag-ibig at kababaang-loob, at saka lamang tayo magpatuloy sa iba pa.

Manalangin sa Kristo upang palagi nating siya'y mapasaya at mapahamak ang diyablo, sapagkat labis niyang kinagigiliwan ang impiyernong paghihirap at ayaw siyang magsisi.

Kabanata 3. Tungkol sa makalupang espiritu

Ang diyablo ang namamahal sa kayabangan

— Geronda, bakit tinatawag na 'pinuno ng mundong ito' ang diyablo? Talaga bang pinamumunuan niya ang mundo?

— Huling bagay na iyon ang hindi natin kailangan—ang diyablo ang maghahari sa mundo! Nang tawagin ni Cristo ang diyablo na 'prinsipe ng mundong ito' (³⁵), hindi Niya ibig sabihin na siya ang pinuno ng mundo, kundi na siya ay naghahari sa pamamagitan ng kayabangan at kabulaanan. Ngunit paano mangyayari iyon! Papayagan ba ng Diyos ang diyablo na mamuno sa mundo? Gayunpaman, ang mga taong ang puso ay inialay sa pagmamataas at sa makamundo ay nabubuhay sa ilalim ng kapangyarihan ng 'panginoon ng panahong ito'.³⁶ Sa madaling salita, pinamumunuan ng diyablo ang

³⁵ Juan 16:11.

pagmamataas at ang mga alipin ng pagmamataas at ng mundo. Pagkatapos ng lahat, ano nga ba ang ibig sabihin ng salitang 'mundo'? Palamuti, mga walang-kwentang alahas, hindi ba?³⁷ Kaya't ang sinumang alipin ng kayabangan ay nasa kapangyarihan ng diyablo. Ang pusong nabihag ng mayabang na mundo ay nagpapanatili sa kaluluwa sa kalagayan ng pagka-stagnante at sa isipan sa kadiliman. At saka, ang isang tao ay tila lamang tao; sa esensya, sila ay isang espirituwal na pagpapalaglag.

Napagtanto ko na ang pinakamalaking kaaway ng ating kaluluwa, na higit pa sa diyablo, ay ang makalupang espiritu. Inaakit tayo nito sa pamamagitan ng matatamis na tukso at iniwan tayo sa kapaitan magpakailanman. Ngunit kung makita natin ang diyablo mismo, mamumuno tayo sa matinding takot; mapipilitan tayong lumapit sa Diyos at walang dudang mapupunta sa Paraiso. Sa ating panahon, maraming bagay na makamundo ang pumasok sa mundo, maraming espiritu ng mundong ito. Ang pagkamundong ito ang wawasakin sa mundo. Sa pagtanggap ng mundong ito sa kanilang sarili [sa pagiging makalupa mula sa loob], itinakwil ng mga tao si Cristo sa kanilang sarili.

— Geronda, bakit hindi natin namamalayan kung gaano karaming kasamaan ang dinadala ng makalupang espiritu, ngunit naaakit pa rin tayo rito?

— Dahil unti-unting sumusulong sa ating buhay ang makalupang espiritu. Tulad ng pagpasok ng pagong sa munting bahay ng kuneho: una nitong hiniling ang pahintulot ng kuneho na ipasok ang ulo nito sa loob upang hindi ito mabasa ng ulan. Pagkatapos ay ipinasok nito ang isang paa sa loob, saka ang isa pa, at sa huli ay piniga nito ang buong katawan papasok, gamit ang mga tinik nito upang paalisin ang kuneho sa kaniyang tahanan. Sa parehong paraan, niloloko tayo ng karunungan makamundo sa pamamagitan ng maliliit na pagbibigay at unti-unti tayong nasasakop nito. Tahimik na sumusulong ang kasamaan. Kung biglaang susulong ito, hindi tayo maloloko. Kapag pinapaso ng [mapanuksong mga bata] ang isang palaka, patak-patak nilang ibinubuhos ang kumukulong tubig dito. Kung ibubuhos nila nang sabay-sabay ang lahat ng kumukulong tubig sa palaka, talon ito at tatakas mula sa panganib. Ngunit kung maliliit na patak ng kumukulong tubig ang ibubuhos mo rito, sa una ay yuyugyugin nito palabas, at pagkatapos ay magpapakalma. Kung patuloy mo itong ibubuhos nang kaunti-kaunti, sa una ay yuyugyugin pa rin nito ang ilan, ngunit unti-unti itong mapapaso nang hindi man lang namamalayan. "Halika na, munting palaka! Sa sandaling matalsikan ka ng kumukulong tubig, tumalon ka at tumakbo!" Hindi, hindi ito tumatakbo. Pinapalobo muna nito ang sarili, pinapalobo nang paulit-ulit, at saka napapaso. Ganoon din ang ginagawa ng diyablo — tinatalsikan tayo ng kumukulong tubig nang patak-patak, at sa huli, nang hindi natin namamalayan, napapaso tayo.³⁸

Dapat unahin ang kagandahan ng kaluluwa

Ang isang kaluluwang ginagalaw ng mga ganda ng materyal na mundo ay nagpapatunay na naninirahan sa loob nito ang isang mayabang na mundo. Kaya naman, hindi ito nahuhumaling sa Maylalang—kundi sa nilikha, hindi sa Diyos—kundi sa luwad. Ang katotohanang ang luwad na ito ay dalisay at malaya sa maruming kasalanan ay walang kabuluhan. Nahuhumaling sa mga kagandahang makamundo, na bagaman hindi makasalanan, ay nananatiling mayabang, ang puso ay nakararanas ng panandaliang kagalakan—isang kagalakang walang banal na aliw at panloob na inspirasyong kaakibat ng espirituwal na pagdiriwang. Ngunit kapag minahal ng isang tao ang espirituwal na kagandahan, ang kanyang kaluluwa ay napupuno at nagiging maganda.

³⁶ Tingnan Ef. 6:12.

³⁷ Mga kahulugan ng salitang 'κόσμος' sa Sinaunang Griyego: 1. palamuti, pampaganda; 2. kaayusan; 3. mundo, sansinukob; 4. lahat ng bagay na makamundo at pangkamunduhan. Tingnan A.D. Weisman. *Greek–Russian Dictionary*. St Petersburg, 1899. p. 725.

³⁸ Ibinibigay ng Nakatatanda ang halimbawang ito upang ipakita kung gaano kadalang tinatanggap natin ang kasamaan o kasalanan kapag tahimik silang pumapasok sa ating buhay, hakbang-hakbang. Kung biglang papasok sa ating buhay ang kasamaan o kasalanan, lalaban natin ito; subalit sa unti-unting pagsuko sa kasamaan, nasasanay tayo rito at sa huli ay lubos na napapailalim dito. – *Tala ng tagasalin*.

Kung ang isang tao—lalo na ang isang monghe—ay magiging mulat sa kanilang panloob na kasamaan, hindi na nila hahabulin ang panlabas na kagandahan. Ang kaluluwa ay napakasmaring, napakadumi, at gayon pa man, inaalala pa rin natin, halimbawa, ang ating mga damit? Nililinis at plantsado natin ang ating mga damit, at sa panlabas ay malinis tayo, ngunit kung ano tayo sa loob—mas mabuting huwag nang itanong. Kaya, sa pamamagitan ng pagtutuon ng pansin sa panloob na espirituwal na karumihan, hindi sasayangin ng isang tao ang oras sa masusing paglilinis ng kanilang damit hanggang sa huling mantsa — sapagkat ang mga damit na ito ay libong beses na mas malinis kaysa sa kanilang kaluluwa. Ngunit, habang pinapabayaang ang espirituwal na basura na naipon sa loob nila, masigasig na pinagsusumikapang alisin ng isang tao kahit ang pinakamaliit na mantsa sa kanilang damit. Dapat nakatuon ang ating buong pansin sa espirituwal na kadalisan, sa panloob na kagandahan kaysa sa panlabas na anyo. Dapat unahin hindi ang mayabang na kagandahan, kundi ang kagandahan ng kaluluwa, ang espirituwal na kagandahan. Sapagkat ang ating Panginoon Mismo ang nagsabi na ang buong mundo ay hindi kasinghalaga ng isang kaluluwa.³⁹

Makapag-dunyang mga pagnanasa

Ang mga hindi pinipigil ang kanilang puso, na naghahangad ng mga materyal na bagay na hindi naman kailangang-kailangan (hindi pa kasama ang mga laman-loob na pagnanasa), at ang mga hindi pinagsasama ang kanilang isip sa kanilang puso upang isuko ang mga ito sa Diyos kasama ng kanilang kaluluwa — ay naghihintay ng isang napakalubhang kapahamakan.

— Geronda, palaging ba mali ang magnasa ng isang bagay?

— Hindi, ang taos-pusong hangarin ay hindi masama sa sarili nitong karapatan. Ngunit ang mga bagay, kahit hindi makasalanang, sa pamamagitan ng pagsakop sa bahagi ng puso ko, ay nagpapababa ng pag-ibig ko kay Kristo. At ang ganoong hindi-makasalanang pagnanasa ay nagiging masama rin, dahil sa pamamagitan nito ay hinahadlangan ng kaaway ang pagmamahal ko kay Kristo. Kung nanaisin kong makakuha ng isang kapaki-pakinabang na bagay, halimbawa ay isang aklat, at ang bagay na ito ay nakahawak ng bahagi ng puso ko, kung gayon ang ganoong pagnanasa ay hindi mabuti. Bakit kailangang hawakan ng isang aklat ang bahagi ng puso ko? Alin ang mas mabuti — ang magnasa ng aklat o ang pagnasang makamitan si Kristo? Anumang pagnanasa ng tao—gaano man ito kabuti—ay [gayunpaman] mas mababa kaysa kay Cristo o sa Pinakabanal na Ina ng Diyos. Maaari bang hindi ibigay ng Diyos ang Kanyang buong Sarili sa akin kung ibibigay ko sa Kanya ang aking puso? Hinahanap ng Diyos ang puso ng tao. *"Ibigay mo sa Akin, anak ko, ang iyong puso."*⁴⁰ At kung ibibigay ng isang tao sa Kanya ang kanyang puso, ibinibigay ng Diyos sa kanila ang hinahangad ng kanilang puso, hangga't hindi ito nakasasama sa kanila. Ang puso ay nasasayang nang walang kabuluhan lamang kapag hindi ito ibinigay kay Kristo. At kay Kristo lamang natatagpuan ng isang tao, sa buhay na ito, ang katuparan ng Banal na pag-ibig, at sa darating na buhay, ang buhay na walang hanggan—ang Banal na kagalakan.

Dapat nating iwasan ang mga bagay na makamundo, baka maakit ang ating mga puso. Gamitin natin ang mga payak na bagay na tumutugon lamang sa ating mga pangangailangan. Gayunpaman, tiyakin natin na ang mga ginagamit natin ay maaasahan. Kapag nais kong gamitin ang isang magandang bagay, ibinibigay ko ang buong puso ko sa ganda nito. Hindi na magkakaroon ng puwang sa puso para sa Diyos. Halimbawa, habang dumaraan ka sa isang bahay, nakikita mo ang marangyang palamuti, marmol at pinong pagkagawa; humahanga ka sa mga bato at ladrilyo at naiwan ang iyong puso sa gitna ng lahat ng ito. O makakita ka ng magandang salamin sa isang tindahan at nais mo itong bilhin. Kung hindi mo sila bibilhin, iiwan mo ang iyong puso sa tindahang iyon. Ngunit kung bibilhin mo at isusuot mo sila, ang puso mo ay maisusiksik sa mga frame na iyon at didikit doon. Ang mga kababaihan, lalo na,

³⁹ Tingnan ang Mat. 16:26.

⁴⁰ Kawikaan 23:26.

ay napakadaling matuksuhan ng patibong na ito. Iilan lamang ang mga babaeng hindi sinasayang ang kanilang puso sa mga walang-kwentang bagay na pambongga. Ang ibig kong sabihin, ninanakaw ng diyablo ang kanilang mayamang puso sa tulong ng lahat ng makamundo, makulay, at kumikislap na bagay. Kung ang isang babae ay nangangailangan ng plato, hahanap siya ng may disenyo ng bulaklak. Akala mo naman ay hindi masasarap ang luto niya kung walang bulaklak sa plato! At ang ilang babaeng espiritwal ay nahuhulog sa mga seryosong disenyo — mga agila na may dalawang ulo [Byzantine] at iba pa. At saka sila nagtatanong: 'Bakit tayo walang pakiramdam sa mga espiritwal na bagay?' Ngunit paano ka magkakaroon ng katinuan kung ang puso mo ay nakakalat sa mga aparador at pinggan? Wala kang puso, kundi isang piraso ng laman—ang kalamnan ng puso na tumitibok sa iyong dibdib na parang orasan. At ang ganoong mekanikal na gawain ng puso ay sapat lamang para paggalawin ang iyong mga binti. Dahil kaunti sa puso ay napupunta sa isang bagay, kaunti sa iba, at wala nang natitira para kay Kristo.

— Geronda, ibig bang sabihin pati ang ganoong kasimpleng pagnanasa ay makasalanang?

— Ang mga pagnanasa na ito, gaano man sila kasimple, ay mas masama pa kaysa sa makasalanang pagnanasa. Sapagkat ang makasalanang pagnanasa ay sa huli ay kikilalanin ng isang tao bilang kasalanan — sa paglipas ng panahon, mararamdaman nila ang kirot ng budhi at sisikapin nilang itama ang kanilang mga ginagawa. Magpapagsisi siya, na sasabing: 'Nagkasala ako, O Diyos ko.' Samantalang ang mga 'mabubuting' pagnanasa na ito, sa kabaligtaran, ay hindi siya binabahala; inaakala ng isang tao na maayos ang lahat. 'Ako,' wika niya, 'ay minamahal ko ang lahat ng mabuti, lahat ng maganda. Pagkatapos ng lahat, ang Diyos din ang lumikha ng lahat ng maganda.' Oo, totoo iyan, ngunit ang pag-ibig ng ganitong tao ay hindi nakatuon sa Maylalang, kundi sa nilikha. Kaya naman, mabuti kung putulin natin ang bawat ganitong pagnanasa. Kapag ang isang tao ay nagsumikap para kay Cristo, isinakripisyo ang kanyang minamahal—gaano man ito kabuti—at ginagawa ang hindi niya kinagigiliwan, binibigyan siya ng Diyos ng higit na kapayapaan.

Bago pa man mapuripiko ang puso, tinitirhan ito ng mga makamundong pagnanasa, at nagdudulot ang mga ito ng kagalakan dito. Gayunpaman, kapag napuripiko na, nagdadalamhati ang puso dahil sa mga makamundong pagnanasa at nagkakaroon ito ng pagkasuklam sa mga ito. At saka nagagalak ang puso sa mga espiritwal na bagay. Sa ganitong paraan, sa pamamagitan ng pagkasuklam sa mga makamundong pagnanasa, napapaputi ang puso. Kung hindi nararamdaman ng puso ang pagkasuklam sa mga pagnanasa na ito, nadadala ito ng mga ito. Ngunit tingnan kung ano ang nangyayari: ayaw nating pigilan kahit kaunti ang ating lumang sarili, kundi nais nating tuparin ang mga pabigla-biglang hilig nito. Paano nga ba tayo maaaring maging tagapagaya ni Cristo?

— Nanakeng, kung nahihirapan akong putulin ang isang tiyak na pagnanasa, dapat ko bang ipagpatuloy ang pakikibaka?

— Oo. Kahit na ang iyong puso ay nababahala dahil hindi ka sumusuko rito at ginagawa ang ninanais nito, hindi mo ito dapat sundin; sapagkat kung gagawin mo, mararanasan mo muna ang kagalakan sa mundo, at pagkatapos ay—ang pagkabahala sa mundo. Ngunit kung hindi mo sinunod ang iyong puso at ito ay nalulungkot dahil hindi ka nagpatalo rito, samantalang ikaw mismo ay nagagalak dito, kung gayon ay dumarating ang Banal na Grasya. At ang pagkamit ng Banal na Grasya ang ating tungkulin. Ibig sabihin, upang makamit ang Banal na Grasya, ang mga pagnanasa ay dapat putulin—kahit pa ang mabubuti—at ang sariling-loob ay dapat putulin. Doon nagiging mapagkumbaba ang isang tao. At kapag nagkumbaba na siya, dumarating ang Banal na Grasya. Dahil hindi na ito nabibighani sa mga bagay ng mundo, ang puso ay nagagalak sa espiritwal na paraan. Dapat nating matutunang iwasan, hangga't maaari, ang mga kaginhawahan ng mundo at magsagawa ng panloob na espiritwal na gawain upang makamitan ang Banal na kaginhawahan.

Ang mga ligaya sa mundo ay materyal na ligaya

— Geronda, madalas sinasabi ng mga taong makamundo na, sa kabila ng pagkakaroon ng lahat ng kaginhawahan sa buhay, nararamdaman nila ang isang pagkabakante.

— Totoo, ang tunay at dalisay na kagalakan ay matatagpuan sa Cristo. Sa pamamagitan ng pagbubuklod mo sa Kanya sa panalangin, mapupuno ang iyong kaluluwa. Ang mga tao sa mundong ito ay naghahanap ng kagalakan sa mga kaluguran. Ang ilang taong espirituwal naman ay naghahanap ng kagalakan sa mga teolohikal na debate, diskusyon, at iba pa. Ngunit kapag natapos na ang kanilang mga teolohikal na pag-uusap, naiwan silang may pakiramdam ng kawalan at tinatanong ang kanilang sarili kung ano ang dapat nilang gawin pagkatapos. Kahit ano pa ang kanilang ginagawa—mali man o neutral—pareho lang ang kinalabasan. Mas mabuting matulog na lang sila upang makapunta sila sa trabaho sa umaga nang malinaw ang isip.

Ang kagalakang espirituwal ay hindi dumarating sa mga nagpapasasa sa makamundong pagnanasa ng kanilang puso. Ang ganitong mga tao ay binabagabag ng kawalan ng kapayapaan. Ang mga taong espirituwal ay hindi kumportable sa makamundong kagalakan. Ang makamundong kagalakan ay hindi pangmatagalan at hindi totoo. Ito ay pansamantala, mabilis na naglalaho na kagalakan—isang materyal, hindi espirituwal na kagalakan. Ang mga ligayang makamundo ay hindi 'nagpapalusog' sa kaluluwa ng tao, kundi nagpapalito lamang dito. Kapag naranasan na natin ang espirituwal na kagalakan, hindi na tayo maghahangad ng materyal na kagalakan. *'Ako'y mabubusog kapag aking masdan ang kaluwalhatian Mo.'*⁴¹ Ang ligayang makamundo ay hindi nagpapabuti, kundi sumisipsip ng lakas ng isang taong espirituwal. Ilagay mo ang isang taong espirituwal sa isang makamundong apartment — hindi siya makakapagpahinga doon. At tungkol naman sa isang makamundong tao: iisipin lamang nilang nagpapahinga sila, ngunit sa katotohanan ay pahihirapan sila. Sa panlabas ay magagalak sila, ngunit hindi nito bibigyan ng panloob na kasiyahan, at magdurusa sila.

— Geronda, mahirap huminga sa gitna ng makamundong pamumuhay!

— Nakakasakal ito sa mga tao, ngunit sila mismo ang nagnanais ng pagkakakulong na ito! Tulad ng isang palaka — sapagkat kusang-loob itong tumatalon sa panga ng ahas. Nakatago ang ahas sa gilid ng lawa at nakatitig nang matalim sa palaka. Habang nakatitig sa ahas at nawawalan ng kontrol sa sarili, ang palaka, na para bang nahipnotismo, ay tumatakbo nang kulitngit papasok sa panga nito. Inaahitan ito ng ahas upang hindi na ito makalaban. Nananiyaw ang palaka, ngunit kahit pa may dumating na tumulong at paalisin ang ahas, mamamatay pa rin ang palaka dahil naahitan na ito.

— Geronda, bakit nasisiyahan ang mga tao sa mga bagay na panlipunan?

— Ang mga tao ngayon ay hindi iniisip ang kawalang-hanggan. Tinutulungan sila ng pagmamahal sa sarili na makalimot na mawawala sa kanila ang lahat. Hindi pa nila natutuklasan ang pinakamalalim na kahulugan ng buhay, at hindi pa rin nila nararanasan ang ibang, makalangit na kagalakan. Ang puso ng mga taong ito ay hindi masayang naghahangad ng mas mataas. Halimbawa, binigyan mo ang isang lalaki ng kalabasa. 'Ang ganda ng kalabasa!' ang sabi niya. Binigyan mo siya ng pinya. 'Naku, tingnan mo ang mga mata ng pinya!' ang sabi niya, at itinaon ang pinya, dahil hindi pa niya ito natikman. O sabihin mo sa isang bulagta, 'Ang ganda ng araw!' — at bumalik siya sa paghuhukay sa lupa. Ang mga nasisiyahan sa mundong materyal ay parang mga hangal na sisiw na tahimik na nakaupo sa kanilang mga itlog, hindi nagsusumikap na basagin ang balat, gumapang palabas at magalak sa sikat ng araw—ang makalangit na paglipad tungo sa isang buhay na parang paraiso—ngunit, sa hindi paggalaw, ay namamatay sa loob ng balat ng itlog.

⁴¹ Awit 16:15.

Ang makalupang espiritu sa buhay-espiritwal

— Geronda, paminsan-minsan sinasabi mo na ang isang tao ay nakikita ang mga bagay sa pamamagitan ng lente ng Europa, sa halip na sa lente ng espiritu ng Silangan. Ano ang ibig mong sabihin noon?

— Ibig kong sabihin, tumitingin sila sa pamamagitan ng mga mata ng Europeo, gamit ang lohika ng Europeo, nang walang pananampalataya, sa makataong paraan.

— At ano ang diwang Silangang?

— '*...Ang Silangan ng Silangan, at ang mga naninirahan sa kadiliman at anino...*'⁴²

— Ano ang ibig mong sabihin noon?

— Kapag sinasabi kong niyakap ng isang tao ang diwang Silangani at iniwan ang diwang Europeo, ibig kong sabihin na, sa paglayo sa lohika at rasionalismo, niyakap ng taong iyon ang pagiging payak at paggalang. Sapagkat ang pagiging payak at paggalang ang mismong diwa ng diwang Ortodokso, kung saan naninirahan si Cristo. Sa ngayon, madalas kulang sa kasimplehan ang mga taong espirituwal — ang banal na kasimplehang nagbabalik ng lakas ng kaluluwa. Maliban kung talikuran ng isang tao ang makalupang diwa at magsimulang kumilos nang payak—ibig sabihin, nang hindi nag-aalala kung paano ka titingin ng iba o kung ano ang sasabihin nila tungkol sa iyo—hindi siya makikipag-isa sa Diyos o sa mga santo. Upang makapasok sa ganitong pagkakaisa, dapat magsimulang mabuhay sa espirituwal na kaharian. Kapag mas payak ang kilos ng isang tao—lalo na sa isang monastikong komunidad—mas nagiging maayos at mas 'pinakintab' sila, dahil natatanggal ang magaspang na bahagi ng kanilang mga pagnanasa. Kung hindi ito ang nangyayari, susubukan nilang hubugin ang kanilang sarili upang maging isang huwad na tao. Kaya naman, upang maging tulad ng mga Anghel, sikapin nating hubarin ang mga kasuotan ng karnawal ng mundo.

Alam mo ba kung paano naiiba ang mga taong makalupa sa mga taong espirituwal? Sinisigurado ng mga taong makalupa na malinis ang kanilang bakuran. Wala silang pakialam kung magulo man ang loob ng kanilang bahay. Nililinis nila ang bakuran at sinisipa ang basura papasok sa loob ng bahay. 'Nakikita ng mga tao,' sabi nila, 'ang bakuran; hindi nila nakikita ang loob ng bahay.' Sa madaling salita, hayaan ninyong magulo ako sa loob, ngunit hindi sa labas. Nais nilang humanga ang iba sa kanila. Samantala, tinitiyak ng mga taong espirituwal na malinis ang loob ng bahay. Hindi nila alintana ang sinasabi ng iba tungkol sa kanila, dahil si Cristo ay naninirahan sa bahay—sa puso, hindi sa bakuran.

Gayunpaman, nangyayari rin na maging mapagkunwari ang mga taong espirituwal, sa makalupang paraan at, upang maging mas prangka, sa paraang Pariseo. Ang mga taong ito ay hindi iniisip kung paano makapasok sa Langit, sa Diyos, kundi kung paano magmukhang mabuti sa buhay na ito. Kinakaltasan nila ang kanilang sarili ng lahat ng espirituwal na kagalakan, samantalang maaari sana nilang maranasan ang isang kalagayang makalangit dito mismo. Kaya nananatili silang makalupang tao. Sinusubukan nilang mamuhay nang espirituwal ayon sa makalupang kaugalian. Ngunit sa kalooban, sila'y walang laman—ang Diyos ay hindi nasa kanilang kalooban.

Sa kasamaang palad, malakas ang impluwensya ng makalupang espiritu kahit sa mga taong espirituwal. At kung ang mga taong espirituwal ay kumikilos at nag-iisip sa makalupang paraan, ano pa ang maiiwan para sa mga makalupang tao na gawin at isipin? Nang hiningi ko sa ilang tao na tulungan ang mga batang adik sa droga, sumagot sila: 'Kung magtatayo kami ng kanlungan para sa mga adik sa droga, walang gustong mag-donate para sa adhikaing iyon. Mas mabuti pang magtayo na lang tayo ng tahanan-pangangalaga para sa matatanda.' Hindi ko sinasabing hindi kailangan ang mga tahanan-

⁴² "Dinalaw Niya tayo mula sa kaitaasan, ang ating Tagapagligtas, ang Silangan ng mga Silangan, at tayo na nasa kadiliman at anino ay natagpuan ang Katotohanan, sapagkat ang Panginoon ay ipinanganak mula sa Birhen" – himno para sa ika-9 na ode sa Matins sa Kapanganakan ni Cristo.

pangangalaga para sa matatanda—kailangan nga ang mga ito. Ngunit kung magpapatuloy tayo sa ganitong pananaw, mabibigo ang ating gawaing kawanggawa. Hindi napagtatanto ng mga tao na ang tagumpay sa mundo ay kabiguan sa espirituwal.

Ang makalupang diwa sa buhay monghe

— Geronda, maraming tao ang nagsasabi sa amin: 'Nakatira kayo rito na parang nasa Paraiso.'

— Manalangin kayo na huwag kayong mapag-iwanan ng ibang Paraiso. Ikagagalak ko kung ang inyong espirituwal na pag-unlad ay mag-iiwan ng impresyon sa mga taong makamundo, ngunit kayo mismo — dahil mismo sa pag-unlad na ito — ay hindi mapapansin ang impresyong naiwan ninyo sa iba, at hindi rin ninyo sisikaping gumawa ng anumang impresyon; hayaang maging panloob at natural ito, na kusang lumilitaw. Huwag ninyong hayaang maligaw kayo sa kawalan ng kabuluhan—kung hindi, mawawala rin sa inyo si Cristo. Pagsikapan ninyong gawing kumbentwal ang inyong konsensya hangga't maaari. Mabuhay kayong espiritwal, na parang mga madre. Huwag ninyong kalimutan si Cristo, upang maalala rin Niya kayo. Ang layunin ko ay hindi kayo ikabahala, kundi tulungan at palakasin kayo. Ang makalupang espiritu, kapag pumasok ito sa buhay monghe, ay nagpapalungkot sa mismong Cristo. Subukang kilalanin ang dayuhang espiritung ito at paalisin ito.

Sa kasamaang palad, nakalusot na sa maraming monasteryo mula sa labas ang makalupang espiritu. Ang dahilan nito ay sa ating panahon, ang ilang espirituwal na gabay ay pinapatnubayan ang buhay sa monasteryo sa makalupang landas, at ang mga kaluluwa ng mga monghe ay hindi dumadaloy patungo sa biyayang espiritu ng mga Banal na Ama. Nakikita ko na ngayon ay nangingibabaw sa mga monasteryo ang isang diwang salungat sa diwa ng mga Banal na Ama. Hindi tinatanggap ng mga monghe ang mabuting diwang Ama-Banal. Ibig sabihin, hindi sila namumuhay nang espiritwal. Sa pangalan ng pagsunod at ng pagpapailalim ng kanilang sariling kalooban, ibinababa nila ang mga espiritwal na katas sa antas ng lupa at nakikilahok sa makalupang sariling-loob. Sa pamumuhay na ito, hindi sila umuunlad, sapagkat ang tagatukso, ang makalupang espiritu, ay 'nagsusumikap' kasabay nila sa monasteryo. Wala tayong karapatang bigyang-kahulugan ang mga utos ng Diyos ayon sa ating kagustuhan. Walang karapatan tayong ilarawan ang monastisismo ayon sa ating gusto. Ang kilalanin ang ating mga kahinaan at mapagkumbabang humingi ng awa ng Diyos ay ibang usapin naman. Ang pinakamalaking kasamaan, sa aking pananaw, ay ituring ng ilan ang mundanong espiritung ito bilang pag-unlad. Dapat nating kilalanin ang espiritung ito bilang isang pagbagsak at itaboy ito sa ating sarili, upang tayo ay mapalinis sa espirituwal. At saka agad na darating ang Banal na Espiritu, na nagpapabanal, nagbibigay-liwanag, at nagpapalakas sa mga kaluluwa.

At mayroon ding mga mongheng nagsasabing: 'Dapat naming ipamalas ang aming kultura.' Anong kultura? Ang makamundo ba? Natural lamang kung tayo, bilang mga monghe, ay ipamalas ang ating espirituwal na kultura, ang ating espirituwal na pag-unlad. Anong uri ng espirituwal na pag-unlad? Ganito: huwag subukang lampasan ang mga laykong lubos ang espirituwal na antas sa makalupang pag-unlad, sapagkat pinahihirapan pa nga ng makalupang pag-unlad na ito ang mga layko, lalo na ang mga monghe. Dapat napakataas ng ating espirituwal na bilis upang ang mga tao sa sanlibutang ito ay maakit na sumunod sa ating mga yapak. Kung gagawin ng mga monghe ang parehong mga bagay gaya ng isang taong may mataas na espiritwalidad na hindi monghe, ito ay, muli, walang benepisyo sa mga layko, dahil mayroon na silang halimbawa ng isang taong may mataas na espiritwalidad na hindi monghe nang wala pa kami. Ang aming buhay ay dapat na nasa mas mataas na antas kaysa sa buhay ng mga espiritwal na layko. Hindi dapat gawing layunin ng isang monghe ang magpakita ng anumang uri ng makalupang pag-unlad sa iba. Ito ay isang insulto sa monastisismo. Ang isang mongheng nag-iisip nang makalupa ay nagpapakita na siya ay naligaw mula sa landas — sinimulan niya ang landas para sa kapakanan ni Kristo,

ngunit ang kanyang kaluluwa ay sabik sa mundo. Sa pamamagitan ng makalupang pag-unlad, na itinuturing na pag-usad, ang monastisismo ay bumabagsak sa espirituwal na pagkabulok.

Marami na ang naglalaho sa buhay monghe, tulad ng dangal at paggalang na naglalaho sa mundo at tinuturing nang mga bagay ng nakaraan. Kaya't labis ang sakit na nararamdaman ko na halos gusto ko nang sumigaw. Nanasang makapunta sa isang malayong lugar [upang hindi makita ang lahat ng ito]. Ang sinumang hindi nakaranas ng mas mataas ay hindi gaanong nag-aalala tungkol sa kanilang espirituwal na buhay, kung saan iniaayos nila ang lahat ayon sa kanilang sariling tuntunin. Ngunit, alam mo ba kung gaano kasakit para sa isang taong nakatikim ng mas mataas na mabuhay ayon sa ganoong tuntunin? Kung ipagkaloob sa akin ni Kristo na mabuhay ayon sa aking nais, sa isang monastikong paraan, at mamatay bilang isang bayani, ituturing ko iyon na parang kamatayan sa digmaan, sa unahang linya. Ganito ang mga panahon na sulit na mamatay, maging martir, at maghandog ng sakripisyo, kahit pa upang masiguro lamang na hindi mapapintas ang mga banal na ama.

Patuloy tayong nagbabasa tungkol sa mga banal na ama, ngunit hindi natin binibigyang-pansin kung saan at paano sila nanirahan. Sinabi ng Panginoon: *'May lungga ang mga zorro, at may pugad ang mga ibon sa himpapawid, ngunit ang Anak ng Tao ay walang mapagsandalang ulo.'*⁴³ Nakakabigla ito. Ang mga Banal na Ama ay nagsikap na manirahan sa mga kuweba at maging katulad ni Cristo. Naranasan nila ang kagalakan ni Cristo dahil inihalintulad nila Siya sa lahat ng bagay. Iyon lamang ang kanilang tanging pakialam. Binago ng mga Banal na Ama ang disyerto tungo sa isang espirituwal na lungsod, samantalang ngayon ay ginagawang makalupang lungsod. Ang Simbahan ni Cristo ay tumatakas sa disyerto upang maligtas,⁴⁴ samantalang tayo ay ginagawang mundanong lungsod ang disyerto. At ang mga tao ay malililang nito, mawawalan ng tulong, at pagkatapos ay wala na silang mahahawakan. Ito mismo ang malaking panganib na nakikita ko sa mga mahihirap na taon na ating pinagdadaan ngayon. Samantalang dapat sana'y namumuhay tayo ngayon nang mas monastiko upang magkaroon ng banal na lakas, tayo, sa kasamaang palad, ay napapasailalim sa impluwensya ng makalupang espiritu; binabago tayo nito para sa mas masama, at tayo ay nagiging walang kapangyarihan. Ibig sabihin, tayo mismo ang nagpapalayas sa ating espiritu at nagiging isang bangkay.

May mga monghe ngayon na namumuhay nang monastiko sa panlabas lamang. Hindi sila naninigarilyo, hindi gumagawa ng laman-sa-laman na kasalanan, nagbabasa ng **The Love of Goodness**, at binabanggit ang mga Banal na Ama sa bawat pagkakataon. Sa sekular na mundo, ang mga batang hindi nagsisinungaling, nagpapaskil ng krus, pumupunta sa simbahan, at habang sila'y lumalaki ay medyo nag-iingat sa kanilang moral na pag-uugali, ay itinuturing na sapat na ito. Ang mga tao sa ilang monasteryo ay namumuhay nang eksaktong ganoong uri, at ito ang humihikayat sa mga layko na pumunta roon. Ngunit, sa mas malapit na pakikilala sa ganitong mga monghe, nakikita ng mga layko na hindi sila naiiba sa mga tao ng mundong ito, dahil nananatili sa kanila ang buong diwa ng mundo. At kung sila ay manigarilyo, magbasa ng diyaryo, o magsalita tungkol sa pulitika, sasaiwasan na lamang sila ng mga layko bilang mga taong kabilang sa mundo, at hindi mapupulaan ang monastisismo.

Paano mahihikayat ng isang mongheng mahina ang espiritu ang puso ng isang taong makamundo? Kung iiwan mo ang espiritu sa bukas na bote, ito ay mangaaalis, mawawalan ng lahat ng bisa, at hindi na makapatay ng mikrobyo o makapaso. At kung pupunuin mo ng ganoong lipas na espiritu ang lamparang panggising, lalo pa nga'y masisira rin ang pabilo nito. Ganoon din ang isang monghe: sa kanyang kapabayaan, itinataboy niya sa kanyang sarili ang Banal na Grasya at pagkatapos ay taglay na lamang niya ang eskyma — ang panlabas na anyo ng isang monghe. Siya ay parang lipas na espiritu at hindi kayang 'sunugin' ang demonyo. Sapagkat 'ang liwanag ng mga monghe ay ang mga Anghel, at ang liwanag ng mga tao ay ang mga monghe!'⁴⁵ Ngunit ang mga 'ubos na' monghe ay hindi na nagsisilbing

⁴³ Mateo 8:20 at Lucas 9:58.

⁴⁴ Ihambing sa Pahayag 12:6.

liwanag. Napagtatanto mo ba kung gaano kasira ang karunungan makamundo! Kung aalis ang kapangyarihang espirituwal mula sa buhay monghe, wala nang matitira rito. Sapagkat 'kung mawawalan ng alat ang asin,'⁴⁶, hindi na ito angkop maging pataba. Ang dumi at basura ay nagiging humus, ngunit hindi ang asin. Kung 'i-aabono' mo ang halaman ng asin, mapapaso ito. Sa kapanahunan na ating ginagalawan, dapat ay nagniningning nang maliwanag ang monastisismo. Ang lahat ng bulok at pagkabulok na ito ay nangangailangan ng asin. Kung walang karunungan makamundo sa mga monasteryo, kung ang kalagayan nila ay espirituwal, kung gayon ito ang magiging pinakamalaking ambag nila sa lipunan. Hindi na nila kailangang magsalita o gumawa pa ng iba, sapagkat magsasalita sila sa pamamagitan mismo ng kanilang mga buhay. Ito mismo ang kailangan ng mundo ngayon.

At tingnan ang mga Katoliko — anong kalagayan ang kinalalagyan nila! Naalala ko noong maraming taon na ang nakalipas, nang ako ay nasa Monasteryo ng Stomion sa Konitsa, may isang taong nagdala sa akin ng isang piraso ng pahayagan na nakasulat: "Tatlong daang Katolikong madre ang nagwelga — una dahil hindi sila pinayagang manood ng pelikula sa sinehan, at pagkatapos ay isa pang welga — dahil ang kanilang mga bestida ay hanggang bukung-bukong sa halip na hanggang tuhod." Nang mabasa ko ito, sobrang nagalit ako kaya sinabi ko pa nga: "Naku, bakit nga ba kayo naging madre sa simula pa lang?" At sa dulo ng artikulo, sinabi na hinubad na nila ang kanilang habito at bumalik na sa mundo. Pero sa ganoong pag-iisip, mas maaga pa nga silang bumalik doon. Sa isa pang pagkakataon, nakita ko ang isang madre Katolika na diumano'y nagmimisyon at siya ay—paano ko ba sasabihin?—basta, parang isang napaka-sekular na dalaga. Walang pinagkaiba! Kaya huwag nating hayaang mag-ugat sa atin ang espiritu ng Europeo, baka tayo rin ay mapunta sa ganoong kalagayan.

— Geronda, ang pagtatabi sa makalupang pag-iisip ay tila isang mahirap na gawain para sa akin.

— Hindi ito mahirap, ngunit nangangailangan ito ng pagiging mapagbantay. Palaging pag-isipan kung ano ang sinabi ni Arsenius na Dakila: 'Bakit ka iniwan ang mundo?..⁴⁷ Nakakalimutan natin kung bakit tayo dumating sa monasteryo. Mabuti man o masama, lahat ay nagsisimula nang maayos, ngunit hindi lahat ay nagtatapos nang maayos, dahil nakakalimutan nila kung bakit sila pumasok sa monasteryo.

— Geronda, sinabi ninyo na ang diwa ng mundong ito ay sumisingaw sa buhay monghe at ang mga pamantayan nito sa espirituwalidad ay unti-unting nasisira. Magtatagal pa kaya ang tunay na diwa ng monastisismo?

— Dumating ang bagyong ito, ngunit hindi tayo pababayaan ng Diyos.

— Geronda, may naisip ako: 'Mayroon pa bang mga monastikong kapatiran na may espirituwal na kalikasan?'

— Parang hindi pa sapat ang dami nila! Kung hindi, ipapadala ng Ina ng Diyos ang buong 'brotherhood' natin na may eskorta sa mga lugar na hindi naman kalayuan!.. May mga monghe na namumuhay nang lubos na espirituwal, nang walang palakasan. Ang ganitong mga kaluluwa ay matatagpuan sa bawat monasteryo, sa bawat diyosesis. Ang mga bihirang kaluluwang ito ang naghihikayat sa Diyos na magpakita ng awa, at iyan ang dahilan kung bakit Niya tayo tinitiiis.

⁴⁵ "Ang liwanag ng mga monghe ay ang mga Anghel, at ang liwanag para sa lahat ng tao ay ang buhay monghe; at dahil dito, magsikap ang mga monghe na maging mabuting halimbawa sa lahat ng bagay, na hindi nakasasakit ng damdamin ng sinuman sa anumang paraan, ni sa gawa ni sa salita (2 Cor. 6:3). Ngunit kung ang liwanag na ito ay maging kadiliman, ang kadilimang iyon—ibig sabihin, ang mga nasa mundo—ay lulubog sa mas malaking kadiliman." Ang Kagalang-galang na Ama Abba Juan, Abad ng Bundok Sinai, *Ang Tangguk* (salin sa wikang Ruso). Lavra ng Banal na Trinidad-Sergius, 1898. p. 181.

⁴⁶ Mat. 5:13.

⁴⁷ Tingnan ang Mga Kapanipaniwalang Kwento ng Asketikong Buhay ng mga Banal at Pinagpalang Ama. Holy Trinity St Sergius Lavra, 1993. p. 27.

Ang makalupang espiritu ay isang karamdaman

Ang pinakamahalaga ngayon ay huwag sumunod sa diwang makalupang ito. Ang ganitong pagsuway ay isang patotoo kay Cristo. Subukan natin, hangga't maaari, na huwag hayaan na dalhin tayo ng agos na ito at ibaba sa makalupang agos. Ang matalinong isda ay hindi nahuhuli sa kawit. Nakikita nito ang pain, nauunawaan kung ano ito, lumalangoy palayo sa lugar na iyon at nananatiling hindi nahuhuli. Ngunit ang isa pang isda ay nakikita ang pain, agad na sinisipsip ito at kaagad nahuhuli sa kawit. Ganoon din ang mundo—may pain ito, at ginagamit nito ito upang mahuli ang mga tao. Nahihikayat ang mga tao ng makalupang espiritu at pagkatapos ay nahuhuli sa lambat nito.

Ang karunungan ng makamundo ay isang sakit. Kung paanong nagsusumikap ang isang tao na huwag mahawa ng anumang sakit, gayundin dapat niyang sikapin na huwag mahawa ng karunungan ng makamundo—anuman ang anyo nito. Upang umunlad sa espirituwal at manatiling malusog, upang magalak ng kagalakan ng mga anghel, ang isang tao ay hindi dapat makipag-ugnayan sa espiritu ng sanlibutan.

Kabanata 4.

Tungkol sa Dakilang Kasalanan ng Kawalan ng Katarungan

Ang kawalan ng katarungan ay nagdudulot ng galit ng Diyos

Kung ang isang tao ay may pagpapala ng Diyos, isang dakilang bagay iyon. Tunay na kayamanan iyon! Ang pinagpala ay tumatagal at hindi nasisira. Ang walang pagpapala ay hindi tumatagal. Ang kawalan ng katarungan ay isang malaking kasalanan. May mga nagpapagaan na kalagayan para sa lahat ng kasalanan, ngunit hindi para sa kawalan ng katarungan—ito ay nagpapasiklab ng galit ng Diyos. Nakakatakot nga! Ang mga hindi patas sa kapwa ay nagdadala ng apoy sa kanilang sariling ulo. Gumagawa ang mga tao ng isang kawalang-katarungan, at pagkatapos ay namamatay ang kanilang mga mahal sa buhay, subalit hindi nila maunawaan ang dahilan nito. Ngunit paano nga ba nagsasaplaran ang mga taong gumagawa ng napakaraming kawalang-katarungan? Sa paggawa nila nito, binibigyan nila ang diyablo ng kapangyarihan sa kanilang sarili, at saka dumadapo sa kanila ang mga kapahamakan, karamdaman, at iba pang salot... At [nang hindi nauunawaan ang espirituwal na sanhi ng mga kapahamakan na ito] hinihiling nila sa iyo na ipagdasal ang kanilang paggaling.

Karamihan sa mga kapahamakan ay nagmumula sa mga kawalan ng katarungan. Halimbawa, kung ang mga tao ay nagtitipon ng kayamanan sa pamamagitan ng kawalan ng katarungan, maaaring mamuhay sila nang marangya sa loob ng ilang taon, ngunit pagkatapos ay nauubos nila ang lahat ng kanilang hindi makatarungang nakuha sa mga doktor. Pagkatapos ng lahat, gaya ng nakasulat sa Awit: 'Mas mabuti ang kaunti para sa matuwid kaysa sa malaking kayamanan ng masasama.'⁴⁸ 'Ang kinita sa kasamaan ay parang hangin,' ayon sa kasabihan. Lahat ng natipon sa pamamagitan ng panlilinlang ay naglalaho, natatapon sa hangin. Ang sakit, pagkabangkarote, at iba pang kapahamakan, na nangyayari bilang pagsubok mula sa Diyos, ay bihira at para lamang sa iilan. Makakatanggap ang mga taong ito ng dalisay na gantimpala mula sa Diyos, at karaniwan silang nagiging mas mayaman pagkatapos, gaya ni Job.⁴⁹ Higit pa rito, ang mga katawan ng marami na namatay ay nananatiling hindi nabubulok sa lupa dahil dito — sa kanilang buhay, gumawa ang mga taong ito ng ilang kawalan ng katarungan.⁵⁰

⁴⁸ Awit 36:16.

⁴⁹ Tingnan ang Aklat ni Job.

⁵⁰ Sa Bundok Athos at sa buong Gresya, hinuhukay ang mga labi ng yumao mula sa libingan makalipas ang 3–4 na taon mula nang mamatay, hinuhugasan, at inilalagay sa mga espesyal na silid-imbakan ng libingan. Kung hindi nabulok ang katawan ng yumao, ito ay muling inihuhukay sa libingan at pinapalakas ang mga panalangin para sa kapahingahan ng yumao. – *Tala ng tagasalin*.

Naghihirap ang mga hindi matuwid

Ang isang taong hindi matuwid — sa katunayan, sinumang nakagawa ng mali sa iba sa anumang paraan at hindi humingi ng kapatawaran — ay pinahihirapan ng kirot ng sariling konsensya, at higit pa rito, ng matinding pagkadismaya ng taong kanilang nasaktan. Sapagkat kung ang taong naapi ay hindi nagpapatawad sa kanyang nang-api at patuloy na nag-iimbak ng sama ng loob laban sa kanya, magsisimula siyang makaranas ng matinding na paghihirap at pagdurusa. Hindi siya makakatulog; mararamdaman niya na para siyang hinahampas ng magulong alon. Hindi masukat kung gaano kalalim ang nararamdaman niyang galit ng taong kanyang napinsala! Kapag minamahal ng isang tao ang iba at iniisip siya, nararamdaman ng huli ang pagmamahal na iyon. Katulad na pangyayari ang nagaganap sa kaso ng nagkasala. Oh, kung gayon, ang pagkadismaya ng taong kanyang napinsala ay hinahati ang kanyang kaluluwa! Kahit na malayo siya—sa Australia man o Johannesburg—kung ang kaluluwa ng isang tao ay nagagalit dahil sa kanya, hindi siya makakahanap ng kapayapaan.

— Ngunit paano kung siya ay walang pakiramdam?

— Sa tingin mo ba hindi nagdurusa ang mga taong walang pakiramdam? Nagdurusa rin sila, pero nililibang nila ang kanilang sarili para makalimot. Maaaring nangyari rin na ang isang taong malingtrato nang di-makatarungan ay pinatawad na ang may sala, pero may kaunting sama ng loob pa rin sa puso niya. Pagkaraan, nagdurusa rin sila nang kaunti, pero ang taong may sala sa kanila ay labis na nagdurusa. Gayunpaman, kung hihingi ng tawad ang may sala at hindi siya papatawarin ng napagkamalian, siya mismo ang magsisimulang magdusa. Walang apoy na mas naglalagablab kaysa sa panloob na pagkasunog ng kaluluwa na dulot ng kirot ng budhi. Ang budhi ng ganitong tao ay pinahihirapan na sa buhay na ito; walang tigil itong kinakain ng isang panloob na uod. Ngunit walang duda na sa susunod, walang hanggang buhay, ang *'bulating hindi kailanman natutulog'* ay lalo pang kakagatin ang kanyang budhi nang mas matindi, kung sa buhay na ito ay hindi siya magsisipi at ibabalik sa kanyang kapwa ang kanyang di-makatarungang nakuha mula sa kanila — kahit man lang sa pamamagitan ng kanyang sariling mabuting kalooban, kung hindi na ito posible sa anumang ibang paraan.

Naalala ko ang isang abogado na gumawa ng maraming kawalang-katarungan sa mga tao. Napakahirap ng dinanas niya sa pagtatapos ng kanyang buhay! Sa distrito kung saan siya nagpraktis ng batas, maraming magsasaka ng hayop, kaya't hindi bihira ang mga kasong nagdudulot ng pinsala sa mga taniman at damuhan ng mga hayop. Ang mga pastol na may pananagutan sa pinsala ay lumalapit sa abogadong ito para humingi ng tulong, at siya, sa pamamagitan ng kanyang katusuhan, ay binabaluktot ang kaso sa paraang napaniwala niya ang parehong agronomo at hukom sa kanilang kawalang-sala, samantalang ang mga kawawang magsasaka ay hindi lamang nabigong makamit ang katarungan kundi nagdulot pa ng problema sa kanilang sarili. Alam ng lahat na ang abogadong ito ay isang tunay na salbahis, at walang tapat na tao ang lumalapit sa kanya. Ngayon, pakinggan ang payo na ibinigay ng isang kumpesor sa isang pastol na sensitibo sa espirituwal na naninirahan sa mga pook na iyon.

Ang pastol na ito ay may maliit na kawan ng mga tupa at isang aso. Isang araw ay nanganak ang aso, at ipinamigay ng pastol ang lahat ng mga tuta. Halos sa parehong panahon, may isang maliit na tupa na nawala, na iniwan ang isang kordero na sumisuso pa. Dahil hindi nahanap ang kanyang ina, sinundan ng kordero ang aso at nasanay itong uminom ng gatas nito. Naramdaman ng aso ang ginhawa. Nasanay na nang husto ang parehong hayop dito kaya't hinahanap nila ang isa't isa. Kahit anong pagsisikap ng mahirap na pastol na paghiwalayin sila, muli at muli silang nagkikita. Ang pastol, bilang isang taong sensitibo sa espirituwal na bagay, ay hindi alam kung maaari niyang kainin ang karne ng kordero, kaya nagpasya siyang itanong ito sa kanyang tagapagtapat ng mga kasalanan. Ang tagapagtapat, nang malaman niyang mahirap ang pastol, ay nag-isip sandali at sinabi: 'Hindi, anak ko, hindi mo dapat kainin ang karne ng kordero na ito, sapagkat pinalaki ito sa gatas ng aso. Ganito ang gawin mo: dalhin mo ang

kordero na ito bilang regalo sa abogado natin, sapagkat nagdadala rin sa kanya ng mga kordero at kesong mga ibang pastol. Hayaan mong siya ang kumain ng karne; pagkatapos ng lahat, siya lang ang may basbas para rito: alam ng lahat kung gaano siya kawalang-katarungan."

Ngayon na matanda at nakahiga sa kama, ang di-matuwid na abogado ay pinahirapan ng mga bangungot at hindi makatulog. Tumagal ito ng maraming taon. Lalo pang lumala ang kanyang kalagayan nang siya ay tamaan ng paralysis at hindi makapagsalita. Sinubukan ng kanyang kumpesor na hikayatin siyang isulat man lang sa papel ang kanyang mga kasalanan, ngunit ang kawawang lalaki ay tuluyan nang nawalan ng kontrol sa sarili. Napilitan ang pari na bigkasin sa kanya ang panalangin na 'ng Pitong Kabataan para sa may karamdaman at hindi makatulog',⁵¹ upang kahit kaunti ay makatulog siya, pati na rin ang mga panalangin-anting upang sa anumang paraan ay maibsan ang kanyang kalagayan. Sa ganitong paraan pumanaw ang abogado, at ngayon ang natitira na lamang ay ang manalangin sa Diyos na ipagkaloob Niya sa kanyang kaluluwa ang tunay na kapahingahan.

— Geronda, maraming tao ang kumbinsidong sila ay binasbasan ng kulto. Maaari bang makasakit sa isang tao ang sumpa?

— Kung ang isang tao ay nagsisisi at nagkumpisal, hindi, hindi ito makasasama. Para makasakit ang sumpa sa isang tao, kailangang sa ilang paraan ay bigyan nila mismo [ang demonyo] ng kapangyarihan sa kanila. Halimbawa, kumikilos nang hindi makatarungan ang isang tao laban sa iba, tinatukso ang isang dalaga sa pamamagitan ng panlilinlang, o gumagawa ng iba pang katulad na gawain. Sa kasong ito, dapat silang magsisi sa ginawa nila, humingi ng kapatawaran sa taong kanilang napinsala, magkumpisal, at itama ang kanilang mga pagkakamali. Kung hindi, kahit pa magtipon-tipon ang lahat ng mga pari para sawayin sila, hindi matatanggal ang sumpang gawa ng salamangka. Sa katunayan, kahit walang sumpang ipinataw sa kanya, ang simpleng sama ng loob ng kaluluwang naagrabyado na niya ay sapat na upang magdulot sa kanya ng paghihirap.

May dalawang uri ng kawalan ng katarungan: materyal at moral. Ang materyal na kawalan ng katarungan ay kapag ginagamot ng isang tao ang iba sa paraang materyal o nakikita. Ang moral na kawalan ng katarungan ay kapag ang isang tao, halimbawa, ay pinaglalaruan ang isip ng isang dalaga at inililigaw siya. At kung ang nalinlang na dalaga ay ulila rin, limang beses na nagpapabigat ang kaniyang kaluluwa sa kaniya. Alam mo ba kung gaano kabilis makahanap ng bala ang mga taong walang moralidad sa digmaan? Sa digmaan, lalong kitang-kita ang banal na katarungan at ang pag-aaruga ng Diyos sa mga tao. Hindi tinatanggap ng digmaan ang kahihiyan — mabilis na natatagpuan ng bala ang taong walang moralidad. Noong isang beses, nakatakadang palitan ng aming dalawang kumpanya ang isang batalyon sa linya ng harapan na aalis para magpahinga. Habang isinasagawa ang pagpapalit, inatake kami ng mga Komunista, at umigting ang labanan. Isang sundalo mula sa papalabas na batalyon ang gumawa ng isang karumal-dumal na karuwagan isang araw bago iyon — ginahasa ang isang kaluluhan na buntis. At ano ang nangyari? Sa labanan na iyon, siya lang ang napatay! Hindi ba nakakatakot? Lahat ay nagsabi pagkatapos: 'Iyan ang nararapat sa hayop na iyon — nakuha niya ang nararapat sa kanya.'

At nangyayari rin ito sa mga mapanlinlang, sa mga sumusubok tumakas o magtago — sa huli, sila mismo ang namamatay. Ang mga may matibay na pananampalataya, siyempre, ay namumuhay nang tapat, sa Kristiyanong paraan. At narito ang naobserbahan: pinangangalagaan ng ganitong mga tao ang dangal ng kanilang katawan, at pinoprotektahan sila nito laban sa bala ng kaaway at shrapnel nang mas mabuti pa kaysa sa pagsusuot ng piraso ng Banal na Krus ng Panginoon.

⁵¹ Tingnan ang The Great Service Book. Panalangin para sa May Sakit at sa Hindi Makatulog. Moscow: Synodal Printing House, 1884. Fol. 165 ob.

Ang kawalan ng katarungan ay nagdudulot ng pagdurusa pati sa mga inapo ng isang tao

— Geronda, nang maging madre ako, hindi ako tinrato nang patas ng aking pamilya. Maaari ko na bang hingin mula sa kanila ang nararapat sa akin ayon sa batas?

— Hindi, mali iyon.

— Oo, pero natatakot ako na baka may masamang mangyari sa kanila dahil sa kawalang-katarungang ginawa nila.

— Tingnan mo nga kung gaano karaming purong pagmamahal sa sarili ang meron ka! Kung ako ang nasa kalagayan mo, sasabihin ko ito sa kanila: 'Wala akong kailangan para sa sarili ko. Gayunpaman, nais kong ipamigay ninyo, gamit ang sarili ninyong mga kamay, ang bahagi ng mana na akin sa mga mahihirap. At higit sa lahat, tulungan ninyo ang ating mga mahihirap na kamag-anak. Sinasabi ko ito upang hindi bumagsak ang galit ng Diyos sa mga anak mo.' Sapagkat minsan ay nangyayari na ang isang ama ay nagbibigay ng limos sa mga dayuhan para sa kapayapaan ng kanyang kaluluwa — halimbawa, nagdo-donate ng pera sa ilang kawanggawa — ngunit wala namang iniwan para sa sariling mga anak.

Maaaring mangyari na sa isang partikular na pamilya ay gumawa ng ilang di-makatarungang gawain ang lolo o lola, ngunit hindi ito direktang nakaapekto sa kanila. Gayunpaman, ang parusa ay bumabagsak sa kanilang mga anak o apo, na nagkakasakit at napipilitang ipagwaldas sa mga doktor ang perang di-makatarungang nakuha, upang bayaran ang mga utang ng kanilang mga ninuno. Naalala ko ang isang pamilya na dumanas ng maraming kapahamakan. Una, tinamaan ng malubhang sakit ang pinuno ng pamilya: naghirap siya sa loob ng ilang na taon, nakagapos sa kama, at pagkatapos ay namatay. Pagkatapos ay namatay naman ang kanyang asawa at mga anak — isa-isa. Kamakailan lamang, namatay na rin ang huli sa kanila—ang ikalimang anak. Noong una, napakayaman ng pamilyang ito, ngunit napababa sila sa kahirapan dahil, upang mabayaran ang mga doktor at matustusan ang iba pang gastusin, ipinagbili nila ang lahat ng pag-aari nila sa napakababang halaga. 'Bakit nga ba napakaraming karamdaman at kapahamakan ang dumapao sa kanila?' tanong ko sa sarili. Kilala ko ang ilang miyembro ng pamilyang ito. Malinaw sa kanila na ang kanilang mga kapighatian ay walang kinalaman sa mga pinagpalang pagsubok na ipinapadala ng Diyos sa Kanyang mga pinili. "Malamang," naisip ko, "nagkaroon na ng bisa sa kanila ang mga espiritwal na batas ng Diyos." Upang matanggal ang aking pag-aalinlangan, sinubukan kong tanungin ang ilang mapagkakatiwalaang matatanda—mga kapwa nilang taga-baryo—tungkol sa kanilang pamilya, at ito ang kanilang sinabi sa akin. Ang pinuno ng pamilyang ito ay nakatanggap ng mana mula sa kanyang ama at pagkatapos ay pinalaki ito sa pamamagitan ng paggawa ng iba't ibang di-makatarungang gawain. Halimbawa, isang biyuda ang humiling sa kanya na pautangin siya ng pera upang mapakasal ang kanyang anak na babae. Babayaran sana niya ang utang pagkatapos ng pag-aani at pagbubunot ng butil. Subalit, binigyan siya nito ng pera sa kundisyong ilipat niya sa kanya ang pagmamay-ari ng kanyang lupain para sa layuning magtayo ng bahay. Dahil sa matinding kagipitan, ibinigay ng kawawang babae sa kanya ang lahat ng hinihiling nito. May isa pang lalaki na humiram ng pera para bayaran ang utang niya sa bangko. Babayaran sana niya ang pera pagkatapos ng pag-aani ng bulak, ngunit tumanggi ang malupit na pinuno ng sambahayan at hiniling ang buong taniman bilang kapalit. Dahil natakot na siya ay habulin ng bangko, isinuko ng kawawang lalaki ang kanyang taniman. Isang ikatlong lalaki ang humiling ng kaunting pera upang bayaran ang mga doktor, at hiniling ng masamang nanghihiram ng pera ang isang baka mula sa kanya. Ibinigay ng mahihirap na lalaki sa kanya ang hinihiling nito. Sa ganitong paraan, nakalikom ang lalaking ito ng napakalaking kayamanan. Gayunpaman, ang lahat ng sama ng loob ng mga nagdusa ay bumagsak hindi lamang sa kanya at sa kanyang asawa, kundi pati na rin sa kanilang mga anak. Kaya naman, nagkabisa ang mga espiritwal na batas, at ang mismong mga miyembro ng pamilya ng di-makatarungang mayaman na lalaki ay napunta sa kalagayan ng mga kanilang inapi. Kaya naman, upang

mabayaran ang mga doktor at iba pang gastusin kaugnay ng mga karamdaman, aksidente, at iba pang kapahamakan, ipinagbili nila ang lahat ng pag-aari nila sa napakababang halaga. Mula sa pagiging napakayaman, naging pulubi sila, at isa-isa silang pumanaw. Siyempre, huhusgahan sila ng Diyos alinsunod sa Kanyang dakilang pag-ibig at katarungan. Tungkol naman sa mga napilitan, sa kanilang oras ng pangangailangan, na ipagbili ang kanilang huling pag-aari upang bayaran ang mga doktor o iba pa, at dahil dito'y napababa sa kahirapan, matatanggap nila ang kanilang gantimpala alinsunod sa kawalang-katarungang kanilang dinanas. Ang mga taong di-makatarungan naman, sa pamamagitan ng pagdurusa sa ganitong kapahamakan, ay nababayaran ang kanilang mga utang sa Diyos.

'Ang gumagawa sa atin ng hindi makatarungan ay nagpapagbigay sa atin'

— Geronda, paano natin dapat tratuhin ang isang taong hindi patas ang pagtrato sa atin?

— Paano natin sila dapat ituring? Bilang ating dakilang tagapagkaloob, na nagdedeposito sa bangko ng Diyos para sa atin. Ang ganoong tao ay pinagyayaman tayo magpakailanman. Hindi pa ba iyon sapat? Hindi ba natin minamahal ang mga gumagawa ng kabutihan sa atin, hindi ba natin ipinapahayag ang ating pasasalamat sa kanila? Sa eksaktong parehong paraan, dapat nating mahalin at pasalamatan ang mga hindi patas sa atin, sapagkat ginagawa nila ang isang pabor para sa walang hanggan. Kung paanong ang mga hindi matuwid ay magpakailanman na pinagkakaitan ng katuwiran, gayundin naman ang mga masayang tumatanggap ng kawalan ng katarungan ay tumatanggap ng walang hanggang katuwiran.

Isang taong deboto, ang pinuno ng kanyang sambahayan, ay nagtitiis ng maraming kawalan ng katarungan sa trabaho. Ngunit siya ay isang taong may labis na kabaitan, at tiniis niya ang lahat ng mga kawalang-katarungang ito nang walang reklamo. Isang araw ay dumating siya sa Bundok Athos, binisita ako sa aking selda at, nang ikuwento niya sa akin ang kanyang mga pagsubok, ay nagtanong: 'Ano ang payo mo sa akin na gawin?' 'Ituloy mo lang ang ginagawa mo,' ang sagot ko. — Magtiwala sa banal na katarungan at banal na ganti, at magpakita ng pasensya. Sa Diyos, walang nawawala. Sa paggawa nito, inilalagay mo ang iyong kayamanan sa bangko ng Diyos. Walang duda na sa , sa buhay na darating, matatanggap mo ang ganti para sa mga pagsubok na dumating sa iyo. Ngunit, bukod dito, alamin mo rin na ang Mabuting Diyos ay nagbibigay ng gantimpala sa isang taong di-makatarungang naagrabyado kahit sa buhay na ito; kung hindi man palagi sa mismong tao, tiyak naman sa kanilang mga anak. Ang Diyos ay nag-aalaga sa Kanyang nilikha; Niya alam [kung paano sila gantimpalaan]."

Kung ang isang tao ay matiisin, lahat ng bagay ay nauukol sa ayos. Inaayos ng Diyos ang lahat. Ngunit kailangan ang pagtitiis—isang pagtitiis na lampas sa pangangatwiran. Dahil nakikita ng Diyos ang lahat at pinangangalagaan Niya ang bawat bagay, dapat lubos na ipagkatiwala ng tao ang sarili sa Kanya. Tingnan si Jose⁵² —pagkatapos ng lahat, nanahimik siya nang ipagbili siya ng kanyang mga kapatid bilang alipin. Maaari sana niyang sinabi: "Ako ang kapatid nila," ngunit hindi siya nagsalita ng kahit isang salita — subalit kalaunan ay nagsalita ang Diyos ng Kanyang salita at ginawa Siyang pinuno. Kung, gayunpaman, kulang sa pasensya ang isang tao, ang buhay niya ay nagiging pahirap — gusto niyang mangyari ang lahat ayon sa kanyang kagustuhan, upang maging komportable siya. Ngunit, siyempre, hindi siya makahanap ng kapayapaan, at hindi nangyayari ang mga bagay ayon sa kanyang inaasahan.

Kung ang isang tao ay nakaranas ng kawalan ng katarungan sa buhay na ito sa kamay ng mga tao o demonyo, hindi nababahala ang Diyos dito, dahil nakikinabang ang kaluluwa ng taong iyon. Gayunpaman, madalas nating sinasabi na may hindi patas na pagtrato sa atin, samantalang tayo mismo ang hindi patas sa iba. Sa ganitong mga pagkakataon, kailangan nating maging maingat at mapagtanto na tayo mismo ang may kasalanan.

⁵² Tingnan Gen. 37:20 ff.

"Ibigay ninyo kay Cesar ang sa kay Cesar"⁵³

— Geronda, kapag bumibili kami ng gamit para sa monasteryo, may ilang mangangalakal na ayaw magbigay ng resibo sa amin.⁵⁴ Ano ang dapat naming gawin sa ganitong mga pagkakataon?

— Dapat laging magbigay sila ng resibo sa inyo, ngunit bukod doon, kayo mismo ang dapat maglimita sa inyong mga kahilingan. I-limita ang inyong mga pangangailangan sa mga kinakailangan lamang; huwag magsagawa ng hindi kailangang pagtatayo o pagkukumpuni. Kung ako ang nasa inyong kalagayan, iyan mismo ang gagawin ko. At ano man ang kailangan, ibibigay iyon ng Diyos. Sa pamamagitan ng hindi paghingi ng invoice, tayo—bilang mga monghe—ay inaakit ang iba na magkasala, na maaaring magsabi: 'Kung pati mga monasteryo ay kumikilos nang ganito...' Napagtatanto mo ba kung paano tayo—mga taong nagsusumikap tuparin ang mga utos ng Diyos—ay inaakit ang iba kapag kumikilos tayo nang ganito? *'Ibigay ninyo kay Cesar ang sa kay Cesar,'* sabi ng Banal na Kasulatan. Kapag nagpapadala ako ng mga liham hindi sa pamamagitan ng koreo kundi sa pamamagitan ng tagapaghatid, naglalagay pa rin ako ng selyo sa sobre. Ang mga taong makamundo ay naghahanap ng dahilan para sa kanilang sarili sa ganitong mga bagay, ngunit kung ang mga monasteryo ay kumikilos sa parehong paraan, ipinapakita nito ang kanilang kawalang-tapat at na ang Ebanghelyo ay naisantabi na para sa kanila. Sa hindi pagbibigay ng materyal at nahahawakang pag-aari (tulad ng utos ng Ebanghelyo: 'Kung nais ng sinuman ang iyong kamiseta, ibigay mo rin sa kanya ang iyong amerikana'⁵⁵), nagbibigay tayo ng masamang halimbawa, at pagkatapos ay hinuhustisya ng mga taong makalupa ang kanilang mga pagkukulang, na naghahanap ng mga dahilan upang maipawi ang kanilang budhi. Dapat tayong maging maingat, dahil sa Araw ng Paghuhukom ay wala tayong magiging depensa. Ang ating tungkulin ay makamit, higit sa lahat, ang espirituwal na pakinabang at hindi lamang ang materyal. At kung, sa anumang dahilan, hindi ka nabigyan ng resibo, dapat mong isipin na nakaranas ka ng espirituwal na pagkalugi.

— At kung minsan, Geronda, nangyayari ito: may isang tao na nag-aambag ng maliit na halaga ng pera sa monasteryo at humihiling ng resibo na nagsasabing mas malaki ang inambag niya. Ano ang dapat gawin sa ganitong mga pagkakataon?

— Sabihin mo sa kanya: 'Hindi kami nag-iisyu ng resibo para sa malalaking halaga. Kung hindi iyan ang gusto mo, ibabalik namin ang pera mo; baka matupad ang nais mo sa iba.' Mag-ingat ka na huwag kang mahawa sa ganitong uri ng karamdaman.

— Isang manggagawa, Geronda, ang humiling sa amin na paalisin siya sa monasteryo upang makakuha siya ng benepisyo para sa kawalan ng trabaho, at pagkatapos ay bumalik na lang magtrabaho para sa amin.

— Hindi, kapatid ko, hindi iyon tama! Kung ang isang tao ay may kahit kaunting konsensya, hindi siya sasang-ayon sa ganoong bagay. Hindi angkop na pakikipag-usap sa ganoong mga bagay sa isang monasteryo. Mas mabuting bayaran siya nang doble—kahit na walang ekstrang pera ang monasteryo—basta't hindi siya gumagawa ng ganoong panlilinlang. Pagkatapos ng lahat, isang mabigat na kasalanan iyon! Ang biyaya ay nagbubunga ng biyaya, samantalang ang kasinungalingan ay nagdudulot ng kapahamakan. Mag-ingat ka nang husto rito. At huwag makipagtawaran sa mga nagtatrabaho sa monasteryo, sapagkat maaari itong humantong sa sunog at pagkawasak ng mga monasteryo.

Ang isang kawani ng pamahalaan ay sumusumpa na gagampanan nang tapat ang kanyang tungkulin.⁵⁶ Kami, mga monghe, ay hindi kumukuha ng ganoong panunumpa, kundi ng isang

⁵³ Roma 13:7.

⁵⁴ Sa hindi pagbibigay ng resibo, itinatago ng mga mangangalakal ang transaksyon sa mga awtoridad sa buwis, at hindi nababayaran ng mamimili ang kinakailangang buwis, na sa Gresya ay napakataas (hanggang 25 porsyento ng halaga ng mga kalakal). — *Tala ng tagasalin*.

⁵⁵ Ihambing ang Mateo 5:40.

panunumpa na dalawang beses na mas dakila: kumukuha kami ng espirituwal na panunumpa, at kung lalabagin namin ito, ang aming kasalanan ay doble ang tindi. Subukang panatilihin ang balanse, upang mapanatili sa buhay monghe ang isang kakaibang [hindi-pangmundo] kaayusan. Nakikita ko ang nana na lumalala. Puputok ito at lilinisin. Sa mga nasa espirituwal na maling kalagayan, hindi ipinagkakaloob ng Diyos ang Kanyang Biyaya — kung hindi, katulad na siya ng tumutulong sa diyablo. Pagsikapan ang katapatan at pagiging tapat. Ang nangyayari ngayon ay parang kalagayan ng isang lasing na halos hindi makatayo. Magtatagal kaya ang ganoong kalagayan? Sasabog ang galit ng Diyos. Malapit na tayong harapin ang isang pagsubok. Sa unang yugto, ang dumi ay hihiwalay sa ginto; sa ikalawa, malilinaw kung ilang karat ng ginto ang nasa bawat isa sa atin.

Ang mundo ay naging isang sapot ng mga kasinungalingan. Ang mga tao ay nagiging mga sinungaling; gumawa sila ng isa na namang konsensya para sa kanilang sarili. Ngunit hindi ako maaaring maging sinungaling; hindi ko maaaring ipagkanulo ang tunay kong sarili dahil lang hinihingi ito ng lipunan. Mas pipiliin kong magdusa. Kailangang mag-ingat upang hindi mahulog sa mundong ito. Ngunit ang kasalukuyang sistemang pang-ekonomiya ay hindi naghihiikayat sa mga tao na maging tapat. Pinipilit silang mag-underreport ng kanilang kita sa mga awtoridad sa buwis at gumawa ng iba pang ganoong kalokohan. Pinagsabihan ko pa nga nang mabuti ang ilang tax inspector na kakilala ko—mga taong may pananampalataya. 'Ano ba ang ginagawa ninyo?' sabi ko sa kanila. 'Subukang panatilihin kahit kaunti lang ang inyong konsensya!' Alam mo ba kung ilang tao ang nagrereklamo tungkol sa inyo? May dumarating sa opisina ng buwis at sasabihin, 'Isang milyon ang kita ko,' pero isusulat ng inspektor na tatlong milyon ang kita niya. May ilan namang nagdedeklara lang ng isang katlo ng kanilang kita, kaya tinuturing ng mga inspektor na mandaraya ang iba at pareho na lang ang pakikitungo nila sa lahat. Ngunit kung ang isang taong may konsensya ay lumapit sa inyo, sa pamamagitan ng pagpataw sa kanila ng buwis na tatlong beses na mas malaki, pinipilit ninyo silang maging magnanakaw. Sa madaling salita, sa halip na magdulot ng kahit kaunting positibong epekto sa kabuuang sitwasyon, ginagawa ninyo ang kabaligtaran." Bilang tugon dito, sinabi nila sa akin na hindi na nila matukoy kung kailan sila sinasabihan ng katotohanan at kung kailan sila niloloko. "Matutukoy mo ang pagkakaiba," sabi ko, "kung mamumuhay ka nang espirituwal. Doon mo matutukoy ang katotohanan mula sa kasinungalingan. Ipapahayag ito sa iyo ng Diyos, at magiging malina ito sa iyo."

Paano naging napaka-mapanlinlang ang mundo

Ang kasamaan ng mga tao ay lumabis na. Pinagsusumikapan ng mga tao na linlangin ang isa't isa at itinuturing nilang tagumpay ang panlilinlang. Tunay nga, ang mundo ay naging isang lugar ng mga kasinungalingan! Lahat ng bagay ay ginagawa nang hindi tapat at pabaya, subalit mas mataas pa ang singil nila kaysa noong nakaraan. At sa pangkalahatan, ano mang iyong pagmasdan, lahat ay naging isang sapot ng mga kasinungalingan at pangit na gawain. Noong isang beses, may nagdala sa akin ng ilang punla ng kamatis. Bawat halaman ay itinanim sa isang maliit na cellophane na bag, na puno ng mga bugkos ng lupa na hinaluan ng matabang lupa at magaspang na buhangin, para hindi lumabas ang kahalumigmigan sa bag. Sa madaling salita, napakabonggang pag-aalaga sa mga punla! Hindi pinataba ang halo—basta't kaunting budburan lang sa ibabaw—pero para na rin itong paminta! Nang inalis ko ang mga punla mula sa mga bag, lumabas na nabulok ang lahat ng ugat. Kinailangan kong takpan nang buo ang mga punla ng lupa sandali para makapagtubo sila ng bagong ugat.

Naku, ang hilig nilang mang-asar sa mga tao! May isang beses na may nagdala sa akin ng malaking kahon ng kendi. Hindi ko ito binuksan at naghintay ako na dumating ang isang malaking grupo ng mga peregrino. 'Kung hindi,' naisip ko, 'hindi mauubos ang mga kendi at sisirain sila ng langgam sa nakabukas na kahon.' Isang araw, nang magtipon ang maraming tao, tinantya kong sasapat ang kendi sa

⁵⁶ Ang mga kawani ng pamahalaan sa Gresya ay sumusumpa na gagampanan nang tapat ang kanilang tungkulin. — *Tala ng tagasalin*.

kahon para sa lahat, at magkakaroon pa nga ng sobra. Nang buksan ko ang kahon, nakita kong halos buong laman nito ay polystyrene, at maliit na maliit lang ang espasyo sa gitna para sa kendi — sa madaling salita, halos walang laman ang kahon! Sa isa pang pagkakataon, binigyan ako ng isang magandang kahon ng regalo na may Turkish delight, na may nakataling laso. "Iingatan ko ito para sa mga bata sa Afonia,"⁵⁷ — ang sabi ko sa sarili. Ngunit nang buksan ko ito, lumabas na ang Turkish delight ay luma at matigas na. Hindi ako nagbibigay ng ganoon katigas na Turkish delight sa mga tao — pinipili ko ang mas malambot.

— Geronda, hindi ba napagtatanto ng mga gumagawa nito na hindi ito totoo?

— Itinuturing nilang tagumpay iyon, dahil sa ating panahon ay naging uso na ang kasalanan at ang kabulaanan ay itinuturing na katusuhan. Sa kasamaang palad, hinuha ng makalupang espiritu ang isip sa katusuhan, at sinumang hindi patas ang pagtrato sa kapwa ay itinuturing itong tagumpay. Lalo pang lumalala ang sitwasyon, sinasabi ng mga tao tungkol sa kanya: 'Tingnan mo iyan, mapanlinlang, parang demonyo mismo!' — samantalang sa kalooban ay pinahihirapan ang taong ito ng mga paratang ng kanyang budhi, at nararanasan niya ang kaunting tikim ng impyernong paghihirap.

Kung ang isang tao ay matuwid, ang Diyos ay nasa panig niya

Sa ngayon, kulang na ang puwang sa mundong ito para sa lahat. Kung nais ng isang tao na mabuhay nang tapat at espirital, wala siyang puwang sa mundo.

— Ngunit bakit, Geronda, wala nang lugar para sa kanila?

— Kung ang isang sensitibo at pinong tao ay mapunta sa gitna ng kalupitan at kawalang-pakialam, at ang kanyang buhay ay mawalan ng pag-asa, paano niya ito titiisin? O kailangan ba niyang, tulad ng iba, maging bastos, sumabay sa iba sa lahat ng bagay, o kaya ay umalis? Ngunit hindi rin siya maaaring umalis, dahil kailangan niyang kumita ng pera sa anumang paraan. Halimbawa, sinasabi ng isang mangangalakal ng dayami sa kanyang manggagawa: 'Pinagkakatiwalaan kita dahil hindi ka nagnanakaw. Ngunit kailangan mong haluin ang ilang bulok na dayami sa mabuting dayami. Kapag ina-aakay mo ang clover, kailangan mong maglagay ng ilang sobrang lanta na bungkos sa gitna ng mga mabubuti.' Para mapanatili ang isang tapat na manggagawa sa kanyang serbisyo, ginagawa siyang isang uri ng pangulo ng mga manggagawa ng kanyang amo, ngunit napipilitan itong sumunod sa sinasabi ng amo — kung hindi, matataboy siya. Pagkatapos, hindi na makatulog ang kawawang tao at nagsisimula nang uminom ng gamot. Alam mo ba kung paano sila naghihirap, ang mga taong ito! Alam mo ba kung anong mga paghihirap, anong pang-aabuso ang dinaranas ng marami sa trabaho mula sa kanilang mga amo? Ang buhay nila ay naging lubos na walang pag-asa. At ano ang magagawa nila? Magbitiw sa trabaho? May pamilya sila. Manatili? Parang pagpapahirap ito. Isang patigang daan na wala nang mapuntahan. Parang butil ng trigo sa pagitan ng dalawang gilingan — mas mabuti pang sumigaw ka nang todo. Kailangan mo itong tiisin, labanan mo.

Minsan ganito: isang tao lang ang pinapasan ng lahat ng trabaho, habang ang katrabaho niya ay pumupunta lang para kunin ang sahod niya. May kilala akong isang ganoong tao; siya ang manager ng isang organisasyon. Pagkatapos ng eleksyon, tinanggal siya sa pwesto at pinalitan ng iba — isang miyembro ng partidong nakapuwesto. Ang bagong manager na ito ay wala pa nga pinag-aralan sa hayskul. Ginawa siyang manager, pero hindi niya alam ang trabaho, kaya hindi nila mailipat ang nauna sa kanya sa ibang posisyon. Ano ang solusyon nila? Ganito: naglagay sila ng isa pang mesa sa opisina ng manager! Ang dating manager ang gumawa ng lahat ng trabaho, habang ang bago ay nakaupo lang at

⁵⁷ Afoniada (Akademyang Eklestikal ng Bundok Athos) — isang paaralang paninirahan para sa mga batang lalaki na matatagpuan sa Bundok Athos. Itinatag noong 1753. Bilang karagdagan sa mga asignaturang kasama sa kurikulum ng sekondaryang paaralan, pinag-aaralan ng mga mag-aaral sa Athoniada ang mga disiplina sa teolohiya at simbahan (Banal na Kasulatan, mga buhay ng mga santo, liturhiya, Lumang Griyego, kantong simbahan ng Byzantine, ikonograpiya, atbp.). — *Tala ng tagasalin*.

walang ginagawa: sigarilyo, kape, walang kuwentang usapan... Walang hiya, walang konsensya! At higit pa rito, hindi rin naman siya henyong — puro kalokohan ang sinasabi niya, habang lahat ng responsibilidad ay napupunta sa dating manager. Umabot sa puntong napilitan nang umalis ang kawawang lalaki. "Makinig ka," sabi niya sa bago, "sa tingin ko aalis na ako. Medyo masikip kasi ang opisina namin—halos hindi na kasya ang dalawang mesa. Mas mabuti pang mag-isa ka." At umalis na nga siya, dahil ginawa ng kausap niya ang buhay niya na parang impiyerno. At hindi lang ito nang isang araw o dalawa, kundi araw-araw na may ganoong tao na nakabantay sa'yo—tunay na pagpapahirap 'yan!

Ang isang matuwid na tao ay karaniwang itinutulak ng iba hanggang sa pinakautlanan ng pila, o minsan ay tuluyan nang hindi isinasama. Ang ganitong mga tao ay tinatrato nang hindi makatarungan; ginagamit sila bilang doormat, at gaya ng kasabihan, dinadampot sila ng iba. Ngunit habang mas pinipiga ng mga tao ang isang matuwid na tao, mas ibinababa nila siya, mas itinaas at pinatitibay siya ng Diyos — gaya ng tubig na nagtutulak sa isang palutang pataas. Gayunpaman, kailangan ng napakalaking pasensya. Sa pamamagitan ng pasensya, maraming bagay ang nauayos. Sinumang nagnanais na mamuhay nang marangal at maging tapat sa kanilang gawain—maging sila man ay manggagawa, mangangalakal, o iba pa—dapat silang maging handa sa katotohanang, nang magsimula silang magtrabaho nang tapat, maaaring marating nila ang puntong, halimbawa, hindi na nila kayang bayaran ang kanilang upa—kung, sabihin nating, nagpapatakbo sila ng isang tindahan. Ngunit sa ganitong paraan, darating sa kanila ang pagpapala ng Diyos. Gayunpaman, hindi dapat hangarin [sa pamamagitan ng katapatan at mababang presyo] na makahikayat ng maraming mamimili at kliyente hangga't maaari. Hindi iyon ang layunin [ng katapatan]—sa ganoong kaso, wala ang ibibigay ng Diyos. Hindi pababayaan ng Diyos ang isang taong nagsasabing: 'Mabubuhay ako ayon sa kalooban ng Diyos. Hindi ako kikilos nang hindi makatarungan sa sinuman. Sasabihin ko ang tunay na presyo ng bawat bagay: halimbawa, ang ito ay nagkakahalaga ng limampung drachma, at iyon ay dalawang daan.' Gagawin niya ito, samantalang sabay nito ay may ibang mangangalakal na magbebenta ng parehong bagay, na nagkakahalaga ng limampung drachma, sa halagang limang daan — at yayaman. Gayunpaman, sa huli, mahuhuli ang mandaraya, at darating ang panahon na kakailanganin niyang isara ang kanyang tindahan, dahil hindi na niya mababayaran ang upa. Ang tapat na mangangalakal naman ay unti-unting darating sa puntong mapupuno siya ng mga kostumer, at upang makayanan ang pagdagsa, mapipilitan siyang patuloy na kumuha ng mas maraming katulong sa pagbebenta! Ngunit una, kailangan niyang pagdaanan ang mga pagsubok. Sinusubok ang isang mabuting tao kapag dumaraan siya sa kamay ng masasama — na parang lana sa makina ng pagsusuklay.

Kung ang isang tao ay makinig sa diyablo at mabubuhay sa pamamagitan ng katusuhan at panlilinlang, hindi pinagpapala ng Diyos ang kanilang mga gawain. Anumang gawin ng mga tao nang may panlilinlang ay hindi magtatagumpay. Maaaring mukhang umuunlad ang mga gawain ng mga mapanlinlang, ngunit sa huli ay gugumuho rin ito. Sa anumang gawain, ang pinakamahalaga ay simulan ito nang may paghahanap ng pagpapala ng Diyos. Kung ang isang tao ay namumuhay nang matuwid, ang Diyos ay nasa panig niya. At kung, higit pa rito, mayroon man lang siyang kaunting katapangan sa harap ng Diyos, nagkakaroon ng mga himala. Sa pamamagitan ng pamumuhay ayon sa Ebanghelyo, namumuhay ang isang tao kasama ni Kristo at may karapatang tumanggap ng banal na tulong. Paano nga ba magiging iba? Pagkatapos ng lahat, karapat-dapat sila rito. Ito ang mismong saligan ng lahat. Kung naroroon ito, wala nang dapat ikatakot. Ang mahalaga ay ang bawat isa sa ating mga gawa ay dapat kaaya-aya kay Kristo, sa Ina ng Diyos, at sa mga santo. Kung gayon, ang pagpapala ni Kristo, ng Ina ng Diyos, at ng mga santo ay mananatili sa atin, at ang Banal na Espiritu ay maninirahan sa ating kalooban. Ang katapatan ng isang tao ang pinakamahasag na 'Puno ng Katapatan'. Kung ang isang tao ay hindi tapat at may dalang piraso ng Punò ng Katapatan, para na ring wala siyang anumang dala. Ngunit kahit na ang isang tapat na tao ay kulang sa piraso ng Punò ng Katapatan, nakakatanggap pa rin siya ng banal

na tulong. Isipin mo nga, kung bukod sa kanilang katapatan ay mayroon din silang piraso ng Punò ng Katapatan!...

Ang isang matuwid na tao ay tumatanggap ng kanyang gantimpala kahit sa buhay na ito

Nakita ko ang mga kaluluwa na, bagaman sila'y di-makatarungang pinagmalupitan, ay tiniis ang kawalang-katarungan nang may mabubuting hangarin, at bumuhos sa kanila ang Biyaya sa buhay na ito. Maraming taon na ang nakalipas, dinalaw ako ng isang taos-pusong Kristiyano—isang payak at mabait na lalaki. Hiningi niya na ipanalangin ko ang kanyang mga anak, na bigyang-liwanag sila ni Kristo at, sa pagdating nila sa hustong gulang, huwag nilang ikagalit ang kanilang mga kamag-anak dahil sa malaking kawalang-katarungang ginawa nila sa kanila. Sinabi niya sa akin kung ano ang problema, at doon ko napagtanto na siya nga ay isang taong may Diyos. Siya ang panganay sa limang anak ng kanyang ama, at nang biglaang pumanaw ang kanilang ama, siya ang pumalit sa ama para sa kanyang mga kapatid. Tulad ng isang mapagmahal na ama, nagsikap siya nang walang pagod, kumita ng mga ari-arian at lupa, at nagbigay para sa pamilya. Naipakasal niya ang dalawa niyang kapatid na babae. Nag-asawa rin ang kanyang mga nakababatang kapatid na lalaki, at kinuha nila para sa kanilang sarili ang lahat ng magagandang lupang sakahan, taniman ng oliba, at iba pa, iniwan siya na may mga lupang tigang, hindi mataba, at mabuhangin. Sa kalaunan, nag-asawa rin siya at nagkaroon ng tatlong anak. Hindi na siya binata at nag-alala na habang lumalaki ang kanyang mga anak, baka mapagtanto nila na hindi sila tinrato nang patas at magrereklamo. 'Hindi ako naiinis sa kawalang-katarungang ito,' sabi niya sa akin, 'dahil binabasa ko ang Aklat ng mga Awit. Isang kathisma sa gabi at dalawa bago sumapit ang madaling-araw. Halos natutunan ko na sa kabila ang Aklat ng mga Awit, at wala ni isang awit ang nagsasabing umuunlad ang mga taong masama, ngunit sinasabi nito na pinapabuti ng Diyos ang mga matuwid. Ama, hindi ako nagdadalamhati para sa mga lupang nawala sa akin—nagdadalamhati ako para sa mga kapatid kong sinisira ang kanilang kaluluwa." Umalis ang pinagpalang lalaki. Mula noon, bumisita muli siya sa akin mga sampung taon ang nakalipas. Pagdating niya, napakasaya niya at nagtanong, 'Naalala mo pa ba ako, Ama, naalala mo ba?' — 'Oo,' ang sagot ko, at tinanong ko kung kamusta na siya. "Ngayon," sabi niya, "nagkaroon na ako ng kayamanan!" — "Paano ka nga ba nagkaroon ng kayamanan, kapatid?" — "Ganito: ang mga walang kwentang lupang mabuhangin na dati kong pag-aari ay tumaas nang husto ang halaga, dahil nasa tabing-dagat pala ang mga iyon. Marami na akong pera ngayon, at dumating ako sa iyo para itanong kung ano ang dapat kong gawin dito." — "Magpatayo ka," sabi ko, "ng isang maliit na bahay para sa iyong mga anak at maglaan ng pera para sa kanilang edukasyon — hanggang sa makatayo na sila sa sarili nilang mga paa." — "Nakapaglaan na ako ng ilan para sa mga anak," sabi niya, "pero marami pa rin ang natitira." — "Kung ganoon, tulungan mo ang mga mahihirap — una ang mga kamag-anak mo, at pagkatapos ay ang iba." — "Tinulungan ko na sila, Ama, pero marami pa rin ang natitira!" — "I-donate mo ang pera para sa pagtatayo ng simbahan at mga kapilya sa iyong nayon." — "Nag-ambag na rin ako roon, pero sobra pa rin!" Kaya sinabi ko sa kanya na ipagdarasal ko na bigyan siya ni Cristo ng kaliwanagan upang gumawa ng mabuti kung saan ito pinakakailangan. Pagkatapos ay tinanong ko: "Kamusta naman ang mga kapatid mo? Saan sila?" Bigla siyang humagulgol at sa pagitan ng kanyang mga luha ay nagsabi: "Hindi ko alam, Ama; pati ang bakas nila ay nawala na. Ibenta nila ang kanilang mga lote sa baryo, ang kanilang mga taniman ng oliba at ang kanilang mga sakahan. Kung nasaan sila ngayon — wala akong ideya. Una silang pumunta sa Alemanya, pagkatapos sa Australia, at ngayon ay wala na akong naririnig tungkol sa kanila." Hindi ko inakala na ganoon siya kalulungkot para sa mga kapatid niya, at pinagsisisihan kong tinanong ko siya tungkol dito. Pagkatapos noon, pinagaan ko ang loob niya, at umalis siya nang payapa. Sinabi ko sa kanya, "Manalangin tayo nang magkasama upang makatanggap din tayo ng magandang balita tungkol sa kanila." Pagkatapos ay sumagi sa isip ko ang sumusunod na salmo: *"Nakita ko ang masasama na nagmamalaki at nagtatayog na parang mga sedro ng Libano; ngunit nang lumabas ako, wala na siya;*

hinanap ko siya, ngunit wala akong nakitang bakas niya."⁵⁸ Ganito mismo ang nangyari sa kanyang mga kapus-palad na kapatid.

Kaya, walang mas masama pa kaysa sa kawalan ng katarungan. Gawin mo ang iyong makakaya upang maging biyaya ng Diyos ang anumang iyong gawin.

Kabanata 5.

***"Pagpalain, at huwag sumpain..."*⁵⁹**

May isang lalaki ang nagtanong sa akin: "Bakit natin inaawit sa Dakilang Kwaresma: 'Maghatid ka ng kasamaan sa kanila, O Panginoon, maghatid ka ng kasamaan sa mga mararangya sa lupa.'⁶⁰ Tiyak na ito ay isang sumpa." Sumagot ako sa kanya: "Kapag ang mga barbaro, nang walang anumang dahilan, ay naglunsad ng digmaan laban sa isang bayan, na nagnanais na wasakin ito, at nanalangin ang bayan na sumapit sa kanila ang kasamaan — ibig sabihin, na masira ang kanilang mga karwahe, magkasakit ang kanilang mga kabayo, na may hadlang sa kanila — mabuti ba ito o masama? Ito mismo ang ibig sabihin ng Banal na Kasulatan — na dapat silang makatagpo ng hadlang sa kanilang landas. Hindi ito sumpa."

— Geronda, kailan nagkakaroon ng bisa ang sumpa?

— Nagkakabisa ang sumpa kapag ito ay reaksiyon sa kawalan ng katarungan. Halimbawa, kung ginagawang katawaan ng isang babae ang isa pa—na naghihirap—o sinasaktan niya ito, at sinumpa siya ng biktima, mapuputol ang angkan ng gumawa ng kawalan ng katarungan. Sa madaling salita, kung ako'y magkasala sa isang tao at siya'y manumpa sa akin, nagkakaroon ng bisa ang kanyang sumpa. Pinapayagan ng Diyos na magkaroon ng bisa ang mga sumpa, gaya ng pagpapayag Niya, halimbawa, na ang isang tao ay pumatay ng kapwa. Gayunpaman, kung walang kawalang-katarungan, ang sumpa ay bumabalik sa nagmula rito.

— At paano malalaya ang isang tao mula sa sumpa?

— Sa pamamagitan ng pagsisisi at kumpisal. Marami akong alam na ganitong mga kaso. Ang mga taong nagdusa dahil sa sumpa, nang mapagtanto nilang nasumpa sila dahil may nagawa silang pagkakamali, ay nagsisi, nagkumpisal, at tumigil na ang lahat ng kanilang kamalasan. Kung ang may sala ay magsabi: 'Diyos ko, nagkasala ako ng ganito at ganoon. Patawarin mo ako!' — at, nang may pagsisisi at taos-puso, ikumpisal ang kanyang mga kasalanan sa isang pari, pagkatapos ay papatawarin siya ng Diyos, sapagkat Siya ang Diyos.

— Ang parusa ba ay bumabagsak lamang sa taong tinutukoy ng sumpa, o pati na rin sa taong pinagmulan nito?

— Ang taong tinuturuan ng sumpa ay nagdurusa sa buhay na ito. Gayunpaman, ang taong pinagmulan ng sumpa ay nagdurusa sa buhay na ito at magdurusa rin sa buhay na darating, sapagkat kung hindi siya magsisisi at magkumpisal, parurusahan siya roon ng Diyos bilang isang kriminal. Sige, maaaring may nagkasala talaga sa iyo sa ilang paraan. Ngunit sa pamamagitan ng pagsumpa sa taong nagkasala sa iyo, para ka nang kumukuha ng baril at pinapatay sila. Sa anong karapatan ka kumikilos nang ganito? Kahit ano pa ang ginawa sa iyo ng taong nagkasala sa iyo, wala kang karapatang pumatay sa kanya. Kapag sinisumpa ng isang tao ang iba, nangangahulugan iyon na may masamang loob siya. Nagsusumpa ang isang tao sa iba kapag, sa matinding damdamin at pagkondena, hinihiling niya ang kapahamakan ng taong iyon.

⁵⁸ Awit 36:35–36.

⁵⁹ Tingnan ang Roma 12:14.

⁶⁰ Isa. 26:15.

Ang sumpang binitiw ng isang taong nasa katwiran ay may malaking kapangyarihan. Ang sumpa ng isang biyuda ay partikular na mabisa. Naalala ko ang isang matandang babae na may maliit na kabayo; pinapabayaang niya itong magpastol sa gilid ng gubat, at dahil hindi mapakali ang kabayo, tinatali niya ito ng matibay na lubid. Isang araw, tatlong magkakapitbahay mula sa iisang nayon ang pumunta sa gubat para magputol ng panggatong. Ang isa ay mayaman, ang isa naman ay biyuda, at ang ikatlo ay ulila at napakahirap. Nang makita nila ang nakataling kabayo, sinabi nila, 'Kunin natin ang lubid at gamitin para itali ang mga bungkos ng panggatong.' Pinutol nila ang lubid sa tatlong piraso, at bawat isa ay kumuha ng bahagi para itali ang kanilang mga troso. Samantala, nakalayo ang kabayo. Bumalik ang matandang babae, hindi niya nahanap ang kabayo, at nagsimulang mag-alala. Naghanap siya kahit saan—nang sa wakas ay nahanap niya ito, lubos na siyang napagod. Sa wakas, nang mahanap na niya ito, galit niyang sinabi: 'Hila-hinin sa mismong lubid na iyon ang sinumang kumuha nito!' Lumipas ang ilang panahon, at isang araw ay naglalaro ang kapatid ng isang mayamang kapitbahay gamit ang baril (na iniwan ng mga Italyano) — akala niya ay hindi ito nakarga. Ngunit lumabas na ito ay may laman; may pumutok na baril, at s tumama ang bala sa leeg ng mayamang babae. Kinailangang dalhin siya sa ospital. Nagpasya silang buhatin siya pababa sa kahoy na hagdan na parang nasa stretcher, at upang hindi mahulog ang sugatang babae, kinailangan nilang itali siya sa hagdan. Nahanap nila ang ninakaw na lubid, ngunit hindi ito sapat ang haba. Tumakbo sila sa mga kapitbahay, bumalik na may dalang dalawang karagdagang ninakaw na piraso, tinali ang mahihirap na babae sa hagdan at dinala siya sa ospital. Sa gayon, natupad ang sumpa ng matandang babae: siya rin ay 'hinila kasama sa parehong lubid na iyon'. Sa huli, namatay ang kawawang babae—sana'y mapahinga nang payapa ang kanyang kaluluwa. Makikita mo, bumagsak ang sumpa sa mayamang babae, na hindi naman nangangailangan ng materyal na tulong. Ang dalawang babae naman ay mahihirap kaya't may mga nagpapabawas na kalagayan para sa kanila.

Mga karamdaman at kapahamakan na nagmumula sa sumpa

Maraming karamdaman, na hindi matukoy ng mga doktor ang sanhi, ay maaaring nagmula sa sumpa. At ang mga doktor—talaga bang kayang matukoy ng mga ito ang sumpa? Noong isang beses, may dinalang paralisadong lalaki sa kubo ko. Matipuno siyang lalaki, ngunit hindi niya kayang umupo! Hindi yumuyuko ang katawan niya; kasing tigas ito ng kahoy. Isang lalaki ang nagbuhat sa kanya sa likod, habang ang isa naman ay sumusuporta sa kanya mula sa likuran. Naglagay ako ng dalawang troso para sa kawawang lalaki, at nagawa niyang maupo nang maayos hangga't makakaya niya. Sinabi sa akin ng kanyang mga kasama na nasa ganitong kalagayan na siya mula pa sa edad na labinlima at naghihirap na siya nang labingwalong taon. "Pero maaari bang mangyari ang ganito nang biglaan?" ang naisip ko. "Hindi iyon posible; tiyak na may nakatagong dahilan." Nagsimula akong magtanong at nalaman kong may nagmaldita sa binata. Ano ang nangyari? Ganito raw: isang araw, papunta siya sa paaralan, sumakay sa bus at biglang bumagsak sa upuan. Sa isang hintuan, sumakay sa bus ang isang matandang pari at isang matandang lalaki at tumayo sa tabi niya. "Tumayo ka," sabi ng isang tao sa kanya, "ibigay mo ang upuan mo sa mga nakatatanda." Ngunit hindi siya pansin kanino man at lalo pang sumandal. Pagkatapos ay nagsalita sa kanya ang matandang lalaking nakatayo sa tabi niya: 'Manatiling nakahiga ka nang ganyan magpakailanman — hindi ka na makakaluho.' At tumupad ang sumpang iyon. Kita mo, medyo bastos ang binata. 'Bakit ba,' sabi niya, 'kailangan kong bumangon? Nagbayad naman ako para sa upuan ko.' Oo, pero nagbayad din naman ang kabila para sa upuan niya. Nakatayo roon ang isang matanda at kagalang-galang na lalaki, at ikaw — isang labinlimang taong gulang na binata — ay nakakalat. "Iyan nga ang dahilan kung bakit nangyari ito," sabi ko sa kanya. "Para gumaling ka, subukang magsisi. Kailangan mong magsisi." At nang agad na naunawaan ng kawawang binata at napagtanto ang kanyang kasalanan, siya ay agad na gumaling.

At gaano karaming kapahamakan ngayon ang nagmumula sa sumpa at sama ng loob! Alamin ito: kung maraming tao sa isang pamilya ang namamatay, o kung ang buong pamilya ay nasasawi, ang sanhi ay nasa kawalan ng katarungan, sa kulto, o sa sumpa. May isang ama na ang anak ay palaging tumatakas sa bahay at naglilibot sa hindi alam kung saan. Isang araw, sa isang pagsabog ng galit, sinabi ng kanyang ama sa kanya: 'Pinapahirap mo na ako — umuwi ka na nang tuluyan!' At sa mismong gabing iyon, habang pauwi na ang binata, nabundol siya ng sasakyan at namatay sa tapat mismo ng kanilang pintuan. Nahulog siya at doon na lang namatay; kalaunan, kinuha ng kanyang mga kaibigan ang kanyang bangkay at dinala sa bahay. Pagkatapos noon, naglakbay ang kanyang ama sa Banal na Bundok at dumalaw sa akin sa aking kaliva. Ipinagluksa niya at sinabi, 'Napatay ang anak ko sa mismong pintuan ng bahay ko.' Nagsimula siyang ikwento ang kanyang kuwento, at saka sinabi: 'May sinabi ako sa kanya bago iyon.' — 'Ano ba ang sinabi mo sa kanya?' — 'Palagi siyang gumagala tuwing gabi, Diyos lang ang nakakaalam kung saan; nagalit ako at sinabi ko sa kanya: "Mauuwi ka sa akin nang isang beses at para na sa lahat!" Marahil iyon ang naging sanhi ng trahedyang ito?' — 'Kung ganoon, ano pa nga ba?' ang sagot ko. — 'Subukan mong magsisi at magkumpisal.' Alam mo naman kung paano 'yan: sasabihin niya, 'Sa pagkakataong ito, uuwi ka nang tuluyan' — at ibabalik ang anak na patay na. At saka sisimulang magbunot ng buhok ang ama at umiyak...

Napakalakas ng sumpa ng magulang

Alamin mong ang sumpa, at kahit ang simpleng pagkadismaya ng mga magulang, ay may napakalakas na epekto. At kahit hindi man sumpain ng mga magulang ang kanilang mga anak, ngunit simpleng nadismaya lang sila para sa kanila, a , ang mga anak ay hindi na magkakaroon ng kahit isang masayang araw pagkatapos noon: ang buong buhay nila ay isang tuloy-tuloy na paghihirap. Ang ganitong mga anak ay lubos na nagdurusa sa buong buhay nila sa lupa. Siyempre, mas magaan ang kanilang buhay sa kabilang buhay, sapagkat sa pamamagitan ng kanilang pagdurusa ay nababayaran nila ang ilan sa kanilang mga utang sa lupa. Ang nangyayari ay kung ano ang sinasabi ni San Isaac: 'Natitikman niya ang sarili niyang Gehenna,'⁶¹ ibig sabihin, sa pamamagitan ng pagdurusa dito, sa buhay na ito, nababawasan ng isang tao ang kanyang paghihirap sa impiyerno, dahil ang pagdurusa sa buhay na ito ay paunang tikim ng paghihirap sa impiyerno. Sa madaling salita, kapag nagsimulang umiral ang mga espirital na batas, ang isang tao ay medyo napapalaya mula sa Gehenna, mula sa paghihirap.

Ngunit kahit ang mga magulang na sa pamamagitan ng kanilang mga salita ay 'ipinapadala' ang kanilang mga anak sa diyablo, ay 'iniaalay' sila rito. Pagkatapos noon, may karapatan ang diyablo sa mga ganitong anak; sinasabi niya: 'Iniaalay ninyo sila sa akin.' Sa Faras⁶², nanirahan ang isang mag-asawa. Ang kanilang anak ay napaka-mapili, at palagi nang sinasabi ng ama: 'Huwag sana kang kunin ng marumi!' At nangyari nga: nagsalita ang ama sa sanggol, at sa pahintulot ng Diyos, nagsimulang mawala ang bata mula sa kanyang duyan. Pagkatapos, ang nag-aalalang ina ay pupunta kay Hajjefendi.⁶³ "Pagpalain mo kami, Hajjefendi! Nakuha ng mga demonyo ang anak ko." Pupunta si Hajj Efendi sa kanilang bahay, babasahin ang mga dasal sa duyan, at babalik ang sanggol. At ganoon lang ang nangyayari nang walang katapusan. "Hajj Efendi, pagpalain mo siya!" paulit-ulit na sasabihin ng kaluluwang babae, at tatanungin: "Paano ito magwawakas?" — "Para sa akin," ang pakli ng santo, "hindi ito abala na bumisita sa inyo. At talagang ganoon ba kahirap para sa inyo na pumunta at tawagin ako? Kaya, balang araw mapapagod na ang demonyo rito, at iiwan na niya ang inyong anak nang payapa." Mula noon, hindi na nawala ang bata. Ngunit nang siya'y lumaki, tinawag nila siyang 'anak ng demonyo'.

⁶¹ "Ang siyang pinaparusahan dito dahil sa kanyang kahihiyan ay natitikman ang sarili niyang Gehenna." *Mula sa Banal na Mga Kasulatan ng ating Ama Isaac na taga-Syria*. Mga Salita ng Asketismo. Moscow, 1993. p. 365.

⁶² Ang pinuno ng anim na nayon ng Griyego sa Caesarea ng Kapadokya. Ang lugar ng kapanganakan ng Kagalang-galang Arsenius ng Kapadokya at ng Banal na Nakatatandang Paissius.

⁶³ Ito ang pangalang ibinigay sa Kagalang-galang Arsenius ng Kapadokya ng mga naninirahan sa Faras.

Nagkalat siya ng gulo sa buong baryo—hindi niya binigyan ng kapayapaan ang sinuman. Grabe ang pagdurusa ng aking ama dahil dito!⁶⁴ Una, pupunta ang binata sa isang taga-baryo at sasabihin, 'Sinabi raw ni ganito at ganoon tungkol sa iyo,' pagkatapos pupunta naman siya sa iba at sasabihin din ang parehong bagay. Nag-aaway-away ang mga tao sa isa't isa; umabot pa nga sa mga gulo. Nang mapagtanto nilang pawang maling paratang ang iniharap sa bawat isa sa kanila, nagkasundo silang hulihin ang mapanirang-puri at harapin siya. Ngunit nagawa niyang baligtarin ang lahat, kaya sa huli, pareho silang nakikiusap ng kanyang kapatawaran! Ganoon ang husay niya sa panlilinlang! Isang tunay na 'anak ng demonyo'! Pinayagan ito ng Diyos upang, nang makita kung paano umusbong ang kuwento ng pagkawala ng sanggol, magkamalay ang mga tao, pigilan ang kanilang sarili, at maging maingat. Hindi natin tatalakayin dito kung paano hahatulan ng Diyos ang lalaking ito. Malinaw na mayroon siyang maraming mga nagpapabawas na kalagayan.

Ang pinakamalaking kayamanan para sa mga taong nabubuhay sa mundo ay ang pagpapala ng kanilang mga magulang. Gaya ng sa buhay monghe, ang pinakamalaking pagpapala ay yaong ipinagkakaloob sa iyo ng iyong espirituwal na ama. Kaya sinasabi nila: 'Huwag mong palampasin ang pagpapala ng iyong mga magulang.' Naalala ko ang isang ina na may apat na anak. Walang isa man sa kanila ang nag-asawa. Umiyak ang ina: 'Mamamatay ako,' sabi niya, 'sa kalungkutan: wala sa mga anak ko ang nag-asawa. Ipanalangin ninyo sila.' Biyuda siya; ang kanyang mga anak ay mga ulila. Nanghihinayang ako para sa kanila. Nanalangin ako nang paulit-ulit, ngunit wala itong naging bunga. 'May hindi maganda rito,' naisip ko. 'May isang tao,' sabi ng kanyang mga anak, 'ang nagpataw ng sumpa sa amin.' 'Hindi,' sabi ko, 'hindi ito sumpa; halata ang sumpa... Baka sinumpa kayo ng inyong ina?' — "Tama po, Ama," ang sagot nila, "maburara kami noong bata pa kami, at lagi niya kaming sinasabihan mula umaga hanggang gabi: 'Nawa'y maputol kayo!'" — "Pumunta ka," sabi ko, "sa inyong ina at sabihin mo sa kanya ang tunay na dahilan ng inyong kamalasan, upang magkamalay siya. Sabihin mong magsisi siya, magkumpisal, at mula ngayon, nang walang patid, pagpalain ka niya." At sa loob ng isang taon at kalahati, ang apat sa kanila ay nagsimula nang magkabuo ng pamilya! Tila ang mahirap na babaeng ito ay hindi lamang biyuda, n madali rin siyang naiinis at nawawalan ng pag-asa. Ang mga malikot na bata ang nagpapabaliw sa kanya, kaya niya sila sinumpa.

— At kung ang mga magulang ay sumumpa sa kanilang mga anak at pagkatapos ay mamatay, paano matatanggal ng mga anak ang sumpa ng kanilang mga magulang?

'Kapag masusing tiningnan nila ang kanilang sarili, malamang aaminin nila na noong kanilang panahon ay nagdulot sila ng problema at pinahirapan ang kanilang mga magulang, at iyon ang dahilan kung bakit sila sinumpa ng kanilang mga magulang. Kung kikilalanin nila ang kanilang kasalanan, taimtim na magsisi at ikumpisal ang kanilang mga kasalanan, magiging maayos ang lahat para sa kanila. Sa pamamagitan ng pag-unlad sa espirituwal, matutulungan din nila ang kanilang mga yumaong magulang.'

— Geronda, nang pumasok ako sa kumbento, sinumpa rin ako ng mga magulang ko...

— Ang ganitong mga sumpa — at ito lamang — ay nagiging biyaya.

"Ang Marangal na Sumpa"

— Geronda, tama bang kapag may nagkasala sa atin, ay sabihin natin tungkol sa salarin: 'Babayaran siya ng Diyos sa kanyang kasamaan'?

— Ang sinumang nagsasalita nang ganyan ay ginagawang katawa-tawa ang sarili sa harap ng Masama. Hindi napagtatanto ng taong iyon na sa pagsasalita nang ganyan, 'marangal' niyang sinusumpa ang iba. May ilang tao na inilalarawan ang kanilang sarili bilang sensitibo, mapagmahal, at may taktika,

⁶⁴ Ang ama ni Nakatatandang Paisios ang punong-baryo.

at sinasabi nilang tinitiiis nila ang mga kawalang-katarungang ipinapataw sa kanila ng iba. Ngunit kasabay nito, sinasabi nila tungkol sa mga nanakit sa kanila: 'Sana'y suklian sila ng Diyos sa kanilang kasamaan.' Sa buhay na ito, ang lahat ng tao ay kumu-eksamen upang makapasok sa isa pang buhay na walang hanggan — sa Paraiso. Sinasabi sa akin ng aking konsensya na ang ganitong 'marangal na sumpa' ay hindi umabot sa espirituwal na pumapasa at hindi katanggap-tanggap para sa isang Kristiyano. Pagkatapos ng lahat, hindi tayo tinuruan ni Cristo ng ganitong uri ng pag-ibig. '*Ama, ipatawad mo sila, sapagkat hindi nila alam ang kanilang ginagawa*'⁽⁶⁵⁾ — ito ang uri ng pag-ibig na Itinuturo Niya. Higit pa rito, ang pinakadakilang pagpapala sa lahat ay kapag tayo ay pinamumungahan nang hindi makatarungan, at tinatanggap natin ito nang tahimik at may kabaitan.

Kung ang mga taong mababaw o mapanlinlang — yaong may masamang loob at nagbaluktot sa katotohanan — ay maninirang-puri sa atin o tratuhin tayo nang hindi makatarungan, sikapin nating, kung maaari, na huwag maghanap ng katwiran para sa ating sarili kapag tayo mismo ang apektado ng kawalang-katarungang iyon. At hindi natin sasabihin, 'Suklian sila ng Diyos', sapagkat ito rin ay isang sumpa. Mabuti kung patawarin natin mula sa puso ang mga nagkasala sa atin, hilingin sa Diyos na palakas in tayo upang pasanin ang pasanin ng paninirang-puri, at ipagpatuloy ang ating buhay-espiritwal nang hindi gaanong nakikialam. At hayaan nating ang mga sanay manghusga at mangusga sa iba ay magmalupit sa atin—sapagkat sa ganitong paraan ay walang pagod silang naghahanda ng gintong korona para sa atin para sa tunay na buhay. Siyempre, ang mga taong nakikipamuhay sa Diyos ay hindi kailanman sumusumpa sa iba, sapagkat wala silang masamang loob, puro kabutihan lamang. Ang kasamaan na itina-pon ng iba sa mga banal na taong ito ay nababanal din—anumang anyo man ito. Samantala, ang mga nakikipamuhay sa Diyos ay nakararanas ng malaking kagalakan na hindi nakikita ng iba.

Ang Masamang Mata

Ang inggit, na may masamang hangarin, ay maaaring makasakit sa iba. Ito ang masamang mata— isang gawaing demonyo.

— Geronda, kinikilala ba ng Simbahan ang masamang mata?

— Oo, mayroon pa ngang espesyal na panalangin: 'Laban sa masamang mata.'⁶⁶ Ang 'masamang mata' ay nakakasakit sa iba kapag ang isang tao ay nagsalita nang may inggit.

— Geronda, maraming tao ang humihingi sa amin ng mga amulet para protektahan ang mga sanggol mula sa masamang tingin. Pahintulot ba ang pagsusuot ng ganitong mga amulet?

— Hindi, hindi nila dapat. Sabihin sa mga nanay na maglagay ng krus sa kanilang mga munting anak.

— Geronda, paano kung may gumawa ng isang kahanga-hangang bagay, pinuri siya ng iba, tinanggap ng unang tao ang papuri na may mapagmataas na kaisipan, at pagkatapos ay nasira ang bagay na iyon sa ilang paraan—ito ba ay masamang tingin?

— Hindi, hindi iyon masamang tingin. Sa kasong ito, pumapasok ang mga espirituwal na batas. Inaalis ng Diyos ang Kanyang Biyaya sa tao, at dahil doon nagkakaroon ng kapahamakan. Nangyayari lamang ang masamang tingin sa mga bihirang pagkakataon. Partikular, ang mga taong may selosong malisya — at kakaunti ang ganitong uri ng tao — ay maaaring magbigay ng masamang tingin sa iba. Halimbawa, may isang mapanibugong babae na nakakita sa isang ina na may kaakit-akit na sanggol at malisyosong nagsabi, 'Bakit wala akong ganoong anak? Bakit ipinagkaloob ito ng Diyos sa kanya?' Sa ganitong kaso, maaaring magdusa ang sanggol: hindi makatulog, magsisimulang umiyak, at magiging

⁶⁵ Lucas 23:34.

⁶⁶ Tingnan ang Eucharologion A'. Agiasmatarion. Bundok Athos. 2001. p. 161. Paulit-ulit na binigyang-diin ng Matanda na ang panalangin na 'Mula sa pagkabalag ng mga mata' ay maaari lamang bigkasin ng isang pari.

balisa, dahil masama ang kanyang sinabi. At kung sakaling magkasakit at mamatay ang batang iyon, ikatutuwa ng ganoong mapang-inggit at masamang babae. Halimbawa, may isang babae na nakakita ng baka ng iba, labis niyang hinangad na maging sa kanya ito, at di nagtagal ay namatay ang hayop.

Gayunpaman, madalas ang ina mismo ang may kasalanan sa pagdurusa ng kanyang anak. Halimbawa, nakikita ng isang ina ang payat na bata ng iba at sinasabi: 'Ang payat naman ng batang iyan! Balat at buto na lang!' Namangha siya sa sariling anak, ngunit minamaliit ang anak ng iba. Ngunit ang mga salitang binitiwang may masamang hangarin tungkol sa anak ng iba ay tumatama sa sariling supling. At ang bata, na walang kasalanan, ay nagdurusa dahil sa kanyang ina. Ang kawawang munting bata ay unti-unting lumiit sa harapan ng ating mga mata — bilang parusa sa ina, upang maunawaan niya ang kanyang kasalanan. Ngunit, siyempre, ang bata mismo ay itinuturing na isa sa mga martir sa kasong ito. Ang mga hatol ng Diyos ay hindi masukat.

Ang biyayang nagmumula sa puso ay isang banal na biyaya

...Bueno, at ngayon ako rin ay 'magpapataw sa iyo ng sumpa!' Narito ito: 'Nawa'y punuin ng Diyos ang inyong mga puso ng Kanyang kabutihan at ng Kanyang saganang pag-ibig hanggang sa kayo'y mabaliw, upang ang inyong isipan ay mawalay sa lupa at manirahan nang malapit sa Kanya sa Langit. Kaya't magpakabaliw kayo sa banal na pagkabaliw ng pag-ibig ng Diyos! Nawa'y pasiklabin ng Diyos ang inyong mga puso ng Kanyang pag-ibig!...' Ganito ang uri ng "sumpa" na ipinapataw ko sa inyo, at huwag ninyo akong pilitin na ulitin ito — sapagkat ang aking mabuting "sumpa" ay nagmumula sa aking puso at samakatuwid ay may kapangyarihan. Kahit noong nasa sanatorium pa ako,⁶⁷ , naawa ako sa inyo. Ang ilan sa inyo ay naghintay ng walong taon, sinasabi, 'Magtatayo kami ng isang monasteryo,' ngunit hindi man lang makita ang monasteryo. Lubos na kayong napagod, mga kaluluwang aba! Pagkatapos ay sinabi ko sa inyo: 'Sa sandaling makalabas ako sa ospital, sisibol ang monasteryo, kasing bilis ng paglaki ng mga kabute pagkatapos ng ulan. 'Makakarating kayo sa monasteryo sa loob ng isang taon!' At nga nga: sa loob ng isang taon, natayo ang monasteryo. Noon, sa sanatorium, nagsalita ako mula sa puso, at mabuti ang loob ninyo, kaya hindi kayo pinabayaan ng Diyos. Wala akong ibang paliwanag para rito.

Kung makaramdam ka ng habag sa isang taong mapagkumbaba at taos-pusong hinihiling sa iyo na ipagdasal siya, halimbawa, upang mapalaya siya mula sa isang pagnanasa na pumipighati sa kanya, at sasabihin mo sa kanya, 'Huwag kang matakot, gagaling ka,' kung gayon, ipagkakaloob mo sa kanya ang isang banal na biyaya. Maraming pag-ibig at maraming sakit ang nasa mabuting pagnanasang ito, at iyan ang dahilan kung bakit ito may kapangyarihan. Kaaya-aya ito sa Diyos, at Tuparin Niya ang biyaya. Samakatuwid, ang mismong sakit na nararamdaman ng isang tao para sa iba ay, sa kanyang sarili, ay katumbas na ng isang biyaya.

Noong isang beses, nang ako ay sundalo, pinadala ako ng aming kumander upang tuparin ang isang pangakong ginawa namin kay San Juan Bautista matapos niya kaming tulungan sa digmaan. Nangako kami na bibilhin ang dalawang malalaking kandelabro para sa isang maliit na simbahan na inialay kay San Juan Bautista. Kaya, kinailangan kong bilhin ang mga kandelabro, at kasabay nito ay ihatid ang isa sa aming mga kasama sa bayan ng Nafpaktos⁶⁸ upang siya ay ipasa sa hukuman militar. Naalala ko na sinabi ng ibang mga opisyal sa kumander: "Grabe, anong klaseng eskolta ang nakuha mo para sa kanya!" Ang kawawang lalaking aking i-eskort ay tubong Epirus,⁶⁹ isang musikero ang propesyon, mahirap, may asawa at mga anak. Sinasabing sinaktan niya ang sarili, ibig sabihin, sinadya niyang saktan ang kanyang katawan upang siya ay mapadala sa likuran. "Mas mabuti," ang rason niya, "ang mabuhay nang isang paa kaysa mapatay." Una, naglakbay kami papuntang Agrinio,⁷⁰ kung saan may ilang kakilala

⁶⁷ Noong 1966

⁶⁸ Isang lungsod at pantalan sa timog-kanlurang Gresya – *Tala ng Tagasalin*.

⁶⁹ Epirus – isang rehiyon sa kanlurang Gresya – *Tala ng tagasalin*.

siya. "Tara," sabi niya, "bisitahin natin sila." "Sige," sagot ko, "tara na." 'Tara rito, tara roon'—ano pa'ng magagawa ko? Kailangan kong sumama sa kanya kahit saan. Ay, ang hirap ng dinanas ko! Bukod pa rito, ayaw niyang ipasa ako sa hukuman militar. Ngunit naawa ako sa kawawang lalaki; labis ang pakikiramay ko sa kanya, at sinabi ko sa kanya: "Makikita mo — maaayos din ang lahat para sa'yo at magiging mas mabuti ka pa kaysa sa iba! Magpapadala ang kumander natin ng liham na nagpapaliwanag tungkol sa kaso mo, at itatalaga ka nila sa isang tahimik na lugar — para matulungan mo ang iyong mga anak, at magiging ligtas ang buhay mo." Nang sa wakas ay makarating kami sa Nafpaktos, nalaman naming nakarating na sa hukuman ang liham mula sa kumander at nasara na ang kaso laban sa aksidenteng pumutok sa amin. Gayunpaman, hinarap siya ng parusang kamatayan — panahon ng digmaan iyon, malupit na panahon. Nangawa ang kumander sa kanya, bilang siya ang pinuno ng pamilya, at hinirang siyang kusinero sa Recruit Distribution Centre. Lumipat nang mas malapit sa sentrong ito ang kanyang pamilya, at nakalagpas siya sa digmaan nang mas mabuti kaysa sa iba; at dahil minsan ay hindi pumupunta ang mga sundalo sa kantina para sa tanghalian, may natitirang pagkain siya na ipinapakain sa kanyang mga anak. Pagkatapos ng digmaan, sinasabi sa kanya ng lahat: 'Mas naging maswerte ka kaysa sa sinuman!' Dahil naipit kami sa mga bundok, sa niyebe. Ang hinihiling ko para sa kanya ay kaaya-aya sa Diyos, dahil sinabi ko ito nang may sakit, mula sa puso. Kaya ipinagkaloob ng Diyos ang biyayang ito.

Naalala ko ang isa pang katulad na insidente — noong ako ay nasa Konitsa, sa Monasteryo ng Stomion. Noong ika-8 ng Setyembre, ipinagdiwang ng monasteryo ang pista ng patron nito — ang Kapanganakan ng Pinakabanal na Ina ng Diyos. Pagkatapos ng pista, iniwan ng mga peregrino ang lugar na magulo. Tahimik akong nagsimulang maglinis. Napansin kong ang kapatid kong babae at isang dalaga ay nanatili upang tumulong sa akin. Ang ikalawang dalaga ay may dalawang kapatid na babae — isa ang mas matanda, at isa ang mas bata. Pareho nang kasal ang dalawang kapatid, samantalang siya ay hindi pa kasal. Napakabukas-palad niyang tao! Nanatili siya upang tumulong, at nang naayos at nalinis na namin ang lahat, sinabi niya: "Ama, kung may iba pang kailangang gawin, mananatili kami at gagawin ang anumang kailangan." — "Anong kabaitan ng kalooban!" — ang sabi ko sa sarili. Pumasok ako sa simbahan at taimtim na nanalangin: "Pinakabanal na Ina ng Diyos, inyong alagaan siya. Wala akong maibibigay sa kanya." Ngunit kahit pa may maibibigay ako, hindi rin naman siya kumuha ng kahit ano. At ano ang nangyari? Umuwi siya, at naroon na naghihintay sa kanya ang isang dating katrabaho ko — hindi lang basta binata, kundi isang tunay na hiyas, isang napakabuting lalaki mula sa mabuting pamilya. Nagpakasal sila at namuhay nang masaya magpakailanman. Nakikita mo kung paano siya ginawaran ng gantimpala ng Pinakabanal na Ina ng Diyos!

Kabanata 6.

Tungkol sa kung paano nagdudulot ng kapahamakan ang kasalanan

- Winisikan mo ba ng insecticide ang mga puno para matanggal ang mga uod?
- Ginawa ko, Geronda.
- Ang dami ninyong madre, pero ni ilang uod ay hindi ninyo kayang patayin! Nang salakayin ng tipaklong ang mga bukid noong pananakop, dito sa Chalkidiki,⁷¹ dinala nila ang banal na sinturon ng Pinakabanal na Ina ng Diyos mula sa Monasteryo ng Vatopedi ⁷² — at ang mga tipaklong ay bumagsak

⁷⁰ Isang bayan sa timog-kanlurang Gresya — *Tala ng tagasalin*.

⁷¹ Chalkidiki — isang tangway at yunit administratibo sa hilagang-silangan ng Gresya. Isa sa mga dulo ng Chalkidiki ay ang Bundok Athos. — *Tala ng tagasalin*.

⁷² Ang Panyo ng Pinakabanal na Theotokos — isa sa pinakadakilang Kristiyanong relikyo, na itinatago sa Monasteryo ng Vatopedi sa Bundok Athos. — *Tala ng tagasalin*.

sa dagat nang buo-buong kawan. At sa Epirus, naaalala ko, tinakpan nila ang mga bukid na parang niyebe. Lahat kami ay lumabas sa mga bukid noon — tinipon namin ang mga tipaklong gamit ang mga kumot at dinala palayo. At ang taggutom noon ay napakalala! Mas mabuting huwag mo nang itanong... Nakahabol muli ang trigo matapos ang mga tipaklong, ngunit napakahina na nito.

Salot ng tipaklong, digmaan, tagtuyot, sakit — ito ay mga kaparusahan. At hindi naman nais ng Diyos na parusahan ang sangkatauhan sa ganitong paraan; hindi, ang mga kapus-palad na ito ay bunga ng paglayo ng sangkatauhan sa Diyos. Nangyayari ang lahat ng ito dahil ang mga tao ay lumalayo sa Diyos. At dumarating ang poot ng Diyos — upang maalala ng mga tao ang Diyos at humingi ng Kanyang tulong. Hindi naman na iniaayos ng Diyos ang lahat ng ito at nag-uutos na magkaroon ng isang kapahamakan o iba pa sa mga tao. Hindi, kundi ang Diyos, sa pagtingin Niya sa sukdulang mararating ng kasamaan ng tao at sa kaalaman Niya na hindi sila magbabago, ay pinapayagan Niyang mangyari ang kapahamakan—upang magising sila sa katotohanan. Hindi nito ibig sabihin na ang Diyos Mismo ang nag-aayos ng lahat ng ito.

Inutusan ni Dios si Josue (⁷³) na huwag lubusang lipulin ang isang paganong tribo—ang mga Filisteo—upang, kapag nakalimot ang mga Hudyo sa Dios, magiging parusa sa kanila ang mga Filisteo. Kaya, nang lumihis ang mga Hudyo sa Diyos, iginamit ng diyablo ang kanyang kapangyarihan, pinukaw ang kanyang mga 'kapatid'—ang mga Filisteo—at nakipagdigma sila laban sa mga Hudyo. Dinakip nila ang mga sanggol na Hudyo at pinukpok sa mga bato upang pawiin [lahat sila]. Ngunit kapag inatake ng mga kaaway ang Israel nang walang kasalanan ng mga Hudyo, ang Diyos Mismo ang lumaban sa panig ng mga Hudyo. Pinatamaan ng Diyos ang mga pagano ng isang buhawi ng mga bato⁷⁴ at winala Niya sila, dahil sa pagkakataong iyon ay may karapatan ang mga Israelita sa banal na pakikialam.

Ilang pangako ang ginawa ng Diyos tungkol sa Templo ni Solomon! Ngunit ilang ulit ding nasunog at winasak ang Templong iyon! Nang lumihis ang bayan ng Israel sa Diyos, nagsimulang sumigaw ang mga propeta sa bayan at hikayatin silang magbalik-loob, ngunit nag-iwan sa wala ang kanilang mga pagsisikap: parang paghahagis ng gisantes sa pader. Pinakalma ng mga tao ang kanilang sarili sa ganitong kaisipan: 'Nang itinayo ni Solomon ang Templo, nagkaloob ang Diyos ng maraming biyaya at sinabi na mula sa lugar na ito ay pagpapalain at papabanalin ang lahat ng tao.'⁷⁵ Kaya mananatiling hindi masisira ang lahat ng ito—pareho ang aming mga pader at ang aming Templo. Nagbigay ang Diyos ng ganoong pangako.' Oo, nagbigay nga ang Diyos ng ganoong pangako, ngunit sa kundisyong mamumuhay nang matuwid ang mga Israelita. Ipinagkaloob ng Diyos ang Kanyang biyaya sa Templo ni Solomon, ngunit nang tumigil ang mga Israelita sa pagsunod sa mga utos, sa Kanyang pahintulot ay sinunog o winasak ang Templo. Ngunit nang magsisi sila, muling itinayo ng mga Israelita ang Templo. Halimbawa, nang lumihis sila sa Diyos sa panahon ni Haring Sedekias, dumating si Nebukadnezer, sinunog ang Templo, giba ang mga pader ng Jerusalem, at dinala ang mga Hudyo sa Babilonya bilang mga bihag.⁷⁶ Siyempre, ang mga inosente ay dinala rin sa pagkabihag, ngunit ang mga taong ito ay tumanggap ng makatarungang kabayaran. Ang mga may malaking kasalanan ay nagbayad-sala para rito. At ang mga nagdusa, na hindi gaanong malaki ang kasalanan, ay tumanggap ng mas maliit na kabayaran. Kapag may nag-udyok ng galit ng Diyos at ang mga inosente ay nagdurusa rin, sa kabila ng katotohanang may gantimpala na naghihintay sa mga inosenteng nagdurusa, ang may sala sa kanilang pagdurusa ay nananatiling kriminal; sapagkat ang mga [inosenteng] tao ay maaari sanang magmana ng Kaharian ng Langit nang hindi nagdurusa, subalit ngayon ay naghihirap sila.

⁷³ Tingnan ang Josue 13:1–2 at Mga Hukom 3:1–4.

⁷⁴ Tingnan ang Josue 10:11.

⁷⁵ Tingnan ang 3 Hari 9:1–9.

⁷⁶ Tingnan ang 4 Hari 24 at sumunod.

Dapat nating maunawaan na ang mga mananampalataya na sumusunod sa mga utos ng Diyos ay tumatanggap ng biyaya ng Diyos, at ang Diyos — paano nga ba ito ipapahayag — 'hindi nabibigo' na tulongan sila sa mga mahihirap na panahong ito. Nabalitaan ko na may lumitaw na bagong sakit sa Amerika.⁷⁷ Marami sa mga namumuhay nang hindi likas at makasalanang nahahawa rito at namamatay. At ngayon ay nalaman ko na lumitaw na rin ang sakit na ito rito. Nakikita mo, hindi Diyos ang sumisira sa mga tao—ang mga tao mismo ang nagwawasak sa kanilang sariling lahi, sinisira ang kanilang sarili. Sa madaling salita, hindi Diyos ang nagpapasakit sa kanila, kundi sa pamamagitan ng kanilang makasalang pamumuhay ay sila mismo ang nagdudulot ng kanilang sariling kaparusahan. At malinaw na ang mga taong walang kabuluhan ang buhay ay inaalalala na.

— Geronda, bakit hindi nila matagpuan ang lunas para sa kanser? Hindi ba pinapayagan ito ng Diyos, o ang mga tao mismo ang hindi humihingi ng Banal na tulong?

— Ang problema ay kahit na may makatuklas ng lunas para sa kanser, lilitaw naman ang ibang sakit. Una, naroon ang tuberculosis — natagpuan ang lunas para rito — pagkatapos ay lumitaw ang kanser. At kung tutulungan tayo ng Diyos na talunin ang kanser, lilitaw naman ang ibang sakit. Ang mga tao mismo ang magiging sanhi ng paglitaw ng mga bagong sakit, at hindi ito magkakaroon ng katapusan.

Ang lahat ng pinapayagan ng Diyos ay para sa kabutihan ng sangkatauhan

— Geronda, bakit pinapayagan ng Diyos na may ilang kapahamakan ang mangyari?

— Maaaring maraming dahilan para rito. Sa ilang pagkakataon, pinapayagan ng Diyos ang kapahamakan upang magkaroon ng mas mabuting bunga; sa iba naman, para sa layuning 'pagtuturo'. Ang ilan ay tumatanggap ng nararapat nilang gantimpala, habang ang iba ay nagbabayad para sa kanilang mga kasalanan — walang nasasayang. Alamin na ang lahat ng pinapayagan ng Diyos ay ginagawa dahil sa pagmamahal para sa sangkatauhan, kahit pa, halimbawa, ang kamatayan ng mga tao. Sapagkat ang Diyos ay 'maawain'. Naalala mo ba kung ilan ang pinatay ng propeta Elias?⁷⁸ Tatlong daang pari ni Baal! Sinabi niya sa kanila: 'Manalangin kayo, at mananalangin din ako.' 'Ang apoy na kusang-loob na sasindihan, siya ang tunay na Diyos.' Nang magsimulang sumigaw ang mga pari ni Baal: '*Dinggin mo kami, Diyos naming si Baal, dinggin mo kami!*' Walang kahit isang salita ang sumagot. 'Ang inyong diyos,' sabi ng propeta Elias sa kanila, 'ay abala sa isang bagay at hindi kayo naririnig. 'Sige, sumigaw nang mas malakas!' Patuloy silang sumigaw at, ayon sa kanilang kaugalian, sinugat nila ang kanilang mga katawan ng mga kutsilyo upang ang sakit ay magpabigla sa kanilang mga sigaw at marinig sila ni Baal. Sa huli, nang wala silang nakamit, sinabi ng propeta Elias, 'Basain ninyo ng tubig ang aking kahoy,' at sinabi sa kanila, '*Gawin ninyo ito nang tatlong beses.*' Binuhos nila ang tubig sa kahoy at sa handog—minsan, pagkatapos ay muli, at muli! Sobrang dami ng binuhos nila kaya nabasa nang husto ang kahoy at umapaw ang tubig sa paligid ng altar. Nang magdasal si propeta Elias, bumagsak ang apoy mula sa langit at sinunog ang lahat ng inihain sa altar para sa sakripisyo—kasama na ang mismong altar! 'Huliin ninyo ang mga pari,' sabi ng propeta sa mga tao, 'sapagkat inililigaw nila ang bayan sa idolatriya.' At saka pinatay niya ang lahat ng mga huwad na propeta.

Marami ang nagsasabi: 'Patawarin ninyo ako, ngunit paano nga ba nakapatay ang propeta Elias ng napakaraming tao?' Walang kalupitan sa Diyos, at gayundin sa propeta. Gayunpaman, noong panahong iyon ay nailigaw na ng mga pari ng idolatriya ang buong bansa. Nasa puntong napilitan ang propeta na sabihin na siya na lamang ang natira! Isipin ninyo nga! Ngunit, higit pa rito, mas labis na nagdusa ang mga pari ng idolatriya sa kanilang sariling sugat kaysa sa tabak ni propeta Elias, na siyang nagtapos sa kanilang pagdurusa. Mas matindi ang kanilang sakit mula sa pagpapahirap sa sarili. Nakikita

⁷⁷ Ang tinutukoy ng Matanda ay ang AIDS (sinabi noong Nobyembre 1984)

⁷⁸ Tingnan 3 Hari 18:17–40.

ninyo: lahat ng pinapayagan ng Diyos ay dahil sa pagmamahal sa sangkatauhan, samantalang ang mga sugat na kanilang ipinataw sa sarili ay lubhang masakit para sa kanila.

— At bakit, Geronda, napakabilis ba ng parusa ng Diyos sa Lumang Tipan?

— Nauunawaan ng mga tao noong Lumang Tipan ang wikang iyon, ang batas na iyon. Pareho ang Diyos noon at ngayon, ngunit ang batas ng Lumang Tipan ay para sa mga tao ng panahong iyon, sapagkat hindi nila ito maiintindihan sa ibang paraan. Huwag mong hayaang magmukhang malupit sa iyo ang batas ng Lumang Tipan o iba sa Ebanghelyo. Para sa panahong iyon, nakabubuti ang batas na iyon. Hindi ang batas ang malupit; ang henerasyong iyon ang malupit. Ang mga tao ngayon ay, siyempre, maaaring gumawa ng mas malalaking kalupitan, ngunit ngayon, kahit papaano, kaya na nilang maunawaan ito. Sa mga araw na ito, sapat nang kumurap ang isang lampara at napupuno ng matinding pagkamangha ang mga tao! Ngunit noong mga araw na iyon, gumawa ang Diyos ng sari-saring mga bagay! Isipin ito: Pinahirapan Niya si Paraon ng sampung salot upang ilabas ang mga Israelita mula sa Ehipto; Hinati Niya ang Dagat na Pula upang makatawid sila. Sa araw, binigyan Niya sila ng ulap na sumisilong sa kanila mula sa matinding init ng araw, at sa gabi ay haliging apoy upang gabayan sila sa kanilang paglalakbay. At pagkatapos ng lahat ng mga himalang ito, umabot pa sila sa puntong humiling na gumawa ng gintong guya para sa kanila at sinimulang sambahin ito bilang Diyos!⁷⁹ Hindi kailanman sasabihin ng mga tao ngayon na ang anumang guya ay makapagdala sa kanila sa Lupang Pangako.

Ngayon, itinutulak ang Diyos sa huling lugar

Ang Mabuting Diyos ay nagkakaloob sa atin ng masaganang biyaya. Huwag tayong maging walang pasasalamat at huwag nating pukawin ang Kanyang galit, sapagkat *'ang galit ng Diyos ay dumarating sa mga anak ng pagsuway.'*⁸⁰ Huwag tayong maging ganitong mga anak. Ang mga tao sa ating panahon ay hindi nakaranas ng digmaan o taggutom. 'At hindi rin naman natin kailangan ang Diyos,' ang sabi nila. Mayroon silang lahat at dahil dito, wala silang pinahahalagahan. Gayunpaman, kung dumating ang paghihirap—gutom o katulad nito—at wala silang makain, doon nila tunay na mauunawaan ang halaga ng isang simpleng tinapay, ng karaniwang jam, at ng lahat ng kanilang mawawalan. Kung hindi natin pinupuri ang Diyos, pinapahintulutan Niya na dumating ang ilang pagsubok sa ating buhay—upang maapresyar natin ang ating mga taglay. Ngunit kung pinapahalagahan natin ang ating mga taglay, hindi pinapahintulutan ng Diyos na may masamang mangyari sa atin.

Noong mga nakaraang panahon, nang wala pa ang napakaraming kaginhawahan, nang hindi pa gaanong umuunlad ang agham, kinailangang lumapit ang mga tao sa Diyos sa lahat ng kanilang mga paghihirap, at tinulungan sila ng Diyos. Ngunit ngayon na nakamit na ng agham ang malalaking tagumpay, itinatabi na ang Diyos. Sa ngayon, namumuhay ang mga tao nang walang Diyos, gumagawa ng mga plano para sa kung ano't ano, inilalagay ang kanilang pag-asa sa serbisyo ng bumbero, sa mga balon, sa iba't ibang bagay... Ngunit ano ang magagawa ng mga tao kung wala ang Diyos? Magdudulot lamang sila ng galit ng Diyos sa kanilang sarili. Nakikita mo kung paano ito: kapag walang ulan, hindi sinasabi ng mga tao, 'Manalangin tayo sa Diyos,' kundi sinasabi, 'Maghukay tayo ng mga balon.' Ang problema ay, dahil sa lahat ng mga teknikal na pag-unlad na ito, hindi lamang ang mga hindi mananampalataya ang nag-iisip nang ganito, kundi pati na rin ang mga mananampalataya — at unti-unti na nilang nalilimutan ang kapangyarihan ng Diyos. Sa kabutihang-palad, mapagpasensya ang Diyos sa atin. Ngunit hindi man lang napagtatanto ng mga tao na inaalaan sila ng Diyos.

Noong isang araw, may ilang tao na lumapit sa akin at nagsimulang sabihin: 'Hindi na natin kailangan ang Diyos: mayroon tayong artesianong balon.' At ito ay sa panahong higit kailanman na

⁷⁹ Mga Exodo 32:1–6.

⁸⁰ Efeso 5:6.

kailangan nating humiling sa Diyos na gumawa ng isang espesyal na himala — dahil winasak na ng mga tao ang kalikasan sa pamamagitan ng mga gawa ng kanilang sariling mga kamay. Noong isang beses, pinagmamasdan ko ang mga ulap—hinahatak sila ng hangin dito't doon; nagsasama-sama sila sa isang lugar, saka lilipat sa iba, saka tataas, saka bababa... Umihip ang hangin at sinisimulang palayuin ang mga ulap ng bagyo, ngunit sa halip na sabihin, 'Ngayon ay kailangang gumawa ng tunay na himala ang Diyos upang pigilin sila,' sinasabi ng mga tao, 'Hindi natin kailangan ang Diyos.' Sa kabutihang-palad, hindi pinapansin ng Diyos ang ating mga salita; kung hindi, tiyak na malalagay tayo sa napakahirap na kalagayan.

Sa kanilang paghahanap ng tubig, nagbubutas ang mga tao ng artesianong balon hanggang sa lalim na 100–150 metro, ngunit wala silang nakikitang tubig. Sa Nafplio⁸¹, hinukay ang isang balon hanggang sa lalim na 180 metro — at sa halip na tubig-tabang, tubig-dagat ang kanilang natagpuan. Ang iba naman ay nagpasya na ilihis ang Ilog Elenos⁸² patungong Athens. Ngunit para ilihis ito patungong Athens ay kakailanganin ng sampung taong trabaho at magdudulot ng napakalaking gastos, at kahit ganoon, mauubos din ang tubig na ito sa huli. Hindi sinasabi ng mga tao, '*Nakasala kami*.' Kamakailan, noong tagtuyot, dumating⁸³, isang politiko, sa isang liblib na nayon at sinabi sa mga residente na magkakabit ng sistema ng paggamot ng maruming tubig sa kanilang nayon — upang magkaroon sila ng inuming tubig. At tinuring pa nga nila itong kahanga-hanga! Ngunit hindi na nga dapat isipin pa ang ganitong mga bagay — ! Tingnan mo na lang kung ano na ang nangyayari sa mga tao—umiinom, pasensya na sa aking pananalita, ng kanilang sariling ihi! Kung mangyari ito sa isang malaking lungsod, kung saan ang mga tao ay naligaw mula sa [tunay] na landas, aba, may bahagyang dahilan pa, dahil sa lungsod ay nadadala sila ng mga makamundong kaugalian. Ngunit nang iniaalok sa mga naninirahan sa isang liblib na nayon ang solusyon na linisin at inumin ang sarili nilang ihi, at sila (sa halip na itutok ang kanilang paningin sa Diyos, sabihin ang isang salita – '*Nagkasala ako*' – at tumanggap ng tubig mula sa Kanya) ay itinuring ang panukala bilang isang seryosong gawain – nakakatakot iyan.

At sa isang monasteryo sa Banal na Bundok, naisip nila ang magtanim ng mga punong pino at ibenta ang mga ito sa industriya ng papel. At pinarusahan sila ng Diyos — lahat ng punong kanilang itinanim ay nangalanta. Anong nangyayari ba, kapatid, na ang Banal na Bundok ay magiging tagagawa ng mga panyo at papel de banyo? Nauunawaan mo ba kung ano ang nangyayari? Kaya nagsikap sila, nagtanim ng mga puno, at lahat ng kanilang itinanim ay nalanta. Ang galit ng Diyos!...

— Geronda, naunawaan ba nila ang kanilang pagkakamali?

— Ah, iyan nga ang punto—hindi nila naintindihan! Pagkatapos noon, nagdala sila ng mga drilling rig mula sa Alemanya para mag-pump ng tubig mula sa malalim sa ilalim ng lupa. Bilang resulta, nawala pati ang tubig na dati nang naroon. Nakikita mo kung saan hahantong ang isang pang-kontratang pagrato sa mga bagay-bagay kapag nawala ang espiritwal na sensitibidad! Kaya unti-unti nang nawawala ang paggalang sa buhay monghe. Hindi nila nauunawaan na kung walang ulan, wala nang makakatulong — pati ang tubig na naiwan sa mga imbakan ay mawawala. Umaasa lamang ang mga tao sa lohika, habang itinutulak ang Diyos sa huling lugar.

Inilalarawan ng Lumang Tipan ang ganitong pangyayari.⁸⁴ Sa pag-uupa ng Samaria ng mga Siryano, nauubos pa nga ang tubig sa lungsod. Sumunod ang isang kakila-kilabot na kapahamakan: dumating ang taggutom, namatay ang mga hayop, at napilitan ang mga ina na kainin ang kanilang sariling mga anak. Pumunta ang propeta Elisha sa katiwala ni Haring Joram at sinabi sa kaniya, 'Nawala na ang mga hayop, namamatay sa gutom ang mga tao, ngunit magpapadala ang Diyos ng Kaniyang

⁸¹ Nafplion – isang bayan at pantalan sa Peloponneso (timog Gresya). – *Tala ng tagasalin*.

⁸² Elenos – isang ilog sa Gitnang Gresya. – *Tala ng tagasalin*.

⁸³ Ibinigay noong Nobyembre 1990.

⁸⁴ Tingnan ang 1 Mga Hari 7.

tulong sa atin.' Tinuturing ng katiwala ang lahat mula sa makatuwirang pananaw. 'Paano Niya tayo tutulungan?' tanong niya sa propeta. 'Magpapadala ba Siya nito mula sa langit, marahil?' 'Bukas,' sumagot ang propeta, 'magpapadala ang Diyos ng tulong sa atin, ngunit hindi ka ang magagalak dito.' At nga nga, kinabukasan mismo, naghatid ang Diyos ng matinding panik sa kampo ng kaaway. Narinig ng mga Siryano ang pag-uga ng mga kuko ng kabayo at ang kalansing ng mga karwahe; naniningo ang kanilang mga tenga, at inakala nilang dumating ang mga Ehipsiyo upang tumulong sa mga Israelita. Tumakas sila, iniwan ang lahat ng kanilang pag-aari—mga tolda, mga suplay, mga sandata—sa kampo. At nang makarating sila sa kanilang sariling bansa, nagdulot ang tagausig ng napakatinding kalituhan sa kanilang hanay kaya't napatay ng isang daang walumpung libong lalaki ang isa't isa. Samantala, sinabi ng apat na ketongin na nakaupo sa mga pintuan ng Samaria sa isa't isa: 'Hindi ba't papasok tayo sa kampo ng kaaway—baka makakita tayo ng pagkain? Pagkatapos ng lahat, mamamatay din naman tayo sa isang paraan o sa iba pa.' Lumapit sila sa isang tolda – walang tao roon. Lumapit sila sa isa pa – wala ring tao! Walang kahit isang kaaway na makita! Nangalap sila ng pagkain at suplay – napuno nila ang buong sako. Pagkatapos ay bumalik sila sa lungsod at sinabi sa mga Israelita na inalis na ng kaaway ang pag-sasakop. Ngunit nagpasya ang mga Israelita na ito ay isang patibong ng militar. "Nagtago ang mga kaaway," sabi nila, "upang pilitin kaming buksan ang mga tarangkahan at makapasok sa lungsod." Pagkatapos ay iminungkahi ng isa sa mga kumander: "May limang kabayo na lang tayong natira. Marahil dapat tayong magpadala ng ilang mandirigma para mag-rekonesansiya at alamin kung ano ang nangyayari?" Umalis ang mga sundalo sa magkakaiibang direksyon at, nang sila'y bumalik, iniulat nila: 'Ang mga kaaway ay tumakas nang may matinding takot, iniwan ang lahat ng kanilang mga pag-aari.' Pagkatapos, nagmadali ang lahat ng mga Israelita sa mga pintuan ng lungsod upang lisanin ito at mangolekta ng pagkain at iba't ibang gamit mula sa kampo ng kaaway. Samantala, ang gobernador mismo ay nakatayo sa mga pintuan ng lungsod, sinusubukang maibalik ang kaayusan doon. At dahil dito, natapakan siya ng napakaraming taong dumadaloy sa mga tarangkahan. Tupad ang lahat ng inihula ni propeta Eliseo: nakita ng gobernador ang tulong ng Diyos, ngunit hindi niya ito nagawang ikasiya. Nakikita mo ba kung paano inayos ng Diyos ang lahat ng ito?

Nawa'y magkaroon ng awa ang Diyos sa mundo at magpadala sa atin ng ulan

Kailanma'y kauna-unahang inayos ng Diyos ang lahat ng bagay! Natutunaw ang niyebe — napupuno ang mga bukal. Ngunit sa kasalukuyan⁸⁵ — walang niyebe o ulan. Ano ang magiging bunga ng lahat ng ito? Ano ang iinum ng mga tao? Nawa'y magkaroon ng awa ang Diyos sa mundo, nawa'y mapawi ang Kaniyang galit sa amin at magpadala ng ulan. Sapagkat kung magpapatuloy ang tagtuyot, kahit ang mga dahon sa mga puno ay unti-unting malalanta. Sa mga puno ng oliba, hindi lamang walang makikitang berdeng bunga, kundi ni isang berdeng dahon man lang. Anumang itanim ng tao, kung hindi budburan ng Diyos ng banal na tubig mula sa itaas—ibig sabihin, ulan—ay malalanta ang lahat ng itinanim. Ang ulan ay banal na tubig.

Ang mga mahihirap – ano'ng gagawin nila kapag nagkaroon ng kakulangan sa tubig, samantalang sanay sila sa kasaganaan nito? Hindi pinipigilan ng Diyos ang tubig dahil sa mga kasalanan, ngunit maaari ring makatwiran mula sa pananaw ng tao: paano magkakaroon ng sapat na tubig kung sinasayang ito nang labis ng mga tao? Maiisip ko na lamang kung ano ang mangyayari sa mga lungsod! Pagkatapos ng lahat, ang isang tangke ng inidoro lamang ay nangangailangan ng isang buong lata ng tubig. Sasalanta ang mga lungsod ng mikrobyo; magkakaroon ng kolera. Mamamatay ang mga tao, hindi maililibing, habang binubudburan ng kung anong pulbos na panlinis ang kanilang mga bangkay. Sa kabutihang-palad para sa atin, hindi pa tuluyang iniwan ng Diyos ang mundo at inaalagaan pa rin Niya ito.

⁸⁵ Ibinigay noong Nobyembre 1990 sa panahon ng matinding tagtuyot.

Nabubuhay tayo sa mga panahong apokaliptiko. Ano sa palagay mo ang mga tagtuyot at kakulangan sa ulan na dinaranas natin taon-taon? Nagkaroon na ba noon ng tagtuyot na katulad ng kasalukuyan? Dito rin sa Chalkidiki, tuyot na ang ilog, namatay ang mga isda, at kumalat ang mabahong amoy sa buong lugar. At sa Thessaloniki, naging matindi na ang problema sa tubig. Sa Lawa ng Marathon⁸⁶, malaki ang ibinaba ng antas ng tubig, at makikita na ang mga tuyong bahagi ng lupa. Sa Peneus⁸⁷, bumaba rin ang antas ng tubig. Sa Evros⁸⁸ dati'y may kahit kaunting tubig, ngunit sa itaas pa ng ilog ay pinagtayuan ito ng dam ng mga Bulgarians, at tuluyan nang natuyo. Kung may kaguluhan man, madaling makatawid ang mga tangke sa ilog. At sa Cyprus — kung hindi muling umulan ngayong taon, lalala nang husto ang problema sa tubig. At iyon lang ba? Marami pang iba... Ang mga puno — ang ilan ay unti-unting nalalanta, ang iba naman ay tinatablan ng sakit... Ang mga tao ay nagkakasakit at namamatay. Kung hindi magsisi ang mga tao, anong uri ng ulan ang maaari nating asahan? Ibibigay pa kaya ito ng Diyos? Ngunit alam mo ba kung paano nagbabago ang lahat kapag inilagay mo ang iyong tiwala sa Diyos? Ang pagkakaroon ng Diyos bilang kakampi — dapat ba itong ipagwalang-bahala? Para sa Diyos, walang imposibleng sitwasyon; hindi Siya nahihirapang makahanap ng paraan palabas ng anumang sitwasyon. Para sa Diyos, simple ang lahat. Hindi Siya gumagamit ng mas malaking kapangyarihan para sa supernatural at mas maliit na kapangyarihan para sa natural; iisa ang kapangyarihang ginagamit Niya sa lahat. Ang pinakamahalaga ay ang pagkapit ng tao sa Kanya.

Nananalangin ka ba para sa ulan, o hindi mo ba ito iniintindi? Ngayon ang tamang panahon para araruhin ng mga tao ang lupa at magsimulang maghasik. Dapat ay nahasik na ang mga bukid, ngunit hindi pa nga nila nagagawang araruhin ang mga ito.⁸⁹ Ang tagtuyot na ito ay isang pagsubok mula sa Diyos. At ang manalangin sa harap ng ganitong pagsubok ay tungkulin ng isang monghe. Hindi ko itatago na hindi ako nasisiyahan sa iyo. Noong nakaraang tagtuyot, nang napilitan ang mga tao na gupitin ang trigo para gawing dayami dahil sa kakulangan ng ulan, hindi ka man lang gumalaw para manalangin. Bakit? Dahil ba kayo mismo ang nagdidilig sa inyong mga hardin ng gulay gamit ang hose? Huwag nang maulit ito — dapat ninyong damhin ang hirap ng mga tao. Kapag narinig ninyo ang nangyayari, magdasal kayo para rito. At isulat mo sa akin ang tungkol sa nangyayari. Malapit na ang iyong mga pagsusulit. Kung makapasa ka rito — ibig sabihin, kung umulan — gagawain kitang kapwa ko sa panalangin. At ano man ang ipagkaloob sa atin ng Providensiya ng Diyos, paghahatian natin ito.

Kapag, habang nananalangin ako para sa ulan, nakikita ko kahit isang ulap na lumilitaw sa langit, pinupuri ko ang Diyos sa pagpapadala nito — kahit hindi umulan. At sinisaway ako ng aking konsensya, , na sa loob ko ay maraming espiritwal na ulap na nagpapalayo sa mga ulap ng Diyos. Kung mapagkumbaba tayong hihingi ng awa ng Diyos, tutulong ang Diyos. Sa panahon ng tagtuyot, ang panalangin ng isang mapagkumbabang tao ay nagtitipon ng mga ulap na magdadala ng ulan. Manalangin din tayo palagi na ang ulan na ipinadala ng Diyos ay magkaroon ng espiritwal na epekto, upang mapawi ang espiritwal na apoy na, dahil sa kasamaan ng diyablo, ay nag-aalab sa mundo at sinusunog ang mga kaluluwa ng tao.

Natuwa ako nang marinig ang sinasabi ng ilan: 'Hindi kami karapat-dapat, ngunit naawa na naman sa amin ang Diyos: Binigyan Niya kami ng kaunting ulan at niyebe.' Kung mag-iingat tayo ng ganitong mapagkumbabang pag-iisip, bibigyan pa tayo ng Diyos ng higit pa. Sa pinakamaliit, ang pagkilala sa sariling kakulangan ay pagsisisi na. Sa kabutihang-palad, may natitira pang kaunting lebadura. Hilingin natin sa Diyos na kunin ang isang screwdriver at higpitan ang mga turnilyo sa isipan ng mga tao.

⁸⁶ Isang lawa sa timog-kanlurang Gresya — pinagkukunan ng tubig ng Athens. — *Tala ng tagasalin*.

⁸⁷ Isang ilog sa Tesalia. — *Tala ng tagasalin*.

⁸⁸ Ang Evros ay isang ilog sa Hilagang Gresya (kilala bilang Maritsa sa Bulgaria). — *Tala ng tagasalin*.

⁸⁹ Dahil ang lupa ay napakapatuyo. — *Tala ng tagasalin*.

Nakikita ko na ang ilan sa mga nasa mataas na posisyon ay may mabuting loob. Nauunawaan nila kung saan tayo patutungo.

Hilingin natin sa Diyos na ipagkaloob sa mundo ang pagsisisi

Oh, sana'y maunawaan natin ang mahabang pagtitiis ng Diyos! Inabot ng isang daang taon ang pagtatayo ng arka ni Noah.⁹⁰ Sa tingin mo ba hindi agad nakagawa ang Diyos ng arka? Siyempre kaya Niya, pero pinayagan Niya si Noah na magdusa ng isang daang taon upang maunawaan din ng iba ang naghihintay sa kanila at magsisi. "Tingnan ninyo," sasabihin ni Noah sa mga tao, "magkakaroon ng baha! Magsisi kayo!" Ngunit tinawanan lang siya nila. "Anong klaseng kahon ang ginagawa niya?" mang-iinsulto ang mga kapanahunan ni Noah, at nagpatuloy sa dati. At kahit ngayon, kayang yugyugin ng Diyos ang buong mundo sa loob ng dalawang minuto at pilitin itong magbago — upang ang lahat ay maging mananampalataya, o maging 'super-mananampalataya'. Paano? Ganito: kung i-flip Niya ang switch sa 'pagkilos ng lupa' at dahan-dahang i-turn ang knob ng amplifier: una sa '5 sa Richter scale,' tapos sa '6,' tapos sa '7'... Sa 'walo', magsisimulang umuga ang mga matataas na gusali na parang mga lasing at magbangaan. Sa 'sampu', sasabihin ng lahat: 'Nagkasala kami! Pakiusap, iligtas Mo kami!' At marahil mangangako pa nga ang mga tao na magiging monghe — bawat isa sa kanila! Ngunit sa sandaling matapos ang lindol—kahit na bahagya pang nanginginig ang mga tao, makakaya pa nilang tumayo—tatalon sila pabalik sa mga bar at diskoteka! Dahil sa ganitong pagtalikod sa Diyos, walang tunay na pagsisisi; sasambitin nila nang mababaw ang mga salita ng pagsisisi, para lamang mailigtas ang kanilang sarili mula sa kasamaan.

— Geronda, paano kung, halimbawa, dumating ang isang natural na sakuna bilang poot ng Diyos at ang mga matuwid ay nananalangin sa Diyos para sa awa—dininig ba ng Diyos ang kanilang mga panalangin?

— Alam mo ba kung ano ang problema rito? Wala silang pagsisisi, at iyan ang dahilan kung bakit hindi pinakikinggan ng Diyos ang mga panalangin ng mga matuwid. Kung, matapos nating galitin ang Diyos, ay aaminin natin ang ating kasalanan, ibang usapin na iyon — doon ay napapawi ang poot ng Diyos sa atin at tinutulungan Niya tayo. Ngunit kung hindi inaamin ng isang tao na nagpasakit siya sa Diyos at nagpapatuloy na parang walang nangyari, paano makakarinig ang Diyos sa mga panalangin ng mga matuwid? Para mapatawad ng Diyos ang isang taong nagkasala, dapat munang maunawaan ng taong iyon na siya ay nagkasala. Higit pa rito, kung ang mga taong espiritwal ay gumawa ng paglabag, wala silang anumang nagpapagaan ng kanilang kalagayan. *'Dahil sa ating mga kasalanan at sa kamangmangan ng tao'*⁹¹ — gaya ng sinasabi sa isang panalangin. Kung ang mga paglabag ng mga karaniwang tao ay 'kamangmangan', ang mga paglabag naman ng mga taong espiritwal ay 'kasalanan' na. Kaya kapag ang mga taong espiritwal ay nagkasala, hindi ito dapat ipagbiruan. May mga nagpapagaan na kalagayan ang mga karaniwang tao.

Ngayong taon,⁹² nang sumiklab ang apoy sa Banal na Bundok sa panahon ng Pag-aayuno ng Pagpapahinga, isang kakila-kilabot na pangyayari ang nagaganap. Pinagsama ang lahat ng pinakamahusay na bumbero sa Athos, ngunit wala sa kanila ang makagawang anuman; ang tanging nagawa nila ay panoorin habang umiigting ang apoy. Ang eroplano ng serbisyong bumbero na ay tila lalo lamang nagpapalakas at nagpapalaganap ng apoy. Isang monasteryo ang napalilibutan ng mga espesyal na firebreak upang hindi kumalat ang apoy sa loob nito, ngunit ang apoy — na nilalampasan ang lahat ng mga firebreak — ay tumalon papasok sa monasteryo — sa archondariki — kung saan walang sinuman ang nag-aasang darating ito. Sinunog ang Banal na Bundok sa loob ng labing-limang

⁹⁰ Tingnan ang Genesis 5:32 at mga sumunod.

⁹¹ Ang Panalangin ng mga Alay sa Dakilang Pagpasok sa Banal na Liturhiya ni San Juan ng Chrysostom.

⁹² Ibinigay noong Nobyembre 1990.

araw — at noong 15 Agosto⁹³, kusang-loob na namatay ang apoy. May ilan na nagsabi: 'Bakit hindi ito patayin ng Ina ng Diyos?' Ibig sabihin, narating na natin ang punto na nagsisimula na tayong maghamak sa pangalan ng Diyos. Ngunit nang, anim na araw pagkatapos, muling sumiklab ang apoy—sa ibang bahagi ng Banal na Bundok—agad na umulan at napawi ang lahat. Napawi ang isang apoy, ngunit ang isa ay hindi. Hindi ba talaga malinaw kung bakit?

May ilang tao, na hindi alam ang mga espirital na batas na gumagana, ay nananalangin nang may matinding paghihirap ngunit hindi pinakikilingan, sapagkat ang kapahamakan na dumating sa kanila ay ang galit ng Diyos. Ang iba naman, gayunpaman, ay hindi man lang manalangin kapag may sakuna—ni isang rosaryo man lang—dahil kinikilala nila ang katarungan ng galit ng Diyos, na ang layunin ay magpabawi sa mga tao. Nawa'y ipagkaloob sa amin, mga monghe, ng Diyos ang mas malaking kaliwanagan, sapagkat kadalasan ay 'banal na hangal' (⁹⁴) kami, at ang aming mga lampara ay puno ng tubig—ang pabulo lamang ang bahagyang nababad sa langis. Gayunpaman, inaasahan ng mga taong makamundo na paliwanagin namin ang kanilang landas upang hindi sila matisod!

Kaya't manalangin tayo sa Diyos na ipagkaloob Niya sa sanlibutan ang pagsisisi, at upang makaligtas tayo sa Kaniyang matuwid na galit. Ang darating na galit ng Diyos ay hindi maiiwasan maliban sa pamamagitan ng pagsisisi at pagsunod sa mga utos ng Diyos.

Bahagi 2.

Tungkol sa makabagong kultura

Maayos at mabuti ang kultura, ngunit upang magkaroon ito ng anumang benepisyo, kailangang alagaan din ang kaluluwa.

Kabanata 1.

Tungkol sa Karunungan ng Diyos at sa Kapaligiran

"Sa buong karunungan ay nilikha Mo..."⁹⁵

— Geronda, maaari ba naming sirain ang mga pugad ng lawin? Kumakalat ng dumi ang mga lawin, at doon nagkakatipon ang mga garapata.

— Kaya mo bang buuin kahit isang maliit na pugad ng lawin? Ah, anong ganda ang nilikha ng Diyos sa pamamagitan ng isang salita lamang! Anong pagkakasundo, anong pagkakaiba-iba! Kahit saan ka tumingin, kitang-kita ang karunungan at kadakilaan ng Diyos sa lahat ng bagay. Tingnan mo ang mga katawan sa kalangitan, ang mga bituin — gaano kasimple ang pagkalat ng Kanyang Banal na kamay sa mga ito! Hindi Niya ginamit ang plumb line o spirit level na ginagamit ng mga manggagawa. At kung paanong napapabago ang diwa ng isang tao habang nakatitig sa kalangitang puno ng mga bituin! Samantalang napapagod ang isang tao sa mga ilaw ng mundo na inayos nang maayos sa hanay. Sa anong pagkakaisa inayos ng Diyos ang lahat ng bagay! Tingnan mo lamang ang mga kagubatang itinanim ng tao: nakatayo ang mga puno sa hanay na parang militar—tulad ng mga kumpanya ng sundalo. At kung

⁹³ Ayon sa Kalendaryong Lumang Estilo, ibig sabihin ay sa mismong araw ng Pagpapahinga ng Pinakabanal na Ina ng Diyos. — *Tala ng tagasalin*.

⁹⁴ Tingnan ang Mateo 25:1–13.

⁹⁵ Awit 103:24.

paanong ang tunay na gubat—hindi ang artipisyal —ay nagbabalik ng lakas ng isang tao! Ang ilang punlang puno ay mas maliliit, ang iba naman ay mas malalaki; bawat puno ay naiiba sa katabi nito, pati na sa kulay. Isang munting bulaklak ng biyaya ng Diyos ay may mas maraming biyaya kaysa sa isang buong braso ng mga artipisyal na bulaklak na papel. Nagkakaiba-iba sila sa isa't isa gaya ng pagkakaiba ng Espiritu sa mga espiritu.⁹⁶

Ang lahat ng nilikha ng Diyos ay kamangha-mangha. Halimbawa, ang katawan ng tao – isang buong imperyo sa kanyang sarili. Matalinong inilagay ng Diyos ang bawat bahagi sa tamang lugar – ang puso, ang atay, ang baga. At ang mga halaman – gaano Niya sila matalinong inayos! Noong panahon ng okupasyong⁹⁷, nagtanim kami ng limang strems⁹⁸ ng melon at dinilig namin ng tubig. Isang araw, inakala kong tama ang ginagawa ko para mapabuti ang mga melon, kaya pinutol ko ang malalaking dahon malapit sa ugat. Ngunit lumabas na ang malalaking dahon na iyon ay nagsisilbing isang uri ng 'filter' o 'bato' para sa mga halaman, na sumisipsip ng lahat ng kapaitan. Ay, ang sarap ng mga melon noon! Parang sinisilab nila ang dila mo!..

— Talaga namang napapansin mo ang lahat, Geronda!...

— Nahanap ko ang Diyos sa lahat ng bagay! Sa mga halaman, sa mga hayop — sa lahat ng bagay. At paano ka hindi mamamangha! Isang napakaliit na ibon ang naglalakbay, nakarating sa Aprika, pagkatapos — nang walang kompas — ay bumalik at nahanap ang maliit nitong pugad! Ngunit ang mga tao — kahit na may mapa at mga palatandaan — ay naliligaw. At sa katunayan, ang mga ibon ay bumibiyahe sa himpapawid, hindi sa ibabaw ng lupa — kaya hindi sila nag-iiwan ng bakas. Lumilipad sila nang mataas, sa itaas ng dagat! Sige, sabihin mo nga sa akin, saan ka ba mag-iiwan ng bakas dito sa mundo? At mayroon pang maliliit na ibon na pumupwesto sa likod ng mga laylayan—parang nasa eroplano! Tunay na pasahero sa himpapawid! Ang mga ibong lumilipad sa dagat ay lumalapag sa isang isla o iba pa at nagpapahinga. Noong isang beses, habang naninirahan ako sa nayon ng Banal na Krus, nakita ko ang mga ibong lumilipad mula sa silangan, na kahawig ng mga maya, ngunit mas malaki at mas maganda. May isang buong kawan nila. Ngunit apat o lima sa kanila ay, malamang, nauubusan na ng lakas at hindi na makalipad pa. Pagkatapos, humiwalay ang humigit-kumulang labinlimang ibon mula sa kawan — nagpatuloy ang iba sa kanilang lakbayin — at pumuwesto sa isang puno sa tabi ng mga pagod na ibon. Umupo sila roon nang sandali, nagpahinga nang kaunti, at pagkatapos ay sabay-sabay silang lumipad sa himpapawid at nagpatuloy sa kanilang paglipad. At ang pinakaunang ginawa nila ay lumipad nang napakataas upang malaman ang kanilang kinaroroonan at makahabol sa iba. Namangha ako sa katotohanang hindi iniwan ng kawan ang mga pagod na ibon, kundi binigyan pa sila ng labinlimang kasama — isang 'support group'.

Kahanga-hanga kung paano nilikha ng Diyos ang lahat! Tingnan mo nga ang mga kuting: napakakulay nila! At ang ganda ng kanilang mga balahibo! Dapat tayong mga tao ay mainggit sa mga balahibo ng hayop! Ni ang reyna mismo ay hindi nagsuot ng ganoong balahibong amerikana! Kahit saan ka tumingin, makikita mo ang karunungan ng Diyos sa lahat ng bagay. At ang ganda noon, nang lahat ay likas! Tingnan mo ang munting tandang na iyon—umaga siya kahit ano pa ang panahon. Nakatalakad siya sa isang paa, at sa sandaling manhid na ito, siya'y kumakanta, 'Kok-a-kuro-kuro!'—'Maraming oras na ang lumipas,' wika niya. Pagkatapos ay tumatalon naman siya sa kabilang paa, at kapag nanaman ito—muli: 'Kukuruku!' At tingnan mo, kumukukuk siya sa hatinggabi, sa alas tres at alas seis ng umaga. Palagi, tuwing tatlong oras. Ngunit ang tandang ay walang alarm clock o baterya. At hindi na rin kailangang i-wind up...

⁹⁶ Ang tekstong Griyego ay naglalaman ng isang kahanga-hangang paglalaro ng mga salita: διαφέρουν ὅσο διαφέρει καὶ τὸ αὐλὸν ἀπὸ τὸ νύχλον (literal: 'nagkakaiba sila sa isa't isa gaya ng pagkakaiba ng di-materyal sa polyethylene'). — *Tala ng tagasalin*.

⁹⁷ Ang pagsakop sa Gresya noong 1941–44 ng Alemanya, Italya at Bulgaria. — *Tala ng tagasalin*.

⁹⁸ Ang stremma ay isang yunit ng sukat na katumbas ng 1,000 m². — *Tala ng tagasalin*.

Gamitin mo ang lahat ng nakikita at naririnig mo bilang paraan ng pakikipag-ugnayan sa Kaharian ng Langit. Dapat lahat ay magdala sa iyo sa Langit. Sa ganitong paraan, mula sa nilikha, unti-unting umaakyat ang tao sa Maylalang. Ang mga Amerikano, nang lumipad sa Buwan, ay nag-iwan man lang ng plake roon na may nakasulat na: *'Ipinapahayag ng langit ang kaluwalhatian ng Diyos.'*⁹⁹ Nakapasok na rin sa kalawakan ang mga Ruso, pero sinabi ni Gagarin na hindi niya nakita ang Diyos. Tama naman—paano mo Siya makikita? Hindi ka naman lumipad na nakataas ang mga kamay mo patungo sa langit, kundi nakaturo nang tuwid pataas ang mga paa mo ... At mula rito, sinasabi nila: 'Likha ng kalikasan ang sansinukob.' Ang buong sansinukob... Ano sa palagay mo? Halimbawa, kung may masirang lumang kotse, magtitipon ang isang grupo ng mga mekaniko at espesyalista para ayusin ito. Nag-iisip sila, nagsusumikap nang husto — at para lang iyon sa isang lumang kotse. Samantalang si God, nang walang kahit kaunting kuryente, ay iniikot ang buong mundo, at hindi nauubos ang baterya ni humihinto ang makina. Sa anong bilis Niya ito pinapaikot—at hindi man lang ito napapansin ng mga tao! Kamangha-mangha! Kung mas bumagal pa ang pag-ikot ng Daigdig, magugulung-gulong ang mga tao. Umikot ang Daigdig nang napakabilis, ngunit hindi bumubuhos palabas ang tubig mula sa dagat, kahit na napakarami nito. At ang mga bituin, na napakalaki, ay gumagalaw nang nakapapaikot na bilis, ngunit hindi sila nagkakadikit; sa katunayan, mula sa malayo ay hindi nila pinapayagang lumapit ang ibang bituin sa kanila. At ang tao, nang imbento ng isang uri ng eroplano, ay puno ng paghanga at pagmamalaki. Ngunit sa sandaling bahagyang magdilim ang kanyang isipan, nagsisimulang maglabas ng iba't ibang kalokohan nang hindi man lang niya namamalayan.

Ano na ang nakamit ng mga tao ngayon?

Ang kultura ay isang mabuting bagay, ngunit upang magkaroon ito ng anumang benepisyo, kailangang 'paunlarin' din ang kaluluwa. Kung hindi, magwawakas ang kultura sa kapahamakan. 'Ang kasamaan,' ayon kay San Cosmas ng Aetolia, 'ay magmumula sa mga taong may edukasyon.'¹⁰⁰ Sa kabila ng napakalayo nang pag-unlad ng agham at ng mga dakilang tagumpay na nakamit nito, ang mga tao, sa kanilang hangaring tumulong sa mundo, ay gumagawa nito sa paraang sumisira rito, nang hindi nila namamalayan. Pinayagan ng Diyos ang tao na gawin ang lahat ayon sa kanyang sariling pagkaunawa, ngunit sa hindi pakikinig sa Diyos, sinisira ng tao ang kanyang sarili. Sinisira ng tao ang kanyang sarili sa pamamagitan ng kanyang mga likha.

Ang mga tao ng ika-20 siglo — ano nga ba ang kanilang naabot sa kanilang kultura at sibilisasyon! Pinabaliw nila ang mundo, pinadumi nila ang atmospera, winasak nila ang lahat sa ilalim ng araw. Kung ang isang gulong ay matanggal sa kanyang aksis, patuloy itong umiikot nang walang patutunguhan. Ganoon din ang mga tao — nang maligaw sila mula sa aksis ng pagkakasundo ng Diyos, sila'y nagdurusa. Noong unang panahon, nagdurusa ang mga tao dahil sa digmaan; ngayon, nagdurusa sila dahil sa sibilisasyon. Noon, dahil sa digmaan, lumipat ang mga tao mula sa mga lungsod patungo sa mga nayon at namuhay sa pamamagitan ng maliit na taniman ng gulay. Ngunit ngayon, hindi na makakapamuhay ang mga tao sa mga lungsod at iiwan nila ito dahil sa pagsalakay ng sibilisasyon. Noon, nagdulot ang digmaan ng kamatayan sa mga tao; ngayon, nagdudulot naman ang sibilisasyon ng karamdaman sa kanila.

— Geronda, bakit naging napakalaganap ang kanser?

— Chernobyl at ang lahat ng ganoong mga bagay—akala mo ba'y lumipas na lang iyon nang walang bakas? Doon nag-uugat ang lahat. Tingnan mo ang mga tao—bunga ito ng kanilang sariling mga ginawa... Nakakatakot ang pangit ng itsura ng mga tao. Saang panahon may napakaraming maysakit?

⁹⁹ Awit 18:2.

¹⁰⁰ Ang propesiya ni San Cosmas ay tumutukoy sa mga edukadong tao na walang takot sa Diyos. Tingnan: Ang Buhay at mga Propesiya ni Cosmas ng Aetolia. – Moscow, Holy Mountain, 2007.

Dati, hindi ganyan ang mga tao. Pero ngayon, kahit anong liham ang buksan ko sa mga ipinapadala sa akin, tiyak na may mababasa ako tungkol sa kanser, sakit sa pag-iisip, stroke, o pagkasira ng pamilya. Bihira noon ang kanser. Natural kasi ang pamumuhay noon. Hindi naman natin pinag-uusapan kung ano ang pinahintulutan ng Diyos. Kumakain ang mga tao ng natural na pagkain at malusog ang pangangatawan. Lahat ay puro: prutas, sibuyas, kamatis. Ngunit ngayon, nakakasama na nga sa mga tao ang natural na pagkain. Ang mga nabubuhay lamang sa prutas at gulay ay mas malaking pinsala ang dinaranas, dahil kontaminado ang lahat. Kung ganito na ang kalagayan noon, namatay na sana ako nang bata pa, dahil noong ako'y monghe, kinakain ko ang ibinibigay ng hardin: leeks, letsugas, ^{e101} karaniwang sibuyas, repolyo at iba pa — at mabuti naman ang pakiramdam ko. Ngunit ngayon — gumagamit sila ng pataba, nagsasabog ng pestisidyo... Isipin mo lang — ano ang kinakain ng mga tao ngayon!... Ang kaguluhan sa isip, ang mga artipisyal na pamalit sa pagkain — lahat ng ito ay nagdudulot ng karamdaman sa isang tao. Sa paggamit ng agham nang walang matalinong paghuhusga, sinisira ng mga tao ang kanilang sarili.

— Geronda, bakit mas matatag sa kanilang pag-aascetismo at mas malusog noon ang mga tao kaysa sa atin ngayon? May epekto ba sa kanila ang kinakain nila?

— Oo, dahil noong mga panahong iyon ay puro ang pagkain. Sa tingin ko, hindi na iyon kailangang sabihin. Lahat ng kinakain ng mga tao ay ganap nang hinog. Ngunit ngayon, para hindi masira ang mga prutas at gulay, pinupitas ang mga ito nang hindi pa hinog at iniimbak sa refrigerator. Pinipitas nila ang hindi pa hinog, berdeng prutas mula sa puno at iniwan ito para huminog sa loob ng mga kahon. Noong nakaraan, kapag hinog na ang prutas, bumabagsak ito mula sa puno nang kusa o napuputol sa sanga kapag hinawakan mo ito. Dati, kumakain ang mga bata ng tinapay na may mantikilya o gatas, at dahil dito ay nananatiling malusog sila. Ngunit ang mga tao, bukod sa pagkain ng masustansiya at malusog na pagkain, ay gumagamit din ng kanilang isip; at kapag nagkasakit sila, alam nila kung ito ay dahil sa kanilang pagkain o hindi. Ngunit sa ngayon, ang pagkain ay hindi likas at hindi na gumagamit ng kanilang isip ang mga tao.

Isipin mo nga ang lahat ng mga pangit at mababang uri ng produktong ginagawa ng mga tao ngayon! Unti-unti nang tinatanggal ang lana. Ang makahanap ng vest na lana na sumisipsip ng pawis ay tunay na hamon. Pag sinuot ko agad ang vest, malalaman ko kung may halong sintetikong hibla ito. Kung mayroon, hindi ako makahinga nang maayos; naiinis ako at sobrang hirap ang dinaranas ko! At gayon pa man, iniisip nila na mas matibay at mas mahusay ang mga vest na iyon kaysa sa mga natural. Itinuturing nila itong pag-unlad! Ngunit mabuti nga ba ito para sa iyong kalusugan? Hindi, sa kabaligtaran, sa paggawa ng mga ganitong bagay, sinasaktan ng mga tao ang kanilang sariling kalusugan. At nilalagyan nila ng etiketa: 'Gawa sa virgin wool!' Oo, siguro maghahanap din sila ng iba pang magagarang pangungusap para sa kanilang mga patalastas — mas magagara pa! Sa mga panahong ito, pinapalaki na lang natin ang mga tupa para sa kanilang karne, dahil ginagawa na natin ang lana mula sa langis. At ang mga uod ng seda ay nagsasabi: 'Kung gusto ninyo ng sedang mas maganda kaysa sa amin, kayo na lang ang gumawa!..'

Naubusan na ng pasensya ang mga tao

— Geronda, bakit tayo kulang sa pasensya ngayon?

— Lahat ng nangyayari ngayon ay hindi para sa ikabubuti ng tao. Noong nakaraan, payapa ang buhay at ang mga tao mismo ay payapa, napakatatag — kayang magtiis. Ngayon, ang lahat ng pagmamadali na namamayani sa mundo ang nagpapawalang-pasensya sa mga tao. Noong araw, alam ng mga tao na magsisimula silang kumain ng kamatis sa katapusan ng Hunyo. Hindi nila kailanman maisip

¹⁰¹ Lettuce – isang uri ng saladang kinakain. – *Tala ng tagasalin.*

na kumain ng kamatis bago ang takdang panahon nito. Naghihintay ang mga tao hanggang Agosto para kumain ng pakwan; alam nila kung kailan ang panahon para kumain ng igos, at kung kailan para sa mga melon. Ngunit ano ang nangyayari ngayon? Naglalakbay ang mga mangangalakal sa Ehipto at bumibili doon ng kamatis bago pa man ang panahon nito, kahit na habang hinog pa ang mga kamatis, may mga kahel sa Gresya — na naglalaman ng eksaktong parehong bitamina. Hindi, nakikita mo, ayaw ng mga tao ng kahel! Halika, kaibigan, magtiyaga ka sandali at kumain ka muna ng iba! Hindi—anumang mangyari, pupunta sila sa Ehipto at magdadala ng mga kamatis pabalik. Sa Crete, sinuri nilang mabuti ang sitwasyong ito at nagsimulang magtayo ng mga greenhouse para mas maagang hinog din ang kanilang mga kamatis. At nauwi nga sa pagtatayo ng mga greenhouse sa buong Gresya para makakain sila ng kamatis kahit taglamig. Pinapagal nila ang kanilang mga sarili sa pagtatayo ng mga greenhouse para sa iba't ibang uri ng gulay, para sa anumang oras ng taon ay makuha nila sa kanilang hapag-kainan ang anumang nais ng kanilang puso, nang hindi na kailangang maghintay sa natural na panahon.

Sapat na iyon kung iisipin ang lahat. Ngunit mas lalo pa nilang pinalalawig ito. Ang mga kamatis ay berde pa sa gabi, at pagdating ng umaga ay naihatid na sa mga tindahan—pulang-pula at mataba! Nakipag-usap pa nga ako nang magiliw sa isang ministro tungkol dito. "Ang mga greenhouse," sabi ko, "ay isang bagay, at ayos lang iyon. Pero ang prutas, kamatis, at iba pang mga ani ay pinalalago gamit ang mga hormone! Ang prutas ay hinog nang magdamag, pero hindi ba nila iniintindi ang mga kaluluwang iyon na sobrang sensitibo sa mga preparasyong hormonal? Hayaan silang magkasakit, ha...?" Sinira rin nila ang mga hayop. Kumuha ka ng manok, halimbawa, o ng mga baka. Ang mga sisiw na apatnapung araw pa lang ang tanda ay pinupuno ng hormones hanggang umabot sa timbang ng mga anim na buwang gulang. Kinakain ng mga tao ang karne nila, pero anong benepisyong ang nakukuha nila rito? Para mas maraming gatas ang makuha sa mga baka, pinupuno rin sila ng hormones. Talagang mas marami ngang gatas ang nalilikha, pero hindi na ito nabebenta ng mga prodyuser! Nagkakaroon ng welga, bumabagsak ang presyo ng gatas, ibinubuhos ito sa kalsada, at umiinom ang mga tao ng gatas— —na punong-puno ng hormones! Ngunit kung hinayaan lang nila ayon sa nilayon ng Diyos, ang lahat ay dumaan sa natural nitong takbo at umiinom ang mga tao ng purong, sariwang gatas! Higit pa rito, ginagawang walang lasa ng mga iniksiyong ito ang lahat. Walang lasang pagkain, walang lasang tao — ang lahat ay naging walang lasa. Nawalan na rin ng sarap ang buhay para sa mga tao. Tatanungin mo ang mga kabataang lalaki, 'Ano ang gusto ninyo?' — 'Wala,' ang sagot nila. At mga matatipuno pa silang binata! 'Sige, sabihin ninyo naman kung ano ang gusto ninyong gawin?' — 'Wala.' Ganyan na ang kalagayan ng mga tao! Sa pamamagitan ng paggawa ng kanilang sariling mga kamay, inakala nilang maaayos nila ang mga 'kamalian ng Diyos'. Para magka-itlog ang mga manok, ginagawa nilang araw ang gabi. Nakita mo na ba ang mga itlog na inilalagay ng ganoong mga manok? Pagkatapos ng lahat, kung ginawa ng Diyos na kumislap ang buwan na parang araw, baka nabaliw na ang mga tao. Nilikha ng Diyos ang gabi para makapahinga ang mga tao, pero tingnan mo kung ano na ang kinalabasan ngayon!

Nawalan ng kapayapaan ang mga tao. Dahil sa mga greenhouse, mga suplementong gulay at iba pa, naging padalos-dalos din ang mga tao. Noong araw, alam ng mga tao na aabutin sila ng ilang oras para maglakad mula sa isang lugar papunta sa iba. Kung mas malakas ang mga binti ng isang tao, makakarating siya nang mas mabilis. Pagkatapos ay imbento nila ang kariton, saka kotse, saka eroplano, at iba pa. Palagi silang naghahanap ng mas bago at mas mabilis na paraan ng transportasyon. Nakagawa na sila ng mga eroplano na kayang lumipad mula Pransya papuntang Amerika sa loob ng tatlong oras.¹⁰² Ngunit kung ang isang tao ay lilipad mula sa isang klima papunta sa iba sa napakabilis na bilis, ang biglaang pagbabago ng klima ay makakaapekto sa kaniya. Lahat ito ay isang baliw na pagmamadali, isang baliw na pagmamadali... Hindi magtatagal, mararating natin ang punto kung saan sasakay ang isang tao sa isang lumilipad na projectile, pagkatapos — isang pagsabog, isang paglipad, isang

¹⁰² Ang tinutukoy ng Elder ay ang mga pangmatagalang supersonic na eroplano para sa pasahero gaya ng 'Concorde'.

banggaan, isang pagsabog — at lilitaw sa mata ng publiko ang isang manlalakbay na nalilito. Ano ang inaasahan mo? Ganyan talaga ang mangyayari. Isang tunay na baliw-bahay!

Pinadumihan nila ang buong atmospera – iyan isang bagay, pero nakakasagabal na ang mga buto nila

— Geronda, narinig kong balak nilang sunugin ang mga patay — gaya ng sabi nila, 'para sa kadalisayan at para makatipid ng espasyo.'

— Dahil sa kalinisan? Pakinggan mo nga iyan! Hindi ba sila nahiihiya magsalita ng ganun? Isa nga na sinira nila ang buong kapaligiran, pero ang mga buto, nakikita mo, ang nakakasagabal! Pero ang mga labi, bukod pa sa iba, ay hinuhugasan naman, hindi ba? At tungkol sa 'pag-iingat ng lupa'—hindi ba talaga posible na makahanap ng lugar para sa mga sementeryo sa buong Gresya, kasama pa ang lahat ng kagubatan nito? Nagbigay ako ng ilang magagandang salita sa isang propesor ng unibersidad tungkol sa lahat ng ito. Paano kaya na nakakahanap sila ng napakaraming espasyo para sa basura, pero wala para sa mga banal na labi? May kakulangan ba sa lupa, o ano? At ilang relikyang mga santo ba ang maaaring mayroon sa mga sementeryo? Hindi ba nila iyon naisip?

Sa Europa, sinusunog nila ang mga patay hindi dahil wala nang mapaglibingan, kundi dahil itinuturing ang kremasyon na isang progresibong gawain. Sa halip na putulin ang isang maliit na gubat para magkaroon ng puwang para sa mga patay, mas pipiliin nilang alisin mismo ang mga patay sa lugar, sa pamamagitan ng pagsunog sa kanila at pag-aabong sa kanila. Pagkatapos ay inilalagay nila ang abo na ito sa isang napakaliit na kahon at itinuturing ang buong bagay na isang progresibong gawa. Sinusunog ang mga patay dahil gusto ng mga nihilista na wasakin ang lahat—kasama na ang mga tao. Gusto nilang tiyakin na wala nang matitira na magpapaalala sa isang tao ng kanilang mga magulang, mga lolo at lola, o ng buhay ng kanilang mga ninuno. Gusto nilang putulin ang ugnayan ng mga tao sa Tradisyon; gusto nilang pilitin silang kalimutan ang buhay na darating at itali sila sa buhay na ito.

— Gayunpaman, Geronda, sinasabi nila na sa ilang munisipalidad sa Athens ay talagang lumitaw ang ganitong problema—wala nang mapaglibingan sa mga patay.

— Ngunit napakaraming bakanteng lugar! Siguradong makakahanap sila ng kaunting lupa? Maraming bakanteng lote sa paligid ng Athens na pag-aari ng lungsod. At may kilala akong mga tao sa gobyerno na may maraming lupa sa mga karatig-lungsod ng Athens. Ano, hindi ba nila puwedeng magtayo ng sementeryo doon? Bukod pa rito, ayon k , karamihan sa mga residente ng Athens ay nagmula sa mga probinsya. Bakit hindi na lang ilipat ang mga namatay pabalik sa kanilang mga bayan at nayon para doon sila ilibing? Dapat dalhin ang bawat isa sa kanilang sariling bayan at doon sila ilibing. Doon sa mga probinsya, hindi magastos ang libing; kailangan mo lang magbayad para sa transportasyon ng bangkay. Ipahayag na ang mga lumipat sa Athens nitong mga nakaraang taon ay, sa kanilang pagkamatay, ay dapat ilibing sa kanilang pinanggalingan. Tunay ngang iyon ang pinakamainam. Samantala, para sa mga pamilyang nanirahan sa kabisera nang hindi bababa sa tatlong salinlahi, dapat maglaan ng lugar para sa kanila sa loob ng lungsod. Kapag, tatlong taon matapos ang libing, hinukay ang mga labi, ilagay ang mga ito sa mas malalim na komunal na hukay.¹⁰³ Talaga bang napakahirap noon? Tingnan mo kung gaano kalalim ang paghuhukay ng mga tao sa lupa para kumuha ng karbon. Magtayo na lang sila ng isang malaking imbakan para sa mga labi at doon na lang itabi ang lahat.

Lubos nang nawala ang paggalang. Tingnan mo kung ano ang nangyayari ngayon! Inilalagay ng mga anak ang kanilang sariling magulang sa mga tahanan para sa matatanda! Noong araw, inaalagaan pa nga nila ang mga tumatandang baka; hindi nila ito pinapatay, kundi sinasabi: 'Pagkatapos ng lahat, sila

¹⁰³ Sa Bundok Athos at sa Greece sa pangkalahatan, hinuhukay ang mga labi ng yumao mula sa libingan 3–4 na taon matapos ang kamatayan, hinuhugasan at inilalagay sa mga espesyal na silid-imbakan ng libingan. Kung hindi nabulok ang katawan ng yumao, ito ay muling inihuhukay sa libingan at pinapalakas ang mga panalangin para sa kapayapaan ng yumao. – *Tala ng tagasalin*.

ang nagpapanustos sa atin.' At kung paano nila pinaparangalan ang mga patay!... Naalala ko ang digmaan: ang mga panganib na tinakbo namin para ilibing ang mga nasawi! Ang pari, siyempre, ay obligado ring sumama. Ngunit sumama rin ang mga sundalo sa kanya—upang buhatin ang mga bangkay ng kanilang mga nasawing kasama—sa gitna ng mga tambak ng niyebe, sa nagyeyelong lamig, at sa ilalim ng pag-ulan ng bala. Noong Digmaang Sibil noong 1945, bago pa ako tawagin para sa serbisyo militar, tinulungan ko ang tagapag-alaga ng simbahan namin na tipunin at ilibing ang mga nasawi. Nanguna ang pari na may dalang insinsador. Pag narinig na namin ang huni ng kanyon, humahagis kami sa lupa. Pagkatapos, bumabangon kami. May muling umhugong na kanyon – bumagsak kami sa lupa muli. Pagkatapos, nang ako'y sundalo na at nakaupo kaming nakayapak sa niyebe, sinabi sa amin na sinumang may nais ay maaaring pumunta at tanggalin ang sapatos ng mga patay. Walang kahit isang tao ang gumalaw man lang mula sa kinaroroonan nila. Ah, ang mga araw na iyon nga ang magagandang lumang araw!

Ang problema ay nanahimik ang mga nasa kapangyarihan, sumasang-ayon sa nangyayari. Mula nang lumitaw ang problemang ito tungkol sa mga yumao, dapat sana ay nagkaroon at nagpahayag na ang Simbahan ng malinaw na paninindigan upang malutas ang problema, dahil [sa kanyang katahimikan] binibigyan ng Simbahan ang mga tao sa mundong ito ng pagkakataong manghimasok sa mga usaping espiritwal at magsabi ng anumang gusto nila. Ngunit ito ay kawalan ng Diyos. At paano matatanggap ng kasalukuyang mundo ang pagpapala ng Diyos? Ano na ba ang nangyayari! Unti-unti, gusto nilang agawin ang dangal ng isang tao. Ah, kaya nga ngayon ay napakaraming lugar para sa mga patay, sobra pa nga...

Polusyon at pagkasira ng kapaligiran

Matindi ang pag-aapaw ng araw na parang sa Bundok Sinai — kahit taglamig pa, dahil may mga butas na ng ozone sa atmospera. Kung walang simoy ng hangin mula sa hilaga, imposibleng tumayo sa ilalim ng araw.

— Geronda, paano matatapos ang problemang ozone na ito?

— Kailangan lang nating magtiis nang kaunti, hanggang kumuha ang mga siyentipiko ng limang kilo ng pampuno at takpan ang butas! Oo, oo, hayaan silang pumunta at selyohan ang mga butas ng ozone sa atmospera. Makikita nila na nilikha ng Diyos ang lahat nang may dakilang karunungan at sa perpektong pagkakasundo, at sasabihin nila: 'Humihingi kami ng paumanhin sa pagkakalat namin.' Tungkol naman sa butas na ito sa atmospera — ipagdasal mong magsara ito. Alam mo, isa sa mga 'bowls'¹⁰⁴ ay nabuksan din doon. Namamatay-tuyot ang mga puno at halaman. Gayunpaman, kayang itama muli ng Diyos ang lahat.

At tingnan mo kung gaano kalikot ang ilan sa mga mandaraya, niloloko ang mga mayayaman na wala nang ibang mapag-gasta ng kanilang pera. 'May butas sa ozone,' sabi nila, 'na nabuksan sa atmospera. Mapapahamak ang mundo. Paano natin maililigtas ang mundo? Ganito: ang agham ay nagpaplano ng malalalim na minahan at ng paglilipat ng mga tao sa ilalim ng lupa upang maprotektahan ang kanilang sarili mula sa araw.' Sa wakas, nang maging malinaw kay na imposibleng 'lumipat sa ilalim ng lupa,' nagsimula silang magsabi ng iba: 'Magkakaroon ng mga pabahay sa Buwan, na may mga restawran, hotel, at mga bahay na itatayo, at lilipat doon ang mga tao. Ang mga nagnanais pumunta sa Buwan na may garantiya ay hinihikayat na mag-ambag!' Ngunit sa lahat ng ito, sa totoo lang, wala ni isang pirasong katotohanan! Anong klaseng "pabahay" ito, kung hindi naman talaga kayang manirahan doon ang mga tao! Aba, may ilang tao na sumakay sa mga "lata", lumipad papunta roon at bumaba ulit. At may mga naniniwala sa lahat ng mga kuwentong-pambata na ito at ibinibigay pa ang kanilang pera.

¹⁰⁴ Tingnan ang Pahayag 15:7.

— Geronda, maraming tao ang nag-aalala tungkol sa usok ng tambutso at mga emisyon ng industriya.

— Kailangan nating tiyakin na ang ilang direktor ng pabrika ay maglagay ng mga filter para sa paglilinis ng usok sa kanilang mga tsimenea, upang ang mga taong nahihirapang huminga dahil sa usok ng industriya ay kahit papaano'y makahinga nang mas magaan. Sa halip na suholin ang mga mambabatas at asikasuhin ang sarili nilang interes, hayaan ang bawat direktor ng pabrika na gumastos nang kaunti pa at bumili ng sistema para sa paglilinis ng hangin. Noong araw, wala pang ganoong mikrobyo, wala pang ganoong usok. Ngunit ngayon sinira na nila ang lahat at tinatawag pa ring pag-unlad. At saan humahantong ang ganoong 'pag-unlad'? Sinisira nito ang mga tao. Lumabas ka sa kalye, at mabaho ang usok ng hangin. Umuupo ka sa bahay, at sa sandaling bahagyang buksan mo ang bintana, sumusulod ang uling mula sa kalye. At kapag naghuhugas ka ng kamay, hindi natatanggal ang uling na ito; sa madaling salita, hindi ito walang panganib. Ang uling mula sa kalan ay walang langis, kaya sa sandaling ubo ka, lumalabas ito nang diretso mula sa iyong baga. Ngunit ang uling na pang-industriya na ito ay hindi umaalis sa iyong baga—nakadikit ito rito.

Sa mga mataas na gusali, siksikan ang mga tao na parang mga herring sa bariles — magkakapatong. May isang tao na pinapalo ang alpombra niya sa balkonahe, at ang lahat ng alikabok ay lumilipad papunta sa balkonahe ng kapitbahay niya sa ibaba. Gaano kasakit ang dinaranas ng mga kaluluwang iyon sa mga mababang palapag! Lahat ng alikabok at basura mula sa mga itaas na palapag ay bumabagsak sa kanila. May naglalaba sa balkonahe o nagbubukas ng bintana, at mula sa itaas ay pinipiga ng iba ang kanilang alpombra nang hindi iniisip ang mga nasa ibaba. Noong araw, itinatayo nila ang mga bilangguan sa ganitong matataas na gusali — Iendi-Kule.¹⁰⁵ Nakakabagabag talaga! Pagkatapos ng lahat, noong mga panahong iyon ay may bakuran ang mga bahay kung saan nag-iigib ang mga hayop, at malapit dito ay may maliit na hardin na may mga puno kung saan nagtitipon ang buong kawan ng mga ibon...

— Ngunit ngayon, Geronda, hindi na nga nakikita ng mga tao ang mga lawin.

— Huwag nang pansinin ang mga lawin—baka nabaliw na sila at lumilipad papunta sa mga mataas na gusali? Malapit na ay hindi na malalaman ng mga tao kung ano ang lawin. Sa Amerika, sa isang unibersidad, may departamento kung saan pinag-aaralan ang Banal na Kasulatan ng Lumang Tipan at Bagong Tipan mula sa makasaysayang pananaw. Kaya, para matulungan ang mga estudyante na maunawaan kung ano ang 'trigo', nagtanim sila ng trigo sa isang bukid. At para matulungan silang maunawaan kung ano ang 'pastol' at 'tupa', mayroon silang maliit na kawan ng tupa at isang pastol na may pamalo. At ito ay nangyayari sa isang unibersidad!

Napadumihan na ng tao ang buong atmospera. Taglamig sa labas, ngunit ang hangin ay mabaho ng tambakan ng basura. Isipin mo na lang kung ano ang itsura nito tuwing tag-init! Gayunpaman, hindi naman sila nagpapadala ng eroplano para i-spray ng anumang uri ng disinfectant ang mga tambakan ng basura. Sa kabutihang-palad para sa atin, nilikha ng Diyos ang mabangong mga bulaklak. Lahat ng mga bulaklak na ito, malaki man o maliit, ang sari-saring uri ng bulaklak, ay pinapawi ang baho ng basura. Ano kaya ang mangyayari kung hindi kumakalat sa buong atmospera ang bango ng mga bulaklak na ito? Halimbawa, kapag may nabubulok na laman sa paligid—ang baho ay kumakalat nang malayo at malapad. Napakabuti ng Diyos sa atin! At gaano kakalungkot ang ating buhay kung hindi Niya tayo inaalagaan! Isipin mo: kung walang mga bulaklak, walang mga halaman... Pagkatapos ng lahat, ang kanilang mga bango ang sumasakop at nagpapalayo sa ating baho.

Noong isang beses, may isang karaniwang tao na dumating sa aking himlayan at nagtanong: 'Makinig ka, ano'ng ginagawa mo rito? Ano'ng ginagawa mo buong araw at buong gabi?' At sa mismong

¹⁰⁵ Mga bilangguan na dating matatagpuan sa loob ng mga pader ng kuta ng lungsod ng Thessaloniki.

sandaling iyon, namumulaklak ang maliliit na palumpong sa paligid, at ang gilid ng burol na katabi ng himlayan ay puno ng mga ligaw na bulaklak. May bango ang lahat. "Ganito," sabi ko, "hindi ko nga nagkakaroon ng oras para mag-unat! buong araw, didiligin ko at aalagaan ang lahat ng mga bulaklak at halamang nakikita mo. At sa gabi—, nakita mo ba kung ilang maliliit na lampara ang nagniningning sa langit? Subukan mong sindihan silang lahat!" Nagtaka siya nang tingnan ako, pero ipinagpatuloy ko ang pagpapaliwanag: "Ano'ng ibig mong sabihin? Hindi mo ba nakita kung paano nagniningning ang maliliit na lampara sa langit tuwing gabi? "Ako ang nagpapailaw sa mga iyon! Sige, subukan mong gawin ito nang mag-isa! Akala mo ba madali lang i-adjust ang mga float at wick at punuin ng langis ang lahat ng lamparang iyon..." Nang marinig ito, tuluyan siyang nalito.

At lason din ang pag-spray. Hindi lang mga peste ang namamatay sa spray, pati na rin ang mga kawawang ibon. Para magamot ang mga puno sa kanilang mga sakit, sinispray sila ng mga nakalalasong kemikal, at pagkatapos ay nagkakasakit ang mga tao. Lahat ay binubulok ng lason. Hindi ba mas matalino na gumamit ng mas kaunting kemikal at itapon ang mga bulok na halaman sa lupa — sa halip na itapon ang mabubuting bunga, gaya ng ginagawa nila ngayon [para hindi mawalan ng halaga]? Isang buong ulap ng mga nakalalasong kemikal—hindi ba ito nakasasama sa tao? Lalo na sa maliliit na bata—para sa kanila, nakamamatay ang lahat ng ito. Kaya't ipinapanganak nang may sakit ang mga bata. Sinabi ko sa isang agronomista: 'Ano ba talaga ang nangyayari! Pinatay ninyo ang mga insekto, at ngayon ay namamatay na ang mga tao.' Para patayin ang mga insekto, isinispray nila ang mga bulaklak, at pagkatapos ay nagkakasakit ang mga tao. At pagkatapos ay mag-iimbento pa sila ng mas maraming nakalalasong kemikal—mas malakas kaysa sa mga kasalukuyan—ngunit ano ang pakinabang natin doon?

Napatunayan na ang ilan sa mga insekto na pinatay sa pag-spray ay nanghuhuli ng ibang insekto. Ngayon, para mawala ang iba, kailangan nating artipisyal na palaguin ang mismong mga insekto na pinatay natin dati. Napakabait ng pagkaayos ng lahat ng bagay ng Diyos! Kung saan may kuliglig, walang lamok. Noong isang beses, may isang lalaki na dumating sa kubo ko at ipinakita sa akin ang isang maliit na aparato na pumapatay ng lamok gamit ang tunog na kahawig ng huni ng kuliglig, pero mas magaspang. Pinapatay ng mga tao ang mga kuliglig na nagpapaligaya sa atin sa kanilang tugtugin, at pagkatapos ay gusto nilang gayahin gamit ang baterya ang mismong nilikha ng Diyos. Pinatay na natin silang lahat—mga kuliglig man o mga kalapati... Bihira na nga ngayon makakita ng uwak. Malapit na, huhuliin na natin ang mga uwak at ikukulong sa hawla.

At kayo, kapag sinispray ninyo ang mga puno, mag-iwan din kayo para sa Diyos, upang tulungan kayo Niya. At kung hindi maabot ng kemikal ang isa o dalawang dahon, walang masama doon. Hindi nakakatulong sa pananampalataya ng isang tao ang lahat ng makabagong teknikal na paraan. Noong minsan akong bumisita sa isang tao, narinig kong sinasabi ng mga tao: 'Talaga bang nakabuo ng bagong kemikal para sa ganito't ganoong peste? At saan? Sa ibang bansa?' At agad-agad silang nag-umpisang tumawag para umorder nito. Unti-unti, parehong itulak ng mga layko at monghe ang Diyos sa huling lugar. Hindi binibigyan ng mga tao ng pangunahing kahalagahan ang espirituwal na pag-unlad—upang ang lahat ay mapabanal. Ang problema ay kahit kami, ang mga monghe, ay hindi nangunguna sa espirituwal na pag-unlad kaysa sa mga layko.

— Geronda, pero talagang sinisira ng dakos — ang peste ng oliba — ang mga puno ng oliba.

— Manalangin ka gamit ang iyong rosaryo para umalis ang dakos. Huwag mong labanan ang peste sa pamamagitan lamang ng pag-spray; humingi ka rin ng tulong kay Kristo. Higit pa rito, gusto nating gawin ang lahat nang kasing galing ng mga layko. Nakakalimutan nating ang mga monghe ay para magkaroon ng ibang uri ng buhay. Hindi natin dapat sikaping gawin nang eksakto ang ginagawa ng mga layko, o higit pa kaysa sa kanila. Nakalimutan ba natin si Cristo? Hindi ko sinasabing itigil na natin nang tuluyan ang pag-spray sa mga puno, ngunit may ilan na nagsasagawa ng tunay na eksperimento gamit

ang mga nakalalasang kemikal na ito. At kapag talagang kailangan nang i-spray ang mga puno, magsuot ng respirator.

Mas mabuting kumain ng prutas na bahagyang kinagat ng insekto kaysa sa [prutas na maganda ang itsura ngunit] binudburan ng lason. Huwag magpadala sa pag-spray—bawasan ninyo ito. Manalangin nang may paggalang—basahin ang unang salmo¹⁰⁶ at budburan ng banal na tubig ang mga puno. Kung mamumuhay kayo nang matuwid, aanghin ang ulan, at ang mga uod¹⁰⁷ ay mamamatay. Ang Diyos ang mag-aasikaso sa iyo — dapat kang magkaroon ng paggalang at tiwala sa Kanya.

Kabanata 2.

Tungkol sa kung paano ang isang panahon ng maraming kaginhawaan ay katumbas ng isang panahon ng maraming problema¹⁰⁸

Ang mga puso ng tao, pati na rin, ay naging bakal

Ang mga kaginhawahan ng tao ay lumampas na sa lahat ng hangganan at dahil dito ay naging mga kahirapan. Habang dumarami ang mga makina, ganoon din ang ating mga suliranin. Ngayon, ang mga makina at piraso ng metal ang nag-uutos sa mga tao, ginagawang makina rin sila. Kaya't ang puso ng mga tao ay naging bakal. Sa kabila ng lahat ng teknikal na paraan na ating magagamit, nananatiling hindi napagyayaman ang konsensya ng tao. Noong nakaraan, ang mga tao ay gumagawa kasama ang tulong ng mga hayop at kilala sila sa habag. Kung ipapasan mo sa isang mahinang hayop ang pasanin na masyadong mabigat para sa kanya, ito'y luluhod, at kaaawaan mo ito. Kung ito'y nagugutom at titingin sa iyo nang may kahabag-habag, parang sasabog ang puso mo sa awa. Naalala ko kung paano kami naghirap nang magkasakit ang baka namin — itinuring namin siyang miyembro ng pamilya. Ngunit ngayon, nakikitungo ang mga tao sa mga piraso ng metal, at kasingtigas ng bakal ang kanilang mga puso. Naputok ba ang isang piraso ng metal? Iwelding na lang. Nasira ba ang kotse? Sa garahe na lang. Hindi na maaayos? Dala sa scrapyard—walang sama ng loob. 'Bakal,' sabi nila, 'bakal lang.' Hindi tumitibok ang puso ng mga tao, at gayon pa man, dito nagsisimula ang pagiging mayabang at makasarili ng isang tao.

Sa ngayon, hindi na iniisip ng mga tao ang isa't isa. Noong araw, [nang wala pang mga refrigerator], kapag may tira pang pagkain para sa kinabukasan, nasisira ito. Kaya iniisip ng mga tao ang mga mahihirap at sinasabi, 'Masisira na rin lang ito, kaya mas mabuti pang dalhin ko na lang ito sa isang pulubi.' At ang mga espirituwal na mas mataas ang antas ay sasabihin: 'Pabustan munang kumain ang mahirap, saka ako.' Sa ngayon, ang tira-tirang pagkain ay inilalagay sa refrigerator, at hindi na iniisip ng mga tao ang kanilang kapitbahay na nangangailangan. Naalala ko noong mga araw na iyon, kapag maganda ang ani namin ng gulay at iba pang mga produkto, binibigyan namin ng gulay ang aming mga kapitbahay — ipinamimigay namin ito. Ano pa nga ba ang gagawin namin sa napakarami? Ang sobra ay masisira rin naman. Ngayon, may mga refrigerator na ang mga tao, at sinasabi nila: "Bakit ibibigay pa sa

¹⁰⁶ Inuulit ni Kagalang-galang Arsenius ng Kapadokya ang unang salmo habang nagtatanim ng mga puno at halaman – upang ang itinanim ay magbunga ng mabuting bunga.

¹⁰⁷ Sinabi noong matinding tagtuyot noong Nobyembre 1990. Noong Hunyo ng parehong taon, maraming uod sa Gresya.

¹⁰⁸ Ang pagbasa sa kabanatang ito ay nagpapahintulot sa isang tao na maramdaman ang lubos na asetikong diwa na siyang katangian ni Nanakang Paisios mismo, at ang pagkabahala na naramdaman niya na ang asetikong diwa ng buong monastikong komunidad ay maaaring magbago. Hindi tutol ang Nakatatanda sa kultura, ngunit nais niyang bigyang-diin na hindi ang kultura ang dapat mamuno sa tao, kundi ang tao ang dapat mamuno sa kultura. Sinabi ng Nakatatanda na ang mga monghe, lalo na, ay dapat iwasan ang pagiging umaasa sa makabagong teknolohiya at gamitin ito nang may pag-iingat, upang mailaan ang kanilang enerhiya sa espirituwal na pakikibaka.

iba ang sobra? Ilalagay na lang namin ito sa refrigerator at kakainin namin mamaya." Hindi ko pa nga babanggitin na toneladang pagkain ang itinatapon o inililibing sa lupa — habang milyon-milyong tao ang nagugutom sa ibang lugar.

Nabaliw na ang mga tao dahil sa mga makina

Patuloy lang sa pag-unlad ang makabagong teknolohiya — walang katapusan. Mas mabilis itong umunlad kaysa sa isip ng tao, dahil tinutulungan ito ng demonyo. Noong araw, bago pa ang lahat ng mga kagamitang ito, ang mga teleponong ito, mga fax machine at ang napakaraming aparatong ito, ang mga tao ay may kapayapaan at kasimplehan.

— Geronda, nag-eenjoy sila sa buhay!

— Oo, pero ngayon, dahil sa mga kotse, nabaliw na ang mga tao. Marami sa mga kaginhawaang ito ang nagdudulot sa kanila ng paghihirap; sila'y nabubugnot sa pagkabahala. Naalala ko ang mga Beduino na nakilala ko noong panahon ko sa Sinai,¹⁰⁹ — napakasaya nila! Isang tolda lang ang meron sila, at payak ang pamumuhay nila. Hindi sila puwedeng manirahan sa Alexandria o Cairo — ang buhay sa tolda sa disyerto ang talaga namang bagay sa kanila. Kapag mayroon lang silang kaunting tsaa, tuwang-tuwa sila at pinupuri ang Diyos. Ngunit ngayon ay naabot na rin sila ng sibilisasyon, at nagsimula na rin silang kalimutan ang Diyos. Kahit ang mga Bedouin ay napailalim na rin sa impluwensya ng diwang Europeo! Una, nagtayo ang mga Hudyo ng kubo para sa mga Bedouino, pagkatapos ay ibinenta sa kanila ang mga lumang kotse mula sa buong Israel.¹¹⁰ Ay, ang mga Hudyo... Ngayon, bawat Bedouino ay may kubo, isang sira-sirang kotse sa bakuran ng kubong iyon, at isang puso na puno ng pagkabahala at pag-aalala. Nasasira ang mga kotse, at nahihirapan ang mga Bedouin na ayusin ito. At kung iisipin mong mabuti, ano nga ba ang nakuha nila rito? Sakit ng ulo at wala nang iba pa.

Noong araw, matibay ang mga bagay; tumatagal nang matagal. Ngunit ngayon — nagbabayad ka ng malaki at bumibili ng mga bagay na agad nasisira. At bagay na bagay ito sa mga kumpanya — nadaragdagan ang kanilang produksyon at kumikita sila nang malaki. At nauubos ang pera ng mga tao, at sa kanilang paghahangad na kumita pa, pinapagod nila ang kanilang sarili hanggang sa buto. Ang lahat ng mga makinang at mekanismong ito ay para sa mga Europeo, na nakaupo lang buong araw na may hawak na distornilyador. Una, gumagawa sila ng, sabihin nating, isang uri ng takip. Pagkatapos, binibigyan nila ito ng tornilyo, saka naglalagay ng pindutan – lalo pang pinapaganda ang simpleng takip... Sa madaling salita, patuloy na lumilitaw ang mga bagong makina at gadget, at ang mga kaluluwang ito ay palaging nagnanais ng mas sopistikadong bagay. Bago pa man nilang mabayaran ang luma, bumibili na sila ng bago, kaya naman sila ay may utang at pagod na pagod. Halimbawa, kunin ang isang mahirap na tao: gusto rin niya ng kotse, kaya bumibili siya ng isa sa pinakamurang modelo. At para mabili ito, ibinebenta niya ang kanyang mga baka at kabayo — ibinebenta niya ang kanyang huling pag-aari. Papunta na ito sa isang sitwasyon na malapit na, ilalagay na nila sa mga bintana ng tindahan ang mga asno at sisingilin ang mga tao para lang titigan ang mga ito! Kaya ayun nga: bumibili ang mahirap ng murang munting kotse. Nasira ang kotse. 'At para sa mga kotse na ganyan,' sasabihin nila sa kanya, 'wala nang piyesa.' Napipilitan ang mahihirap na lalaki na bumili ng panibagong kotse. Gayunpaman, hindi niya kayang bilhin ang pinakabagong modelo, kaya bumibili siya ng medyo mas maganda kaysa sa dati niyang kotse, at itinatabi na lang ang luma. Pagkatapos, nasisira rin ang bago, at paulit-ulit... Dapat tayong mag-ingat na huwag madala sa uso ng paghahabol sa isang bagay na palaging mas perpekto.

¹⁰⁹ Noong 1962–1964

¹¹⁰ Ang Bundok Sinai, na administratibong bahagi na ngayon ng Ehipto, ay noong panahong iyon nasa kontrol ng Israel.

Malaki ang pinsalang idinulot ng telebisyon sa mga tao

— Geronda, mayroon na ngayong mga paraan ng komunikasyon sa telebisyon na maaaring masaksihan ng isang tao ang nangyayari sa kabilang panig ng mundo sa parehong sandali.

— Nakikita ng mga tao ang buong mundo, ngunit hindi nila nakikita ang kanilang sarili. Hindi Diyos ang sumisira sa mga tao; hindi, sa mga panahong ito ay ang mga tao mismo ang sumisira sa kanilang sarili sa pamamagitan ng kanilang sariling isipan.

— Geronda, ang telebisyon ay nagdudulot ng napakaraming kasamaan.

— "Malaking pinsala!.." Ano ba ang pinag-uusapan mo!.. May isang lalaki ang nagsabi sa akin: "Ang telebisyon, Ama, ay isang mabuting bagay." — "Ang mga itlog," ang sagot ko, "ay mabuting bagay din, ngunit kung hihaluin mo ito sa dumi ng manok, lubos itong nawawalan ng silbi." Ganito nga ang nangyayari sa telebisyon at radyo. Sa mga araw na ito, kapag binuksan mo ang radyo para makinig sa balita, kailangan mong tanggapin na bukod sa balita, makikinig ka rin sa isang kanta o iba pa. Magsisimula ang balita pagkatapos matapos ang kantang iyon. Dati, iba iyon. Noong nakaraan, alam ng mga tao nang eksakto kung kailan ipinapalabas ang balita sa radyo. Pinapapatugtog ng mga tao ang radyo sa isang tiyak na oras at nakikinig sa pinakabagong balita. Ngunit ngayon pinipilit kang makinig sa isang kanta, dahil kung patayin mo ang radyo nang hindi mo nais pakinggan ito, hindi mo rin maririnig ang balita.

Malaki ang nagawa ng telebisyon na pinsala sa mga tao. Lalo itong nakasisira sa mga batang paslit. Noong isang beses, may pitong taong gulang na batang lalaki na dumating sa aking kaliva kasama ang kanyang ama. Nakita ko ang demonyo ng telebisyon na nagsasalita sa pamamagitan ng bibig ng bata, gaya ng pagsasalita ng demonyo sa bibig ng mga sinapupunan. Parang ipinanganak na may ngipin ang isang sanggol. Sa mga araw na ito, bihira nang makakita ng normal na mga bata — naging mga halimaw na ang mga bata. Hindi nag-iisip ang mga bata para sa kanilang sarili; inuulit lang nila ang nakikita at naririnig nila. Sa ganitong paraan, sa pamamagitan ng telebisyon, nais ng ilang tao na hugasan ang utak ng buong mundo. Ibig sabihin, [ayon sa kanilang mga plano] dapat maniwala ang lahat sa narinig nila [sa telebisyon] at kumilos nang naayon.

— Geronda, tinatanong kami ng mga ina: paano namin mapapalayas ang mga bata sa telebisyon?

— Hayaan silang ipaliwanag sa kanilang mga anak na ang panonood ng telebisyon ay magpapahina ng kanilang isipan at kakayahan sa pag-iisip. Hindi ko pa nga babanggitin na sinisira ng telebisyon ang kanilang paningin. Ang telebisyong pinag-uusapan natin ngayon ay likha ng tao. Ngunit may isa pang uri — ang espirituwal na telebisyon. Kapag nalinis ang mga mata ng kaluluwa ng isang Kristiyano sa pamamagitan ng pag-alis ng makalumang pagkatao, makakakita sila nang malayo kahit walang teknikal na kagamitan. Hindi ba sinabi ng mga ina sa kanilang mga anak ang tungkol sa ganitong uri ng telebisyon? Ito mismo ang kailangan nilang maunawaan—ang espirituwal na telebisyon na ito. Samantalang, kapag nakaupo sa harap ng 'kahon', nagiging manhid ang isip ng mga bata. Ang unang mga tao ay nagkaroon ng kaloob ng paghuhusga, na nawala sa kanila matapos ang Pagbagsak. Ngunit kung pinananatili ng mga bata ang Biyayang kanilang tinanggap sa Banal na Binyag, magkakaroon din sila ng kaloob ng paghuhusga—ang espirituwal na telebisyon. Dapat maging mapagmasid at magsikap nang espirituwal. Sinisira ng mga ina ngayon ang kanilang sarili sa kawalan ng kabuluhan, at pagkatapos ay nagsisimulang maghinagpis: 'Ano ang gagawin ko, Ama? Nawawala ang anak ko!..'

Ang Monghe at ang Makabagong Teknolohikal na Pag-unlad

— Geronda, paano dapat gamitin ng isang monghe ang makabagong teknolohiya?

— Dapat magsikap ang isang monghe na mas tiyakin na ang mga paraan na ginagamit niya ay palaging mas payak kaysa sa ginagamit ng mga layko. Ako, halimbawa, ay mahilig sa panggatong: para painitin ang kalan, magluto ng pagkain, at sindihan ang apoy na kailangan para sa mga gawaing-kamay.

Gayunpaman, kung magpapatuloy nang ganoon ang kalakalan ng kahoy sa Athos sa loob ng ilang panahon, at mauubos o magiging mahirap makuha ang panggatong, gagamit ako ng mas payak na paraan kaysa sa ginagamit ng mga layko. Para sa pag-init — kalan na de-paraffin o iba pang mas mura at mas payak; para sa mga gawaing-kamay — kalan na Primus, at iba pa.

— At paano matutukoy kung gaano kalaki ang kailangan ng isang bagay sa isang komunal na monasteryo?

— Kung iniisip ng isang monghe nang parang monghe, matutukoy ito. Ngunit kung hindi iniisip ng isang monghe nang parang monghe, kung gayon ang anumang kukunin niya ay magiging pangangailangan, at saka ang monghe mismo ay magiging isang karaniwang tao—o mas masahol pa. Dapat kaming mga monghe ay mabuhay nang mas payak kahit kaunti kaysa sa mga layko, o — sa pinakamaliit — gaya ng aming pamumuhay bago pumasok sa monasteryo. Hindi tayo dapat magmay-ari ng mga bagay na mas maganda kaysa sa dati nating mga pag-aari sa bahay. Dapat mas mahirap ang monasteryo kaysa sa tahananang sekular na pinanggalingan ko. Nakakatulong ito nang panloob sa monghe at sa mundo.

Inihanda ng Diyos ang mga bagay upang hindi makahanap ng kapayapaan ang tao sa mga panandaliang bagay. Kung ang mundanong pag-unlad na ito ay nagpapahirap kahit sa mga layko, ano pa kaya sa mga monghe! Kung ako'y mapunta sa isang mayamang bahay at itanong sa akin ng may-ari: 'Saan ko ihahanda ang iyong tulugan ngayong gabi?' 'Maaari kitang bigyan ng kama sa marangyang silid-pangtanggap o sa kulungan ng mga kambing, kung saan ko sila ikinukulong sa gabi. Alin sa dalawang ang mas gusto mo?' — Pinapangako ko sa iyo, mas magiging payapa ang aking kaluluwa sa kulungan ng kambing. Pagkatapos ng lahat, nang ako'y manumpa bilang monghe, hindi ako umalis sa mundo para maghanap ng mas magandang bahay o palasyo para sa aking sarili. Naging monghe ako upang makahanap ng mas payak na pamumuhay kaysa sa mayroon ako noong nasa mundo. Kung hindi, wala akong nagagawa para kay Kristo. Ngunit ang mga taong namumuhay ayon sa batas ng makabagong lohika ay sasabihin sa akin: 'Makinig ka, anong pinsala ang idudulot ng buhay sa isang palasyo sa iyong kaluluwa? Pagkatapos ng lahat, napakabaho ng amoy sa kamalig na iyon, samantalang sa isang palasyo ay kaaya-aya ang amoy, at maaari kang magkaroon ng mga humahanga.' Dapat tayong magkaroon ng kakayahang espiritwal na persepsyon. Katulad ng kompas—magnetisado ang parehong karayom, at iyan ang dahilan kung bakit ang isang karayom ay nakaturo sa hilaga. Magnetisado si Cristo, ngunit upang lumington sa Kanya, tayo rin ay dapat maging kaunting 'magnetisado'.

At anong mga kahirapan ang dati nang nararanasan sa mga komunal na monasteryo! Naalala ko na may isang napakalaking palayok sa kusina na itinaas gamit ang isang espesyal na talim. Pinapaga ang apoy para sa pagluluto gamit ang panggatong. Uubos ang apoy, saka muling sasiklab, at nasusunog ang pagkain. Kapag nasunog ang isda, kinuskos namin ang mga tray gamit ang metal na brush. Pagkatapos, kinukuha namin ang abo mula sa hurno, pinupuno namin ito sa isang malaking palayok na luwad na may butas sa ilalim, at binubuhusan namin ng tubig ang abo. Lumalabas ang lye mula sa butas sa ilalim, na ginagamit namin para hugasan ang mga pinggan. Kinakalawang ng lye ang aming mga kamay. At hinahatak namin ang tubig papunta sa arkhondarik gamit ang lubid at pulley.

Ang ilan sa mga nangyayari sa mga monasteryo ngayon ay hindi maaaring ipagtanggol. Nakita ko kung paano, sa isang monasteryo, ang tinapay ay hiniwa gamit ang de-kuryenteng pantadtarong tinapay. Anong klaseng kalokohan iyan? Kung ang panadero ay maysakit o mahina at hindi makaputol ng tinapay gamit ang kutsilyo, at walang makakapalit sa kanya, saka lang—hindi naman mali ang paggamit ng electric bread slicer. Pero ngayon makikita mo ang isang malakas na binata na nagpuputol ng tinapay gamit ang circular saw! Parang siya na rin sana ang magtrabaho bilang compressor, pero gumagamit pa siya ng makina para maghiwa ng tinapay at itinuturing pa itong isang tagumpay!...

Pagsikapan ninyong umunlad sa espiritwal. Huwag kayong magpakasasa sa lahat ng mga makinang ito, kaginhawahan at iba pa. Kung aalisin ang diwa ng pag-aayuno sa buhay monghe, mawawalan ng kabuluhan ang kanilang pamumuhay. Hindi tayo magtatagumpay kung uunahin natin ang kaginhawahan kaysa sa buhay monghe. Iiwasan ng isang monghe ang mga kaginhawahan dahil, sa espiritwal na pananaw, hindi ito nakakatulong sa kanya. Kahit sa buhay sekular, nabibigatan ang mga tao ng kasaganaan ng mga kaginhawahan. Para sa isang monghe—kahit pa man makahanap ng kapayapaan ang kanyang kaluluwa sa mga bagay na pang-mundo—lalo pang hindi bagay sa kanya ang kaginhawahan. Kaya huwag natin itong hangarin. Noong panahon ni San Arsenio ang Dakila, wala pang mga 'luho' na lamparang kerosina,¹¹¹ o anumang iba pang kagamitang pang-ilaw. Sa mga palasyo, ginagamit ang mga lamparang pinapagana ng napakalinis na langis. Hindi ba maaaring kumuha si Arsenius na Dakila ng ganoong lampara at dalhin ito sa disyerto? Maaari nga, ngunit hindi niya ginawa. Sa disyerto, gumamit siya ng pabulo o piraso ng bulak na binabad sa karaniwang langis na gulay, at sapat na iyon para sa kanyang pag-iilaw.¹¹²

Sa ating mga kamay, may iba't ibang aparato, teknikal na kagamitan, at iba pang kaginhawahan habang ginagampanan natin ang ating mga tungkulin, madalas nating ipagtanggol ang ating sarili sa pagsasabing kinakailangan ang lahat ng ito upang mabilis nating matapos ang gawain, at diumano'y gagamitin natin ang oras na mapalaya para sa mga espiritwal na gawain. Ngunit sa huli, namumuhay tayo nang puno ng pag-aalala at kaguluhang pangkaisipan, hindi bilang mga monghe, kundi bilang mga tao ng mundong ito. Nang dumating ang isang bagong komunidad ng mga batang monghe sa isang mongheteryo, ang unang ginawa nila ay bumili ng mga pressure cooker — upang magkaroon sila ng mas maraming oras na tuparin ang tuntunin ng pagkamonghe. Pagkatapos noon, ang mga mongheng ito ay uupo nang ilang oras na walang ginagawa at makikipag-usap sa iba't ibang paksa. Kaya, lumalabas na ang paggamit ng iba't ibang kaginhawaan upang makatipid ng oras at ituon ito sa isang bagay na espiritwal ay hindi gumagana. Ngayon, sa tulong ng mga kaginhawaang ito, nakakakuha ng oras ang mga monghe, ngunit wala na silang oras para sa panalangin.

¹¹³— Geronda, narinig ko na kahit ang Kagalang-galang na Athanasius ng Bundok Athos ay inilalarawan bilang isang taong may progresibong pananaw!

— Oo, napaka-progresibo nga! Kasing-progresibo ng mga 'progresibo' ngayon!... Sana'y nabasa man lang nila nang kaunti ang tungkol sa buhay ng Kagalang-galang na Athanasius! Umabot sa walong daan, o kahit isang libo pa nga, ang bilang ng mga monghe sa kanyang monasteryo, at napakarami pang ibang tao ang lumapit sa kanya para humingi ng tulong! Ilan nga ba ang mga pulubi, ilang nagugutom na tao ang dumating sa Lavra para sa isang piraso ng tinapay at naghahanap ng kanlungan! Kaya naman, ang Kagalang-galang na Ama, na sabik na tumulong sa lahat, ay bumili ng dalawang baka para sa gilingan ng monasteryo. Magsimula na rin sana ang mga 'pioneers' ngayon ng sarili nilang mga baka! Upang mapakain ng tinapay ang mga tao, napilitan si San Atanasio na magtayo ng panaderya sa Lavra — isang makabago ayon sa pamantayan ng panahong iyon. Binigyan ng mga imperador ng Byzantine ang mga monasteryo ng ari-arian at lupa, dahil noong mga panahong iyon ay nagsisilbi rin ang mga monasteryo bilang mga institusyong pangkawanggawa. Itinatag ang mga monasteryo upang tulungan

¹¹¹ Isang espesyal na dinisenyong lamparang kerosina na nagbibigay ng napakaliwanag na ilaw. — *Tala ng tagasalin*.

¹¹² Ang Kagalang-galang na Arsenius na Dakila ay ipinanganak sa Roma noong mga taong 354. Siya ay kilala sa kanyang karunungan at birtud. Tinawag siyang 'ama ng mga hari' dahil inatasan siya ni Emperador Theodosius sa pagpapalaki ng kanyang dalawang anak na lalaki. Noong 394, kasunod ng isang banal na tawag, umurong siya sa disyertong Ehipsiyo. Sa kabila ng dati niyang buhay sa mga palasyo, bilang isang monghe ay namumukod-tangi siya sa pambihirang pagtitibay at pag-a-ascetismo.

¹¹³ Ang Kagalang-galang na Athanasius ng Bundok Athos (†1000) — tagapagtatag ng Dakilang Lavra sa Banal na Bundok ng Athos, ama ng komunal na monastisismo sa Banal na Bundok, isang asetikong puno ng biyaya na ipinagkalooban ng kaloob na gumawa ng mga himala kapwa noong siya'y nabubuhay at pagkatapos ng kanyang kamatayan. — *Tala ng Tagasalin*.

ang mga tao kapwa sa espiritwal at materyal na paraan. Kaya naman nagbigay ang mga imperador ng mga regalo sa kanila.

Kailangan nating maunawaan na ang lahat ay lilipas, at tayo ay magtatalakad sa harap ng Diyos bilang mga may utang. Dapat para sa atin, mga monghe, na gamitin hindi ang mga bagay na itinatapon ng mga tao ngayon, kundi ang mga dati nang itinapon ng mayayaman sa tapunan ng basura bilang hindi na kailangan. Alalahanin ang dalawang bagay: una, na tayo ay mamamatay; at ikalawa, na maaaring mamatay tayo nang marahas. Dapat kang maging handa sa marahas na kamatayan. Kung palagi mong isasaalang-alang ang dalawang bagay na ito, magiging maayos ang lahat ng iba pang bagay—kapwa sa usaping espiritwal at sa anumang iba pang aspeto—at ang lahat ay magkakaroon ng natural na daloy.

Ang kawalan ng mga bagay ay napakakatulong sa mga tao

— Geronda, bakit labis na nagdurusa ang mga tao ngayon?

— Dahil iniwasan nila ang pagsusumikap. Ang ginhawa—iyan ang nagdudulot ng karamdaman at pagdurusa sa mga tao. Sa panahong ito ng kaginhawahan, naging manhid ang isip ng mga tao. At ang lambot at paglolo ay nagdulot ng napakaraming karamdaman. Dati, ang paghihirap ng mga tao sa pagbubungkal ng trigo! Anong hiras ng paggawa noon — ngunit kay sarap ng tinapay noon! May nakakita na ba ng tinapay na itinapon kahit saan? Kapag may nakakita ng tinapay na nahulog, hihimasin nila ito at hahalikan. Ang mga nakaligtas sa okupasyon ay nakakakita ng isang pirasong tinapay na sobra at maingat itong inilalagay sa gilid. Ang iba naman, itinapon ang sobrang tinapay nila—hindi nila namamalayan kung gaano ito kahalaga. Hindi nila pinahahalagahan ang tinapay—itinapon nila ang buong tinapay sa basurahan. Binibiyayaan ng Diyos ang mga tao, ngunit karamihan ay hindi man lang nagsasabi, 'Kaluwalhatian sa Iyo, O Diyos,' bilang tugon. Ngayon, madaling nakukuha ng mga tao ang lahat, nang walang pagsisikap.

Malaking tulong sa tao ang kakulangan. Sa pamamagitan ng karanasan ng kakulangan sa isang bagay, sa pamamagitan ng pagkaagaw sa kanila ng isang bagay, nagiging posible para sa mga tao na kilalanin ang halaga ng kanilang nawala. At ang mga kusang-loob, maingat, at mapagkumbabang nagpapawalang-saysay sa kanilang sarili ng isang bagay alang sa pag-ibig ni Kristo ay nakakaranas ng espirituwal na kagalakan. Halimbawa, kung may magsabi: 'Maysakit si ganito't ganoon, kaya ngayon ay hindi ako iinom ng kahit tubig. Diyos ko, wala na akong magagawa pa kundi ito.' At kung gagawin ito ng isang tao, papawiin siya ng Diyos sa kanyang uhaw hindi ng tubig, kundi ng isang matamis at nakapreskong inumin — banal na aliw.

Ang mga nagdurusa ay nakararamdam ng malalim na pasasalamat kahit sa pinakasimpleng gawaing kabutihang-loob na ipinakita sa kanila. Samantalang ang pasaway na anak ng mayayamang magulang ay hindi kailanman nasisiyahan sa anumang bagay — kahit na tuparin pa ng kanyang ina at ama ang bawat pabigla-biglang nais niya. Maaaring mayroon ang ganitong anak ng lahat ng bagay ngunit n , pinahihirapan, nawawalan ng pasensya, at parang gusto nang sumabog sa galit. Samantalang ang ilang kapus-palad na bata ay nakararamdam ng labis na pasasalamat kahit sa pinakamalating na tulong na kanilang natanggap. Kung may mabait na taong magbabayad para sa kanilang paglalakbay patungong Bundok Athos, paano nila pinasasalamatan ang taong iyon at si Kristo! Ngunit sa maraming mayayamang bata, maririnig mong sasabihin: 'Nasa amin na ang lahat; bakit nga ba nasa amin na ang lahat?' Dahil wala silang kulang, nagrereklamo na lang sila sa halip na magpasalamat sa Diyos at tumulong sa mga mahihirap. Ito ang sukdulang kawalang-pagpapasalamat. Wala silang kulang sa materyal na bagay, at iyan ang dahilan kung bakit nararamdaman nilang may kawalan sa kanilang kalooban. Ibinibigay ng mga magulang sa kanilang mga anak ang lahat nang nakahain, at dahil dito, naghihimagsik ang mga anak laban sa kanila, umaalis sa bahay na may dalang bagahe lamang sa likod at naglilibot sa mundo. Binibigyan pa nga sila ng pera ng kanilang mga magulang para makatawag sa

bahay at sabihing ayos lang sila, pero hindi nila pinapansin ang mga hiling ng kanilang mga magulang. Pagkatapos ay nagsisimula nang maghanap ang mga magulang sa kanila. Isang binata ang mayroon ng lahat, pero wala sa mga iyon ang nagdala ng kasiyahan sa kanya. At dahil dito, para lang subukan, umalis siya sa bahay at natulog sa mga tren, kahit na galing siya sa mayamang pamilya. Samantalang kung nagkaroon siya ng trabaho at kumita sa pawis ng kanyang noo, magkakaroon ng kahulugan ang kanyang paggawa, at siya mismo ay makakahanap ng kapayapaan at magpapasalamat sa Diyos.

Sa ngayon, karamihan sa mga tao ay hindi nakakaranas ng kahirapan. Iyan mismo ang dahilan kung bakit sila kulang sa pagmamahal. Kung ang isang tao ay hindi pinagpapawisan ang sarili, hindi niya mapahahalagahan ang pagsisikap ng iba. Madali lang naman maghanap ng kahit anong trabaho, kumita ng pera, at saka maghanap ng kahirapan – ano'ng silbi niyan? Halimbawa, ang mga Swede, na tumatanggap ng benepisyo mula sa estado para sa lahat ng kanilang pangangailangan sa buhay at dahil dito ay hindi nagtatrabaho—[dahil sa katamaran] ay naglilibot-libot sa mga kalye. Nasasayang ang lahat ng kanilang paggawa; hindi sila payapa sa puso dahil naligaw sila sa espirituwal na landas. Gumugulong sila nang walang patutunguhan [sa buhay], tulad ng isang gulong na nahubad sa aksis nito na gumugulong sa kalsada — hanggang sa mahulog sila sa bangin.

Ang kasaganaan ng kaluwagan ay ginagawang walang silbi ang isang tao

Sa ngayon, nagsusumikap ang mga tao para sa kagandahan at nabibighani rito. Pinapakinabangan ito ng mga Europeo¹¹⁴ — patuloy silang nag-aayos gamit ang kanilang mga screwdriver, gumagawa ng bago — na maganda at diumano'y mas praktikal — upang hindi na kailangang kumilos pa ng kahit isang daliri ang mga tao. Noong araw, sa paggamit ng tradisyonal na kagamitan, talagang lumalakas ang mga tao. Ngunit pagkatapos magtrabaho gamit ang mga makina at gadget ngayon, kailangan mo nang magpatherapy at magpamasahe. Isipin mo nga – nagmamasahé na ngayon ang mga doktor! Ngayon, makikita mo ang mga karpintero na may tiyan na nakalawit sa pantalon nila! Pero nakakita ka na ba ng matabang karpintero noon? Paano nga ba magkakaroon ng tiyan ang karpintero na buong araw na nagpapakinis ng kahoy gamit ang plano?

Kapag sobra ang kaginhawahan, nagiging walang silbi ang isang tao. Nagiging tamad siya. Maaaring kayang ibalikta niya ang isang bagay gamit ang kamay, pero sasabihin niya: 'Hindi, mas mabuti pang pindutin ko na lang ang buton at hayaang magbalikta nang kusa!' Kapag nasanay ang isang tao sa madaling paraan ng paggawa ng mga bagay, gusto niyang maging madali ang lahat. Ang mga tao ngayon ay gusto nang magtrabaho nang kaunti hangga't maaari, pero kumita nang malaki. At kung makalusot sila nang hindi na kailangang magtrabaho, mas maganda pa! Nakapasok na rin ang ganitong kaisipan sa ating buhay-espirituwal — gusto nating maging banal nang hindi nagsisikap.

At ito nga ang dahilan kung bakit naging napakahina ng karamihan sa mga tao—dahil sa madali nilang pamumuhay. Kung magkakaroon ng digmaan, paano ito titiisin ng mga tao na sobrang inaruga? Noong nakaraan, ang mga tao, kahit papaano, ay matitibay at kayang tiisin ang kahirapan—kahit ang mga bata. Ngunit ngayon— puro bitamina B, C, at D, at mga limusina ng 'Mercedes' na lang— hindi na makabuhay ang mga tao nang wala ang mga iyon. Halimbawa, kunin mo ang anumang mahina na bata— pagkatapos ng lahat, kung magtatrabaho sila, lalakas ang kanilang mga kalamnan. Maraming magulang ang pumupunta at humihingi sa akin na ipanalangin ang kanilang mga anak, na nagsasabing ' ' na sila ay paralisado. Ngunit sa katotohanan, hindi naman sila paralisado; may kahinaan lang sila sa kanilang mga binti. Patuloy lang pinapakain ng mga magulang ang ganitong bata, habang nakaupo lang siya nang nakaupo. Ngunit habang mas matagal siyang nakaupo, mas lalo pang nanghihina ang kanyang mga binti. At saka inilalagay ng mga magulang ang bata sa wheelchair at tinatanong ako: 'Ipagdasal mo kami,

¹¹⁴ Kapag pinag-uusapan ang mga Europeo at ang Kanluran, hindi binabatikos ng Nakatatanda ang mga tao sa Amerika at Kanlurang Europa, kundi hinahangad niyang batikusin ang diwang walang Diyos at rasyonalista na nangingibabaw sa mga bansang iyon.

paralisado ang anak ko.' Ngunit sino nga ba ang talagang paralisado — ang bata o ang mga magulang? Pinapayuhan ko ang mga ganitong magulang na pakainin ang kanilang anak ng magaang pagkain na hindi nagpapataas ng timbang, at hikayatin silang maglakad nang dahan-dahan. Unti-unti, pumapayat ang mga batang ito, nagiging mas natural ang kanilang mga galaw, at pagkatapos, sa hindi mo namamalayan, nakakapaglaro na sila ng football! Tungkol naman sa mga batang tunay na paralisado, na hindi natin matutulungan sa makataong paraan, tutulungan sila ng Diyos. May isang batang lalaki sa Konitsa na napaka-abalang at nasugatan ng landmine. Ang kanyang binti ay sobrang baluktot kaya hindi niya ito matuwid. Gayunpaman, hindi siya naging mas kalmado dahil sa kapansanang ito. Dahil sa kanyang pagiging masigla, patuloy niyang iginigigalo ang kanyang pilay na binti; naunat ang mga litid, at naging malusog ang kanyang binti. At kalaunan ay sumali pa siya sa mga partisano sa yunit ni Zervas.¹¹⁵

At nang baluktutin ng iskiyatika ang aking binti,¹¹⁶ nagdasal ako gamit ang aking rosaryo, dahan-dahang naglalakad pasulong at paatras, at tumibay ang aking binti. Madalas na nakabubuti ang paggalaw. Kung magkasakit ako at makalipas ang dalawa o tatlong araw ay hindi pa rin mawala ang sakit, kaya hindi na ako makagalaw, saka ko hinihiling sa Diyos: "Diyos ko, tulungan mo lang akong makabangon nang kaunti at makagalaw mula sa kinaroroonan ko, at saka ako makakayanan ko na. Pupunta ako at maghihiwa ng kahoy." Kung mananatili akong nakahiga, lalo lang akong sasama ang pakiramdam. Kaya pinipilit kong maglakas-loob at, kahit na sipon lang, pinipilit kong bumangon at maghihiwa ng kahoy. Nakasuot ako ng makakapal na damit, pinapawis ko ang sarili, at lumalabas ang buong sipon. Akala mo ba hindi ko alam na mas komportable ang nakahiga sa kama! Pero pinipilit kong bumangon at—sino ang nakakaalam kung saan napupunta ang lahat ng iyon! Kapag may mga bisita ako, alam ko nang maaga na kapag umupo ako sa tuhod ng puno, manhid ang buong katawan ko. Siyempre, puwede naman akong maglatag ng banig sa burol ng puno, pero kailangan ko ring maglatag para sa iba, at saan ko naman kukuha ng ganoong karaming banig? Kaya naman, tuwing gabi, gumugugol ako ng isang oras sa pag-ikot-ikot at pagdarasal ng rosaryo. Pagkatapos, iniunat ko muna ang mga paa ko nang sandali para hindi mag-ipon ang dugo doon — may problema rin ako diyan. Kung hahayaan ko ang sarili ko, kakailanganin kong alagaan. Samantalang ngayon, kabaligtaran, ako'y naglilingkod sa iba. Nauunawaan mo ba ang ibig kong sabihin? Kaya huwag mag-eejoy ang sinuman sa paghiga sa kama; walang kapakinabangan doon.

— Geronda, nakasasama ba sa isang tao ang mga kaluwagan at pisikal na ginhawa sa lahat ng pagkakataon?

— Minsan ay kailangan ang mga ito. Halimbawa, kung masakit ang pakiramdam mo — huwag kang umupo sa tabla, kundi sa isang bagay na malambot. Pero ang 'malambot' ay hindi nangangahulugang velvet. Ilagay mo lang ang isang simpleng piraso ng tela sa ilalim. Ngunit kung may tapang ka, huwag kang maglagay ng kahit ano sa ilalim.

— Geronda, may mga taong sinasabing: 'Matigas siyang matandang tao.'

— Oo, may mga ganoong tao. Sa Bundok Athos, hindi kalayuan sa aking kaliva, naninirahan ang isang mongheng taga-Cyprus — si Elder Joseph, na orihinal na mula sa Karpasia.¹¹⁷ Si Elder ay isang daan at anim na taong gulang,¹¹⁸ at inaalagaan ang sarili. Makikita mo ba ang ganoong bagay sa sekular na mundo ngayon? Ang ilan sa mga retirado ngayon ay hindi na nga makalakad; humihina ang kanilang mga binti, at dahil sa palagiang pag-upo ay nagiging maluwa ang kanilang katawan at wala nang silbi.

¹¹⁵ Napoleon Zervas (1891–1957) – pinuno ng kilusang anti-pasistang 'National Greek Democratic Union', na lumaban laban sa mga Nazi sa Epirus at sa ilang iba pang rehiyon ng Gresya. – *Tala ng tagasalin*.

¹¹⁶ Pamamaga ng nerbiyos ng iskiatika. – *Tala ng tagasalin*.

¹¹⁷ Isang bayan sa Cyprus. – *Tala ng tagasalin*.

¹¹⁸ Noong Nobyembre 1990

Ngunit kung mapapanatiling abala sila sa anumang uri ng gawain, makakakuha sila ng napakalaking benepisyong mula rito. Noong isang beses, dinala si Nakatatandang Joseph sa Monasteryo ng Vatopedi. Hinugasan nila lahat ng kanyang damit, binuhusan siya ng paliligo, at binaha siya ng pag-aalaga. Ngunit sinabi niya sa kanila: 'Pagkarating ko rito, nagkasakit ako. At lahat ng ito ay dahil sa inyo. Ibalik ninyo ako sa aking hermitage para mamatay.' Wala nang ibang magawa; kinailangan nilang ibalik siya. Isang araw, dinalaw ko siya. 'Kung ganoon,' sabi ko, 'narinig kong lumipat ka sa monasteryo.' 'Oo,' sagot niya, 'tama ka. Dumating sila nang sasakyan, dinala ako sa Vatopedi, hinugasan, nilinis, inalagaan ako, pero nagkasakit ako at sinabi ko sa kanila: "Ibalik ninyo ako." Pagbalik ko pa lang, gumaling na agad ako!' Hindi na niya makita ang sarili niya, pero gumagawa siya ng mga rosaryo. Noong isang beses, pinadalaan ko siya ng bihon, at nag-offend pa siya: "Talaga bang inakala ni Elder Paisios na tubercular ako para padalhan pa ako ng bihon?" Isipin mo nga — kumakain siya ng beans, broad beans, at iba pa — napakaganda ng kanyang kalusugan na akala mo'y binata pa siya. Naglalakad siya gamit ang dalawang tungkod, at nakakalikom pa nga siya ng mga halamang-gamot na kanyang pinakukuluan at kinakain. Nagtatanim siya ng sibuyas sa kanyang gulayan! Siya mismo ang nagdadala ng tubig para labhan ang kanyang damit at banlawan ang kanyang buhok! At saka siya rin ang nagdaraos ng banal na paglilingkod, siya mismo ang nagbabasa ng Awit, sinusunod ang kanyang panuntunang monastiko, at nananalangin ng Panalangin kay Hesus. Kumuha siya ng dalawang bubonisador para muling takpan ang bubong at, hawak ang kanyang mga baston, umakyat sa hagdan para tingnan kung ano na ang kanilang ginagawa. "Bumaba ka na," sabi sa kanya ng mga bubonisador. 'Hindi puwede,' ang sagot niya, 'aakyat ako para silipin kung paano ninyo tinatapal ang bubong.' Siyempre, labis siyang naghihirap. Pero alam mo ba kung anong tuwa ang nararamdaman niya? Ang puso niya ay lumilipad na parang ibon! Lihim namang kinukuha ng ibang monghe ang mga damit niya at hinuhugasan. Minsan tinanong ko siya, "Ano ang ginagawa ninyo sa inyong mga kasuotan?" "Naku," sabi niya, "madalas nila itong dinadala para labhan—nang hindi ko nalalaman. Pero nilalabhan ko rin naman ito nang mag-isa: inilalagay ko sa palanggana, binubuhusan ng tubig, at saka pinipalo nang todo gamit ang 'wedge' sa ibabaw!"¹¹⁹ Pagkalipas ng ilang araw, lumalabas ang mga ito na parang bago!" Tingnan mo ang tiwalang mayroon siya sa Diyos! Ang iba ay mayroon sa lahat ng kanilang ninanais, ngunit kasabay nito ay pinahihirapan sila ng takot at iba pa. Siya naman ay nagkasakit dahil sa pag-aalala, ngunit nang siya ay naiwan sa kapayapaan, siya ay gumaling.

Ang madaling buhay ay walang silbi sa tao. Ang ginhawa ay walang lugar para sa isang monghe; ang kaginhawahan ay nagdadala ng kahihiyan sa disyerto. Maaaring napa-lambing ka ng iyong dating buhay, ngunit kung malusog ka, kailangan mong patibayin ang iyong sarili. Kung hindi, hindi ka tunay na monghe.

Kabanata 3.

Tungkol sa pangangailangang pasimplehin ang buhay, upang mapalaya ang sarili mula sa pagkabahala ng isip

Ang tagumpay sa mundo ay nagdudulot ng pang-mundong pagkabahala sa kaluluwa

Habang mas lumalayo ang mga tao sa natural at payak na pamumuhay at umuunlad sa karangyaan, lalo pang lumalaki ang kanilang panloob na pagkabalisa.

At dahil lalo silang lumalayo sa Diyos, hindi sila makakita ng kapayapaan kahit saan. Kaya't umiikot ang mga tao nang walang tigil—tulad ng sinturon ng makina sa paligid ng 'baliw na gulong'.¹²⁰

¹¹⁹ Tinutukoy ni Elder Joseph ang sabon panghugas na 'CLEAN'.

Umuikot na rin sila sa paligid ng Buwan, dahil hindi na kayang pigilan ng buong Daigdig ang kanilang matinding kawalan ng kapayapaan.

Ang kaginhawaan at tagumpay sa mundo ay nagdudulot ng pang-mundong pagkabalisa sa kaluluwa. Ang panlabas na edukasyon, kasabay ng panloob na pagkabalisa, ay nagtutulak sa daan-daang tao araw-araw—kahit sa mga batang nawalan ng kapanatagan ng isip—patungo sa psychoanalysis at sa mga psychiatrist. Patuloy na dumarami ang mga ospital na pangkaisipan na itinatayo, at mas maraming pagsasanay ang inihahandog para sa mga psychiatrist, samantalang marami sa kanila ang hindi naniniwala sa Diyos at hindi kinikilala ang pag-iral ng kaluluwa. Paano nga ba makakatulong ang mga taong ito—na punong-puno ng panloob na pagkabahala—sa ibang kaluluwa? Paano nga ba tunay na makakatagpo ng kaaliwan ang isang taong hindi naniniwala sa Diyos at sa tunay, walang hanggang buhay pagkatapos ng kamatayan? Kung mauunawaan ng isang tao ang pinakamalalim na kahulugan ng tunay na buhay, mawawala ang lahat ng pagkabahala sa kanyang kaluluwa, darating sa kanya ang banal na kaaliwan, at siya ay gagaling. Kung babasahin nang malakas sa mga pasyente sa isang ospital pangkaisipan ang mga sinulat ni Abba Isaac na taga-Syria, ang mga pasyenteng naniniwala sa Diyos ay gagaling, sapagkat mabubunyag sa kanila ang pinakamalalim na kahulugan ng buhay.

Sa anumang halaga — sa tulong ng mga pampakalma at iba't ibang gawi tulad ng yoga — nagsusumikap ang mga tao na makahanap ng kapayapaan, ngunit hindi nila hinahanap ang tunay na kapayapaan na dumarating sa mga nagpapakumbaba at nagdadala sa kanila ng banal na aliw. Isipin mo nga kung paano pinahihirapan ang lahat ng turistang ito na nagmumula sa ibang bansa—sa ilalim ng matinding sikat ng araw, sa init at alikabok, sa gitna ng ingay at gulo, na naglilibot sa mga kalye! Anong bigat, anong panloob na pagkabalisa ang sumasakop at nagpapahirap sa kanilang mga kaluluwa, kung itinuturing nilang pahinga ang lahat ng kanilang kailangang tiisin! Gaano kaya kabigat ang kanilang 'ego' sa mga kaluluwa ng mga taong ito, dahil inakala nilang nagpapahinga sila habang dinaranas ang ganoong pagdurusa!

¹²¹Kung makakita tayo ng isang taong nagdurusa sa matinding paghihirap ng isip, pagkabagabag at kalungkutan, sa kabila ng pagkakaroon ng lahat ng kanilang minimithi, dapat nating maunawaan na wala silang Diyos. Pagkatapos ng lahat, nagdurusa rin ang mga tao dahil sa kanilang kayamanan. Sapagkat iniwan sila ng mga materyal na pag-aari na may pakiramdam na walang laman sa loob, at lalo pa silang nagdurusa. Kilala ko ang mga taong ganon — mayroon silang lahat, ngunit wala silang anak at pinahihirapan sila. Pabigat sa kanila ang matulog, pabigat ang lumakad; ano man ang gawin nila ay nagpapahirap sa kanila. "Kung ganon," sabi ko sa isa sa kanila, "dahil may libreng oras ka, itaguyod mo ang iyong buhay-espiritwal. Magdasal ka, basahin mo ang Ebanghelyo." — "Hindi ko kaya." — "Kung ganon, gumawa ka ng mabuti — pumunta ka sa ospital, dalawin mo ang may sakit." — "Bakit ako pupunta roon," sabi niya, "at anong silbi nito?" — "Kung ganon, tumulong ka na lang sa isang dukhang kaluluwa sa kapitbahayan." — "Hindi — hindi rin iyon para sa akin." Ang magkaroon ng libreng oras, ilang bahay, lahat ng kaluwagan sa buhay, at gayon pa man ay pagdurusa! At alam mo ba kung ilang tao ang katulad niya? Naroon sila, pinahihirapan ang sarili—hanggang sa sila'y mabaliw. Nakakatakot iyan! At ang pinakamatindi ang paghihirap at pinakadismayado sa lahat ay yaong hindi nagtatrabaho, kundi nabubuhay sa kita ng kanilang ari-arian. Ang mga nagtatrabaho man lang ay medyo mas magaan ang buhay.

¹²⁰ Noong unang panahon sa pagmamanupaktura, ang 'mad wheel' ay terminong ginagamit para sa isang gulong na hindi gumagana na kinakabit ng drive belt upang ihinto ang makina nang hindi pinapatay ang motor.

¹²¹ Ang Mga Oras (Unang, Ikatlo, Ika-anim, Ikasiyam) – isang hiwalay na maikling serbisyong liturhikal na bahagi ng pang-araw-araw na siklong liturhikal. – *Tala ng tagasalin*.

Ang buhay ngayon, kasama ang walang tigil na karera ng paghabol sa pera, ay isang buhay na impyerno

Palaging nagmamadali at nagmamadali ang mga tao papunta sa kung saan. Sa ganitong oras kailangan nilang nasa isang lugar, sa ibang oras sa iba, tapos sa pangatlo... Para masiguro na hindi nila makalimutan ang dapat nilang gawin, napipilitan silang isulat lahat ito. Buti na lang at sa gitna ng lahat ng pagmamadali at kaguluhang ito, hindi pa nila nakakalimutan ang sarili nilang pangalan! Hindi pa nga nila kilala ang kanilang sarili. At paano nga ba nila makikilala ang kanilang sarili – makikita mo ba talaga ang iyong repleksyon sa maruming tubig na parang salamin? Patawarin sana ako ng Diyos, ngunit ang mundo ay naging isang tunay na kulungan ng mga baliw. Hindi iniisip ng mga tao ang ibang uri ng buhay – naghahangad lamang sila ng mas maraming materyal na pag-aari. At iyan ang dahilan kung bakit hindi sila makahanap ng kapayapaan at patuloy silang nagmamadali papunta sa iba't ibang lugar.

Sa kabutihang-palad, mayroon pang ibang uri ng buhay. Ginawa ng mga tao ang kanilang pamumuhay sa lupa na kung manirahan sila rito magpakailanman, ay wala nang mas malaking paghihirap pa kaysa rito. Kung, dala ang pagkabahalang ito sa kanilang mga puso, mabuhay sila nang walong daang taon o siyam na raang taon — gaya ng sa panahon ni Noah,¹²² — magiging isang mahabang paghihirap na parang impyerno ang kanilang buhay. Noong mga araw na iyon, payak ang pamumuhay ng mga tao. At napakahaba ng kanilang buhay upang mapangalagaan ang Tradisyon. Ngunit ngayon, inilalarawan sa Salmo ang nangyayari: *'Ang bilang ng aming mga araw ay pitumpung taon, o walumpung taon kung kami'y malakas; subalit ang kanilang pagod at karamdaman ay pasanin lamang.'*¹²³ At ang pitumpung taon ay sapat na lamang para palakihin ang mga anak hanggang maging malaya — akmang-akma ito.

Noong isang beses, pumasok sa kubo ko ang isang doktor mula sa Amerika. Ikinuwento niya sa akin ang buhay doon. Ang mga tao roon ay naging parang makina—inilalaan nila ang buong araw sa trabaho. Kailangang magkaroon ng sariling kotse ang bawat miyembro ng pamilya. Bukod pa rito, para masiguro ang ginhawa ng lahat sa bahay, dapat may apat na telebisyon. Kaya sige, pagodin mo ang sarili hanggang buto, kumita ng maraming pera, para lang sa huli ay sabihin mong mayaman ka at masaya. Pero ano ba ang kinalaman nito sa kaligayahan? Ang ganoong buhay, na puno ng pagkabahala at walang katapusang karera, ay hindi kaligayahan kundi impiyernong paghihirap. Bakit mo gugustuhin ang buhay na puno ng ganoong pagkabahala? Hindi ko nais ang ganoong buhay, kahit pa nakatakda ang buong mundo na mabuhay nang ganoon. Kung sasabihin ng Diyos sa mga taong ito: 'Hindi ko kayo parurusahan sa buhay na tinatahak ninyo, ngunit hahayaan ko kayong mabuhay nang ganito magpakailanman,' magiging malaking paghihirap iyon para sa akin.

Kaya maraming hindi na makatiis sa buhay sa ganoong kalagayan ang umaalis sa mga lungsod at naglalakbay nang walang direksyon o layunin — para lang makatakas. Nagbubuo sila ng mga grupo at naninirahan sa gubat — ang ilan ay nakatuon sa pisikal na pag-eehersisyo, ang iba naman sa iba pang bagay. Sinabi sa akin na ang ilan sa kanila ay tumatakbo, habang ang iba naman ay patungo sa mga bundok at umaakyat sa taas na 6,000 metro. Una nilang pinipigil ang hininga, pagkatapos ay humihinga nang normal sandali, saka muling humihinga nang malalim... Gagawa sila ng ganoong kalokohan! Ipinapakita nito na may mabigat na pasanin ng pagkabahala sa kanilang mga puso, at hinahanap ng kanilang mga puso ang isang uri ng labasan. Sinabi ko sa isang ganoong tao: 'Nagtutukod ka ng hukay, pinapalalim mo pa ito nang paulit-ulit, saka namamangha ka sa hukay na ito at sa lalim nito, at pagkatapos... nahuhulog ka rito at bumabagsak nang malalim. Samantalang tayo [ay hindi basta-basta naghuhukay ng butas, kundi] nagmimina ng minahan at naghahanap ng mga mineral. May kahulugan

¹²² Tingnan ang Genesis 5.

¹²³ Awit 89:10.

ang ating pag-aascetismo, sapagkat ito ay isinasagawa para sa kapakanan ng isang bagay na mas mataas."

Ang pagkabalisa ng kaluluwa ay nagmumula sa demonyo

— Geronda, ang mga layko na namumuhay nang espiritwal ay napapagod sa trabaho at, pag-uwi sa gabi, ay wala nang lakas para gampanan ang Vespers. At nagdudulot ito sa kanila ng pagkabahala.

— Kung makakauwi sila nang hatinggabi at pagod na, hindi nila dapat pilitin ang kanilang sarili nang may pagkabahala sa isip. Dapat laging sabihin sa sarili nang may pagmamahal: 'Kung hindi mo mabasa nang buo ang Panalangin sa Hapon, basahin mo ang kalahati o isang katlo.' At sa susunod, dapat subukan na huwag masyadong pagodin ang sarili sa araw. Dapat magsikap nang buong makakaya nang may pag-ibig at magtiwala sa Diyos sa lahat ng bagay. At gagawin ng Diyos ang Kanyang gawain. Dapat laging malapit sa Diyos ang isipan. Ito ang pinakamabuting gawa sa lahat.

— Geronda, anong halaga ang mayroon ang labis na pag-aascetismo sa mata ng Diyos?

— Kung ito ay isinasagawa nang may pag-ibig, ang tao at ang Diyos ay parehong nagagalak — ang Diyos sa Kanyang mapagmahal na anak. Kung pinapahirapan ng isang tao ang sarili dahil sa pag-ibig, nagbubuhos ito ng pulot sa kanyang puso. Ngunit kung pinapahirapan nila ang sarili dahil sa makasarili, nagdudulot ito ng paghihirap sa kanila. Isang tao, na nagsagawa ng pag-aascetismo dahil sa makasarili at pinahirapan ang sarili habang nag-aalala ang kanyang espiritu, minsan ay nagsabi: 'O Kristong akin! Ang pintuan na Ginawa Mo ay masyadong makitid! Hindi ako makadaan sa mga ito.' Ngunit kung isinagawa niya ang kanyang pag-aascetismo nang may kababaang-loob, hindi sana naging masyadong makitid ang mga pintuang ito para sa kanya. Ang mga nagsasagawa ng pag-aayuno, pananabik at iba pang gawaing ascetiko dahil sa makasarili ay pinahihirapan ang kanilang sarili nang walang anumang espiritwal na pakinabang, sapagkat pinapalo nila ang hangin sa halip na ang mga demonyo. Sa halip na itaboy ang mga tukso ng demonyo, tinatanggap pa nila ang mga ito nang mas marami at—bunga nito—nakararanas sila ng maraming kahirapan sa kanilang pag-aascetismo, na para bang nalulunod sila sa panloob na kaguluhan. Samantalang para sa mga nagsasagawa ng pag-aascetismo nang taimtim, na may malaking pagpapakumbaba at malaking tiwala sa Diyos, nagagalak ang kanilang mga puso at napapataas ang kanilang mga kaluluwa.

Ang buhay-espiritwal ay nangangailangan ng pansin. Kapag ang mga taong espiritwal ay gumagawa ng anumang bagay dahil sa kayabangan, naiwan silang may kawalan sa kanilang mga kaluluwa. Hindi napupuno ang kanilang mga puso, at hindi rin sila napapataas ng loob. Habang mas lalo nilang pinapalubos ang kanilang kayabangan, mas lalong lumalaki ang kanilang panloob na kawalan, at mas labis silang nagdurusa. Kung saan may pagkabahala sa isip at kawalan ng pag-asa, doon may demonyong espiritwal na buhay. Huwag mong hayaang magulo ang iyong kaluluwa ng anumang bagay. Ang pagkabahala sa isip ay nagmumula sa demonyo. Kapag nakita mo ang pagkabahala sa isip, alamin mong ginugulo iyon ng demonyo gamit ang kanyang buntot. Ang diyablo ay hindi pumipigil sa ating daraanan. Kung ang isang tao ay may hilig sa isang bagay, hihikayatin siya ng diyablo sa ganoong direksyon, upang siya ay mapagod at mailigaw. Halimbawa, ginagawang labis na sensitibo ang isang sensitibong tao. Kung ang isang asketiko ay may hilig na magpatirapa, hihikayatin din siya ng diyablo sa mga pagyuko na lampas sa kanyang makakaya. At kung limitado ang iyong lakas, unang-una'y may nararamdamang kaba, dahil napagtatanto mong hindi sapat ang iyong lakas. Pagkatapos ay dinadala ka ng diyablo sa kalagayang may matinding pagkabagabag sa isip, na may bahagyang—sa simula—pakiramdam ng paghihikayat, at saka lalo niyang pinapalala ang kalagayang ito nang paunti-unti... Naalala ko ang simula ng aking buhay monghe. Sa isang panahon, sa sandaling nahiga ako para matulog, sinasabi sa akin ng tukso: 'Ano, natutulog ka? Bumangon ka! Maraming tao ang naghihirap, marami ang nangangailangan ng tulong!...' Babangon ako at luluhod—hangga't makakaya ko. Pagkahiga ko uli,

uulitin na naman niya: 'Naghihirap ang mga tao, at natutulog ka? Tumayo ka!' — at bumabangon ako muli. Naging ganito hanggang sa minsan kong sinabi: "Ah, kay bait sana kung matanggal ang mga paa ko! Mayroon na akong matibay na dahilan para hindi magpatirapa." Noong isang Kwaresma, habang hinaharap ko ang ganitong tukso, halos hindi ko na ito matiis dahil gusto kong ipataw sa sarili ko ang higit na paghihirap kaysa sa kaya kong tiisin.

Kung, habang nagsasagawa tayo ng pag-aascetismo, nararamdaman natin ang panloob na paghihirap, dapat nating maunawaan na hindi natin ito isinasagawa ayon sa paraan ng Diyos. Ang Diyos ay hindi isang tirano na naghahangad na pigilan tayo. Dapat magsagawa ang bawat tao ng pag-aascetismo nang may pag-ibig, alinsunod sa kanilang sariling lakas. Dapat nating linangin ang pag-ibig sa ating sarili upang lumago ang ating pag-ibig sa Diyos. Nanghihikayat ang pag-ibig na iyon sa isang tao na magsikap sa pagtitimpi, at ang kanyang pagtitimpi mismo—gaya ng pagyukyod, pag-aayuno, at iba pa—ay hindi hihigit sa pagbuhos ng kanyang pag-ibig. At doon, susulong siya nang may tapang sa espirituwal.

Kaya naman, hindi kailangang magsikap nang may masamang pedanterya, upang sa huli ay malunod ang sarili sa espirituwal na pagkabahala habang pinipigilan ang mga saloobin. Dapat gawing simple ang pakikibaka at ilagay ang pag-asa sa Kristo, hindi sa sarili. Ang Kristo ang buong pag-ibig, buong kabutihan, buong aliw. Hindi Niya kailanman pinapahirapan nang husto ang isang tao. May saganang espirituwal na oksiheno Siya—ang Banal na aliw. Ang banayad na espirituwal na paggawa ay isang bagay, ngunit ang masakit na eskolastisismo, na sa pamamagitan ng hindi matalinong pagpipilit na magsagawa ng mga panlabas na kabayanihan, ay pinapahirapan ang isang tao ng mental na paghihirap at pinaghiwa-hiwalay ang kanilang isipan sa sakit, ay ibang usapin.

— Geronda, paano kung ang isang tao ay likas na mabigat mag-isip at parang sasabog ang kanyang ulo sa dami ng iniisip? Paano niya dapat lapitan ang isang partikular na problema upang hindi siya mapagod?

— Kung kumikilos nang payak ang isang tao, hindi sila mapapagod. Ngunit kapag kahit kaunting pagkamakasari lang ang pumasok, natatakot silang baka magkamali, kaya pinipilit nila ang sarili at napapagod. Kahit pa nga magkamali sila — aba, mapagalitan lang sila nang kaunti; walang masama doon. Ang kalagayan ng pag-iisip na tinatanong mo ay maaaring may katwiran, halimbawa, sa kaso ng isang hukom na palaging nahaharap sa mga komplikadong kaso, natatakot na baka maglabas ng hindi makatarungang hatol at magdulot ng parusa sa mga inosenteng tao. Sa buhay-espirituwal naman, nagkakaroon ng sakit ng ulo kapag ang isang tao na may katungkulan ay hindi alam kung paano kikilos, dahil kailangan niyang gumawa ng desisyon na makakasama sa iba sa anumang paraan, ngunit kung hindi niya gagawin ang desisyong iyon, magiging hindi makatarungan ito sa ibang tao. Ang budhi ng ganitong tao ay laging nasa tensiyon. Ganoon talaga, kapatid. Tungkol sa iyo, mag-ingat kang magpagal sa espirituwal—hindi sa isip, kundi sa puso. At huwag kang magsimula ng anumang espirituwal na pagsisikap nang walang mapagkumbabang pagtitiwala sa Diyos. Kung hindi, mag-aalala ka, mapapagod ka sa pag-iisip, at hindi ka magiging mabuti sa iyong kaluluwa. Ang panloob na kawalan ng kapayapaan ay karaniwang nagmumula sa kawalang-paniwala, ngunit maaari ring maranasan ang ganitong kalagayan dahil sa kayabangan.

Ang pagiging payak ay malaking tulong sa buhay monghe

— ...Nakikita mo ba kung gaano ka-komportable ang iyong sala dahil sa mga simpleng kulay-abo na kumot na iyon? Ngayon, medyo kamukha na ito ng isang monasteryo.

— Geronda, paano malalaman ng isang monghe kung ano ang angkop para sa isang monasteryo at kung ano ang hindi?

— Dapat munang simulan sa pagtatanong sa sarili ng sumusunod na tanong: 'Sino ako, at ano ang aking mga tungkulin sa buhay na aking tinatahak?' Ang khaki ay angkop sa hukbo. Ang itim ay angkop sa monasteryo. Kung ang hukbo ay magbibihis ng itim, at ang mga monasteryo ay magbibihis ng camouflage, hindi ito babagay sa alinman sa hukbo o sa buhay monghe. Maiisip mo ba kung magpapalit ka ngayon ng puting amerikana, katulad ng mga nars? Nars ka pa rin ba o hindi na? Aba, ganoon pala... At paano kung magsuot ng itim na kasuotan ang mga nars, para lang idulot ang paghihikayat sa mga pasyente sa kanilang mismong anyo! 'Mukhang,' sasabihin ng mga pasyente, 'bilang na ang aming mga araw, pero hindi lang nila sinasabi nang direkta.' Nakikita ninyo, hindi angkop ang ganoong pagpapalit ng kasuotan. Gagawin ba talaga natin ang ganoong bagay? Maaaring tunay na maganda ang isang bagay, ngunit hindi ito angkop sa buhay monghe. Halimbawa, ang velvet ay isang magandang tela, ngunit kung susulud ako ng kasokeng gawa sa velvet, magiging insulto ito kaysa karangalan. Huwag gumamit ng anumang pula o makulay sa monasteryo. Hindi ito angkop.

— Kung ganoon, Geronda, tila dapat walang kulay at walang lasa ang lahat.

— Iyon nga ang sandali kung kailan lilitaw ang espirituwal na panlasa! Gayunpaman, kailangang maunawaan ito. Hindi pa natutuklasan ng mga tao ang ligayang hatid ng pagiging payak. Sa aking kaliva, binabasa ko ng tubig ang walis at pinapawi ang mga sapot ng gagamba na itim na itim sa uling sa mga sulok. At isang beses ko lang ito ginagawa sa isang taon. Hindi mo aakalain kung gaano kaganda ang mga guhit na itim at puti na iniwan ng basang walis sa kisame! Tunay na mga disenyo! Kapag nakikita ng mga tao ang kisame ko, inakala nilang sinadya kong pinturahan ito nang ganoon! At alam mo kung gaano kasayang idudulot nito sa akin!

May kilala akong mga monghe na ang kaligayahan ay hindi nasa buhay na espirituwal, kundi sa mga bagay na makamundo. Hindi nila naranasan ang tuwang hatid ng pagiging payak. Ang pagiging payak ay malaking tulong sa buhay monghe. Dapat ang isang monghe ay mayroon lamang ng mga bagay na kailangan niya at ang angkop sa kanya. Hayaan niyang limitahan ang sarili sa mga bagay na magpapagaan lamang ng kanyang buhay, at huwag maghangad pa — para sa mga bagay na makamundo. Halimbawa, sapat na ang kumot ng isang sundalo para labanan ang lamig — hindi naman talaga kailangan ang kumot na may lais o makulay. Sa ganitong paraan, nagkakaroon ng kasimplehan at espirituwal na tapang.

Sa pamamagitan ng pagbibigay sa isang monghe ng maraming pag-aari, sinisira mo siya. Samantalang kung ang isang tao ay nagpapalaya sa sarili mula sa [sobrang] pag-aari, ibinabalik nito ang kanyang lakas. At kung ang isang monghe ay nagtitipon ng pag-aari para sa sarili, sinisira niya ang sarili. Kapag may nagpapadala sa akin ng mga bagay, nararamdaman kong pabigat ang mga ito at gusto ko nang mawala sa akin. Ang pagkakaroon ng anumang labis sa aking selda ay pakiramdam ko'y suot ko ang isang kamiseta na masyadong maliit para sa akin. At kung wala akong mapapuntahan para ibigay ang mga ito, sa palagay ko mas mabuting itapon na lang. Ngunit sa sandaling maibigay ko na ang mga ito, nararamdaman ko ang ginhawa at kalayaan. Noong isang beses, may isang kakilala na dumalaw sa akin at sinabi: 'Geronda, binigay sa akin ni ganito-ganito ang mga ito para ipasa sa iyo. At pinakiusapan ka rin niya na ipagdasal na mawala sa kanya ang kanyang pagkabahala.' — "Para iiwan siya nito at darating sa akin?" ang sagot ko. "Mas mabuti pang ibalik mo na lang ang mga bagay na ito at umalis ka na. Matanda na ako ngayon: ang pagpunta-punta sa mga bahay ng tao at pamimigay ng regalo ay lampas na sa aking makakaya."¹²⁴

Ang lahat ng mga kaginhawahan na tinatamasa ng mga tao ay walang silbi sa isang monghe; sa kabaligtaran, pinapailalim nila siya. Dapat magsikap ang isang monghe na bawasan ang kanyang mga pangangailangan at gawing simple ang kanyang buhay; kung hindi, hindi siya kailanman magiging malaya. Ang kalinisan ay isang bagay, ngunit ang labis na pampanganda ay ibang usapin. Kung gagamit

¹²⁴ Pinamimigay ni Nakatatandang Paisios ang mga bagay na dinadala sa kanya sa ibang mga monghe na nangangailangan nito.

ka ng iisang bagay para sa maraming gamit, malaking tulong ito sa pagpigil sa iyong mga pagnanasa. Sa Bundok Sinai, isang lata lang ang gamit ko — ginamit ko ito para sa tsaa at porridge. At ano sa palagay mo ang tunay na kailangan ng tao para mabuhay? Noong araw, ang mga tao sa disyerto ay nabubuhay lang sa mga dates. Hindi sila nagsindi ng apoy o nangangailangan ng panggatong. Kakatapos ko lang kunin ang isang lata ng gatas na kondensada, pinutol ko ang takip at nilagyan ng parang hawakan. Mas masarap gumawa ng kape o tsaa sa ganoong lata kaysa sa lahat ng mga pitsel ng kape! Ipapatak mo lang ito sa burner at agad na kumukulo ang tubig. Pagkatapos ng lahat, pag uminit na ang takure ng kape, nauubos mo na ang maraming alkohol. Pero kung ilalagay mo sa ilalim ng lata ang bulak na binabad sa alkohol, ayon na: handa na ang kape. Wala rin akong lampara. Ginugugol ko ang gabi sa liwanag ng kandila.

Sa pangkalahatan, malaking tulong ang pagiging payak. Panatilihin mong payak at matibay ang iyong mga pag-aari. Kahit ang mga karaniwang tao ay iginagalang ang lahat ng payak at mapagkumbabang bagay. At malaking tulong ang lahat ng ito sa isang monghe. Tinutulungan tayo ng mga ito na maalala ang kahirapan, pagdurusa, at ang buhay monghe. Nang bumisita si Haring George sa Great Lavra sa Bundok Athos,¹²⁵, nakakita ang mga ama ng pilak na bandeha at inihain nila rito ang kanyang meryenda. Ngunit nang makita ng hari ang bandeha, sinabi niya: 'Inaasahan kong iba ang makukuha ko mula sa inyo—isang bandehang gawa sa kahoy. Sawâ na ako sa mga mamahaling bandehang ganoon.'

Hindi mo pa natitikman ang tamis ng pagiging payak. Ang pagiging payak ay nagbabalik ng lakas ng isang tao. Tingnan mo kung anong kahanga-hangang sabitan ng amerikana ang maaari mong gawin mula sa isang bobbin ng sinulid. Napakapraktikal nito. At gayon pa man, nahihirapan kang isabit ang iyong kasóko sa maliit at maluyang pako na iyon. Kapag nagsimulang bumalag ang palitada, sa tuwing tatanggalin mo ang kasóko sa pako, kailangan mo pa itong yugyugin at punasan. Bakit hindi ka na lang magpako ng ilang malalaking pako sa pader? Mas magiging maginhawa iyon para sa iyo.

Isang pader na ganoon—at wala ni isang pako! O kaya naman ay baka maglagay ka ng kahoy na coat rack. Pero kailangan mo pa itong kuskusin at hipan para matanggal ang alikabok. Kailangan mong gawing simple ang mga bagay at magtipid ng oras, pero sa halip ay sinasayang mo ito. Nagsusumikap kang maging perpekto at pinapahirap mo ang buhay mo. Pagsikapan ang kasakdalan sa buhay na espirituwal. Iukol ang iyong buong potensyal hindi sa panlabas na sining, kundi sa sining ng paglinang ng kaluluwa. Iukol ang iyong mga araw at gabi sa pagpapaunlad ng kaluluwa. Sa pamamagitan ng pagtutok ng iyong pagmamahal sa kagandahan sa gawain ng kaluluwa, magagalak ka sa ganda ng iyong sariling maliit na espirituwal na santuwaryo.

— Geronda, sinasabi ng ilan na ang mga pinakamagagarbong bagay ay naitago sa mga monasteryo at dahil sa kanila ay napangalagaan ang kultura sa mundo.

— Marahil tinutukoy nila ang mga mamahaling sisidlan, alahas at iba pa. Ngunit alam mo ba kung kailan unang naipon sa mga monasteryo ang karamihan ng mga ganitong kayamanan? Pagkatapos ng pagbagsak ng Constantinople.¹²⁶ Dati, lahat ng kayamananang ito ay iniingatan sa mga palasyo, ngunit pagkatapos ay nagsimulang ipagkatiwala ang mga ito sa mga monasteryo para sa ligtas na pangangalaga. Halimbawa, unti-unti nang kinuha ni Reyna Maro¹²⁷ ang iba't ibang kayamanan mula sa sultan at ipinagkaloob ang mga ito sa mga monasteryo. O kaya naman, ang mga tao, sa kanilang paghihirap bago mamatay at ayaw mawala ang kanilang mga kayamanan, ay iniaalay ang mga ito sa

¹²⁵ Si George II (1890–1947) – Hari ng Gresya mula 1922 hanggang 1929 at mula 1935 hanggang 1947.

¹²⁶ Noong 1453

¹²⁷ Reyna Maro (1418–1487) – anak ng Serbian na despot na si George Branković (1375–1456), na siya ang ikalawang ktitor ng Monasteryo ni San Pablo sa Bundok Athos. Si Maro ay ikinasal kay Sultan Murat – ang ama ni Sultan Mehmed, ang mananakop ng Constantinople. Pagkatapos ng pagbagsak ng Constantinople, inialay ni Reyna Maro sa Monasteryo ni San Pablo ang mahahalagang handog ng mga Mago, maraming banal na relikyang, at ang mga labi ng mga santo ng Diyos.

mga monasteryo. Hindi ang mga monasteryo ang naghangad na makuha ang mga kayamanan, kundi ang mga may-ari mismo, nang mapagtanto nilang ligtas ang mga ito sa isang monasteryo, ang nagbigay sa mga ito doon. At ang mga mayayaman ay nagbigay ng iba't ibang donasyon sa mga monasteryo ng Banal na Bundok upang magkaroon ng sapat na pagkain para sa mga tao. Pagkatapos ng lahat, noong mga panahong iyon ay wala pang mga tahanan para sa matatanda, mga ampunan, mga ospital para sa sakit sa pag-iisip, o anumang iba pang kawanggawang institusyon. Maraming lupain din ang naipagkaloob sa mga monasteryo upang matulungan nila ang mga karaniwang tao na nangangailangan. Sa madaling salita, sa mga mahihirap na taong iyon, nakatingin ang mga tao sa hinaharap: nagbigay sila ng materyal na tulong sa mga kapos sa kapalaran upang sa huli ay matulungan din nila sila nang espirituwal. Nang dumarating ang mga mahihirap sa mga monasteryo, binigyan sila ng pinansiyal na tulong bilang pagpapala, at ang mga dukha ay nagkaroon ng kakayahang ipakasal ang kanilang mga anak na lalaki o babae. Sa madaling salita, nakamit ng mga monasteryo ang kanilang kayamanan upang matulungan ang mga mahihirap. At nagtayo sila ng malalaking gusali para sa iisang layuning iyon. Alam mo ba kung ilang tao ang natulungan ng mga monasteryo noong panahon ng okupasyon? Napakarami. Maraming karaniwang tao noon ang may palayaw na 'Caracalla', dahil kapag magiliw ang tahanan ng isang tao, sinasabi nilang para itong Monasteryo ng Caracalla.¹²⁸ At ang mga maringal na pista ng patron na pinarangalan ang mga santo ay inorganisa sa mga monasteryo upang makakain ng isda ang mga mahihirap, magsaya, at sabay na makatanggap ng espirituwal na suporta. At bakit ginaganap ang mga pagdiriwang sa pista patronal sa kasalukuyan? Ang mga taong wala nang kakulangan ay nagsasama-sama at kumakain ng isda. At para saan?

Ang marangyang pagkamundano ay sumisira sa mga monghe

— Geronda, hanggang saan pinapayagan ang pagdekorasyon ng simbahan?

— Sa ating panahon, kapag mas payak ang lahat — kahit sa simbahan — mas nakikinabang tayo rito, dahil hindi na tayo naninirahan sa Byzantium.

— Halimbawa, kunin natin ang ikonostasiya — anong uri ng palamuti ang dapat nating piliin para rito?

— Monastiko, siyempre! Ano pa? Dapat ay kasing-simple at kasing-payak hangga't maaari ang lahat. Yumuko si Kagalang-galang Pachomius¹²⁹ ng isang haligi sa simbahan upang hindi humanga ang mga tao sa gawa ng kanyang mga kamay. Naalala mo ba ang kuwentong iyon? Sa kanyang monasteryo, maingat na nagtayo ang Kagalang-galang ng isang simbahan na may mga haliging ladrilyo. Nang makita kung gaano kaganda ang naging anyo ng simbahan, natuwa ang Kagalang-galang, ngunit naisip niya na ang pagkuha ng ligaya sa magandang gawa ng kanyang sariling mga kamay ay hindi naaayon sa kalooban ng Diyos. Kaya tinali niya ng lubid ang mga haligi at, matapos magdasal, inutusan ang mga kapatid na sumandal dito at hila — upang baluktutin ang mga haligi.

Sa selda ko sa Bundok Athos, bawat taon ay nag-aagat ako ng metal sheet at tinatatakan ang bubong at mga bintana. Pareho nang tumutulo, at dumadaan ang hangin sa mga puwang. Kaya patuloy akong naglalagay ng mas marami pang patse—gawa sa metal sheet, tabla, at polyethylene. Maaaring itanong ninyo sa akin, 'Bakit hindi ka na lang naglalagay ng dobleng salamin na bintana?' Akala ba ninyo hindi

¹²⁸ Isa sa dalawampung komunal na monasteryo ng Bundok Athos.

¹²⁹ Ang Kagalang-galang na Pachomius na Dakila ay ipinanganak noong mga 280 AD sa Thebaid (Upper Egypt). Matapos makumpleto ang kanyang serbisyo militar, nanirahan siya sa isang inabandunang paganong templo at sinimulan ang pamumuhay na may pag-aasctismo. Naramdaman niya ang pangangailangan para sa isang espirituwal na gabay, kaya lumapit siya sa eremitang Thebaean na si Venerable Palamon, at tinanggap siya nito bilang isang disipulo. Noong mga taong 320 AD, kasunod ng isang banal na pangitain, itinatag ni Venerable Pachomius ang kauna-unahang monasteryo ng mga Tavennotes sa Itaas na Thebaid. Sa kabuuan, nagtatag ang Reverendo ng siyam na monasteryo para sa mga lalaki at dalawa para sa mga babae, na may kabuuang humigit-kumulang 7,000 monghe. Pinagkalooban siya ng mga banal na kaloob. Siya ay sumakabilang-buhay noong 346.

ko alam na posible iyon? Anluagi ako, pagkatapos ng lahat, at kung gusto ko, makagagawa pa ako ng bintanang may tatlong kuwadro. Ngunit mawawala ang diwa ng pagka-monastiko. Ang pader ng selda ko ay sira-sira. Pwede naman akong humingi ng tulong sa iba para sa pagkukumpuni, pero masaya na ako sa kalagayan ng mga bagay. Paano ko magagawa ang ganoong gastos para ayusin ang isang pader samantalang maraming tao ang nangangailangan? Wala itong maidudulot na kabutihang-loob sa akin. Kung sakaling magkaroon ako ng limang daang drachma na sobra, mas gugustuhin kong gamitin iyon para bumili ng mga krus at mga ikon at ibigay sa isang nagdurusang kaluluwa, upang makahanap sila ng ginhawa mula rito. Nakakakita ako ng kagalakan sa pagbibigay. At kahit ako mismo ang mangailangan ng perang iyon, hindi ko ito gagastusin para sa sarili ko.

¹³⁰Kapag sinimulan ng isang tao ang pamumuhay na espiritwal, hindi siya kailanman nasisiyahan. Sa parehong paraan, hindi rin nasisiyahan ang isang tao kung sisimulan niyang habulin ang kagandahan. Alam mo ba kung paano tayo dapat mabuhay ngayon? Dapat nating isantabi ang ating pag-aalala para sa magagandang gusali, magpakuntento sa mga pangunahing pangangailangan, at ialay ang ating sarili sa kapahamakan ng iba — tulungan sila sa pamamagitan ng panalangin kung wala ka nang ibang maibibigay, at sa pamamagitan ng limos kung kaya mong tulungan sila nang materyal. Kaya lumapit ka sa panalangin, at pagdating sa trabaho, gawin mo lamang ang lubos na kinakailangan. Lahat ng ginagawa natin dito ay panandalian lamang. At sulit bang ialay ang buong buhay sa lahat ng ito, samantalang ang iba ay hirap na hirap kumita ng kanilang ikabubuhay at namamatay sa gutom? Ang mga payak na gusali at mapagkumbabang pag-aari ay parang nagdadala sa isipan ng mga monghe sa mga kuweba at walang-palamuti na mga hermitage¹³¹ ng mga banal na ama, kung saan sila nakakakuha ng espirituwal na benepisyos. Samantalang ang lahat ng makamundo ay nagpapaalala sa mga monghe tungkol sa mundo at ginagawang makamundo ang kanilang puso. Kamakailan, isinagawa ang paghuhukay sa Nitria at¹³², at natuklasan ang pinakamaagang selda ng mga monghe — tunay na asketiko ang kalikasan. Pagkatapos, natagpuan ang mga selda ng mga monghe mula sa mas huling panahon — ang hitsura nila ay medyo mas makamundo na. Sa wakas, natagpuan ang pinakabagong mga tirahan ng monghe, na kahawig ng mga silid-pangtanggap ng mga mayayaman noong panahong iyon — ang mga pader ay pinalamutian ng iba't ibang naka-frame na larawan, mga disenyo, at iba pa. Dahil dito, bumagsak ang galit ng Diyos sa mga monghe, at ang kanilang mga tirahan ay nilusuban at winasak ng mga salbahis.

Ipinanganak si Cristo sa sabsaban. Kung ang mga bagay sa mundo ay nagbibigay sa atin ng ginhawa, madali tayong itataboy ng Cristo, na hindi tumatanggi sa sinuman. Sasabihin Niya: 'Wala akong naging bahagi. May sinasabi ba ang Ebanghelyo kahit saan tungkol sa lahat ng ito [na mga bagay sa mundo]? Nakakita ka na ba ng ganoong bagay sa Akin? Hindi kayo sa mundo, ni mga monghe. Ano ang gagawin ko sa inyo, saan ko kayo ilalagay?..'

Ang mga bagay na maganda at perpekto ay makamundo. Hindi sila nag-aalok ng espiritwal na aliw sa mga tao. Pagkatapos ng lahat, ang lahat ng pader ay guguhu at magiging alikabok. Ngunit ang kaluluwa... Ang isang kaluluwa ay mas mahalaga kaysa sa buong mundo. At ano ang ginagawa natin para sa kaluluwa? Magsimula tayo sa ating espiritwal na gawain; magpakita tayo ng tunay na interes. Hahatulan tayo ni Cristo kung paano natin tinulungan ang mga tao sa espiritwal at kung anong mga gawaing espiritwal ang ating nagawa. Hindi Niya man lang itatanong kung anong uri ng mga pader ang ating itinayo. Mananagot tayo para sa ating pag-unlad sa espiritwal.

¹³⁰ Ibinigay noong 1986.

¹³¹ Asketirion (Griyego: Ἀσκητήριον) — isang liblib na panirahan ng mga monghe, isang lugar ng mga gawaing asketiko. — *Tala ng tagasalin*.

¹³² Nitria — isang bundok at ang katabing disyerto sa hilagang-kanlurang Ehipto. Mula pa noong panahon ni San Macarius na Dakila (ika-4 na siglo), ito ay naging paboritong lugar para sa monastikong ascesis. — *Tala ng tagasalin*.

Nais kong maunawaan ninyo ang punto ko: Hindi ko sinasabing hindi tayo dapat makilahok sa pagtatayo at iba pang katulad na gawain, o na ang mga gusali ay dapat itayo nang pabirong-biro. Hindi. Ngunit dapat unahin ang espirituwal, at saka, na ginagabayan ng espirituwal na paghuhusga, ang lahat ng iba pa.

Payagan ang iyong buhay

"Kailanma'y mapalad ang mga naninirahan sa mga palasyo at nasisiyahan sa lahat ng mabubuting bagay sa buhay," sabi ng mga tao sa mundong ito. Gayunpaman, mapalad ang mga nakapagsimple ng kanilang buhay, na nagpalaya sa kanilang sarili mula sa mahigpit na pagkakapulay ng mundanong 'pag-unlad' — mula sa napakaraming kaginhawahan na sinasabayan ng napakaraming kahirapan — at upang alisin sa kanilang sarili ang kakila-kilabot na paghihirap ng isip ng kasalukuyang panahon. Kung hindi papasimplehin ng isang tao ang kanyang buhay, magdurusa siya. Samantalang sa pagpapasimple nito, matatanggal din niya ang matinding pagkabagabag na ito.

Noong isang beses, sa Bundok Sinai, sinabi ng isang Aleman na bisita sa isang napakatalinong batang Bedouin: 'Matalinong bata ka at kaya mong mag-aral.' — 'At ano pa?' — tanong ng bata sa kanya. 'Pagkatapos, magiging inhinyero ka.' — 'At pagkatapos?' — 'Pagkatapos, magbubukas ka ng talyer para sa pagkukumpuni ng kotse.' — 'At pagkatapos?' — 'Pagkatapos, palalawakin mo ito.' — "At ano pa?" — "Pagkatapos, kukuha ka ng ibang mekaniko — magtatayo ka ng malaking pwersa-paggawa." — "Kaya, ano pa," sabi ng batang lalaki, "una, magkakaroon ako ng isang sakit ng ulo, pagkatapos ay dadagdagan ko pa ito ng isa, at pagkatapos ay isa pa?" Hindi ba mas mabuti ang ngayon — na malinaw ang isip?" Ang pananakit ng ulo, sa karamihan, ay nagmumula mismo sa ganitong mga iniisip: 'Gagawa tayo ng isang bagay, tapos isa pa.' Ngunit kung ang mga iniisip ay espirituwal, mararanasan ang espirituwal na kapayapaan at hindi pahihirapan ng pananakit ng ulo.

Sa ngayon, sa pakikipag-usap ko sa mga taong makalupa, binibigyang-diin ko rin ang kahalagahan ng pagiging payak. Dahil karamihan sa kanilang ginagawa ay hindi naman kailangan, at sila'y nabubuhay sa panloob na pagkabahala. Pinag-uusapan ko sa mga tao ang pagiging payak at pag-iwas sa luho; hindi ako nagsasawa sa paghimok: 'Pagyamanin ninyo ang inyong buhay upang mawala ang inyong panloob na pagkabahala.' At karamihan sa mga diborsyo ay nagsisimula nga dito. Marami ang trabaho ng mga tao; napakarami nilang kailangang gawin kaya't umiikot ang kanilang mga ulo. Pareho nang nagtatrabaho ang ama at ina, habang ang mga bata ay naiwan nang walang nagbabantay. Pagkapagod, pagkasira ng mga nerbiyos — kahit ang pinakamaliit na bagay ay nagdudulot ng malaking pagtatalo, at kusang-loob na sinundan ng diborsiyo. Nakarating na ang mga tao sa puntong iyon. Gayunpaman, sa pamamagitan ng pagpapasimple ng kanilang buhay, mapupuno sila ng enerhiya at kagalakan. Oo, ang pagkabahala sa isip ay ganap na pagkawasak.

Noong isang pagkakataon, napunta ako sa isang napakamarangyang bahay. Habang kami'y nag-uusap, sinabi sa akin ng mga may-ari: 'Parang paraiso ang aming tinitirhan, samantalang ang ibang tao ay lubhang nangangailangan.' 'Nakatira kayo sa impyerno,' ang sagot ko. ' *Tunay nga, sa mismong gabing ito ay hihingin na ang kaluluwa mo,*'¹³³ — ang sabi ng Panginoon sa hangal na mayaman. Kung tatanungin ako ni Cristo, 'Saan kita ilalagay — sa isang dungeon o sa isang bahay na katulad nito?' — sasagot ako, 'Sa isang madilim na dungeon.' Sapagkat makabubuti sa akin ang isang dungeon. Ipinaaalala nito sa akin si Cristo, ang mga banal na martir, ang mga asketiko na nagtago sa '*kalalaliman ng lupa*',¹³⁴ ipinaaalala nito sa akin ang buhay monghe. Ang isang dungeon ay parang sariling selda ko, at ikatutuwa ko iyon. Ngunit ano ang ipapaalala sa akin ng iyong bahay, at anong kapakinabangan ang aking makukuha rito? Iyan ang dahilan kung bakit mas nagpapalubag-loob sa akin ang mga dungeon

¹³³ Lucas 12:20.

¹³⁴ Hebreo 11:38.

kaysa hindi lamang sa isang makamundong sala, kundi pati na rin sa isang magandang kumbentong selda. Libong beses na mas mabuting mabuhay sa bilangguan kaysa sa isang bahay na katulad nito."

Sa isa pang pagkakataon, nanatili ako sa isang kaibigan ko sa Athens, at hiniling niya na makipagkita ako sa isang ama na maraming anak, ngunit hanggang madaling-araw lamang, dahil wala siyang oras sa ibang oras. Dumating ang lalaking ito—masigla at walang tigil sa pagpasalamat sa Diyos. Punong-puno siya ng kababaang-loob at pagiging payak, at hiniling niya na ipagdasal ko ang kanyang pamilya. Tatlumpu't walong taong gulang ang kapatid na ito at may pitong anak. Kasama ang kanyang mga anak, ang kanyang asawa, at ang kanyang mga magulang — labing-isang tao sa kabuuan. Siksikan silang lahat sa isang kuwarto. Sa kanyang karaniwang pagiging payak, ipinaliwanag niya: 'Kasya kaming lahat sa kuwarto nang nakatayo, pero kapag natutulog kami, hindi sapat ang espasyo — medyo masikip. Ngunit ngayon, salamat sa Diyos, nakapagtayo kami ng kubong pantabingan para sa kusina at medyo naging mas magaan ang lahat. Pagkatapos ng lahat, Ama, may bubong naman kami sa aming ulo — samantalang ang iba ay nakatira sa labas.' Nagtatrabaho siya bilang maninistid sa Piraeus,¹³⁵, ngunit nakatira sa Athens, at para makarating nang maaga sa trabaho, umaalis siya sa bahay bago sumikat ang araw. Dahil sa matagal na pagtayo at sobrang pag-o-overtime, nagkaroon siya ng varicose veins na nagdulot ng kirot sa kanyang mga binti. Ngunit dahil sa labis niyang pagmamahal sa kanyang pamilya, nakakalimutan niya ang kanyang mga pananakit at kirot. Bukod pa rito, palagi niyang sinisisi ang sarili, sinasabing kulang siya sa pag-ibig, na hindi niya nagagawa ang mabubuting gawa na nararapat sa isang Kristiyano, at hindi niya lubos na mapupuri ang kanyang asawa sa mga mabubuting gawa nito: inaalagaan niya hindi lamang ang mga anak, kundi pati na rin ang kanyang biyenang babae, inangalagaan ang matatandang kapitbahay, inayos ang kanilang mga tahanan at nagluto pa nga ng sopas para sa kanila! Ang mukha ng mabuting lalaking ito sa pamilya ay nagniningning sa Grasya ng Diyos. Nasa loob niya si Cristo at siya ay napuno ng kagalakan. At ang maliit na kuwarto na tinitirhan nila ay napuno rin ng kagalakang pambataas na langit. Ang mga walang Kristo sa kanilang kalooban ay mapupuno ng panloob na kaguluhan. Hindi sila magkasya sa labing-isang silid kahit mag-asawa pa, samantalang dito, labing-isang kaluluwa na may Kristo ang magkasya sa iisang silid lamang.

Hindi alintana kung gaano karaming puwang ang mayroon ang mga tao — kahit ang mga taong espirital — kulang pa rin sila sa puwang, dahil hindi sapat ang espasyo sa kanilang kalooban para kay Cristo; dahil hindi Siya lubos na kasya sa kanila. Kung makita ng mga babaeng naninirahan sa Faras ang karangyaan na umiiral ngayon kahit sa maraming monasteryo, sigaw nila: 'Magpapadala ang Diyos ng apoy mula sa langit at susunugin tayo! Tinalikuran na tayo ng Diyos!' Natapos ng mga babae sa Faras ang kanilang gawain sa walang oras. Maaga sa umaga, pinapalabas nila ang mga kambing, pagkatapos ay inaayos ang bahay, saka sila pupunta sa kapilya o magtitipon sa mga kweba, at ang may kaunting alam sa pagbabasa ay babasahin ang buhay ng santo ng araw na iyon. Pagkatapos ay nagsisimula silang yumuko sa panalangin, binibigkas ang Panalangin kay Hesus. Ngunit bukod doon, nagtrabaho rin sila at napapagod. Kailangang marunong magtahi ang isang babae ng lahat ng kailangan ng buong sambayanan. At sa kamay sila nagtatahi. Bihira ang makinang panahi na de-kamay kahit sa lungsod, lalo na sa nayon. Suwerte na kung may isang makinang panahi para sa buong Farasy. Nagtatahi rin sila ng damit para sa mga lalaki — napakakomportable nito — at nagsu-sukat ng medyas. Ginawa nila ang lahat nang may panlasa at pagmamahal, ngunit may natitirang oras pa rin sila, dahil payak ang kanilang pamumuhay. Hindi nag-aalala ang mga tao sa Farasy sa mga maliliit na bagay. Nararanasan nila ang isang kagalakang pang-monk. At kung, sabihin nating, napansin mong nakakiling ang isang kumot sa kama at sinabi mo sa kanila, 'Ayusin ninyo ang kumot,' maririnig mong sasagot sila, 'Pinalilipat ba ka niyan para manalangin?'

¹³⁵ Pangunahing pantalan ng Gresya. – *Tala ng tagasalin*.

Ngayon, hindi na pamilyar ang mga tao sa ganitong kagalakan ng pagka-monk. Naniniwala ang mga tao na hindi nila dapat tiisin ang kahirapan o magdusa. Ngunit kung mas mag-iisip ang mga tao na parang mga monghe, kung mamumuhay sila nang mas payak, magkakaroon sila ng kapayapaan. Ngayon ay pinahihirapan sila. Ang kanilang mga kaluluwa ay puno ng pagkabahala at kawalan ng pag-asa: 'Nakabuo si ganito-ganito ng dalawang mataas na gusali!' — o 'Nakabuo si ganoon-gano ng limang banyagang wika!' — o katulad niyon. 'At ako,' sabi nila, 'hindi ko nga pag-aari ang sarili kong apartment, at wala akong alam na kahit isang banyagang wika! 'Ay, tapos na ako!' O kaya naman, ang isang taong may kotse ay nagsisimulang pahirapan ang sarili: 'Mas maganda ang kotse ng iba kaysa sa akin. Kailangan kong bumili ng kapareho.' Bumibili sila ng bagong kotse, pero hindi rin sila tuwang-tuwa rito — kasi may mas maganda pa naman ang iba. Bumili rin siya ng katulad nito para sa sarili, ngunit natuklasan niyang may sarili ring eroplano ang iba, at muling nagdurusa siya. Walang katapusan ito. Samantala, ang isa pang tao, na wala ring kotse, ay pumupuri sa Diyos at nagagalak. 'Purihin ang Diyos!' sabi niya. 'Ano ngayon kung wala akong kotse? Matatag naman ang mga paa ko at kaya pa akong maglakad. At ilang tao na ang pinutulan ng paa, at hindi na makapag-alaga sa sarili, hindi makalakad, at nangangailangan ng pangangalaga ng iba!... Ngunit ako'y may sariling mga paa!" Samantala, ang isang pilay ay nagsasabi: 'At paano naman ang iba na nawalan ng parehong paa?' — at siya rin ay nagagalak.

Ang kawalang-pasasalamat at kasakiman ay isang malaking kasamaan. Ang taong alipin ng materyal na bagay ay laging alipin ng pagkabahala at kaguluhang panloob, dahil nanginginig sila sa takot na baka maagaw sa kanila ang kanilang kayamanan, o natatakot para sa kanilang buhay. Noong isang beses, isang mayamang lalaki mula sa Athens ang lumapit sa akin at nagsabi: 'Ama, hindi ko na nakakasama ang mga anak ko. Nawala ko na ang mga anak ko.' — 'Ilan ang anak mo?' tanong ko. 'Dalawa,' sagot niya. 'Pinalaki ko sila sa pinakamagagandang bagay. Mayroon silang lahat ng gusto nila. Bumili pa nga ako ng kotse para sa bawat isa sa kanila.' Doon ko naintindihan sa aming pag-uusap na may kotse siya, ang kanyang asawa ay may sarili rin, at ang bawat isa sa kanyang mga anak ay may kanya-kanyang kotse rin. 'Kakaiba kang tao,' sabi ko sa kanya, 'sa halip na lutasin ang iyong mga problema, lalo mo lang silang pinalala. Ngayon kailangan mo ng malaking garahe para sa lahat ng mga kotse na iyon, at kailangan mong magbayad nang apat na beses na mas malaki para ipaayos ang mga ito, hindi pa kasama ang katotohanang ikaw, ang iyong asawa, at ang iyong mga anak ay lahat nanganganib na magkaaksidente anumang oras. Pero kung pinasimple mo sana ang iyong buhay, mas magkakadikit ang inyong pamilya, magkakaintindihan kayong lahat, at wala kayong ganoong mga problema. Ang sisi sa nangyayari sa iyo ay hindi nasa iyong mga anak, kundi nasa iyong sarili. Kasalanan mo dahil hindi mo sila pinalaki nang iba." Isang pamilya – apat na kotse, isang garahe, sarili mong mekaniko at iba pa! Hindi ba puwedeng may isang tao na umalis nang mas maaga nang kaunti, at isa naman nang mas huli? Lahat ng kaginhawaang ito ay nagdudulot ng mga kahirapan.

Sa isa pang pagkakataon, isang pinuno ng pamilya—sa pagkakataong ito ay may limang miyembro—ang dumating sa kubo ko at sinabi: "Ama, may isang kotse kami, pero iniisip kong bumili pa ng dalawa. Mas madali na para sa amin ang lahat." "Naisip mo na ba kung gaano pa lalo magiging mahirap ang mga bagay para sa iyo?" tanong ko sa kanya. 'Iniwan mo ang isang kotse sa isang eskinita, pero saan mo ipaparada ang tatlo? Kakailanganin mo ng garahe at ng imbakan para sa gasolina. Sa halip na isang panganib, tatlo na ang haharapin mo. Mas mabuting magpakuntento ka na lang sa isang kotse at bawasan ang iyong mga gastusin. Sa ganoong paraan, magkakaroon ka ng oras na alagaan ang mga bata, at magkakaroon ka ng kapanatagan ng isip. Ang kasimplehan ang susi." — "Oo," sabi niya, "pero hindi ko nga iyon naisip."

— Geronda, ikinuwento sa amin ng isang lalaki kung paano niya hindi napapatahimik ang anti-theft alarm ng kanyang kotse sa dalawang pagkakataon. Minsan ay dahil may langaw na pumasok sa

kotse, at sa isa pa ay dahil siya mismo ang lumabag sa mga tagubilin sa paggamit ng anti-theft system nang papasok siya sa sarili niyang kotse.

— Ang mga taong ito ay namumuhay na parang martir dahil hindi nila pinapasimple ang kanilang buhay. Karamihan sa mga kaginhawaan ay may kaakibat na abala. Ang mga taong makamundo ay nabibigatan ng napakaraming bagay. Pinuno nila ng napakaraming kaginhawaan ang kanilang buhay at ginawang mahirap ito. Kung hindi mo papasimplehin ang iyong buhay, kahit isang kaginhawaan ay maaaring magdulot ng napakaraming problema.

Noong bata pa tayo, pinuputol namin ang dulo ng makina ng sinulid, tinutusok namin ng kahoy na stick ang gitna, at gumagawa kami ng isang kahanga-hangang laro na nagbibigay sa amin ng tunay na ligaya. Mas nalulugod ang maliliit na bata sa laruan na kotse kaysa sa ama nila sa isang bagong-bagong 'Mercedes'. Tanungin mo ang kahit sinong batang babae: 'Ano ang gusto mong regalo — isang manika o isang napakalaking bahay na maraming palapag?' Makikita mo, sasagot siya: 'Isang manika.' Kahit ang maliliit na bata ay sa huli'y nauunawaan din ang kahangalan ng mundo.

— Geronda, ano ang pinakakatulong upang maunawaan ang kagalakang dulot ng pagiging payak at walang pagpapanggap?

— Pag-unawa sa pinakamalalim na kahulugan ng buhay. "*Hangadín muna ang Kaharian ng Diyos...*"¹³⁶ Nagsisimula rito ang pagiging simple at ang tamang saloobin sa lahat ng bagay.

Kabanata 4.

Tungkol sa panlabas na ingay at panloob na katahimikan

Ginulo ng mga tao ang katahimikan ng kalikasan

Karamihan sa mga teknikal na aparato na ginagamit ng mga tao ngayon para sa kanilang kaginhawahan ay naglalabas ng ingay. Sa kasamaang palad, sa ingay nila, pinabaliw ng mga tao ang payapang kalikasan; sa lahat ng teknolohiyang ito, binago at winasak nila ito. At ang katahimikan noon! Gaano nga ba nagbabago ang tao, at gaano karami ang binabago niya sa paligid niya — nang hindi man lang niya namamalayan.

Sa ngayon, nakasanayan na ng lahat ang mabuhay na may ingay. Maraming batang moderno ang mahilig magbasa habang nakikinig ng rock music. Sa madaling salita, mas gusto nilang magbasa na may tugtugin kaysa sa katahimikan. Pinakalma nito ang kanilang kawalang-kapayapaan, dahil ang kawalang-kapayapaang iyon ay nasa loob nila. Naririnig ang ingay kahit saan. Pakinggan mo lang!... Naririnig mo ba ang tuloy-tuloy na 'woo-oo... woo-oo!?' Nagwawakas sila ng mga tabla — 'woo-oo...', pinipihit nila ng liha — 'woo-oo...' din, sinispray nila ang mga puno gamit ang spray — 'woo-oo' muli. At saka mag-iimbento sila ng iba pang sprayers — gaya ng eroplano, para gumawa pa ng mas maraming ingay — at sasabihin nila: 'Mas maganda ang mga sprayers na ito dahil ina-spray nila ang mga puno mula sa itaas kaysa sa ibaba, at walang kahit isang usbong ang hindi na-spray.' Hahanapin nila ang ganitong mga sprayers at matutuwa sila rito. Gusto ng isang tao na maglagay ng isang butas para sa pako at muling binuksan ang isang uri ng 'woo-woo machine'. Bakit? Para magbato ng tubig sa mortero? Ngunit natutuwa siya rito at, nakakagulat, ipinagmamalaki pa nga niya ito! Para makahinga ng sariwang hangin, bumibili sila ng electric fan at pinakikinggan ang ugong nito. Noong araw, kapag mainit, pinapawispis nila ang sarili gamit ang kamay, pero ngayon sinisira nila ang sarili nilang tenga para lang makahinga ng sariwang hangin. At sa dagat naman, malakas din ang ingay na ginagawa nila ngayon. Noong unang panahon, tahimik na lumulutang sa dagat ang mga barkong de-layag, ngunit ngayon kahit ang

¹³⁶ Mat. 6:33.

pinakamaliit na motorboat ay maingay na umaandar. Malapit na, karamihan sa mga tao ay lilipad na sa buong mundo sakay ng eroplano! At alam mo ba kung ano ang magiging bunga nito? Ang mundo ay nasisipsip man lang ang ilang ingay, ngunit sa himpapawid, ay naku, baka magkagulo ang lahat!...

Winasak pa nga ng mga tao ang mga banal na lugar sa disyerto

Ang walang-kapayapaan at makamundong diwa ng ating panahon, kasama ang tinatawag nitong sibilisasyon, ay winasak pati ang mga banal na lugar sa disyerto na nagdadala ng kapayapaan at nagpapabanal sa mga kaluluwa. Ang isang taong walang kapayapaan ay hindi kailanman makakahanap ng kapayapaan. Wala nang iniwang tahimik na lugar ang mga tao kahit saan. Pati ang Banal na Lupain—ano na ang ginawa nila rito ngayon! At sa buhay ni Photini na Hermit¹³⁷, nabanggit na sa disyertong dati niyang tinitirhan, maraming kiosko ang naitayo at nagbukas ng mga snack bar. Sa mga kuweba at selda kung saan dati nanirahan ang maraming monghe at santo, nagsimula nang magbenta ng mga soft drink ang mga Ingles. Wala nang disyerto! Napuno na ito ng mga bahay, radyo, tindahan, hotel, paliparan!... Nabuhay tayo upang masaksihan ang panahong sinabi ni San Cosmas ng Aetolia:¹³⁸ "Darating ang panahon na sa mismong mga lugar kung saan nakasabit ngayon ang mga baril ng mga binata, doon naman isasabit ng mga Gypsy ang kanilang mga instrumentong pangmusika." Ang ibig kong sabihin ay nakaligtas din tayo upang masaksihan ito: sa lugar na dati'y pinagpagurbaan ng mga monghe, sa pook na dati'y nakasabit ang kanilang mga rosaryo — ngayon'y malakas ang tugtog ng radyo at kumikislap ang bula ng soft drinks!... Oo, tila sa loob ng ilang taon pa, hindi na kakailanganin ang alinman sa mga ito. Sa katunayan, mula sa mga nangyayari, maaaring tapusin na papalapit na sa wakas ang buhay. Papalapit na ang katapusan ng buhay at ang katapusan ng mundong ito.

— Geronda, may natitira pa bang lugar sa Banal na Bundok na payapa pa rin?

— Anong tahimik na lugar pa ang mayroon ngayon, kahit sa Banal na Bundok! Pagkatapos ng lahat, patuloy silang nagtatayo ng mas marami pang mga kalsada sa gubat ng Athos. Umaalingawngaw ang mga sasakyan saanman. Kahit yaong mga nakatira sa pinaka-tahimik at liblib na mga lugar ay bumili na rin ng mga sasakyan. Hindi ko maintindihan—ano ba ang hinahanap ng mga taong ito sa disyerto? Si Arsenius ang Dakila, nang marinig niya ang paghuni ng mga buluhang sa disyerto sa banayad na simoy ng hangin, ay nagtanong: 'Ano ang ingay na iyan? Lindol ba iyan?'¹³⁹ Sana makita ng mga Banal na Ama ang nangyayari ngayon! Noong nakaraan, sa mga komunal na monasteryo, napapagod nang husto ang mga monghe sa kanilang mga tungkulin. Lalo na ang tagapaglingkod sa kainan at ang tagapangasiwa ng mga bisita. Kinakailangan nilang hugasan ang mga plato at polihin ang mga tansong kagamitan sa mesa. Ngunit ngayon madali na ang lahat ng iyon, dahil ngayon ang mga monghe ay may iba't ibang makabagong kagamitan — karamihan dito ay maingay. Naalala ko pa noong nasa monasteryo kami, dinadala namin ang tubig mula sa bukal at, gamit ang winch, dahan-dahan naming itinaas ito hanggang sa ikaapat na palapag sa mga espesyal na lalagyan. Ngunit ngayon,

¹³⁷ Ang eremitang si Photini ay ipinanganak noong 1860 sa Damascus (Syria) sa isang pamilyang Griyego. Mga bandang 1884, siya ay umurong sa Disyertong Transjordanian. Noong 1915, dahil sa Unang Digmaang Pandaigdig, napilitan siyang lumipat sa Jerusalem, kung saan siya nanatili hanggang maibalik ang kapayapaan. Pagkatapos ay nanirahan siya sa disyerto sa kanluran ng Dagat-dagatan, kung saan siya namuhay bilang isang mongheng nag-iisa hanggang sa kanyang kamatayan. Ang buhay ng mongheng nag-iisa ay inilarawan sa aklat: Archimandrite Ioakeim Spetsieris. Ang Eremita na si Photini. Banal na Kubo ng mga Santo Anargyroi, Bagong Skete, Bundok Athos, 1994.

¹³⁸ Ang Banal na Martir at Katumbas-ng-mga-Apostol na si Cosmas ng Aetolia (1779; paggunita ng kanyang pagkamartir noong ika-24 ng Agosto). Gumugol siya ng malaking panahon sa paglilingkod sa Banal na Bundok ng Athos. Matapos ang kanyang banal na tawag, lumabas siya sa mundo at naglakbay sa mga bayan at nayon ng Gresya, na nasa ilalim ng pamumuno ng mga Turko, na ipinangangaral ang Ebanghelyo. Naituro niya ang Ebanghelyo, nagtatag ng mga paaralan, at tinutulan ang Islamisasyon ng mga Griyego. Gumawa siya ng maraming himala at nag-iwan ng napakaraming hula tungkol sa hinaharap ng buong sangkatauhan. Karapat-dapat siyang itinuturing na isang dakilang propeta ng makabagong panahon. Pinaratagan siya ng mga Hudyo sa harap ng pasha ng Turko at namatay siya bilang isang martir. Tingnan: Ang Buhay at mga Hula ni Cosmas ng Aetolia. – Moscow: Holy Mountain, 2007. – *Tala ng tagasalin*.

¹³⁹ Tingnan: The Ancient Paterikon. Moscow, 1899. p. 21.

pinapump na ang tubig , at palagi mo itong naririnig na kumakalampag. Nanginginig ang mga pader, kumakalampag ang mga bintana. Sana ay naglagay man lang sila ng silencer. Noong nasa hukbo ako noong Digmaang Sibil, gumagamit ako ng silencer kapag ina-charge ko ang baterya ng radyo para walang marinig ang kaaway sa kabilang panig.

Noong isang beses, may ilang monghe mula sa isang monasteryo ang dumalaw sa akin sa silid-kuwarte ko. Napakalakas ng kanilang pag-uusap. 'Tahimik,' sabi ko sa isa sa kanila, 'maririnig kayo mula sa malayo.' Nagpatuloy siya sa pagsigaw. 'Pakiusap, magsalita nang mas mahinahon,' muling hiling ko sa kanya. 'Patawarin ninyo ako, Geronda,' ang sagot niya, 'sanay kaming sumigaw nang ganito sa aming monasteryo. May ginagamit kaming generator, kaya kailangan naming magsalita nang malakas — kung hindi, hindi kami magkakaunawaan.' Naintindihan ninyo ba ang punto ko? Sa halip na bigkasin ang Panalangin kay Hesus at magsalita nang mahinahon, pinapatakbo pa nila ang generator at nauwi sa pagsigaw! May ilang kabataan na tinatangal ang silencer ng kanilang motorsiklo para makagawa ng ingay na maririnig sa malalayong lugar... Nakakalungkot na ang parehong diwang iyon ay unti-unting pumapasok sa buhay monghe ngayon. Oo, doon tayo patutungo – nagdadala ng kagalakan sa mga monghe ang ingay.

Ngayong umaga ay pinapanood ko ang isang madre. Mukha siyang eksaktong astronauta. May malapad na sumbrerong dayami sa ulo, respirator sa mukha, at hawak ang isang makinang pangputol ng dayami na de-gasolina, naglalakad siya pababa sa dalisdis habang humahanga sa sarili. Hindi ganoon kaproud ang mga astronaut nang bumalik sila mula sa Buwan! Pagkalipas ng ilang sandali, bigla kong narinig: 'Tra-ta-ta-ta!...' Tumingin ako at nakita kong sinimulan na niyang gupitin ang damo gamit ang makinang iyon – at napakalakas ng ingay kaya't wala akong mapagtaguan. Pagkatapos niyang matapos, dumating ang isang manggagawa ng monasteryo na may dalang makina na mas malakas pa ang kalampag — para araruhin ang lupa. Tumakbo-takbo siya, kalampag pa-urong-pa-urong! Pagkatapos ay iniwan niya ang kanyang arang de-gasolina at kumuha ng isa pang makina — para gasgasan ang lupa. Ang dami na naming tininiis sa aming mapait na kapalaran!..

— At gayon pa man, Geronda, dahil nga naman nandito ang lahat ng makinaryang ito para gawing mas madali ang mga bagay...

— Ah, alam mo naman kung gaano karaming makinarya ang nagpapagaan ng buhay!... Iwasan, hangga't maaari, ang anumang umuungal, anumang kumakalampag; iwasan ang ingay. Lahat ng ingay na ito ay nagtutulak sa amin palabas ng monasteryo. Bakit nga may karatula sa tarangkahan sa ibaba na may nakasulat na 'Hesychasterium'?¹⁴⁰ Mas mabuting isulat mo na lang ang 'Noisasterium' o 'Restlessnesssterium'! Ano ang silbi ng isang monasteryo kung walang katahimikan dito? Tingnan mo, subukan mong limitahan hangga't maaari ang lahat ng mga bagay na pinag-uusapan natin ngayon. Hindi mo pa nararanasan kung gaano kasarap ang katahimikan. Kung nauunawaan mo ito, mas magiging madali para sa iyo na maunawaan ang sinasabi ko at pati na rin ang iba pang mga bagay. Kung natikman mo na ang matatamis na espirituwal na bunga ng katahimikan, tiyak na magiging mabait kang mapagmalasakit at mas masusigasig kang magsikap para sa banal na katahimikan ng buhay espirituwal.

Ang katahimikan ay isang misteryosong panalangin

Sa lahat ng maingay na teknolohiyang ito, itinatboy ng monghe sa kanyang sarili ang mga kinakailangan para sa panalangin at sa buhay monghe. Kaya naman, dapat hangga't maaari, sikapin ng isang monghe na huwag gumamit ng maingay na teknolohiya. Halos lahat ng itinuturing ng mga tao na maginhawa ay hindi nakakatulong sa monghe na makamit ang kanyang layunin. Sa ganitong kalagayan, hindi makakamtan ng monghe ang kanyang hinangad nang siya ay maglakbay.

¹⁴⁰ Hesychasterion (Griyego: ἡσυχαστήριον) – isang monasteryo ng isang espesyal na uri. Ang pangalan ay nagmula sa salitang 'ἡσυχία' – katahimikan. – *Tala ng tagasalin*.

Ang katahimikan ay isang dakilang bagay. Sa pamamagitan ng pananatili sa katahimikan, ang isang tao ay nagdarasal na — kahit hindi siya nagdarasal nang hayag. Ang katahimikan ay isang misteryosong panalangin, at malaking tulong ito sa panalangin, tulad ng bawat hininga na nakabubuti sa tao.¹⁴¹ Sinumang nakatuon sa espirituwal na gawain habang nasa katahimikan ay kalaunan lubusang nalubog sa panalangin. Alam mo ba kung ano ang ibig sabihin ng malubog? Ang sanggol na tumahimik sa yakap ng kanyang ina ay hindi nagsasalita. Isa na siyang bahagi niya, nakikipag-isa sa kanya. Kaya naman, kung ang isang monasteryo ay matatagpuan nang malayo sa mga lugar ng arkeolohiya, sa ingay ng mundo at sa dami ng tao, napakalaking benepisyo nito.

Ang panlabas na katahimikan, na layo sa mundo at sinamahan ng maingat na pag-aascetismo at walang patid na panalangin, ay mabilis ding nagdudulot sa monghe ng panloob na katahimikan — kapayapaan ng isip. Ang panloob na katahimikan na ito ay isang kinakailangang paunang kundisyon para sa maselang gawaing espirituwal. At saka, ang mga panlabas na istorbo ay hindi na nakakaabala sa isang tao, sapagkat, sa kakanyahan, ang kanyang katawan lamang ang nasa lupa, habang ang kanyang isipan ay naninirahan sa Langit.

Nakasalalay sa mismong tao kung naririnig niya ang ingay o hindi

— Geronda, ano ang dapat gawin kung maingay habang naka-duty, o kung kailangan ng maingay na makina para sa mga gawaing-kamay?

— Kapag maingay ang mga gawaing-kamay, malaking tulong ang tahimik na pag-awit ng mga salmo. Kung hindi mo mabigkas ang Panalangin kay Hesus, umawit ka ng isang awit mula sa simbahan. Kinakailangan ang pasensya. Sa barko, kapag naglalayag ako mula sa Bundok Athos o bumabalik, maaaring napakamaingay. Umiupo ako sa isang sulok para hindi ako istorbohin, nagpapanggap na natutulog, pinipikit ko ang mga mata — at nagsisimula akong kumanta. Ang mga kinakanta ko! Napakaraming iba't ibang bersyon ng 'It is truly meet,' napakaraming 'Holy God.' At ang ugong ng makina ng barko ay perpektong bagay para sa pag-awit ng mga salmo. Pinananatili ng makina ang tono¹⁴² — perpektong tugma sa 'It is truly meet' ni Papanikolaou at sa 'Holy God' ni Nilevs.¹⁴³ Napakagaling ng ugong nito kaya bagay ito sa halos lahat! Umaawit ako sa isip ko, ngunit nakikisabay din ang puso ko sa pagkanta.

At gayon pa man, sa tingin ko ang nagdudulot sa atin ng pagkabalisa ay hindi gaanong ingay sa labas kundi ang [panloob] na pag-iisip tungkol sa isang bagay. Kung maririnig mo man o hindi ang ingay sa labas ay nasa sa'yo, samantalang ang [panloob] na pag-iisip ay hindi madaling iwasan. Ang pundasyon ay ang isip. Maaaring tumingin ang mga mata ngunit hindi talaga nakakakita. Kapag nananalangin ako, maaari akong tumingin sa isang bagay ngunit hindi ko ito nakikita. Maaari akong maglakad patungo sa isang lugar ngunit wala akong napapansin. Kung nahihirapan ang isang tao na

¹⁴¹ Ang pagiging angkop ng halimbawang ibinigay ng Banal na Nakatatandang Paisios ay pinatutunayan ng mga datos na pisyolohikal. Ang hindi namamalay, tuloy-tuloy na pagpapawis at paghinga ng balat ang mga mekanismong ginagamit sa pag-regula ng temperatura ng katawan ng tao. Kung takpan ng anumang materyal na panharang ang buong balat ng isang tao, na siyang magkakait sa kaniya ng paghinga ng balat, hindi agad-agad makikita ang mga bunga; gayunpaman, makalipas ang ilang sandali, ang pagkagambala sa balanse ng temperatura ng katawan ay magdudulot ng malubhang aberya sa mahahalagang tungkulin ng katawan. Direktang-tuwiran ang pagkakatulad nito sa panalangin at katahimikan. Misteryoso, hindi nasasambit na panalangin – katahimikan – ay hindi namamalayan ngunit patuloy na tumutulong sa isang tao na manatili sa malusog na kalagayang espirituwal. Ang kakulangan ng katahimikan ay humahantong sa isang Kristiyano – at lalo na sa isang monghe – sa mga espirituwal na kahihinatnan na hindi agad napapansin sa unang tingin, ngunit mapaminsala pa rin. – *Tala ng tagasalin*.

¹⁴² Isos (mula sa Griyegong ἴσος – pantay, kapantay, katulad) – ang pinakamababa, 'pangunahing' tinig sa himig-simbahan ng Byzantine. – *Tala ng tagasalin*.

¹⁴³ Charalampos Papanikolaou – isang mang-aawit at kompositor ng musikang Byzantine mula sa huling bahagi ng ika-19 hanggang unang bahagi ng ika-20 siglo, mula sa Griyegong lungsod ng Kavala. Nilevs Kamarados – isang mang-aawit mula sa Constantinople noong kalagitnaan ng ika-19 na siglo, kompositor at teoretiko ng musikang Byzantine. – *Tala ng tagasalin*.

isagawa ang Panalangin kay Hesus¹⁴⁴ sa gitna ng ingay, ibig sabihin ay hindi pa sumusuko ang kanilang isipan sa Diyos. Kailangang maabot ng isang tao ang kalagayan ng banal na paglayo upang mabuhay siya sa panloob na katahimikan, at upang hindi siya maabala ng ingay habang nananalangin. [Pagkatapos] ay naaabot ng isang tao ang estadong iyon ng banal na paglayo, kung saan hindi na nila naririnig ang ingay, o naririnig lamang ito kapag gusto nila—o, mas tiyak, kapag ang kanilang isip ay bumababa mula sa Langit. Kung ang isang tao ay nakikibahagi sa espirituwal na gawain at nagsusumikap nang masigasig, s , maaabot niya ang estadong ito. Pagkatapos, makakarinig siya ng isang bagay o hindi makarinig nito, kailanman niya pinili.

Noong minsan, habang naglilingkod ako sa hukbo, inayos kong makipagkita sa isa kong kasamang sundalo—isang taong deboto—sa isang tiyak na lugar. "Ngunit," tutol niya, "may malakas na loudspeaker na tumutugtog sa mismong tabi ng tenga ko." "Kung maririnig mo man ang loudspeaker o hindi," sagot ko, "nakasalalay iyon sa taong mismo." Naririnig ba talaga natin ang nangyayari sa paligid natin kapag abala ang isip natin sa ibang bagay? Naalala ko noong nasa Bundok Athos, sa tapat ng aking kaliva, pinuputol nila ang mga puno gamit ang chainsaw—tinanggal nila ang lahat ng puno sa isang burol. Kaya, kapag nagbabasa o nagdarasal ako at lubos na nakatuon dito, wala akong naririnig. Ngunit nang itigil ko ang aking mga gawaing espirituwal, muling narinig ko ang lahat.

Igagalang natin ang katahimikan ng iba

Kung hindi tayo mismo ang sanhi ng ingay, walang masamang nangyayari — nakikita ng Diyos ang lahat. Ngunit ibang usapin kung tayo ang nagdudulot ng ingay. Kaya dapat tayong maging maingat na huwag istorbuin ang iba. Kung ayaw ng isang tao na manalangin para sa sarili, hayaan siyang huwag man lang istorbuin ang iba. Kapag napagtanto mo kung gaano kalaking perwisyong naidudulot ng ingay mo sa isang taong nananalangin, magiging napakamaingat ka. Dahil kung hindi mo aaminin na ang katahimikan ay kinakailangan para sa iyo mismo, at nakakatulong sa lahat sa pangkalahatan — at dapat itong sundin mula sa puso, dahil sa pagmamahal, at hindi dahil sa sapilitan o may batutang nakataas sa iyong ulo — hindi magbubunga ng mabuti ang katahimikan. Kung ang isang tao ay nananahimik habang tensiyonado, na sumusunod lamang sa mga patakaran ng disiplina, at sinasabi sa sarili: 'Ngayon kailangan kong maglakad nang ganito para hindi makagambala sa kahit sino, at ngayon kailangan kong mag-ingat sa pagdaan...', kung gayon ay tunay na paghihirap ito. Ang layunin ay kumilos mula sa puso, nang may kagalakan, at panatilihin ang katahimikan dahil may nagdarasal, may nakikipag-isa sa Diyos. Napakalaking kaibahan ng pagmumuni-muni sa unang kaso at sa pangalawa! Ang ginagawa ng isang tao mula sa puso ay nagdudulot sa kaniya ng kagalakan at tumutulong sa kaniya. Kapag kinikilala ng isang tao ang katahimikan bilang isang pangangailangan at tinatrato nang may paggalang ang mga taong nananalangin sa sandaling iyon, sumusunod ang pakiramdam ng paggalang. At sa paggalang sa iba, iginagalang ng isang tao ang sarili, at hindi nila inuuna ang sarili, dahil wala silang pagmamahal sa sarili, kundi pagmamahal para sa iba. Dapat ilagay ng isang tao ang sarili sa katayuan ng iba; dapat magmuni-muni nang ganito: 'Kung ako ang nasa kalagayan ng taong ito, paano ko gustong tratuhin? Pagkatapos ng

¹⁴⁴ Sa terminolohiyang monastiko, ang salitang 'εὐχή' ay tumutukoy sa isang maikling panalangin na binubuo ng ilang salita, na inuulit nang maraming beses habang nananalangin gamit ang rosaryo. Karaniwan itong Panalangin kay Hesus: 'Panginoong Hesukristo, Anak ng Diyos, maawa ka sa akin,' ngunit bukod dito, ang 'εὐχή' ay maaari ring tumukoy sa isang panalangin sa Pinakabanal na Ina ng Diyos: 'Pinakabanal na Ina ng Diyos, iligtas mo ako, isang makasalanan,' sa mga Santo: 'San (pangalan), ipanalangin mo ako sa Diyos,' sa Banal na Krus, sa mga Anghel, o isang panalangin na iniaalay sa katulad na paraan para sa kapayapaan ng mga yumao, para sa paggaling ng mga maysakit, at iba pa. Ang salitang ito ay maaaring isalin bilang 'Panalangin kay Hesus', 'panalangin gamit ang rosaryo', 'panalangin', 'litaniya' at iba pa — depende sa konteksto. Ang 'maghandog ng panalangin' sa kasalukuyang teksto ay nangangahulugang gumanap ng panalangin na ganito. — *Tala ng tagasalin*.

lahat, kung ako ay pagod o nananalangin, magugustuhan ko ba kung isasara nang ganoon ang pinto?' Kung inilalagay ng isang tao ang sarili sa katayuan ng iba, maraming nagbabago.

At gaano kasarap noon sa mga komunal na monasteryo!... Katahimikan! Tumutunog ang orasan tuwing bawat kapat ng oras upang maalala ng lahat ng monghe ang pangangailangang bigkasin ang Panalangin kay Hesus. Kung ang sinuman ay maaliw sa pagdarasal, ang pagdinig sa orasan na tumutunog tuwing labing-limang minuto ay magbabalik sa kanila rito. Malaking tulong ang pagtunog ng orasan. Sasabihin ng mga ama ang panalangin, at ang katahimikan—isang malalim na katahimikan—ang namamayani sa monasteryo. Sa Svyatogorsk na komunal na monasteryo kung saan ako nanirahan nang ilang panahon, may animnapung miyembro ng kapatiran. Ngunit ang impresyon ay iisa lamang Hesychast ang nakatira sa monasteryo. Lahat ay nagsasanay ng Panalangin ni Hesus. Sa simbahan, karamihan ay nagsasanay ng panalangin sa isip—iilan lamang ang kumakanta. At ganoon din sa kanilang mga tungkulin. Namamayani ang katahimikan saan man. Walang malakas na nagsasalita, walang sumisigaw; bawat isa ay ginagampanan ang kanilang tungkulin. Gumagalaw ang lahat nang walang tunog—parang maliliit na kordero. Anumang gawain sa monasteryo ay laging isinasagawa nang walang ingay. Wala ang mga inimbento ng mga monasteryo ngayon: 'oras para sa tungkulin', 'oras ng katahimikan'... Baka magpakilala pa sila ng 'oras ng katahimikan'! Noong nakaraan, inayos ng bawat isa ang kanilang oras ayon sa tungkuling ipinagkaloob sa kanila.

Kung nais nating tulungan tayo ng pinagpalang disyerto—sa banal nitong kawalan at matamis na katahimikan—upang makahanap din tayo ng kapayapaan, malinis mula sa ating mga pagnanasa, at lumapit sa Diyos na, kung gayon, dapat din nating mahalín ito at igalang. Dapat tayong maging maingat na huwag iangkop ang banal na disyerto sa ating sariling mapusok na 'ako'. Ito ay isang malaking kawalang-galang—kapareho ng pagpunta sa banal na Gólgota upang sumamba habang kumakanta ng mga pop na kanta.

Ang panlaban sa ingay ay mabubuting kaisipan

Sa kasamaang palad, ginagamit ng mga tao ngayon ang maingay na makinarya kahit para sa mga walang kabuluhang gawain. Kaya, kung makita mong nasa maingay na kapaligiran ka nang ilang sandali, dapat mong linangin ang mabubuting kaisipan sa iyong sarili. Hindi mo mapipilit ang mga tao na huwag paganahin ang makina na ito o iyon. Sa halip, agad mong isabuhay ang isang mabuting kaisipan. Halimbawa, naririnig mo ang umuugong na sprayer, at naaalala mo ang tunog ng helicopter na lumilipad sa itaas. Isipin mo sa sarili mo: 'Baka may isang madre na malubhang nagkasakit at may helicopter na dumating para dalhin siya sa ospital. Isipin mo kung gaano ka kaligalig noon!' Ngunit ngayon, pinupuri ang Diyos, malusog tayong lahat." Nangangailangan ito ng karunungan at pagiging malikhain—ang sining ng pagsasama ng positibong kaisipan. Halimbawa, naririnig mo ang ugong ng concrete mixer, ang pag-andar ng hoist, o anumang ibang ingay. Sabihin mo: "Purihin Ka, Diyos, na walang pambobomba, na hindi gumuho ang mga gusali! Sa kabaligtaran—naninirahan ang mga tao nang payapa at itinatayo nila ang kanilang mga tahanan."

—Ngunit Geronda, paano kung nababagabag ang nerbiyos ng isang tao? Ano ang gagawin noon?

—'Nabubuwag ang mga nerbiyos'? Ano ba ang ibig sabihin niyan? Baka nabubuwag ang iyong mga iniisip? Walang mas mabuti kaysa sa isang mabuting kaisipan. Ang isang taong makamundo ay nagtayo ng bahay sa isang tahimik na lugar. Lumipas ang panahon, at sa isang gilid ng bahay niya ay nagtayo sila ng garahe, sa isa pa ay nagtayo sila ng motorway, at sa ikatlo ay nagbukas sila ng bar na may disco. Pakinggan mo ang ugong ng mga tambol hanggang hatinggabi. Hindi na nakatulog ang kawawang lalaki; natutulog siyang may earplugs, at nagsimula pa siyang uminom ng mga tableta. Kung ganoon pa katagal, baka nalito na ang isip niya. Pumunta siya sa Banal na Bundok, hinanap ako at sinimulang ikuwento sa akin: 'Ganito kasi, Geronda, wala kaming kapayapaan. Ano ang gagawin ko?

Iniisip kong magtayo ng ibang bahay.' 'Mag-isip ka ng mabuti tungkol doon,' sabi ko sa kanya. 'Isipin mo: kung may digmaan at inaayos ang mga tangke sa garahe, at dinadala ng mga ambulansya ang mga sugatan sa kalapit na ospital, at sinabihan ka: "Manatili ka kung nasaan ka. Ginagarantiyahan namin ang buhay mo; hindi ka namin gagalawin. Maaari kang lumabas ng bahay nang ligtas, ngunit dapat ka lamang gumalaw sa loob ng saklaw ng mga gusaling ito, dahil hindi aabot rito ang mga bala.' O maaari nilang sabihin: 'Huwag mong ilabas ang ulo mo sa bahay, at walang makakasakit sa iyo.' Hindi ba sapat na iyon para sa iyo? Hindi mo ba ituturing na tunay na biyaya ang ganoong mga kalagayan? Kaya ngayon sabihin mo sa iyong sarili: 'Purihin Ka, Diyos, na walang digmaan, na buhay at malusog ang mga tao at nagpapatuloy sa kanilang mga gawain. Walang tangke sa garahe; inaayos ng mga tao ang kanilang mga sasakyan doon. Purihin Ka, Diyos, na walang ospital, walang sugatan, at wala sa iba pang pagdurusang dulot ng digmaan. Walang hanay ng mga tangke na umaabot sa kahabaan ng motorway, kundi agos ng mga sasakyang dumaraan—mga taong nagmamadali papuntang trabaho." Kung isasabuhay mo ang isang mabuting kaisipan sa ganitong paraan, susundan ito ng pagpupuri sa Diyos." Nauunawaan ng dukhang lalaki na ang pinakamahalaga ay ang tamang saloobin sa kanyang kalagayan, at umalis siyang payapa ang loob. Unti-unti, sinimulan niyang labanan ang mga tukso sa kanyang paligid gamit ang mabubuting kaisipan; pagkatapos ay itinaon niya ang kanyang mga tableta at nakatulog nang walang kahirap-hirap. Nakikita mo ba kung paano maaaring itama ng isang mabuting kaisipan ang isang tao?

At minsan, naglalakbay ako papunta sa isang lugar sakay ng bus. Malakas ang tunog ng radyo ng konduktor. Kabilang sa aming mga kapwa pasahero ang ilang kabataang mananampalataya. Sinabi nila sa konduktor na may monghe sa bus, at paulit-ulit nilang itinuro sa kanya na patayin ang radyo. Humiling sila nang minsan, humiling sila nang paulit-ulit — pero hindi siya nag-alala; sa halip, lalo pa niyang pinatindi ang tunog. "Hayaan niyo na lang," sabi ko sa mga binata, "hindi naman ako naaabala. Nagsasaawit ako ng mga himno sa simbahan, at ang radyo ay sumasabay sa akin — nasa parehong tono."¹⁴⁵ Ngunit sa isip ko sinabi ko sa sarili: "Kung, Diyos ko, may aksidente sa motorway at may mga taong nasaktan na inilagay sa bus namin — ang isa'y may nabaling binti, ang isa'y may pinsala sa ulo — paano ko matitiis ang ganoong tanawin? Luwalhati sa Iyo, Diyos, na buhay at malusog ang mga tao! Tingnan mo, kumakanta pa nga sila ng mga himno!" At nagpatuloy ako sa paglalakbay, humihimig ng mga espirital na himno sa sarili ko. Napakagandang paglalakbay iyon!

Bibigyan kita ng isa pang halimbawa para makita mo kung paano kayang itama ng isang mabuting kaisipan ang isang tao — kahit ano pa man ang nangyayari. Nasa Jerusalem ako kasama ang isang kakilala ko. Nagkataon na ang aming pagbisita ay kasabay ng isang lokal na pista. Nagdi-diwang ang mga tao at walang tigil na sumisigaw: 'Alala... ah!' Talagang gulo ang sitwasyon — Diyos ko! Ingay, gulong-gulo, mga sigaw! Nagdiriwang sila nang marangya — 'na may mga sigaw ng kagalakan!'¹⁴⁶ Ngunit hindi maintindihan ang mga salita. Nagpatuloy ito buong magdamag. Ang kaibigan ko ay sobrang nabahala, umupo sa gilid ng bintana, at hindi nakatulog kahit saglit buong gabi. Samantala, dahil inilagay ko sa gawa ang isang mabuting kaisipan, natulog ako nang mahimbing na parang sanggol: naalala ko ang Exodo ng mga Hudyo mula sa Ehipto,¹⁴⁷ at ito pa nga ay nagdulot sa akin ng isang pakiramdam ng pagiging malambing.

Kaya't dapat mong pigilan ang anumang tukso sa pamamagitan ng mabubuting pag-iisip. Halimbawa, kung may magsara nang malakas ng pinto. Sabihin mo sa sarili: 'Paano kung, Diyos ko, may nangyaring masama sa isa sa mga madre—paano kung nahulog siya at nabali ang binti—makakatulog pa kaya ako? Ngunit ngayon ay sumara nang malakas ang pinto — aba, siguro may

¹⁴⁵ Tingnan ang tala 142.

¹⁴⁶ Tingnan ang Awit 150:5.

¹⁴⁷ Tingnan ang Exodo 13–15.

kinalaman doon ang madre." Gayunpaman, kung ang isang madre ay magsimulang humusga at sasabihin: "Tingnan mo nga kung gaano siya kapabayaan! Sinara pa nang malakas ang pinto, nakikita mo! Kahihiyan!" – magiging payapa nga ba siya pagkatapos? Sa sandaling magkaroon siya ng ganitong mga iniisip, sisimulang guluhin ng kanyang tangalashka ang kanyang isipan. O, halimbawa, maaaring marinig ng isang madre ang alarm clock ng iba na tumutunog nang matagal sa gabi. Tumutunog ito — saka tumitigil; tumutunog — saka tumitigil muli. Kung ang isang madre, na nagising dahil sa alarm clock ng iba, ay mag-iisip sa sarili: 'Tila lubos na pagod ang kapatid na ito; hindi niya magawang bumangon. Mas mabuting bumangon siya at simulan ang kanyang rutina sa selda makalipas ang kalahating oras,' hindi siya makaramdam ng inis o pagkabahala sa hindi inaasahang paggising. Gayunpaman, kung iisipin niya ang sarili, na, 'Nariyan ako, nagigising ng iba't ibang alarm clock ng ibang tao!' — maaaring sabihin niya: 'Ano ba ito?! Hindi nila ako binibigyan ng kahit sandaling kapayapaan!' Kaya't ang isang mabuting pag-iisip para sa sarili ay nakakatulong sa isang tao nang higit kaysa sa anumang ibang gawa.

Dapat nating linangin ang panloob na katahimikan

Ang layunin ay makinabang ang tao sa lahat ng bagay para sa espirituwal na pakikibaka. Dapat nating sikap ang makamit ang panloob na katahimikan. Sa pamamagitan ng pagsasama ng matuwid na pag-iisip sa ating mga pagsisikap, dapat tayong makinabang kahit pa sa ingay. Ang pinakamahalaga ay ang tamang saloobin sa mga nangyayari. Dapat nating salubungin ang lahat ng mabubuting pag-iisip. Kung magagawa nating makamit ang panloob na katahimikan sa gitna ng ingay, ito ay napakahalaga. At kung ang isang tao ay hindi nakamit ang panloob na katahimikan habang nasa gitna ng panlabas na kaguluhan, hindi siya makakahanap ng kapayapaan kahit nasa isang tahimik na lugar. Kapag dumating sa isang tao ang panloob na katahimikan, tumitahimik ang lahat sa loob niya at walang nakakasagabal sa kanya. Ngunit kung, upang makamit ang katahimikan sa labas, naghahanap ang isang tao ng tahimik na lugar, pagdating doon, kukunin niya ang isang tungkod at papalayasin ang mga kuliglig sa araw at mga jackal sa gabi, upang hindi sila istorbo. Sa madaling salita, itataboy nila ang mga inipon ng diyablo para sa kanila. Ano pa nga ba ang inaasahan mo? Ano sa palagay mo ang ginagawa ng demonyo?

Sinusubukan niyang hadlangan tayo sa bawat posibleng paraan — hanggang sa mapasuko tayo.

Sa isang hermitage, nanirahan ang dalawang matatandang monghe. Bumili sila ng isang asno na may kampanilya sa leeg. Ngunit isang batang monghe na nakatira sa malapit ay may hilig sa isang tahimik na pamumuhay. Naiinis siya sa tunog ng kampanilya, iginiit niyang ipinagbabawal sa mga monghe sa skete ang mag-alaga ng asno, at upang patunayan ang kanyang punto ay binanggit niya ang bawat kanonikong patakaran na kanyang nahanap! Sinabi ng ibang monghe sa eremiteryo na hindi sila naaabala ng kampanilya. "Makinig ka," sabi ko sa batang Hesychast, "pagkatapos ng lahat, hindi naman kayo binabaha ng matandang mga mongheng ito ng iba't ibang kahilingan; inaalagaan nila ang sarili nila sa tulong ng asno. Hindi ba sapat na iyon para sa atin? Maiisip mo ba kung ang asno ay walang kampanilya at maligaw? Tayo pa rin ang kailangang maghanap sa kanya! At gayon pa man, nagrereklamo pa rin ba tayo?" Kung walang mabubuting hangarin, kung hindi tayo nakakakuha ng espirituwal na benepisyo sa lahat ng ito, hindi tayo uunlad, kahit na mabubuhay tayo sa tabi ng mga santo. Halimbawa, napunta ako sa isang yunit militar. "Kung ganoon—ang tunog ng bugle ng mga sundalo ang magsisilbing kampana ng aking monasteryo, at ang awtomatikong riple ay magpapaalala sa akin ng espirituwal na sandata laban sa diyablo. Ngunit kung hindi tayo kukuha ng espirituwal na benepisyo mula sa lahat ng bagay, kahit kampana ay magdudulot sa atin ng pagkabagabag. Alinman ay nakakakuha tayo ng benepisyo mula sa lahat, o sasamantalain ito ng diyablo. Ang isang taong walang kapayapaan ay dadalhin ang kanyang magulong sarili kahit sa disyerto. Una, kailangang makamit ng kaluluwa ang

panloob na katahimikan habang nasa gitna ng panlabas na kaguluhan. Kapag nakamit na ito, mananatiling payapa ito kahit na lisanin nito ang mundo sa paghahanap ng katahimikan.

Kabanata 5.

Tungkol sa kung paano pinapalayo ng labis na pag-aalala ang isang tao sa Diyos

Huwag tayong kumapit sa maraming bagay

Hindi namumuhay nang payak ang mga tao ngayon. Kaya madali silang matitinag. Sinasakop nila ang masyadong maraming bagay at nalulunod sa napakaraming pag-aalala. Ako naman, tinatapos ko muna ang isa o dalawang gawain — at saka ko iniisip ang iba. Hindi ako kailanman sabay-sabay na gumagawa ng maraming gawain. Sa ngayon, isang bagay lang ang iniisip ko. Pagkatapos kong tapusin ang una, saka ko naman sisimulan isaalang-alang ang pangalawa. Dahil hindi ako magkakaroon ng kapayapaan kung sisimulan ko na ang pangalawa bago pa man matapos ang una. Sa pagkuha ng napakaraming gawain, nawawalan ng ulo ang isang tao. Kahit ang simpleng pag-iisip tungkol sa lahat ng mga gawaing ito [kasabay] ay sapat na para magdulot ng schizophrenia.

Noong isang beses, may isang binatang may karamdaman sa pag-iisip na dumating sa aking himlayan. Tiniyak niya sa akin na siya ay pinahihirapan ng isang uri ng namamanang pagiging sensitibo na mana niya sa kanyang mga magulang. 'Ano ba itong pinag-uusapan mong namamana?' sabi ko sa kanya. 'Una sa lahat, kailangan mong magpahinga. Pagkatapos, tapusin mo ang iyong pag-aaral. Pagkatapos noon, gampanan mo ang iyong serbisyo militar, at saka maghanap ng trabaho.' Pinakinggan ng kawawang binata at natagpuan niya ang kanyang landas. Sa parehong paraan, natatagpuan ng mga tao ang kanilang sarili.

— Geronda, ako rin ay mabilis napapagod sa trabaho. Hindi ko maintindihan kung ano ang dahilan.

'Ang kulang sa'yo ay pasensya. At ang dahilan ng iyong kawalan ng pasensya ay sobra kang nag-aasikaso ng maraming bagay. Pinaghahati-hati mo ang sarili mo at napapagod ka. At ito ang nagdudulot ng kaba, dahil ambisyoso ka at seryoso ka sa iyong trabaho.'

Nang nanirahan ako sa isang komunal na monasteryo, ginampanan ko ang aking tungkulin sa pagawaan ng karpintero. Ang nakatatandang karpintero na namumuno ay isa ring karpintero—isang matandang monghe, si Ama Isidor. Ang kawawang tao ay walang kahit kaunting pasensya. Magsisimula siyang gumawa ng bintana, tapos maguguluhan siya, iiwan ang bintana at magmamadaling gumawa ng pinto; pagkatapos ay maguguluhan uli siya, itatapon ang pinto at sisimulan namang bubongin ang bubong—at dahil doon, iiwan niyang kalahating tapos ang lahat ng bagay, hindi kailanman natatapos ang kahit ano. May mawawala siyang ilang tabla, ang iba naman ay mali ang pagkakaputol niya... Ganito'y napapagod ang tao nang husto at wala siyang naaabot.

Mayroon namang mga taong limitado ang enerhiya; kaya lang nilang pangasiwaan ang isa o dalawang gawain. Ngunit kumakarga sila ng napakarami, nabubuhol sa napakaraming alalahanin, at sa huli, , wala silang nagagawa nang maayos, hinihila pa ang iba sa kanilang mga usapin at pag-aalala. Dapat sikapin, hangga't maaari, na huwag kumuha ng higit sa isa o dalawang gawain, tapusin ang mga ito nang maayos hanggang sa wakas, at saka lamang, na may malinaw at sariwang isipan, kumuha ng iba pa. Sapagkat kung nagkakalat ang iyong isipan, paano ka makapamumuhay nang espiritwal? Paano mo maaala si Cristo?

Huwag mong ibigay ang puso mo sa mga materyal na bagay

— Geronda, ano ang ibig mong sabihin nang sabihin mong, 'Tukol mo ang iyong mga kamay at paa sa iyong gawain, ngunit huwag mong ibigay ang iyong puso rito'?

— Ang ibig kong sabihin ay hindi mo dapat ibigay ang iyong puso sa mga materyal na bagay. May mga taong lubos na iniaalay ang kanilang sarili sa mga materyal na bagay. Ginugugol nila ang buong araw sa pag-aalala kung paano isasagawa ang isang gawain o iba pa, samantalang hindi nila iniisip ang Diyos kahit man lang sandali. Huwag nating mahulog sa bitag na ito. Magtrabaho ka gamit ang iyong mga kamay, magtrabaho ka gamit ang iyong mga paa, ngunit huwag mong hayaang lumihis ang iyong isip mula sa Diyos; huwag mong ibuhos ang buong pagkatao mo, ang lahat ng iyong panloob na kakayahan at ang iyong puso sa mga bagay na materyal. Kung hindi, nagiging idólatra ang isang tao. Hangga't maaari, huwag mong ibigay ang iyong puso sa iyong trabaho. Ibigay mo ito sa pamamagitan ng iyong mga kamay; ibigay mo ito sa pamamagitan ng iyong isip. Huwag mong ibigay ang iyong puso sa mga walang kabuluhan at walang silbi. Kung hindi, paano nga ba ito maaantig ni Cristo? Kapag ang puso ay kay Cristo, ang gawain ay nagiging banal. At ang taong iyon ay nagkakaroon ng panloob na espirituwal na kasiglahan at lakas, at nararanasan ang tunay na kagalakan. Gamitin mo nang wasto ang iyong puso; huwag mo itong sayangin sa wala.

Kung ang puso ay nasayang sa napakaraming maliliit na bagay, kakulanganin nito ang lakas upang magmalungkot sa mga bagay na tunay na karapat-dapat pagmalungkutan. Ibigay ko ang puso ko sa mga naghihirap dahil sa kanser, sa mga nasa sakit; mag-aalala ako para sa mga batang nanganganib. Gumagawa ako ng tanda ng krus at hinihiling ko sa Diyos na liwanagan sila. At kapag may mga bisita ako, nakatuon ang pansin ko sa sakit ng kausap ko, sa pagmamahal ko para sa kanila. Hindi ko napapansin ang sarili kong sakit. Sa ganitong paraan, nakakalimutan ang lahat ng [mga bagay na hindi gaanong mahalaga]; ibig sabihin, ang isipan ay napupunta sa ibang direksyon.

— Geronda, posible bang sa anumang uri ng gawain ay hindi ilaan ang isip at puso rito?

— Kung simple ang gawain, nakatutulong ito upang hindi malunod ang isip dito. Kung kumplikado ang gawain, ibig sabihin, maraming aspeto, nararapat lamang ang isang antas ng pag-iisip na nakatuon dito. Gayunpaman, hindi dapat hawakan ng gawain ang puso.

— At paano hinahawakan ng trabaho ang puso?

— Sa pamamagitan ng ano? Sa pamamagitan ng isang gamot. Pinapatulog ng Tukso ang puso at sinasakop ito sa pamamagitan ng makasarili. Ngunit kung ang puso ay iniaalay sa Diyos, nanahan ang isip sa Diyos, habang ang utak ay abala sa gawain.

— At ano nga ba ang ibig sabihin ng salitang 'walang pakialam'?

— Kapag ikaw ay nagtatrabaho, huwag mong kalimutan si Cristo. Magtrabaho nang may kagalakan, ngunit hayaan mong manatili ang iyong isip at puso sa Diyos. Hindi ka pagod, at matutupad mo ang iyong mga espirituwal na tungkulin.

Ang gawaing isinasagawa nang may kapanatagan ng isip at panalangin ay pinapabanal

— Geronda, hindi ba mas mabuti kung mas mabagal ang paggawa — upang manatili ang tao sa kalagayan ng kapayapaan?

— Mas mabuti. Sapagkat kung ang isang tao ay nagpupursige nang payapa, pinananatili niya ang kapayapaang iyon at pinapabanal ang buong araw. Sa kasamaang palad, hindi pa natin napagtatanto na kapag nagmamadali tayo sa anumang gawain, tayo ay nagiging nerbiyoso. At ang gawaing ginagawa nang nerbiyoso ay hindi pinapabanal. Hindi dapat itakda ng isang tao ang layunin na makagawa ng marami, kung sa huli ay siya ay lunod sa pagkabahala sa proseso. Iyon ay isang demonyong kalagayan.

Ang mga gawang-kamay na ginagawa nang may kapanatagan at panalangin ay pinapabanal sa kanilang sarili at pinapabanal ang mga taong gumagamit nito. Ito ang dahilan kung bakit makatuwiran na ang mga monghe, sa kahilingan ng mga layko, ay magbigay sa kanila ng ilang gawang-kamay bilang pagpapala. Sa kabaligtaran, ang mga gawang-kamay na ginagawa nang padalus-dalos at may pagkabahala ay nagpapasa ng kalagayang demonyo na ito sa iba. Ang paggawa nang padalus-dalos at may pagkabahala ay isang katangiang ugali ng mga taong lubos na makalupa. Ang magulong kaluluwa ng mga mongheng abala sa gawang-kamay ay hindi biyaya ang ipinapasa, kundi kaguluhan, sa iba. Napakalaki ng epekto ng kalagayan ng isip ng isang tao sa mga gawang-kamay na kanyang nililikha! Kahit sa pagtatrabaho gamit ang mga piraso ng kahoy. Nakakatakot na bagay! Nakasalalay ang kinalabasan ng gawain sa kalagayan ng isip ng tao habang isinasagawa ito. Kung ang isang tao ay nerbiyoso, galit, o gumagamit ng bastos na pananalita, ang bunga ng kanilang paggawa ay nananatiling hindi pinagpala. Samantalang, kung habang nagtatrabaho sila ay kumakanta ng himno sa simbahan o nag-aalay ng panalangin, ang kanilang gawain ay pinapabanal. Ang isang kinalabasan ay nagiging demonyo, samantalang ang isa naman ay nagiging banal.

Sa pamamagitan ng pag-uugaling may paggalang at paggawa na may kasamang panalangin, palagi ninyong pinapabanal ang inyong sarili at pinapabanal ang lahat ng inyong ginagawa. Kapag nakatuon ang isipan sa Diyos, pinapabanal ng isang tao ang kanyang gawain, ang kanyang likha. Halimbawa, sabihin nating, nagdudugtong ako ng kahon gamit ang pandikit at binibigkas ang Panalangin kay Hesus — nananalangin ako habang sabay na nagpupursigi para sa kaluwalhatian ng Diyos. Ang layunin ko ay hindi magmadali sa aking gawain, gumawa ng napakaraming kahon, at pagkatapos ay pahiritin ang sarili sa pagkabahala. Iyon ay isang demonyong kalagayan. Hindi tayo dumating sa monasteryo para doon, kundi upang gawing banal ang ating sarili at gawing banal ang ating ginagawa. Minsan, dahil nakakalimutan natin ito, pakiramdam mo ay isang masigasig na empleyado ka ng isang sekular na institusyon — dahil, sa pagmamadali mong matapos ang mga gawain, nakakalimutan mong isama si Kristo. Sa kabaligtaran, kapag sinimulan mo ang iyong gawain na may panalangin, pakiramdam mo ay lingkod ka ni Cristo. At kaya, gamitin mo ang Panalangin kay Hesus sa iyong gawain, upang ikaw at ang iyong ginagawa ay mapabanal. Alam mo ba kung paano pinagpapala ng Diyos ang isang tao? Alam mo ba kung ilan at kung anong uri ng mga biyaya ang ipinagkakaloob Niya sa atin?

— Geronda, paano kung ang isang tao ay nasa intelektwal na gawain, tulad ng pagsasalin? Paano siya makapagdadasal upang ang kanyang ginagawa ay mapabanal?

— Kung nakatuon ang iyong isip sa Diyos, ang iyong gawain ay nagiging banal, kahit na ito ay intelektwal, dahil namumuhay ka sa isang banal na kapaligiran — kahit na hindi ka makapanalangin habang nagtatrabaho. Kapag ang isang tao ay nasa espiritwal na kalagayan, malaking tulong ito sa kaniya. Hindi nila sinusubukang hanapin ang kahulugan sa pamamagitan ng pangangatwiran, kundi, habang sila ay pinapaliwanagan, nauunawaan nila ito sa pamamagitan ng Banal na liwanag.

— Ngunit ano ang dapat kong gawin kung hindi ako nasa ganoong kalagayang espiritwal, ngunit kailangan kong gampanan ang ganitong uri ng gawain?

— Kung ganoon, ipagpatuloy mo lang ito, ngunit sabay na manalangin, humihiling sa Diyos na liwanagan ka. Hangga't maaari, subukang tiyakin na ang mga banal na kahulugan sa mga librong isinasalin mo ay nakakatulong sa iyo nang personal. At magtrabaho nang may paggalang. Tuwing isang o dalawang oras, magpahinga ng ilang minuto at sabihin ang Panalangin kay Hesus.

— Geronda, ang pagsasalin ay karaniwang nakakaabala. Kailangan mong palaging magbabad sa diksyunaryo, magbasa ng mga komentaryo...

— Ngunit nasabi ko na sa iyo dati: ang pinakamalaking tulong sa pagsasalin ay ang personal na karanasang espiritwal at mga pinadalisa na kaisipan, na ginagawang sisidlan ng Biyaya ang isang tao. Nangyayari noon na ang pagsasalin ng mga banal na kahulugan ay tumpak at nagmumula sa banal na

kaliwanagan, sa halip na mula sa dahilan, diksyunaryo, o tintero. Ang ibig kong sabihin ay dapat nakabatay ang tao sa pangunahing bagay — ibig sabihin, sa Banal — at hindi sa pangalawang bagay — ibig sabihin, sa makatao.

Sa labis na pag-aalala sa iba, nakakalimot ang tao sa Diyos

— Geronda, ang pag-aalala ba ay laging nag-aakay sa tao palayo sa Diyos?

— Pakinggan ninyo ang sasabihin ko sa inyo: kapag lumapit ang isang ama sa batang abala sa paglalaro at mahinahong hinaplos ito, ang bata, na nakatuon sa kanyang mga laruan, ay hindi man lang ito napapansin. Mapapansin lamang niya ang pagmamahal ng kanyang ama kung maialis niya ang kanyang isip sa laro nang sandali. Sa parehong paraan, kapag tayo ay abala sa anumang uri ng pag-aalala, hindi natin mararamdaman ang pagmamahal ng Diyos. Hindi natin nararamdaman ang ibinibigay sa atin ng Diyos. Magbigay-pansin: huwag sayangin ang iyong mahalagang enerhiya sa hindi kailangang alalahanin at hungkag na pag-iisip, na balang araw ay magiging alikabok. Sa pamamagitan ng pag-aalala at pagkabahala sa mga bagay na labis at walang kabuluhan, hindi mo lamang napapagod ang iyong katawan kundi nagkakalat ka rin ng iyong isipan nang walang patutunguhan; at pagkatapos, sa panahon ng panalangin, iniaalay mo sa Diyos ang iyong pagkapagod at pag-uungol—katulad ng sakripisyong inialay ni Cain.¹⁴⁸ Kaya naman, ang iyong panloob na kalagayan ay magiging 'kauri ni Cain' rin, puno ng pagkabahala at mga buntong-hininga, na gigisingin ng tangalashka na malapit sa iyo.

Huwag nating sayangin nang walang patutunguhan ang mismong diwa ng ating lakas, kung hindi, ang matitira para sa Diyos ay puro balat at kabibi. Ang pagka-abala sa anumang bagay ay sumisipsip sa puso ng lahat ng panloob nitong lakas at hindi nag-iiwan ng anuman para kay Kristo. Kung mapapansin mong ang iyong isip ay palaging naaabala at nalilihis sa mga pag-aalala, mga alalahanin at iba pa, dapat mong maunawaan na naligaw ka mula sa dapat mong kinaroroonan, at magmalasakit kang ikaw ay lumayo sa Diyos. Maunawaan mong mas naging malapit ka sa iyong mga gawain kaysa sa Diyos, sa nilikha kaysa sa Lumikha.

Sa kasamaang palad, hindi bihira na linlangin ng makamundong kasiyahan na nagmumula sa isang gawaing mahusay ang isang monghe. Siyempre, ang tao ay nilikha upang gumawa ng mabuti, sapagkat mabuti ang kanyang Nilikha. Ngunit nagsusumikap ang isang monghe na baguhin ang kanyang sarili mula sa isang tao tungo sa isang anghel. Kaya naman, upang makapagpagal siya sa espiritwal na paraan, dapat niyang limitahan ang kanyang gawain para sa materyal na layunin sa mga bagay na talagang kinakailangan. Doon, ang kanyang kagalakan ay manibatan sa mga espiritwal na bunga na kanyang pinagyayaman; ito ay magiging espiritwal, at ang monghe ay hindi lamang papakainin ang kanyang sarili kundi pati na rin ang iba nang sagana.

Sa gitna ng napakaraming alalahanin at pagkabahala, nakakalimot ang mga tao sa Diyos. Dati nang sinasabi ni Ama Tikhon (¹⁴⁹), sa kanyang natatanging paraan: "Binigyan ni Paraon ang mga Israelita ng maraming gawain at maraming pagkain upang makalimot sila sa Diyos."¹⁵⁰ Sa ating panahon, lubos nang nahuhumaling ang mga tao sa mga materyal na bagay at mga alalahanin sa lupa. [Itinuturo niya sa mga tao] na magtrabaho nang mabigat at kumain nang marami — upang makalimutan nila ang Diyos at, sa ganitong paraan, hindi nila magamit, o mas tama, ay ayaw nilang gamitin, ang kalayaang ipinagkaloob sa kanila para sa pagpapabanal ng kaluluwa. Ngunit, sa kabutihang-palad — laban sa kalooban ng diyablo — may mabuting bunga rin mula sa [pagmamadali at kaguluhan] na ito — hindi nakakahanap ang mga tao ng sapat na oras para magkasala gaya ng gusto nila.

¹⁴⁸ Tingnan ang Gen. 4:3–7.

¹⁴⁹ Tingnan si *Elder Paisios*. *The Holy Mountain Fathers and Stories from the Holy Mountain*. Holy Trinity St Sergius Lavra, 2001. pp. 13–39.

¹⁵⁰ Ihambing ang Exodo 1:13–14.

Ang labis na trabaho at mga pang-mundong alalahanin ay nagpapalayo sa isang monghe sa kanyang espirituwal na layunin.

Mabuti para sa isang taong nagnanais mamuhay nang espirituwal, at lalo na sa isang monghe, na lumayo sa ilang uri ng gawain, trabaho, at pananagutan — ibig sabihin, yaong mga naglilihis sa kanya mula sa kanyang espirituwal na layunin. Hindi dapat magtamo ng napakaraming walang katapusang gawain, sapagkat ang mga gawaing iyon ay hindi kailanman nagtatapos. At kung ang isang monghe ay hindi matutong magsagawa ng panloob na gawain sa kanyang sarili, patuloy siyang liliko sa panlabas na gawain. Ang mga taong nagsusumikap na tapusin ang walang katapusang mga gawain ay nagtatapos ng kanilang buhay na may mga kakulangan sa espirituwal. Sa pagtatapos ng kanilang buhay ay nagsisisi sila, ngunit sa panahong iyon ay wala na itong silbi sa kanila, sapagkat naipasa na sa kanila ang kanilang 'passport'. Sa anumang kaso, mahalaga kahit na sandaling pahinga mula sa mga tungkulin.

Kapag nabawasan ang maraming gawain, kusang lilitaw ang muling sigla ng katawan at ang uhaw sa panloob na gawain — isang gawain na hindi nakakapagod, kundi nagbabalik ng lakas ng isang tao. Doon, huminga rin nang malalim ang kaluluwa ng espirituwal na oksiheno. Ang pagod mula sa espirituwal na pagsisikap ay hindi sumisipsip ng lakas ng isang tao, kundi ibinabalik ito, sapagkat itinataas ng pagsisikap na ito ang isang tao sa matataas na antas at inilalapit siya sa mapagmahal na Ama, kaya't nagagalak din ang kanyang kaluluwa.

Ang pagkapagod ng katawan, kapag walang kaligirang espirituwal na kahulugan o, mas tama, kapag ito'y nangyari nang walang espirituwal na pangangailangang makapagbigay-katwiran dito, ay nagpapait sa isang tao. Kahit ang pinakamabait na maliit na kabayo, kung pinapagod nang husto, ay nagsisimulang sumipa—ibig sabihin, nakakakuha ito ng masamang gawi, kahit na wala pa itong ganoong gawi dati at maaaring naging mas maingat na sa pagtanda.

Upang unahin ang espirituwal, ang ilang gawain ay maaaring itabi. Ang labis na trabaho at labis na pag-aalala ay nagpapalupig sa monghe sa makamundong pag-iisip, at ang kanyang kakayahan para sa espirituwal na persepsyon ay nagiging makamundo. Namumuhay na siya bilang isang tao ng mundong ito—kasama ang lahat ng kaguluhan ng isip at pang-mundong pagkabahala na kaakibat nito. Sa madaling salita, sa pamamagitan ng patuloy na pag-aalala, pagkabalisa, at kapighatian, nararanasan na niya, sa isang antas, ang mga paghihirap ng impyerno sa mismong buhay na ito. Ngunit kapag ang isang monghe ay hindi nababahala sa mga materyal na bagay, kundi sa kanyang sariling kaligtasan at sa kaligtasan ng lahat ng tao, ginagawang pinuno niya ang Diyos at mga lingkod naman ang mga tao.

Naalala mo ba ang kuwento ni Kagalang-galang Gerontius at ng kanyang baguhan?¹⁵¹ Hiningi ni Kagalang-galang Gerontius sa Pinakabanal na Ina ng Diyos ang kaunting tubig—sapat para sa kanya at sa kanyang baguhan na inumin. Ang Ina ng Diyos, na parang isang mapagmahal na ina, ay gumawa ng butas sa bato malapit sa kanilang hermitage at naglabas doon ng tubig—isang banal na bukal—upang magkaroon sila ng maiinom. Lumipas ang panahon, at sinimulan ng baguhan ng Kagalang-galang na magtayo ng mga hagdan-hagdan, pagkatapos ay nagdala ng lupa, nagtanim ng mga taniman ng prutas at gulay, at dahil sa pag-aasikaso sa napakaraming makamundong responsibilidad, ay napabayaang niya ang kanyang mga espirituwal na tungkulin. At dahil hindi sapat ang tubig, kumuha siya ng pahilis at sinimulang palawakin ang butas sa bato—upang mas maraming tubig ang lumabas mula sa bukal. Pagkatapos ay binawi ng Ina ng Diyos ang tubig, at pinatulo ito sa ibang lugar, na mas mababa kaysa sa silid, at sinabi sa kaniya: 'Kung nais mong alagaan ang mga hardin ng gulay at maaliw, kumuha ka ng tubig mula sa malayo.'

¹⁵¹ Tingnan si *Elder Paisios*. *The Fathers of Mount Athos and Stories from Mount Athos*. Holy Trinity St Sergius Lavra, 2001. pp. 140–141.

Kung saan maraming problema, doon maraming espiritwal na pakikialam

— Geronda, hindi ka ba nagkasisi na iwan ang selda, na ang pagpapanumbalik nito ay kinailangan ng napakaraming pagsisikap mo, at lumipat sa ibang lugar?

— Mula nang umalis ako roon, nangangahulugan iyon na may seryosong dahilan para gawin iyon.

— At saan ka man napunta, nilimitahan mo ba ang sarili mo sa mga pangunahing pangangailangan lamang?

— Oo, nilimitahan ko ang sarili ko sa mga pangunahing pangangailangan para sa buhay dito, upang magawa ko ang kinakailangan para sa mga bagay sa itaas, para sa Langit. Kapag naliligaw ang isang tao sa mga bagay na pang-lupa, nalalayo siya sa landas na patungo sa Langit. Una, gagawin mo ang isang bagay, tapos gusto mong gumawa ng iba pa... Kung maabutan ka ng paikot-ikot na ito, ayun na — naligaw ka na. Kapag naliligaw ang isang tao sa mga bagay na panglupa, nawawala sa kanya ang makalangit. At kung paanong walang katapusan ang makalangit, gayundin walang katapusan ang panglupa. Maliligaw ka rito, o maliligaw ka roon. Alam mo ba kung ano ang ibig sabihin ng 'maligaw' roon, sa Kaharian ng Langit! Oh, isinasagawa ko ang Panalangin ni Hesus at binabad ko ang sarili ko rito! Hindi ka pa ba kailanman lubusang nagbabad sa panalangin?

Ang pagiging abala sa napakaraming gawain, sa pagkapagod at pag-aalala, at lalo na sa pagmamadali, ay hindi tayo tinutulungan. Lahat ng ito ay itinutulak ang pagkamit ng katinuan sa likuran at pinatitigas ang kaluluwa. Hindi na makapagdalangin ang isang tao, at hindi na rin makaisip.

Hindi sila makapag-isip nang matino at nauwi sa paggawa ng mga maling bagay.

Kaya, mag-ingat ka: huwag sayangin ang iyong oras nang walang patutunguhan, na walang kapakinabangan sa iyong buhay-espiritwal. Kung hindi, aabot ka sa puntong lubos kang mapait at hindi mo na matutupad ang iyong mga tungkuling espiritwal. Gusto mong magtrabaho o makipag-usap — o, para maging 'abala' ka, gagawa ka ng mga problema para sa iyong sarili. Kapag iniwan natin ang Panalangin kay Hesus at ang ating mga espirituwal na tungkulin, sinasakop ng kaaway ang ating mga espirituwal na na katayuan at, sa pamamagitan ng laman at ng ating mga iniisip, nakikipagdigma laban sa atin. Ginagawang walang silbi niya ang lahat ng ating mga kapangyarihan—pangkaisipan man o pangkatawan; pinuputol niya ang ating pakikipag-isa sa Diyos, na ang bunga ay ang pagkaalipin ng ating kaluluwa sa mga pagnanasa.

Sinabi noon ni Ama Tikhon sa mga monghe na dapat mamuhay nang asketiko upang mapalaya mula sa mga alalahanin sa mundo, sa halip na magtrabaho na parang mga manggagawa at kumain na parang mga taong sekular. Sapagkat ang tawag sa isang monghe ay binubuo ng pagyuko, pag-aayuno, at panalangin—hindi lamang para sa kanyang sarili, kundi para sa buong mundo—mga buhay man o mga yumao na. Tungkol naman sa trabaho, dapat itong maging kaunti at isinasagawa lamang upang matustusan ang sariling pangangailangan, upang hindi maging pabigat sa sinuman.

— Geronda, palaging ba'y hadlang sa buhay-espiritwal ang mga bagay sa mundo?

— Kung ikaw ay nakatuon sa kinakailangan dahil sa pagsunod,¹⁵², hindi ito makasasama sa iyo. Kung ang iyong mga pagsisikap sa pagtupad sa ipinagkatiwalang pagsunod sa iyo, o sa pagtulong sa isang kapatid, ay hindi lumalampas sa hangganan ng [pagsunod], magkaka-hangad ka nang taimtim sa panalangin, at ang iyong pagtulong sa iba ay magbubunga. Ngunit kung ang isang tao ay lumalampas sa hangganan [ng pagsunod] nang kusang-loob, nagdaragdag ng dagdag na pasanin sa tungkuling ipinagkatiwala sa kanila, at nag-aalala sa mga bagay na hindi naman kinakailangan, ang kanilang isipan ay nagiging alanganin at lumalayo sa Diyos. At kung ang isipan ng isang tao ay hindi nakatuon sa Diyos,

¹⁵² Sa kontemporaryong terminolohiyang monastikong Ruso, ang salitang 'pagpapasakop', bukod sa 'pagpapailalim ng sariling kalooban' (Griyego: ὑπακοή), ay maaari ring mangahulugang isang partikular na serbisyo na inatas sa isang monghe (Griyego: διακόνημα). Sa pagkakataong ito, ginagamit ang termino sa unang kahulugan. — *Tala ng tagasalin*.

paano nila mararanasan ang banal na kagalakan? Madaling tumamlay ang puso. Kung gugugulin ko ang buong araw sa pagtanggap ng mga tao, kahit na ito ay isang espirituwal na gawain, sa gabi, kapag bumangon ako upang manalangin, iba ang kalagayan ng aking puso—sadyang iba kaysa sa pagdarasal ko buong araw. Nakasiksik ang isip ko sa napakaraming bagay na narinig ko mula sa mga tao, at hindi madaling itabi ang lahat ng iyon. Hangga't maaari, ulitin ang Panalangin kay Hesus sa araw at tahimik na humuning ng isang himig-simbahan.

Napakahalaga rin ng maikling pagbabasa ng mga espirituwal na babasahin—lalo na bago manalangin. Pinapainit nito nang malalim ang kaluluwa at tinataboy ang mga pag-aalalang bumabagabag sa isipan sa buong araw. At kapag ang kaluluwa ay napalaya at nailipat sa espirituwal, banal na kapaligiran, nananatiling hindi nalilihis ang isipan sa kanyang gawain. Pagkatapos basahin ang isang sipi mula sa Ebanghelyo o mula sa Aklat ng Ama (ang Aklat ng Ama ay naglalaman ng maiikli ngunit makapangyarihang kabanata), ang isipan ay nadadala sa espirituwal na kaharian at hindi na nalilihis mula roon. Pagkatapos ng lahat, ang isipan ay parang isang batang walang kapayapaan na hindi makapirmi sa isang lugar—tumatakbo ito rito't roon. Ngunit bigyan mo ito ng matamis na kendi, at hindi na ito aalis.

Ang kalayaan mula sa mga alalahanin at pag-aalala ay nagdudulot ng panloob na kapanatagan at espirituwal na pag-unlad. Ang mga pag-aalala ay nagpapalayo sa monghe mula sa Diyos. Kung saan maraming pag-aalala, doon maraming espirituwal na istorbo na sumasakal sa mga signal ng mga istasyon ng radyo sa espirituwal na mundo. Walang dahilan ang isang monghe kung hindi siya namumuhay nang espirituwal. Tingnan mo ang mga kaluluwang kawawa, na pasan ng napakaraming alalahanin, ngunit nagsusumikap pa rin sila nang husto. Ang isang monghe ay walang ganoong mga alalahanin. Hindi niya kailangang mag-isip tungkol sa renta, utang, o kung may trabaho siya o wala. Nasa tabi niya ang kanyang espirituwal na ama, at ang simbahan ay nasa mismong monasteryo: mga panalangin, pagpapahid ng langis, mga serbisyo, mga liturhiya... Malaya siya sa mga alalahanin at nakatuon lamang sa pagiging anghel — wala na siyang ibang layunin. Samantalang ang isang layko ay napakarami ng alalahanin! Nakatuon siya sa pagpapalaki ng kanyang mga anak, sa iba pang mga bagay — at kasabay nito ay nakikipaglaban para sa kaligtasan ng kanyang kaluluwa. Tulad ng sinasabi noon ni Nanakang Trifon:¹⁵³ "Nais bang mag-panalangin nang gising ang isang monghe? Magagawa niya iyon. Nais ba niyang mag-ayuno? Magagawa rin niya iyon. Wala siyang asawa o anak. Ngunit ang isang layko ay hindi kayang gawin ang lahat ng ito. Pagkatapos ng lahat, mayroon siyang mga anak. Kailangan ng isa ang sapatos, ng isa ang damit, at ng isa pa ang iba."

Dapat nating hanapin ang Kaharian ng Langit

Higit sa lahat, dapat nating hanapin ang Kaharian ng Langit. Ito ang dapat nating pagtuunan ng pansin, at ang lahat ng iba pa ay ibibigay sa atin.¹⁵⁴ Kung ang isang tao ay nawawala sa sarili sa buhay na ito, sinasayang niya ang panahong ibinigay sa kanya, ginugugol ito nang walang kabuluhan. Kung hindi siya mawawala sa sarili at maghahanda para sa buhay na darating, magkakaroon ng kahulugan ang kanyang buhay sa lupa. Kung iisipin ng isang tao ang buhay na darating, maraming nagbabago. Ngunit kapag iniisip lamang ng isang tao kung paano maging mas komportable rito, siya ay napapagod, nauubos ang kanyang lakas, at patungo sa walang hanggang paghihirap.

Mag-ingat na huwag mabahiran ng walang pasensyang pagkasabik at matinding pag-aalala sa mga bagay sa lupa: 'Ngayon kailangan nating gawin ito, pagkatapos ay iyon...', sapagkat sa ganitong kalagayan ay sasapit sa iyo ang Armageddon.¹⁵⁵ Ang walang pasensyang pagkasabik lamang, kaugnay

¹⁵³ Para sa karagdagang impormasyon tungkol kay Nakatatandang Trifon, tingnan: *Nakatatandang Paisius*. The Fathers of Mount Athos and Stories from Mount Athos. Holy Trinity St Sergius Lavra, 2001. pp. 120–125.

¹⁵⁴ Tingnan ang Mat. 6:33 at Luc. 12:13.

ng mga proyektong pang-konstruksyon, pag-aayos, at iba pang katulad na usapin, ay gawa na ng mga demonyo. Ituon mo ang iyong pansin kay Cristo, sapagkat kung hindi, magkakaroon ka lamang ng panlabas na anyo ng buhay kasama si Cristo, samantalang sa iyong kalooban ay mananatili ang lahat ng makamundong pakana — at natatakot ako na ang kaparehong kapahamakan ay maaaring dumapo sa iyo gaya ng nangyari sa mga banal na birhen.

Ang mga matalinong birhen¹⁵⁶ ay hindi lamang gumawa ng mabubuting gawa, kundi nagpakita rin ng tunay na malasakit — hindi nila pinikit ang kanilang mga mata; hindi sila naging walang pakialam. Ang mga hangal na birhen ay walang pakialam at hindi nagsumikap na manatiling gising. Kaya sinabi ng Panginoon: *'Magbantay.'*¹⁵⁷ Sila ay mga birhen — ngunit hangal, walang pagkaunawa. Kung ang dalaga ay walang katwiran mula sa pagsilang, para sa kanya ito ay biyaya mula sa Diyos. Pumapasok siya sa susunod na buhay nang hindi kinakailangang harapin ang anumang pagsubok. Ngunit kung taglay niya ang katwiran ngunit namumuhay nang hindi matalino, sa Araw ng Paghuhukom ay wala siyang magiging depensa.

At paano naman ang kuwento nina Marta at Maria, ayon sa Ebanghelyo? Nakikita mo ba kung paano ang pagka-abalang isip ni Marta ang naging dahilan upang kumilos siya, sa isang diwa, nang walang hiya? Tila tinulungan din siya ni Maria sa simula, ngunit nang makita niyang wala namang balak si Marta na tapusin ang kanyang mga paghahanda, iniwan niya siya at umalis. 'Paano,' naisip ni Maria, 'ako'y mawawalan ng aking Kristo dahil sa mga salad at keyk?' Maaaring isipin ng ilan na dumating lamang ang Kristo upang tikman ang mga masasarap na luto ni Marta! At iyan ang tunay na sumakit kay Marta, at sinabi niya: *"Panginoon, hindi mo ba pinapansin na iniwan ako ng nag-iisang kapatid kong babae para mag-isa akong maglingkod?"*¹⁵⁸

Kaya't mag-ingat tayo na huwag mangyari sa atin ang nangyari kay Marta. Manalangin tayo upang maging mabubuting Maria.

Bahagi 3.

Tungkol sa Espiritu ng Diyos at sa espiritu ng mundong ito

"Ang panloob na kadalisayan ng isang tunay na tao ang nagpapaganda sa kanyang panlabas na anyo"

Kabanata 1.

Tungkol sa makamundong edukasyon at kaalaman

Ang isang matalinong tao ay yaong naglinis sa kanyang sarili

Sa pamamagitan ng pagpapatalas ng isip hindi sa mga banal na bagay kundi sa katusuhan, isinusuko ng isang tao ang sarili sa diyablo. Ngunit sa ganoong kaso, mas mabuting mawala nang

¹⁵⁵ Tingnan ang Pahayag 16:16.

¹⁵⁶ Tingnan ang Mateo 25:1–13.

¹⁵⁷ Mateo 25:13.

¹⁵⁸ Lucas 10:40.

tuluyan ang kanilang katwiran, upang sa Araw ng Paghuhukom ay magkaroon sila ng mga nagpapabawas ng kaparusahan.

— Geronda, iba ba ang pagiging payak sa katusuhan?

— Oo, gaya ng pagkakaiba ng zorro sa jackal. Ang jackal, kapag gusto nitong magnakaw ng isang bagay, matapang itong lumalapit at kukunin ang nais nito. Ang zorro naman, susubukang makuha ang nais nito sa pamamagitan ng katusuhan.

— At maaaring malito ang isang tao, Geronda, at isipin na ang katusuhan ay talas ng isip?

— Oo, maaari, ngunit — sa pagtingin nila sa kanilang sarili — matutuklasan nila kung ano ang katusuhan at kung ano ang talas ng isip. Pagkatapos ng lahat, mayroon silang gabay sa paghuhusga. Ano ang mga kaloob ng Banal na Espiritu? Pag-ibig, kagalakan, kapayapaan at iba pa.¹⁵⁹ Mayroon bang alinman sa mga biyayang ito sa kaniya? Kung wala siyang mga katangiang ito, maglalaman ang isang tao ng isang bagay na satánico sa kaniyang kalooban—ang natatanging katangian ng isang tangalashka.

Ang matalinong tao ay yaong naglinis sa sarili at nagpalaya sa sarili mula sa mga pagnanasa. Tunay na matalino ang siyang nagbanal din ng kaniyang isipan. Kung ang isipan ay hindi nabanal, ang talas nito ay walang silbi. Halimbawa, ang mga mamamahayag at mga politiko—matalino nga sila, ngunit marami sa kanila, dahil wala silang banal na isipan, ay nagsasalita ng kalokohan kasabay ng kanilang matalinong pahayag. Nagbubulalas sila ng kakila-kilabot na kalokohan dahil nga sa kanilang matinding talino! Kung hindi magamit nang mabuti ng isang tao ang sariling talino, gagamitin ito ng diyablo. Kung hindi gamitin ng isang tao ang talas ng kanyang isip para sa kabutihan, gagamitin ito ng diyablo para sa kasamaan.

— Kaya, sa hindi paggamit ng talas ng kanilang isipan para sa kabutihan, ibinibigay ba ng mga tao sa diyablo ang karapatang kumilos?

— Kung hindi ginamit ng isang tao ang matalim niyang isip para sa mabubuting gawa, kusang-loob na nabibigyan ng kapangyarihan ang demonyo. Sa hindi paggawa nang may espiritwal na pag-iisip, binabaluktot ng isang tao ang kabutihan. At hindi na ang demonyo ang gumagawa ng kasamaan, kundi ang mismong tao. Halimbawa, maaaring matalino ang isang tao, ngunit hindi niya ginagamit ang kanyang isip, at pinipiling maging tamad. Ngunit dahil hindi niya ginagamit ang kanyang ulo, ano ang silbi ng pagiging matalino?

— Maaari bang magkaroon ng kakayahang makapagpasya nang matalino ang isang matalinong tao na napapailalim sa mga pagnanasa?

— Una sa lahat, dapat silang mag-ingat na huwag magtiwala sa sarili nilang katuwiran. Sa pagtiwala sa sarili nilang katuwiran, ang isang taong espiritwal ay nahuhulog sa ilusyon, samantalang ang isang taong makamundo ay nababaliw. Hindi dapat pagkatiwalaan ang sariling kaisipan. Dapat magtanong at humingi ng payo; dapat banalín ang isipan. Tunay nga, dapat banalín ng tao ang lahat ng kanyang pag-aari. Ang banal at matalas na isipan ay nakatutulong sa pagkamit ng matibay na paghuhusga. Ang matalinong tao na hindi nanalangin sa sarili ay magkukulang sa espiritwal na paghuhusga. At ang isang taong likas na inosente ay maaaring ipagkamali ang isang nalilihong indibidwal bilang santo, o ipagkamali ang malambing at pambabaeng tinig ng isang tao bilang paggalang. Samantalang ang isang napadalisay at matalinong tao ay nagiging lubos na mapagmasid.

— Geronda, paano nililinis ang matalas na isip?

— Upang mapalaya ito, hindi dapat tanggapin ng isang tao ang 'mga mensahe' ng masama at hindi dapat mag-imbak ng masasamang kaisipan, kundi dapat kumilos nang may kabaitan at kasimplehan sa lahat ng bagay. Sa ganitong paraan, dumarating ang espirituwal na kalinawan at banal na kaliwanagan. Pagkatapos, nakikita ng isang tao ang puso ng mga tao at hindi bumubuo ng mga konklusyong makatao.

¹⁵⁹ Tingnan ang Galacia 5:22–23.

— Geronda, kaugnay ba ang paghuhusga sa kaalaman?

— Ang paghuhusga ay nagmumula sa Banal na kaliwanagan. Maaaring basahin ng isang tao ang mga Banal na Ama, magkaroon ng wastong kaalaman sa ilang bagay, magsagawa ng pag-aascetismo at manalangin; gayunpaman, ang paghuhusga ay nagmumula sa Banal na kaliwanagan. Ito ay isang penomenon ng ibang antas.

— Geronda, mas mabuti ba ang mga tao noong araw?

— Hindi na mas mabuti sila; ang totoo, ang mga tao noon ay may pagiging payak at mabubuting hangarin. Ngayon, tinitingnan ng mga tao ang lahat nang may katusuhan, dahil sinusukat nila ang lahat sa pamamagitan ng rason. Maraming pinsala ang idinulot ng diwang Europeo. Ang mismong espiritong ito ang nagpahamak sa mga tao. Kung hindi dahil dito, ang kalagayang espiritwal ng mga tao ngayon ay magiging kamangha-mangha, sapagkat, mabuti man o masama, lahat ay may edukasyon na ngayon at magiging posible ang magkaroon ng pagkakasundo sa kanila. Ngunit ang mga makabagong tao ay tinuruan ng kawalang-diyos at ng lahat ng mga teoryang satanicong ito, at sa ganitong paraan ay naging hindi na sila angkop, kaya't imposibleng magkaroon ng pagkakasundo sa kanila. Noong araw, hindi mo makakamtan ang pagkakasundo sa isang tao kung wala siyang debosyon o edukasyon. Naalala ko noong isang pagkakataon, isang monghe, nang marinig ang mga salitang '*At sa Banal na Ama nating si Gregorio, Papa ng Roma*'¹⁶⁰ sa panahon ng Liturhiya ng mga Presanctified Gifts, ay nagpasya na ang Papa ng Roma ang ginugunita at naligaw. "'Hindi ko inasahan,' sabi niya, 'talagang hindi ko inasahan na magiging papista kayo!' Nang masabi niya ito, umalis siya sa simbahan. Nakikita mo kung saan humahantong ang kamangmangan! Ang kamangmangan ay isang kakila-kilabot na bagay. At ang pinakamalaking kasamaan ay ginagawa ng mga taong ang paggalang ay sinamahan ng kalituhan sa isip. Kung hindi nila nauunawaan ang diwa ng usapin, lumilikha sila ng mga problema.

Ang kaalaman na walang Banal na kaliwanagan ay isang sakuna

Kung papabagalin ng mga tao ang kanilang pag-iisip, hindi lamang magiging malinaw ang kanilang isipan, kundi madali ring makalalapit sa kanila ang Banal na Grasya. Ang kaalaman na walang kaliwanagan ay isang sakuna. Ang isang tao ay pinapaliwanagan ng Diyos sa pamamagitan ng espirituwal na pagpapaunlad ng sarili at espirituwal na pagsisikap. Taglay nila ang Banal na kaliwanagan at ang karanasan ng pamumuhay sa Diyos, sa halip na sa kanilang sariling mga iniisip. Kaya naman, nakikita nila nang malinaw ang malayo. Ang taong malapit-tanaw ay malinaw na nakakakita sa malapit, ngunit hindi nakikita ang mga bagay na malayo. At kahit para sa isang hindi malapit-tanaw—kahit nakikita pa niya ang mga bagay na medyo malayo—hindi naman ito malaking tagumpay. Ang tao ay may dalawang pisikal na mata lamang, samantalang marami naman siyang espirituwal na mata.

Ang mga lumalayo kay Kristo ay pinipili ang hindi makatanggap ng Banal na kaliwanagan, sapagkat, na parang mga hangal, lumalayo sila sa sinag ng araw at pumupunta sa lugar na hindi naaabot ng sinag nito. Dahil dito, sila ay nagyeyelo at nagkakasakit sa espiritu. Kung hindi nililinis ng isang tao ang kanyang sarili, kung hindi dumarating sa kanila ang Banal na kaliwanagan, ang kanilang [taong] kaalaman, gaano man ito katama, ay hindi hihigit sa rasionalismo at wala nang iba pa. Ito ang konklusyong aking naabot. At kung mawawala ang Banal na kaliwanagan, wala nang anumang pakinabang sa lahat ng sinasabi at sinusulat ng mga tao. Ang Awit ay isinulat sa pamamagitan ng Banal na inspirasyon, at tingnan mo kung gaano kalalim ang mga kahulugan nito! Tipunin ninyo ang lahat ng mga [kasalukuyang] teologo at pilologo, kung gusto ninyo, at makikita ninyo: hindi nila mabubuo kahit

¹⁶⁰ Si San Gregorio ng Dialogist, Papa ng Roma (540–604) – isang santo ng Simbahang Orthodox. Ipinagdiriwang ang kanyang pista tuwing ika-12 ng Marso.

isang salmo na may ganoong kalaliman. Si Haring David ay hindi isang taong marunong, ngunit kitangkita kung paano siya ginabayan ng Espiritu ng Diyos.

At ang Simbahan ngayon ay nagkakagulo dahil wala nang banal na inspirasyon, at ang bawat isa ay humuhusga at kumikilos ayon sa kanilang gusto. Pagkatapos ay sumisingit ang 'salik ng tao', sumiklab ang mga pagnanasa, at dito nakakahanap ng puwang ang diyablo upang kumilos. Kaya naman ang mga nasa ilalim ng impluwensya ng kanilang sariling mga pagnanasa ay hindi dapat maghangad ng kapangyarihan.

— Kaya, Geronda, dapat bang taimtim na hanapin ng mga tao ang banal na kaliwanagan?

— Oo, dahil kung hindi, ang mga solusyong kanilang iminumungkahi ay bunga ng kanilang sariling pag-iisip. At doon nagsisimula ang kalituhan. Mga kumperensya, pagpupulong... At nakakalungkot na ang mga taong nasasangkot sa mga bagay na ito ay hindi, una sa lahat, nakilala ang kanilang sarili. Pagkatapos ng lahat, ang makilala ang sarili lamang ay mas mahalaga kaysa sa lahat ng kaalaman sa mundo. Ang taong mapagkumbabang nakikilala ang sarili ay kinikilala rin ng iba. Kung ang ilang [mga palalong mapanalita] ay makilala ang kanilang sarili, kung gayon, sa pagtingin nila sa kanilang kahabag-habag na kalagayan, hindi na sila mangahas na magbukas ng kanilang mga bibig.

Noong isang beses, may isang lalaki na nagrereklamo na, ayon sa kanya, wala ni isang Orthodox na Kristiyano na kumakatawan sa Orthodoxy sa ibang bansa sa iba't ibang kumperensya at iba pang kaganapan. Patuloy siya nang patuloy — sobra ang pag-e-exaggerate kaya hindi na ito kapani-paniwala. "Nang tanungin ng Diyos," sabi ko sa kanya, "ang propeta Elias: 'Ano'ng ginagawa mo rito, Elias, sa Bundok Horeb?'"¹⁶¹ — sumagot ang propeta na siya na lamang ang natira. Pagkatapos ay sinabi ng Diyos sa kanya: 'May pitong libo na hindi yumuko sa tuhod kay Baal.' Pitong libo ang nanatiling tapat sa pananampalataya, subalit sinabi pa rin ni propeta Elias: 'Ako na lamang ang natira!' At ngayon, naglalarawan ka ng isang madilim na larawan sa panahong napakarami ng mga mananampalataya! Ganyan nga ba talaga ang ating Makapangyarihan, tulad ng Makapangyarihang nasa kupula ng simbahan, na maaaring mabitak sa lindol, at saka tayo magtatanong kung ano ang gagawin para hindi ito gumuho, at tatawagin ang mga tagapag-ayos para patatagin ito? — "Doon sa Amerika," ang pakli niya, "hindi ka makakakita ng kahit isang kaluluwa kahit saan ka pa tumingin." — "Pero paano 'yan," ang pagtutol ko, "eh marami akong kilalang mananampalataya mula sa Amerika!" — "Oo," wika niya, "totoo iyan. Ngunit ang mga Katoliko ay napakatalinong demonyo! Palagi silang sinusubukang malampasan tayo sa katusuhan!" — "Ngunit ang mga Katoliko," sagot ko, "ay nagsimulang magkaroon ng pagkasuklam sa Papalidad at ngayon ay bumabalik na sa Ortodoksiya. Nang bumisita si Patriarka Dimitri¹⁶² sa Amerika, hindi ba't ang mga Katoliko mismo ang sumigaw: 'Ang Patriarka ay tunay na Kristiyano, ngunit ang Papa ay isang mapagsamantala'? Hindi ba't sinabi ito ng mga Katoliko nang may matinding pagkadismaya? At gayon pa man, patuloy ninyong ipinipilit sa akin na ang mga Katoliko ay naghahanap, sa pamamagitan ng katusuhan, na makalusot sa Ortodoksiya upang ito'y sirain, at iba't ibang ganoong bagay. Kaya saan, sa inyong pananaw, naroroon ang Diyos? Talaga bang maaaring gawin ng diyablo ang anumang nais niya?"

Sa kasamaang palad, naimpluwensyahan din ng Kanluraning Rasyonalismo ang mga hierarkang Ortodoksong Silangang Kristiyano. Kaya naman, nasa Katawan lamang sila sa Simbahang Ortodoksong Silangang Kristiyano, habang ang buong pagkatao nila ay nanananatili sa Kanluran, na sa kanilang pananaw, ang nangingibabaw sa mundo. Ngunit kung titignan nila ang Kanluran nang espiritwal, sa liwanag ng Silangan, ang liwanag ni Cristo, makikita nila ang espirituwal na pagbagsak ng Kanluran, na unti-unting nawawalan ng liwanag ng Araw ng Karunungan—si Cristo—at lumulubog sa malalim na kadiliman. Sa halip, nagtitipon-tipon sila sa mga kumperensya at walang katapusang pinag-uusapan ang

¹⁶¹ Tingnan ang 3 Hari 19:13–18.

¹⁶² Dimitrios – Ekumenikal na Patriarka mula 1972 hanggang 1991 – *Tala ng tagasalin*.

mga paksang hindi naman dapat pag-usapan—mga paksang hindi man lang tinalakay ng mga Banal na Ama sa loob ng napakaraming taon.¹⁶³ Ang lahat ng mga gawaing ito ay nagmumula sa masama. Nilalayon nilang guluhin ang isipan ng mga mananampalataya at iligaw sila, itulak ang ilan sa erehe at ang iba sa pagkakahiwalay. Sa ganitong paraan, nakakakuha ang diyablo ng mga bagong paninindigan. Naku, naku, naku, pinahihirapan ng mga taong ito ang mga tapat at pinupuno ang kanilang mga ulo ng kalokohan.

At saan nagsisimula ang lahat ng ito? Nagsisimula ito kapag ang isang tao, na hindi nagsasagawa ng espirituwal na gawain, ay nag-iisip na siya ay isang espirituwal na tao, at pagkatapos ay nagsasalita ng kalokohan. Ang isang bata, na may likas na kalinisan ng isip at kaunting kaalaman, ay magsasabi sa iyo ng mga makatuwirang bagay. Sa kabilang banda, ang isang taong may mataas na pinag-aralan ngunit ang isip ay nababalot ng ulap dahil sa impluwensiyang demonyo na tinanggap niya ay magbibigkas ng pinakamaruming mga panlalait.

Sinumang patuloy na pinapatalas ang isip sa pamamagitan ng kaalaman habang namumuhay nang hiwalay sa Diyos ay sa huli ay ginagawang tabak na may dalawang talim ang kanilang isip. At saka, sa isang talim, tinatamaan nila ang kanilang sarili, samantalang sa kabila naman—sa pamamagitan ng kanilang makatuwiran at hindi pinagdudahan na paghuhusga bilang tao—pinapahirapan nila ang iba. Kapaki-pakinabang ang kaalamang pantao kapag ito'y nalinis at naging Banal. Kung hindi, ito ay puro mapanlinlang na katusuhan ng tao, rasonismo, at lohika ng mundo. Ang isip na walang biyaya ay parang bakal na hindi magnetiko na tumatama sa mga metal na bagay, umaasang didikit ang mga ito rito. Ngunit hindi sila didikit; nababaluktot lamang sila sa mga hampas nito.

Ganito ang mga tao ngayon. Tinitingnan nila ang lahat mula sa pananaw ng tuyong rasunalidad. Ang rasunalidad na ito ay isang tunay na sakuna, sapagkat sinasabing '*nagmamayabang ang isip*'.¹⁶⁴ Kung ang isang tao ay walang Banal na kaliwanagan, walang halaga ang kaalaman; nagdudulot ito ng pagkawasak.

Ang agham ay dapat ilapat sa buhay na espiritwal

Lahat ng kasamaan ay nagmumula sa isip kapag ito ay umiikot lamang sa agham at lubos na hiwalay sa Diyos. Kaya naman ang mga taong ganoon ay hindi makakamit ang panloob na kapayapaan at katatagan. Samantalang, kung ang isipan ng mga tao ay umiikot sa Diyos, gagamitin nila ang agham para sa panloob na pagpapabuti at para sa kabutihan ng mundo, sapagkat sa ganoong pagkakataon ay pinabanal ang kanilang isip.

— Kaya, Geronda, masasabi bang walang pakinabang ang agham sa mga tao?

— Malaki ang pakinabang ng agham, ngunit nagdudulot din ito ng malaking kalituhan. May kilala akong mga tao na, bagaman hindi gaanong nakapag-aral, ay may mas malinaw na pag-iisip kaysa sa mga iskolar. Ang mga naglilinis ng kanilang isipan, sa pamamagitan ng Grasya ng Diyos, mula sa kalituhang idinulot ng agham, ay magkakaroon ng mas maraming kasangkapan na magagamit. At kung ang mga kasangkapang ito—ang kaalaman—ay hindi pinabanal, magagamit lamang ang mga ito para sa makamundong gawain, hindi sa espirituwal. Mabilis na pinabanal ang kaalaman kung ang isang tao ay nagkakaroon ng taos-pusong malasakit para sa kabutihan. Ang mga taong inuuna ang kanilang panloob na edukasyon—ang edukasyon ng kaluluwa—at ginagamit din ang kanilang panlabas na edukasyon upang paunlarin ang kanilang panloob na pagkatao, ay mabilis na nagbabago sa espiritwal. At kung hindi lamang sila mga teoretiko kundi mga praktisyoner din—sa mga bagay na espiritwal—napakalaki ng kanilang naitutulong sa mundo, sapagkat inilalabas nila ang mga tao mula sa pagkalunod sa

¹⁶³ Tinutukoy ni Nakatatandang Paisios ang mga teolohikal na kumperensya kung saan tinatalakay ang mga isyung may tiyak na patristikong posisyon ang Simbahan, pati na rin ang mga isyung hindi kailangang talakayin.

¹⁶⁴ 1 Cor. 8:1.

impyernong paghihirap tungo sa kagalakan ng paraiso. Ang mga taong ito ng Diyos ay maaaring mas kaunti ang kwalipikasyon kaysa sa ibang mga taong may alam, ngunit ang kanilang naitutulong sa mundo ay lubos na mas dakila. Ang ganitong tao ay pinagpala ng maraming espirituwal na kaloob, hindi ng tambak ng mga walang silbing piraso ng papel (ibig sabihin, mga degree). Ang mundo ay puno ng kasalanan, at kailangan ng maraming panalangin at personal na karanasang espirituwal. Marami sa mga nakasulat ay parang perang papel, na ang halaga ay nakasalalay sa kung ano ang sumusuporta rito. Dahil dito, ang bawat isa ay dapat magpagal sa minahan ng kanilang sariling kaluluwa.

Naalala ko kung paano, sa Monasteryo ng Esfigmen, may isang matandang monghe na napakasimple ng kanyang pagkatao kaya itinuring pa nga niyang santo ang Pag-akyat. Mananalangin siya sa Pag-akyat gamit ang kanyang rosaryo at sasabihin: 'Banal na nilalang ng Diyos, ipanalangin mo kami sa Diyos!' Isang pagkakataon, nagkasakit ang isa sa mga monghe sa bahay-pangkalimos ng monasteryo, at ang taong may pusong-mababa ay wala nang maipapakain sa kanya. Kaya agad siyang bumaba sa hagdan papunta sa unang palapag, binuksan ang isang bintanang nakaharap sa dagat, inilabas ang kanyang mga braso palabas nito at nanalangin: 'Banal na Analipsia,¹⁶⁵, bigyan mo ako ng isda para sa kapatid ko!' At bigla nga! Agad na agad, isang napakalaking isda ang tumalon nang tuwid mula sa dagat patungo sa kanyang mga kamay! Ang lahat ng nakakita ay nanlalamig sa pagkamangha. Ngunit ang taong payak ay ngumiti na lamang sa kanila, na para bang sinasabi, 'Ano ang kakaiba roon?' Gayunpaman, alam natin kung kailan ginugunita ang isang santo, kung kailan nagdusa ang isa pa, kung kailan, saan, at paano naganap ang Pag-akyat, at sa kabila ng lahat ng ating kaalaman, hindi pa rin tayo makapamanalangin para sa isang munting isda! Ganito ang mga 'kakatwang' pangyayari sa buhay espirituwal, at ang mga 'kakatwang' ito ay lampas sa abot ng lohika ng bahaging iyon ng intelligentsia na hindi Diyos ang kanilang tinatahanan kundi ang kanilang sariling 'ako'. Lampas ito sa kanilang pag-unawa dahil ang ganitong intelligentsia ay may matabang kaalamang pangmundo, sapagkat sila ay tinatablan ng mundanong karamdaman sa espiritu at kulang sa Banal na Espiritu.

Ang Banal na Espiritu ay hindi bumababa sa pamamagitan ng teknolohiya

Ang salitang binibigkas ng isip ay hindi nagbabago ng kaluluwa, sapagkat ito ay mula sa laman. Ang kaluluwa ay nababago ng Salita ng Diyos, na ipinanganak ng Banal na Espiritu, na taglay ang banal na enerhiya. Ang Banal na Espiritu ay hindi bumababa sa pamamagitan ng teknolohiya; samakatuwid, ang teolohiya ay walang kaugnayan sa isang baog na siyentipikong diwa. Ang Banal na Espiritu ay bumababa ayon sa Kanyang sariling kalooban — basta't makita Niya sa isang tao ang kinakailangang espirituwal na mga paunang kinakailangan. At ang espirituwal na paunang kinakailangan ay linisin ng isang tao ang kanyang mga espirituwal na daluyan mula sa kalawang at maging isang mabuting konduktor — upang matanggap ang espirituwal na agos ng Banal na kaliwanagan. Sa ganitong paraan, ang isang tao ay nagiging isang espirituwal na iskolar, isang teologo. Sa pamamagitan ng 'teologo', ang ibig kong sabihin ay yaong ang teolohiya ay nakasalig sa matibay na pundasyon ng kaalamang teolohikal at ang antas-teolohiya ay tunay na may halaga, sa halip na yaong may hawak ng walang kwentang piraso ng papel—isang antas-teolohiya na katulad ng murang papel-pera noong panahon ng okupasyon na walang silbi sa sinuman.

Madalas na ginugugol ng mga tao ang maraming taon sa pag-aaral ng isa o dalawang banyagang wika. Sa ating panahon, halos karamihan sa mga tao ay marunong ng banyagang wika, ngunit dahil ang mga wikang ito ay walang kaugnayan sa mga wika ng Banal na Pentekostes, nararanasan natin ang pinakamalaking kalituhan ng Babilonia. Ang pinakamalaking kasamaan ay nakasalalay sa katotohanang sa pamamagitan ng paglahok sa tuyong, rasyonal na teolohiya, iniisip nating ang ating sariling pag-iisip ay ang Banal na Espiritu. Tinatawag itong 'brainology', kung saan nagmumula ang Torre ng Babel.

¹⁶⁵ Sa Griyego, ang salitang 'Ascension' (Ἀνάληψη) ay pambabae. – *Tala ng tagasalin*.

Samantalang sa teolohiya ay maraming dila at napakaraming biyayang kaloob, ang lahat ng mga dilang ito ay magkakasundo, sapagkat iisa ang kanilang Panginoon—ang Banal na Espiritu ng Pentekostes—at ang mga dilang ito ay nag-aapoy.

— Geronda, isa sa mga stichera para sa Pentekostes ay nagsasabi: *'Ang Banal na Espiritu ay nagkakaloob ng lahat ng bagay...'*

— Oo, nagkakaloob Siya, ngunit sa mga may kakayahang tumanggap nito lamang. Paano Niya ito ibibigay sa isang hindi kayang tumanggap? Ang mga salita ng isang mapagkumbabang tao, na batay sa kanilang personal na karanasan at ipinanganak sa pamamagitan ng sakit mula sa kalaliman ng kanilang puso, ay may mas malaking halaga kaysa sa isang bunton ng magagandang salita na madaling lumabas sa dila ng isang edukadong tao, isa't isa, mula sa dilang hinasa ng pagkatuto. Hindi tumatagos sa kaluluwa ng tao ang ganitong pananalita, sapagkat ito ay mula sa laman, hindi mula sa nag-aalab na dila ng Banal na Espiritu noong Pentekostes.

Dapat nating gawing banal ang kaalaman

Ang kaalaman ay mabuting bagay, gayundin ang edukasyon. Ngunit kung ang kaalaman at edukasyon ay hindi pinabanal, hindi ito magkakaroon ng anumang silbi at hahantong sa kapahamakan. Noong isang beses, ilang estudyante na may dalang mga libro ang dumating sa aking kaliva at nagsabi: 'Geronda, dumating kami upang pag-usapan ang Lumang Tipan.' Hindi ba pinapayagan ng Diyos ang kaalaman?" "Anong uri ng kaalaman?" tanong ko. "Ang uri na nakukuha sa pamamagitan ng pangangatwiran?" "Oo," sagot nila. "Ngunit ang kaalamang ito," sabi ko, "dadalhin ka lamang nito hanggang sa buwan. Hindi ka nito itataas patungo sa Diyos." Ang kapangyarihan ng isip, na sa halagang bilyon-bilyon ay itinaas ang isang tao hanggang sa Buwan, ay isang mabuting bagay, ngunit mas mabuti pa rito ang mga espiritwal na kapangyarihan na, sa napakaliit na 'sustansya'—isang pirasong tuyong tinapay—ay itinaas ang isang tao patungo sa Diyos—ang layunin ng kanilang pagtawag. Minsan tinanong ko ang isang Amerikano na bumisita sa akin sa aking hermitage: 'Ano na ang naabot ninyo, bilang isang dakilang bansa?' — 'Kami,' ang tugon niya, 'ay lumipad sa Buwan.' — 'At malayo ba iyon,' tanong ko, 'rito?' — 'Sabihin nating kalahating milyong kilometro,' ang sagot niya. 'At ilang milyon,' tanong ko, 'ang ginastos ninyo para makalipad roon?' — 'Mula 1950 hanggang ngayon, napakarami na ang nagastos namin rito na para bang buong ilog ng dolyar ang dumaloy,' sagot ng Amerikano. "Pero paano naman ang Diyos," tanong ko, "hindi ba kayo lumipad papunta sa Kanya? Malayo ba ang Diyos o hindi?" — "Ang Diyos," sabi niya, "ay napakalayo!" — "O, nakikita mo," sagot ko, "at nararating natin Siya sa isang pirasong tuyong tinapay lang!.."

Ang kaalamang likas ay tumutulong sa atin na makamit ang kaalamang espiritwal. Gayunpaman, kung hindi lalampas sa kaalamang likas, hindi nalalampasan ng tao ang kanyang likas na kalagayan at hindi umaakyat sa Langit. Ibig sabihin, hindi niya iniwan ang makalupang paraiso, ang harding dinidilig ng mga tubig ng Eufrates at Tigris; nagagalak siya sa ganda ng kalikasan at ng mga hayop, ngunit hindi siya umaakyat sa makalangit na Paraiso upang magalak kasama ang mga Anghel at ang mga santo. Upang makapasok sa makalangit na Hardin ng Eden, dapat magkaroon ng pananampalataya sa Panginoon ng Hardin na iyon; upang mahalin Siya, dapat kilalanin ang sariling kasalanan at magpakumbaba; upang makilala Siya, dapat makipag-usap sa Kanya sa pamamagitan ng panalangin at luwalhatiin Siya — kapwa kapag tinutulungan Niya tayo at kapag tinutukso Niya tayo.

— Geronda, kinakailangan ba para sa isang taong naaakit sa pagyukyod, pag-aayuno, ascesis at iba pa na mag-aral ng mga aklat na dogmatiko at teolohikal?

— Kung ang isang tao ay may batayang edukasyon, ang kaalaman sa dogma ay isang kasangkapang nakakatulong sa kaniya. Gayunpaman, hindi dapat maghangad ng kaalaman upang makatulong sa iba o upang makapagsabi ng isang matalinong bagay. Hindi, ang kaalaman [sa larangan

ng teolohiya] ay dapat hanapin upang matulungan ang sarili. Kung nagsusumikap ang isang tao na gawing banal ang mga talentong ipinagkaloob ng Diyos sa kaniya, dumarating ang Biyaya, na siya namang nagpapabanal sa mismong tao. At doon, sa Biyaya, naroroon ang dogmatika at teolohiya, sapagkat sa ganitong pagkakataon, nararanasan ng tao ang mga Sakramento ng Diyos sa pamamagitan ng personal na karanasan. At maaaring ang isang tao ay payak na nilalang na, nasisiyahan sa ipinagkaloob ng Diyos sa kaniya, ay walang pagnanasang matuto pa.

— At kung, habang naninirahan sa isang monasteryo, ninanais pa rin natin ang kaalamang pangmundo, ano ang ibig sabihin noon?

— Ibig sabihin, kulang tayo sa pagkaunawa. *'Mababatid ninyo ang katotohanan, at ang katotohanan ang magpapalaya sa inyo.'*¹⁶⁶ Kapag nagpapakumbaba ang isang tao at naliwanagan, napapabanal ang kanyang kakayahang intelektwal at ang mismong kapangyarihan ng kanyang pag-iisip. Ang enerhiya ng pag-iisip, bago ito mapabanal, ay makamunduhan. Kung ang isang taong walang pinag-aralan ay isinalin nang makasarili ang mga dogma at binabasa ang Apocalipsis, ang mga Banal na Ama, at iba pang katulad na aklat, siya ay naguguluhan at sa huli ay bumabagsak sa kawalan ng pananampalataya. Lapitan nila ito nang makasarili, kaya't ang Biyaya ng Diyos ay lumalayo sa kanila. Nakikita mo: ang kababaang-loob ay nakatutulong sa lahat; kababaang-loob ang nagbibigay ng lakas. Ang pinakamatalinong plano ko o ang pinakamatalinong solusyon na aking natagpuan ay ang pinakamalaking kamangmangan kung naroroon ang makasarili. Samantalang ang kababaang-loob ay tunay na karunungan. Kaya naman, ang mga pagsisikap ng isang tao ay dapat samahan ng pag-ibig sa Diyos at malaking kababaang-loob. Kung hindi, sa halip na maging kapaki-pakinabang, magdudulot ito ng kabaligtaran. Nagiging malabo ang isipan ng isang tao, at pagkatapos ay nakapagsasalita sila ng mga kalapastanganan, dahil sa makasarili nilang paglapit sa gawain. Ang kanilang pinagtangkaang gawin ay lampas sa kanilang kakayahan. Kahit para sa isang edukadong tao, kung nais nilang bigyang-kahulugan ang mga dogma, may panganib na maligaw. Kaya't gaano pa nga ba kalaki ang panganib na ito para sa isang taong walang pinag-aralan na nagnanais pasukin ang diwa ng mga Banal na Ama nang hindi nasa angkop na kalagayang espiritwal! Sapagkat kung siya ay nasa ganitong kalagayan kahit kaunti, hindi niya ilalagay ang sarili sa panganib na ito; sasabihin niya: 'Kung kailangan ko ng anumang bagay, liwanagan ako ng Diyos. Gagawin ko na lamang ang aking nauunawaan. Pagkatapos ng lahat, sobra pa nga iyon!'

— Kaya, Geronda, kung may isang tao na mali ang pagkaunawa sa Ebanghelyo, ibig bang sabihin na kulang siya sa kababaang-loob at paggalang?

— Oo. Sapagkat kung walang kababaang-loob, ang mga interpretasyong kanilang iniaalok ay mga interpretasyong nagmula sa isip, sa rason. Walang banal na kaliwanagan sa ganitong mga interpretasyon.

— Kung hindi maintindihan ng isang tao ang isang partikular na doktrina o talata mula sa Banal na Kasulatan, mas mabuti bang pansamantala na iwanin muna iyon?

— Oo, kailangan mong sabihin sa sarili mo: 'May mas malalim na kahulugan na nakatago rito, pero hindi ko ito nauunawaan.' Ganyan talaga ang ginagawa ko sa mga ganitong sitwasyon. Noong bata pa ako at binabasa ko ang Ebanghelyo, kapag may talata akong hindi maintindihan, hindi ko ito sinubukang bigyang-kahulugan. Iniisip ko: 'May mas malalim na kahulugan dito, pero hindi ko ito nauunawaan.' At pagdating ng tamang panahon, napagtanto kong kusang-loob na dumating ang interpretasyon. Ngunit sasabihin ko pa rin: 'Tatanungin ko muna ang iba kung paano inilalapat ang talatang ito.' At lumabas na naunawaan ko ang talatang iyon nang eksakto ayon sa karaniwang tinatanggap na interpretasyon ng mga Banal na Ama ng Simbahan. Sapagkat kung susubukan ng isang tao na ipakahulugan ang Ebanghelyo

¹⁶⁶ Juan 8:32.

[sa sarili niya], at lalo na kung hindi niya ito nauunawaan, ay kahihyan iyon. Kaya, kapag binabasa mo ang Banal na Kasulatan at ang mga Banal na Ama, huwag mong ipakahulugan ang nabasa mo gamit lamang ang iyong katuwiran, kundi isama mo ang mabubuting kaisipan sa proseso — hanggang sa dumating ang pagkilala sa banal na kaliwanagan, at doon ay magiging malinaw nang kusa ang mahirap na talata.

— At maaaring ba, kapag naabot ng isang tao ang mas mataas na kalagayang espiritwal, mas malalim niyang maunawaan ang isang partikular na talata?

— Hindi nga 'mas malalim'. Sa loob ng iisang banal na kahulugan, maraming banal na kahulugan ang nakatago. Ang ilan dito ay maaaring agad niyang maunawaan, samantalang ang iba naman ay sa huli. Maaaring maraming mabasa at maraming matutunan ang isang tao, ngunit lubos siyang hindi makapasok sa kahulugan ng Ebanghelyo. Ang isa naman, marahil, ay kakaunti lamang ang binabasa, ngunit taglay niya ang kababaang-loob at diwang asketiko; kaya't pinapaliwanag siya ng Diyos, at nauunawaan niya ang kahulugan ng Ebanghelyo. Ang isang nagnanais na magbasa nang higit pa ay maaaring gawin ito dahil sa kayabangan o simpleng para sa kasiyahan. Ito ay katulad ng isang lalaking nanonood ng paligsahan sa wrestling at, sa halip na pansinin kung paano naglalaban ang mga nagwrestling—upang makatulong sa kanya na maging isang wrestler—ay paulit-ulit na tumitingin sa kanyang relo, para hindi siya mahuli sa susunod na paligsahan. At dahil dito, hindi siya naging isang wrestler, kundi nanatiling manonood lamang.

— Geronda, madalas sinasabi ng mga tao tungkol sa isang edukadong tao: 'Ito ay isang taong may kaliwanagan.' Talaga bang palagi itong ganoon?

— Kapag sinasabi natin ang 'isang taong may kaliwanagan', ang ibig nating sabihin ay isang taong may kaliwanagan sa espirituwal, espiritwal na may hinog na pag-iisip. Napansin ko na kung paanong ang isang taong walang pinag-aralan ay maaaring maging lubos na mayabang at lubos na mapagkumbaba, gayundin naman ang isang taong may pinag-aralan ay maaaring maging lubos na mayabang at lubos na mapagkumbaba. Sa madaling salita, ang buong pundasyon ay nakasalalay sa panloob na kaliwanagan. Ito ang sinasabi ni Basil na Dakila: 'Ang pinakamahalaga ay humawak ng mataas na posisyon at magkaroon ng mapagkumbabang pag-iisip.' Ang isang taong humahawak ng isang makabuluhang posisyon at may kaunting kayabangan ay, sa isang diwa, may katwiran dito. Ngunit walang kahit kaunting katwiran para sa isang taong mayabang na hindi humahawak ng mataas na posisyon. Ang buong pundasyon ay nakasalalay sa sariling kaliwanagan, sa panloob na kaliwanagan. Kung ang isang tao ay may kaliwanagan, may edukasyon at, kasabay nito, taglay ang mapagkumbabang karunungan, iyon ang pinakamainam. Gayunpaman, walang kahit kaunting dahilan para sa isang taong, bagaman kakaunti ang natamong edukasyon, ay puno ng pagmamataas.

'Ang isip ay mayabang'

Sa karamihan ng mga kaso, ang panlabas na edukasyon ay nagdudulot ng mas maraming pinsala kaysa kabutihan — dahil pinapalago nito ang labis na pagmamataas sa isang tao, isang 'marangyang ideya' tungkol sa kanilang sarili. At saka ang ideyang ito ay nagiging hadlang na pumipigil sa Biyaya ng Diyos na lumapit sa kanya. Samantalang kung itakwil ng isang tao ang kayabangan—ang maling ideya tungkol sa kanyang sarili—pagpapalain siya ng ating Mabuti at Mapagbigay na Ama sa pamamagitan ng Kanyang maliwanag na Banal na mga ideya. Gayunpaman, kung ang isang kawawang tao ay nagtataglay ng isang maringal na ideya tungkol sa kanyang sarili at kumakapit sa ideyang ito sa kanyang isipan, nananatili lamang siyang parang palos, isang karaniwang laman, at nananatiling hindi alam ang Biyaya ng Diyos — ang Banal na Espiritu. Sa madaling salita, may panganib na ang labis na kaalaman ay 'papalobo' sa kanyang ulo, na gagawing parang lobo ito. At saka, k , nahaharap ang tao sa panganib na pumutok, gaya ng lobo sa himpapawid (mula sa schizophrenia), o bumagsak sa lupa (mula sa

kayabangan) — at mabasag nang pira-piraso. Kaya, ang kaalaman ay dapat sumunod sa takot sa Diyos at sabay na maglakad kasama ang gawa — upang mapanatili ang balanse. Mapanganib ang kaalaman kung mag-isa.

Kapag, dahil sa makasarili, nagsalita ako ng isang bagay para lang humanga, dahil may naisip akong mas maganda kaysa sa iba, pumapasok ang mga espirituwal na batas — upang magbigay sa akin ng babala. Gayunpaman, ang ganoong makasariling pagpapalaki sa sarili ay nakasasama sa isang tao. Ang pilik-mata na napupunta sa mata ay bahagyang nakakairita. Ngunit kung paulit-ulit itong napupunta sa mata, nagdudulot ito ng matinding pamamaga. Ganoon din dito—nagkakaroon ng espirituwal na pamamaga. Kung ang isang tao ay hindi kulang sa talino at madaling kayang gawin ang isang partikular na gawain, dapat siyang lumuhod sa harap ng Diyos, araw at gabi, na nagpapasalamat sa Kanya sa pagbibigay ng isipan, at sa gayon ay nagagawa niyang isagawa ang kanyang gawain nang walang pagod. Hindi magpasalamat sa Diyos—paano mang posible iyon?!

— Geronda, paano kung pakiramdam ng isang tao na hindi niya kayang gawin ang kahit ano?

— Pagkatapos, tinutukso siya ng diyablo mula sa kabaligtarang 'panig'. Noong isang beses, tinanong ang isang kamelyo: 'Alin ang mas gusto mong daan — pataas o pababa?' 'Naku, saan na nga ba napunta ang patag na lupa?' ang sagot ng kamelyo.

Mas malaking kalamangan ang wala kang dahilan. Tayo naman, binigyan ng dahilan upang tayo, na may rason, ay mapabuti ang kalagayan, ngunit narito ang tanong: paano natin ito gagamitin? Panagutan natin ito. Kay bait ng pagkaayos ng lahat ng bagay ng Diyos! Ang mga walang rason ay masaya at mas mabuti ang kalagayan nila sa buhay na darating, samantalang ang mga sobrang talino ay nagdurusa.

— Geronda, magiging dehado ba ang mga taong may kapansanan sa pag-iisip sa buhay na darating?

Sa huli, pareho ang 'napakatalino' at ang 'hindi gaanong matalino' na magiging alikabok. Sa Langit manirahan ang isipan. Sa Langit, hindi magkakaroon ng mas paborableng kalagayan sa kaalaman tungkol sa Diyos ang mga banal na teologo kaysa sa mga may kapansanan sa pag-iisip sa buhay na ito. Posible rin na ang Matuwid na Diyos ay magkaloob sa huli ng higit pa, sapagkat sa buhay na ito ay marami silang pinagkait.

Gamitin natin nang wasto ang ating isipan

— Geronda, bakit nga ba madalas ninyong sinasabi na ang edukasyon ay isang mabuting paunang kinakailangan para sa buhay monghe?

— Tingnan mo: ang isang edukadong tao ay maaaring magbasa ng isang bagay mula sa mga Banal na Ama at, sa kaunting pagsisikap — dahil naunawaan nila ang kanilang binasa — ay mabilis na umunlad. Samantalang para sa isang taong walang edukasyon, kung kulang sila sa paggalang, hindi madaling umunlad. Ang taong walang pinag-aralan ay kailangan maranasan mismo ang mga pangyayaring banal at mga himala, at saka lamang niya mauunawaan ang kanyang binabasa sa pamamagitan ng sariling karanasan. Samantalang para sa taong may pinag-aralan, sapat na ang kaunting pagsisikap upang mabilis na umunlad—basta gamitin nila ang kanilang isip at hindi magpakalunod sa teorya lamang, baka nakawin nito ang kanilang espirituwal na paglago. Hindi ko naman sinasabi, siyempre, na dapat nilang pagsikapan na unawain ang mga Misteryo ng Diyos sa pamamagitan ng kanilang katwiran.

— Kaya, Geronda, kailangan bang gamitin ng tao ang kanyang talino sa pakikibaka laban sa mga pagnanasa?

— Hindi lamang doon, kundi lampas pa rito. Nakikita ng isang tao ang mga biyaya ng Diyos, nakikita ang buong sansinukob, at pinupuri at pinasasalamatan ang Diyos. Isipin ito: sa katunayan, si Abraham mismo ang unang naghanap sa Diyos. Pagkatapos, hinanap ng Diyos si Abraham.

— Ano ang ibig mong sabihin?

— Ang ama ni Abraham ay isang sumasamba sa mga diyos-diyosan — sinamba niya ang mga diyos-diyosan. Ngunit pinagmasdan ni Abraham ang sansinukob, at naguluhan siya sa katotohanang sumasamba ang mga tao sa mga diyos-diyosan na walang buhay. Nagsimulang mag-isip nang mabuti at sinabi: 'Hindi maaaring ang mga diyos-diyosang ito, ang mga piraso ng kahoy, ang mga diyos na lumikha sa mundong ito. Kaya sino nga ba ang lumikha nito? Sino ang lumikha ng kalangitan, ng mga bituin, ng araw at ng lahat ng iba pa? Kailangan kong hanapin ang tunay na Diyos. Sa Kanya ako maniniwala, at Siya ang aking sasambanin.' Noon nga ay nagpakita sa kanya ang Diyos at sinabi, *'Lumabas ka mula sa iyong lupain at mula sa iyong mga kamag-anak.'*¹⁶⁷ Pinangunahan ng Diyos si Abraham patungong Hebron, at si Abraham ay naging minamahal na anak ng Diyos.

Maaaring kulang sa paggalang ang isang edukadong tao, ngunit dahil madali niyang mauunawaan ang mga bagay, sa kaunting pagpapakumbaba at kaunting pagsisikap, magtatagumpay siya. Halimbawa, nang nagsimula kaming magsanay bilang mga radio operator sa signals company kung saan ako naglilingkod sa militar, ang ilan sa mga call sign ay nasa Ingles. Ang mga may pinag-aralan at marunong ng Ingles ay agad itong natutunan. Para sa amin naman, hindi ito naging madali. At kahit sa mga araling teorya, na hindi naman ganoon kahirap, mas madali ito para sa mga may kahit kaunting paunang kaalaman kaysa sa amin.

Dapat kilalanin ng isang tao ang mga biyaya ng Diyos at unawain kung ano ang ipinagkaloob sa kaniya. Bakit tayo binigyan ng Diyos ng isip? Upang ating tuklasin, pag-aralan, at pagnilayan ang ating sarili. Hindi binigyan ng Diyos ang tao ng isip upang patuloy nilang pagpilitin ang kanilang utak kung paano makahanap ng mas mabilis na paraan ng paglalakbay mula sa isang bansa papunta sa iba. Binigyan Niya tayo ng isip upang masigasig nating magamit ito sa pinakamahalaga — kung paano makamit ang layunin ng ating pagtawag: ang Diyos, ang tunay na makalangit na tinubuan.

Anong mga biyaya ang ipinagkaloob ng Diyos sa mga tao ng Israel! Anong mga tanda, anong mga kababalaghan! Ngunit, nang si Moises, na may dalang mga tapak na nakasulat ang Sampung Utos ng Diyos, ay naantala sa Bundok Sinai at hindi agad bumaba, ibinigay ng mga tao kay Aaron ang kanilang gintong alahas upang gawin niya rito ang isang gintong guya at kanilang pagsamba.¹⁶⁸ Ngunit sa ating panahon, ang isipan ng mga tao... ay hindi katulad ng isang guya! Kaya naman, ang isang taong may pinag-aralan ay walang dahilan para hindi maunawaan kung ano ang tama at kung ano ang mali. Binigyan tayo ng Diyos ng katwiran upang hanapin natin ang ating Maylalang. Ang mga Europeo, gayunpaman, ay lumabis na sa paggamit ng kanilang katwiran. Matapos alisin ang Diyos sa kanilang buhay, sila ay naguluhan at patungo sa bangin.

At ang ilan, sa kabila ng pagkakaroon ng talino, mabilis na pag-iisip at iba pa — lahat ng kinakailangan para sa tagumpay — ay hindi pinapansin ang sinasabi mo sa kanila.

Pag sinimulan mo pa lang magsalita sa kanila, sigaw na nila, 'Nakuha ko na, nakuha ko na!' — at pinuputol ka pa, nagmamadali silang tapusin ang iyong sinasabi. May mga napakatalinong kabataang pumupunta sa Banal na Bundok. Kapag may sinabi ka sa kanila, ang impresyon mo ay agad nilang naintindihan ang kanilang narinig. Gayunpaman, dahil hindi sila mapagmasid, iniinwas nila ang ilong, at ang kanilang 'agarang pagkaunawa' ay basta na lang... lumilipad palayo sa kanila. Ang iba naman, sa kabilang banda, kahit hindi ganoon ka-matalas ang isip, ay nakikinig nang may paggalang sa sinasabi sa

¹⁶⁷ Gen. 12:1.

¹⁶⁸ Tingnan Exod. 32:1–6.

kanila; hindi sila nanghihimasok, nakikinig sila hanggang sa dulo, at ang kanilang narinig ay nananatili sa kanila. Ang mga una ay maraming naiintindihan, nangongolekta ng kaalaman mula sa lahat ng panig, pinupuno nila ang kanilang sarili nito — at wala silang ginagawa. Ginagawang walang silbi ang talinong ibinigay sa kanila ng Diyos; ang kanilang mga ulo ay para bang puno ng dayami. Dahil mayabang sila, hindi nila pinapayagan ang Grasya ng Diyos na magbigay-liwanag sa kanila. Samantalang ang huli, bagaman hindi masyadong matalino, ay napakababa ng loob. 'Alam mo,' sabi ng taong ganito, 'sobrang tanga ko!' — at muling nagtatanong: 'Ano'ng sinabi mo?' At sinisikap ng mga taong ito na isabuhay ang kanilang narinig. Sa ganitong paraan, napupuno sila ng Biyaya at umuunlad. Ang isang mapagkumbabang tao ay karaniwang marami ang nalalaman, samantalang ang mayabang ay walang kaalaman — dahil hindi siya nagpapakumbaba at hindi nagtatanong. Ang Kagalang-galang na Arsenius ang Pinakamarunong na tao sa Imperyong Byzantine. Hinirang siya ni Emperador Theodosius na Dakila bilang guro ng kanyang dalawang anak na lalaki na — sina Arcadius at Honorius. Gayunpaman, nang siya'y magpanumpa ng monastikong pangako at manirahan sa disyerto, siya'y uupo sa paanan ng di-nag-aral na Abba Macarius at sasabihin: 'Hindi ko nga alam ang alpabeto ng [karaniwang tao] na ito.'¹⁶⁹

— Geronda, paano maiwasan ng isang tao na suriin ang mga bagay gamit lamang ang dahilan?

— Dapat gamitin ng tao nang wasto ang kanyang katwiran. Sa tulong ng katwiran, dapat niyang sikaping tuklasin ang kadakilaan ng Diyos upang matagpuan Siya, sa halip na gawing diyos ang sarili niyang katwiran. Ang mga matatalinong tao ay dapat na espiritwal na makabuo. Sapat na para sa kanila ang isang sulyp lamang sa isang bagay upang maunawaan kung ano ang nangyayari. Sa pamamagitan ng kanilang katwiran, matutulungan ng isang tao ang kanyang kapwa — kung hindi, maaari pa niyang pahirapan sila. Alam ko ang mga ganitong kaso mula sa buhay ng mga karaniwang tao. Kilala ko noon ang isang batang lalaki. Nang mamatay ang kanyang ama, apat na anak na lang ang naiwan. Nag-asawa muli ang kanyang ina, at hindi sila nagkaroon ng kahit kaunting pagmamahal mula sa kanya o sa kanilang madrasta. Nang lumaki ang batang ito na hindi pinalad, nagbukas siya ng isang general store at nagtrabaho. Isang araw, narinig niya na may namatay na lalaki na nag-iwan ng tatlong ulilang anak. Naramdaman niya ang matinding simpatiya para sa mga batang ito, at inalok niya sa biyuda ng namatay: 'Kung gusto mo, magpakasal tayo; mamumuhay tayo na parang magkapatid at palalakiin ang mga batang ito.' Pumayag siya. Ngayon ay namumuhay sila nang espiritwal, nagbabasa ng Mga Buhay ng mga Santo at *Dobrotolyubie*, bumibisita sa mga monasteryo, at may espirituwal na ama. Ang taong ito ay wastong pinagnilayan, kumilos nang tama, at tumanggap ng Banal na Grasya. Kung hindi, bumulong sana sa kanya ang tangalashka: 'Pinahirapan ka noong bata ka pa, kaya ngayon dapat mong pahirapan ang mga batang ito.' Gayunpaman, 'naghiganti' ang lalaking ito para sa sarili hindi sa pamamagitan ng kasamaan, kundi sa kabutihan. Ang iba ay ginagamit ang kanilang isip para sa mabuti at nagbabalak ng isang mabuting bagay. Ang iba naman ay ginagamit ito para sa pagkawasak, at tinutulungan sila ng tangalashka rito.

Sa kaso nina Abel at Cain, nakikita rin natin ang parehong bagay.¹⁷⁰ Nilikha ba ng Diyos si Abel mula sa isang uri ng luwad at si Cain mula sa iba? Hindi. Ngunit ginamit ni Abel nang matalino ang isip na ibinigay sa kanya ng Diyos. 'Ang Diyos,' naisip niya, 'ay nagbigay sa akin ng buong kawan ng mga tupa — kaya tiyak na maaari kong ialay sa Kanya ang isang korderong pinili?' Pinili niya ang pinakamagandang korderong pinili, pinatay ito at inihain bilang isang sakripisyo sa Diyos. Si Cain naman ay nag-alay sa Diyos ng trigo kasama ang dayami at balat ng butil. Ang isa ay nag-alay ng piniling kordero bilang sakripisyo, samantalang ang isa naman ay nag-alay ng walang-halagang tira-tira ng mais, mga tangkay, at iba pang basura mula sa pag-aani. Sige, kung ayaw mong mag-alay ng

¹⁶⁹ Tingnan ang Mga Kapanapanabik na Kwento ng Pag-aascetismo ng mga Banal at Pinagpalang Ama. Holy Trinity St Sergius Lavra, 1993. p. 18.

¹⁷⁰ Tingnan ang Gen. 4:2–15.

kordero—kumuha ka na lang sana ng kaunting malinis na trigo! Ngunit, sa kasamaang palad, kumuha si Cain ng trigo na hinaluan ng sari-saring basura at sinimulang sunugin ito sa altar. Napakalaking pinagkaiba ng mga inihain ng isa at ng isa pa! Ang hain ni Abel ay kaaya-aya sa Diyos, at pagkatapos ay naging seloso si Cain kay Abel at pinatay siya. Sa gayon, ginantimpalaan ng Diyos si Abel para sa kanyang pagtitiis, samantalang ang kanyang nakatatandang kapatid ay gumala sa mga gubat na parang mabangis na hayop. Malinaw na binigyan ng Diyos ang bawat tao ng kalayaan, ngunit si Abel ang gumamit ng kalayaang iyon para sa kabutihan.

Kabanata 2.

Tungkol sa Rasyonalismo ng ating Panahon

Karaniwang Matuwid na Pag-iisip sa Espiritual na Buhay

— Geronda, anong lugar ang tinatahanan ng karaniwang pag-iisip sa buhay espirituwal?

— Anong uri ng karaniwang pag-iisip? Karaniwang pag-iisip ba ng mundo? Ang ganitong uri ng karaniwang pag-iisip ay walang lugar sa buhay-espiritwal.¹⁷¹ Sa buhay-espiritwal, pumapasok ang mga anghel at mga santo sa iyong bintana; nakikita mo sila, nakikipag-usap ka sa kanila, at pagkatapos ay umaalis sila sa iyo. Kung susubukan mong suriin ang mga ganitong pangyayari gamit ang karaniwang pag-iisip, wala kang mararating. Sa kasamaang palad, sa ating panahon ng patuloy na pagdami ng kaalaman, ang pag-asa lamang sa karaniwang pang-unawa ay yumanig sa pananampalataya hanggang sa pinakapundasyon nito at pinuno ang kaluluwa ng mga tao ng pagdududa at mga tandang-patanong. Kaya naman, pinagkait natin sa ating sarili ang mga himala—sapagkat ang himala ay nararanasan, hindi ipinaliwanag ng karaniwang pang-unawa. Sa kabaligtaran, ang pananampalataya sa Diyos ay naghahatid ng banal na kapangyarihan sa lupa at pinabulaanan ang lahat ng pangangatwiran ng tao. Ang pananampalataya ay gumagawa ng mga himala, binibigyang-buhay ang mga patay, at iniwan ang agham na namamangha. Kung titingnan mula sa labas, ang lahat ng penomenon ng buhay espirituwal ay tila walang katuturan. Maliban kung itatabi ng isang tao ang kanyang makamundong pangangatwiran at magiging isang taong espirituwal, imposible para sa kaniya na maunawaan ang mga Misteryo ng Diyos, na tila kakaiba at hindi makatwiran. Ang sinumang naniniwalang mauunawaan niya ang mga Misteryo ng Diyos sa pamamagitan ng panlabas na siyentipikong teorya ay parang hangal na nais makita ang Paraiso sa pamamagitan ng teleskopyo.

Malaking perwisyong dulot ng karaniwang pag-iisip kung susubukan itong gamitin sa pagsisiyasat ng mga bagay na may kinalaman sa banal na kaharian—ang mga Misteryo at mga himala. Ang mga Katoliko, sa kanilang 'karaniwang pag-iisip', ay umabot na sa puntong sinailalim ang Banal na Eukaristiya sa pagsusuri sa isang kemikal na laboratoryo—upang tingnan kung ito nga ba ay tunay na Katawan at Dugo ni Kristo, samantalang ang mga santo, sa pamamagitan lamang ng pananampalataya, ay madalas na nasilayan ang Laman at Dugo sa banal na ostiya. Hindi magtatagal, ipapa-X-ray pa nila ang mga santo, para lang patunayan ang kanilang kabanalan! Itinakwil ng mga Katoliko ang Banal na Espiritu, pinalitan Siya ng kanilang sariling 'karaniwang pag-iisip', at gumamit pa nga ng puting mahika. Sa isang Katolikong mabuti ang loob sa akin (umiyak ang kawawang tao), sinabi ko ito: "Sa mga pagkakaiba natin, ang sumusunod ay partikular na mahalaga: umaasa kayo sa rason — samantalang umaasa kami sa pananampalataya. Nauunlad ninyo ang rasyonalismo at, sa pangkalahatan, ang 'salik na

¹⁷¹ Kapag pinag-uusapan ang 'karaniwang katwiran' at kinikritika ito, hindi tinutukoy ni Nanak na Paisios ang biyayang kaloob na ipinagkaloob ng Diyos sa sangkatauhan, kundi ang rasyonalismo, o, ayon sa mismong sinabi ng Nanak, ang 'di-malusog na katwiran', ibig sabihin, 'katwiran' na walang pananampalataya sa Diyos, na hindi tinatanggap ang Banal na Pagsasaayos at tinatanggi ang posibilidad ng isang himala. — *Tala ng tagasalin*.

pantao'. Sa pamamagitan ng inyong karaniwang pag-iisip, nililimitahan ninyo ang Kapangyarihang Banal, dahil inilalagay ninyo ang Grasya ng Diyos sa pinakahuling lugar. Nilalagyan ninyo ng kemikal na pampreserba ang banal na tubig upang hindi ito masira. Nilalagyan namin ng banal na tubig ang tubig na sira, at nagiging mabuti ang tubig na sira. Naniniwala kami sa Grasya ng Pagpapabanal, at ang banal na tubig ay maaaring itago nang dalawang daang o limang daang taon; hindi ito kailanman nasisira."

— Kaya, Geronda, mas pinipili ba ng tao ang lohika at karaniwang katwiran kaysa sa Diyos?

— Marahil mas mabuting sabihin na hindi lohika, kundi kapalaluan? Pagkatapos ng lahat, sa kakanyahan, ang karaniwang pag-iisip na pinag-uusapan natin ngayon ay sa katunayan isang hindi malusog, bulok na pag-iisip. Ang kayabangan ay bulok na lohika; ito ay 'karaniwang pang-unawa' na pinagtataguan ng makasarili at ginawang pugad ng kaaway—ang diyablo. Kapag ang ganitong uri ng 'karaniwang pang-unawa' ay nahahalo sa ating mga gawa, binibigyan natin ang diyablo ng kapangyarihan [sa ating sarili].

— Geronda, kung ang isang taong espiritwal ay kailangang malampasan ang isang tukso, dapat bang walang puwang para sa karaniwang pag-iisip?

— Sa ganitong kaso, dapat gawin ang makakaya ng tao, at iwan sa Diyos ang hindi kayang gawin ng tao. May mga taong patuloy na nagsusumikap na 'sapuin' ang lahat gamit ang kanilang isip. Tulad ng mga gustong bumuo ng isang 'matalinong' panalangin sa kanilang isipan. Upang makapagpokus, pinipilit nila ang kanilang isip, at saka sumisikip ang kanilang ulo. Kung susubukan kong harapin ang mga problemang kinahaharap ko araw-araw sa ganitong paraan, paano ko nga ba sila malalampasan? Ngunit ginagawa ko ang lahat ng aking makakaya, at sa natitira ay umaasa ako sa Diyos. "Diyos," ang sabi ko, "ang magpapakita ng daan palabas at magbibigay-liwanag sa akin kung ano ang kailangang gawin." Maraming ang nagsisimulang magreklamo: "Paano haharapin ang bagay na ito, ano ang gagawin tungkol doon, ano ang gagawin sa ikatlo?" — at kahit ang pinakamaliit na bagay ay nagpapasakit ng ulo sa kanila. Sa pagsubok na ayusin ang mga bagay gamit lamang ang dahilan, nalilito lang ang isang tao sa sarili. Bago ang bawat kilos, dapat hayaang kumilos ang Diyos. Hindi dapat gumawa ng anuman nang hindi nagtitiwala sa Diyos, dahil sa ganoong pagkakataon nag-aalala ang tao, napapagod ang isip, at hindi maginhawa ang pakiramdam ng kaluluwa.

— Geronda, minsan mong sinabi na hindi mo kailanman hinahayaan ang sarili mong masyadong mapagod. Paano mo 'yan nagagawa?

— Oo, hindi ko pinapagod nang sobra ang sarili ko, dahil hindi ko ginagamit ang aking isip sa pagharap sa mga bagay na kailangang gawin ko. Kapag sumakit ang ulo ko, mula iyon sa sipon o sa mababang presyon ng dugo. At isipin mo nga kung ilang problema ang kailangang harapin ko! Araw-araw, may mga taong lumalapit sa akin na may mga tanong at pagdurusa, at bumabalik ang aking isipan sa mga lumapit sa akin na may iba't ibang suliranin, sa mga maysakit, sa mga nangangailangan. Ngunit gayon pa man: kung ang isang maysakit na lumapit sa akin ay gumaling, sa hindi ko alam na dahilan, hindi nila sinasabi sa akin ito upang magkaroon ako ng kahit kaunting tuwa. At patuloy ko rin silang iniingatan sa aking mga pag-iisip.

— Geronda, paano dapat ayusin ng isang monghe ang kanyang mga iniisip upang hindi siya mapagod sa pag-iisip?

— Dapat ayusin ng isang tao ang kanyang mga iniisip sa tulong ng espiritwal na karaniwang pang-unawa, hindi ng makamundong pangangatwiran. Dapat i-tune ang sarili sa espirituwal na dalas. Dapat mag-isip nang espirituwal ang isang monghe at ituon ang isip sa mga bagay na espirituwal. Kahit sa isang layko — kung siya ay isang taong espirituwal — wala nang puwang ang karaniwang pang-unawang makamundo. Ang karaniwang pang-unawang makamundo ay angkop para sa isang mabuti, ngunit hindi mananampalatayang tao.

— Geronda, ano ang ibig sabihin ng mga salitang 'ilagay ang isip sa mga espiritwal na bagay'?

— Ang paglalaan ng isip sa mga espiritwal na bagay ay nangangahulugang ang kagalakan ay hindi sa mga ikinagagalak ng mga taong makamundo, kundi sa kabaligtaran. Halimbawa, ang magalak na hindi ka itinuturing na may halagang kahit isang sentimo. Uusad lamang tayo sa larangang espiritwal kung ang ating mga hangarin ay kabaligtaran ng mga makamundo. Gusto mo ba ng pera? Ibigay mo na rin ang pitaka mo. Nais mo ba ng upuan ng obispo? Ilagay mo ang sarili mo sa hukuman.

— At anong porsyento ng karaniwang katwiran ang mayroon tayo, Geronda?

— Kailangan mong pakawalan ang ilang 'cogs'. Nananalangin ako na maabot mo ang nakakabaliw na kalagayan ng pag-ibig na isang banal na pagkabaliw. Kung hindi, ang mga dinadala sa Lembeti,¹⁷² ay nasa mas mabuting kalagayan kaysa sa mga Kristiyanong may rasyonalismo—ibig sabihin, may mayabang na karaniwang katwiran.

Pinahihirapan ng makalupang rasyonalidad ang isang tao

— Geronda, pakiramdam ko'y bato ang puso ko. Ano ang gagawin ko sa katigasan ng puso ko?

— Hindi matigas ang puso mo, kundi 'ulo-puto'. Nakatipon ang buong puso mo sa iyong ulo, at ngayon ulo mo na lang ang gumagana. Ngunit may pagkakataon ka pang itama ang lahat — maaaring bumalik ang puso mo sa nararapat nitong kinalalagyan.

— Paano?

— Magbasa ka ng isang kanon mula sa Theotokarion araw-araw.¹⁷³ Ito ang pinakamabisang lunas para muling mag-andar ang iyong puso. May puso ka nga, ngunit natatakpan ito ng rasyonalidad. Inampon mo ang isang European tipikon, isang pag-iisip na Europeo. Sa lahat ng bagay, nagsusumikap kang maging pormal na walang kapintasan. Kung ikaw ay empleyado sa isang sekular na institusyong Europeo, ituturing ka ng lahat na huwaran. Darating ka sa trabaho nang eksakto sa oras at gagampanan mo nang walang kapintasan ang mga inatasang gawain. Ikaw ang magiging pamantayan para sa lahat. Kung iaangkop mo ang parehong pagiging pare-pareho sa iyong buhay-espiritwal, makakagawa ka ng napakalaking pag-unlad sa espirituwal at mabilis mong mararating ang Paraiso. Ngunit nakikita mo, ang diwang Europeo, kasama ang rasunalidad nito, ay hindi hinihila ang isang tao patungo sa Diyos, kundi sa kung saan man sa kalawakan. Sa ngayon, kumikilos ka na parang nasa isang sekular na institusyon. Gayunpaman, sa buhay na espiritwal, iba ang lahat. Mahalaga ang pagiging payak. Kumilos nang payak at magtiwala sa Diyos.

— Geronda, paano nga ba nakakamit ang pagiging payak na ito?

— Kailangan mong linisin ang maliit mong isipan at punuin ito ng karunungan ng nakalipas na panahon! Ilubog mo ang sarili sa kasimplehan ng mga Ama at ng Paterika, upang makilala mo ang espiritwal na pagtuturo na nag-aangat sa kaluluwa at nagbabalik ng lakas nito. Doon, hindi na magdurusa ang tao. Pinahihirapan ng rasunalidad ang tao. Halimbawa, sinasabi ko: 'Ito ang dapat gawin' — at ginagawa ko ito, dahil dapat itong gawin. Ibig sabihin, hindi ko ito ginagawa mula sa puso, kundi dahil sinasabi sa akin ng aking rasyonalidad na gawin ito. At hindi lamang rasyonalidad, kundi pati na rin ang mabuting pagpapalaki ang nagsasabing: 'Dapat magbigay-daan sa iba.' Gayunpaman, hindi ito sinasabi ng puso. Ngunit kung kumilos ang puso ko at magbigay-daan ako dahil sa pag-ibig, ibang usapin na iyon. Doon ay mararamdaman ko ang kagalakan.

Hindi dapat naroroon ang ating 'sarili' sa ating mga gawa. Hindi natin dapat hanapin ang kapayapaan para sa ating sarili. Pinipigilan nito ang pagdating ni Cristo. Dapat nating pagsikapan ang magdala ng kapayapaan sa iba. Ang tunay na kapayapaan ay nagmumula sa pagbibigay ng kapayapaan

¹⁷² Ang ospital pangkaisipan sa Thessaloniki.

¹⁷³ Ang Theotokarion (Griyego: Θεοτοκάριον) ay isang koleksyon ng mga kanon sa liturhiya bilang pagpupugay sa Pinakabanal na Ina ng Diyos, na inipon ng Kagalang-galang na Nicodemus ng Bundok Athos at unang inilathala noong 1796. Naglalaman ito ng animnapu't dalawang kanon na isinulat ng dalawampu't dalawang himnografo mula sa iba't ibang panahon. — *Tala ng tagasalin*.

sa iba. Nananahan ang Diyos sa loob ng isang tao, at hindi na lamang siya tao, kundi nagkakamit ng pagkadiyos. Kung hindi, pangkaraniwang katwiran lamang ang gumagana, at nanatiling laman at pantao ang lahat.

Ang makalupang karaniwang pang-unawa ay nakakapagod sa isip at nakakapuyat ng pisikal na lakas: pinipigilan at nililimitahan nito ang puso, samantalang ang espiritwal na karaniwang pang-unawa ay pinalalawak ang puso. Kung gagamitin nang matalino ang isip, maaabot nito ang puso at matutulungan ito. Kapag pumasok ang isip sa puso at naging katuwang nito, ang bawat kilos natin ay hindi na lamang batay sa pangangatwiran. Ang karaniwang pag-iisip ay biyaya mula sa Diyos. Gayunpaman, kailangan nating gawing banal ang karaniwang pag-iisip na ito.

— Ngunit ako, Geronda, ay walang puso...

— May puso ka! Ngunit sa sandaling gustong kumilos ng puso mo, pinapatahimik ito ng isip mo. Subukang magkaroon ng puspos na karaniwang katwiran, magkaroon ng pananampalataya at pag-ibig.

— Ngunit paano ko iyon magagawa?

— Para mawala ang iyong katwiran, simulan mo rito: maglakad nang nakayapak sa buong Thessaloniki sa isang martsa ng protesta! Hayaan mong sabihin ng mga tao na nabaliw ka na! Ikaw, mahal ko, gusto mong kalkulahin ang lahat nang may eksaktong katumpakan ng matematika. Astronomo ka ba? Para pagtrabahuhan ang sarili mo, tumigil ka sa pag-iisip nang makatuwiran.

— Geronda, anong mga aklat ang makakatulong sa akin na palayain ang sarili ko mula sa makalupang pangangatwiran?

— Una sa lahat, basahin mo ang mga Ama ng Simbahan, **The History of the God-Lovers**, **The Evergetinos**, ¹⁷⁴ —ibig sabihin, hindi mga teoretikal kundi mga praktikal na aklat—upang mataboy ang makalupang rasunalidad sa pamamagitan ng payak, amaing diwa ng kabanalan. At [pagkatapos lamang noon] ay dapat mong simulan basahin si Abba Isaac — upang hindi mo maling isipin na ang manunulat na ito, na pinaliwanagan ng Diyos, ay isang pilosopo.

Ang makalupang karaniwang pang-unawa ay nagbaluktot sa kakayahan ng espiritwal na persepsyon

Tinitingnan ng mga Banal na Ama ang lahat sa pamamagitan ng isang espiritwal at banal na pananaw. Ang mga gawa ng mga Banal na Ama ay isinulat ng Espiritu ng Diyos, at sa pamamagitan din ng Espiritung iyon ng Diyos inihayag ng mga Banal na Ama ang Banal na Kasulatan. Sa kasalukuyan, bihira nang makasumpong sa Espiritung ito ng Diyos, at iyan ang dahilan kung bakit hindi nauunawaan ng mga tao ang mga gawa ng mga Banal na Ama. Tinitingnan nila ang lahat sa pamamagitan ng makalupang pananaw; hindi sila tumitingin nang mas malalim; kulang sila sa lawak ng pananaw na ibinibigay ng pananampalataya at pag-ibig. Hindi kailanman pinalitan ni Kagalang-galang Arsenius na Dakila ang tubig na pinagbabad niya sa mga sanga ng palma, at ito ay napakabaho.¹⁷⁵ Ngunit paano natin mauunawaan ang isang kamangha-manghang bukal na sumisirit mula sa bangang iyon ng mabahong tubig! 'Ah, iyan ang isang bagay na hindi ko talaga maintindihan!' — maaaring may magsabi. Ang taong nagsasalita nang ganito ay ayaw magpakita ng pasensya at masusing tingnan ang tubig na ito upang makita kung may iba pa rito, kundi itinakwil ito dahil hindi nila ito nauunawaan.

¹⁷⁴ 'Ang Kasaysayan ng mga Tagapagmamahal sa Diyos' – isang aklat ng mga talambuhay ng mga asketikong Siryano, na inipon ni Blaheng Theodoret ng Cyrhus. "Evergetinos" – isang sistematikong koleksyon ng mga katurang patristiko sa apat na tomo, na inipon noong panahon ng Byzantine ni Paul, isang monghe mula sa Monasteryo ng Evergetis sa Constantinople, at unang inilathala sa katapusan ng ika-18 siglo ni Venerable Nicodemus ng Bundok Athos. – *Tala ng tagasalin*.

¹⁷⁵ "Tinanong ng mga nakatatanda si Abba Arsenius, 'Bakit hindi mo pinapalitan ang tubig na may mga sanga – mabaho ito?' Sumagot siya, 'Dahil sa insenso at mga pahid na aking ikinatuwa sa mundo, kailangan kong tiisin ang bahong ito.' Ang Sinaunang Paterikon, Moscow, 1899. p. 45.

Kapag humalili ang rasyonalidad, hindi nauunawaan ng isang tao ang Ebanghelyo o ang mga Banal na Ama. Nababaluktot ang kakayahan ng espirital na persepsyon, at ang tao, sa pamamagitan ng pagpapababa ng halaga ng parehong Ebanghelyo at ng mga Banal na Ama gamit ang kanilang rasyonalidad, ay umaabot pa sa puntong sinasabi: "Ilang taon na nga ba ang ginugugol ng mga tao sa walang kabuluhang pagpapahirap sa sarili sa pamamagitan ng ascesis, pag-aayuno at iba pang kakulangan!" Ngunit ang pagsasalita nang ganoon ay blasphemy. Noong isang beses, isang monghe mula sa Keliot ang dumating sa aking kaliva sakay ng kotse. 'Anak ko,' sabi ko, 'bakit ka nga ba nangangailangan ng kotse? Tiyak na hindi ito angkop sa iyong pamumuhay!' 'Bakit hindi, Geronda?' tanong niya nang nagulat. 'Hindi ba sinasabi ng Ebanghelyo: "*Tatanggap siya ng daan-dobli at mamamana ng buhay na walang hanggan?*"¹⁷⁶ 'Nang sinasabi nitong "*tatanggap siya ng daan-dobli,*" sagot ko, 'tumutukoy ang Ebanghelyo sa mga kailangan ng isang tao. Ngunit para sa isang monghe, bukod pa rito, angkop na mabuhay ayon sa sinasabi ni Apostol Pablo: '*Parang wala tayong anuman, subalit taglay natin ang lahat.*'¹⁷⁷ Ibig sabihin, ang isang monghe ay wala namang anuman, ngunit dahil sa kanyang kabutihan, ipinagkakatiwala ng mga tao sa kanya ang kanilang kayamanan, at maaari niya itong pamahalaan. Hindi ibig sabihin ng Kasulatan na dapat tayong mga monghe ay mag-ipon ng kayamanan para sa ating sarili!" Nakikita mo ba kung anong mga maling interpretasyon ang maaaring marating ng isang tao sa pamamagitan lamang ng pangangatwiran? Laging tandaan na kung hindi nililinis ng isang tao ang sarili, kung hindi dumarating sa kaniya ang banal na kaliwanagan, ang mga interpretasyong inihahandog niya ay puro kalituhan lamang.

Minsan ay tinanong ako: "Bakit hindi gumawa ng himala ang Ina ng Diyos sa isla ng Tinos, at bakit pinatalsik ng mga Italyano ang cruiser na 'Ellie' sa Kapistahan ng Pagpapasya?"¹⁷⁸ Gayunpaman, sa pamamagitan ng pagpapahintulot na mangyari ang kasamaan na ito, nagawa ng Ina ng Diyos ang isang mas dakilang himala. Puno ng pagkondena ang mga Griyego nang sumabog ang 'Ellie'. Napagtanto ng mga Griyego na wala nang banal para sa mga Italyano, kaya't sumigaw sila ng 'Hurrah!' at pinalayas sila sa kanilang lupain. At kung hindi ginawa ng mga Italyano ang karumal-dumal na ito, at dahil hindi nila naunawaan ang kawalang-diyos ng mga Italyano, maaaring sinabi ng mga Griyego: 'Pagkatapos ng lahat, deboto rin naman sila; kaibigan natin sila.' Ngunit ngayon, dumarating ang mga taong may makatuwirang pag-iisip at nagsasabi: 'Bakit nga ba hindi gumawa ng himala ang Ina ng Diyos noon?' Ano nga ba ang masasabi sa ganoon? May iba namang nagtatanong: 'Bakit sinasabi sa Bibliya na ang apoy s , ng pugon ng Babilonia na pinagbatoan ng tatlong kabataan, ay umabot sa taas na apatnapu't siyam na kubitos? Sinukat ba nila ito ng ruler o kung ano pa man?' Ngunit sa simula, umabot sa pitong kubito ang taas ng apoy. Pagkatapos, nang hindi tumitigil, inihagis ang iba't ibang nasusunog na materyales sa pugon upang magliyab nang pitong beses. Pitong beses na pito ay apatnapu't siyam, hindi ba? Ngunit paano kung ang mga nagtatanong ng ganitong mga katanungan ay ihahagis din sa pugong iyon? Sa mga taong ito, makikita ang rasonalismo at isang katwiran na walang kahulugan, na lubos na nasa labas ng realidad. Ang ilan sa mga teologo ngayon ay nababahala sa mga 'problema' na katulad ng sa itaas. Halimbawa, tinatanong nila: 'Ano ang nangyari sa mga demonyo na pumasok sa kawan ng baboy at nalunod sa dagat?'¹⁷⁹ Nakaligtas ba sila o nalunod?' Ngunit ang mahalaga ay lumabas ang mga

¹⁷⁶ Mat. 19:29.

¹⁷⁷ 2 Cor. 6:10.

¹⁷⁸ Noong ika-15 ng Agosto 1940 (ang Pista ng Pagpapahinga ng Pinakabanal na Ina ng Diyos ayon sa kalendaryong Bagong Estilo), ang kruser ng Hukbong Dagat ng Griyego na 'Ellie', na nakadaong sa daungan ng pantalan sa Griyegong pulo ng Tinos, ay pinasabog ng isang submarinong Italyano. Pinabagsak ng torpedo ng mga Italyano ang 'Ellie' habang ang mga marinong Griyego ay bumababa sa barko upang lumahok sa mga pagdiriwang na inialay sa Pinakabanal na Ina ng Diyos (ang Tinos ang tahanan ng isa sa mga pinakagalang na makapangyarihang ikono ng Ina ng Diyos sa Gresya). Ang mapanlinlang na akto na ito ay naganap dalawang buwan at kalahati bago ideklara ng Italya ang digmaan sa Gresya. Kasunod ng paglubog ng 'Ellie', nang mapagtanto na hindi maiiwasan ang digmaan sa Italya, nagsimulang maghanda nang masigasig ang mga Griyego upang ipagtanggol ang kanilang tinubuang-bayan. – *Tala ng tagasalin.*

¹⁷⁹ Tingnan ang Mateo 8:32.

demonyo sa lalaki. Ano'ng pakialam mo kung ano ang nangyari sa kanila pagkatapos! Mas mabuting siguraduhin mong hindi ka masapian, at huwag mong pagpilitan ang isip kung nasaan na ang mga demonyong iyon.

— At may ilan, Geronda, na sinisikap pagkaisahin ang Ebanghelyo sa karaniwang pang-unawa ng tao. Gamit ang karaniwang pang-unawang ito, sinisiyasat nila ang Ebanghelyo at hindi talaga nila ito maintindihan.

— Imposibleng pagkaisahin ang Ebanghelyo at ang karaniwang pang-unawa ng tao. Ang pag-ibig ang nasa puso ng Ebanghelyo. Ang pansariling interes naman ang nasa puso ng karaniwang pang-unawa. Sinasabi ng Ebanghelyo: 'Kung pipilitin ka ng sinuman na maglakad ng isang stadia, maglakad ka ng dalawa.'¹⁸⁰ May katuturan ba iyon? Kung tutuusin, ipinapakita nito ang pagkawala ng katwiran. Kaya naman ang mga nagnanais na pagkaisahin ang Ebanghelyo at ang karaniwang katwiran ay nauuwi sa patay na dulo. Halimbawa, may iba't ibang organisasyon na gumagawa ng gawaing kawanggawa. Kapag narinig nila na may isang taong nabangkarote, napauwi sa kahirapan at nangangailangan ng pera, sinasabi nila: 'Tutulungan namin ang taong ito, pero titiyakin muna namin na siya ay tunay na nangangailangan.' At kaya, dalawa o tatlong kinatawan mula sa organisasyong ito ang pumupunta sa bahay ng taong nabangkarote upang makita kung totoo ngang siya ay nangangailangan. Dumating sila at nakita, halimbawa, ang isang marangyang sala na puno ng kasangkapan. Pagkatapos ay sinabi nila: 'Naku, ang ganda ng mga armchair, ang magagarang kasangkapan! Kung may ganoong kasangkapan siya, hindi siya nangangailangan.' At iniwan nila ang tao nang walang anumang tulong. Gayunpaman, hindi nila namamalayan na ang kawawang tao ay wala nang pagkain. Hindi nila napagtatanto na dahil lang nahirapan ang isang tao, hindi ibig sabihin na kailangan niyang agad palitan ang kanyang damit ng basahan ng pulubi. At paano natin malalaman—baka ang muwebles na iyon ay matagal nang nasa bahay niya mula pa noong unang panahon at hindi pa niya nagkaroon ng pagkakataong ibenta ito? O baka naman may isang tao, nang malaman ang pangangailangan ng kanyang pamilya, ang nagbigay sa kanila ng mga armchair at upuan bilang regalo? Humuhusga at gumagawa ng desisyon ang mga tao batay sa dahilan at karaniwang pang-unawa, kaya naguguluhan sila, at hindi nakakapasok ang Ebanghelyo sa kanilang buhay. Tumingin lang nang mababaw ang mga tao sa mga bagay-bagay kaya iniintindi nila ang lahat ayon sa sarili nilang paraan.

"Huwag maghatol batay sa panlabas na anyo"¹⁸¹

— Geronda, pakiramdam ko'y ang kakayahan kong humusga, ang aking katwiran, at ang mga makataong kaisipan tungkol sa katotohanan ay humahadlang sa aking espirituwal na pag-unlad.

— Oo, siyempre. Pinipigilan nila ang espirituwal na pag-unlad dahil [dahil sa kanila] ay umaalis ang Biyaya ng Diyos. At pagkatapos noon, ang isang tao ay naiwan nang walang Banal na tulong, bumabagsak, at nakararanas ng ganap na kabiguan. Ang paghuhusga at katarungan ng tao ay, bilang panuntunan, di-makatarungan. Ang katotohanan ng Diyos ay pag-ibig, pagtitiis, at pagpupugay. Ngunit sinusuri mo ang lahat sa pamamagitan ng pang-unawang pantao. Mula sa mikrobyong ito mismo nagsisimula ang iyong espirituwal na karamdaman. Ang lunas na nagpapagaling sa karamdaman na ito ay mabubuting kaisipan. Kapag ang isang tao ay nag-iisip nang mabuti—ibig sabihin, may mabubuti at 'matuwid' na kaisipan—lumalawak ang kapasidad ng kanyang puso. Gumagamit k kayo ng napakaraming rason, kaya dapat kayong maging maingat sa inyong mga iniisip, dahil ang mga konklusyong naaabot ninyo sa pamamagitan ng inyong pangangatwiran ay mga konklusyong pantao lamang. Hindi ito espirituwal o banal.

— Geronda, bakit madalas akong mahulog sa paghuhusga?

¹⁸⁰ Tingnan ang Mateo 5:41.

¹⁸¹ Juan 7:24.

— Ang iyong personal na dahilan ay ang iyong legal na edukasyon. Kaya ka humuhusga nang ganito. Ang ilang larangan ng kaalaman o propesyon ay madalas na nagpapalago ng tuyong rasunalidad sa mga tao. Ang rasunalidad ay isang karamdaman ng mga intelektuwal. Naapektuhan nito ang kanilang buto't kalamnan. Kaya, kahit na may puso ka, nangingibabaw ang iyong rasunalidad rito.

May ilang tao na napaka-rasyonal, at ang paghuhusga nila ay makasarili—hindi nila kinikilala ang sinumang mas mataas kaysa sa kanila. Hinahangad nila ang kasakdalan—ngunit hindi para sa kanilang sarili, kundi para sa iba. Kontento sila sa kanilang sariling kahinaan, ngunit kinokondena nila ang iba. Nakakabigla! Ang ganitong mga tao ay bumuo ng sarili nilang imahe sa publiko; ibig sabihin, hinubog nila ang isang uri ng panlabas na pagkatao—na sa pinakapuso nito, ay lubos na mapagkunwari. Wala ni bakas ng pagiging payak sa kanila. Ang pagkakaiba ng mga Europeo at mga Griyego (ang tinutukoy kong 'mga Griyego' ay ang may diwang Orthodox) ay narito mismo. Hindi mo kailanman lubos na mauunawaan ang isang Europeo—kailan o paano mo sila lalapitan. Palaging "Welcome!" — at isang pekeng ngiti. Ngunit pagtingin mo sa isang Griyego, agad na maliwanag ang lahat. Kung masaya siya, hindi niya ito tinatago. Kung may ikinainis siya, halata rin iyon. At sa pagtingin mo sa nararamdaman ng isang tao, madali mong mabubuo ang relasyon sa kanila.

— Geronda, bakit nga ba may mga taong humuhusga sa iba, sa kanilang mga kilos at sa lahat ng nangyayari sa mundo — at ginagawa nila ito nang padalus-dalos?

— Sa ganitong mga kaso, ang tao ay ginagabayan lamang ng rasunalidad; ibig sabihin, utak lamang ang gumagana, at ang bunga ng gawaing iyon ay paghuhusga. Mabuti sana kung kukuha ang Diyos ng screwdriver at bahagyang 'papaluwagin' ang utak ng mga sobra ang rasunalidad. Habang mas napapalaya ang isip, mas napupuno ang tao ng Biyaya. Sa 'isip,' ibig kong sabihin ay ang paghuhusga ng tao, pagkamakasarili, at tiwala sa sarili. Gayunpaman, kung ang isang tao, na napagtanto na mali ang kanyang mga paghuhusga, ay magsabi: 'Ang kakayahan kong humusga ay makamundo; kulang ito sa banal na kaliwanagan, at dahil dito magkakamali ako; samakatuwid, hindi ko dapat gamitin ang kakayahang ito,' saka agad na liliwanagan sila ng Diyos; magkakaroon sila ng paghuhusga at magiging kayang kilalanin ang pagitan ng totoo at hindi totoo.

Ang tagatukso ay pinapahamak ang mga taong matalino sa pamamagitan ng panlabas na paghuhusga. Kung ang isang tao ay may likas na pagkatao, huhusga siya sa paraang pantao at makakagawa ng mga kasalanan. Upang maging Banal ang paghuhusga, kailangang mawala ang likas na pagkatao. Ang paghuhusga ng mundo ay maling paghuhusga. Ilang di-pagkatarungan ng lahat ng uri ang nagaganap! Gaano kadalas bumabagsak ang tao sa kasalanan! Kaya, upang mapangalagaan ang kaluluwa, patuloy na isama ang mabubuting kaisipan sa iyong mga gawa.

Ang bawat tao ay isang hiwaga, at paano mo malalaman kung anong klaseng tao sila! Noong isang beses, ipinagdiriwang namin ang Maluwalhating Pagkabuhay na Muli ni Cristo sa isang kaliva sa Banal na Bundok. Pagkatapos ng Banal na Liturhiya, naupo kami sa mesa upang buksan ang aming pag-aayuno gamit ang keso at isang itlog ng Pasko ng Pagkabuhay. May isang monghe na nakaupo sa tabi ko—isang drayber ng mulo na ginagamit ang mga mulo para magdala ng panggatong. Napansin kong itinutulak niya ang keso at itlog sa isang gilid. 'Sige, kumain ka,' sabi ko. "Sige, sige," ang sagot niya, "bubuksan ko na ang aking pag-aayuno." Pinanood ko siya – hindi siya kumakain. "Sige na, kumain ka," sabi ko muli, "Araw ng Pagkabuhay nga ngayon!" – "Patawarin ninyo ako, Geronda," ang sagot niya, "hindi ako kumakain sa araw na tumatanggap ako ng Banal na Komunyong. Bubuksan ko ang aking pag-aayuno sa alas dos ng hapon." Nag-aayuno siya mula pa noong isang araw, at sa mismong araw ng Komunyong ay kumain siya sa hapon! Nakikita mo ba kung ano ang ginawa niya bilang paggalang? Ngunit maaaring inakala ng iba na isa lamang siyang simpleng drayber ng mulas.

Ang tao ay isang hiwaga! At kung napipilitan kang humusga sa iba, tanungin mo ang sarili mo: 'Ang paghuhusga ko ba ay banal, o may kinikilingan?' Sa madaling salita, malaya ba ito sa makasarili,

o puno ba ito nito? Huwag mong pagkatiwalaan ang iyong 'sarili' kahit sa sarili mong paghuhusga. Kung ang isang tao ay humuhusga, , maraming makasarili sa kanila. Napipilitan akong magbigay ng hatol sa iba't ibang usapin, at kinakailangan kong gawin ito kahit ayaw ko. Naghuhusga ako nang walang pansariling interes o paboritismo, ngunit, gayon pa man, kapag tumindig ako pagkatapos para manalangin, hindi ko nararamdaman ang—sabihin nating—tamis na nararanasan ko sa mga araw na hindi ako naghuhusga. At hindi ito dahil inaakusahan ako ng aking budhi ng anumang bagay — hindi, [kundi] dahil humatol ako bilang isang tao. At ano ang masasabi kung ang hatol ay nagkamali, o kung ang mga nasasakdal ay may mga nagpapagaan ng kaparusahan, o kung ang hukom ay gumamit ng pamantayang pantao sa paghusga sa nangyayari? Hindi biro ang paghuhusga. Pag-aari ng Diyos ang paghuhusga. Nakakatakot iyan! At ang katotohanang mabuti ang loob ng taong nakaupo sa upuan ng hukom ay walang pinagkaiba sa kasong ito. Ang mahalaga ay ang kinalabasan na idinulot ng kanilang paghuhusga.

Kailangan ng malalim na pag-iisip. Siyempre, taglay ng bawat tao ang kahit kaunting kakayahan sa pag-iisip, ngunit sa kasamaang palad, karamihan sa atin ay hindi ito inilalapat sa ating sarili, kundi sa ating kapwa (baka sakaling mas magmukha silang mabuti kaysa sa atin sa paningin ng iba). Sa gayon, dinudumihan natin ang ating paghuhusga—sa pamamagitan ng mga paghatol, paninisi, at mga kahilingan sa iba na dapat silang bumuti. Dapat nakatuon lamang natin ang ating mga kahilingan sa ating sariling 'ako', na kulang sa determinasyon na buong pusong pumasok sa isang espirituwal na pagsisikap at putulin ang mga pagnanasa nito, upang ang ating kaluluwa ay mapalaya at lumipad patungong Langit.

Kabanata 3.

Isang Bagong Henerasyon

Ang Pagkawala ng Diwa ng Pagpapakasakit

Sa ngayon, karamihan sa mga tao ay hindi alam ang kagalakang hatid ng pag-aalay sa sarili. Hindi gusto ng mga tao ang magtrabaho nang mabigat. Ang katamaran, pagnanais sa isang komportableng buhay, at kasaganaan ng paglilibang ay pumasok na sa kanilang buhay. Ang diwa ng pag-aalay sa sarili ay humina na. Kapag nakakamit ng mga tao ang isang bagay nang walang pagsisikap, upang maging komportable sila, itinuturing nila itong isang tagumpay. Nawawalan sila ng pag-asa kung hindi nila makamtan ang isang maginhawang buhay. Ngunit kung titignan nila ang lahat mula sa isang espirituwal na pananaw, ikatutuwang nila ang mismong sitwasyong ito, sapagkat sa ganoong pagkakataon ay binibigyan sila ng paborableng oportunidad para sa isang kabayanihan.

Ngayon, lahat — bata man o matanda — ay naghahangad ng isang madaling buhay. Ang mga taong espirituwal ay nagsusumikap na makamit ang kabanalan nang may kaunting pagsisikap. Ang mga taong makamundo ay nagsusumikap na kumita ng maraming pera nang hindi nagtatrabaho. Ang mga kabataan ay nagsusumikap na pumasa sa kanilang mga pagsusulit nang hindi nag-aaral, na makakuha ng degree nang hindi kailanman umaalis sa isang café. At kung maaari, habang nakaupo sa isang café, tawagan ang unibersidad at alamin ang kanilang resulta ng eksamen, tiyak na matutuwang sila nang husto. Oo, oo, napunta na talaga sa ganito! Maraming kabataang lalaki ang pumupunta sa aking kalibang at humihingi: 'Ipagdasal mong makapasok ako sa unibersidad.' Hindi sila naghahanda para sa kanilang mga eksamen, ngunit sinasabi pa rin nila: 'Makakatulong sa akin ang Diyos.' 'Maghanda,' payo ko sa kanila, 'at humingi ng tulong sa Diyos sa pamamagitan ng panalangin.' 'Pero bakit?' tanong nila nang may gulat. 'Hindi ba makakatulong ang Diyos sa akin kahit walang paghahanda?' Kaya ibig bang sabihin nun ay papalain ng Diyos ang katamaran mo? Hindi ganoon ang takbo nito. Tutulungan ng Diyos ang isang kabataang nagbabasa at nagsusumikap nang husto, ngunit hindi niya matandaan ang binasa niya. May mga

kabataang hindi matandaan o maunawaan ang kanilang binabasa, ngunit nagsusumikap pa rin sila at nagsisikap nang husto. Tutulungan ng Diyos ang mga ganitong masisipag na estudyante na maging napakatalino.

Sa kabutihang-palad, may mga eksepsiyon. Isang binata mula sa Chalkidiki ang kumuha ng entrance exam para sa tatlong fakultad nang sabay at tinanggap siya sa lahat ng ito!¹⁸² Higit pa rito, sa isang fakultad ang kanyang mga resulta sa entrance exam ang pinakamataas, samantalang sa isa naman ay pumangalawa siya. Gayunpaman, sa kabila nito, nagpasya ang binata na mas mabuting magtrabaho upang mabawasan ang pasanin ng kanyang ama, na nagtrabaho sa minahan para suportahan ang pamilya. Kaya hindi siya nag-aral sa unibersidad; sa halip, kumuha siya ng trabaho at nagsimulang magdala ng pera sa bahay. Ang taong ito ay balsamo sa aking kaluluwa. Para sa kapakanan ng mga kabataang tulad niya, handa akong mamatay, maging alikabok. Gayunpaman, karamihan sa mga kabataan ay napasailalim sa impluwensya ng mundong ito at nadungisan at nasira dahil dito. Nauwi na lang sila sa pag-iinteresado sa sarili, sa pag-iisip para sa sarili lamang — hindi na nila iniisip ang kapwa. At habang mas tinutulungan mo sila, mas lalo silang nagiging tamad.

Nakikita kong ang mga kabataan ngayon ay magulo ang isipan. Huhusgahan nila ang isang bagay, gagawin naman ang iba, at sa ikatlo ay sawang-sawa na sila. Ngunit ang puso ng tao ay hindi kailanman napapagod o tumatanda. At sila... Napakahirap para sa kanila ang maging monghe. Nakakatakot ang magpakasal. May mga matitipunong binata na pumupunta sa Banal na Bundok, umaalis, at bumabalik muli. "Ah," sabi nila, "pero napakahirap maging monghe. Gumising tuwing gabi bago sumapit ang madaling-araw. Hindi lang para sa isa o dalawang araw, kundi palagi!" Bumabalik sila sa mundo, pero hindi rin sila kumportable doon. "Ano," sabi nila, "ang gagawin ko sa lipunang ito? Anong klaseng tao ang pipiliin kong makasama habang-buhay kung mag-aasawa ako? puro problema at pag-aalala lang." Bumabalik sila sa Banal na Bundok nang isang beses pa, ngunit matapos mamalagi roon nang ilang sandali, muli nilang sinasabi: "Mahirap!"

Ang mga kabataan ngayon ay parang bagong kotse, na ang langis sa makina ay naging malapot dahil sa lamig. Para makapagsimula ang mga kotse, kailangang uminit ang langis — kung hindi, wala itong gagana. Kahabag-habag na mga kabataang lalaki! Dumarating sila sa akin sa aking kaliva — hindi isa o dalawa lang, kundi isang grupo — at nagtatanong: 'Ano ang dapat kong gawin, Ama? Paano ko mapupuno ang oras ko? Nabibigatan ako ng kalungkutan.' — " kapatid, maghanap ka na lang ng trabaho," sabi ko, at ang sagot ko'y: "Hindi iyan ang punto. May pera ako. Bakit ko kailangan ng trabahong ito?" — "Ngunit si Apostol Pablo," muli kong sinasabi, "ay nagsusulat: *'Kung sino ang ayaw magobra, ay huwag ding kumain.'*"¹⁸³ Kahit wala kang problema sa pera — para kumain, dapat kang magtrabaho. Tinutulungan ng trabaho ang isang tao na mapainit ang langis sa makina niya. Ang trabaho ay pagkamalikhain. Nagbibigay ito ng kagalakan sa isang tao at inaalis ang bigat sa kanyang puso, ang kanyang kalungkutan. 'Yan na 'yan, kaibigan ko! Maghanap ka ng trabahong kahit kaunti lang ay magugustuhan mo, at magsimulang magtrabaho. Subukan mo lang at makikita mo [kung paano nagbabago ang lahat]!"

Minsan napapagod ang mga binata, pero ang pagkapagod na iyon ang nagpapabawi ng kanilang lakas. May mga binata na pumupunta sa kubo ko, umuupo lang sa bakuran at napapagod sa pag-upo lang. Ang iba naman, nang may labis na kabaitan, ay paulit-ulit na nagtatanong: 'Paano kita matutulungan? Ano ang maiuwi ko sa iyo?' Hindi ako kailanman humihingi ng tulong. Sa gabi, pagkatapos umalis ng mga bisita, sinisindihan ko ang flashlight at ako na ang gumagawa ng lahat: kumukuha ako ng panggatong, pinapailawan ko ang dalawang kalan tuwing taglamig, at inaayos ko ang

¹⁸² Dati, sa mga unibersidad sa Griyego, maaaring kumuha ang mga aplikante ng pagsusulat sa pagpasok para sa ilang fakultad nang sabay-sabay. Ngayon, isa na lamang ang maaari nilang kunin.

¹⁸³ 2 Tesalonica 3:10.

bahay at ang bakuran. Maraming bisita ang nag-iiwan ng kalat: dinadala nila ang putik papasok at iniwan ang kanilang maruruming medyas sa bakuran. May mga taong nagpapadala sa akin ng manipis na medyas, at ipinamimigay ko ito sa mga bisita — isinusuot nila ito, pero pagkatapos ay itinaapon nila ang kanilang maruruming medyas kahit saan. Binibigyan ko pa nga sila ng napkin para balutan ang mga ito, pero mas gusto nilang iwanang ganoon lang ang lahat.

Makatatlo lang akong humiling ng pabor sa buong buhay ko. Minsan sinabi ko sa isang binata: 'Kailangan ko ng dalawang kahon ng posporo mula sa tindahan sa Karyes.'¹⁸⁴ May apat na lighter na ako noon, pero sinabi ko ito sa kanya para mapasaya siya. Tumakbo siyang pabalik, tuwang-tuwa at hingal, dinala sa akin ang mga posporo, at ang pagod niya ay napalitan ng bagong lakas, dahil natikman niya ang ligayang sumusunod sa sakripisyo. Samantala, ang isa naman ay nakaupo lang doon at napagod sa pag-upo. Nagsusumikap ang mga tao na maranasan ang kagalakan, ngunit upang dumating ang kagalakan, kailangang isakripisyo ng isang tao ang sarili. Ang kagalakan ay ipinapanganak mula sa sakripisyo. Ang tunay na kagalakan ay nagmumula sa pag-ibig. At kapag pinagyayaman ang pag-ibig, nagdiriwang at nagagalak ang isang tao. Ang makasarili at pagmamahal sa sarili ay pahirap sa isang tao; ito mismo ang humahadlang sa kanila.

Noong isang beses, dalawang batang opisyal ang dumating sa Banal na Bundok at sinabi sa akin: "Gusto naming maging monghe." — "Bakit ninyo gustong gawin iyon?" tanong ko. "Mula kailan ninyo nagkaroon ng ganitong pagnanasa?" — "Ganito lang," sagot nila, "kakaisip lang namin ito. "Dumating kami sa Banal na Bundok para maglibot at ngayon iniisip na naming manatili rito nang permanente. Doon sa sekular na mundo, sino ang nakakaalam — baka sumiklab uli ang digmaan!" — "Walang hiya kayo!" sabi ko. "Baka sumiklab uli ang digmaan!" At paano ninyo makakaya na umalis sa hukbo?" — "'Makakahanap kami,' sagot nila, 'ng kahit anong dahilan.' Ano ang hanapin nila doon? Magkunwaring baliw o mag-isip ng ibang dahilan... Aba, ano pa'ng masasabi ko, siguradong makakahanap sila ng paraan... 'Kung,' sabi ko sa kanila, 'nagiging monghe kayo para sa ganoong makasariling dahilan, nabigo na kayo mula pa sa simula.' Ngunit para sa ibang tao, matagal nang walang humadlang sa kanila na magpakasal at magsimulang magkabuo ng pamilya. Ngunit sila'y lumalapit sa akin at nagsasabi: 'Bakit nga ba ako magpapakasal? Talaga bang maaari kang magsimulang magkabuo ng pamilya at magpalaki ng mga anak sa ganitong mahihirap na panahon?' — 'Sige,' sabi ko, 'tumigil ba ang buhay noong panahon ng pag-uusig? Walang nagtrabaho o nagpakasal? Baka tamad ka lang talaga magsimula ng pamilya?' — "Ako," ang sagot nila, "gusto kong maging monghe." — "Pero ang dahilan ay katamaran mo! Talaga bang magiging mabuting monghe ka?" Naiintindihan mo ba ito? Kung ang isang dalaga ay gustong maging madre, na iniisip: 'Bakit ako mananatili sa mundo ng mga sekular, mag-aasawa, magkakaroon ng anak? Abala iyon, nakakaabala. Mas mabuti pang pumunta ako sa kumbento. Susundin ko lang ang utos, walang kahit anong pananagutan, at kung mapagalitan ako, ibababa ko na lang ang ulo ko. Subukan mo ngang magtatag ng sarili mong tahanan sa mundo! Samantalang sa kumbento, ibibigay sa'yo ang lahat ng kailangan mo: sariling selda, lutong pagkain, at iba pa..." — kaya, kung ganoon ang iniisip ng isang dalaga, ipaalam sa kanya na nabigo na siya mula pa sa simula. Nakakagulat ba iyon sa'yo? Huwag kang magtaka; talagang may mga taong ganoon. Alamin mo ito: ang masipag na tao ay magtatagumpay kahit saan. Ang masipag na ama ng pamilya ay magtatagumpay sa buhay monghe, at ang masipag na monghe — kung pipiliin niyang tahakin ang landas ng buhay-pamilya — ay magtatagumpay din.

Isang binata ang pumasok sa isang monasteryo bilang baguhan, ngunit tumangging magpagupit para maging monghe. 'Bakit, anak ko, inihiwasan mo ang buhay monghe?' tanong ko sa kanya. 'Dahil,' sagot niya, 'ang kapa ng monghe ay nagpapaalala sa akin ng helmet ng sundalo!' Pakinggan mo nga iyan!

¹⁸⁴ Karyes — ang administratibong sentro ng Bundok Athos, kung saan matatagpuan ang Banal na Kinot, ang tanggapan ng gobernador, ang istasyon ng pulisya, ang tanggapan ng koreo, mga tindahan, atbp. — *Tala ng tagasalin*.

Ayaw niyang maging monghe para hindi na kailangang magsuot ng kupya ng monghe! Naalala niya raw ito sa helmet! Pero nasuot na ba niya ang helmet na iyon? Kahit nasuot man, ilang beses lang iyon noong nasa hukbo pa siya sa pagsasanay — at puwedeng pagdudahan pa nga iyon! At saan naman siya magkakaroon ng pagkakataong maamoy ang pulbura sa digmaan! Isang helmet, nakikita mo, iyon ang naaalala niya! Naririnig mo ba kung ano ang nangyayari? Pero ano ang nakalimutan niya tungkol sa buhay monghe? Sabihin mo sa akin, pakisabi, anong klaseng monghe ang lalabas sa isang tao kung sisimulan niya ang kanyang buhay monghe sa ganitong paraan? Sa huli, ang kawawang nilalang na iyon ay tinuli ang buhok sa isang lugar, pero hindi niya kailanman suot ang makapal na sumbrerong pang-monghe.

Sa ibang pagkakataon, may dalawang binata ang dumating sa aking hermitage, parehong halos umaabot sa baywang ang buhok. Gusto kong gupitan ang kanilang buhok, pero hindi nila ako pinayagan. Nagmamadali ako noon na makarating sa isang lugar, kaya hindi ako nakipag-usap nang matagal sa kanila — binigyan ko na lang sila ng meryenda. At may pusang nag-iikot sa bakuran ko. Napansin ito ng isa sa mga binatang may mahabang buhok at nagtanong, 'Pwede ko bang kunin ang pusa?' 'Sige, kunin mo,' sabi ko. Kinuha niya ang pusa, at mula sa bahay ko ay naglakad sila papuntang Monasteryo ng Iversky — isang oras na lakad ang layo. Nagsimulang umulan, pero nakarating siya sa monasteryo na mahigpit na nakakapit sa pusa, pumunta sa bahay-pangbisita at humiling na makapagsuot ng gabi. 'Bawal ang pusa,' sabi nila sa kanya, kaya naiwan siyang nakaupo sa labas sa ulan! Magdamag! Kung pinadala siya nila para magbantay ng isang oras sa hukbo, sasabihin niya, 'Ay hindi, hindi ko kaya!' Pero ang magdamag na nakaupo sa labas kasama ang pusa—syempre, kaya niyang gawin 'yan!..

At isa pa ay na-draft sa hukbo, ngunit tumakas siya at dumating sa Banal na Bundok. Dumating siya sa aking kaliva at sinabi, 'Gusto kong maging monghe.' — 'Bumalik ka,' sabi ko, 'sa hukbo, at tuparin mo ang iyong t!' — 'Ang hukbo!' ang tugon niya. 'Hindi kapareho ng sariling bahay ang hukbo!' 'Maraming salamat,' sabi ko, 'matalino kang binata sa pagsasabi niyan sa akin. Kaya ganoon pala! Hindi ko pa iyon napagtanto dati! Ngayon, ikukwento ko rin ito sa iba!' Samantala, hinahanap siya ng pamilya ng binata sa buong panahong iyon. Ilang araw ang lumipas, muling dumalaw siya sa akin sa kubo ko. Linggo ng Fomina noon, maaga pa sa umaga. "Kailangan kita," sabi niya. "Ano'ng kailangan mo?" tanong ko. "Saan ka nangangaling noong Liturhiya?" "Wala," sagot niya. "Ngayon," sabi ko, "ay Linggo ng Fomina; nagkaroon ng mga pagbabantay buong gabi sa mga monasteryo, at hindi ka pumunta kahit saan? At gusto mong maging monghe! Saan ka ba talaga nagpalipas-gabi?" "Ako," sabi niya, "ay nagpalipas-gabi sa isang hotel. Payapa at tahimik doon; sa mga monasteryo naman, ingay nang ingay buong magdamag!" — "Kung ganoon," tanong ko, "ano ang balak mong gawin ngayon?" — "Ako," sabi niya, "sa tingin ko, pupunta ako sa Bundok Sinai, dahil naaakit ako sa isang mabagsik at mahigpit na pamumuhay." — "Sandali," sabi ko. Pumasok ako sa silid-kumbento ko, kinuha ko ang keyk ng Pagkabuhay na dinala sa akin ng isang tao, at bumalik ako sa kanya. "O," sabi ko, "tanggapin mo ito! Malambot ang keyk na ito—saktong-sakto para sa mabagsik at matipid na pamumuhay na hinahangad mo. Kunin mo na at umalis ka na!" Ganyan ang mga kabataang meron tayo ngayon. Hindi nila alam kung ano talaga ang gusto nila. Hindi nila matiis ang kahit kaunting abala. Paano nga ba sila magiging handang magsakripisyo?

Naalala ko, noong nasa hukbo ako, kapag kailangan ng mapanganib na misyon, ang maririnig mo lang ay: 'Sir, ako na lang ang pumalit sa kanya! Pagkatapos ng lahat, may pamilya siya — kung mamatay siya, mag-iwan siya ng mga anak sa lansangan!' Hihilingin ng mga sundalo sa kumander na palitan sila sa mapanganib na misyon, sa linya ng harapan. Natutuwa sila na kahit maaaring mamatay sila, mabubuhay ang isang pinuno ng pamilya, at hindi magiging ulila ang kanyang mga anak. At ngayon? Nakakasalubong mo ba ang sinumang handang gumawa ng ganoong sakripisyo? Kung meron man, napakabihira. Naalala ko noong isang beses na nauubusan kami ng tubig. Nakakita ang kumander sa

mapa ng isang lugar malapit kung saan may tubig. Ngunit may mga rebelde na nakapuwesto doon. Kaya sinabi niya: 'May tubig malapit dito, pero napakadelikado pumunta roon at hindi tayo dapat magsindi ng anumang lampara. Sino ang magboluntaryong pumunta at kumuha ng ilang kantina ng tubig?' Tumalon ang isang sundalo: 'Ako na, Komander!' May isa pang tumalon: 'Ako!' Sinundan ng pangatlo. Sa madaling salita, lahat sila ay nagboluntaryong pumunta! Napakadilim sa labas; walang kahit anong liwanag, nakakatakot – nakakapangilabot. Kahit ang komander ay namangha: 'Hindi kayo lahat puwedeng pumunta.' Ang ibig kong sabihin, walang sinuman ang iniisip ang sarili. Wala sa amin ang nagtangkang maghanap ng dahilan, gaya ng: 'Sir, masakit ang paa ko,' o 'Masakit ang ulo ko,' o 'Pagod ako.' Lahat kami ay gustong pumunta at kumuha ng tubig, at hindi namin pinansin na nanganganib ang aming mga buhay.

Ang diwa ng kasalukuyan ay katamaran. Lubos na nawawala ang tapang at pagsakripisyo. Sa baluktot na lohika ngayon, inilipat ng mga tao ang lahat sa ibang sistema ng panukat. At tingnan mo ito nang ganito: noon, nagpapasapasok ang mga tao sa hukbo bilang boluntaryo, pero ngayon, dahil ayaw nilang maglingkod, kumukuha sila ng medical certificate na nagsasabing may sakit sila sa pag-iisip. Ginagawa nila ang lahat para makaiwas sa pagsali sa hukbo. May nangyari na ba noon na ganito? May isang batang teniente kami sa hukbo, dalawampu't tatlong taong gulang pa lamang, ngunit ang bait niyang bata! Isang araw, tinawagan siya ng kanyang ama, isang retiradong opisyal, at sinabi na balak nitong humiling na mailipat ang binata mula sa harapan ng labanan papunta sa likuran. Ay, ang lakas ng sigaw ng teniente nang marinig niya iyon mula sa kanyang ama! "Paano ka nangahas, Ama, na sabihin ang ganoong bagay? Ang mga walang kwenta ang nananatili sa likuran!" Taglay ng lalaking ito ang napakataas na antas ng katapatan, pagiging tapat, at tapang na tila lumalampas pa sa hangganan — siya ang unang sumusugod sa atake bago pa ang iba. Butas-butas ang amerikana niya mula sa mga bala, ngunit sa kabila nito, nakaligtas siya. At nang siya ay mailipat sa reserba, dinala niya ang amerikana bilang alaala.

Ang hindi matalinong pagmamahal ng magulang ay ginagawang walang silbi ang mga anak

Napansin ko na ang mga bata ngayon, lalo na yung mga nagko-kolehiyo, ay nagiging pasaway habang nakatira pa sa bahay. Bagaman nagsisimula sila bilang mabubuting anak, sa huli ay nagiging walang silbi. Hindi nila pinapansin ang anumang bagay nang mabuti; tila may kawalang-pakialam sila. Nasira at naging maluhong sila dahil sa kanilang sariling mga magulang, na dati ring nagdaan sa mahihirap na panahon at ngayon ay ayaw nang maranasan ng kanilang mga anak ang anumang kakulangan. Hindi itinatanim ng mga magulang sa kanilang mga anak ang pagmamahal sa Diyos, upang makita nila ang kagalakan sa kakulangan. Malinaw na ginagawa ito ng mga magulang nang may pinakamabuting hangarin. Oo, mabangis ang pagpapailalim sa mga bata sa walang kabuluhang kakulangan. Ngunit ang pagtulong sa mga bata na bumuo ng kaisipang monghe—upang sa huli ay makahanap sila ng kagalakan sa pagdanas ng anumang uri ng kakulangan—ay isang napakabuting bagay. Samantalang ngayon, sa pamamagitan ng kanilang kabutihan—ang kanilang hindi wastong kabutihan—ay sila mismo ang nagtutulak sa kanilang mga munting anak sa isang estado ng katamaran. Ihain ng mga magulang ang lahat sa kanilang mga anak nang nakahain, diretso sa kanilang mga kamay; pati tubig ay isinasalin pa nila. Sanayin nila sila rito. Ginagawa nila ito upang makapag-aral ang mga bata nang hindi naaabala ng kahit ano, ngunit sa paggawa nito ay ginagawang walang silbi ang mga ito — kapwa lalaki at babae. Dahil pagkatapos, gusto ng mga bata na laging may ihahain sa kanila sa plato, hindi lang kapag gumagawa sila ng takdang-aralin. At ang kasamaan na ito ay nagsisimula sa mga nanay: 'Mag-aral ka, anak, mag-aral ka! At dadalhan kita ng medyas mo, huhugasan ko ang paa mo! Uminom ka ng matamis, uminom ka ng kape!' Hindi gumagawa ng anumang gawain ang mga bata kaya hindi nila namamalayan kung gaano kapagod ang kanilang ina habang inaalagaan sila. At doon

nagsisimula ang lahat: mga disposable na plato, mga disposable na damit, [mga pizza place, McDonald's] — hindi nga nila kayang balutin ng papel ang isang hiwa ng pizza! At dahil dito, lumalaki ang mga bata bilang mga taong lubos na walang silbi. Pagkatapos, ang buhay mismo ay nagiging pasanin para sa kanila. May matanggal na sintas ng sapatos: "Mama, itali mo ang sintas ko!" At hangga't hindi ito tinatali ng Nanay, lalakad ang bata na nakabukas ang sintas at matatapakan ito. Anong klaseng tagumpay ang maaari nating asahan mula sa mga ganitong batang ito? Hindi sila angkop sa buhay-pamilya o sa buhay monghe. Kaya pinapayo ko sa mga ina: 'Huwag ninyong hayaang magbasa ang inyong mga anak buong araw. Pagkatapos ng lahat, nagbabasa lang sila nang nagbabasa at sobra nilang pinag-iisipan ang mga bagay-bagay. Hayaan ninyong magpahinga sila mula sa pagbabasa ng labing limang minuto o kalahating oras — at gumawa ng gawaing-bahay. Sa ganoong paraan, malilinis ang kanilang isipan, kahit papaano, at babalik sa normal."

Ang masamang ugali na ito ng mga kabataan ngayon ay nakalusot na rin sa buhay monghe. At ngayon makikita mo ang hanggang pitong mongheng-sekretaryo na nakaupo sa mga opisina ng monasteryo — lahat ay bata at may pinag-aralan — habang ang isang matandang monghe na dati ay humahawak sa posisyong ito ay nakaupo sa kanilang tabi. Noong nakaraan, isang sekretaryo lamang ang mayroon ang mga monasteryo. Ang kanyang edukasyon ay madalas na limitado lamang sa dalawang taong pag-aaral sa sekondarya, ngunit nagawa niyang asikasuhin nang mag-isa ang lahat ng gawain. Ngunit ngayon, pito na sila, at sobrang dami ng kanilang gawain kaya wala na silang oras para tuparin ang patakaran ng kumbento! Gayunpaman, hindi rin nila pinapauwi ang matandang sekretaryo; kailangan siyang nakaupo kasama nila at tumulong!..

Ang mga puwersang madilim ay ginagabayan ang mga kabataan patungo sa kasamaan

Ngayon, ang mga kaluluwang batang ito ay nadudungisan ng iba't ibang teorya. Kaya naman sila'y lubhang nababahala at nalilito. Nais ng isang bata na gawin ang isang bagay, ngunit iba ang kanyang nagagawa. Nais niyang pumunta sa isang direksyon, ngunit dinadala siya ng diwa ng ating panahon sa kabilang direksyon. Nagpapalaya ang mga madilim na puwersa ng isang kakila-kilabot na kampanyang propaganda; sila ang namumuno sa mga kabataang kulang sa matibay na paghuhusga patungo sa kasamaan. May ilang guro sa paaralan ang nagsasabi sa mga bata: 'Upang maging malayang indibidwal, huwag igalang ang inyong mga magulang; huwag ninyo silang sundin.' Sa ganitong paraan, dinudumihan nila ang kaluluwa ng mga bata. Bunga nito, sumusuway ang mga bata sa kanilang mga magulang at guro. At hindi sila dapat sisihin, dahil naniniwala sila na ito nga ang tamang dapat nilang gawin. Sinusuportahan sila ng estado rito; tinutulak sila sa ganitong direksyon. At ang mga walang pakialam sa kanilang bansa o sa kanilang pamilya—na para kanila ay walang sagrado—ay sinasamantala ang ganitong mga kabataan upang isakatuparan ang kanilang sariling mga plano. Lahat ng ito ay nagdulot ng maraming kasamaan sa kabataang ngayon. Napakaraming kasamaan! Nasa puntong tinuturing na ng mga kabataan ang demonyong may sungay bilang kanilang pinuno. Naging laganap na ang pagsamba kay Satanas. Sa ilang mga diskoteka, umaawit sila buong gabi ng : "Satanas, sinasamba ka namin! "Hindi namin gusto si Cristo, ibigay mo sa amin ang lahat!" Nakakatakot! Napagtatanto ba ninyo kung ano ang ibinibigay niya sa inyo, mga kaluluha, at kung ano naman ang inaagaw niya sa inyo!..

Kahit ang mga batang paslit ay mapait na — dahil sa kape at sigarilyo. Nakikita mo ba ang maningning na anyo sa kanilang mga mukha, ang Grasya ng Diyos? Oh, napaka-tama ng arkitektong iyon nang sinabi niya sa isang grupo ng mga binatang dinala niya sa Banal na Bundok: 'Ang ating mga mata ay parang mata ng patay na isda.' Ang arkitektong ito ay dumating sa Athos kasama ang isang grupo ng mga binata na may edad labing-walo hanggang dalawampu't lima — mga sampu sila. Siya mismo ay lumapit sa Diyos ilang panahon na ang nakalipas, kaya naawa siya sa mga kabataang

nabubuhay sa kalaswaan. Inilapit niya sa kanyang sarili ang ilan sa mga kaluluwang ito na kapos sa kapalaran, pinaniwala sila na pumunta sa Banal na Bundok, at siya mismo ang nagbayad para sa kanilang paglalakbay. Papunta sila sa aking kaliva, at nagkataon na may pupuntahan din ako, kaya nagkita kami sa daan. Sinabi ko sa kanila na aalis na ako, ngunit iminungkahi kong umupo muna kami sandali sa mismong lugar kung saan kami nagkita. Pagkaupo pa lang namin, agad na lumitaw ang isa pang grupo ng mga kabataan na papunta sa kaliva ko. Mga mag-aaral sila mula sa Afonia School.¹⁸⁵ "Umupo kayo," sabi ko, "at samahan ninyo kami." Umupo rin sila. Doon sinabi ng arkitekto sa kanyang mga estudyante: "Wala ba kayong napapansin?" Nagulat sila. "Sige," sabi niya sa kanila, "unang tingnan ninyo ang mukha ng isa't isa, at pagkatapos ay tingnan ninyo ang mukha ng mga batang ito. Tingnan ninyo kung paano kumikislap ang mga mata nila! At tingnan ninyo ang sarili nating mga mata — parang mga mata ng patay na isda lang." At totoo nga! Nang masusing tiningnan ko, napagtanto kong tama siya: parang mga mata ng patay na isda ang mga mata nila. Mabuhangin, hindi natural... Ngunit kumikislap ang mga mata ng mga batang mula sa Afoniada! Pagkatapos ng lahat, sa Afoniada, yumuyuko ang mga mag-aaral bilang paggalang at nakikilahok sa mga banal na paglilingkod. Ang mga mata ang salamin ng kaluluwa. Kaya sinabi ni Kristo, *'Ang mata ang sulo ng katawan.'*¹⁸⁶ Maraming kabataang dumarating sa Banal na Bundok o sa iba pang mga monasteryo, nagiging monghe, at sa kabila ng katotohanang ang buhay monghe ay, masasabi natin, hindi biro, napupuno sila ng napakalaking kagalakan kaya't nagliliwanag ang kanilang mga mukha. Samantalang sa sekular na mundo, mayroon ang mga kabataan sa lahat ng kanilang ninanais, ngunit sila ay pinahihirapan, nagdurusa ng impyernong paghihirap.

Iba't ibang hangin ang humahampas sa atin mula sa lahat ng direksyon. Mula sa Silangan — Hinduismo at iba pang okultong relihiyon; mula sa Hilaga — komunismo; mula sa Kanluran — napakaraming iba't ibang katuruan; at mula sa Timog, mula sa mga Aprikano — kulto, mahika at iba pang nakahahawang hangin. Noong isang beses, isang binata na binugbog ng mga hangin na ito ang dumating sa aking kalibang. Nalaman kong ang mga panalangin ng kanyang ina ang nagdala sa kanya sa akin. Matagal kaming nag-usap, at sa pagtatapos ng aming pag-uusap sinabi ko sa kanya: 'Makinig ka, bata, maghanap ka ng isang kumpesor at magkumpisal ka. Pagkatapos, hayaan mong pahiran ka niya ng banal na krisma. Makakatulong ito sa iyo ngayon, sa iyong unang mga hakbang sa iyong buhay-espiritwal. Dapat kang pahiran ng Banal na Krisma, sapagkat itinakwil mo si Cristo.' Habang sinasabi ko ito sa kanya, umiiyak ang kawawang binata. 'Manalangin ka para sa akin, Ama,' pakiusap niya sa akin, 'sapagkat hindi ko mailabas ang sarili ko sa putik na ito. "Ako'y na-brainwash. Nauunawaan ko na ang mga asal ng aking ina ang nagdala sa akin dito." Kayang-kaya ng mga asal ng isang ina! Mga kawawang bata! Nahuhuli sila ng lahat ng mga aral na ito at hindi na sila nagiging karapat-dapat sa anumang bagay. Pagkatapos ay napapailalim sila sa takot at panloob na kaguluhan, at naghahanap sila ng ginhawa sa droga at iba pa. Mula sa isang bangin patungo sa isa pa. Nawa'y iunat ng Diyos ang Kanyang kamay [at itigil ang kasamaan na ito].

— Geronda, may benepisyo bang sabihin sa mga kaluluwang ito na ang mga aral na iyon ay satánico?

— Siyempre naman! Tiyak. Ngunit dapat nating pag-usapan ito nang mahinahon.

— At paano makikilala ng mga kabataang tulad nito si Kristo?

— Paano nila makikilala si Cristo kung, nang hindi muna nakilala ang Ortodoksiya, naglakbay sila sa India sa iba't ibang gurong doon, nanirahan kasama nila ng dalawa o tatlong taon, napabaliw dahil sa iba't ibang uri ng salamangka, at pagkatapos, habang naninirahan doon, natutunan nila na nag-aalok ang Orthodoxya ng isang misteryoso, mistikal na buhay, at s , pumupunta rito na nanaisin nilang masilayan ang Hindi Nilikhang Liwanag, maranasan ang pinakamataas na kalagayang espiritwal at iba pa? At kung

¹⁸⁵ Tingnan ang paunawa sa ibaba 57.

¹⁸⁶ Lucas 11:34.

tatanungin mo sila, 'Ilang taon na ang nakalipas mula nang huli kang nakatanggap ng Banal na Komunyong?'—sagot nila, 'Hindi ko na eksaktong matandaan; marahil binigyan ako ng Banal na Komunyong ng aking ina noong bata pa ako.'—'Nakumpisal ka na ba kailanman?'—'Hindi ako interesado sa tanong na iyon.' Ngunit maaari bang asahan na may mabuting mangyayari rito? Wala silang alam tungkol sa Ortodoksiya.

— Geronda, pero paano natin sila matutulungan?

— Ano ang makakatulong sa kanila kapag sinabi na nilang 'lipas na ang panahon ng Simbahan'? Sa sandaling makarinig ka ng ganoong bagay mula sa isang tao, agad mong malalaman kung anong uri ng pag-unawa ang maaari mong maabot sa kanila! Gayunpaman, ang mga kabataang may mabuting loob ay tumatanggap ng tulong at lumalapit sa Simbahan.

'Huwag mong galawin ang mga bata!'

— Geronda, ano ang mangyayari sa mga batang lumalaki nang walang disiplina?

— May mga nagpapagaan na kalagayan sa kanilang kaso. Hindi naintindihan ng kanilang mga magulang ang layunin ng disiplina noong sila ay mga bata pa, kaya ngayon ay binibigyan nila ang kanilang mga anak ng malayang pagpapasya, at sa gayon ay ginagawang tunay na maliliit na tulisan. Sabihan mo sila ng isang salita — sasagutin ka nila ng lima, at may ganoong kapal ng mukha! Ang mga ganitong batang paslit ay maaaring maging kriminal. Sa mga panahong ito, tuluyan nang pinakawalan ang mga bata. "Kalayaan!" "Huwag mong galawin ang mga bata!" At tuwang-tuwa ang mga bata: "Saan," tanong nila, "pa kaya ka makakakita ng ganitong sistemang pampulitika?" Sa madaling salita, may ilang tao na gustong gawing mga rebelde ang mga bata na ayaw maging umaasa sa kanilang mga magulang o guro, o makinig sa kahit sino. Nakakatulong ito sa mga tiyak na tao; tutulungan sila ng mga batang rebelde na ito sa pagsasakatuparan ng kanilang mga pakana. Pagkatapos ng lahat, kung hindi gawing mga rebelde ang mga bata ngayon, paano mo sila pipilitin mamaya na wasakin ang lahat? At ngayon makikita mo kung paano halos naging baliw na ang mga kawawang batang ito.

Kung hindi magamit nang maayos ang kalayaan sa buhay-espiritwal, paano pa ito magagamit sa buhay sa mundo? Ano ang gagawin mo sa ganoong kalayaan? Ang ganoong kalayaan ay isang sakuna. Kaya naman ang nakikita nating nangyayari sa estado ngayon. Nagagamit ba nang wasto ng mga tao ngayon ang kalayaang ipinagkaloob sa kanila? Ang kalayaan, kung hindi ito magagamit ng mga tao para sa positibong pag-unlad, ay isang sakuna. Ang ebolusyon sa mundo, kasabay ng makasalanang kalayaang ito, ay nagdulot ng espirituwal na pagkaalipin sa sangkatauhan. Ang kalayaan sa espirituwal ay pagpapasakop sa kalooban ng Diyos. Ngunit nakikita mo: ang pagsunod ay kalayaan; gayunpaman, ipinapakita ito ng kaaway, sa kanyang kasamaan, bilang pagkaalipin, at ang mga anak—lalo na yaong lason ng mapanghimagsik na diwa ng ating panahon—ay nagsisimulang maghimagsik. Natural lamang ito, sapagkat sila rin ay napapagod na sa iba't ibang sistema ng ika-dalawampung siglo, na sa kasamaang palad ay lalong nagpapasira sa kapwa kalikasan—ang kamangha-manghang mundo ng Diyos—at sa mga tao—ang mga nilikha ng Diyos. Pinupuno ng mga sistemang ito ang kaluluwa ng mga tao ng pagkabahala at inilalayo sila sa kagalakan, na nagpapalayo rin sa kanila sa Diyos.

Alam mo ba kung ano ang pinagdaanan namin nang kami ay ma-discharge mula sa hukbo papunta sa reserba? Kung ang mga kabataan ngayon ang nasa sapatos namin, pinilas-pilas na nila ang lahat! Noong 1950 iyon. Kakatapos lang ng Digmaang Sibil. Kami, mga sundalo mula sa iba't ibang batch ng konskripsyon, ay sabay na pinahinga sa reserba. Ang isa ay nakipaglaban ng apat at kalahating taon, ang isa naman ng apat, at ang isa pa ng tatlo at kalahati. At isipin mo: matapos ang napakaraming pagdurusa sa digmaan, nang dumating kami sa Larisa¹⁸⁷, at pumunta sa mga sentro ng demobilisasyon, nalaman

¹⁸⁷ Isang bayan sa Gitnang Gresya. — *Tala ng tagasalin*.

naming puno na ito ng iba pang mga beteranong galing sa harapan ng labanan. Sinubukan naming suwertehin sa mga hotel, pero tinanggihan din kami doon. 'Mga sundalo,' sabi nila, 'paano naming kayo papasok! Madudumihan ninyo lahat ng kumot.' Gayunpaman, inalok naming bayaran sila para sa tuluyan sa gabi. Marso noon, at malamig. Sa kabutihang-palad, may isang opisyal na tumulong sa amin—pagkalooban siya ng Diyos ng mabuting kalusugan! Siya y , ay nagtungo sa istasyon ng tren, alamin kung kailan darating ang mga tren, kung kailan sila aalis, at kung kailan sila nagsasagawa ng maniobra, nakipagkasundo sa mga awtoridad ng riles, at pinayagan kaming magpalipas ng gabi sa mga bakanteng bagon. "Sa gabi," binalaan kami ng opisyal, "gagalaw-galaw nang kaunti ang mga bagon, magsi-shunting pasulong at paurong, pero huwag kayong mag-alala—hindi sila aalis hanggang sa ganitong oras bukas ng umaga." Kaya ginugol namin ang buong gabi na inililipat-lipat pasulong at paurong.

Sa wakas, nakarating kami sa Thessaloniki. Umuwi na ang mga nakatira sa malapit. Kami naman, bumalik kami sa mga sentro ng pamamahagi, pero punô na punô na ito. Muli kaming nagtungo sa mga hotel – at muli, nabigo rin kami. Naalala kong nagtanong ako sa isang hotel: 'Bigyan ninyo ako ng isang upuan para maupo buong gabi, at babayaran ko kayo nang doble ng bayad sa kama!' — 'Hindi,' ang sagot nila, 'hindi namin pwede.' Natatakot sila na baka may makakita ng sundalong nakaupo sa upuan sa hotel nila sa gabi at i-report sila. Kaya, nakatayo buong gabi sa kalye at nakasandal sa pader! At ganoon nga, nakatayo ang mga kawawang sundalo sa mga kalye malapit sa mga hotel, sa bangketa, nakasandal sa mga pader. Mga sundalo sa bawat bangketa, na para bang nasa parada. Naiintindihan mo ba? Kung mga kabataan ngayon iyon, isusumbong na nila si Larisa—at pati na rin ang Tesalia at Masedonya!¹⁸⁸ Pagkatapos ng lahat, kahit ngayon, nang hindi nakararanas ng anumang kahirapan, tingnan mo kung ano ang ginagawa nila! Nagdudulot sila ng kaguluhan, sinasakop ang mga paaralan at unibersidad. Ngunit hindi man lang iyon pumasok sa isipan ng mga kaluluwang iyon noon. Siyempre, mapait sila, pero hindi nila kailanman inisip ang paghihiganti o ang paggawa ng masama. At gayon pa man, noong digmaan, sa niyebe, tiniis nila ang matinding pagdurusa! Ang mga kaluluwang iyon ay napinsala ng digmaan — anong sakripisyo! — at sa huli ay 'ginantimpalaan' sila ng isang gabing ginugol sa ilalim ng maluwag na kalangitan. Isang huling 'salamat!' Kaya't napapansin kong ikinukumpara ko kung ano ang kalagayan ng mga kabataan noon sa kung ano na sila ngayon. Hindi pa nga lumilipas ang limampung taon, at napakaraming nagbago sa mga tao!..

Ang mga kabataan ngayon ay parang isang masiglang batang baka na nakatali habang nagngangang sa parang. Palagi niyang hinihila ang lubid, saka hinuhugot ang tulos na nakatali rito, tumatakbo siya, ngunit nahuhuli sa isang bagay, lubos na nabubungkal, at sa huli ay nilamon ng mga mababangis na hayop. Kailangan mong pigilan at kontrolin ang bata habang maliit pa siya. Halimbawa, nakikita mong umaakyat ang isang maliit na bata sa bakod at napagtanto mong baka mahulog siya at masaktan. Sumisigaw ka sa kanila: 'Hindi, hindi!' — at pinapalo mo pa sila sa likod ng ulo. Sa susunod, hindi na iisipin ng bata na baka mamatay siya, pero maalala niya na baka makakuha siya ng isa pang palo sa likod ng ulo, at mag-iingat na siya sa kanyang kilos. Ngunit sa ngayon, walang pisikal na parusa sa mga paaralan, at hindi na rin pinupukol ng tungkod ang mga sundalo sa hukbo. Kaya naman pinahihirapan ng mga kabataan ang kanilang mga magulang at ang publiko. Noong araw, kapag mas mahigpit ang mga kumander sa pagsasanay, mas malaki ang tapang na ipinapakita ng mga sundalo sa labanan.

Kailangan ng isang kabataan ang isang espirituwal na gabay. Dapat siyang kumonsulta at sumunod sa gabay na ito — upang siya ay makausad nang may espirituwal na kumpiyansa, na iniwasan ang mga panganib, takot, at mga patibong. Habang tumatanda ang isang tao, habang mas matagal siyang nabubuhay, mas yumayaman siya sa karanasan — kapwa sa sarili niyang karanasan at sa karanasan ng

¹⁸⁸ Mga Rehiyon ng Gresya. – *Tala ng Tagasalin*.

iba. Kulang sa karanasang ito ang isang kabataan. Ang isang matanda ay kumukuha ng karanasan mula sa sarili at sa iba upang matulungan ang isang batang walang karanasan na maiwasan ang ilang pagkakamali. Kung hindi makinig ang binata sa may karanasan, sinusubukan niya ang mga bagay sa sarili; ngunit sa pakikinig sa kanyang mga tagapayo, lumalago siya sa karunungan.

Noong isang beses, may ilang binata mula sa isang Kristiyanong kapatiran ang dumating sa aking hermitage.¹⁸⁹ Sa labis na kumpiyansa sa sarili, sumigaw sila hanggang sa magaspang ang boses: 'Hindi namin kailangan ang sinuman! Kami na ang bahala sa sarili naming paraan!' Sino ang nakakaalam kung bakit sila naging ganito? Tila sila ay nasa ilalim ng matinding presyon, at iyon ang dahilan kung bakit sila nagrebelde. Habang naghahanda na silang umalis, tinanong nila ako kung paano makarating sa pangunahing daan papunta sa Monasteryo ng Iversky. "Saan kami pupunta?" tanong nila. "Sige, mga kapatid," sagot ko, "sinabi ninyo na kayo ang hahanap ng sarili ninyong daan, na hindi kayo nangangailangan ng sinuman. Hindi ba iyan ang sinasabi ninyo kanina? Aba, ayos lang ang daan na ito: kahit maligaw kayo rito, pagkatapos ng kaunting pakikipaglaban ay makakasalubong ninyo ang iba pa sa unahan, at sasabihin nila sa inyo kung paano makabalik dito. Ngunit paano ninyo mismo, nang walang gabay, matatagpuan ang ibang landas—yaong patungo sa Langit, na umaakyat sa Langit?" Pagkatapos ay sinabi ng isa sa kanila: "Mga kapatid, tila tama nga ang pari?"

Kailangang malampasan ng mga kabataan ang pagsubok ng pagkabirhen

Ngayon, may ilang babaeng estudyante ang lumapit at nagtanong sa akin: 'Mangyaring ipagdasal mo kami, Geronda, na pumasa kami sa aming mga pagsusulit.' At sumagot ako: 'Ipagdarasal ko na makapasa kayo sa pagsusulit sa kabanalan. Iyon ang pinakamahalaga. Pagkatapos noon, mauuwi na sa ayos ang lahat ng iba pa.' Tama ba akong sinabi iyon sa kanila, o hindi? Oo, kung kitang-kita ang kahinhinan at kabanalan sa mga mukha ng mga kabataan ngayon, isang dakila iyon. Isang tunay na dakilang bagay!

Anong mga kalulung, wasak na kabataang babae ang minsan ay lumalapit sa akin! Nabubuhay sila sa magulong kasalanan kasama ang mga binata, nang hindi nila namamalayan na marumi ang mga layunin ng mga lalaking iyon. At sa ganitong paraan, nasisira ang mga kawawang dalaga. 'Ano ang gagawin ko, Ama?' tanong nila sa akin. 'Ang may-ari ng isang karinderya,' ang sagot ko sa kanila, 'kahit pa nakikisama siya sa isang lasing, ay hindi ipapakasal ang kanyang anak na babae sa kanya. Tigilan ninyo ang mga makasalanang relasyong ito. Kung tunay kayong minamahal ng mga taong pinagsasalaanan ninyo, pahahalagahan nila ito gaya ng nararapat. Ngunit kung iiwan kayo, mangangahulugan iyon na hindi nila kayo minamahal, at hindi ninyo nasayang ang inyong oras.'

Sinamantala ng Masamang Isa ang kabataan, lalo na kapag nag-aalsa ang laman, at hinahangad nitong sirain ang mga kabataan sa mahirap na panahong ito na kanilang dinaranas. Hindi pa hinog ang kanilang pag-iisip, labis silang walang karanasan at wala silang anumang espiritwal na reserba. Kaya, ang isang kabataan sa kritikal na gulang na ito ay dapat maunawaan na palagi nilang kailangan ang payo ng kanilang mga nakatatanda. Kailangan nila ang payong ito upang hindi madulas sa matamis na dalisdal ng pagbagsak sa mundo, na nagbabantang punuin ang kanilang kaluluwa ng pagkabahala at ilayo ito sa Diyos magpakailanman.

Nauunawaan ko na hindi madali para sa isang pisikal na malusog na binata o dalaga, sa kanilang kabataan, na maging nasa ganitong kalagayang espiritwal na hindi na nagkakaiba *sa pagitan ng 'lalaki*

¹⁸⁹ Sa ikalawang kalahati ng ika-20 siglo, pinangibabawan ang Simbahang Griyego ng ideolohiya ng tinatawag na ekstra-eklesiastikong mga organisasyon o kapatiran. Ayon sa ideolohiyang ito, na may katangiang Protestante, itinuturing ang monastisismo bilang isang penomenon na dayuhan sa Simbahan. Ang mga Banal na Ama, lalo na yaong nagsulat tungkol sa kalaliman ng buhay espirituwal, ay nakalimutan. Sa kalagitnaan ng dekada 1960 at 1970, nagsimulang maubos ang bisa ng ideolohiyang ito at nagsimula ang pagbabalik sa tradisyong patristiko. – *Tala ng tagasalin*.

at babae'.¹⁹⁰ Iyan ang dahilan kung bakit pinapayuhan ng mga espiritwal na ama na huwag makipagkaibigan ang mga lalaki sa mga babae, gaano man sila kakimayap sa espirituwal, dahil ang kanilang edad mismo ay nagdudulot ng mga kahirapan, at sinasamantala ng manunukso ang kanilang kabataan. Kaya mas mabuti para sa isang binata na, alang-alang sa kanyang espiritwal na pag-iingat at kadalisan, isipin siya ng mga babae na hangal (o, para sa isang dalaga, na isipin siya ng mga binata na hangal), at sa gayon ay pasanin ang mabigat na krus na ito. Sapagkat sa mabigat na krus na ito nakapaloob ang buong lakas at karunungan ng Diyos, at ang binata ay magiging mas malakas kaysa kay Samson¹⁹¹ at mas matalino kaysa sa Pinakamatalinong Solomon.¹⁹² Kapag naglalakad sa kalye, mabuting manalangin ang isang kabataan at huwag magpaligoy-ligoy ng tingin, kahit na may ilang kamag-anak o kakilala na hindi ito maintindihan at magdamdam, na iniisip na minamaliit niya sila kaya pinili niyang hindi kausapin. Mas mabuti ito kaysa magmasid nang mausisa sa paligid at mamisinterpret kahit ng mga taong makalupa, na iniisip ang lahat nang may panlilinlang. Pagkatapos ng serbisyo sa simbahan, libong beses na mas mabuti para sa isang binata na lumayo sa mga tao upang mapanatili ang kanyang espiritwal na pag-iingat at ang biyayang natanggap niya sa simbahan, kaysa umupo at pabayaang humanga sa mga fur collar ng mga babae (o, , para sa isang dalaga, sa mga kurbata ng mga lalaki), at mapait sa espiritu habang hinahati ng kaaway ang kanyang puso.

Totoo na, sa kasamaang palad, ang mundo ay nasira na. At ang isang taong nagsusumikap na panatilihin dalisay ang sarili ay madudumihan, kahit saan man siya mapunta. Gayunpaman, ang pagkakaiba ay hindi hahatulan ng Diyos ang makabagong tao sa parehong pamantayan tulad ng ginawa Niya noong sinaunang panahon sa isang Kristiyanong nagnanais panatilihin ang kanyang kadalisan. Mahalaga ang malamig na ulo; dapat gawin ng isang binata ang kanyang makakaya: magsikap, at iwasan ang mga pagkakataon ng kasalanan. Sa lahat ng iba pang bagay, tutulong ang ating Kristo. Ang banal na sigasig na nagniningas sa kaluluwa ay napakainit na may kapangyarihang sunugin ang bawat ibang pagnanasa at bawat maruming imahe. Kapag nagliyab ang apoy na ito sa loob ng isang tao, mararanasan niya ang mga banal na ligaya na hindi matatawaran ng anumang ibang kaluguran. Para sa sinumang nakatikim ng manang ito mula sa langit, ang tamis ng mga ligaw na bunga ng puno ng carob ay hindi na niya pinapansin. Kaya, dapat matatag na hawakan ng binata ang manibela sa kanyang mga kamay, gumawa ng tanda ng krus, at huwag matakot. Pagkatapos ng maikling pakikibaka, makakatanggap din siya ng langitnang kagalakan. Sa oras ng tukso, mahalaga ang tapang, at tutulungan siya ng Diyos sa isang himalang paraan.

Sinabi sa akin ni Elder Augustine¹⁹³ kung paano, bilang isang baguhan, pumasok siya sa isa sa mga monasteryo sa kanyang sariling bayan, ang Russia. Halos lahat ng mga monghe sa monasteryo ay matatanda, kaya ipinadala siya upang tumulong sa mangingisda ng monasteryo sa pangingisda, dahil sa pangingisda kumukuha ng kanilang kabuhayan ang monasteryo. Isang araw, dumating ang anak na babae ng mangingisda sa pampang ng ilog kung saan sila nagtatrabaho at sinabi sa kanyang ama na kailangan na niyang umuwi kaagad dahil sa isang agarang bagay. Siya mismo ang nanatili upang tulungan ang baguhan. Gayunpaman, binihag ng isang demonyong tukso ang kawawang dalaga, at, nang hindi niya namamalayan ang kanyang ginagawa, inihagis niya ang kanyang sarili sa kanyang mga bisig nang may makasalanang intensyon. Sa una, nagulat si Anthony — sapagkat iyan ang pangalan ni Augustine sa mundo — dahil biglaang nangyari ang lahat. Ngunit saka siya gumawa ng tanda ng krus at sumigaw: 'Mas mabuti pang malunod ako kaysa magkasala!' — at tumalon mula sa pampang papunta sa malalim na ilog. Ngunit ang Mabuting Panginoon, nang makita ang dakilang sigasig ng dalisay na binata

¹⁹⁰ Gal. 3:8.

¹⁹¹ Tingnan ang Hukom 15:14 at sumunod.

¹⁹² Tingnan ang 3 Hari 3:9–12.

¹⁹³ Para sa karagdagang impormasyon tungkol kay Nakatatandang Augustine, tingnan: *Nakatatandang Paisios*. The Fathers of Mount Athos and Stories from Mount Athos. Holy Trinity St Sergius Lavra, 2001. pp. 76–83.

na, sa kanyang pagnanais na mapanatili ang kanyang pagkamakatarungan, ay inulit ang gawa ni San Martiniano,¹⁹⁴ ay pinanatili siyang lumutang sa ibabaw ng tubig, kaya hindi siya nabasa man lang. "Sumabak ako nang buong lakas sa tubig," kuwento ng matanda sa akin, "ngunit, sa kabila noon, hindi ko namalayan kung paano ako nakatayo nang tuwid sa ibabaw ng tubig! Hindi man lang nabasa ang aking damit!" Sa sandaling iyon, naramdaman niya ang panloob na katahimikan at isang hindi mailarawang tamis, na tuluyang nagpawi sa lahat ng makasalanang kaisipan at makamundong pagnanasa na unang ginising sa kanya ng malaswang pag-uugali ng dalaga. Ang dalaga mismo, nang makita si Anthony na nakatayo sa ibabaw ng tubig at namangha sa dakilang himalang ito, ay biglang humagulgol, nagsisi sa kanyang kasalanan.

Hindi humihingi si Kristo ng anumang dakila sa atin upang tulungan tayo sa ating espirituwal na pagsusumikap. Inaasahan Niya lamang ang pinakamaliit mula sa atin. Isang binata ang nagsabi sa akin na habang siya ay nasa peregrinasyon sa Patmos,¹⁹⁵ ay naglatag ng bitag para sa kanya ang demonyo. Habang naglalakad siya sa isla, isang babaeng turista ang sumugod sa kanya at sinimulang yakapin siya. Itinulak siya nang malakas ng binata at sumigaw: 'Kristong akin, narito ako upang sambahin ang banal na lugar, hindi upang makisangkot sa ganitong karumihan!' Pagkatapos noon, tumakbo siya palayo. Noong gabing iyon, habang nananalangin sa kanyang silid sa hotel, nakita niya si Cristo sa Hindi Nilikhang Liwanag. Nakikita mo ba kung ano ang ipinagkaloob sa kanya dahil lamang itinaboy niya ang tukso? May ilang tao na nagsusumikap nang maraming taon, gumagawa ng hindi maliit na kabayanihan, at gayon pa man ay hindi pa rin tiyak kung mabibigyan sila ng ganoong biyaya. Ngunit ang dalisay na binatang ito ay nakita si Cristo dahil lamang sa paglaban sa tukso. Siyempre, labis na pinatibay siya ng pangyayaring ito sa espirituwal. Pagkatapos noon, nakita niya ang mga santo nang dalawa o tatlong beses pa: San Marcellus, San Raphael, at San Jorge. Minsan ay dumating siya sa akin at humiling: "Manalangin ka para sa akin, Ama, na makita ko muli si San Jorge. Kailangan ko ng kaaliwan — wala sa mundong ito ang nakakapagbigay sa akin ng ginhawa."

Ngayon, tingnan mo ang ilan sa kanyang mga kapanahunan — ang layo ng kanilang mararating! Minsan, isang binata ang dumating sa aking selda kasama ang kanyang tiyuhin at nagtanong: "Manalangin ka para sa isang dalaga. Nabali ang kanyang gulugod sa isang aksidente sa sasakyan. Ang ama niya ang nagmamaneho; nakatulog siya at nabangga sa isang bagay—namatay siya, at siya ay naparalisa. Sandali, ibibigay ko sa iyo ang litrato niya." "Hindi, hindi na kailangan," sabi ko. Pero gusto talaga niyang makita ko siya. Sa huli, dahil sa pagpilit niya, kinuha ko ang litrato at nakita ko ang isang dalaga na nakahandusay sa sahig, sa pagitan ng dalawang binatang hawak siya sa magkabilang gilid! 'Sino siya sa kanya?' tanong ko sa binata, habang itinuturo ko ang isa sa kanila. 'Kasintahan niya,' ang sagot niya. "At 'yung isa? Plano ba niyang pakasalan siya?" "Hindi," sagot niya, "nagkaka-date lang sila." "Huwag kang magalit sa mga bata," sabi ng tito niya sa akin, "ano'ng magagawa mo? Ganyan na talaga ang mga kabataan ngayon." — "Manalangin ako," sa isip ko, "hindi para gumaling ang gulugod niya, kundi para gumaling ang ulo niya—at pati na rin ang sa'yo, ikaw na salbaheng lalaki!" Saan na nga ba napunta ang hiya? Dapat ay pinagalitan nang mabuti ng tito ang pamangkin niya! 'Espiritwal' na kabataan!... Nagkaka-spiritual father pa, ganito pa rin ang kinalabasan! Kahit pa nga isa sa mga lalaking nasa litrato ay balak pakasalan ang kawawang babae, hindi pa rin katanggap-tanggap na ang isang babae ay nakipit sa pagitan ng dalawang lalaki nang ganyan! At bakit nga ba niya ipinakita sa akin ang litratong ito? Hindi man lang naisip ng binatang ito na mali iyon. Walang masamang idudulot nito sa akin, siyempre, pero talaga namang hindi ito tama! Anong klaseng pamilya ang bubuuin ng mga kabataang ito sa hinaharap? Nawa'y liwanagan sila ng Diyos upang magkamalay sila.

¹⁹⁴ Tingnan ang Mga Buhay ng mga Santo. Pebrero, ika-13 araw. Ang Buhay ng Kagalang-galang Martinian at ng mga Banal na Asawang sina Zoe at Photinia.

¹⁹⁵ Isang isla sa Dagat Aegeo. — *Tala ng tagasalin*.

At sa anong paghahain ng sarili ang mga dalaga noon ay binabantayan ang kanilang pagkabirhen! Naalala ko kung paano, noong digmaan, tinipon ng aming hukbo ang mga sibilyan kasama ang mga mulas mula sa iba't ibang nayon at pinilit silang magdala ng mga suplay para sa hukbo. Bumagsak ang mabigat na niyebe, at naipit ang mga taong ito sa mataas na lugar. Pinulot ng mga lalaki ang mga sanga ng fir at, sa ilalim ng mga sangang puno ng fir na nabigyan ng niyebe, nagtayo sila ng parang kubo upang maprotektahan ang kanilang sarili mula sa lamig hangga't maaari. Pinilit ding maghanap ng kanlungan sa ilalim ng mga kubong ito ang mga babaeng naroroon, humihingi ng proteksyon mula sa kanilang mga kabaryo, sa mga taong kilala nila. May isang batang babae at isang matandang babae na galing sa isang malayong nayon. Kinailangan din nilang magtago sa ilalim ng isa sa mga silungan na yari sa sanga ng fir. Ngunit ang problema ay may ilang tao na napaka-walang-katapatan at duwag na kahit digmaan ay hindi makapagpabawi ng kanilang isip. Wala silang pakiramdam ng awa para sa kanilang mga kapitbahay na nasasaktan o napatay, ngunit sa unang pagkakataon ay hinahanap pa nila ang pagkakataong magkasala, dahil natatakot silang mamatay at hindi na magkakaroon ng panahon para tamasahin ang mga ligaya ng buhay, samantalang dapat sana'y magsisi sila—lalo na sa panahon ng panganib. At dahil dito, isa sa mga walang-paniwalang duwag na ito, na hindi iniisip kung paano magsisi kundi kung paano makasala, ay napadpad sa ilalim ng parehong silungan kung saan nagtungo ang dalaga at ang matandang babae. Nagsimula siyang guluhin ang dalaga nang labis na kasuklam-suklam, kaya napilitan itong tumakas. Mas pipiliin pa niyang magyeyelo hanggang mamatay o mamatay man sa niyebe kaysa mawala ang kanyang pagkabirhen. Ang kawawang matandang babae, nang makita na umalis ang dalaga at hindi na bumabalik, ay sinundan ang bakas nito at nahanap siya sa ilalim ng tolda ng kapilya ni San Juan Bautista, kalahating oras na lakad ang layo. Pinrotektaan ni San Juan Bautista ang dalaga, na napangalagaan ang kanyang dangal, at dinala siya sa maliit niyang kapilya, na hindi man lang niya alam ang pag-iral. At ano ang ginawa ni San Juan Bautista pagkatapos noon? Pagkatapos noon, lumitaw siya sa panaginip ng isang sundalo¹⁹⁶ at inutusan siyang magmadali papunta sa kanyang kapilya sa lalong madaling panahon. Agad na tumayo ang sundalo at nagmadali patungo sa kapilya. Maliwanag ang gabi dahil sa niyebe, at may magaspang siyang ideya kung saan pupunta. Oh, anong tanawing sumalubong sa kanyang mga mata! Isang matandang babae at isang batang babae, hanggang tuhod sa niyebe, ay unti-unti nang nagiging asul at naninigas sa lamig. Nagawa ng sundalo na buksan ang pinto ng maliit na simbahan; pumasok ang mga kalunos-lunos na babae at unti-unti silang guminhawa. Wala namang mainit na damit ang sundalo maliban sa isang scarf na ibinigay niya sa matandang babae, at dalawang guwantes na ibinigay niya sa kanila, na inutusan niyang pagpalitan nang sunud-sunod. Pagkatapos, ikinuwento sa kanya ng malas na magkasama ang tukso na nag-udyok sa kanila papunta sa kapilya na ito. "O sige," tanong ng sundalo sa dalaga, "paano mo nagawa ang magpasiyang tumakas sa gabi, sa gitna ng mga burol ng niyebe, patungo sa kung saan man?" "Iyon," sagot niya, "ang tanging magagawa ko. Pinagtiwalaan kong tutulungan ako ni Kristo sa iba pa." Pagkatapos ay hindi sinasadyang nagsalita ang sundalo: 'Iyon na iyon, tapos na ang paghihirap mo. Makakauwi ka na bukas.' Kusang lumabas ang mga salitang iyon mula sa kanya, dahil sa sakit, at hindi lang para aliwin ang malas na magkasintahan. Oh, natuwa silang lubos nang marinig iyon! Napainit pa nga ang pakiramdam nila sa mga salitang iyon. At sa katunayan, pagsapit ng umaga ng sumunod na araw, nalinis na ng kumpanya ng transportasyong pangmabundok ang daan at nakarating sila sa lugar kasama ang kanilang mga mulo. Pagkatapos, pinauwi na ang mga kaluluhan kababaihan. Ang mga ganitong kabataang anak ng Hellas—hindi pinagkait ng Banal na Grasya, kundi nakasuot nito—ay dapat hangaan at ipagmalaki! Ngunit ang salbaheng iyon — patawarin nawa ako ng Diyos — ay lumapit sa kumander at iniulat na, ayon sa kanya, 'ang ganitong-ganitong sundalo ay pumasok nang walang pahintulot sa kapilya at

¹⁹⁶ Ang sundalong ito ay si Arsenios Eznipedis – ang magiging Banal na Nakatatandang Paisios. Ang insidenteng inilarawan ay naganap noong Digmaang Sibil ng 1944–1948. – *Tala ng tagasalin*.

nagparada ng mga sasakyan dito,' ibig sabihin, mga mulo! 'Hindi,' sagot ng kumander, 'hindi ako naniniwala; hindi niya kayang gawin ang ganoong bagay!' Sa huli, napunta nga ang taong iyon sa bilangguan.

Ang tunay na pag-ibig ay nagpapakita ng sarili sa mga kabataan

— Geronda, ang mga nagnanais na wasakin ang lipunan ay itinutok ang kanilang pansin sa mga pundasyon nito, sa mga ugat nito — ang mga bata. Dinungisan nila sila.

— Hindi magtatagal ang alinman dito. Winasak ng kasamaan ang sarili. Sa Russia, winasak nila ang lahat, ngunit tingnan mo kung ano ang nangyayari doon ngayon, makalipas ang tatlong henerasyon! Hindi iniwan ng Diyos ang tao sa kanilang kapalaran. At hindi Niya huhusgahan ang mga kasalanan ng mga kabataan ng kasalukuyang panahon sa parehong paraan tulad ng mga kasalanan ng mga kabataan ng nakaraan, ng ating panahon.

— Geronda, paminsan-minsan ay nangyayari na ang mga kabataang namumuhay nang makalupa ay nakapagbibigay ng napakatama ng mga sagot kapag napag-usapan ang pananampalataya. Bakit nga ba?

— Ang mga kabataang ito ay mabuti ang ugali, ngunit hindi nila mapigil ang kanilang sarili; nadala sila ng buhay sa mundo. Dahil sa mabuting ugali na ito kaya nakakapagbigay sila ng tamang sagot tungkol sa pananampalataya. Ang ibig kong sabihin ay ganito: halimbawa, maaaring may hangarin ang isang tao na sundan ang isang tiyak na landas ngunit hindi niya magawa. Gayunpaman, iginagalang niya ang mga taong tunay na naglalakad sa landas na iyon. Hindi pababayaang ng Diyos ang mga taong ganito, dahil walang masamang hangarin sa kanila. Darating ang panahon na makakakuha sila ng lakas upang magpatuloy.

— Geronda, paano mahahanap ng isang tao ang paraan para maabot ang mga kabataang naligaw sa tamang landas?

— Dapat mong lapitan sila nang may pag-ibig. Kung may tunay at marangal na pag-ibig, agad itong nararamdaman ng mga kabataan at natatablan sila nito. Dumarating ang mga kabataan sa aking kaliva — na parang mga bunga mula sa isang libong iba't ibang bukid, bawat isa'y may kanya-kanyang problema. Binabati ko sila ng magiliw na salita, inaalok ko sila ng pagkain o inumin, kinakausap ko sila, at agad kaming nagiging magkaibigan. Binubuksan nila ang kanilang mga puso at, bilang kapalit, tinatanggap nila ang pagmamahal ko para sa kanila. Ang ilan sa mga kaluluwang ito ay tunay na kapos! Naghahangad sila ng pagmamahal. Kitang-kita agad na hindi sila nakaranas ng pagmamahal mula sa kanilang ina o ama. Hindi sila nasisiyahan sa pagmamahal. At kung nararamdaman mo ang habag para sa kanila, kung mamahalin mo sila, nakakalimutan nila ang kanilang mga problema, nakakalimutan pa nga ang droga, nagpapagaling sila sa kanilang mga karamdaman at tumitigil sa paggawa ng gulo; pagkatapos noon, pumupunta sila sa Banal na Bundok bilang mga taimtim na peregrino. Ito ay dahil, sa isang paraan, natatanggap nila ang isang rebelasyon ng pag-ibig ng Diyos. At makikita mo na taglay nila ang isang karangalan na tumatagos sa mga hadlang sa iyong puso. Nangangailangan sila sa materyal na bagay, ngunit sa kabila nito, hindi sila tumatanggap ng pinansyal na tulong mula sa iba; mas pinipili nilang maghanap ng trabaho, kumita ng kanilang kabuhayan, at mag-aral tuwing gabi. Ang mga kabataang tulad nito ay karapat-dapat tulungan. Sa Thessaloniki, malapit sa istasyon ng tren, may mga bahay kung saan magkakasama naninirahan ang maraming kabataang nasa kalagayan ng emerhensiya— mga lalaki at babae. Labinlima sa kanila ang nakatira sa isang silid na may tatlong kama. Lahat sila ay nagmula sa mga sirang tahanan. Ang ilan ay nagnanakaw, samantalang ang iba ay hindi magawa ito dahil mayroon silang dangal. Ilang taon ko nang hinihiling na maabot ang mga batang ito, na tulungan sila! Namanhik ako na magtayo ng isang kapilya upang doon sila makapagtipon, ang mga kaluluwang

ito na kapos sa kapalaran. Ngayon, isang maliit na kapilya ang binuksan sa istasyon bilang parangal kay San Felipe na Diakono, ang patron ng mga manggagawa sa riles.

Gayunpaman, napagtanto ko na kung ang isang tao ay hindi ginagamit ang mga paborableng pagkakataon na ibinibigay sa kanila mula sa murang edad, sasamantalahin ito ng diyablo. Bakit nga ba sinasabi sa kasabihan, 'Paluin habang mainit ang bakal'? Dahil noong araw, hindi hinahdutan ng apoy ng mga panday ang bakal gaya ng ginagawa nila ngayon: wala pang tinatawag na oxygen welding o anumang katulad nito. Inilalagay ng mga panday ang bakal sa apoy, binubudburan ito ng mainit na tubig na hinaluan ng borax,¹⁹⁷ at pinagdudugtong-dugtong agad ang mga piraso ng bakal pagkalabas nito sa apoy — na nag-aalab at kumikislap. Agad na nagsasanib ang mga pirasong bakal; subalit kung nagkaroon pa ito ng oras na lumamig, wala nang mangyayari. Ang ibig kong sabihin ay kung ang isang kabataan ay tinatrato nang walang pakialam ang mga paborableng pagkakataong ibinibigay sa kanila, at pagkatapos ay magsimulang mag-alala sa ibang bagay, upang humusga at mangusga — kaya't ang Biyaya ng Diyos ay humihiwalay sa kanila — mangyayari rin sa kanila ang kaparehong nangyari sa bakal na lumamig na. Habang may banal na init, siya—siyempre, kung siya ay mulat—ay uunlad. Kaya, dapat tulungan ng mga magulang ang kanilang mga anak hangga't maaari habang sila ay bata pa. Ang mga bata ay parang blangkong kaset. Kung si Cristo ay naitala sa kanila, makakasama nila Siya magpakailanman. Kung hindi, mas madali para sa mga bata na maligaw patungo sa kasamaan habang sila ay lumalaki. Kung ang isang tao ay nakatanggap ng espirituwal na gabay noong pagkabata, mahanap niya ang kanyang daan pabalik, kahit na maligaw siya sa landas mamaya. Kung ang isang puno ay binabad sa langis ng linasa, hindi ito nabubulok. Kung ang mga bata ay 'binabad' kahit kaunti sa paggalang at takot sa Diyos, makakatulong ito sa kanila sa buong buhay nila.

Kabanata 4. **Tungkol sa Kawalang-hiya at Kawalang-galang**

Ang impormal na pananalita ay nag-aalis ng paggalang.

— Geronda, saan nagmula ang pabaya na pag-uugali?

— Mula sa Paris...¹⁹⁸ Ang magaan na asal ay kawalang-hiya. Itinataboy nito ang takot sa Diyos nang malayo — tulad ng usok na ginagamit natin para itaboy ang mga bubuyog mula sa pugad.

— Geronda, paano maiiwasan ng isang tao ang maglakad nang magaan?

— Isipin mong ikaw ang pinakamababa sa lahat. Kinakailangan ang labis na pagpapakumbaba. Bilang bunsong kapatid, magpakita ka ng paggalang at pagdadakila sa lahat ng mga kapatid na babae. Magpakumbaba ka kapag ipinapahayag mo ang iyong mga saloobin, at huwag magkunwaring alam mo na ang lahat. Kung gayon, ibubuhos ng Diyos ang Kanyang Biyaya sa iyo at magtatagumpay ka. Ang kayabangan ang pinakamasamang kaaway ng baguhan, dahil tinataboy nito ang paggalang. Karaniwan, sinisundan ang kayabangan ng pagsuway, at pagkatapos ay kawalang-pakialam — una sa maliliit na kasalanan; habang unti-unti itong nasasanay, sinisimulang ituring ng isang tao ang mga ito bilang natural. Ngunit sa kaibuturan, hindi sila makakita ng kapayapaan—kundi pagkabahala lamang. Hindi rin nila maiintindihan ang nangyayari sa kanila, dahil sa panlabas ay nagiging 'matigas' ang kanilang puso at hindi na nila nararamdaman na naligaw sila sa tamang landas.

— Geronda, ano ang kaugnayan ng pamilyaridad at kasimplehan?

¹⁹⁷ Sodium borate. — *Tala ng tagasalin*.

¹⁹⁸ Ang Nakatatanda ay gumawa ng isang kahanga-hangang paglalaro ng salita: παρησία – pagiging prangka, katapangan; Παρίσι – Paris sa transliterasyong Griyego. — *Tala ng tagasalin*.

— Ang pagiging payak ay isang bagay, at ang magaan at pabaya na asal ay iba. Sa pagiging payak ay may parehong paggalang at isang katangiang pambata. Sa magaan at pabaya na asal ay may kapalastangan.

Madalas, ang kawalang-hiya ay maaaring makatago rin sa pagiging prangka. Kung ang isang tao ay pabaya, madalas na natatago ang kawalang-hiya sa kanyang pagiging prangka at pagiging payak. 'Prangka ang ugali ko' o 'Payak akong tao,' ang sabi nila nang may kawalang-hiya, nang hindi nila namamalayan. Gayunpaman, ang pagiging payak ay isang bagay, at ang kawalang-hiya ay ibang-iba.

— Geronda, ano ang espirituwal na kababaang-loob?

— Ang espirituwal na kababaang-loob ay ang takot sa Diyos, sa pinakamainam na kahulugan ng salita. Ang takot na ito, ang pagpipigil na ito, ay nagdudulot ng kagalakan sa isang tao; pinapuno nito ng pulot ang kanilang puso. Espirituwal na pulot! Tingnan mo ang anumang mahiyain na batang lalaki — iginagalang niya ang kanyang ama, maayos ang kanyang kilos at, dahil sa labis na kahinhinan, hindi niya nga nagagawang titigan siya. Kapag gusto niyang magtanong sa kanya, namumula siya nang husto. Ang ganoong munting batang lalaki ay puwedeng ilagay sa iconostasis. Ang isa namang bata ay iniisip: 'Ama ko lang naman siya' — at nakayuko sa harap niya nang walang pakundangan. At kapag may gusto siya, hinihingi niya ito nang pasaway — 'ibigay mo rito, ilagay mo roon' — habang tinatapakan ang paa at nagbabanta.

¹⁹⁹Sa isang mabuting pamilya, malaya ang kilos ng mga bata. Sa ganitong pamilya, may paggalang sa mga magulang; walang disiplinang parang sa kampo o pagmamartsa sa iisang kumpas. Nagsasaya ang mga bata kapag tinitingnan nila ang kanilang ama at ina, at nagsasaya rin ang mga magulang kapag tinitingnan nila ang kanilang mga anak. 'Walang hiya ang pag-ibig,' sabi ni Abba Isaac. Sa pag-ibig ay may katapangan, sa pinakamagandang kahulugan ng salita. Sa ganitong uri ng pag-ibig ay may paggalang at pagkilala sa iba; sa madaling salita, nalalampasan nito ang takot. Ang ilang tao ay may kahinhinan at pag-aalinlangan, ngunit kasabay nito ay nagtatago sila ng takot, dahil ang kanilang kahinhinan ay hindi tunay. Ang isa namang tao ay may kahinhinan ngunit walang takot, dahil ang kanyang kahinhinan ay tunay at espirituwal. Kapag ang kahinhinan ay espirituwal, nararamdaman ng isang tao ang kagalakan. Halimbawa, ang isang maliit na bata ay matapang na mahal ang kanyang ama at ina; hindi siya natatakot na papaluin siya nila. Maaaring opisyal pa nga ang kanyang ama, ngunit hinahatak ng bata ang sumbrero nito, ihahagis ito at magagalak. May isang uri ng pagiging simple sa kanya; wala siyang kahihiyan. Maglagay tayo ng hangganan sa pagitan ng pagiging payak at kawalang-hiya. Kung mawawala ang paggalang at kahinhinan, mauuwi tayo sa walang-galang na pag-uugali, sa kawalang-hiya. At saka baka makarinig ka ng isang dalaga na nakahiga sa kama at nag-uutos: 'Ma, dalhan mo ako ng baso ng tubig! At siguraduhin mong malamig ito! ... Ugh, maligamgam... Sinabi ko sa iyo: dalhan mo ako ng malamig!' Nagsisimula ito rito at umabot na sa puntong nagtatanong ang mga tao: "Bakit dapat matakot ang asawang babae sa kanyang asawang lalaki?"²⁰⁰ Ngunit may paggalang sa takot, at sa paggalang ay may pag-ibig. Kung iginagalang ko ang isang bagay, mahal ko na ito, at ang minamahal ko ay iginagalang ko. Dapat magkaroon ng paggalang ang isang asawang babae sa kanyang asawang lalaki. Dapat mahalin ng isang asawang lalaki ang kanyang asawang babae. Ngunit ngayon, ganap na baliktad ang pag-unawa ng mga tao sa Ebanghelyo kaya tinatrato nilang pantay ang lahat, at dahil dito nagkakawatak-watak ang mga pamilya. 'Dapat masunurin ang asawang babae,' sabi ng asawang lalaki. Ngunit kung wala kang pag-ibig, hindi mo nga mapapasunod ang isang pusa. Kung wala kang pag-ibig, nananatiling walang pakialam ang isang tao, at hindi mo man lang sila mapapakiusapang magdala ng baso ng tubig para sa iyo. Sa paggalang sa kapwa, iginagalang ng isang tao ang sarili, ngunit kasabay

¹⁹⁹ Tingnan ang Mga Gawa ng ating Banal na Ama Abba Isaac na taga-Syria. Mga Salita ng Asketisismo. Sergiev Posad, 1911. p. 528.

²⁰⁰ Ihambing sa Ef. 5:33.

nito ay hindi niya inuuna ang sarili. May pagmamahal sa sarili sa paggalang sa iba; ngunit kung ang pag-aalala ng isang tao ay nakatuon sa sarili, wala nang pagmamahal sa sarili doon.

Paggalang sa matatanda

— Geronda, minsan ay magaspang ako sa aking mga nakatatanda. Nauunawaan kong mali ang aking pag-uugali at ipinagkakumpisal ko ang kasalanang ito.

— Dahil napagtatanto mo ito at inamin mo, unti-unti mong kamuhian ang iyong sarili—sa positibong kahulugan ng salita—at pagpapakumbaba mo ang iyong sarili. Pagkatapos ay darating ang biyaya ng Diyos, at matatanggal sa iyo ang masamang ugali na ito.

— Ngunit, Geronda, paminsan-minsan ay nagbibiro ako sa aking mga kapatid na babae at, dahil sa pagmamahal, madalas ko silang binibiro. Gayunpaman, natatakot akong lumabis at maging masyadong pamilyar.

— Hindi iyon tama, ikaw pa naman ang bunsong anak! Sa isang pamilya, karaniwan ang mga matatanda ang nakikipagbiruan at nakikipaglaro sa mga bata, hindi kabaligtaran. Nagdudulot iyon ng kagalakan sa mga matatanda at sa mga bata. Ngunit hindi wasto na ang isang bata ay mang-uyam sa kanyang lolo o lola. Isipin mo kung biglang tatalon ang isang bata sa kanyang ama, hihigitin siya sa kwelyo at sisimulang kulbitin! Ngunit kapag ang isang matanda ay pilyang kinakagat ang bata—iba na iyon. Doon, ang bata ay kumikilos nang walang malay-tao; ang matanda ay nagiging parang bata, at pareho silang tuwang-tuwa.

— Geronda, paminsan-minsan ay may naiisip ako na tila may mali sa ginagawa; ipinapaabot ko ang aking opinyon sa aking mga nakatatanda, ngunit hindi nila ito tinatanggap. Dapat ko bang sumang-ayon sa kanila?

— Hindi, huwag kang makisabwatan sa kasamaan. Magsalita nang mabait at totoo, ngunit gawin ito nang tama at may kabaitan: 'Marahil mas mabuting gawin ito sa ganitong paraan? Iminumungkahi ko lang ito sa iyo bilang isang ideya.' O sabihin mo: 'May ganito akong naiisip.' Sa ganitong paraan, nagiging magnet ka at naaakit mo ang Biyaya ng Diyos patungo sa iyong sarili. May ilang tao na nagsasalita nang malaya dahil sa nakasanayan, sa halip na dahil nais nilang ipahayag ang kanilang opinyon. Gayunpaman, ang mas bata ay dapat, sa anumang kaso, magpakita ng paggalang sa kanilang nakatatanda. Ngunit ang nakatatanda mismo, kung maaari kong sabihin, ay kailangang igalang din. At kahit na may mga kapintasan sila, taglay pa rin nila ang kabutihan — ilang karanasan at iba pa. Kapag tinanong ka, ipahayag mo nang mapagkumbaba at may paggalang ang iyong mga saloobin, ngunit sa parehong oras, huwag magkaroon ng panloob na katiyakan na ang mga bagay ay eksaktong gaya ng iniisip mo. Pagkatapos ng lahat, maaaring may alam ang iba na hindi mo alam, o isang bagay na hindi mo pa naisip. Kung may marinig ang isang tao na pinag-uusapan at, kaugnay nito, may pumasok sa kaniyang isipan na sa kaniyang palagay ay mas tama, dapat niyang sabihin: 'May pumasok na isipan sa akin,' kung kausap niya ay kapantay. Ngunit kung nakikipag-usap sila sa isang nakatatanda, dapat nilang sabihin: 'Isang mapangahas na kaisipan ang pumasok sa isip ko.' Sapagkat bastos ang manghimasok sa usapin ng iba, kahit na tama pa ang opinyong ipinahayag.

— At kapag sinasabi mong 'paggalang sa nakatatanda', ibig mo bang sabihin ay yaong mas matanda sa taon o sa espirituwal na pag-unlad?

— Karamihan ay batay sa edad. Pagkatapos ng lahat, isipin ito: ang isang taong espirituwal na mas advanced ay tinatrato ang mga mas matanda sa kaniya nang may paggalang at pagdadakila.

— Geronda, natural bang igalang ang mas bata sa edad ngunit mas advanced sa espirituwal kaysa sa mas matanda sa taon ngunit hindi gaanong advanced sa espirituwal?

— Hindi, hindi iyon ang tamang paraan ng pagbabalangkas ng tanong. Anuman ang kalagayan ng nakatatanda, dapat mo silang tratuhin nang may paggalang dahil sa kanilang edad. Tratuhan ang mga tao

nang may paggalang: ang mga nakatatanda, para sa kanilang taon; ang mga nakababata, para sa kanilang kabanalan. Kung may paggalang, tinatrato ng nakababata ang nakatatanda nang may paggalang, at tinatrato rin ng nakatatanda ang nakababata nang may paggalang. Nasa paggalang ang pag-ibig. *'Ibigay ninyo sa lahat ang nararapat sa kanila: ang karangalan sa nararapat parangalan, at ang paggalang sa nararapat igalang'* ⁽²⁰¹⁾, sabi ni Apostol Pablo

— At kung ang mga nakababata ay nagbibigay ng puna sa kanilang nakatatanda, mali ba iyon?

— Karaniwan iyan sa bagong henerasyon. Ngunit nakasulat sa Banal na Kasulatan: *'Sawayin mo ang iyong kapatid.'* ⁽²⁰²⁾ Hindi sinasabi roon, 'Sawayin mo ang iyong ama.' Ang mga kabataan ngayon ay nakikipagtalo at nagrerebelde nang hindi man lang nila namamalayan. Itinuturing nilang natural ang kanilang pag-uugali. Sinasalita nila nang walang hiya, at saka sasabihin: 'Basta ko lang sinabi iyan.' Nabihag ang mga kabataan ng impluwensiya ng diwa ng mundong ito — isang bulok at hooligan na diwa na walang pinapahalagahan o nirerespeto. Ang mga mas nakababatang tao ay nagpapakita ng kawalang-galang sa kanilang mga nakatatanda at hindi nila namamalayan kung gaano ito kamali. Anong kabutihang aasahan kung ang isang kabataan, na diumano'y nagnanais maging isang 'natatanging indibidwal', ay nagsasabing ang paggalang sa matatanda ay bagay na ng nakaraan? Kinakailangan ang lubos na pag-iingat. Ang makabagong makalupang diwa ay nagtatanim sa isipan ng mga kabataan ng ideya: 'Huwag makinig sa iyong mga magulang o guro.' Iyan ang dahilan kung bakit ang mga bata ngayon ay lalo pang lumalala mula sa napakabatang edad. At ang mga batang pinakamalayo sa tama ay yaong ang mga magulang, na hindi alam ang perwisyong idinudulot nila sa mga anak, ay hinahangaan ang kanilang mga supling at itinuturing silang parang mga batang henyo kapag nagsasalita nang walang hiya.

Noong isang beses, may isang ama na dumating sa kubo ko kasama ang kanyang anak na lalaki, na walong o siyam na taong gulang, at ang pamangkin nito na kapareho ang edad. Pinaupo ko ang isang batang lalaki sa kanan ko at ang isa naman sa kaliwa ko. Hindi nagtagal bago sila dumating, may isang kilala kong artista na dumalaw sa akin—isang mabait na tao at bihasa sa kanyang sining, na kayang gumuhit ng portrait mula sa buhay sa loob lamang ng isang minuto. 'Dionysius,' tanong ko sa kanya, 'bakit hindi mo iguhit ang mga bata, habang nakaupo tayo rito kasama sila ngayon?' 'Susubukan ko,' sagot niya, 'pero hindi ko alam kung kakayanin ko, dahil palipat-lipat ang mga tingin nila.' Hindi pa man lang siya nakakakuha ng papel at nagsimulang mag-drawing nang biglang tumalon ang isa sa mga bata at 'pinarangalan' siya ng mga salitang: 'Tingnan natin ngayon, tanga ka, kung ano ang iguguhit mo diyan!' At napakaraming tao ang nakapaligid! Pero hindi man lang nabahala ang binata. 'Ganun talaga ang mga bata ngayon, Ama,' sabi niya sa akin at nagpatuloy sa paggu-guhit. Ako naman, nanlumo ako! At ang ama ng bata ay kumilos na para bang walang nangyari! Ang mga anak niya ay bastos na bastos sa isang tatlung taong gulang na lalaki na nagdi-drawing pa sa kanila sa ibabaw ng lahat ng iyon! Ang kapal ng mukha at kawalang-galang! At marami pang iba! Nakakatakot isipin ang lahat! Ngayon, isipin mo na lang kung ang isa sa mga batang ito ay gustong maging monghe. Kailangan ng napakaraming pagsisikap para maging tunay na monghe ang batang ganoon. Ang mga ina, sa hindi nila pagbantay sa kanilang mga anak, ay sinisira sila. Nakasalalay lahat sa mga ina. Sa Russia, kung may nagbago man, ito ay dahil lamang sa lihim na pagkapirmi ng mga ina sa kanilang pananampalataya at kabanalan at sa pagtulong nila sa kanilang mga anak. Sa kabutihang-palad para sa atin, may napreserbang kaunting lebadura sa mga pamilyang Kristiyano. Kung hindi, tayo ay napahamak na.

— Geronda, magiging posible bang magbago o maging monghe ang mga batang pinalaki sa ganitong paraan kung nais nila iyon sa hinaharap?

²⁰¹ Roma 13:7.

²⁰² Mat. 18:15.

— Kung mapagtanto nila na nagkamali sila, tutulungan sila ni Kristo. Sa madaling salita, kung ang isang tao ay tinamaan ng tunay na pagsisisi, maaari nang ituring na ayos na ang lahat. Ngunit paano magbabago ang mga ganitong kabataan kung, nang sila'y naging monghe, iniisip pa rin nilang sila ang tama at sinasabi tungkol sa abbot o abbess: 'Anong klaseng diktador ito?' 'Saan mo ba nakita ang ganitong mga bagay sa panahon ngayon?!' May ilang monghe pa nga na nakakasabi sa akin ng ganitong kalokohan.

Unti-unti, tuluyang naglalaho ang paggalang. Dumarating ang mga binata sa silid ko, at karamihan sa kanila ay nauupo nang nakataas ang mga paa, samantalang wala namang mauupuan ang mga matatanda. Ang iba naman, kapag nakakita ng ilang bakanteng puno ng kahoy na medyo malayo, ay tamad nang lumakad ng ilang hakbang para dalhin ito nang mas malapit at doon umupo. Kailangan ko pang buhatin ang mga tuhod ng puno para sa kanila. At kahit nakikita nilang binubuhat ko na ang mga iyon, hindi sila lumalapit para kunin sa akin. Gusto nilang uminom ng tubig, pero ayaw nilang maglakad ng ilang metro para kumuha nito. Kailangan ko pang magdala sa kanila ng pangalawang tasa. Hindi, talaga namang namamangha ako: dumarating ang mga grupo ng tatlumpung malalakas na binata, pinapanood akong nag-iiglip habang bitbit ang malaking kahon ng Turkish delight, isang lalagyan ng tubig, at mga tasa para mabigyan ko sila ng inumin, ngunit wala ni isa sa kanila ang gumagalaw man lang para tumulong sa akin. Ngunit ang Major-General, na mabaho ng pulbura at nakaupo sa tabi nila, ay tumayo at agad na tumakbo para tulungan ako! Akala ng mga batang lalaki na sa isang Athos kaliva ay may magsisilbing waiter din sa kanila — gaya ng sa restawran o hotel. Mga limang o anim na beses, nagpakitang-gilas pa ako: pupunta ako para kumuha ng timba ng tubig, nag-iigip nang may matinding hrap, dadalhin ko sa kanila ang tubig at ibubuhos ko ito sa lupa sa mismong harapan ng kanilang mga ilong! "Maaari kitang bigyan ng tubig, mga binata," sasabihin ko sa kanila, "pero wala itong silbi sa inyo!"

Sa pampublikong sasakyan, makikita mong nakaupo ang mga bata habang nakatayo ang matatanda. Nakaupo ang mga kabataan na nakataas ang mga paa, samantalang tumatayo naman ang mga matatanda para i-alok ang kanilang upuan sa matatanda. Hindi binibitiwan ng mga kabataan ang kanilang mga upuan. 'Ang upuan na ito,' sabi nila, 'binayaran ko.' Nakaupo lang sila roon at hindi pinapansin ang sinuman. Ngunit ang tibay ng loob noon sa mga lumang panahon! Umuupo ang mga kababaihan sa magkabilang gilid ng makitid na kalye, at kapag may dumadaang pari o matandang tao, sila'y tumatayo. At tinuruan nila ang kanilang mga anak na gawin din ang ganon.

Madalas akong mainis! Kailangan mong bantayan ang mga matatanda, marangal at kagalang-galang, na nakikipag-usap, habang ang mga batang hambog ay walang hiya na sumisingit sa usapan, pinuputol ito, nagbubuhat ng kung anu-anong kalokohan, at itinuturing pa itong isang tagumpay. Sinisignal ko silang tumigil, pero hindi sila nakikinig kahit man lang. Para mapigilan ito, kailangan silang pahiya—kung hindi, ipagpapatuloy nila ang gusto nila. Wala kahit saan man sa anumang 'Otechnik' o 'Paterik' na nakasulat na dapat kausapin ng mga kabataan ang kanilang nakatatanda sa ganitong paraan. Sa 'Otechnik' nakasulat: '*Ang nakatatanda ang nagsalita,*' hindi 'Ang binata ang nagsalita.' Noong mga nakaraang panahon, nanahimik ang mga nakabababa sa harap ng kanilang mga nakatatanda at ikinagagalak pa nila ito. Hindi sila umuupo sa kinauupuan ng mga nakatatanda. Ang mga kabataan noong panahong iyon ay nailalarawan ng kahihiyan, kabumabaan, at paggalang; namumula sila kapag kinakausap ang kanilang mga nakatatanda. At kung ang sinumang anak noong panahong iyon ay naging bastos sa kanilang mga magulang, hindi na nila nangahas na ipakita ang kanilang mukha kahit sa palengke dahil sa matinding hiya! At sa Banal na Bundok, hindi sasali ang isang monghe sa maringal na pag-awit ng koro kung hindi pa abo ang kanyang balbas. Ngunit ngayon nakikita mo ang mga nobisyo at mga kandidato para sa nobisiyato na sumasali sa mga koro... Ano nga ba ang magagawa? Ngunit sana'y matutuhan nila ang magpakita ng paggalang at pagdadakila sa kanilang mga nakatatanda.

Maaari mo pang marinig ang ganito: isang estudyante sa Athoniada ang nagsasabi sa rektor, na may ranggong obispo: 'Kahihabagan Rektor, mag-uusap tayo bilang magkapantay.' Oo, oo, napunta na talaga roon! At ang pinakamasama, pagkatapos ay hindi naiintindihan ng batang hambog na ito kung ano ang mali rito, at ipinipilit pa: 'Ano ba ang sinabi kong masama? Hindi ko maintindihan.' Sa halip na tanungin si Kanyang Grasya na Rektor: "Patawarin ninyo ako; ipagkaloob ninyo sa akin ang inyong basbas upang maipahayag ang isang kaisipan; ngunit marahil ay magiging hangal ang aking sasabihin," ipinahayag ng binata, na para bang walang mali: "May opinyon kayo, at may opinyon ako." Nauunawaan ninyo? Sa kasamaang palad, nakalusot na rin ang espiritung ito sa buhay espirituwal at sa monastisismo. Naririnig mo ba kung paano nagrereklamo ang mga baguhan: 'Nakausap ko na ang Matanda tungkol dito, pero hindi niya ako naintindihan. Kahit pa paulit-ulit ko na siyang pinaaalalahanan tungkol dito!' — "Makinig ka," sabi ko, "paano mo nga ba nagagawang sabihin ang 'paulit-ulit'? Dahil sa pagsasabi mo niyan, ang ibig mong sabihin ay: 'Hindi binago ng Nakatatanda ang kanyang mga gawi.' — "E, ano'ng problema," ang sagot niya, "hindi ba ako puwedeng magpahayag ng opinyon?" Pag naririnig mo ang ganoong bagay, gusto ka nang sumabog. At para dagdag pa rito, itatanong niya sa'yo: "Ano, naiinis ka? Sige, patawarin mo ako." Kaya dapat akong magpatawad sa kanya hindi dahil sa sinabi niya, kundi dahil nawalan ako ng pasensya!

Nakarating na ngayon ang mga tao sa puntong hinuhusgahan nila ang Diyos

— Geronda, ang tendensiyang husgahan ang lahat at ang bawat bagay ay palaging naroroon na ba sa mga tao, o lumitaw lamang ba ito sa kasalukuyang henerasyong mas bata?

— Hindi ito nangyari noon; ito ang diwa ng kasalukuyang panahon. Sa ngayon, hinuhusgahan ang mga karaniwang tao, gayundin ang lahat ng mga pulitiko at mga opisyal ng simbahan, ngunit hindi iyon sapat — hinuhusgahan na rin nila ang mga santo at ngayon ay umabot na sa puntong hinuhusgahan na nila ang Diyos. "Diyos," sabi ng mga taong ito, "hindi sana dapat ginawa Niya ang ganoon at ganoon. Dapat sana ay ginawa Niya ang ganito at ganoon, pero mali ang ginawa Niya." Naririnig mo ba kung ano ang pinag-uusapan nila? 'Kaibigan ko, sasabihan mo ba Siya kung ano ang dapat Niyang gawin?' — 'Bakit hindi? Opinyon ko lang naman ito,' ang tugon niya, nang hindi namamalayan kung gaano ito kalapastanganan. Ang makalupang espiritu ay nagwasak ng maraming mabuti. Ang kasamaan ay lumalago at umabot sa isang karumal-dumal at kakila-kilabot na kalagayan; umaabot ito sa antas ng pamumuska. Hinuhusgahan ng mga tao ang Diyos, at hindi man lang sila nababahala sa isipang ito ay pamumuska laban sa Kanya. At ang ilan sa mga matatipuno sa mga hindi pinagkulang ng Diyos sa tangkad—kung taglay man lang nila ang kaunting matinong pag-iisip—ay nagsisimulang magsalita tungkol sa iba: 'Anong klaseng duwag iyan? At anong klaseng pilay iyan? Tingnan mo nga iyan!'—at wala silang pakialam sa kahit sino.

Noong isang beses, may isang lalaki na dumating sa kubo ko at ipinahayag: 'Sa ganoong usapin, hindi dapat kumilos ang Diyos nang ganoon.' 'At kaya mo bang,' tanong ko sa kanya, 'itapat ang kahit isang munting batong nakalutang sa hangin? Ang mga bituin na nakikita mo sa kalangitan ay hindi lang mga makinang na laruan na bola, sa katunayan. Mga kalangitaning katawan ang mga ito na napakalaki, bumibilis nang nakapapangilabut, ngunit hindi sila nagkakatumbok sa isa't isa o lumilihis sa kanilang daraanan.' — "Sa palagay ko," wika niya muli sa akin, "dapat ay ibang ayos ang ginawa." Pakinggan mo nga iyan! Talaga bang huhusgahan natin ang Diyos? Sobrang lohika na ang umiiral, at nawala na ang pagtitiwala sa Diyos. At kung sasabihin mo sa mga taong ganoon na sila'y nagkakamali, sasagot sila: 'Pasensya na, pero naipahayag ko na ang aking opinyon. Wala ba akong karapatang gawin iyon?' Ang mga bagay na kinakailangan tiisin ng Diyos mula sa atin! Sa kabutihang-palad, hindi niya tayo sineseryoso.

Sinasabi sa Lumang Tipan na inutusan ng Diyos ang mga Israelita na palayasin ang lahat ng mga Cananeo sa lupain nang walang eksepsiyon.²⁰³ Kung nagbigay ang Diyos ng ganoong mga utos, ibig sabihin ay nauna Niya nang nakita ang magiging kinalabasan. Ngunit sinabi ng mga Israelita: 'Hindi naman iyon makatao. Hayaan na lang natin ang mga Cananeo; huwag natin silang lubos na puksain.' Gayunpaman, habang lumipas ang panahon, dahil sa impluwensiya ng mga Cananeo, nadala sila sa imoralidad at idolatriya, at inihain nila ang kanilang sariling mga anak sa mga diyus-diyosan, gaya ng inilalarawan sa salmo.²⁰⁴ Alam ng Diyos ang Kanyang ginagawa. Ngunit may ilang tao na walang hiya na nagtatanong: 'Bakit nilikha ng Diyos ang mga paghihirap ng impiyerno?' Nagsisimula ang isang tao na humusga at, mula sa sandaling iyon, nawawala ang kanyang mabuting kalagayang espiritwal. Wala silang kahit kaunting Biyaya ng Diyos upang maunawaan nang mas malalim ang anumang bagay—ibig sabihin, upang maunawaan kung bakit nilikha ng Diyos ito o iyon. Paghuhusga, kayabangan, makasarili—iyan ang kabuuan ng lahat ng mga tanong na 'bakit?' at 'paano nangyari?'

— Geronda, may ilang kabataang nagtatanong: 'Bakit kailangang ipako si Cristo sa krus? Hindi ba Niya maililigtas ang mundo sa ibang paraan, nang hindi ipinako sa krus?'

— Ngunit iniligtas Niya ang mundo sa pamamagitan ng Pagpapako sa Krus, at hindi naaantig ang mga tao rito! Paano kaya kung iniligtas Niya ang mundo sa ibang paraan? At may ilan na nagsasabi: 'Ang Diyos Ama ay hindi nagdusa sa anumang paraan. Ang Anak ang nag-alay sa Kanyang sarili bilang sakripisyo.' Ngunit, sa aking pananaw, mas pipiliin ng sinumang ama na isakripisyo ang sarili kaysa isakripisyo ang kanyang anak. Mas malaking pagdurusa ang nararanasan ng isang ama kapag nakikita niyang isinasakripisyo ng kanyang anak ang sarili kaysa sa kanyang sariling pagsakripisyo. Ngunit ano ang masasabi mo sa mga tao kung hindi nila nauunawaan kung ano ang ibig sabihin ng pag-ibig?

At sinabi rin sa akin ng isang tao ang sumusunod: "May dalawang anak si Adan — sina Abel at Cain. Kaya saan nanggaling ang asawa ni Cain?" Gayunpaman, sa pagbabasa ng Lumang Tipan, malalaman na pagkatapos ipanganak si Seth, *nagkaanak* si Adan *ng mga lalaki at babae*.²⁰⁵ At si Cain, matapos patayin ang kapatid niya, ay tumakas sa mga bundok.²⁰⁶ Hindi niya alam na ang babaeng kinuha niyang asawa ay kapatid pala niya. Inyayos ng Diyos na maging iisa ang lahi at tribo ng mga tao, upang walang masamang loob o krimen sa kanilang pagitan, upang kanilang masabi: 'Anak kami ng iisang magulang — sina Adan at Eva,' at ito sana ang humadlang sa masamang loob ng tao. Ngunit, sa kabila nito — tingnan ang masamang loob na umiiral sa mga tao ngayon!

Ang hirap ko sa ilang tao kapag pumupunta sila sa kaliva ko! Sa huli [nang makita kong walang silbi nang ipagpatuloy ang pag-uusap sa kanila], sinasabi ko: 'Masakit ang ulo ko, at wala akong aspirin.' At habang papalabas na sila, lalo pa silang naiinis at nai-offend. 'Ang layo pa naming dinatnan, tapos sasabihin niyang masakit ang ulo niya,' ang reklamo nila, hindi nila maintindihan kung bakit ako nagrereklamo ng sakit ng ulo. At may ilan pang magmumungkahi: 'Baka puwede kaming magdala ng aspirin para sa'yo?'

Ang kawalang hiya ay nagpapalayo sa Banal na Grasya

Kinakailangan ang lubos na pag-iingat. Ang hindi karapat-dapat at walang-alang-alang na pag-uugali ay hadlang sa Banal na Grasya. Ang kakulangan ng paggalang sa iba ang pinakamalaking hadlang para lumapit ang Banal na Grasya sa isang tao. Kapag mas malaki ang paggalang na ipinapakita ng mga anak sa kanilang mga magulang, guro, at sa pangkalahatan sa kanilang mga nakatatanda, mas marami silang natatanggap na Banal na Grasya. Kapag mas magulo at masuway sila, mas lumalayo ang Banal na

²⁰³ Tingnan Deut. 7:2 ff.

²⁰⁴ Tingnan ang Awit 105:37: "At nilamon nila ang kanilang sariling mga anak na lalaki at mga anak na babae sa kanilang pagkabiliw."

²⁰⁵ Genesis 5:4.

²⁰⁶ Tingnan ang Genesis 4:14–15.

Grasya sa kanila. Ang kalayaang makamundo ay nagpaalis hindi lamang ng paggalang, kundi pati na rin ng pangunahing magalang na asal sa mundo. May ilang binata na walang pag-aalinlangan na sumigaw sa kanilang ama: "Hoy, Tatay! May yosi ka ba? Wala na ako." Narinig na ba ninyo ang ganoong bagay noon? Kahit na naninigarilyo ang isang tinedyer, ginagawa niya ito nang lihim. Ngunit ngayon — parang walang malaking bagay! Paano nga ba hindi tuluyang mawawalan ng Banal na Grasya ang mga bata? Sa ngayon, ang mga batang babae, sa harap ng kanilang ama at ina, ay gumagamit ng pinakamarok na pananalita para sawayin ang kanilang mga kapatid na lalaki dahil pumupunta sa simbahan, samantalang ang kanilang ama ay tahimik na nakikinig lamang. Nanindig ang buhok ko nang marinig ko ito. Pagkatapos, nang ako'y mag-isa na, nagsimula pa nga akong makipag-usap sa sarili.

Ang makalupang kapaligiran at makalupang mga magulang ay sumisira sa mga bata. Malakas ang impluwensya ng kapaligiran sa mga bata. Iilan lamang ang mga batang may taglay na kahinhinan at kabaitan. Karamihan sa mga mapait at matigas na bata ay nagiging ganoon dahil sa kanilang walang-hiya na pag-uugali. Maraming magulang ang dinadala ang kanilang mga anak sa akin at sinasabi, 'Ama, may demonyo sa anak ko.' Ngunit nakikita kong walang demonyo sa mga batang ito. Huwag sana! Hindi ganoon karaming mga bata ang may demonyo sa loob nila. Ang iba pa ay nasasailalim sa impluwensiyang demonyo mula sa labas. Ibig sabihin, walang demonyo sa loob mismo ng mga bata; minamanipula sila mula sa labas. Ngunit kahit kumikilos ito mula sa labas, nagagawa pa rin nito ang gawain nito. At saan nagsisimula ang lahat ng ito? Sa kawalang-hiya. Sa pamamagitan ng walang-hiya nilang pakikipagsalita sa kanilang mga nakatatanda, itinatayo ng mga bata ang Biyaya ng Diyos mula sa kanilang sarili. At kapag umalis na ang Biyaya ng Diyos, pumapasok ang masasamang espiritu, at ang mga bata ay nagiging mapait at nagwawala. Sa kabaligtaran, ang mga batang may paggalang at may malasakit, na sumusunod sa kanilang mga magulang, guro, at nakatatanda, ay patuloy na tumatanggap ng Biyaya ng Diyos. Ang pagpapala ng Diyos ay nasa mga ganitong bata. Sila ay napapalibutan ng Biyaya ng Diyos. Ang malaking paggalang sa Diyos, kasabay ng malalim na paggalang sa kanilang mga nakatatanda, ay humihikayat ng masaganang Biyayang Banal sa kaluluwa ng mga bata at pinupuno sila ng Biyaya nang husto na ang banal na ningning nito ay nagpapatingkad sa kanila sa paningin ng iba. Ang biyaya ng Diyos ay hindi napupunta sa maliliit na rebelde at mga batang pasaway; napupunta ito sa mga batang mapagmahal, matalino, at mapaggalang. Madaling makilala ang mga batang magalang at mapaggalang. Nagniningning ang kanilang mga mata. At habang mas marami silang ipinapakita na paggalang sa kanilang mga magulang at sa kanilang mga nakatatanda sa pangkalahatan, mas malaki ang Biyaya ng Diyos na kanilang natatanggap. Habang mas sila'y pasaway at masuway, mas lalo namang lumalayo ang Biyaya ng Diyos sa kanila.

Ang batang may sama ng loob sa iba, ang batang walang makakapagpasaya sa kanya — 'hindi ito tama, hindi iyon tama' — ay magiging rebelde, magiging demonyo. Pagkatapos ng lahat, gusto pa nga ni Lucifer na ilagay ang kanyang trono sa itaas ng Trono ng Diyos. Tingnan mo: lahat ng mga batang pinapayagan ng kanilang mga magulang ang kanilang mga kapritso ay nagiging maliliit na rebelde. At kung hindi magsisi ang mga bata, upang sa pamamagitan n ay mailigtas nila ang kanilang sarili mula sa masamang agos na bumabagsak sa kanila, kung patuloy silang magpapakawalang-hiya, kung gayon— huwag sana! — Dobleng aalisin sa kanila ang biyaya ng Diyos. At umaabot pa sila sa puntong walang galang na nagsasalita tungkol sa Diyos, at pagkatapos noon ay nasa kapangyarihan na sila ng masasamang espiritu.

"Igalang mo ang iyong ama at ang iyong ina"²⁰⁷

Ano na ba ang nangyayari sa mga bata ngayon! Hindi nila matiis ang kahit isang salita. At pagdating sa pagtanggap ng birch porridge—kalimutan mo na! Ang mga bata ay walang galang,

²⁰⁷ Exodo 20:12.

napakaselfish at neurotiko. Sinusamantala nila ang kanilang kalayaan. Sinabi ng isang anak sa kanyang mga magulang: 'Idadala ko kayo sa pulis.' Hindi matagal ang nakalipas, may isang labinlimang taong gulang na binata na gumawa ng ganoong kalokohan kaya pinapalo siya ng kanyang ama. Pagkatapos, pumunta ang binata sa pulis, nagsampa ng reklamo laban sa sariling ama, at naharap sa paglilitis ang lalaki! Sa paglilitis, sinabi ng ama: 'Nagpapataw kayo sa akin ng hindi makatarungang hatol. Pagkatapos ng lahat, kung hindi ko binigyan ng sampal ang anak ko, siya ang napupunta sa bilangguan. At hindi ikaw ang makararamdam ng sakit para sa kanya, kundi ako.' Matapos itong sabihin, hinawakan niya ang batang 'nagdemanda', pinakislap nang dalawang beses sa mukha at sinabi: "Iharap ninyo ako sa paglilitis para sa mga kislap na ito, hindi para doon. Ikulong ninyo ako ngayon, dahil pinakislap ko siya nang walang dahilan."

Ang gusto kong sabihin ay kung gaano na kalayo ang nararating ng mga bata. Ganoon na ang 'pag-iisip' nila ngayon. Noong araw, pinapagalitan kami ng aming mga magulang, at minsan ay tinatapkan pa kami ng sinturon, pero hindi kami nagkaroon ng masamang loob. Tinanggap pa nga namin ang sinturon bilang isang anyo ng pagmamahal, nang hindi nakikipagtalo o iniisip kung may seryosong mali ba kaming nagawa o hindi. Naniniwala kami na para rin sa aming ikabubuti ang sinturon. Alam namin na mahal kami ng aming mga magulang at paminsan-minsan ay hinihimas kami, hinalikan, o pinapapalo sa likod ng ulo, dahil ang palo ng magulang, ang himas ng magulang, at ang halik ng magulang — lahat ng ito, paano nga ba ipaliwanag — ay nagmumula sa pagmamahal. Kapag pinapalo ng magulang ang kanilang anak, ang puso ng magulang mismo ang sumasakit, samantalang kapag pinapalo ng magulang ang kanilang anak, pisngi lamang ang sumasakit. Kaya nga, mas matindi ang kirot ng puso kaysa sa sakit ng isang sampal. Anumang gawin ng isang ina sa kanyang mga anak—mapa-away man niya sila, bugbugin, o haplusin—lahat ng iyon ay dahil sa pagmamahal; lahat ng iyon ay nagmumula sa iisang mapagmahal na puso ng isang ina. Gayunpaman, kapag ang mga anak, sa hindi pag-unawa nito, ay nagsalita nang walang galang, sumalungat at naghimagsik, itinataboy nila ang Banal na Grasya mula sa kanilang sarili. At pagkatapos noon, natural lamang na sila ay mapasailalim sa katumbas na impluwensiyang demonyo.

— Geronda, ngunit hindi ba mayroon ding masasamang magulang?

— Oo, mayroon. Gayunpaman, tinutulungan ng Diyos ang mga batang may ganitong mga magulang. Hindi di-makatarungan ang Diyos. At kahit ang mga ligaw na puno ng peras ay madalas na mabigat sa bunga. Sa Bundok Athos, sa tabi ng daan papunta sa aking kaliva, may isang ligaw na punong sersa. Napakarami ng bunga nito kaya hindi mo na makita ang mga dahon. Yumuyuko ang mga sanga sa bigat ng bunga. Ngunit ang mga tanim na puno, kahit na binubudburan ng pestisidyo, [madalas] ay hindi man lang namumunga.

Pagkakahati ng mga henerasyon

Ang mundo ay naging parang kulungan ng mga baliw. Ang mga batang maliit ay natutulog nang hatinggabi, samantalang dapat ay matulog sila agad paglubog ng araw. Nakakulong sila sa mga matataas na gusali, nakapaloob sa kongkreto, at nabubuhay ayon sa iskedyul ng mga matatanda. Ano ang dapat gawin ng mga bata, at ano ang dapat gawin ng mga matatanda? Dumarating sa akin ang mga bata at sinasabi, 'Hindi kami nauunawaan ng aming mga magulang.' Dumarating naman sa akin ang mga magulang at sinasabi, 'Hindi kami nauunawaan ng aming mga anak.' May nabuo na bangis sa pagitan ng mga magulang at mga anak, at upang mawala ito, kailangang ilagay ng mga magulang ang kanilang sarili sa sapatos ng kanilang mga anak, at ilagay naman ng mga anak ang kanilang sarili sa sapatos ng kanilang mga magulang. Kung hindi pinahihirapan ng mga anak ang kanilang mga magulang ngayon, mamaya, kapag sila na ang naging matatanda, hindi rin sila pahirapan ng kanilang sariling mga anak. At

kabaliktaran: ang mga pasaway ngayon at nagpapahirap sa kanilang mga magulang ay mamaya ay pahihirapan naman ng kanilang sariling mga anak, dahil magkakabisa ang mga espiritwal na batas.

— Ngunit may ilang anak, Geronda, ang nagsasabing naligaw sila dahil sa labis na pagmamahal ng kanilang mga magulang sa kanila.

— Mali sila. Kapag ang isang bata ay mapagkawanggawa, hindi siya nasisira ng pagmamahal ng kanyang mga magulang. Ngunit kung sasamantalain ng bata ang pagmamahal ng kanyang mga magulang para sa kanyang sariling kapakinabangan, siya ay masisira at mapapahamak. Kung nasisira ang isang bata dahil sa pagmamahal ng kanyang mga magulang, sa esensya, sira na siya. Dapat siyang magpasalamat sa Diyos para sa kanyang mga magulang at sa kanilang pagmamahal, ngunit sa halip ay hindi siya nasisiyahan sa mabuting pagtrato. Pagkatapos ng lahat, may ilang mga bata na walang magulang! At ano ang masasabi rito? Kapag hindi kinikilala ng isang bata ang kanyang mga magulang bilang kanyang mga tagapagkaloob ng kabutihan at hindi sila minamahal — kahit na ang kanyang mga magulang ay may takot sa Diyos — paano nila mamahalin at igagalang ang Diyos, ang kanilang Dakilang Tagapagkaloob at Ama ng lahat ng tao? Pagkatapos ng lahat, napakahirap maunawaan ang dakilang biyaya ng Diyos sa murang edad.

Kabanata 5.

Tungkol sa panloob na alboroto ng tao at sa kanilang panlabas na anyo

Ang mga malungkot na tao sa mundo ay nakasuot ayon sa kanilang panloob na kalagayan

— Geronda, pagbigyan mo ang isang hiling ko.

— Nais kong maging espiritwal kang 'nakamaskara', tulad ng banal na hangal na si Isidora,²⁰⁸ upang makamit mo ang birtwosong pagpapanggap. Tingnan: ipinagdiriwang ng mga kahabag-habag na taong may-ari ang kanilang makamundong pagpapanggap at nagsusuot ayon sa kanilang panloob na kalagayan. Noong mga nakaraang panahon, ang mga tao ay nagsusuot ng kasuotang pang-maskara isang beses lang sa isang taon — tuwing Shrovetide. Ngayon, halos lahat ng tao ay naka-fancy dress palagi. Noong araw, makikita mo lang ang mga tao na naka-fancy dress sa loob ng pitong araw sa isang taon—tuwing Shrovetide—ngunit ngayon nakikita mo sila araw-araw. Naka-dress ang lahat ayon sa hinihikayat ng kanilang isipan! Talagang naging kakaiba na ang mga tao. Nabaliw na sila! Iilan na lang ang mga taong may pagpipigil at mahinhin—maging lalaki, babae, o bata. Lalo na ang mga babae—sobrang layo na talaga ang nararating nila. Ngayon, papunta ako sa bayan, nakita ko ang isang babaeng ganoon, nakabalot sa malapad na laso—parang benda lang talaga—nagsusuot ng sapatos na hindi mo maisip kung gaano kataas at napakaikling palda. 'uso kasi,' paliwanag nila sa akin. Ang ibang babae naman ay nagpaporma na nakasuot ng napakamanipis na takong. Kung matapak lang sila sa kahit kaunting lubak, tiyak na pupunta sila sa siruhano ng buto. At tungkol naman sa mga ayos ng buhok, mas mabuting huwag na lang itong banggitin... Nakita ko pa ang isang 'ganda'—pagpatawad nawa sa akin ng

²⁰⁸ Ang Biyayang Isidora ay namuhay bilang madre sa Kumbento ng Tavenisiot, na itinatag ng Kagalang-galang Pachomius na Dakila noong simula ng ika-4 na siglo sa pampang ng Ilog Nile sa Itaas na Thebaid. Sa pagsasagawa ng ascesis ng banal na kabaliwan para sa kapakanan ni Cristo, nagkunwari siyang baliw at sinapian, pinapababa at pinapaliit ang sarili. Sa halip na monastikong pangtakip sa ulo, tinakpan niya ang ulo ng mga punit-punit na damit, naglakad nang nakayapak, at tinanggap ang mga pang-iinsulto at pananakit mula sa iba nang walang reklamo at may pagpapakumbaba. Ang kabanalan ng Pinagpala ay nahayag sa isang anghel na pangitain kay Abba Pitirim na eremita, na siya namang nagsabi sa lahat ng mga madre ng kumbento tungkol sa kaniya. Pagkatapos nito, upang iwasan ang luwalhati ng tao, lihim na iniwan ng Pinagpala ang kumbento at namuhay sa pagiging hindi kilala hanggang sa mismong araw ng kaniyang kamatayan. Ang paggunita kay Kagalang-galang Isidora ay ipinagdiriwang tuwing ika-10 ng Mayo. Tingnan ang Mga Buhay ng mga Santo, Mayo, ika-sampung araw.

Diyos—anong klaseng tao ba iyon! Ang mukha niya ay mukhang ligaw. May sigarilyo siyang hinihithit sa pagitan ng kanyang mga ngipin! Namumula ang mga mata niya! Sabi nila ngayon, naging patakaran na ng mga tao na huwag manigarilyo sa bahay kapag maliliit pa ang mga anak. Ngunit ang mga kawawang batang iyon ay ipinapanganak nang parang pinatay na sa usok, na parang herring! At nakasasama rin ang kape; pinapabaluktot nito ang mga mukha nila sa paraang hindi ko pa kailanman nakita. Umalis na ang biyaya ng Diyos; tuluyan na Niya silang pinabayaan.

Naalala ko, noong ako'y nasa Bundok Sinai, dumarating ang mga tao na nakasuot nang para bang wala na akong masabi. Ang sakit sa akin ng tingnan ang mga babaeng turista na pumupunta sa monasteryo! Ang pangit ng itsura nila ! Parang nakikita ko ang magagandang Byzantine na icon na itinaapon sa tapunan ng basura, na ang tanging pinagkaiba ay ang mga tao—ang mga icon ng Diyos—ang naghulog sa kanilang sarili sa tapunan ng basura. Minsan nakita ko ang isang babae na nakasuot ng tila feloni,²⁰⁹ at sinabi ko: "Salamat sa Diyos, kahit papaano ay may nakasuot nang medyo disenteng kasuotan. Sige, huwag na nating pansinin, hayaan na lang siyang magsuot ng feloni o melon kung gusto niya; kahit papaano, namumukod-tangi siya sa iba." Pero biglang humarap sa akin ang "babae sa feloni"... Ano ang nakita ko! Hubad na hubad siya sa harap!

Nasaanghangan na ba talaga ang mga tao! Pinadalaan ako ng litrato ng isang nobya na may kahilingang ipagdasal na maging masaya ang kanyang kasal. Ang kanyang damit-pangkasal ay sumuway sa lahat ng pamantayan ng kahinhinan. Ang magdamit nang ganoon ay paglapastangan sa Sakramento at sa banal na lugar ng Simbahan. Kahit ang mga taong espiritwal ay hindi na ito binibigyang-pansin, kaya ano pa ang aasahan natin sa iba? Kaya sinasabi ko na kung ang mga monasteryo pa nga ay hindi magiging puwersang pumipigil, wala nang ibang preno na matitira. Sa ngayon, walang pagpigil ang mga tao; wala silang preno.

Noong araw, noong may mga banal na hangal para sa kapakanan ni Kristo, kakaunti lamang ang mga baliw sa mundo. Kaya marahil dapat nating hingin sa mga banal na hangal para sa kapakanan ni Kristo na pagalingin ang mga baliw sa kalikasan, at muling lumitaw sa mundo bilang mga banal na hangal para sa kapakanan ni Kristo? Ano pa ang saysay ng pagsasalita: ngayon nakikita at naririnig mo ang mga bagay na hindi maisip. May isang lalaki ang nagsabi sa akin na ang mga uso ngayong tamad ay kinukuha ang kanilang mga damit, sinasadyang ikinikiskis at pinapaspas ito sa iba't ibang bahagi, pagkatapos ay pinuputol-putol at tinatapatan ng mga lapat gamit ang makapal na karayom. Nang marinig ko iyon, nagmarka pa nga ako ng krus sa sarili. Sige, natural lang naman sa isang manggagawa na magdamit nang ganoon. Pero para sa isang tamad!.. At saka may sinabi pa sa akin ang lalaking ito. "Ikuwento ko sa iyo," sabi niya, "Geronda, may mas nakakagulat pa. Noong isang beses, nakasalamuha ng asawa ko ang isang binatang anak ng mga kaibigan namin sa Soglasia Square²¹⁰. Nakita niya na ang pantalon ng binata ay punit sa mismong simula ng mga hita nito. 'Anak, mahal,' sabi ng asawa ko, 'takpan mo man lang ang sarili mo gamit ang kamay mo sa likod...' 'Pabayaang mo ako!' ang sagot ng batang walang kwenta. 'Iyan ang uso ngayon!' Mga kawawang bata!..

— Geronda, may ilang tao na nagsusuot ng blusa o kamiseta na may larawan ng mga santo. Pinapayagan ba iyon?

— Kung inilalarawan ang mga santo sa blusa o dyaket, hayaan mo sila; walang masama doon. Mas mabuting magsuot sila ng larawan ng mga santo kaysa larawan ng demonyo. Ngunit hindi angkop na ilarawan ang mga santo sa pantalon. Iyon ay walang-galang. May ilang debotong tao na mahilig palamutian ang kanilang mga damit ng iba't ibang Kristiyanong disenyo. Halimbawa, noong nasa Amerika si Patriarka Dimitrios, gumawa sila roon ng mga blusa at T-shirt na may larawan ng Patriarka at ng Simbahan ni Santa Sofia sa Constantinople.

²⁰⁹ Felon – kasuotang pang-pari. – *Tala ng tagasalin*.

²¹⁰ Ang pangunahing plaza sa Athens. – *Tala ng tagasalin*.

— Ginawa ba nila ito dahil sa debosyon?

— Aba, hindi mga Hudyo ang gumawa niyan, kundi mga Kristiyano. Pagkatapos ng lahat, may mga taong gumagawa ng mabubuting bagay, gaya ng pagkakaroon ng mabubuting doktor kasabay ng mga mandaraya.

— Geronda, ang kakulangang ito sa disente ng pananamit ba ay nagmula rin sa impluwensya ng ibang bansa?

— Aba, saan pa nga ba ito magmumula? Kaya noong aking kabataan, sinasabi ng mga tao: 'Aba, mga taga-Smyrna iyan...' Isang lungsod sa baybayin ang Smyrna at maraming dayuhan ang dumadagsa roon. Mahigpit si Santo Arsenius pagdating sa pananamit. Isang dalaga mula sa Faras ang nagpakasal at nagsuot ng makulay na panyo na dinala niya mula sa Smyrna. Paulit-ulit siyang pinagsabihan ni San Arsenius, sinabihan siyang itapon ang sapin-ulo na iyon at magdamit nang mahinhin, tulad ng lahat ng kababaihan sa Faras. Hindi pinansin ng malanding dalaga ang kanyang mga paalala. Isang araw, nakita siyang muli ni San Arsenius na nakasuot ng makulay na sapin-ulo at mariing sinabi: 'Hindi ko kailangan ang mga karamdaman ng Kanluran sa Faras. Alamin mo ito: kung hindi ka magbabalik-loob, mamamatay ang mga anak na na iyong ipapanganak pagkatapos nilang mabinyagan. Pupunta sila sa Diyos na parang mga anghel, ngunit wala kang magiging ikinagagalak sa alinman sa kanila.' Ngunit kahit pagkatapos noon ay hindi siya nagbago, at namatay ang dalawa sa kanyang mga sanggol. Doon na lamang siya tumahimik, itinaapon ang makulay niyang panyo, lumapit kay San Arsenio, at humingi ng kapatawaran.

— Geronda, nakakatulong ba ang pagsusuot ng madilim na damit sa buhay-espiritwal ng isang nagnanais maging monghe?

— Oo, napakalaking tulong ang madilim na kasuotan. Tinutulungan nito ang isang tao na makatakas sa mundo, samantalang ang makukulay na kasuotan ay nagpapadikit sa isang tao sa mundo. Kung ang isang taong nagbabalak maging monghe ay magsasabi, 'Pagpunta ko sa monasteryo, doon ako magsisimulang magsuot ng itim, at doon ko susundin ang patakaran ng pagkamonghe,' doon mismo, sa monasteryo, gagawing... itim ang kanilang buhay. Ngunit kung, habang nasa mundo pa, masigla niyang ginagawa ang nararapat gawin ng mga monghe, at inaabangan ito nang may sigasig, makakakita siya ng espirituwal na kagalakan kahit pa sa mundo, at mamaya, sa buhay monghe, mabilis siyang uunlad, na tumatalon ng dalawa o tatlong baitang nang sabay.

— Geronda, minsan ang mga batang pumupunta sa simbahan at nakasuot nang mahinhin ay binabatikos nang mabigat ng kanilang mga nakatatanda.

— Sa paggawa nito nang may pananampalataya at mula sa puso, napapababa pa nila sa kanilang lugar ang kanilang mga nakatatanda. Kilala ko ang isang dalaga na nakasuot ng itim na bestida na may mahahabang manggas. Ang kanyang paggalang! Minsan, isang matandang babae na napaka-uso ang nagsimulang sisihin siya: "Hindi ka ba nahihiya, bilang isang dalaga, na lumilibot na nakasuot ng itim at may mahahabang manggas?" — "Dahil hindi naman kayo, mga matatanda, ang nagbibigay ng ganoong halimbawa sa amin," ang sagot ng dalaga, "kaya naman kami, mga kabataan, ang magsuot ng itim." At sa ganoong paraan, napahiya niya ang matandang fashionista.

Tingnan mo ito: isang babae ang naglibing sa kanyang asawa at agad na nagsuot ng matingkad na kulay. Ano ang masasabi mo roon? Samantalang ang kapatid kong babae, nang siya ay naging biyuda sa edad na dalawampu't tatlo, ay hindi kailanman naghubad ng kanyang itim na damit hanggang sa mismong araw ng kanyang kamatayan. Para sa akin, hindi ang mga babaeng nakasuot ng makukulay na damit-panlibing ang namumuhay ng makasalanan—'mapang-akit'—at pinagpapala, kundi ang mga biyudang, sa buhay na ito, kahit na isinusuot nila ang itim na damit laban sa kanilang kalooban, ay namumuhay ng isang dalisay at maningning na buhay at, nang walang pagrereklamo, ay nagbibigay ng luwalhati sa Diyos.

Sa mga panahong ito, imposibleng matukoy kung lalaki o babae.

Noong isang beses, upang subukin siya, dinala sa harap ng pantas na si Solomon ang mga bata—mga lalaki at babae na magkapareho ang kasuotan—upang matukoy niya ang pagkakaiba nila. Dinala ni Solomon ang mga bata sa isang bukal at sinabi sa kanila na hugasan ang kanilang mga mukha. Habang pinagmamasdan niya ang mga bata na naghuhugas, pinaghiwalay niya sila. Maingat at mahinhin na pinilas ng mga batang babae ang tubig sa kanilang mga mata, samantalang matapang na pinilas ng mga batang lalaki ang tubig sa kanilang mga mukha at pinatuyo ito sa pamamagitan ng kanilang mga palad.

Ngayon, ang mga lalaki ay naging masyadong pambabae kaya madalas na hindi na sila mapagkakaiba sa mga babae. Noong araw, makikilala mo pa ang lalaki sa babae kahit limang daang metro ang layo. Sa ngayon, minsan hindi mo na sila makilala kahit na nasa harapan mo na. Hindi mo matukoy: lalaki ba ang taong nasa harap mo? O babae? Kaya nga sinasabi sa propesiya na darating ang panahon na hindi na matutukoy ang lalaki sa babae. Minsan ay tinanong ni Nakatatandang Arseny na Maninirahan sa Kuweba ang isang binatang may mahabang buhok: 'Sino ka nga? Lalaki ka o babae?' Hindi rin matukoy ng matanda mismo. Noong araw sa Banal na Bundok, ginupitan nila ang buhok. Ngayon, dumarating na lang ang mga tao kung ano man ang itsura nila... Pero ako mismo ang nagugupit ng buhok nila: gamit ang gunting na ginagamit ko sa paggupit ng lana kapag gumagawa ako ng rosaryo. Alam mo ba kung ilan na ang nagupitan ko! Ginugupitan ko sila sa bakuran sa likod ng pader ng altar. Kapag dumarating ang mga ganitong mahahaba ang buhok, sinasabi ko sa kanila: 'Ay, saktong-sakto! Alam mo, may ilang kalbo akong kakilala at ipinangako kong lagyan sila ng mga pilit na buhok. Mabait na kayo, hayaan ninyong gupitan ko ang buhok ninyo! Ano'ng magagawa ko? Pinangako ko na ito sa mga tao.'

— Pumapayag ba sila, Geronda?

— Depende iyan sa kung paano mo ito sasabihin sa kanila. Hindi ako basta-basta lumalapit sa kanila na sumisigaw: 'Nakakahiya! Wala ba kayong hiya! Nilalapastangan ninyo ang banal na lugar na ito!' — kundi sinasabi ko: 'Makinig kayo, mga kaibigan, sa buhok na iyon inaalipusta ninyo ang inyong pagkalalaki. Kung makakita ka ng isang guwardiya mula sa Honour Guard na nagmamartsa sa Harmony Square na may dalang retikulong pambabae, ano ang mararamdaman mo? Sabihin mo nga, bagay ba sa isang guwardiya ang retikulong pambabae? Gupitan natin ang buhok mo!' At gupitin ko nga. Alam mo ba kung gaano karaming buhok ang nakokolekta ko! Minsan, kapag may isa sa kanila na nagreklamo at nagsimulang magtanong ng kung anu-anong 'bakit' at 'paano', sumasagot ako: 'Ano ba itong usaping "bakit"? Hindi ba't isang monghe ako? Kaya naman nagsasagawa ako ng "tonsura." Pagkatapos ng lahat, trabaho ko ito.' Lahat naman ay nakasalalay sa kung paano mo ito ihahain. Nagtatawanan ang mga bata, at iyan lang ang kailangan ko. Pagkatapos noon, ginugupitan ko sila ng buhok. Hindi, hindi ko binabago ang mga pangalan nila habang isinasagawa ang 'tonsure'. Isang munting batang lalaki lang ang pinangalanan kong '*It Is Truly Meet*', dahil habang isinasagawa ko ang 'tonsure' niya, may dumadaang prusisyon na may dalang ikonang '*It Is Truly Meet*!' sa malapit. At sobrang tuwa ng mga magulang ng aking mga 'inisyate'! Alam mo ba kung ilang liham na puno ng pasasalamat mula sa mga ama at ina ang natatanggap ko? Wow! Mapapatawad ako ng Diyos dahil lang dito!

Ngayon, uso nang gupitan ang buhok sa itaas ng ulo at mag-iwan ng ponytail sa likod. "Hoy, mga Eagles!" tanong ko, "Ano ba ang silbi ng mga ponytail na 'yan?" "Kami," sagot ng mga Eagles, "ay nag-iwan ng ponytail para mapansin kami ng mga tao." — "Kayo'y isang grupo ng mga kakaiba, isang grupo ng mga kakaiba," sabi ko sa kanila, "maraming problema ang mga tao ngayon kaya hindi nila kayo papansinin, kahit bayaran ninyo sila!" At ang iba naman, yung mga matitipunong lalaki, ay nagsusuot ng hikaw. Napakaraming hikaw ang nahubad ko sa kanila!

— At ang iba, Geronda, ay nagsusuot lamang ng isang hikaw.

— Ang mga anarkista ay nagsusuot ng isang hikaw. Ang isang hikaw ay simbolo ng anarkiya. Hindi nila ito sinusuot para pagandahin ang sarili, tulad ng mga babae. Tinutusok nila ang kanilang tenga at sinusuot ang hikaw bilang tanda ng protesta. Noong isang beses, may isang ama na dumating sa aking kaliva kasama ang kanyang dalawampu't dalawang taong gulang na anak na lalaki — isang binatang mahaba ang buhok at balbas na may hikaw sa tainga. 'Hindi angkop ang hikaw para sa mga kabataang lalaki,' sabi ko sa kanya. 'Maraming tao ang hindi ninyo nauunawaan. Hindi ko na ito kailangang ipaliwanag sa iyo, pero hindi alam ng mga tao na anarkista kayo, kaya nagkakaroon sila ng maling akala.' Pagkatapos noon, tinanggal niya ang hikaw at ibinigay sa akin. Gawa ito sa ginto. 'Dalhin mo ito,' sabi ko, 'sa isang alahero para gawaan ka niya ng krus na isusuot mo sa leeg.'

'May mga tao, Geronda, na nagsusuot pa nga ng hikaw sa ilong.'

— Ibig sabihin, inilagay ng demonyo ang singsing sa kanilang ilong. Hindi lang makikita ang singsing. At may iba pa na nagsusuot ng malapad na gintong kadena sa kanilang leeg — na nakaayos nang magkakapatong. Pinagaitan ko nang mabuti ang isa sa kanila, tinanggal ko lahat ng palamuti at sinabi: 'Ibigay mo ang ginto na ito sa isang ulila. O ibigay mo sa nanay mo para maipasa niya ito sa isang dukha.' Pagkatapos kong maibalik siya sa isang medyo maka-Diyos na anyo, tinanong niya ako, 'Ano ang gagawin ko?' — 'Magsimula ka,' sabi ko, 'sa pagsusuot ng krus na may payak na kadena.' Isipin mo nga—mga lalaking nakasuot ng gintong alahas! Nakatayo siya sa harap mo, kumikislap sa ginto, may dalawa o tatlong makakapal na gintong kuwintas sa leeg niya—ni ang mga prinsesa nga lang ang nakasuot ng ganoon—at nakatayo pa siya roon, nagre-reklamo tungkol sa mga problema niya! At iyan nga ang eksaktong problema! Ang kanyang mga problema ang penansyang dinadala niya. Sa iba, ako mismo ang nag-aalis ng mga alahas na ito; sa iba naman, sinasabi kong sila na mismo ang gumawa. Nawalan na ng tamang paghusga ang mga tao. Talagang wala na silang silbi. May ilan na nagsusuot ng zodiac sign sa kanilang leeg. 'Ano 'yan?' tanong ko sa isa sa kanila. 'Ito ang unang beses na nakakita ako ng ganito.' 'Ito,' sagot niya, 'isang maliit na hayop—ang aking zodiac sign.' Sa una, inakala kong ito ay isang imahe ng Ina ng Diyos. "Kung ganoon," sabi ko, "maliit na hayop din ba kayo mula sa zoo, kung suot ninyo ang mga palatandaang zodiac na ito?" Ay, ang kalagayan... Nagsisimulang lumabas ang kaguluhan sa loob nila. Manalangin tayo na bigyan ng liwanag ng Diyos ang mga kabataan at mapangalagaan ang kaunting lebadura.

Nananabik ang mga tao sa kasimplehan

Mabuti na lang at nananabik ang mga tao sa kasimplehan. Umabot na nga sa puntong ginawa nilang uso ang kasimplehan, kahit na wala man itong bakas sa kanilang kalooban. May ilan na pumupunta sa Banal na Bundok na nakasuot ng kupas at luma nang damit, at tinatanong ko sa sarili ko: 'Bakit sila nakasuot nang ganoon? Pagkatapos ng lahat, hindi naman sila nagtatrabaho sa bukid, hindi ba?' May isang nagsasalita sa payak na diyalekto ng baryo dahil natural lang ito sa kanya, at ikinagagalak mong marinig ang bulong ng pananalitang kanayunan. Ang isa naman, nagpapanggap, sinusubukang magsalita "na parang magsasaka", pero ang kanyang "pagsasalitang parang magsasaka" ay nakakadiri. At may ilan namang dumarating sa Banal na Bundok na nakasuot ng kurbata... Mula sa kawali, sa apoy... Isang ganoong 'pilgrimo' ang nagdala ng anim o pitong kurbata nang dumating siya sa Athos. Noong umaga, habang naghahanda siyang pumunta at makita ako, nagsuot siya ng kurbata at amerikana — nakasuot na parang para sa parada. 'Ano'ng ginagawa mo diyan?' tanong ng isang tao sa kanya. 'Papunta ako kay Ama Paissios,' sagot niya. 'Bakit ka nakasuot nang pormal na pormal?' 'Para,' sagot niya, 'maipakita ko ang paggalang sa kanya.' Ay, ano na ba ang nangyayari!

Ang mga tao ay lubos na kulang sa kasimplehan. Ito ang dahilan kung bakit ang mga kabataan ay nagsimulang maglibot nang walang patutunguhan, palayang-layaw, at hindi matagpuan ang kanilang lugar sa mundo. At ang mga taong espiritwal, na hindi marunong mabuhay nang payak at nakasuot nang

mahigpit hanggang leeg, ay walang naitutulong sa mga kabataan. Ang mga kabataan ngayon ay walang sinumang hinahangaan bilang huwaran, kaya nagsisimula silang mamuhay bilang mga palaboy. Ito ay dahil kapag nakikita ng mga kabataan ang mga Kristiyano bilang mga taong 'nakabutones hanggang leeg', may mahigpit na kurbata, mayabang at hambog, hindi nila nakikitang may pinagkaiba ang mga ito sa mga tao sa mundong ito, kaya't sila'y naghihimagsik. Kung nakikita sana nila ang pagiging payak sa mga taong espirituwal, hindi sila mauuwi sa ganitong kalagayan. Ngunit ang mga kabataan ngayon ay nailalarawan ng makalupang espiritu, samantalang ang mga Kristiyano ay nailalarawan ng makalupang asal. 'Dapat tayong mga Kristiyano ay lumakad nang ganito, gawin iyon sa ganitong paraan, at ito sa ganoong paraan...' Ang pag-uugali ng mga Kristiyano ay hindi mula sa puso, hindi dahil sa paggalang, kundi dahil 'iyan ang dapat na pag-uugali.' At ang mga kabataan, nakikita ito, ay nagsasabi: 'Ano ito? Pumupunta sa simbahan na may takip sa leeg? Tara na, umalis na tayo rito!' Itinatabi nila ang lahat at naglilibot nang halos hubad. Napupunta sila sa kabilang sukduhan. Naiintindihan mo ba? Ginagawa ito ng mga kabataan bilang pagpapahayag ng kanilang protesta. May mga ideal ang mga kabataan, ngunit wala silang hinahangaan bilang huwaran. Nakakaawa sila. Kaya naman, kailangan may mag-apela sa kanilang pakiramdam ng pag-ibig, na maantig sila sa pamamagitan ng kanilang pagiging simple. Nagagalit ang mga kabataan kapag nakikita nilang kahit ang mga taong espirituwal, pati na ang mga pari, ay sinusubukang pigilan sila gamit ang mga makamundong paraan. Gayunpaman, kapag nakatagpo sila ng kahinhinan, pati na rin ng kasimplehan at katapatan, humihinto ang mga kabataan upang magmuni-muni. Dahil kung ang isang tao ay tapat at hindi inuuna ang sarili, kung gayon ay siya ay payak at mapagkumbaba. Lahat ng ito ay nagdudulot ng kapayapaan sa mismong tao, at sa parehong oras ay kitang-kita rin ito ng iba. Nararamdaman ng isang tao kung tunay mo silang pinapahalagahan o puro ka lang pakunwari. Mas mabuti pa ang isang pulubi kaysa sa isang mapagkunwaring Kristiyano. Kaya ang kailangan ay hindi ang mapagkunwaring 'ngiti ng pag-ibig', kundi natural na pag-uugali; hindi masamang loob at pagpapanggap, kundi pag-ibig at katapatan. Mas naantig ako sa isang taong maayos ang kalooban—ibig sabihin, may paggalang at tunay na pagmamahal sa kapwa, at kumikilos nang payak kaysa sa ayon sa mga itinakdang 'hugis ng pag-uugali'. Sapagkat kung hindi, ang isang tao ay natututok na lamang sa panlabas na anyo at nagiging isang 'panlabas na tao'—sa madaling salita, ang mismong nagma-maskarang iyon tuwing Shrovetide.

Ang panloob na kadalisayan ng magandang kaluluwa ng isang tunay na tao ay nagpapaganda sa kanyang panlabas na anyo, habang ang banal na tamis ng pag-ibig ng Diyos ay nagpapatamis kahit sa kanyang mukha. Ang panloob na espirituwal na kagandahan ay espirituwal na nagpapaganda at nagpapabanal sa isang tao kahit sa panlabas; sa pamamagitan ng banal na biyaya, ipinahahayag nito siya sa iba. Higit pa rito, pinalamutian at pinabanal nito ang payak na kasuotang suot ng isang taong may biyaya mula sa Diyos. Si Ama Tikhon²¹¹ ay siya ring nag-aahit ng mga takip-ulo gamit ang makapal na karayom mula sa tira-tirang bahagi ng kanyang kasutang pang-simbahan. Ang mga takip-ulo na ito ay kahawig ng maliliit na bola, ngunit isinusuot niya ang mga ito at nagliliwanag ng saganang biyaya. Anumang damit ang suotin ng Nakatatanda—lumang man o maluwa—hindi ito nagmumukhang pangit, sapagkat sa pamamagitan ng kanyang panloob na espirituwal na kagandahan, ginagawang maganda rin niya ang mga ito. Isang pagkakataon, kinuhanan ng litrato ng isang bisita ang Nakatatanda ayon sa pagkakita niya rito — may maliit na bag sa ulo sa halip na skufia at nakasuot ng pambahay na isinukbit niya sa balikat nang mapansin niyang nanginginig sa lamig ang pari. At hanggang ngayon, ang mga nakakakita sa larawang ito ay inakala na nakasuot ang Nanak ng kasuotang obispo, samantalang sa totoo ay isang lumang piyamang mantsado lamang iyon! Tinatrato ng mga tao nang may paggalang kahit ang mga punit-punit na damit ni Ama Tikhon at itinuturing itong biyaya. Ang ganoong

²¹¹ Para sa impormasyon tungkol kay Nakatatandang Tikhon, tingnan: *Elder Paisius. The Fathers of Mount Athos and Stories from Mount Athos. Holy Trinity St Sergius Lavra, 2001. pp. 13–39.*

pinagpalang tao, na nagbago sa kanyang kalooban at naging banal, ay taglay din sa panlabas ang higit na dangal kaysa sa lahat ng taong walang tigil na binabago ang kanilang panlabas na anyo (ibig sabihin, ang kanilang kasuotan), samantalang sa kalooban ay nananatili ang kanilang dating sarili na may mga 'sumpang makaluma'.

'Ang lalaki ay hindi dapat magsuot ng damit ng babae, at ang babae ay hindi dapat magsuot ng damit ng lalaki'²¹²

— Geronda, paano natin dapat tratuhin ang mga babaeng pumupunta sa monasteryo na nakasuot ng pantalon? Madalas nilang sinasabi na ang pantalon ay hindi lamang mas komportable kundi mas mahinhin din kaysa sa maiikling palda.

— Ang mga babae ngayon ay nakasuot ng miniskirt o pantalon! Pinipili nila ang isa sa dalawa! Samantalang ang Lumang Tipan ay ganap na malinaw sa usaping ito, at napaka-detalyado pa! 'Hindi dapat magsuot ang lalaki ng damit ng babae, at hindi rin ang babae ng damit ng lalaki.' Iyan ang batas. Ngunit kahit itabi pa ang batas, malaswa ang pagsusuot ng damit ng kabaligtaran. Mas kakaunti ang lalaking nagsusuot ng palda kaysa sa babaeng nagsusuot ng pantalon.

— Gayunpaman, sinasabi ng mga babaeng nagtatrabaho sa bukid na malaya lamang silang makagalaw habang nagtatrabaho kung nakasuot sila ng pantalon.

— Dahilang-dahilan lang ang lahat ng ito.

— Geronda, sinasabi ng mga ina na nagsusuot ng pantalon ang mga batang babae para hindi sila sipunin.

— Wala na bang maisip nila? Ano ba, wala bang mainit na tights? Sige, magsuot na lang sila ng mainit na tights para hindi sila sipunin. May paraan para makalagpas sa anumang kahirapan — basta't may kagustuhan.

— Geronda, ano ang gagawin natin kapag may opisyal na dumarating sa monasteryo na sinamahan ng babaeng nakasuot ng pantalon?

— Ipaliwanag mo sa kanila. Itanong mo kung gusto nilang magbigay ka ng konsesyon para sa kanila, na sirain ang matagal nang kaayusan at hayaang maghari ang kaguluhan sa monasteryo?

— Noong isang beses, Geronda, dumating ang tatlung babaeng guro na nakasuot ng pantalon, at pinapasok namin sila sa monasteryo.

— Mali iyon; hindi ninyo iyon dapat ginawa. Dapat sinabi mo sa kanila: 'Pasensya na, pero may patakaran kami rito sa monasteryo: bawal ang babaeng nakasuot ng pantalon.' Kung hindi, pupunta sila sa ibang monasteryo at sasabihin na pinapasok sila ng isang monasteryo habang nakasuot ng pantalon. Ikaw, na ayaw mong ikompromiso sila, ay nagpakita ng habag, ngunit sila naman ang magkokompromiso sa iyo. Maglagay ng karatula sa tarangkahan na may kaugnay na sipi mula sa Lumang Tipan. Magtahi ng limampung palda at mahinahon at mabait na ialok ito sa mga babaeng nakasuot ng pantalon o maiikling damit na, hindi alam ang mga patakaran ng monasteryo, ay unang beses na bumibisita sa inyo.

— Geronda, ano ang gagawin natin kapag dumating ang mga mag-aaral sa sekondarya at lahat ng babae ay nakasuot ng pantalon?

— Dalhin ang kanilang meryenda sa labas ng tarangkahan.²¹³ Magbibigay ito sa kanila ng pagkakataong magmuni-muni. O, kung ipapaalam nila nang maaga na darating sila, babalaan sila sa

²¹² Sa pagsasaling Ruso: 'Ang babae ay hindi dapat magsuot ng pananamit ng lalaki, at ang lalaki naman ay hindi dapat magsuot ng damit ng babae; sapagkat karumal-dumal sa Pangino mong Diyos ang sinumang gumagawa ng mga bagay na ito' (Deut. 22:5) – *Tala ng tagasalin*.

²¹³ Alinsunod sa tradisyon ng pag-aasikaso sa bisita, sa mga monasteryo sa Gresya ay tinatanggap ang bawat dumarating na peregrino ng mga pampawala ng uhaw – loukoum o iba pang matamis na meryenda at isang baso ng malamig na tubig. – *Tala ng tagasalin*.

telepono: 'Pakisiguro na hindi magsuot ng pantalon ang mga guro at mag-aaral.' Sa ganoong paraan, mauunawaan nila na dapat nilang igalang ang monasteryo. Hindi ito parokyal na simbahan. Sa isang parokya, dapat turuan ng pari ang mga kababaihan upang maunawaan nila kung bakit hindi sila dapat magsuot ng pantalon at upang magpakita sila sa isang banal na paraan. At kung, paminsan-minsan, may mga kababaihan mula sa ibang parokya na dumarating sa kanyang simbahan na nakasuot ng pantalon, dapat siyang humanap ng paraan upang harapin ito. Ang Simbahan ay isang ina, hindi isang madrasta.

— Geronda, gayunpaman, maraming tao ang nagsasabi: 'Sa pamamagitan ng ganoong higpit na pag-uugali, itinataboy ninyo ang mga tao mula sa Simbahan.'

— Ngunit kung may utos mula sa Diyos sa Lumang Tipan na nagbabawal sa mga babae na magsuot ng damit ng lalaki, ano pa ang kailangan nila? Gayunpaman, makikita mo, nagtatalo sila: 'Bakit hindi maaaring magsuot ng pantalon ang isang babae? Bakit hindi maaaring umupo ang mga ateista sa mga konseho ng parokya — pagkatapos ng lahat, iisa ang Simbahan at ang mga tao?' Ngunit sa ganoong paraan, ang kapalaran ng Simbahan ay nakasalalay sa mga desisyon ng mga taong walang Diyos! Magwawakas na gagawa sila ng mga simbahan bilang mga aklatan, bodega at iba pa, dahil tinitingnan nila ang lahat gamit ang kanilang 'bakit.' At ano ang masasabi mo rito?

Hindi rin kailangang tiisin ng mga monasteryo ang mga turistang halos hubad. Walang saysay na ipagtanggol ito sa pamamagitan ng pagsasabing ang perang makokolekta mula sa mga turista ay gagamitin ng monasteryo para damitan ang mga mahihirap—isang panlilinlang ito ng masama, na naglalayong ilayo ang monghe sa mga biyaya ng Diyos at gawing makalupa. Sa kabaligtaran, ang tunay na paghihiwalay ng isang monghe sa mundo, na isinasagawa para sa kapakanan ni Cristo, ay nagpapayaman sa kanya ng mga birtud.

— Geronda, pinilit ka bang maglagay ng angkop na mga paunawa para sa mga turista sa Monasteryo ng Stomion?

— Oo, naglagay ako ng ilang maliliit na karatula. Ang isa, na may nakasulat na 'Maligayang pagdating', ay nasa pasukan ng monasteryo. Dalawa pa ang nakasabit sa mas malayo, mga dalawampung minutong lakad mula sa monasteryo. Ang isa ay may nakasulat na: 'Kung hindi angkop ang iyong kasuotan, pumunta ka sa ilog', na may pana na nakaturo patungo sa ilog. Ang isa naman ay nakasulat: 'Kung naka-modest ang iyong kasuotan, patungo ka sa banal na monasteryo,' na may pana na nakaturo patungo sa monasteryo. Maayos ko itong naisulat, hindi ba?

— Geronda, ano ang dapat naming gawin tuwing tag-init? Sa panahong ito ng taon, maraming babae ang pumupunta sa monasteryo na nakalantad ang kanilang mga likod.

— Ah, tahiin ninyo sila ng mga shawl para takpan ang kanilang mga likod. Sa ganoong paraan, mauunawaan nila na dapat nilang igalang ang lugar na kanilang pinuntahan.

Kosmetiko — mantsa sa larawan ng Diyos

Ang kahihiyan ng kalagayan ng mga tao ngayon! Ang mga babae ngayon ay nagpapagawa ng sari-saring chemical perm, at nakatayo ang buhok nila—parang pinasta. At ang amoy pa nila! Sapat na para magka-allergy ka. Kapag nakikita ko ang isang makamundong babae, na nakadekorasyon sa makamundong paraan at mabango ng makamundong pabango, nararamdaman ko ang malalim na pagkasuklam.

Noong isang beses, may nagsabi sa akin na isang ginang ang pumunta sa Alemanya para mag-aral ng kosmetolohiya. 'At ano nga ba ang kosmetolohiya?' tanong ko. 'Ang mga kosmetolohista,' paliwanag nila sa akin, 'ay ginagawang kabataan ang matandang babae!' Doon ko naalala na minsan nakakita ako ng isang matandang 'dalaga' na may pahabang peklat sa noo. 'Ano bang nangyari sa kanya, kawawa naman?' tanong ko kalaunan sa isa niyang kakilala. 'Wala namang dapat ikabahala,' sagot niya. 'Nagpa-plastic surgery siya para higpitan ang balat ng mukha n at mawala ang mga kulubot niya.' At inakala ko

naman na ang kawawang matandang ginang ay naaksidente at sumailalim sa seryosong operasyon. Ang hirap ng mga tao ngayon!

'Sa panahon ngayon, Geronda, hindi na itinuturing na kasalanan ang cosmetic surgery.'

— Oo, napagtanto ko na iyon. Kamakailan lang ay nakilala ko ang isang babaeng dati kong kakilala. Dati, mukha siyang anghel, pero ngayon, puro make-up, hindi ko na siya nakilala. "Ang Diyos," sabi ko sa kanya, "lumikha ng lahat nang may dakilang karunungan, pero nagkamali Siya nang malaki nang likhain Ka." — "Bakit po, Ama?" tanong niya nang nagulat. "Dahil," sabi ko, "hindi Ka Niya pinagandahan ng mga madilim na bilog sa ilalim ng mata mo! Iyon ang pagkakamali Niya! Nilikha Niya ang ibang tao na maganda, pero nagkamali Siya sa pagkalkula sa iyo! Hindi mo ba ito napapansin sa sarili mo, kawawa ka? Pagkatapos ng lahat, sa dami ng make-up na 'yan, sinisira mo ang sarili mo! Para ka lang kumukuha ng isang Byzantine icon at pinapahiran mo ito ng pintura sa iba't ibang bahagi, pinipinturahan mo ito nang pabirong-biro, sinisira mo ito. Kaya, ipapahid ba natin ang pintura sa buong imahe ng Diyos [— sa ating mga sarili]? Isipin mong may isang pintor na gumawa ng isang magandang larawan, tapos may dumating na taong walang alam sa pagpipinta, kinuha ang brush at pinahiran ng iba't ibang makukulay at magulong galaw ang larawan—sa madaling salita, sinira ang likhang-sining. Ganoon din mismo ang ginagawa mo. Sa paggamit mo ng make-up na ito, epektibo mong sinasabi sa Diyos: 'Ikaw, Diyos ko, ay nagkamali sa paglikha sa akin. Itatama ko ang pagkakamali Mo.'

Naalala ko ang isa pang babae. Dumating siya sa akin na may pulang kuko — kasinghaba ng kuko ng lawin — at nagsimulang manalangin: 'Seryoso ang karamdaman ng anak ko. Ipagdasal mo siya, Ama. Nananalangin din ako, pero...' — 'Anong klaseng panalangin ang ginagawa mo!' pinutol ko siya. 'Sa mga kuko mong iyan, nasusugatan mo si Kristo! Kung gusto mong gumaling ang anak mo, putulin mo muna ang kuko mo. Para sa kalusugan ng anak mo, gawin mo man lang ito: putulin mo ang kuko mo at hugasan mo ang polish doon.' 'Pwede ko ba itong pinturahan ng puting nail varnish, Ama?' — "Sinasabi ko sa'yo: tanggalin mo ang polish sa kuko mo at gupitan mo. Mag-alay ka man lang ng kahit anong sakripisyo para sa kalusugan ng anak mo. Ano ba itong ginagawa mo, ha? Tatal, kung kinakailangan iyon, ginawa ka sana ng Diyos na may pulang kuko mula pa sa simula..." — "Kaya, ibig bang sabihin nun ay pipinturahan ko sila ng puting nail varnish, Ama?" Hay, ang tigang ng ulo talaga. "Oo," sa isip ko, "makakamit mo ang kalusugan—ikaw at pati na ang anak mo..." Higit sa lahat, ang ina ang nagiging dahilan kung bakit 'nakakahawa ng sipon sa espiritu' ang kanyang mga anak kapag siya mismo ay hindi nakasuot ng kahinhinan at, bukod pa rito, sinisikap pang 'hubarin' o agawin sa kanyang mga anak ang kahinhinan.

Maaaring hindi kaakit-akit ang isang tao o maaaring may kapansanan siya. Alam ng Diyos na nakakatulong ito sa kanila sa espirital.

Pagkatapos ng lahat, hindi gaanong pinapansin ng Diyos ang katawan kundi ang kaluluwa. Tayong lahat ay may kani-kaniyang birtud, ngunit mayroon din tayong maliliit na kapintasan at kakulangan. Hindi ito krus, kundi maliliit na krus. Ang maliliit na krus na ito ang tumutulong sa atin sa kaligtasan ng ating mga kaluluwa.

Ika-Apat na Bahagi. Tungkol sa Simbahan sa ating panahon

"Ang Simbahan ay Simbahan ni Cristo, at Siya ang namamahala rito. Ang Simbahan ay hindi isang templo na itinayo ng mga taong deboto mula sa bato, buhangin at apog, at winasak ng mga barbaro sa pamamagitan ng apoy. Ang Simbahan ay si Cristo Mismo"

Kabanata 1. Tungkol sa Edukasyon

Ang Wikang Griyego

— Geronda, bakit inalis ang mga diakritiko sa gramatikang Griyego?²¹⁴

— Tulad ng mga tao ngayon na hindi na makapagtimpi at sumasabog sa lahat, ganoon din ang mga titik na hindi na makapagtimpi — ni sa acute accent man o sa circumflex accent! Ang mga titik ay nagiging katulad ng mga tao: tumatakbo nang buong bilis at hindi man lang nag-iiwan ng tuldok sa likuran.

Anong klaseng wika ang sinusulat ng iba! Sa isang makabagong salin ng Bagong Tipan, nabasa ko: 'Tinawag ko ang aking anak mula sa Ehipto.'²¹⁵ Mahal kong kapatid, paano iyon magiging tama! Hindi dapat paghiwalayin ang banal sa karaniwan. Sinusulat nila ito diumano upang 'i-standardisa' ang wika, upang gawing magkakatulad. Ngunit anong tao, kahit pa mula sa pinakamalayang nayon, ang hindi makaintindi sa ibig sabihin ng '*Tinawag Ko ang Aking Anak mula sa Ehipto*'? At minsan, sa Banal na Bundok, habang may binabasang mula sa isang banal na ama sa refektoryo—sa pagsasaling Modernong Griyego—narinig ko ang mga salitang 'tinapay', 'alak', Napalitan ang 'Banal na Komunyon' ng mga makabago at pangkaraniwang munting salita na ginagamit sa pang-araw-araw na usapan. Ngunit hindi angkop ang mga salitang iyon [para iparating ang mga banal na konsepto]! Paano nga ba iyon? Anong Griyego ang hindi alam ang ibig sabihin ng 'artos' at 'ino'?²¹⁶

— Geronda, sabi nila balak nilang palitan ang alpabetong Griyego ng alpabetong Latin.

— Huwag kang mag-alala, hindi iyon mangyayari. Hindi sila makakalusot. Sa kabutihang-palad, ginagawan ng Diyos ng kabutihan kahit ang mga tiwaling tao at masasama. Kung hindi, maliligaw tayo. Hindi namatay ang tradisyon at wika kahit noong araw na lahat ng nakasulat na tala ay mano-mano pa, nang wala pang photocopier o iba pang teknikal na kagamitan. Kaya bakit nga ba mamamatay ang mga ito ngayon, na napakaraming teknikal na kasangkapan ang magagamit? Hindi, hindi mamamatay ang tradisyon at wika—kahit gaano pa nila sikaping wasakin ang mga ito. Tingnan ang mga Griyegong emigrante mula sa Russia — kung paanong napanatili nila ang kanilang mga kaugalian! Alam nila ang wikang Pontic, at nakatulong iyon sa kanila. Sa ganitong paraan, napanatili nila ang kanilang mga tradisyon. Ngunit iniwan nila ang Russia upang maghanap ng kalayaan, kahit na nabigyan na rin sila ng kaunting kalayaan doon sa Russia. Kung hindi sila umalis, mabubuhay sila na parang ibong pinalaya mula sa hawla at pinayagang lumipad nang malaya sa silid. Hindi kaya malulungkot ang ibong iyon sa silid? Isipin mo na lamang kung ano ang naramdaman ng mga kawawang Pontian noon!

Mayroon ding mga nagnanais lumikha ng bagong wika. Gayunpaman, ang wikang Griyego ay nagmula sa mga dila ng apoy sa Banal na Pentekostes.²¹⁷ Walang ibang wika ang makapaghahatid ng

²¹⁴ Sa wikang Griyego, may tatlong uri ng diakritiko: acute, grave at circumflex. Noong 1982, ipinakilala sa Gresya ang mga bagong patakarang sa pagbabaybay, kung saan iisang uri ng diakritiko na lamang ang pinanatili sa Makabagong Griyego. Kasabay nito, gumawa rin ng ilang iba pang artipisyal na pagpapasimple, na lubos na nagpababa sa gramatikal na pamantayan ng makabagong wikang Griyego. Tingnan din ang paunawa sa ibaba 221. — *Tala ng tagasalin*.

²¹⁵ Ihambing sa Mateo 2:15.

²¹⁶ Ἀπτός (Ancient Greek) – tinapay, οἶνος (Ancient Greek) – alak na ubas — *Tala ng tagasalin*.

²¹⁷ Ihambing sa Gawa 2:3.

mga dogma ng ating pananampalataya. At dahil sa probidensya ng Diyos, isinalin sa Griyego ng Pitumpu ang Lumang Tipan, at ang Ebanghelyo ay isinulat din sa Griyego. Kung ang sinuman, nang hindi nakakaalam ng Sinaunang Griyego, ay magsaliksik sa dogmatikong teolohiya, maaaring siya'y mapahamak sa pagkakamali. At gayon pa man, inalis na natin ang Sinaunang Griyego sa kurikulum ng paaralan! Hindi magtatagal ay magsisimulang dumating sa ating mga unibersidad ang mga Aleman upang turuan tayo ng Sinaunang Griyego. Pagkatapos, matapos unang maging biro, pahahalagahan ng ating mga intelektuwal ang kahalagahan ng Sinaunang Griyego at sasabihin: 'Tingnan ninyo—hindi ito ginawa ng Simbahan nang walang dahilan!'

Sinisikap nilang wasakin ang ating mga Ortodoksong tao. Naiintindihan mo ba kung ano ang ibig sabihin niyan? Ang pagiging isang Ortodoksong tao ngayon ay isang dakilang bagay. Noong una, mayroon tayong pilosopiya. Pinatahimik ni Santa Catalina ang mga pilosopo sa pamamagitan ng pag-apela sa pilosopiya.²¹⁸ Ang mga pilosopo ang naglatag ng daan para sa Kristiyanismo. Ang Ebanghelyo ay isinulat sa Griyego at kumalat sa buong mundo. Pagkatapos, sa panahon, pinasigla ng mga Griyego ang mga Slav. Ang mismong pag-iral ng Hellas ay isang malaking tinik sa tagiliran ng ilang tao. "Ito," sabi ng mga taong ito, "ay nakakasakit sa atin. Dapat itong wasakin."

Mga problema sa edukasyon

— Geronda, madalas mong sinasabi na sa ngayon ay sinusubukan ng lahat na wasakin ang lahat ng bagay. Kasama ba rito ang sistema ng edukasyon?

— Oo. Hindi mo ba nakikita kung ano ang nangyayari? Mga paaralan nga ba talaga ito? Ang tinuturo nila sa mga bata ngayon ba ay ang ating wika? Ito ba ang ating kasaysayan? At sa teolohiya naman, akala mo ba mas maganda ang kalagayan doon? Pinapayagang magturo ng Batas ng Diyos ang isang ateista na may degree sa teolohiya.

Ngunit walang sumusuri sa itinuturo niya sa mga bata — ang Batas ng Diyos o kawalang-Diyos. 'Hindi namin siya puwedeng tanggalin sa trabaho,' sabi ng mga namamahala. Pero kung may isang lingguwista na gustong magturo ng matematika, papayagan ba nila siya?

Isang nagtapos pa ng Fakultad ng Teolohiya ang tumatangging payagan ang mga tao na tumanggap ng Banal na Komunyon, upang hindi sila mahawa ng AIDS. Ang 'teolohianong' ito ay isa sa mga nagenroll sa Fakultad ng Teolohiya hindi dahil sa tawag, kundi 'sa pamamagitan ng computer allocation'. Ang ganitong kaalaman ay hindi kaalaman tungkol sa Diyos. 'Isang anak ng banal na agham ang ipinanganak,' — gaya ng sinasabi noon, dahil ang pag-aaral ay isang banal na paghahangad noon. Ngunit ngayon nakikita mo ang isang propesor ng teolohiya na hindi naniniwala sa Diyos, na nagmumura laban sa mga propeta sa harap ng kanyang mga estudyante, ngunit hindi siya tinatanggal sa pagtuturo. Ngunit, ginoo, ano ang nakalimutan ninyo sa Fakultad ng Teolohiya? Anong klaseng mga teologo ang inyong ilalabas?

At anong impluwensya ang nagawa sa atin ng mga Protestante at Katoliko? Gaano kalalim na nakapaloob ang diwang walang Diyos sa Katolisismo! Unti-unti, sinusubukan ng mga Katoliko na pababain ang mga santo. 'Si Santa Catalina,' sabi nila, 'ay hindi isang dakilang santo: ang kanyang ama ay, aba, isang maliit na prinsipal lamang.' Si San Nicolas ay isang hindi mahalagang santo. Si San Jorge na Dakilang Martir ay isang mito; hindi kailanman umiral si Arkanghel Michael—siya ay isang pagpapakita lamang ng Diyos. Ganoon din sa Arkanghel Gabriel." Pagkatapos, sasabihin nila na si Kristo ay hindi Diyos, na Siya ay isang dakilang Guro lamang. Pagkatapos, aabutin pa nila na tawagin ang Diyos na isang pwersa, at pagkatapos ay ideklara na ang Diyos ay ang kalikasan. Napakaraming halatang pang-sobrenatural na pangyayari, napakaraming propeta at mga propesiya, napakaraming

²¹⁸ Tingnan ang Ang Buhay at Pagkamartir ni Santa Catalina na Dakilang Martir. Mga Buhay ng mga Santo, Nobyembre 24.

buhay na himala, ngunit sa kabila ng lahat ng ito, may ilang mga Ortodoksong Kristiyano na umaabot sa paniniwala sa ganitong kalokohan.

Noong isang beses, may isang binata na lumapit sa akin upang humingi ng basbas para sa kanyang pag-aaral sa Italya. Plano niyang pag-aralan doon ang liturhiya at magsulat ng disertasyon. "Hindi ka ba nagkakamali?" tanong ko sa kanya. "Plano mong pumunta sa mga Heswita para isulat ang iyong tesis, at sa akin ka pa humihingi ng basbas? Hindi nga nila alam ang nangyayari sa hanay nila! Pagkatapos ng lahat, ang pagtuturo doon ay isinasagawa ng mga Uniate, mga Heswita at Diyos lang ang nakakaalam kung sino pa!" Pagdating sa ating mga kabataang nag-aaral sa ibang bansa, dapat tayong maging mapagmatyag sa lahat ng paraan. Dahil ganito ang nangyayari: ang ating mga estudyante ay nag-aaral sa Inglatera, Pransya at iba pang mga bansang Kanluranin, nahahawa sa mga 'germ' ng Europa, at pagkatapos ay nagsusulat ng isang uri ng disertasyon. Halimbawa, pinag-aaralan nila ang mga Ama ng Simbahan na Griyego sa mga salin sa mga wika ng Kanlurang Europa. Ngunit ang mga tagasalin sa Kanluran—mabuti man dahil hindi nila maiparating nang tama ang kahulugan ng orihinal, o dahil sa masamang hangarin—ay nagdagdag ng sarili nilang maling opinyon sa mga sinulat ng mga Banal na Ama. Kaya naman ang ating mga iskolar na Orthodox, matapos matuto ng mga banyagang wika, ay nakakakuha ng mga banyagang 'germ' na ito sa Kanluran at dinadala ang mga ito pabalik dito. At pagkatapos ay nahahawa nila ang iba sa mga 'sakit' na ito. Siyempre, kung ang isang tao ay mapagmasid, madali niyang matutukoy ang ginto mula sa peke.

— Geronda, ang ilang kabataang nagsisimba, nang hindi makapasok sa unibersidad dito sa Gresya, ay pumupunta sa ibang bansa para mag-aral at nawawalan ng kanilang pananampalataya.

— Sige, makikipag-usap ako sa ilang kakilala ko tungkol dito. Hihilingin ko sa kanila na magbukas pa ng ilang unibersidad sa Gresya, para hindi na kailangang pumunta ng ibang bansa ang ating mga kabataan. Hayaan silang mag-aral dito. Kung hindi, naliligaw ang mga bata, nagiging pasanin sa pananalapi ng kanilang mga magulang, at napupunta sa bulsa ng mga dayuhan ang napakaraming pera.

Sa mga kabataang nag-aaral sa ibang bansa, palagi kong sinasabi ito: 'Sige, kung iyan ang gusto ninyo. Pero mag-ingat kayong huwag mawalan ng pananampalataya. Huwag kayong kumuha ng iba pa maliban sa kaalaman habang nasa ibang bansa. At ang pinakamahalaga: huwag ninyong kalimutang bumalik sa inyong sariling bansa pagkatapos. Naghihintay sa inyo ang Hellas.

Tungkulin mong tulungan siya. Narito ang iyong lugar — kasama ang iyong mga kababayan, upang hindi sila mapilit na magdusa habang naghahanap sa ibang bansa ng doktor o espesyalista sa anumang larangan ng agham. Ingatan mong huwag lumamig ang iyong puso. Ang mga Europeo ay malamig na tao. At sa Amerika rin — doon ay maaari kang yumaman sa materyal na bagay, ngunit masira sa espirituwal."

— Geronda, anong pinsalang idudulot ng welga ng mga guro! Hindi pumapasok sa paaralan ang mga bata nang isang buong buwan at puro paglilibot lang sa mga kalye.

— Sinasabi ko sa mga guro na huwag kailanman magwelga, maliban sa mga pagkakataong kinakailangan, halimbawa, upang magprotesta laban sa mga plano na alisin ang Batas ng Diyos, tanggalin ang panalangin bago ang mga aralin,²¹⁹, alisin ang krus sa bandila ng Griyego, o gumawa ng katulad na bagay. Sa ganitong mga pagkakataon, dapat magprotesta ang mga guro. Ngunit hindi sa ibang mga kaso; kung hindi, ano ang nagawa ng mga bata para maging karapat-dapat na maiiwan nang walang aralin?

— Kaya, Geronda, magdudulot ba ng malaking pinsala ang kasalukuyang sistema ng edukasyon?

²¹⁹ Sa mga paaralang Griyego, isang panalangin ng Orthodox ang binabasa nang malakas sa mga silid-aralan sa simula at sa pagtatapos ng mga aralin. Sa simula ng linggo ng pag-aaral, ang pambansang watawat ng Griyego ay seryosong itinataas sa palaruan ng paaralan sa harap ng lahat ng mga mag-aaral, at sa pagtatapos ng linggo ay ibinababa ito. — *Tala ng tagasalin.*

— Ngayon, ang mga kaluluwa ng maraming bata ay mapipinsala ng sistemang ito, ngunit hindi sila hahatulan ng Mabuting Diyos nang mahigpit ayon sa letra ng batas. Isasaalang-alang Niya kung anong kalagayan sana ang kinaroroonan nila kung hindi sila nahulog sa ilalim ng masamang impluwensiyang ito, kung hindi sila nasaktan. Gayunpaman, tayo rin ay dapat manalangin nang taimtim para sa mga kaluluwang batang ito, upang ang Diyos ay makialam at tulungan sila, upang hindi sila masaktan sa espirituwal, kundi magkaroon ng matatag na kalusugang pang-espiritu at magkamit ng mga birtud.

Ang Teorya ng Ebolusyon

Anong kalokohan ang ikinukwento nila sa mga bata sa paaralan ngayon! Ang teorya ni Darwin at iba pang katulad na kalokohan... Ang mga nagtuturo ng lahat ng kalokohan na ito sa mga bata ay hindi naman talaga naniniwala rito. Ngunit pinupuno nila ang isipan ng mga bata nito upang mahawaan sila ng lason at ilayo sila sa Simbahan. Noong isang beses, may isang ganoong 'siyentipiko' na nagsimulang ikwento sa akin ang kanyang mga kuwentong-pambata: 'Sabihin nating ang mundo ay may iba't ibang sangkap at mikroorganismo na ginamit ng Diyos upang likhain ang tao...' — 'Ibig sabihin,' sabi ko, 'kung wala sa mga iyon, hindi sana nilikha ng Diyos ang tao?' 'Isipin mo nga kung gaano kalitong-litong usapin iyan!' — "Pero sabihin nating," ipinagpatuloy niya ang kanyang pangangatwiran, "kumuha Siya ng unggoy at pinaperpekto ito?" — "Sige, — ang sagot ko, — hindi ba kaya ng Diyos na likhain nang direkta ang Kanyang perpektong nilikha — ang tao — nang hindi dumaraan sa unggoy? Pagkatapos ng lahat, inilaan Niya ang isang buong araw ng paglikha para sa paglalang ng tao! O kailangan pa ba Niyang mangalap muna ng mga kinakailangang sangkap? Basahin ang tungkol sa paglikha ng tao sa hula ni Job, na naririnig natin sa simbahan sa Matins tuwing Dakilang Huwebes.²²⁰ Kahit ang agham ngayon ay tinatanggi na ang lahat ng mga kuwentong ito tungkol sa mga unggoy. Ilang taon na ang lumipas mula nang lumipad ang mga tao papuntang Buwan? Ha? At gayon pa man, sa lahat ng taon ng kanilang 'ebolusyon', hindi man lang nakapagskating sa yelo ang mga unggoy kahit isang beses. Hindi ko pa nga pinag-uusapan ang isang unggoy na nag-imbento ng bisikleta at sumakay dito. Nakakita ka na ba ng unggoy na nakasakey? Iba ang usapin kung ikaw, bilang tao, ang kukuha ng unggoy, dadalhin ito sa rink ng yelo at, sa pamamagitan ng pagsasanay, tuturuan itong mag-skate." — "Oo," hindi nakapagtimpi ang kausap kong, "pero kung ipapanukala natin ang sumusunod na palagay, na..." — "Huwag kang gumawa ng anumang palagay," sabi ko. "Manahimik ka na lang. 'Yon ang pinakaseguradong gawin."

Isang propesor sa unibersidad ang dati nang nagtuturo ng mismong teoryang iyon ng ebolusyon. Minsan sinabi ko sa kanya: 'Kung aalagaan mo ang isang buto, unti-unti itong magiging mas mahusay na buto. Ang talong, kung aalagaan, ay magiging mas mahusay na talong. Ang unggoy, kung pakakainin mo at aalagaan, ay magiging mas mahusay na unggoy. Hindi ito maaaring maging tao. Kung ang isang itim na tao ay manirahan sa mga malamig na bansa at iwasan ang araw, bahagyang magbabago ang kulay ng balat niya. Ngunit hindi siya titigil sa pagiging itim.' At kung isasaalang-alang din natin na si Kristo ay ipinanganak mula sa isang tao, sa ating Pinakabanal na Ina ng Diyos! Ano ang ibig sabihin niyan: ayon sa teorya ng ebolusyon, ibig bang sabihin na ang ninuno ni Kristo ay isang unggoy? Anong kalapastanganan! Ngunit hindi namamalayan ng mga tagasuporta ng teoryang ito na sila ay naglalapastangan. Hinahagis nila ang isang bato at, nang hindi alintana kung ilang ulo ang mabubuwag ng batong iyon, ipinagmamalaki pa nila: 'Mas malayo kong nahagis ang bato kaysa sa iba.' Iyan mismo ang ginagawa nila ngayon—pinupuri ang mga nahahagis ng bato nang mas malayo kaysa sa iba. Ngunit hindi iniisip ng mga taong iyon kung ilang ulo ang mabubuwag sa mga mapapabagsakan nito.

— Geronda, may ilan na naniniwala na ang ganitong mga teorya ay makatutulong upang mapalapit ang mga Marxista sa Simbahan.

²²⁰ "O kumuha ka ba ng luwad sa lupa at bumuo ng isang buhay na nilalang, at inilagay mo ang nilalang na ito na nagsasalita sa lupa?" (Job 38:14)

— Sa simula, maaaring lumapit nga ang mga Marxista sa Simbahan, ngunit pagkatapos 'ayon sa disiplina ng partido, sasali sila sa hanay nito.' At saka sila ang magdedesisyon kung kailan pupunta sa simbahan at kung kailan hindi, kung kailan gagawin ang isang bagay at kung kailan ang iba. Magsisimula silang kontrolin ang lahat, at sa huli sasabihin nila: 'Sino ang nagsabi sa inyo na may Diyos? Wala namang Diyos. 'Niloloko kayo ng mga pari.' Ganito ginagamit ng mga Marxista ang mga tagasuporta ng teorya ng ebolusyon upang makamit ang kanilang mga layunin. At hindi ito napagtatanto ng mga taong iyon. Ang mga Marxistang may mabuting hangarin ay pumupunta rin sa Simbahan kahit walang teorya ng ebolusyon; sila ay nagsisisi at kumukumpisal. Ngunit ang mga hindi mabuti ang hangarin ay hindi rin magbabago ng kanilang mga gawi.

Ang mga bata ay inilalayo sa Simbahan

Nang bata pa ako, napakalaking tulong sa akin ang pagpunta sa simbahan! Noong nasa elementarya ako, mayroon kaming napakagaling na guro. Tinulungan din niya kami, tinuruan kami ng mga tradisyunal na kantang Griyego at mga himno sa simbahan. Tuwing Linggo, inaawit namin sa simbahan ang Dakilang Doxolohiya, *'Sa pamamagitan ng pakikipagdalangin ng Ina ng Diyos...'*, *'Banal na Diyos'*, at ang Himno ng mga Kerubin.

— At kumanta rin ba ang mga babae?

— Oo, sabay-sabay na kumanta ang lahat ng mga bata. Dati, ang simbahan ay katabi ng paaralan, at naglalaro kami sa bakuran ng simbahan. Sa mga araw ng pista, dinadala kami ng mga guro sa simbahan, kahit na may klase. Mas pipiliin pa ng guro na hindi magturo kaysa hindi makapagdalangin ang mga bata sa serbisyo. Ganito nila natutunan, naging banal, at naging 'kordero'. Ang isa sa aming mga guro ay Hudyo, ngunit hindi niya kami tinuruan ng Batas ng Diyos; ang isa pang guro ang dumating upang turuan kami ng Batas ng Diyos. Gayunpaman, kahit na siya ay Hudyo, dinadala kami ng gurong ito sa simbahan. At pagkatapos, lahat ng mga bata ay tatayo nang mahinahon at tahimik sa panahon ng serbisyo.

At ngayon, ang mga bata ay inilalayo sa Simbahan, at nakikita ko kung gaano sila kapait. Pagkatapos ng lahat, sa Simbahan ay nagiging tahimik at mabait ang mga bata, dahil sa Simbahan ay tinatanggap ng bata ang pagpapala ng Diyos at pinapabanal. Ngayon, hindi na pinapayagang pumunta sa simbahan ang mga bata, upang hindi sila 'mapailalim sa espirituwal na impluwensya,' subalit sa parehong oras ay hindi rin sila protektado mula sa lahat ng uri ng kalokohan. At hindi lamang sila hindi protektado, kundi tinuturuan pa sila ng lahat ng uri ng kalokohan. Tiyak na hindi mahirap intindihin na kung ang mga bata ay tunay na mapapasailalim sa 'espirituwal na impluwensya', sa huli ay titigil sila sa masamang pag-uugali at magiging matino at masisipag na mag-aaral, sa halip na maging mga baliw na nilalang na sila ngayon. At habang sila'y lumalaki, ang mga batang bahagi ng Simbahan ay magiging masisipag at responsableng mamamayan ng kanilang bansa. Hindi sila m, makikisama sa masasamang barkada o makikisangkot sa droga, at hindi rin sila magiging tamad. Hindi ba sapat ang lahat ng nabanggit upang matiyak na sila'y lalaking maging disenteng tao? Matatawaran nga ba ng mga nag-aakay sa kanila palayo sa Simbahan ang katotohanang ito? Wala nga ba talaga silang pakialam?

Ngunit ngayon, ang layunin nila ay ilayo ang mga bata sa Simbahan. Ang mga bata ay binubulabugin, nahahawa sa iba't ibang teorya, at sinisira ang kanilang pananampalataya. Pinipigilan silang gumawa ng mabuti, upang gawing walang silbi. Sinisira sila mula sa murang edad. At siyempre, ang mga bata ay nagiging parang batang kambing mula sa mga maliliit na kordero. Pagkatapos ay sinisimulan nilang takutin ang kanilang mga magulang, guro, at pati na rin ang mga taong nag-uutos sa kanila na kumilos nang ganito sa pamamagitan ng kanilang mga kalokohan. Pinapabaliktad ng mga bata ang lahat — nagdaraos sila ng mga demonstrasyon, sinasakop ang mga paaralan, at tumatangging dumalo sa mga klase. Ngunit sa huli, kahit yaong nagtutulak sa mga bata tungo sa kasamaan ay magsisisi

— nang ang mga batang kanilang sinira ay umabot sa puntong pinugutan ng lalamunan ang kanilang masasamang guro.

Pinapabigatan ang mga bata ng napakaraming

Nakikita kong hindi na bihira na hindi lamang sa mga nagtapos ng sekundarya, kundi pati na rin sa mga nagtapos sa unibersidad, ang gumagawa ng kalat-kalat na sulatin at nagkakamali sa pagbabaybay. Noong araw namin, pagkatapos naming makatapos ng elementarya, hindi kami gumagawa ng ganoong mga pagkakamali. Ngayon, halos ang mga estudyante sa mga fakultad ng pilolohiya at batas na lang ang medyo marunong bumasa't sumulat.²²¹ Sa ibang fakultad, hindi nila alam kung paano magsulat nang walang pagkakamali. Samantalang noong araw, ang walong taong paaralan ay halos parang...

— Parang unibersidad, Geronda!

— Talaga, kung nakakuha na ng napakaraming kaalaman ang mga bata sa elementarya, ano pa ang silbi ng walong-taong sistema! Ngunit ngayon, napupuno at nababaha ang mga bata ng napakaraming kalat. Sila'y pinapakabusog sa mga akademikong asignatura, samantalang ang kabilang panig ng timbangan—ang espiritwal na bahagi—ay naiwan na walang laman. Sa mga paaralan, dapat unang-una turuan ang mga bata ng takot sa Diyos. Natututo ang mga batang paslit ng Ingles, Pranses, Aleman — ngunit hindi nila natututuhan ang Sinaunang Griyego. Nag-aaral sila ng musika, at iba't ibang bagay pa, ito't iyon... Ngunit ano nga ba ang dapat nilang unang matutunan? Sa ngayon, puro letra at numero lang ang kanilang pinag-aaralan, samantalang ang kailangang malaman nila tungkol sa kanilang sariling bayan—ang pinakamahalagang bagay—ay hindi itinuturo. Wala ring mga makabayang kanta o anumang katulad nito.

Pigilin mo ang sinumang batang makabago at tanungin: 'Saang rehiyon ang nayon ninyo? Ilan ang naninirahan doon?' Hindi nila ito masusagot. 'Ako,' iisipin nila, 'ay pupunta sa terminal ng bus, sasakay ng bus, at dadalhin na lang ako nito sa aming nayon. Tungkol naman sa kung nasaan ang nayon ko, dapat alam iyon ng konduktor. Sasabihin ko sa kanya na pupunta ako sa ganitong-ganitong nayon, babayaran ko ang tiket ko, at dadalhin na lang ako ng bus doon.' Nang nasa elementarya kami, kabisado namin ang buong mapa ng mundo na parang palad ng kamay namin. Inaasahan sa isang mag-aaral sa elementarya na kabisado ang mga pangalan ng mga lungsod sa bawat bansang may populasyong higit sa limang daang libo. Bukod pa rito, kailangan naming kabisaduhin kung alin sa mga ilog sa mga bansang iyon ang pinakamahaba, alin ang pinakamalapad, alin ang pangalawa, ang mga pangalan ng pinakamataas na bundok sa mundo, at marami pang iba. At pagdating sa Gresya, hindi na nga kailangang banggitin pa! Pero ngayon! Nakasalubong ko hindi lang ang mga batang paslit kundi pati na rin ang mga matatanda—mga estudyante—na hindi alam ang populasyon ng lungsod kung saan sila nag-aaral. Tinanong ko ang isang estudyante kung ano ang pinakamataas na bundok sa Gresya. Hindi siya makasagot. Ano ang pinakamalaking ilog sa ? Tahimik. Ano ang pinakamaliit? Tahimik. Isang estudyante — at wala siyang alam tungkol sa sariling bayan niya! At pagkatapos, kapag dumating ang ating mga 'kaibigan', ang ating mga 'mababait na kapitbahay', at sinabi, 'Hindi ito ang bayan ninyo, sa amin ito,' sasagot siya, 'Oo, tama kayo, ganoon nga talaga.' Naiintindihan mo ba ito? Diretso tayong patungo rito. Gayunpaman, kung

²²¹ Sa makabagong Griyego, may dalawang istilo ng wika: Dimotiki (na literal na nangangahulugang 'wika ng mga tao') at Katharevousa ('dalise' wika). Sa usapin ng balarila at bokabularyo, ang Katharevousa ay mas malapit sa Lumang Griyego, kung saan parehong makasaysayang umunlad ang dalawang istilo. Hanggang 1974, ang pagtuturo sa mga unibersidad sa Gresya ay isinasagawa sa panitikang wika – ang Katharevousa. Sa kasalukuyan, sa karamihan ng mga institusyong pangmataas na edukasyon sa Gresya, ang pagtuturo ay isinasagawa sa Dimotiki, na orihinal na isang kolokyal na estilo. Kapag pinagsama sa artipisyal na pagpapasimple ng baybay (tingnan ang paunang tala 214), sa malawakang pagdagsa ng banyagang bokabularyo sa Modernong Griyego, at iba pa, ang pag-aalis sa Katharevousa bilang wika ng paaralan ay nagdulot ng makabuluhang pagbaba sa pamantayan ng edukasyon ng mga modernong Griyego.

– Tala ng tagasalin

tatanungin mo ang mga bata ngayon tungkol sa football o telebisyon, makikita mong alam nila ang lahat hanggang sa pinakadetalyeng bahagi.

Sa kabilang banda, ang mga batang galing sa Albania – Hilagang Epirus – ay marunong magbasa at magsulat. Tatanungin mo sila, 'Kailan niyo ba natutunang magbasa at magsulat?' – at sasagutin nila, 'Sa bilangguan.' Ang mga kaluluwang ito ay ginawang paaralan ang mga bilangguan. Ngunit ang ating mga batang Griyego ay ginawang bilangguan ang mga paaralan. Sinakop nila ang mga paaralan at ikinandado ang kanilang sarili mula sa loob. Ang mga bata ngayon, lalo na ang mga tinedyer, ay naitulak hanggang sa sukdulang pagkabaliw — lalo na sa gitnang at mataas na sekundarya. Sa unibersidad, mas hinog na ang pag-iisip ng mga kabataan, at bukod pa rito, dumadalo sila sa mga lektura kailanman nila gusto.

Ngunit sa halip na gawin ang mga kinakailangang hakbang sa sistema ng edukasyon, lalo pa nilang sinisira ito. At ang espirituwal na aspeto ang lalong binabaluktot. Pakinggan mo lamang ang panalangin mula sa aklat-pambasa sa elementarya: 'O Birheng Maria, ang iyong munting anak ang pinakamaganda sa buong mundo!' Ay, napakasahol na ng kalagayan natin! Ang itinuturo noon sa mga bata sa paaralan at ang itinuturo sa kanila ngayon:

*Maliit kong kambing,
Huwag mong banggaan ang ulo mo, munting kambing.
Pakainin ang iyong maliliit na anak,
Kayo ngang maliliit na demonyong supsup...
... para magbigay sila ng gatas
Para sa maliliit mong apo na babae,
Yung mga munting may sungay,
Mga munting demonyitong bata.²²²*

Maaari pa bang maisip na ituro sa mga batang paslit ang ganitong kasuklam-suklam na karumihan! Ngunit ginagawa nila ito nang sinasadya — upang masanay ang mga bata sa diyablo, upang mas madali para sa mga Satanista na isagawa ang kanilang gawain. Nawa'y iunat ng Diyos ang Kanyang kamay, sapagkat ngayon ay hindi nakakatanggap ang mga bata ng tulong na kailangan nila upang magbago tungo sa kabutihan, kundi napapasukan sila ng demonyo.

Natututo ang mga bata sa ganoong paraan na hindi nila natututunang gamitin ang kanilang isip. Kaya hindi nila ginagamit ang kanilang utak. Ngunit kapag hindi nagagamit ang utak, nababalutan ito ng malabong ulap. Halimbawa, ang mga imbentor—ginamit nila ang kanilang utak. Nangaharap sa isang problema, inisip nila kung paano ito lutasin. Ngunit ngayon, karamihan sa mga tao ay tinitingnan na lang ang nakasulat sa mga tagubilin. Nanatili ang mga tao sa antas na ito: puro larawan at numero, at wala nang iba pa. 'Ito ang turnilyo numero uno, ito ang bolt numero dos'... At kung hindi kasya ang turnilyo sa butas at hindi gagana ang makina, agad silang tumatawag ng inhinyero. Hindi nila napagtatanto na kailangan lang nilang kunin ang maliit na file, bahagyang gawing mas maluwang ang butas, at sasakto na ang turnilyo. At kung, sa kabilang banda, masyadong maluwang ang butas, kailangan lang nilang kunin ang kaunting insulating tape, balutan ito sa turnilyo, at hindi na ito uuga. Hindi, sa kahit kaunting problema, agad nilang sinasabi: 'Tawagan natin ang inhinyero.' Ano'ng masasabi mo roon? Ang telebisyon at iba pang makabagong teknikal na kagamitan ay ginawang mga awtomatikong nilalang na

²²² Humihingi kami ng paumanhin sa aming mga mambabasa sa hindi pagbabago ng bersong binanggit ng Nakatatanda sa pagsasalin — sa kabila ng sukdulang kasuklam-suklam nito. Gayunpaman, ang espirituwal na diwa ng isyu ay mas nakakatakot kaysa sa grotesk na anyo ng estetika nito. Ang siping ito ay hango sa isang aklat-aralin sa sariling wika na opisyal na inirerekomenda ng Kagawaran ng Edukasyon ng Gresya para sa ikalawang taon ng paaralang primarya; kaya naman malinaw na ang mga bata sa Gresya ay nahaharap sa parehong nakatuong espirituwal na digmaan gaya ng kanilang mga kapwa Ruso. Kaya naman, ang mga pamamaraan ng espirituwal na pagtatanggol na iminungkahi ni Banal na Nakatatandang Paisios sa kabanatang ito ay maaari ring isabuhay ng mga magulang at guro sa Rusya. — *Tala ng tagasalin*

walang sariling isip ang mga tao. Kahit ang mga matatalinong tao ay nauuwi na parang cassette tape [sila'y basta na lang nagpapalabas ng anumang naitala sa kanila]. Sa madaling salita, nais kong bigyang-diin na dapat gamitin ng isang tao ang kanyang utak. Iyan ang buong pundasyon. Pagkatapos ng lahat, kung hindi nila gagamitin ang kanilang utak, maaaring may matutunan sila ngayon, ngunit bukas ay mai-ihalo nila ito sa iba pang bagay. Kaya naman, ang layunin ay pabuo ng sariling ideya ng utak ng tao () at makahanap ng sariling solusyon. Ang utak na walang sariling naipoprodyus ay isang hindi pa ganap na umunlad na utak.

Banal ang bokasyon ng guro

— Geronda, minsan hindi ang mga mag-aaral kundi ang kanilang mga kasamahang guro ang nagdudulot ng pinakamalaking suliranin sa mga guro sa paaralan.

— Sa panahon ngayon, ang isang taong nagnanais magpakita ng wastong pag-uugali sa kanyang mga kasamahan ay nangangailangan ng malaking paghuhusga at kaliwanagan. Malaking pag-iingat at banal na kaliwanagan ang kailangan sa bawat indibidwal na kaso. Minsan, hindi na kailangang ipakita sa iba na ikaw ay isang mananampalataya, kundi ang kumilos nang tahimik at kausapin ang iyong mga kasamahan tungkol sa pananampalataya hindi tanto sa pamamagitan ng salita kundi sa pamamagitan ng halimbawa ng iyong tunay na Ortodoksong pamumuhay. Sa ganitong paraan, matutulungan ng isang tao ang iba nang hindi sila naiinis. Lalo itong totoo sa isang pang-edukasyong kapaligiran: doon, ang ilang mga problema ay parang bukol — minsan hindi maligno, at minsan maligno. Kapag nilalapitan natin ang isang problema batay sa lohika, nagdudulot tayo ng malaking pinsala sa halip na gumawa ng mabuti. Kung ang bukol ay maligno, magsisimula ang pagkalat ng mga metastasis pagkatapos ng interbensiyong kirurhiko. Samakatuwid, mas mabuting maingat na sunugin ang ganitong bukol.

— Geronda, hindi laging madali para sa mga guro na gustong gumawa ng mabuti, dahil sila ay napipigilan at limitado ang mga pagpipilian.

— Kung gusto ng isang tao, makakahanap siya ng paraan para gumawa ng mabuti. Ang mga nagnanais ay nakahanap ng ganoong pagkakataon kahit sa ilalim ng mga rehimen na walang Diyos. Kaya bakit hindi nila ito mahanap dito? Noong isang beses, isang Griyegong lalaki ang naglakbay sa Bulgaria (noong panahon na ito ay nasa ilalim pa ng isang rehimen na walang Diyos) at nagsimulang mamigay ng krus sa mga bata malapit sa isang paaralan. Gayunpaman, napansin siya ng isang Komunista na nakatayo sa malapit. Ang guro, nang makita niyang binabantayan sila ng Komunista, ay kinuha ang mga krus mula sa mga bata, pinagalitan sila sa pagkuha nito. Ngunit nang umalis na ang Komunista, siya mismo ang namigay ng mga krus sa mga bata. Nakikita mo ba kung paano iniwasan ng guro ang alitan sa batas at sa Diyos? At paano naman ang mga guro na Griyego sa Asia Minor? Napakarami nilang naibigay sa mga tao sa mga taong iyon na puno ng paghihirap! At lahat ng ito ay dahil nagtrabaho sila mula sa puso, masigasig sa kanilang adhikain, deboto, at nagsakripisyo para sa iba. At gaano kabihasa ang kilos ni San Arsenio ng Kapadokya sa Faras!²²³ Matapos ihanda ang isang silid para sa paaralan, sa halip na maglagay ng mga mesa, inilatag niya sa sahig ang mga mabalahibong balat ng kambing at tupa. Lumuhod ang mga bata sa mga balat na iyon at nakinig sa aralin. Sa pamamagitan ng kanyang matalinong kilos, hindi nagduda ang mga Turko kay San Arsenius. Kahit nang mahuli nila ang mga bata habang nag-aaral, inakala ng mga Turko na nagdarasal sila. At kapag nais ni San Arsenius na dalhin ang kanyang mga mag-aaral sa bukid upang magpahinga, dinadala niya sila sa kanyang lupain na parang hardin, na kunwari ay para magtrabaho — at sinasabi niya: "Kung makakita kayo ng Turko, magsimula kayong magtrabaho, gumawa kayo ng isang bagay. Pumitas kayo ng mga sanga ng puno para akala niya ay inaayos ninyo ang hardin." At ganoon nga ang ginawa ng mga mahihirap na bata. Sapagkat

²²³ Tingnan si *Nakatatandang Paisios ng Bundok Athos*. Ang Kagalang-galang na Arsenius ng Kapadokya. Holy Trinity St Sergius Lavra, 1997. pp. 30, 33–34.

kung nalaman ng mga Turko na dinala ng santo ang mga bata sa kanayunan, malalagay siya sa seryosong problema. Isang tunay na lihim na paaralan! At kapag umalis na ang Turko, muling naglalaro ang mga bata. At tuwing tag-init, sa panahon ng bakasyon, tinitipon din ni Santo Arsenius ang mga bata sa kanyang lugar — upang hindi mawala sa kanila ang nakasanayang mag-aral at hindi nila makalimutan ang itinuro niya sa kanila.

— Geronda, bakit si San Arsenius ay nagsusulat sa Turko sa kanyang mga aralin, ngunit ginagamit ang mga titik na Griyego?

'Upang matutunan din ng mga bata ang wikang Turko at makapamuhay sa piling ng mga Turko. At bukod pa rito, kung nahuli ng mga Turko ang santo na nagtuturo sa mga bata ng pagbabasa at nakita ang mga alpabetong Griyego, ngunit narinig siyang nagbabasa sa wikang Turko, magiging panatag ang loob nila. Kaya natuto ang mga bata, at hindi nag-alala ang mga Turko. Lahat ng katangiang taglay ni Santo Arsenius — ang kanyang matibay na paninindigan sa Ortodoksiya at ang kanyang debosyon — ay ipinamana niya sa kanyang mga mag-aaral.

Kaya sinasabi ko na kung nais ng isang tao, maaari siyang gumawa ng mabuti para sa mga bata — kahit nasaan man siya. Noong isang beses, nakatagpo ako ng isang kahanga-hangang aklat tungkol sa Hilagang Epirus, na isinulat ng isang guro na bumisita sa rehiyon. Ang isang ganoong guro ay katumbas ng limang daang lalaki! Napakahusay ng kanyang pakikitungo sa mga ideolohistang Albanian! Lubos niyang pinagsabugan sila. Magaling!

Ang isang tunay na guro ay isang dakilang bagay, lalo na sa mga panahong ito. Ang mga bata ay parang blangkong kaset. Maaari silang i-record ng malaswang kanta o ng mga kahanga-hangang himig ng Byzantine. Banal ang bokasyon ng guro. Isang malaking responsibilidad ang nakasalalay sa guro, at kung sila ay magiging maingat, maaari silang makatanggap ng malaking gantimpala mula sa Diyos. Tungkulin nilang sikaping ituro sa mga bata ang takot sa Diyos. Dapat humanap ang mga guro ng mga paraan upang maiparating sa mga bata ang kaalaman tungkol sa Diyos at sa Inang-bayan. Itanim nila ang binhi. Hindi ba nila nakikitang sumisibol ito? Hindi mahalaga. Walang bagay na lumilipas nang hindi nag-iiwan ng bakas: darating ang panahon at sisibol ang binhi.

At dapat nilang palaging tratuhin ang mga bata nang may kabaitan, pagtitiis, at pagmamahal. Dapat nilang sikaping gisingin ang diwa ng pagmamahal sa mga bata. Nangangailangan ang isang bata ng pagmamahal at init ng pagmamahal. Maraming bata ang ganap na pinagkakaitan nito sa kanilang tahanan. Kung mamahalin ng mga guro ang mga bata, mamahalin din sila ng mga bata. At doon, mas magiging madali para sa mga guro ang kanilang gawain. Ang guro namin, kapag nagwawala kami, ay maaaring pinupukol kami. Ngunit mahal niya ang mga bata, at mahal din siya ng mga bata. Walang sariling anak ang lalaking ito, at labis niyang minahal ang mga bata.

Kaya naman, ang mga magulang na dahil sa pagkakaroon ng maraming anak ay nagiging mga ama at ina ng malalaking pamilya ay karapat-dapat sa papuri; ngunit mas lalo pang papuri ang nararapat sa mga tunay na tagapagturo na nagbibigay-buhay sa napakaraming mga bata at nagiging 'mga ama at ina ng maraming anak'. Binibigyan nila ang lipunan ng isang bagong henerasyon ng mga muling nabuhay sa tao, at sa ganitong paraan ay nagiging mas mabuting lugar ang lipunan.

Kabanata 2.

Tungkol sa mga Pari at sa Simbahan

— Geronda, bakit hindi ka naging pari?

— Ang layunin natin ay maligtas. Ang pagka-paring ay hindi isang paraan ng kaligtasan [para sa taong kumukuha nito].

— Hindi ka ba kailanman inalok ng pagkakataong maging pari?

Maraming beses akong pinilit dito. Nang nanirahan ako sa isang komunal na monasteryo, pinilit akong mag-orden at kumuha ng dakilang eskemang monastiko. Ngunit ang layunin ay maging monghe mula sa loob. Iyon mismo ang ikinabahala ko — wala nang ibang nasa isip ko. Kahit noong binata pa ako at layko pa, naranasan ko ang ilang himalang pangyayari kaya nang pumasok ako sa monasteryo, sinabi ko: 'Sapat na para sa akin ang mabuhay nang monastiko.' Iyon ang pangunahing pokus ko at hindi ako nag-alala sa tanong kung kailan ako tatonsura sa Dakilang Eskema o kung magiging pari ako. At kamakailan lamang, may isang lalaki na dumating sa selda ni Panaguda, kung saan ako nakatira, at mariing iginiit na ako'y maordinahan. Naglakbay pa nga siya hanggang sa Ekumenikal na Patriarkado para sa usaping ito, at nang dumating ang Ekzarhato mula Constantinople sa Banal na Bundok, lumapit siya sa kanila na may parehong tanong. Ngunit sumagot sa kanya ang mga obispo: "Sabihin mo mismo kay Ama Paissios ang tungkol dito. Ayaw naming magkaroon ng sitwasyon na magdedesisyon kami tungkol sa kanyang ordinasyon, tapos tatakas siya sa amin." Kaya't lumapit siya sa akin. Nang marinig ko ito, sumigaw pa ako sa kanya. Pagkatapos ay sinabi niya sa akin: 'Sa pinakamaliit, maging pari ka upang mabigkas mo ang panalangin ng kapatawaran para sa mga taong lumalapit sa iyo. Pagkatapos ng lahat, ikinukwento nila sa iyo hindi lamang ang kanilang mga kahirapan, kundi pati na rin ang kanilang mga kasalanan. Hindi ka ba nagreklamo sa akin tungkol sa kalituhan na dulot ng iba't ibang espirituwal na tao na nagsasabi ng iba't ibang bagay tungkol sa kanilang mga suliraning espirituwal? At hindi ba nangyayari na sinasabi mong ipagkatiwala nila sa kanilang kumpesor o obispo ang isang bagay, pero kalahati lang ng kuwento ang kanilang sinasabi? Kaya't dapat kang maging isang espirituwal na ama: pakinggan ang kanilang mga kasalanan at basahin sa kanila ang panalangin ng pagpapatawad, upang mapatawad ang kanilang mga kasalanan at malutas din ang kanilang mga suliraning espirituwal.' Siya, kawawang kaluluwa, ay nagsabi ng lahat ng ito nang may mabuting hangarin, ngunit ang kanyang iminumungkahi ay hindi para sa akin.

— Kaya, Geronda, ano ang dapat gawin ng isang lalaki na nararamdaman niyang hindi siya sapat na matatag para sa pagka-paring, ngunit hinihikayat siya ng iba patungo rito?

— Sabihin niya sa kanila ang nasa puso niya. Walang sinuman ang maaaring pilitin sa pagka-paring o sa dakilang schema. Gayunpaman, kung tinatanggap ng isang tao ang iniaalok sa kanya dahil sa pagsunod at kababaang-loob, at kung inilalapat niya rito ang kaunting debosyon at kaunting pag-ibig, gagawing maayos ng Diyos ang lahat. Bukod pa rito, ang mga tao mismo ay may di-mapanlinlang na pamantayan: nakikilala nila ang mga naging pari dahil sa pag-ibig sa Diyos at upang paglingkuran ang Kaniyang Simbahan. Pagkatapos ng lahat, mayroon ding mga nagnanais maging pari dahil sa pagnanasa sa kaluwalhatian. Kung ang mga ganoong pari ay mapunta sa anumang kahirapan, magdurusa sila, sapagkat hindi sasagipin sila ni Cristo — maliban kung magpapakumbaba sila at magsisi. Gayunpaman, kung ang isang tao ay nagnanais maging pari nang hindi naghahangad ng anumang makamundong layunin, tutulungan siya ni Cristo sa oras ng panganib. Ngunit sa pangkalahatan, ayon sa [espirituwal] na batas, dapat kang tawagin sa pagka-paring; dapat itong hangarin ng iba, at dapat itong hangarin ng Simbahan. Pagkatapos, poprotektahan ka ni Cristo, at kung ikaw ay mapunta sa isang mahirap na sitwasyon, sasagipin ka ng iba, at tutulungan ka rin mismo ni Cristo.

Siyempre, bihira ito, at kakaunti lamang ang pumapasok sa pagka-paring dahil sa hindi espirituwal na dahilan. Hindi ko nga pinag-uusapan ang mga taong ganoon. Ang karamihan ay pumapasok sa pagka-pari nang may mabubuting hangarin. Ngunit pagkatapos ay sinisimulan ng diyablo ang kanyang gawain, at makikita mo kung paano nabubuo sa isang pari ang pagmamahal sa kaluwalhatian, isang matinding pagnanais na makamit ang mas mataas na ranggo, at nakakalimutan na niya ang lahat ng iba pa. May ilan pa nga na umaabot sa puntong ginagamit ang mga tao, koneksyon, at tagapamagitan upang maitalaga bilang rektor ng isang simbahan, mahalal bilang obispo, o mailagay sa anumang opisina ng

simbahan...Nagsisimula sila para sa kapakanan ni Kristo, ngunit nagtatapos para sa kapakanan ng gintong krus... Mga gintong krus, gintong mitra, mga krus sa dibdib na may diamante... Anumang bagay maliban sa tunay na kinakailangan. Napakatalino ng diyablo sa panlilinlang sa atin kung hindi tayo mag-iingat!...

— Geronda, ano ang gusto ng Diyos sa isang pari, at ano ang gusto ng mga tao sa kanya?

— Ang gusto ng Diyos ay isang napakalaking bagay; mas mabuting huwag mo nang pasukin iyon. Tungkol naman sa gusto ng mga tao... Noong mga nakaraang panahon, nagsikap ang mga pari sa kanilang gawain, sila ay may birtud at banal, at iginagalang sila ng mga tao. Ngunit ngayon, may dalawang bagay ang gusto ng mga tao mula sa isang pari: na siya ay malaya sa kasakiman at puno ng pag-ibig. Kapag nakita ng mga tao ang dalawang katangiang ito sa isang pari, itinuturing nila siyang santo at nagmamadali silang pumunta sa simbahan nang buong bilis. At dahil nagmamadali silang pumunta sa simbahan, sila'y naliligtas. Pagkatapos, sa Kanyang awa, ililigtas din ng Diyos ang paring iyon. Ngunit gayon pa man, ang isang pari ay dapat taglayin ang lubos na kadalisayan.

Sinusubukan ng demonyo na pahinain ang isang monghe sa pamamagitan ng kawalang-kasiyahan at pagrereklamo, upang hindi na siya makilos at upang agawin ang lahat ng espiritwal na kapangyarihan ng kanyang panalangin. Upang magkaroon ang isang monghe ng Biyaya ng Espiritu Santo, dapat siyang maging isang tunay na monghe. Doon lamang niya taglay ang awtoridad na ipinagkaloob ng Diyos at, sa pamamagitan ng kanyang panalangin, matulungan nang pinakaepektibo ang mga tao. Ngunit ang isang pari, kahit na hindi siya nasa isang espiritwal na mataas na kalagayan, ay tumutulong pa rin sa mga tao — sa pamamagitan ng awtoridad ng pagkapari na ipinagkaloob sa kanya. Tinutulungan niya sila sa pamamagitan ng pagdaraos ng mga Sakramento, pagsasagawa ng mga paglilingkod sa panalangin at mga paglilingkod-pag-alala, at pagtupad sa iba pang mga tungkuling pangpari. Kahit pa patayin ng isang pari ang isang tao, mananatiling balido ang mga Sakramentong ipinamamahagi niya hanggang sa siya ay matanggal sa tungkulin. Gayunpaman, kung ang isang pari ay nasa mataas na kalagayang espiritwal, siya ay tunay na pari at mas nakakatulong sa iba.

Kapag sumasagot ako sa mga pari na nagtatanong kung paano nila matutulungan ang kanilang mga parokyano, at gayundin sa mga pag-uusap sa sinumang may pananagutang pastoral, binibigyang-diin ko ang mga sumusunod: dapat magsikap ang isang tao na pagtrabahuhin ang sarili. Dapat gampanan ang itinakdang rutina ng panalangin, ngunit hindi dapat doon lamang magtapos; dapat magsikap nang espiritwal 'higit pa sa karaniwan' upang laging magkaroon ng reserbang espiritwal. Ang espiritwal na pagsusumikap sa sarili ay, kasabay nito, tahimik na gawain para sa kapakinabangan ng kapwa, sapagkat ang mabuting halimbawa ay nagsasalita para sa sarili. At saka inaakay ng mga tao ang kabutihang nakikita nila at naaakay sila sa tamang landas. Kung hindi tayo nakapagtipon ng sapat na espirituwal na kayamanan upang mabuhay sa 'espirituwal na tubo' sa mga pagkakataong kailangan nating maglingkod para sa iba nang 'libre', tayo ang magiging pinakamahirap at kaawa-awang tao. Kaya, hindi natin dapat ituring na sayang ang pagpapabuti ng sarili— anumang anyo ang gawain na ito: maikli, matagal, o tuloy-tuloy—habang-buhay. Sapagkat ang mysteryosong pagsusumikap na ito ay may kapangyarihang maghatid ng mysteryosong pangangaral ng Salita ng Diyos sa kaluluwa ng mga tao. Ang isang taong pinagpala ng Diyos ay nagpapasa ng Banal na Grasya sa iba at binabago ang mga makalupa. Sa pamamagitan ng pagpapalaya sa kanila mula sa pagkaalipin ng kanilang mga pagnanasa, hinihikayat niya silang lumapit sa Diyos, at sila ay naliligtas.

Ang isang pari ay may dalang malaking pananagutan

Hindi kailanman dapat isara ng isang pari ang pinto ng kanyang tahanan sa iba. May dalang malaking pananagutan ang isang pari. Ang ilan ay nasa punto na ng paghihikayat, ang iba ay maysakit at nangangailangan ng tulong, ang iba ay nasa kanilang mga higaan bago mamatay... Ang ilan ay dapat

tanggapin ng pari, ang iba naman ay dapat niyang bisitahin mismo. Hindi maaaring tumanggi ang isang pari. Nanganganib ang kaluluwa ng mga tao, at dapat niyang tulungan sila. Kung hindi niya tutulungan ang mga kaluluwang ito at kukunin sila ng Diyos habang hindi pa sila handa, sino ang mananagot para rito? Hindi ba ang pari? Bilang isang monghe, maaari kong isara ang pinto ko at umalis na lang. Maaari akong maglaho sa paningin ng tao at tulungan ang mundo nang hindi napapansin sa pamamagitan ng panalangin. Dahil ang paglutas sa magulong sapot ng mga suliranin ng tao ay hindi ang aking gawain. Ang aking gawain ay maghandog ng mga panalangin para sa mundo. Hindi ako naging pari o espirituwal na direktor upang matulungan ang mga tao sa ibang paraan, sa paraang monghe.

Kung ako ay isang pari sa sekular na mundo, hindi ko kailanman maisara ang pinto ng aking tahanan. Kailangan kong laging bigyan ang lahat ng kanilang kailangan, nang hindi pinipili kung sino. Una, aalagaan ko ang aking mga parokyano, at anumang sobra [ng oras, enerhiya, yaman] ay ibibigay ko sa iba—sa mga humihingi ng tulong sa akin. Magmamalasakit ako hindi lamang sa mga mananampalataya, kundi pati na rin sa mga hindi mananampalataya at ateista, pati na sa mga kaaway ng Simbahan. O kung ako ay isang espirituwal na ama at may isang taong magreklamo sa akin tungkol sa iba, tatawagin ko rin ang taong iyon upang ayusin ang kanilang relasyon. Tatawagan ko ang mga tao para malaman kung kumusta na ang isang taong dati ay hinarap ang tukso, o kung paano nakayanan ng isang taong nakaranas ng kahirapan. Posible kayang mamuno ako ng tahimik at payapang buhay sa gitna ng lahat ng ito?

Ang isang pari ay dapat manguna upang siya ay masundan ng mga mananampalataya. Katulad ito ng isang kawan: ang nangungunang tupa ang mauuna, at sinusundan siya ng iba pang mga tupa. Ang nangungunang tupa ay itinatapat ang mga sungay nito sa kanan, at lahat ng tupa ay lumiliko rin sa kanan. Lahat ng tupa ay sumusunod sa ulo ng kawan—ang kanilang pinuno. Kaya hindi naliligaw ang mga tupa mula sa kawan—ang isang tupa ay sumusunod sa isa pa. Ang nangungunang tupa ang nagtatakda ng direksyon; ang mga tupa ay sumusunod dito.

— Geronda, paano kung higit na mahal ng pastol ang isang partikular na tupa—isang mabuti at masunurin—kaysa sa isa pa, na labis na mapanghamon; makatarungan ba iyon?

— Tingnan mo: sabihin nating ikaw ay isang pastol. Marami kang mga kordero sa iyong kawan. Ang ilan ay payapang ngunguya ng damo at masayang uma-ame, habang ang iba — ang mahihina o may sakit — ay nagtitipon sa isang gilid. Alin sa kanila ang mas aalagaan mo? Tiyak na ang mga mahihina? At kung umatake ang isang jackal sa ilang tupa at magsimulang mag-iwagak nang kaawa-awa, sino ang agad mong tutulungan? Yaong maligaya at payapang nagngangang at nag-iwagak, o yaong nagwawagak nang nakakaantig sa damdamin, na nagmamakaawa na protektahan sila mula sa mandaragit? Mas masaktan ang isang pastol para sa isang sugatang tupa, at inaalagaan niya ito nang may pag-iingat hanggang muling gumaling. Pareho ang dapat nating pagmamahal at malasakit sa ating puso para sa mga gumagawa ng mga himala at sa mga nasugatan ng kaaway—ang diyablo. Hindi natin dapat lihim na hamakin ang mga huli. Para sa mga minsang namuhay sa kasalanan ngunit ngayon ay nagsusumikap na supilin ang kanilang mga pagnanasa, nararamdaman ko ang mas malalim na pagmamahal at mas matinding pagdadalamhati kaysa sa mga hindi pinahihirapan ng mga pagnanasa. Palagi kong iniisip ang mga nauna. Kung ang isang tao ay may panloob na pag-ibig, malalaman din ito ng kanyang kapwa, sapagkat pinatatamis ng pag-ibig na ito ang buong panlabas na pagkatao—ginagawang mas maganda sila sa pamamagitan ng Banal na Grasya, na hindi maaaring itago, sapagkat ito ay sumisikat.

Mabuting alalahanin din ng mga pastor, maging pari man o obispo, si Moises, at kung paano siya nakipaglaban sa isang pasaway na bayan na may bilang na dalawang milyon. Gaano niya sila inihandog sa panalangin nang may pagmamahal, at gaano karaming pagdurusa ang kanyang pinamahaginan kasama nila sa mahabang mga taon ng paglalakbay sa ilang, hanggang sa dinala niya sila sa Lupang

Pangako. Sa pag-iisip sa lahat ng ito, makakakuha ang mga Kristiyanong pastor ng walang katapusang lakas at hindi kailanman magrereklamo tungkol sa kanilang sariling pagdurusa — na walang kabuluhan kumpara sa tiniis ni Moises.

Sekularisasyon ng Klero

— Geronda, kailangang magsuot ba ng kasóko ang isang sakristan kahit tag-init at sa init? Nabababad lang ako sa pawis sa kasóko kapag mainit.

— Aba, aba... Ganyan na ang monastisismo ngayon!... Ano'ng masasabi... Ang Kagalang-galang na Athanasius ng Bundok Athos, habang isinasagawa ang kanyang ascesis, ay nagsuot ng makakapal na balabal at mabigat, napakabigat na krus, at tayo... Ano na ba ang nangyayari sa atin ngayon! Nang nasa Australia ako, nakita ko ang isang sakristan na naka-shorts sa simbahan. 'Ang mga tao ay nagsusuot ng ganyan,' sabi ko sa kanya, 'para pumunta sa tabing-dagat at lumangoy sa dagat.' 'Pero para sa akin,' sagot niya, 'mas komportable itong ganito.'

Nagsisimula sila rito, unti-unting sumusulong, at sa huli ay nagsasabi na: 'Tanggalin na natin ang ating kasóko para hindi tayo matamaan ng araw.' Nakasagabal ba ang balabal? Hubarin mo! Nakasagabal ba ang panyeta o ang estólang apostoliko, o nabubuhusan ka na ng pawis? Hubarin mo na rin ang mga iyon, naku! Oo, oo, doon tayo papunta. kapatid ko, pero kung mainit, dapat mag-isip ang bawat monghe para sa sarili niya. Magsuot na lang siya ng mas kaunting damit sa ilalim ng kanyang kasóko.

— Geronda, pinapayagan ba ang isang monghe na hubarin ang kanyang kasóko at magsuot lamang ng mantel?

— At hayaan ba natin ang mga pari na hubarin ang kanilang kasóko at manatili na lang sa kanilang salawal? Ano ang masasabi ko rito... Ang manto ay kasuotan ng isang monghe. Isinusuot ito sa isang mongheng kumukuha ng mas mababang o mas mataas na eskemang monastiko. Sa panahon ng tonsura, isinusuot din ang manto sa ninong ng kandidato. Matapos isuot sa bagong tonsuradong monghe ang kasóko, tinatanggal ng ninong ang manto mula sa sarili niya at inilalagay ito sa kaniya. Nang nasa Alexandria ako, namangha ako sa katotohanang ang ilang lokal na kababaihan ay nakasuot ng itim mula ulo hanggang paa. Iyon ang kanilang tradisyon. At ganoon pa sa init na iyon! At tayo naman—hindi ba natin matiis ang kasukol na tinanggap natin mula sa ating mga ninuno?

— Geronda, may ilang tao ang nagtatanong: 'Talaga bang ginagawa ng kasok ang isang lalaki na pari?'

— Tingnan mo, halimbawa, ang dalawang puno ng oliba — isa'y may dahon, ang isa'y wala. Alin sa dalawa ang mas gusto mo? May dahon o wala? Nang naninirahan ako sa skete ng Banal na Krus, minsan kong binubutan ang puno ng oliba na tumutubo sa bakuran at isinulat ko: "Tinanggal ng mga puno ang kanilang palamuti — tingnan natin kung gaano karami ang kanilang mabunga!", at sa tabi nito: "Isang pari na walang kasuklam — tiyak na isang imoral na ." Noong panahong iyon, may mainit na debate tungkol sa pag-aalis ng pagsusuot ng kasuklam ng mga pari, at may ilang tao na dumating, umaasang makatanggap ng aking pagpapala para dito!

— Geronda, may isang lalaki na nagdala ng isang Orthodox na pari na nakasuot ng pantalon sa aming monasteryo. Dapat ba naming hingin ang kanyang pagpapala?

— Anong pagpapala ang pinag-uusapan mo! Sino man ang nagdala ng pari na ito sa iyo, dapat ay sinabi mo sa kanya: "Pasensya na, ngunit panuntunan namin sa monasteryo na magbigay ng kasuotang pang-klero sa mga klero. Paano makakarating sa isang monasteryo ng mga madre ang isang pari na nakasuot ng pantalon? Hindi ito angkop." Kung hindi nahihiya ang taong nagdala sa kanya sa inyo o ang pari mismo, bakit ka pa mahihiya na bigyan siya ng kasóko? Noong isang beses, sa paliparan, nakilala ko ang isang batang arkhimandrita na nakasuot ng pangkaraniwang damit na lilipad papuntang ibang

bansa. "Ako si Pari So-at-so," ipinakilala sa akin ng arkhimandrita ang sarili. "Ah, nasaan ang kasóko mo?" tanong ko sa kanya at, siyempre, hindi ko tinanggap ang kanyang pagpapala.

— At may ilan, Geronda, na nagsasabing sa pamamagitan ng pagiging mas makabago, mas makakatulong ang mga klero.

'Nang si Patriarka Dmitry, habang nasa Amerika, ay bumisita sa Holy Cross Theological School, ilang masigasig na Amerikanong estudyante ang lumapit sa kanya at nagsabi: "Kanyang Kabanalan, sa ating panahon ay dapat maging mas makabago ang mga klero!" At sumagot sa kanila ang Patriarka: 'Sinasabi ni San Cosmas ng Aetolia na kapag ang mga klero ay naging layko, ang mga layko ay magiging demonyo!' Hindi ba't maganda ang kanyang tugon? Naghandog sila ng isang marangyang silid para sa kanya, na may magarbang kama at magagarang kasangkapan, ngunit nang makita niya ang lahat ng ito, sinabi niya: 'Saan ninyo ako titirahin? Sa silid na ito? Mas mabuti pang dalhan ninyo ako ng kutson na natitiklop. Sa pamamagitan ng pagiging makamundo, ang isang klero ay nagiging kandidato ng diyablo.'

— Geronda, dapat ba tayong magtahi ng mas payak na kasuotang pang-liturhiya? Marahil ay hindi kapaki-pakinabang sa mga pari ang mga kasuotang maraming burda?

— Mapupuri ka kung sasabihin mo sa iyong mga kustomer: 'Ito ang mga simpleng kasuotang pang-simbahan na ginagawa namin. Maaari kaming gumawa ng mga kasuotang may masalimuot na burda, ngunit hindi namin ito ginagawa dahil nag-aalala kami na baka mailigaw namin ang mga tao.' At saka, kahit ang mga hindi mananampalataya ay gumagamit din ng mga ito. Naririnig namin na sinasabi ng mga tao: 'Hindi nga namin kayang bumili ng tinapay, pero ang mga pari ay may napakaraming kasuotan.' Kung gagawa ka ng mga kasuotan na may payak na burda, bibilhin ito sa iyo ng mga kagalang-galang na pari. Tungkol naman sa mga paring nakatutok sa makamundong bagay, kung bibili sila sa iyo ng mga kasuotang may masalimuot na burda, magmumukha silang parang dalawang payaso kapag suot iyon, at ibababa nila ang iyong dangal. Gayunpaman, ang mga kasuotan para sa banal na altar at mga takip para sa mga sagradong sisidlan ay maaaring palamutian ng mas mayamang burda. At huwag mong burdahan ng krus o larawan ng mga santo ang mga ibabang bahagi ng mga surplice, sticharia at phelonsia. Maglagay ka ng ilang simpleng simbolo na hindi sagrado sa mga bahaging iyon ng kasuotang panrelihiyon. Kung hindi, uupo nang direkta ang mga pari sa ibabaw ng mga santo at krus... Ito ay kakulangan sa paggalang.

"Sino ang maghahain ng kaso laban sa akin tungkol sa paglabag na ito?"

— Geronda, kung ang isang klero ay mahuhulog sa isang makamatay na kasalanan, nawawala ba niya ang Banal na Grasya na taglay niya?

— Hindi, paano ito mawawala? Ang Banal na Grasya ay hindi maaaring mawala, ngunit maaari itong umatras. Ang isang pari na sinuspinde sa ministryo ay hindi nawawalan ng pagkapari, ngunit ang mga Sakramentong ginagawa niya ay hindi balido. Ang ganoong pari ay wala nang kapangyarihang isagawa ang mga ito. Ang pinakamahalaga ay ang Biyaya. Kung, gayunpaman, maibabawi ang suspensyon, balido na ang mga Sakramentong ginagawa niya.

Kinakailangan ang malaking paghuhusga kaugnay ng mga pari na may kanonikong hadlang sa pagka-pari. Dapat mag-ingat nang husto upang matiyak na ang hindi matalinong pagiging mahigpit ay hindi magdulot ng tukso sa mga mananampalataya; at upang ang pamilya ng pari ay hindi magsimulang pahirapan ng mga nag-aalalang iniisip. Dapat siyang umatras sa pagdaraos ng Misa nang may pag-iingat, upang sa halip na gumawa ng mabuti, hindi ito magdulot ng pinsala sa mga mananampalataya. Sapagkat alam ng Diyos at ng pari ang mga kanonikong hadlang, at kung biglaang ititigil niya ang kanyang ministryo bilang pari nang isang iglap, magsisimulang guluhin ng pagdududa ang mga mananampalataya at ang kanyang pamilya, at lalong lalaki ang pinsala.

Minsan nakikita ko kung paano pinapayagan ng Diyos na dumapo ang ilang pisikal na karamdaman—tulad ng pagdurugo ng ilong, sakit sa tiyan, o iba pa—sa mga debotong klero na may kanonikong hadlang. Natutuwa ang mga paring ito dahil sa ganitong kinalabasan, na napipilitan silang tumigil sa pagdaraos ng Misa. Minsan may isang pari na may ilang kanonikong hadlang ang dumarating sa silid ko, at nakikita kong kailangan nang lisanin ng kawawang tao ang pagkapari. Ngunit paminsan-minsan ay may ibang opinyon ang kanyang obispo tungkol sa bagay na iyon. Ano'ng masasabi? Ang natitira na lang ay ang manalangin na manghimasok ang Diyos. Naalala ko ang isang partikular na kaso. Pinayuhan ko ang isang pari na talikuran ang pagkapari at inihanda ko siya para sa hakbang na ito. Ngunit nang ikuwento niya ito sa kanyang espirituwal na direktor at sa kanyang obispo, hindi sila pumayag. Kaya nagpatuloy siya sa pagkapari, sa kabila ng pagkakaroon ng kanonikong hadlang. Makaraan ng ilang sandali, nabangga siya ng kotse. Lumihis ang kotse mula sa kalsada papunta sa bangketa kung saan siya naglalakad at doon siya naapakan, *na naging sanhi ng kanyang kamatayan. "Kakila-kilabot na mapasa sa mga kamay ng buhay na Diyos!"*²²⁴

Ang ating Simbahang Orthodox ay walang kahit isang kapintasan. Ang nag-iisang kapintasan na nagpapahamak sa Simbahan ay nagmumula sa ating mga sarili, kapag tayo—mula sa pinuno ng hirarkiya hanggang sa karaniwang mananampalataya—ay nabibigo na ipakita ang Simbahan gaya ng nararapat. Maaaring kakaunti ang mga pinili, ngunit hindi ito dapat ikabahala. Ang Simbahan ay Simbahan ni Cristo, at Siya ang namamahala rito. Ang Simbahan ay hindi isang templo na itinayo ng mga debotong tao mula sa bato, buhangin, at apog, at winasak ng mga barbaro sa pamamagitan ng apoy. Ang Simbahan ay si Kristo Mismo — *'at ang sinumang mahuhulog sa Batong ito ay mababali-bali, at ang sinumang mahuhulugan nito ay mapipiga.'*²²⁵

Ngayon, tinitiiis ni Cristo ang mga nangyayari. Siya ay nagtitiis, at ang Banal na Grasya ay gumagawa para sa ikabubuti ng mga tao. Dumaraan tayo sa isang bagyo, ngunit liliwanag ang sitwasyon. Ang nangyayari ngayon ay hindi magtatagal. Naalala mo ba ang nakasulat sa Ebanghelyo: 'Hindi ko pupatayin ang nanlilisang sulo, ni babaliin ko man ang nabalinggo na patpat.'²²⁶ Sinabi ito ni Cristo upang sa Araw ng Paghuhukom ay wala tayong magiging dahilan. Alam mo, kapag naubos na ang langis sa tangke ng lampara at kaunting langis na lang ang natitira sa wick, malapit nang mapatay ang lampara, kahit na ang apoy nito ay 'kumikislap'—minsan ay sumisiklab nang maliwanag, minsan ay halos hindi na makita. Ang ganitong sulo ay parang isang taong nakahiga sa higaan ng kamatayan, kung saan makikita ang huling sulyap ng buhay. Gayunpaman, ayaw ni Cristo na patayin ang sulong ito, sapagkat sasabihin ng patay na sulo: 'Patuloy pa sana akong nagliya, ngunit hinipan Mo ako at pinatay ang aking apoy!' At ano nga ba ang hinipan? Pagkatapos ng lahat, wala namang langis sa sulo mo! At ayaw ding hipuin ng Cristo ang isang nabasag na tubo, sapagkat kapag tuluyan nang nabasag, tututol ang tubo: 'Ikaw ang humipo sa akin, at iyon ang dahilan kung bakit ako nabasag!' Ngunit dahil kalahating nabasag ka na, halos hindi na nakakapit at nasa bingit ng pagbasag nang mag-isa, bakit mo nga sinisisi si Cristo na hinipo ka at binasag ka?

Sa pamamagitan ng hindi pamumuhay ayon sa Ebanghelyo, tayo—mga monghe, at gayundin ang mga klero—ay nagpapalaganap ng kawalang-diyos. Kailangan ng mga tao ang ating mga birtud, hindi ang ating mga kasalanan. At ang halimbawang itinakda ng mga monghe para sa mga layko ay may partikular at napakalaking kahalagahan. Naghahanap ang mga layko ng dahilan upang ipagtanggol ang kanilang mga kasalanan, kaya't kailangan ng pag-iingat. Isipin ito: hindi natin maaaring ulitin pagkatapos ni Cristo ang mga salitang, *'Sino ang maghahain ng anumang paratang laban sa akin tungkol sa kasalanan?'*²²⁷ — ngunit maaari nating sabihin, *'Sino ang maghahain ng anumang paratang*

²²⁴ Heb. 10:31.

²²⁵ Mateo 21:44.

²²⁶ Ihambing ang Isaias 42:3 at Mateo 12:20.

laban sa akin tungkol sa tukso? Sinabi ni Cristo ang mga salitang ito *tungkol* sa kasalanan dahil Siya ay Perpektong Diyos at Perpektong Tao. Ngunit tayo ay tao lamang. May mga kapintasan tayo, at natitised tayo — ganoon talaga. Ngunit hindi tayo dapat maging sanhi upang may ibang maligaw.

Sinabi sa akin ng isang heneral na kung hindi niya namana ang kanyang pananampalataya mula sa kanyang ina, mawawala sana ito sa kanya habang nasa Cyprus sa mga pangyayaring iyon.²²⁸ May utos na ipinabatid sa amin na tratuhin nang makatao ang mapayapang populasyong Turko, ngunit narinig mismo ng heneral na ito sa kanyang sariling mga tainga ang isang pari na sumisigaw sa telepono: "Patayin ang mga Turko!" — ganoon lang, walang anumang dahilan. At ang mga Pharasioi, na lumipat sa Gresya mula sa Asia Minor, ay naligaw dahil sa mga sekta na nagsimulang kumalat dito noong mga panahong iyon, sapagkat nakita nila ang mga obispo at pari na walang paggalang. Nang makita nila ang mga taong may ibang uri sa Simbahan—yaong hindi namumuhay nang espiritwal—naligaw ang mga refugee mula sa Asia Minor, sapagkat sa kanilang sariling bayan ay nakilala nila ang ibang uri ng mga klero. At agad-agad, na para bang nakahanda na, lumitaw ang mga ereheng 'ebanghelista' na nag-aangking ipinatutupad nila ang Ebanghelyo sa kanilang buhay, at ang mga kawawang refugee ay naligaw tungo sa sektaryanismo.

Ngunit kung ang obispo, pari, o monghe ang may kasalanan, hindi si Cristo ang dapat sisihin. Gayunpaman, hindi masyadong sinisiyasat ng mga tao ang usaping ito. "Hindi ba siya," sabi nila, "isang kinatawan ni Cristo?" Oo, ngunit ang tanong ay: nagbibigay ba ng aliw ang kinatawang ito sa Kanya na kanyang kinakatawan? O hindi ba iniisip ng mga tao kung ano ang naghihintay sa ganoong kinatawan ni Cristo sa buhay na darating? Dahil dito, ang ilan, na naliligaw dahil sa ilang hindi kanais-nais na pangyayari sa buhay ng mga klero, ay umabot pa sa puntong nawawalan ng pananampalataya. Ang mga kaluluwang ito ay hindi napagtatanto na kung may kasalanan ang isang pulis, hindi dapat sisihin ang kanyang mga nasasakupan, at kung may kasalanan ang isang pari, hindi dapat sisihin ang Simbahan. Gayunpaman, ang mga naliligaw ngunit mabuti ang ugali ay kayang maunawaan ito kung ipapaliwanag sa kanila. Ang mga taong ito ay may mga nagpapagaan din na kalagayan, sapagkat maaaring naudyukan sila sa kasamaan, at may ilang bagay na hindi talaga nila mauunawaan.

— Geronda, bakit walang lantad na nagsasabi ng kanilang posisyon tungkol sa napakaraming tukso na nagaganap sa loob ng Simbahan?

— Tungkol sa mga nangyayari sa Simbahan, hindi posible na lantaran na ipahayag ang paninindigan sa bawat isyu. Maaari lamang tiisin ang nangyayari, at magtiyaga rito hanggang ipakita ng Diyos kung ano ang kailangang gawin. Ang pagtitiis sa nangyayari ay isang bagay, ngunit ang pagsang-ayon dito—kapag hindi naman ito dapat aprubahan—ay ibang usapin. Sa mga pagkakataong kailangang may masabi, dapat itong gawin nang may paggalang at tapang — hindi sa pamamagitan ng pagbubuga ng lason dahil sa galit o paggawa rito ng pampublikong palabas. Dapat sabihin ang kinakailangan nang pribado sa taong kinauukulan. Dapat magsalita nang may pagdadalamhati, dahil sa pagmamahal, upang mas maging maingat sila sa ilang mga bagay. Hindi ang taong isinampal ang katotohanan sa mukha ng iba, o ang nagpapatunog nito sa buong mundo, ang taos-puso at prangka, kundi ang taong, may pagmamahal at namumuhay ayon sa katotohanan, ay nagsasalita nang may katwiran ng dapat sabihin at kung kailan ito dapat sabihin, sa tamang oras.

Ang mga nanunumbat sa iba nang walang pag-iingat ay nasa kalagayang espiritwal na kadiliman at, sa kasamaang palad, tinitingnan ang mga tao na parang mga tuod o troso. Ang mga taong walang pag-iisip na ito ay walang-awang hinuhubad ang iba na naghihirap at nagdurusa. Ngunit ang mga nalilingong 'master ng Cubismo' na ito ay nasisiyahan sa katotohanang mula sa ilalim ng kanilang hatol na parang palakol, lumilitaw ang makinis at tuwid na mga tangkay ng tao. Para lamang sa taong sinaspian ng

²²⁷ Tingnan Juan 8:46.

²²⁸ Noong 20 Hulyo 1974, sinakop ng mga tropang Turko ang Cyprus at inokupa ang hilagang bahagi nito. — *Tala ng tagasalin*.

matataas na demonyo ay may katwiran ang paglalantad sa mga tao sa publiko at pagbubunyag ng kanilang nakaraan, upang guluhin ang mga mahihinang kaluluwa. Siyempre, ang huli ay nalalapat lamang sa mga taong may ganoong karapatan ang demonyo sa kanila. Malinaw na ang , ang maruming espiritu, ay hindi inilalantad sa publiko ang mga birtud ng tao, kundi ang kanilang mga kahinaan. Sa kabaligtaran, ang mga taong nakalaya sa kanilang mga pagnanasa ay walang masamang hangarin at kaya naman ay ginagantimpalaan ang kasamaan ng kabutihan. Kapag nakakita sila ng dumi sa isang lugar na hindi maaaring alisin, tinatakanan ito ng mga taong iyon ng isang bagay upang hindi ito magdulot ng pagkasuklam sa iba. Ngunit ang mga naghuhukay ng basura at dumi ng kasalanan ng iba ay parang mga manok na kumakalkal sa, aba, alam mo na...

²²⁹Sa kasalukuyan, ginagawa ng diyablo ang lahat ng kanyang makakaya upang magkalat ng karumihan, manirang-puri, at siraan ang iba. Nagdudulot siya ng matinding kalituhan, ngunit sa huli ay mabibigo rin siya. Lalipas ang mga taon, at lilitaw ang kaluwalhatian ng mga matuwid. Mamumukod-tangi sila, kahit na payak lamang ang kanilang kabutihan, sapagkat sa panahong iyon ay mananaig sa mundo ang matinding kadiliman at lilipat ang mga tao sa kanila. Tungkol naman sa mga ngayon ay nagpapaligaw sa iba, kung mabubuhay pa sila upang makita ang mga panahong iyon, sila ay mahihiya.

Ang tamang saloobin sa mga isyu ng simbahan

— Geronda, kapag may mga kumplikadong problema na lumitaw sa Simbahan, ano ang tamang paraan ng pagharap dito?

— Dapat iwasan ang mga matinding posisyon. Hindi nalulutas ang mga problema sa pamamagitan ng pag-asa sa matinding posisyon. Noong mga nakaraang panahon, ang isang tindero ay kukuha ng sanduk para sukatin ang asukal, butil ng mais o katulad nito, at idaragdag ang mga ito sa timbangan nang paista-isa. Sa ganitong paraan, nakamit niya ang katumpakan, at magkakabalanse ang timbangan. Hindi niya ibinubuhos nang marami ang mga ito sa timbangan o tinatanggal nang sabay-sabay sa biglaan at padalos-dalos na paraan. Parehong sinaktan ng dalawang sukdulan ang Inang Simbahan. At ang mga kumakapit sa mga ito ay nagdurusa rin, sapagkat ang bawat sukdulan ay karaniwang sumasakit nang matindi sa matalim nitong gilid. Para bang, sa isang banda, isang taong sinapi—isa taong walang hiya sa espirituwal na nanghamak sa lahat—ay kumakapit sa kanyang matinding paninindigan, samantalang sa kabilang banda naman, isang baliw, na ang hangal na selos ay sinamahan pa ng makitid na pag-iisip, ay matigas ang ulo sa kanyang sariling matinding paninindigan. Sa madaling salita, ang isang taong walang hiya sa espirituwal ay hindi kailanman makikipagkasundo sa isang masigasig na pinupuspos ng hangal na selos. Sisiranin at sasalakayin ng mga taong ito ang isa't isa, sapagkat kapwa sila walang Banal na Grasya. At saka — Diyos nawa'y huwag! — maaaring salakayin at saktan ng magkabilang sukdulan ang isa't isa nang walang tigil, nang walang katapusan. Ngunit ang mga kayang yumuko sa magkabilang sukdulan patungo sa isa't isa—upang magsanib ang mga ito—at sa gayon ay makamitan ang pagkakaisa ng isipan at makikipagkasundo—ay paputulan ni Cristo ng dalawang di-kumukupas na korona.

Dapat tayong mag-ingat na huwag lumikha ng problema sa loob ng Simbahan o palakihin ang maliliit na kahinaan ng tao, baka magdulot tayo ng mas malaking pinsala at magbigay ng dahilan sa Masamang Isa upang magalak. Sinumang, sa pagkitang may maliliit na kaguluhan, nagiging labis na balisa at, sa galit, nagmamadaling itama ito, ay parang hangal na sakristan na, nang makita na tumutulo ang kandila, nagmamadaling tumakbo nang buong bilis upang ayusin ito, na sa proseso ay natatapan ang mga sumasamba, natatapon ang mga kandelabro at nagdudulot ng pinakamalaking kaguluhan sa gitna ng paglilingkod. Sa kasamaang palad, sa ating panahon, ang Inang Simbahan ay nababahala ng marami: ang ilan—ang mga may pinag-aralan—ay kumapit sa dogma gamit ang kanilang isip, ngunit

²²⁹ Ibinigay noong 1974.

hindi sa espiritu ng mga banal na ama. Ang iba naman—ang mga hindi nakapag-aral—ay kumapit din sa dogma, ngunit gamit ang kanilang mga ngipin. Kaya't nagkikiskisan nila ang kanilang mga ngipin kapag pinag-uusapan ang ilang usaping pang-simbahan, at sa ganitong paraan ay mas malaking pinsala ang tinatamo ng Simbahan kaysa sa mula sa mga kaaway ng ating Ortodoksiya. Mabuti para sa isang ilog na hindi masyadong mabilis, sapagkat baka dalhin ng tubig ang mga puno, bato, at tao; at hindi rin masyadong mababaw, sapagkat baka maging isang latian na hindi umaagos at punô ng lamok.

At may mga taong hindi nagmamalasakit sa kabutihang panlahat, kundi sa pagbatikus sa isa't isa. Mas binibigyang-pansin ng ganitong tao ang iba kaysa sa sarili niya. Inaantay niya kung ano ang sasabihin o isusulat ng kanyang kalaban, upang mabigyan niya ito ng walang-awang suntok; samantalang kung siya mismo ang kailangang magsabi o magsulat ng parehong bagay, sinuportahan din sana niya ang kanyang mga argumento ng maraming sipi mula k , ang Banal na Kasulatan at ang mga sinulat ng mga Banal na Ama. Malaki ang kasamaan na nagagawa ng ganitong tao dahil, sa isang banda, gumagawa siya ng kawalan ng katarungan laban sa kanyang kapuwa, at sa kabilang banda, dinudurog niya ito sa harap ng mga mananampalataya. Higit pa rito, madalas na pinapalihis ng ganitong tao ang mga kaluluwa ng mahihina at sa gayon ay nagtatanim ng kawalan ng pananampalataya sa kanilang kalooban. Ang ilan, sa pagbibigay-katwiran sa kanilang masamang hangarin, ay inilalantad ang iba kaysa sa kanilang sarili at, sa maling pagkaunawa sa mga salitang '*ang pamumuno ng Simbahan*'⁽²³⁰⁾ sa Ebanghelyo, ay inilalantad ang ilang panloob na isyu ng simbahan sa kahihyan ng buong mundo, ipinapahayag sa bawat sulok ang mga bagay na hindi naman dapat binabanggit. Magsimula muna ang mga taong ito sa kanilang maliit na simbahan—sa kanilang pamilya o monastikong komunidad—at kung iyon ang angkop para sa kanila, saka nila dalhin ang kahihyan sa Inang Simbahan. Sa tingin ko, hindi kailanman sisihin ng mabubuting anak ang kanilang ina ng anumang bagay.

Kailangan ng Simbahan ang iba't ibang uri ng tao. Lahat—mga may banayad na ugali at mga may mahigpit na disposisyon—ay nag-aambag ng kanilang serbisyo sa Simbahan. Kailangan ng katawan ng tao ang iba't ibang pagkain—matamis at maasim; maging ang mapait na mga dahon ng dandelion ay kinakailangan. Pagkatapos ng lahat, ang bawat pagkain ay naglalaman ng sarili nitong natatanging sustansya at bitamina. Sa parehong paraan, ang Katawan ng Simbahan ay nangangailangan ng mga taong may iba't ibang disposisyon. Ang isang tao ay bumabawi sa karakter ng iba. Tayong bawat isa ay may tungkuling magtiis hindi lamang sa mga kakaibang katangian ng espirituwal na disposisyon ng ating kapwa, kundi pati na rin sa mga kahinaan na taglay nila bilang mga tao. Sa kasamaang palad, may ilan na may hindi makatwirang inaasahan sa iba. Nais nila na lahat ay magkaroon ng parehong espirituwal na disposisyon gaya nila, at kapag ang ibang tao ay naiiba sa kanila—halimbawa, sa pagkakaroon ng mas mapagbigay o mas mapanlait na ugali—agad nilang napagkakamaling hindi siya isang taong espirituwal.

Tungkol sa Mataas na Katungkulan at Kaluwalhatian ng Tao

Namamangha ako na binibigyan ng ilan ng napakalaking kahalagahan ang kaluwalhatian ng tao kaysa sa kaluwalhatian ng Diyos, na naghihintay sa atin kung tayo'y '*lilingo mula sa kaluwalhatian ng tao*'. Kahit pa makamit natin ang pinakamataas na ranggo sa buong mundo, at kahit pa handang-handa ang buong mundo na paghandugan tayo ng papuri, anong kapakinabangan ang idudulot nito sa atin? Itaas ba tayo ng papuri ng mundo patungo sa Paraiso, o itutulak ba tayo nito patungo sa bangin ng impierno? At ano ang sinabi ni Cristo? '*Hindi ako tumatanggap ng kaluwalhatian mula sa mga tao*'.²³¹ Anong kapakinabangan ang idudulot nito sa akin kung, sa halip na maging isang simpleng monghe, ay maging isang hieromonk, isang obispo, o isang patriyarka? Makakatulong ba sa akin ang mas mataas na

²³⁰ Mateo 18:17.

²³¹ Mga Gawa 5:41.

ranggo upang maligtas? O magiging mabigat ba ito sa mahinang si Paissius at itulak siya sa mga paghihirap ng impyerno? Kung walang buhay pagkatapos nito, maaaring may katwiran pa rin ang baliw na paghahangad ng mas mataas na ranggo. Gayunpaman, ang naghahangad ng kaligtasan ng kanyang kaluluwa ay *'itinuturing ang lahat ng bagay na walang-halaga'* (²³²) at hindi nagsusumikap para sa mas mataas na ranggo.

Pinadala ng Diyos si Moises upang palayain ang bayan ng Israel. Ngunit, sa kabila nito, hindi siya itinuring na karapat-dapat na makapasok sa Lupang Pangako, dahil nagreklamo siya laban sa Diyos para sa kanyang bayan. Namuhay si Moises sa gitna ng kanilang patuloy na pagrereklamo at pagungol, at isang araw ay siya mismo ang nagreklamo. "Ang mga taong ito," wika niya, "ay humihingi ng tubig sa akin. Saan ko sila kukuhaan ng tubig?"²³³ Paano nga ba? Kamakailan lamang ay hinampas mo ang bato, lumabas ang tubig at pinainom mo sila! Napakahirap ba noon? Ngunit si Moises, na lubos na nabihag ng iba't ibang usaping administratibo at suliranin ng kanyang bayan, ay nakalimot kung gaano karaming tubig ang dati niyang nailabas mula sa bato. Hindi niya napagtanto ang kanyang pagkakamali at hindi humingi ng kapatawaran sa Diyos. Kung humingi siya ng kapatawaran, ipinagkakaloob sana ito ng Diyos. Ang hindi niya pagpasok sa Lupang Pangako ay isang magaan na parusa mula sa Diyos, isang penitensiya para sa kanyang pagrereklamo. Siyempre, dinala ng Diyos si Moises sa Paraiso. Pinarangalan Siya sa pamamagitan ng pagpapadala sa kaniya, kasama ang propeta Elias, sa Bundok Tabor noong Pagbabagong-anyo ng Panginoon. Lahat ng mga pangyayaring ito mula sa Banal na Kasulatan ay tumutulong sa atin na maunawaan kung gaano kalaking hadlang sa landas patungo sa Paraiso para sa isang Kristiyano ang mataas na tungkuling ipinagkaloob sa kaniya—at ang kaakibat nitong pananagutan.

At ang iba ay dapat makaramdam lamang ng tuwa sa loob at ipamalas ito sa labas, sapagkat inayos ng Diyos na wala silang anumang pananagutan. Ngunit sa halip, ang mga taong ito, sa kabaligtaran, ay nagsusumikap para sa pananagutan at mas mataas na tungkulin; at kapag hindi ipinagkaloob sa kanila ang ganoong tungkulin, sila ay nilalamon ng paghihirap at sinisira ang kanilang kaluluwa, at kasabay nito ang kanilang katawan, na ayon sa Apostol Pablo, ay templo ng Diyos.²³⁴ Samantalang inihahanda ni Cristo ang kaluwalhatian sa langit para sa kanila, nais nilang makapasok sa Paraiso sa pamamagitan ng kaluwalhatian ng tao.

Gayunpaman, maaaring may magtanong sa akin: 'Bakit nga ba ang ilan ay unang pinupuri ng mga tao, at saka lamang ng Diyos?' Ngunit sa esensya, kung ang isang tao ay naghahangad ng luwalhati ng tao, hindi siya papurihan ng Diyos. Hindi dapat kailanman maghanap ang isang tao ng responsibilidad para sa sarili. At kung siya ay pinalaya mula sa responsibilidad, dapat siyang magalak. Sapagkat ayon sa [espiritwal] na mga tuntunin, ang responsibilidad na pasan ng isang tao ay dapat maging pasanin para sa kaniya. Kung hindi siya nagagalak na pinalaya mula sa responsibilidad, ibig sabihin ay may nakatagong kayabangan sa kaniya. Huwag nating hangarin ang mataas na ranggo, titulo o posisyon upang makamit ang kaluwalhatian sa ganitong paraan, sapagkat ang ganitong mga hangarin ay tanda ng isang malalang karamdaman. Ipinapakita nito na, sa ating karamdaman, sumusunod tayo sa isang landas na iba sa landas ng kababaang-loob na tinahak ng mga Banal na Ama at sa pamamagitan nito ay kanilang narating ang Paraiso.

Marami tayong mga santo na iniwasan ang iba't ibang uri ng pananagutan: ang tungkulin bilang abbot, ang pagka-paring, at ang pagka-obispo. Ang ilan sa kanila ay pinutol ang sarili nilang mga kamay, ang iba naman ang kanilang mga ilog, ang iba ang kanilang mga tainga, at ang iba pa ang kanilang mga dila—upang magkaroon ng pisikal na kapansanan at maiwasan ang ordinasyon. May mga santo na

²³² Fil. 3:8.

²³³ Tingnan Bilang 20:10.

²³⁴ Tingnan ang 1 Cor. 3:16.

itinaas ang bubong ng kanilang kubo upang sila ay maordinahan mula sa itaas; may mga santo, tulad ni San Amphilochius, na naordinahan mula sa malayo. Ang mga lalaking ito ay may pinag-aralan; taglay nila ang kabanalan. Ngunit, nang maunawaan nila ang dakilang dangal ng kaluluwa, at ang napakalaking pasanin ng pananagutan na nagiging malaking hadlang sa kaligtasan ng isang tao, iniwasan nila ang pananagutang ito. Ang landas na natagpuan ng mga taong ito ay nakatulong sa kanila sa espiritwal.

At sa Banal na Bundok, itinuturing ng ilan ang pagkapari bilang hadlang sa buhay-espiritwal. Pagkatapos ng lahat, bukod sa kanilang iba pang tungkulin, kailangang maglakbay ang mga hieromonk sa ibang mga monasteryo upang makipagkita sa obispo; pinapadala sila tuwing araw ng pista... Siyempre, mga espiritwal na pista ito, ngunit kaunti lamang ang naibibigay nilang panloob na kapayapaan. Habang naninirahan ako sa isang komunal na monasteryo, nakilala ko ang isang hierodiakono. Tumanda siya at pumanaw habang hawak pa rin ang ranggo ng hierodiakono. Noong bata pa siyang monghe, walang diakono sa monasteryo, kaya siya ay inordinahan. Sa kalaunan, may sumali sa monasteryo na mas batang grupo ng mga monghe. Naordinahan sila bilang mga diakono at pari, habang ang diakono na nauna nang naordinahan ay patuloy na pinapayagan ang iba na umuna at nanatili sa parehong ranggo. Nang hikayatin siyang maging hieromonk, sumagot siya: 'Wala namang ganoong pangangailangan ang monasteryo sa kasalukuyan. Salamat sa Diyos, may mga kapatid na mas bata kaysa sa akin.' Pagkatapos ay binigyan siya ng tungkulin sa opisina ng monasteryo. Nang dumating ang mga edukadong nobisyo sa monasteryo, humiling siya na alisin siya sa kanyang tungkulin sa opisina at kumuha ng ibang asignasyon. At nang dumaan ang monasteryo sa mga mahihirap na panahon, ang debotong hierodeacon ay nagsimulang humiling sa isang birtwosong hieromonk na payagan ang kanyang pagkahalal bilang abbot. "Bakit ka mismo umiwas sa responsibilidad?" tanong ng hieromonk sa kanya. "Nagpasya kang ipasa sa akin ang pasanin? Ganito na lang: ikaw na lang ang maging miyembro ng Spiritual Council, at ako na ang magiging abbot." Kaya ang isa ay naging abbot, at ang isa naman ay sumali sa Spiritual Council. Ngunit nang humupa na ang lahat at maayos nang nagagampanan ang monasteryo, umalis din ang aming diakono sa Banal na Sinodo. Malaking tulong siya sa akin. Taglay niya ang malaking biyaya ng Diyos. Sa tuwing may pinag-uusapang mahihirap na isyu sa Banal na Kinot ng Banal na Bundok, iniimbitahan siya roon upang ibahagi ang kanyang liwanag na opinyon.

— Geronda, ano nga ba ang dahilan kung bakit ang mga taong espiritwal, bagaman hindi nagmamahal sa pera, ay nagsusumikap para sa katanyagan? Tila totoo ang sinabi ng mga sinaunang Griyego: 'Marami ang nagkamuhi sa kayamanan, ngunit wala ang nagkamuhi sa katanyagan?'²³⁵

— Ang dahilan ay sobrang kawalan ng laman ng kanilang mga ulo na maaari kang magpagulong ng bola sa loob nito. Ito mismo ang tinatawag na hungkag at mayabang na kaluwalhatian. Ang mga salitang 'marami ang napupusoy sa kayamanan...' ay sumasalamin sa makalupang pananaw sa mga bagay. Walang lugar para rito sa buhay-espiritwal. Ito ang mga salita ng mga sinaunang Griyego, na hindi nakakilala sa Tunay na Diyos. Sa buhay-espiritwal, ang kaluwalhatian ay dapat maglaho. Mayroon bang sinumang tao na nakaranas ng mas matinding kahihyan kaysa sa tiniis ni Cristo? Hinanap ng mga Ama ang kahihyan, at ginantimpalaan sila ng Diyos ng karangalan. Ngunit ang mga naghahanap ng karangalan para sa kanilang sarili ay nasa larangan pa rin ng mundo — ibig sabihin, nasa istadyum. Nanaghoy sila sa isang laban ng football: 'Kaluwalhatian kay Spartak!' Ngunit sa kaluwalhati ang binabanggit sa Ebanghelyo, mayroong pag-ibig at kababaang-loob. *'Luwalhatiin Mo ang Iyong Anak,'* sabi ni Cristo, *'at luluwalhatiin ka naman ng Iyong Anak...* Ito ang buhay na walang hanggan, na makilala Ka nila, ang nag-iisang tunay na Diyos."²³⁶ Sa madaling salita, hiniling ni Cristo sa Diyos Ama na makilala ng mga tao ang kanilang Tagapagligtas at sa gayon ay maligtas. Ngunit ngayon, karamihan sa mga tao ay nagsisikap na makamit ang kaluwalhatian saan man nila makakaya. Karangalan sa kaliwa,

²³⁵ Isang kasabihan ni Cleobulus – tirano ng Lindos sa Rhodes – isa sa pitong sinaunang pantas (ika-6 na siglo BC). – *Tala ng tagasalin*.

²³⁶ Juan 17:1 at sumunod.

karangalan sa kanan, at saka sila'y pilit na lumalakad na may pilay sa parehong kanang at kaliwang binti nang sabay. Ito ang sinabi ni Cristo: "*Tumatanggap ng karangalan mula sa isa't isa*,"²³⁷ "*nandaraya at nadaraya*."²³⁸ Nakakasuka sa akin ang ganitong karangalan; hindi ako mabubuhay kahit isang araw sa ganoong kapaligiran.

Ang pananagutan sa iba ay isang malaking hadlang sa buhay espirituwal. Ang mga nagnanais magsagawa ng espirituwal na pagsasanay ay iniwasan ang pananagutan. Karaniwan, ang mga nagsusumikap makamit ang mataas na posisyon at kapangyarihan ay nagtatapos sa masamang kapalaran. Sumisingit ang mga personal na motibo at kasakiman, at nagsisimulang magbangayan at mag-away ang mga pinuno sa isa't isa. Pagkatapos ng lahat, naroroon ang kasakiman sa parehong mga pinuno. Gayunpaman, ang mga naglilingkod nang may pag-ibig ay hindi nagpapahinga sa kanilang sarili at inaalís ang kanilang 'sarili' sa bawat kilos; epektibo silang tumutulong sa iba, sapagkat doon lamang napapawi ang mga kaluluwang nangangailangan ng tulong, at doon lamang dinatatag ng panloob na kapanatagan ang mga kaluluwa ng mga tumutulong sa iba sa buhay na ito at sa darating pang buhay.

Noong mga nakaraang panahon, ang mga banal na ama ay nag-iisa sa disyerto at, sa pamamagitan ng mga gawaing pag-aasaeta, nilalayo nila sa kanilang sarili ang mga pagnanasa. Nang hindi gumagawa ng sarili nilang mga plano o proyekto, inialay nila ang kanilang sarili sa mga kamay ng Diyos at iniwasan ang mataas na tungkulin at kapangyarihan — kahit na nakamit na nila ang isang antas ng kabanalan. Ang tanging pagbubukod ay kapag ang Inang Simbahan ay nangangailangan. Sumunod sila sa kalooban ng Diyos, at ang pangalan ng Diyos ay naparangal sa pamamagitan ng kanilang mga banal na buhay. Sa madaling salita, una, sa pamamagitan ng pamumuhay sa disyerto, pagpapakabusog sa sarili ng masustansiyang espirituwal na pagkain at pananatili sa ilalim ng maingat at amaing pangangalaga ng kanilang mga espirituwal na ama, nakamit ng mga Banal na Ama ang matatag na kalusugang espirituwal; at pagkatapos lamang noon sila mismo ang naging mga espirituwal na gabay.

Paano pinamamahalaan ang Simbahan

Ang Simbahang Orthodox ay palaging inayos ang buhay nito sa pamamagitan ng mga Konsilyo. Ito ang diwa ng Orthodox: sa loob ng Simbahan, ang Banal na Sínodo ang dapat mamuno, samantalang sa mga monasteryo, ang konseho ng mga nakatatanda ang dapat mamuno. Ang Punong Pari ng Simbahan at ang Sínodo ay dapat magkasamang gumawa ng mga desisyon. Ang abbot o abbess ng isang monasteryo ay dapat gumawa ng mga desisyon kasama ang espirituwal na konseho ng monasteryo. Ang Primate ng Simbahan ay una sa hanay ng mga kapantay. Ang Patriarka ay hindi isang papa; siya ay may parehong ranggo [sa pagka-paring] tulad ng ibang mga hierark. Ngayon, ang Papa—oo—isa siyang pigura ng ibang uri. Siya ay nakaupo sa mataas na trono, habang hinihimas ng iba ang kanyang paa. Ngunit ang Patriarka ay hindi Papa; siya ay nakaupo sa tabi ng iba pang mga hierark at pinangangasiwaan ang kanilang mga gawain. At ang abbot o abbess ng isang monasteryo, kaugnay ng iba pang mga miyembro ng espirituwal na konseho, ay isa ring una sa gitna ng mga kapantay.

Hindi maaaring gawin ng Primate ng Lokal na Simbahan o ng abbot ng isang monasteryo ang anumang nais niya. Pinapaliwanagan ng Diyos ang isang obispo o miyembro ng konseho ng mga nakatatanda tungkol sa isang usapin, at ang isa naman tungkol sa ibang usapin. Isipin nga, na ang apat na Ebanghelista ay nagtutugunan. Ganoon din kapag pinag-uusapan ang isang bagay sa Banal na Sínodo o sa espirituwal na konseho ng monasteryo: inilalahad ng bawat isa ang kanilang opinyon, at kung ang opinyon ng isang tao ay naiiba sa iba, itinatala ito sa katitikan ng konseho. Sapagkat kung may ginawang desisyon na sumasalungat sa mga utos ng Ebanghelyo at may isang tao na hindi sumasang-ayon sa desisyong iyon, kung hindi nila ipipilit na maisulat ang kanilang opinyon sa katitikan ng konseho,

²³⁷ Juan 5:44.

²³⁸ 2 Timoteo 3:13.

mabubuo ang impresyon na sumang-ayon sila sa mali. Kung ang isang miyembro ng Banal na Sinodo o ng isang espirituwal na konseho ay hindi sumasang-ayon sa isang maling opinyon ngunit pinirmahan ang pangkalahatang desisyon nang hindi naitala ang kanyang opinyon sa katitikan, siya ay nagkakamali at may pananagutan. Sa kasong ito, siya ang may sala. Samantalang, kung ipahayag niya ang kanyang opinyon, kahit na hindi sumasang-ayon ang nakararami sa kanya, hindi siya magkakasala sa harap ng Diyos. Kung ang Sinodo sa Lokal na Simbahan o ang espirituwal na konseho sa mga monasteryo ay hindi gumagana nang maayos, kung gayon, habang nagsasalita tayo ng mga salita ng Ortodoksiyang diwa, sa praktis ay mayroon tayong papal na diwa. Ang diwa ng Ortodokso ay ito: dapat ipahayag at itala ng bawat isa ang kanilang opinyon, sa halip na manahimik dahil sa takot o pagnanais na mapanatili ang kanilang dangal—upang manatiling mabuti ang samahan sa Primate ng Simbahan o sa abbot ng isang monasteryo.

Ngunit kahit ang mga klero na sa murang edad ay may hawak ng ilang posisyon sa pamumuno sa Simbahan ay hindi nakakatulong sa kanilang sarili. Sinayang nila nang walang kabuluhan ang kanilang potensyal—kahit taglay nila ang mga katangiang kinakailangan para sa kanilang tungkulin.

Napipigilan sila at naipit sa mga gulong ng administrasyon at papeles, at hindi nakakakuha ng anumang espirituwal na benepisyong, kahit na taglay nila ang kinakailangang mga kwalipikasyon para rito. Kung hindi nila nasayang ang kanilang sarili sa walang kabuluhan, kundi inialay ang kanilang sarili sa pagpapalago ng kanilang espirituwal na pag-unlad, ang ilan sa kanila ay sana'y naging isang dakilang espirituwal na yaman para sa Simbahan. Sa hindi pagbibigay-pansin sa kanilang sarili—sa pinakamainam na kahulugan ng salita, ibig sabihin, sa hindi pagsusumikap na pagbutihin ang sarili—ang isang tao ay nagiging parang mangangalakal na abala sa pagbili at pagbebenta, ngunit hindi alam kung gaano kalaki ang kanyang mga utang. At sa huli, ang ganoong mangangalakal ay napupunta sa kulungan ng mga utang.

Lubos akong nalulungkot na marinig na ang mga batang pari ang humahawak ng mga posisyon ng awtoridad. Kung sana ay ipinagpaliban muna nila nang kaunti ang pag-ako sa pasanin ng pamumuno, ang kanilang pagtulong sa iba ay magiging lubos na kapakinabangan sa hinaharap. Gayunpaman, madalas na hindi ang mga bihasang pari, na may kakayahang magsagawa ng espirituwal na gawain para sa kanilang kawan, ang nagiging parokyanong pari, kundi ang mga batang pari. Nagbubunsod ito ng dalawang kasamaan. Ang unang kasamaan ay ang mga batang pari, nang hindi muna nagsagawa ng espirituwal na gawain sa kanilang sarili, ay inaako sa kanilang mga balikat ang responsibilidad para sa iba. Dahil hindi pa nila nakamtan ang kayamanang espirituwal, humahawak sila ng posisyong nag-uutos na ipamahagi ang kayamanang ito sa iba. Ang ikalawang kasamaan ay ang mga nakatatandang miyembro ng klero, na hindi humahawak ng mga posisyong may pananagutan sa Simbahan, ay hindi makapagbahagi ng kanilang mahalagang karanasan at banal na kaliwanagan sa iba.

Ang Banal na Liturhiya

— Geronda, kapag ipinagdiriwang ang Banal na Liturhiya, dapat bang laging may mga kumukomun na naroroon?

— Oo. Sapagkat ang pangunahing layunin ng Banal na Liturhiya ay para sa mga Kristiyano—hindi bababa sa iilan na handa para rito—na tumanggap ng Banal na Komunyon. Lahat ng panalangin sa Banal na Liturhiya ay tumutukoy sa '—ang mga tapat na mananampalataya na tatanggap ng Banal na Komunyon. Kaya, dapat may kahit isang tatanggap ng Komunyon na naroroon sa Liturhiya. Siyempre, nangyayari rin minsan na wala sa mga nananalangin sa Banal na Liturhiya ang handang tumanggap ng Komunyon. Iba iyon na usapin, ngunit mabuti pa rin kung may kahit isang tumatanggap ng Komunyon—maaaring isang maliit na bata, o isang sanggol. Kapag walang kahit isang makikipagkomunyon, ipinagdiriwang ang Banal na Liturhiya upang ang pari lamang ang makatanggap ng Banal na Komunyon

at gunitain ang mga pangalan ng mga mananampalataya. Ngunit dapat itong maging eksepsyon kaysa panuntunan.

Sa bawat Banal na Liturhiya, muling nabubuhay ang mga pangyayari ng Bagong Tipan. Ang Banal na Altar ay ang Betlehem; ang Banal na Trono ay ang Pinakabanal na Sepulkro ng Panginoon; ang Krusipijo sa likod ng Trono ay ang Banal na Gólgota. Sa pamamagitan ng Banal na Liturhiya at ng presensya ni Cristo, ang buong nilikha ay pinabanal. Pinananatili ng mga Banal na Liturhiya ang mundo! Napakabighani ng ipinagkaloob sa atin ng Diyos! Hindi tayo karapat-dapat dito. May mga pari na nararanasan ang nakakamanghang Sakramentong ito sa bawat Banal na Liturhiya. Isang klero ang nagsabi sa akin kung paano isang napakasimple at mabait na pari ang nagkumpisal sa kanya: "Napakahirap para sa akin na tumanggap ng mga Banal na Regalo. Hindi ko mapigilan ang aking 'kahiya-hiyang' luha. Tumutulo ito nang direktso sa Banal na Kális, at labis akong nababahala rito." At kung paano siya umiyak! "Humingi ka kay Kristo," sabi ng kakilala ko sa kanya, "na ipagkaloob din sa akin ang ilan sa mga 'kahiya-hiyang' luha na iyon."

— Geronda, bakit ka umaalis sa stasidia kapag nagdarasal ang pari ng mga panimulang dasal?

— Iniwan ko ang stasis dahil, habang nananalangin ang pari, ipinagkakaloob ng Diyos ang Banal na Grasya sa kanya upang palayain siya mula sa kanyang mga kahinaan at bigyan siya ng lakas na ipagdiwang ang Banal na Misteryo. Kasabay nito, ang mga mananampalataya ay dapat ding manalangin nang may paggalang upang makatanggap ng Banal na Grasya.

Nagsisimula ang Banal na Liturhiya sa Proskomedyá. Napakabuti ng Diyos sa pag-aayos ng mga bagay upang maunawaan din natin kung ano ang mga Banal na Misteryo at maranasan ang mga ito! Nang nagsisilbi pa ako bilang sakristan, isang kamangha-manghang pangyayari ang nangyari sa akin. Noong isang beses, nang bigkasin ng pari na nagdiriwang ng Proskomedyá ang mga salitang: *"Tulad ng korderong dinadala sa katay,"* narinig kong nanginginig ang Kordero sa banal na diskus. At nang bigkasin ng pari ang mga salitang: *'Iniaalay ang Kordero, ang Anak ng Diyos...'*²³⁹ narinig ko ang pag-iyak ng isang kordero na nagmumula sa banal na altar. Napakatakot noon! Iyan ang dahilan kung bakit sinasabi ko sa mga pari na hindi dapat kunin at hiwain ang Kordero bago ang Proskomedyá, kundi ilagay lamang ito sa banal na diskos kasabay ng mga salitang: *'Ang Kordero ng Diyos ay inihahain' at 'Tulad ng tupa na dinadala sa katayan.'* Habang binibigkas ang mga salitang ito—at hindi isang sandali bago pa man—doon dapat kunin ng pari ang banal na sibat at hiwain ang prosphora. Sa madaling salita, kapag binigkas ang mga salitang *'Ang Kordero ng Diyos ay inihahain,'* doon dapat maganap ang 'pamagpatay' ng Kordero sa dambana.

Kapag, sa panahon ng Proskomedia, tinutunog ng pari ang kampana²⁴⁰ at tahimik mong ginugunita ang mga pangalan, ang iyong puso ay dapat makibahagi sa paghihirap ng bawat kaluluwang iyong ginugunita, buhay man o yumao. Isipin ang lahat ng pangangailangan ng tao sa pangkalahatan at, partikular na, ang mga pangangailangan ng taong iyong ipinagdarasal, at manalangin: 'Alalahanin, O Panginoon... Maria, Nicolás... Ikaw, aking Diyos, ay nakakaalam ng mga pagsubok na kanilang kinahaharap. Tulungan mo sila.' Alalahanin ang mga pangalang ibinigay sa iyo para sa pag-alala sa ilang Banal na Misa — ang ilan sa tatlo, ang ilan sa lima. Alalahanin ang natitirang mga pangalan bilang pangalawang prayoridad. Kung hindi, ano ang saysay — ginugunita mo ang ilan nang patuloy, samantalang ang iba, na nangangailangan ng makalangit na tulong, ay hindi mo naman ginugunita? Hindi ko maintindihan ang na ito. Ang mga pangalan ng mga Katoliko, Saksi ni Jehova at iba pang mga

²³⁹ Ayon sa aklat ng liturhiyang Griyego. — *Tala ng tagasalin*.

²⁴⁰ Ayon sa tradisyon ng Bundok Athos, pagkatapos ng panalangin ng Ikatlong Oras, ang pari na nagdiriwang ng Proskomedyá ay tumutunog ng maliit na kampanilya na nasa altar, at humihinto ang serbisyo. Lumalabas ang mga monghe mula sa kanilang stasidia at tahimik na ginugunita ang mga pangalan ng mga buhay at ng mga yumao. Sa panahong ito, kinukuha ng pari ang mga partikula, na nagsasabing: 'Alalahanin Mo, O Panginoon.' Pagkatapos ay nagpapatuloy ang naantala na serbisyong panalangin. Tingnan ang *The Holy Mountain Rule of Church Order*. Holy Trinity St Sergius Lavra, 2002. p. 33. — *Tala ng tagasalin*.

erehe ay hindi dapat banggitin sa panahon ng Proskomedia. Hindi dapat kumuha ng bahagi para sa kanila o magsagawa ng serbisyong pag-alala. Ngunit maaari tayong manalangin para sa kanilang kalusugan at kaliwanagan, at kahit kantahin ang panalangin na kanon.

— Geronda, may ilang pari na nagsasabing ayaw nilang madalas na ipagdiwang ang Liturhiya, upang hindi sila masanay rito.

— Hindi dapat nagsasabi ng ganoong mga bagay ang isang pari. Mali iyon. Para bang sinasabi niya: 'Hindi ko masyadong binibisita ang aking mga kamag-anak upang mas mainit nila akong tanggapin kapag dumalaw ako.' Gayunpaman, dapat maghanda para sa Banal na Liturhiya. Ang Banal na Komunyong ay nagpapagaling at nagpapabanal sa mga nagsusumikap sa pananampalataya. Ngunit paano nito matutulungan ang mga hindi nagsusumikap? Ano ang mababago ni Cristo kung hindi binabago ng isang tao ang sarili? Noong isang panahon, sa Bundok Athos, sa kweba ng Kagalang-galang Athanasius, nanirahan ang isang nakatatanda kasama ang dalawang baguhan, na ang isa ay isang hieromonk at ang isa naman ay isang hierodeacon. Isang araw, pumunta ang mga baguhan sa isang maliit na simbahan upang ipagdiwang ang Liturhiya. Ang pari ay labis na naiinggit sa diácono, sapagkat ang huli ay mas matalino at mas may kakayahan kaysa sa kanya sa lahat ng bagay. Gayunpaman, lalo pang pinagyaman ng diácono ang inggit na ito dahil sa kanyang makasariling pag-uugali. Kaya, sa panlabas na anyo, inihanda ng pari ang sarili upang ipagdiwang ang Banal na Liturhiya: binasa niya ang mga tuntunin para sa Banal na Komunyong at ginawa ang lahat ng kinakailangan. Ngunit sa kasamaang palad, hindi niya nagawa ang pinakamahalagang bagay — hindi siya naghanda para sa Liturhiya nang panloob. Ibig sabihin, kailangan niyang magpakumbabang magkumpisal upang matanggal ang inggit at selos sa kanyang puso. Sapagkat kahit pa magsuot tayo ng malinis na damit at maghugas ng buhok, hindi tayo iniwan ng mga damdaming ito. Kaya, ang hieromonk ay naghanda lamang sa panlabas para sa pagdaraos ng Liturhiya; pumasok siya sa santuwaryo, kung saan iniaalay ang Banal na Sakripisyo, at sinimulan ang Proskomedia. Ngunit biglang may isang kakila-kilabot na dagundong ng kulog, at nakita niyang umangat mula sa altar ang banal na diskos at naglaho.²⁴¹ Hindi nila naipagdiwang ang Liturhiya. Napagtanto ko na kung hindi humalili ang Mabuting Panginoon sa ganitong paraan, at kung ang pari, na nasa hindi karapat-dapat na kalagayang espiritwal, ay nagpatuloy sa pagdaraos ng Banal na Liturhiya, isang kakila-kilabot na kapahamakan ang sasapit sa kanya.

— Geronda, kung may mangyaring hindi inaasahan habang isinasagawa ang Banal na Liturhiya, maaari ba itong putulin?

— Kapag nagsimula na ang Banal na Liturhiya, hindi ito maaaring putulin ng pari sa kalagitnaan — kahit ano pa man ang mangyari. Kahit sumiklab pa ang digmaan, dapat niyang tapusin ang Liturhiya. Dapat niyang tapusin ang Liturhiya, kahit lumapit pa ang mga kaaway sa simbahan. Ang pinakamarami na magagawa niya sa ganoong pagkakataon ay subukang tapusin ito nang mabilis hangga't maaari. Ngunit dapat magkaroon ng pananampalataya sa Diyos at huwag matakot.

Ang isang ministro ng Kataas-taasang Diyos ay dapat kilala sa matinding pagka-maingat, kadalisayan, at hindi matitinag na integridad.²⁴² Mas mataas ang mga pari kaysa sa mga anghel. Sa pagdiriwang ng Sakramento ng Banal na Eukaristiya, tinatakpan ng mga banal na anghel ang kanilang mga mukha habang isinasagawa ng pari ang Sakramentong ito.

²⁴¹ Tingnan si *Elder Paisios*. The Fathers of Svyatogorsk and the History of Svyatogorsk. Holy Trinity St Sergius Lavra, 2001. pp. 102–104.

²⁴² Ang salitang 'uncompromising' dito ay pagsasalin ng salitang Griyego na 'ἀκρίβεια' (literal na: katumpakan, higpit). Sa teolohiyang Orthodox, ang akriveia ay tumutukoy sa prinsipyong patristiko ng mahigpit na paglapit sa mga Banal na Kanon (at, sa pangkalahatan, sa Tradisyon ng Simbahan), kung saan kinikilala na kinakailangan ang kanilang literal at tumpak na aplikasyon. – *Tala ng tagasalin*.

Kabanata 3.

Sa mga pista opisyal at araw na walang pasok

"Tayong mga tapat, ipagdiwang natin ang banal na kapistahang ito"²⁴³

Sa pamamagitan ng pag-angat sa atin sa espirituwal na kataas-taasan sa pamamagitan ng Kanyang dakilang pag-ibig at Kanyang dakilang kagalakan, na ibinubuhos Niya sa mga kaluluwa ng mga tapat sa lahat ng Kanyang mga pista, tunay na muling binubuhay tayo ni Cristo at ibinabalik sa buhay. Basta't tayo mismo ang lumahok sa mga pagdiriwang na ito at may espirituwal na hilig na pahintulutan silang maging isang espirituwal na pagdiriwang. Pagkatapos ay nagdiriwang tayo nang espirituwal at nabubulanan ng espirituwal dahil sa banal na alak na dala ng mga santo, na ibinibigay nila sa atin upang inumin.

— Geronda, paano mararanasan ng isang tao ang isang pagdiriwang nang espiritwal?

— Upang maranasan ang isang pista, dapat isawsaw ng isang tao ang kanyang isipan sa mismong mga banal na araw, sa halip na sa mga gawaing dapat nating gampanan para sa mga banal na araw na iyon. Dapat pagmunimunian ng isang tao ang mga pangyayari sa bawat banal na araw—maging ito man ay Pasko, Theophany, Pasko ng Pagkabuhay o anumang iba pang pista—at bigkasin ang Panalangin kay Hesus, na nagluluwalhati sa Diyos. Sa ganitong paraan, ipagdiriwang natin ang bawat kapistahan nang may malaking paggalang. Ang mga taong makamundo ay hinahangad na maunawaan ang kahulugan ng Pasko sa pamamagitan ng inihaw na baboy, ng Pasko ng Pagkabuhay sa pamamagitan ng inihaw na kordero, at ng Shrovetide sa pamamagitan ng confetti. Ang mga tunay na monghe, gayunpaman, ay nararanasan araw-araw ang mga banal na pangyayari at palagiang nagagalak. Bawat linggo ay namumuhay sila na parang Mahal na Araw. Bawat Miyerkules, Huwebes, at Biyernes ay dinaranas nila ang Dakilang Miyerkules, Dakilang Huwebes, at Dakilang Biyernes — ibig sabihin, ang Paghihirap ni Cristo. At tuwing Linggo ay dinaranas nila ang Pasko ng Pagkabuhay — ang Pagkabuhay ni Cristo. Kailangan nga ba talagang maghintay ng Mahal na Araw para alalahanin ang Paghihirap ni Cristo? O, tulad ng mga taong makamundo, kailangan ba nating maghintay ng Pasko ng Pagkabuhay na may inihaw na kordero para maunawaan kung ano ang ibig sabihin ng *'Bumangon ang Cristo'*? Ano ang sinabi ni Cristo? *'Maging handa'* (²⁴⁴), hindi *'Magsimula na tayong maghanda ngayon.'* Mula sa sandaling binigkas ni Cristo ang mga salitang *'maging handa'*, ang bawat tao—lalo na ang isang monghe—ay dapat handa sa lahat ng oras. Dapat niyang patuloy na tuklasin at maranasan ang mga banal na pangyayari. Sa pamamagitan ng pagtalakay sa mga pangyayari sa bawat kapistahan, natural na magigising ang kamalayan ng isang tao at mananalangin nang may paggalang. Higit pa rito, dapat malubog ang ating isipan sa mga pangyayaring ipinagdiriwang, at dapat nating sundan nang may paggalang ang mga stichera at troparia na inaawit. Kapag ang isipan ng isang tao ay naninirahan sa mga makalangit na kahulugan, nararanasan niya ang mga banal na pangyayari at sa gayon ay nagbabago. Kung, habang nasa ganitong kalagayan, magmumuni-muni tayo, halimbawa, tungkol sa isang partikular na santo—isa na lubos nating iginagalang o ipinagdiriwang ang alaala—lumalago pa ang ating pag-iisip: umaakyat ito sa Langit. Kapag iniisip natin ang mga santo, iniisip din tayo ng mga santo at tinutulungan tayo. Sa ganitong paraan, nakikipagkaibigan ang isang tao sa mga santo, at ang ganitong pagkakaibigan ay mas maaasahan kaysa sa alinman. Pagkatapos, habang nag-iisa, sabay na mabubuhay ang isang tao kasama ang lahat—kasama ang mga santo, ang mga Anghel, at ang buong mundo. Ang mag-isa—at gayon pa man ay madama nang lubos ang lahat ng magiliw na pamiyabig na ito! Buhay ang presensya

²⁴³ Tingnan ang ikaanim na ode ng ikalawang kanon para sa Paghahain ng Pinakabanal na Theotokos (21 Nobyembre).

²⁴⁴ Tingnan ang Mat. 24:44.

ng mga santo. Lahat ng mga santo ay mga anak ng Diyos, at tayo ay mga kahabag-habag na anak ng Diyos, at tinutulungan nila tayo.

Upang matanggap ang tulong na ito, dapat nating laging gunitain nang may paggalang ang mga santo na nagbuhos ng kanilang dugo, pawis o luha alang-alang sa pag-ibig ni Cristo. At dapat nating pakinggan ang pagbasa mula sa Synaxarion: "*Sa araw na ito ay ginugunita natin si Santo...*" — dapat tayong tumayo, gaya ng mga sundalong nakatayo nang tuwid kapag binabasa ang mga pangalan ng kanilang mga kasama na namatay nang matapang: "Noong ganitong petsa ng buwan, ang ganitong sundalo ay namatay nang matapang sa ganitong harapan."

Upang tunay na maranasan ang pagdiriwang, hindi dapat magtrabaho ang isang tao sa araw ng pista. Halimbawa, kung nais ng isang tao na maramdaman at maranasan ang isang bagay sa Biyernes Santo, sa araw na iyon ay dapat siyang abala lamang sa panalangin. Sa sekular na mundo, ang mga kawawang tao ay abala sa trabaho at gawaing-bahay tuwing Mahal na Araw, at sa Biyernes Santo ay nagsisimula na silang magpalitan ng mga pagbati ng Pasko ng Pagkabuhay: 'Maraming beses na pagdiriwang!', 'Ingat kayo!', 'Nawa'y magpadala sa iyo ang Diyos ng nobya!...' Hindi ito tama! Sa Biyernes Santo, isinara ko ang sarili ko sa aking selda. Pagkatapos ng paggupit ng buhok sa paraang anghel, ang bagong gupit na monghe ay dapat manatiling tahimik sa loob ng isang linggo. Ang mga araw na ito ng katahimikan ay malaking tulong sa kanya, dahil ang Banal na Grasya ay nagpapalusog sa kanyang kaluluwa, at nauunawaan ng monghe kung ano ang nangyari sa kanya. Malaking kapakinabangan din ang katahimikan sa panahon ng mga pista. Sa mga araw ng pista, binibigyan tayo ng kanais-nais na pagkakataon na magpahinga nang kaunti, sumamba, at manalangin. Sa gayon, maaaring dumating sa atin ang isang mabuting kaisipan; maaari nating sulyapan nang malalim ang ating sarili; maaari nating ilaan ang ilang oras sa Panalangin kay Hesus; at sa pamamagitan ng lahat ng ito, madarama natin nang lubos ang makalangit na kahalagahan ng ipinagdiriwang na pista.

"Mas mabuti ang kaunti para sa matuwid..."

Sa kasamaang palad, ngayon ginagamit natin ang ating kalayaan hindi para sa kabutihan, hindi para sa paghahangad ng kabanalan, kundi para sa makamundong kayabangan. Noong mga nakaraang panahon, ang buong linggo ay panahon ng paggawa, at ang Linggo ay araw ng pahinga. Ngayon, ang Sabado ay ginawang araw ng pahinga rin. Gayunpaman, namumuhay ba ngayon ang mga tao nang mas espirituwal, o mas nagkakasala ba sila? Kung gagamitin ng mga tao ang kanilang oras para sa mga espirituwal na gawain, magkakaiba ang lahat—mas magiging nakasentro sila. Ngunit tayo, na mga kahabag-habag, ay nagnanais na magnakaw ng bahagi ng espirituwal, upang agawin ang bahagi ni Cristo. Kung kailangan ng mga layko na magtrabaho ng karagdang araw, nagkakasundo sila na gawin ito tuwing Linggo. Hinahanap nila ang isang bakanteng Linggo para sa isang 'Linggong araw ng trabaho', o isang pampublikong bakasyon para sa isang 'Sabadong araw ng trabaho', at pagkatapos ay bumabagsak sa kanila ang poot ng Diyos. Paano, kung gayon, matutulungan sila ng mga santo? Ang Linggo o araw ng pista ba ay para sa paggawa? At kung nais ng mga taong sekular na tulungan kami, ang mga monghe, sa anumang paraan, huwag ito sa pamamagitan ng paggawa tuwing Linggo, kundi sa pamamagitan ng ibang uri ng tulong.

Hindi natin hinahayaan ang Diyos na gumabay sa atin. At ang anumang ginagawa nang walang pananampalataya sa Diyos ay walang kaugnayan sa Kanya. Kaya naman, ang ginagawa natin ay kulang sa pagpapala ng Diyos, at dahil dito, hindi magbubunga ng mabuti. At saka natin sasabihin: 'Kasalanan iyon ng diyablo.' Hindi iyon kasalanan ng diyablo; sa halip, tayo mismo ang hindi nagpapahintulot sa Diyos na tulungan tayo. Sa pamamagitan ng pagtatrabaho sa mga araw na, ayon sa mga patakaran ng simbahan, hindi tayo dapat magtrabaho, binibigyan natin ang diyablo ng kapangyarihan sa atin, at siya ay nakikialam sa ating ginagawa mula pa sa simula. *'Mas mabuti ang kaunti para sa matuwid kaysa sa*

*kayamanan ng maraming makasalanan,*²⁴⁵ — sabi ng salmo. Iyon ang nagdudulot ng pagpapala; ang lahat ng iba pa ay walang kuwentang bagay, kalokohan. Gayunpaman, dapat magkaroon ng pananampalataya, pag-ibig, at paggalang; dapat ipagkatiwala ang lahat sa Diyos nang may tiwala. Kung hindi, kahit sa mga araw ng pista ay magtatrabaho ka nang walang gana, at sa ibang araw ay sasayangin mo ang iyong oras nang walang kabuluhan.

At tingnan mo – hindi kailanman iniwan ng Diyos ang mga tapat sa Kanya. Hindi ako nagtrabaho tuwing Linggo o pista opisyal, at hindi rin ako iniwan ng Diyos; pinagpala Niya ang aking pagsisikap. Naalala ko minsan nang dumating sa aming baryo ang mga combine harvester para anihin ang trigo. Sinabi nila sa tatay ko na sisimulan nila ang aming bukid at saka sila lilipat. Linggo iyon. 'Ano'ng gagawin natin?' tanong ng tatay ko. 'Dumating na ang mga combine harvester.' 'Ako,' sabi ko, 'hindi magtatrabaho sa Linggo.' Maghihintay kami hanggang Lunes.' 'Pero kung mapalampas natin ang pagkakataong ito,' sabi ulit ng ama ko sa akin, 'mahihirapan tayong mag-ani gamit ang mga kabayo mamaya.' 'Hindi problema,' sabi ko, 'tuloy-tuloy lang akong mag-aani hanggang Araw ng Pasko kung kailangan.' Pumunta ako sa simbahan na para bang hindi naman dumating ang mga combine harvester. Pero umalis na rin sila para sa anihan. Aba, sira agad sila, habang nasa daan pa lang! Pagkatapos, bumalik ang mga operator ng combine sa tatay ko at nagsabi: 'Pasensya na, sira ang mga combine namin. Papunta na kami Yanina para ipaayos, at pagbalik namin sa Lunes, sisimulan na namin kayo agad.' Kaya't inilipat nila ang pag-aani mula Linggo hanggang Lunes. Marami na akong nasaksihang ganitong mga pangyayari nang personal. Kung tayo, mga monghe, ay hindi tinatrato nang nararapat ang mga araw ng pista, ano pa ang maiwan para sa mga layko?

Anong diwang mayroon noon sa mga monasteryo! Naalala ko kung paano, sa sekular na mundo, ang mga tao, matapos ipagdiwang ang Pag-aangat ng Banal na Krus ayon sa bagong kalendaryo, ay nagdadala ng ubas sa Banal na Bundok. Gayunpaman, ang kanilang mga bangka ay kung minsan ay nakarating sa pampang ng Athos sa mismong araw na ipinagdiriwang namin ang Pag-aangat ayon sa lumang kalendaryo. Kung mangyari ito, hindi kailanman pupunta ang mga monghe para i-unload ang ubas sa araw ng pista. Ibabalik nila ito o iiwan ang barge na puno ng ubas sa pantalan. Kung may naihatid na langis o kahoy sa araw ng pista, ganoon din ang mangyayari. At gayon pa man, mahirap ang mga monasteryo. Ngunit ang mga monghe ng Banal na Bundok ay ganoon ang pag-iisip: "Ano ang sasabihin ng isang layko kung makita niyang nagtatrabaho ang mga monghe sa araw ng pista?" Para sa mga monghe, mas mainam nang libong beses na masira ng bagyo sa magdamag ang isang bargeh na hindi pa nahahaklas, upang mapahamak ang parehong ubas at kahoy, kaysa ihaklas ito sa araw ng pista, na magresulta sa hindi pagdiriwang ng pista at, higit pa rito, sa pagtutukso sa kaluluwa ng mga tao.

At ngayon... Sa bisperas ng isang kapistahan, narating ko ang isang monasteryo. Iniaibaba ng mga monghe ang mga ubas. Pagkatapos, pinagsama-sama nila ang buong komunidad upang yapakan ang mga ito. May nakatakdang pagbabantay sa gabing iyon, ngunit naurong ito hanggang sa sumunod na araw! Ngunit isa itong dakilang araw ng kapistahan! 'Dahil sa pangangailangan,' sabi nila, 'maaaring balewalain pa nga ang batas...' Sa isa pang monasteryo, matapos ang isang sunog, muling itinayo ang mga nasunog na gusali tuwing Linggo. Aba, hayaan na lang—maulit lang naman ang sunog. Ngunit nakikita ito ng mga layko at sinasabi: 'Walang gaanong kabuluhan ang lahat ng mga araw ng kapistahan.' Dapat tayong maging maingat na huwag magtrabaho sa mga araw ng kapistahan. Lalo itong tumutukoy sa amin na mga monghe, dahil sa pagtrabaho sa mga araw ng kapistahan, hindi lamang tayo nagkakasala para sa ating sarili, kundi nagiging tukso rin tayo para sa mga layko. Sa paggawa nito, nagkakasala tayo nang doble. Ang mga layko ay naghahanap ng mga dahilan upang bigyang-katwiran ang kanilang sariling mga kasalanan. Maaaring magtrabaho sila nang araw at gabi, hindi pinapansin ang mga araw ng kapistahan. Ngunit pagkatapos ay nakikita nila ang isang madre o monghe na nagtatrabaho

²⁴⁵ Awit 36:16.

sa isang araw ng kapistahan dahil sa matinding pangangailangan. Pagkatapos noon, sinasabi sa kanila ng diyablo: 'Tingnan mo, pati ang mga pari ay nagtatrabaho rin doon! Kaya bakit nakaupo ka lang diyan na walang ginagawa?' Kapag nakita ng mga layko ang isang madre na nag-iwiwisik ng kumot tuwing Linggo, sasabihin nila: 'Kung nagtatrabaho ang mga madre, bakit hindi rin kami puwedeng magtatrabaho?' Kaya nga dapat tayong maging maingat na huwag maging batong pangbalakid sa iba.

— Geronda, paano kung, sa isang pista, halimbawa sa Pagpasok ng Pinakabanal na Theotokos sa Templo, may mangangalakal na darating sa monasteryo para magtatrabaho?

— Ang Paghahandog ng Pinakabanal na Theotokos, at may manggagawa na magtatrabaho sa monasteryo?! Hindi ito angkop! Huwag siyang magtatrabaho.

— Geronda, nangyari ito dahil hindi naisip ng madre na namamahala sa gawain na sabihan siyang huwag pumunta.

— Kung ganoon, dapat siyang parusahan ayon sa kanon.

— Geronda, kung sa araw ng pista, pagkatapos ng buong-gabi na pagbabantay, nangunguya na ang mga mata sa pagod, maaari bang magtahi habang inaalisan ang Panalangin kay Hesus?

— Hindi ba maaari ang pagyuko? Upang maalis ang antok, mas mabuting magyuko kaysa magtahi.²⁴⁶

— At sa isang Linggo? Kung nabasa na ang patakaran ng monasteryo, hindi pa rin ba pinapayagan, halimbawa, ang paggawa ng rosaryo?

— Bakit ninyo sila hinahabi? Bakit hindi ninyo pinapalakas ang sarili ninyo sa espiritwal sa araw na iyon? Sa kasamaang palad, kahit sa mga monasteryo ay unti-unting pumapasok ang isang makamundong diwa. Nalaman ko na sa ilang monasteryo, tuwing Linggo at malalaking pista, kaagad pagkatapos ng tanghali ay umalis na ang mga monghe para gampanan ang kanilang mga tungkulin. Akala mo'y nagugutom nang mamatay ang kanilang mga anak at inilalaro na sa subasta ang monasteryo! Ganoon na kalubha ang pangangailangan!.. Ang arkhondarichny, ang kusinero — iba iyon. Sa arkhondarichny,²⁴⁷ sa kusina, may dapat gampating tungkulin tuwing Linggo at malalaking pista. Hindi puwedeng iwanang walang tauhan ang mga lugar na ito.

Minsan, kapag may nagdadala ng isda sa aking kaliva, sinasabi ko sa nagdala: 'Balik mo at umalis ka na.' Kung magsisimulang magdala sa akin ng isda ang mga tao—buhay ang ilan, patay ang iba—ano ang mangyayari rito?

At kung dadalhin dito sa monasteryo ang isda para sa pista at kailangan mo pang maghirap sa paghahanda nito, anong kagalakang makukuha mo sa salu-salo? Naalala mo ba si Ama Mina mula sa Skete ni Santa Ana? Isang Linggo ng umaga, may isang mangingisda na nagdala ng isda para sa pista patronal ng kanyang kaliva at nagsabi: 'Narito ang ilang sariwang isda, Geronda.' 'Sandali,' sabi ng matanda nang may pagtataka, 'ngunit Linggo ngayon! Kailan mo ito nahuli, at bakit napakasariwa nito?' 'Kaninang umaga,' sagot ng mangingisda. 'Ibasura mo!' payo ni Ama Mina. 'Isang isdang pinalayas sa simbahan ito! Kung gusto mong makita mismo, ihagis mo ang isa sa maliliit na isda sa pusa. Makikita mong hindi niya ito kakainin.' At nga nga, nang ihagis ng mangingisda ang isa sa mga isda sa pusa, lumayo ang pusa rito nang may pagkasuklam! Ganoon ang pagiging sensitibo ng ating mga ninuno!

Ngunit sa kasalukuyan, tuwing malalaking pista sa mga monasteryo, makikita mo ang mga manggagawa at mga artesano... Noong isang beses, noong Pista ng Pagpapasya, isang buong pangkat ng mga manggagawa ang nagpuputol ng mga puno gamit ang chainsaw malapit sa isang monasteryo. Sa

²⁴⁶ Ayon sa tradisyon ng Bundok Athos, hindi isinasagawa ang mga pagyuko sa patakaran ng monghe sa selda tuwing Linggo lamang at sa panahon ng Liwanag na Linggo. Sa lahat ng iba pang araw ng pista, kabilang ang Labindalawang Dakilang Pista, isinasagawa ang mga pagyuko sa selda. — *Tala ng tagasalin*.

²⁴⁷ Archondariki — isang lugar para sa pagtanggap ng mga bisita sa mga monasteryo ng Griyego. — *Tala ng tagasalin*.

simula, wala ni isang ulap sa langit, ngunit bigla na lang may sumulpot na ulap, sumiklab ang unos, at kumidlat sa mismong tabi ng mga nag-aahit ng kahoy. Pinasilab ng kidlat ang gubat, at tumakas ang mga manggagawa nang lubos ang takot kaya ni hindi nila ito ikinuwento sa kahit sino. Naging napakalakas ng apoy kaya natakot pa ang mga bumbero na patayin ito. Aba, ano sa palagay mo: noong sumunod na Linggo, narinig na naman sa gubat ang kaluskos at ugong ng mga chainsaw! Sa pagkakataong ito, dalawang pangkat ng mga tagaputol ng kahoy ang dumating upang putulin ang mga puno. Ngunit dahil pumuputol tayo ng mga puno tuwing Linggo at mga araw ng pista opisyal, ang mga sunog na ito ay galit din ng Diyos. At ang problema ay hindi natin ito napagtatanto. Nalampasan na natin ang hangganan ng pasensya ng Diyos.

Kapag may pangangailangan, nananalangin ang mga monghe gamit ang rosaryo—isang daang buhol—at nagbibigay-liwanag ang Diyos sa isang tao, na siya namang nagpapadala sa mga monghe ng isang daang libong drachma. Ang tawag ng isang monghe ay panalangin. Sino ang magkakaroon ng pananampalataya sa Diyos kung hindi man tayo, ang mga monghe? Mga layko? Kung ipinagkakatiwala ng isang monghe ang kanyang buhay sa Diyos, tiyak na didinig Siya sa kanya. Sa komunal na monasteryo na tinirahan ko sa simula ng aking paglalakbay bilang monghe, ang abbot ay may isang katulong sa selda. Kabilang sa kanyang mga tungkulin ang paghahanda ng bulwagan para sa mga pagpupulong ng kapatiran. Kapag siya ay maysakit o abala sa ibang bagay, ipinagkakatiwala sa akin ang kanyang tungkulin. Hindi naman mabilis mag-isip ang tagapaglingkod sa selda; bukod pa rito, palagi siyang nakatayo sa buong Banal na Liturhiya hanggang sa katapusan, ngunit nagagawa pa rin niyang tapusin ang lahat ng kanyang gawain. Mas mabilis akong kumilos kaysa sa kanya. Para magkaroon ako ng oras na ihanda ang bulwagan bago dumating ang mga kapatid, maaga akong aalis sa Banal na Liturhiya, ngunit nagulo ang lahat para sa akin. Minsan natutumba ang takure ng kape at nabubuhos ang kape, sa susunod naman nahuhulog ang mga tasa, saka ang mga baso ng tubig ay nakakalusot sa mga kamay ko... Lahat ay nagulo! Samantala, ang tagapaglingkod sa selda, matapos manatili sa simbahan hanggang sa katapusan ng Banal na Misa, ay nagpapala at nagtitiwala na tutulungan siya ng Diyos. At kung siya ay napagalitan [dahil hindi siya agad nagpunta upang gampanan ang kanyang tungkulin], tinanggap niya ito nang may kababaang-loob. Ang mongheng ito ay may kababaang-loob, at ang benepisyong kanyang natamo mula rito ay dalawa.

Gayunpaman, sa pamamagitan ng hindi pagkapit sa mga baguhang bagay na maaaring laktawan nang walang kapahamakan, nakakakuha ang mga tao ng malaking kapakinabangan at nagbibigay ng espesyal na papuri sa mga santong ipinagdiriwang. Maging tayo nang lubos na maingat upang matiyak na wala sa ating ginagawa ang makasasama sa ating buhay-espiritwal. Upang ang lahat ng ating mga pagsisikap ay mapabanal, at upang tayo ay magkaroon ng pagpapala ng Diyos—ang espiritwal ang dapat na unahin. Bigyan natin ng pangunahing pansin hindi ang mga materyal na bagay, kundi ang buhay-espiritwal. Kung ang mga gawain at alalahanin ng isang monghe ang nangunguna, habang ang panalangin ay pangalawa lamang, mas binibigyan niya ng halaga ang trabaho kaysa sa buhay-espiritwal. At dito ay may kapalaluan at kawalang-galang. Ang isang gawain na nagagawa ngunit sa paggawa nito ay sumisira sa espiritwal na kalagayan ng gumagawa, ay hindi pinabanal. Kung bibigyan natin ng pangunahing pansin ang espirituwal, aayusin ng Diyos ang lahat. Kung tayo, bilang mga monghe na nakasuot ng ating kasuotan, ay hindi man lang iginagalang ang mga banal na kanon, kundi tinatapakan at dinudumihan ang lahat, ano pa ang matitira para sa mga layko? Kung hindi natin tinutupad ang ating mga espirituwal na tungkulin, at hindi humihingi ng tulong sa mga santo, kanino pa sila hihingi nito? Kaya't sa ating mga labi ay sinasabi nating naniniwala tayo sa Diyos, ngunit sa katotohanan ay wala tayong tiwala sa Kanya. Kung tayo, mga monghe na nakasuot ng ating mga kasuotan, ay hindi man lang iginagalang ang mga banal na kanon, kundi tinatapakan at dinadala sa kahihyan ang lahat, ano ang kahulugan ng ating buhay?

Ang mga tao ay nagtatrabaho tuwing Linggo at mga araw ng pista, at bumubuhos sa kanila ang mga kapahamakan

Ayon sa mga patakaran, tumitigil ang lahat ng gawain bago ang Vespers sa bisperas ng isang pista o sa Linggo. Mas mabuti, kung maaari, na magtrabaho nang mas matagal noong nakaraang araw upang hindi na magtrabaho sa panahon at pagkatapos ng pistang Vespers. Kung, dahil sa matinding pangangailangan, may gumagawa ng isang simpleng gawain na papalapit na ang gabi sa Linggo o mismong araw ng pista, ibang usapin iyon. Ngunit kahit ang ganoong magaang gawain ay dapat gawin nang may wastong pag-iingat. Noong mga nakaraang panahon, kahit ang mga magsasaka na nagtatrabaho sa bukid, sa pagdinig nila sa kampana na tumatawag para sa Vespers, ay nagpapako ng tanda ng krus at tumitigil sa pagtatrabaho. Ganoon din ang ginagawa ng mga kababaihan na nagtitipon-tipon kasama ang kanilang pananahi malapit sa kanilang mga tahanan sa kapitbahayan. Tatayo sila mula sa kanilang mga bangko, gagawa ng tanda ng krus, at itatabi ang kanilang paghahabi o iba pang gawain. At pinagpala sila ng Diyos. Malusog sila at natuwa sa buhay. Ngunit ngayon, inalis ng mga tao ang mga pista, lumayo sa Diyos at sa Simbahan, subalit sa huli ay nauubos nila ang lahat ng perang kinikita nila sa mga doktor at ospital. Noong isang beses, may isang ama na dumating sa aking kaliva at nagsabi: 'Madalas na magkasakit ang anak ko, at hindi matukoy ng mga doktor kung ano ang mali sa kanya.' 'Huwag kayong magtrabaho tuwing Linggo, at maaayos din ang lahat,' ang sagot ko. At nga nga, nakinig siya, at hindi na nagkasakit ang kanyang anak.

Palagi kong pinapayuhan ang mga karaniwang tao na huwag magtrabaho tuwing Linggo at mga pampublikong pista opisyal upang hindi sila tamaan ng kapahamakan. Kayang-kaya ng sinuman na ayusin ang kanilang trabaho. Nakasalalay lahat ito sa espiritwal na pagiging sensitibo. Kung mayroon kang pagiging sensitibong ito, may makikitang paraan palabas sa anumang sitwasyon. At kung ang solusyong ito ay nangangailangan ng kaunting pagkalugi, lalo pang darami ang biyayang matatanggap ng mga taong ito. Gayunpaman, marami ang hindi nakakaintindi nito at hindi man lang dumadalo sa Banal na Liturhiya tuwing Linggo at mga pista opisyal. Ang Banal na Liturhiya ay nagpapabanal sa isang tao. Kung ang isang Kristiyano ay hindi pumupunta sa simbahan tuwing Linggo, paano siya mapapabanal?

Ngunit, sa kasamaang palad, unti-unti nang papunta ang mga tao sa isang sitwasyon kung saan wala nang matitira mula sa mga pista o sa Tradisyon. Makikita mo kung paano: para makalimutan ng mga tao ang mga santo, binabago pa nga nila ang mga pangalang Kristiyano. Ang Vasilika ay naging Vika. Ang Zoe ay naging Zoz, at ang resulta ay hindi lang isang hayop, kundi dalawa!²⁴⁸ Nilikha nila ang Araw ng mga Ina, ika-1 ng Mayo, ika-1 ng Abril... Malapit na nilang sasabihin: 'Ngayon ay Araw ng Artichoke, bukas ay Araw ng Sipres, kinabukasan ay paggunita sa imbentor ng bombang atomiko o sa taong nag-imbento ng football...' Ngunit, anuman ang mangyari, hindi tayo iniwan ng Diyos.

Kabanata 4. Sa Ortodoksong Tradisyon

***"Si Hesus Kristo ay pareho kahapon, ngayon, at magpakailanman"*²⁴⁹**

— Geronda, madalas marinig ang usapan tungkol sa pagbabagong-bago ng Simbahan. Parang ang Simbahan ay tumatanda rin at nangangailangan ng pagbabagong-bago!

²⁴⁸ Ang Nakatatanda ay naglalaro sa mga salita batay sa pagiging magkasing-tunog ng bagong salitang Ζωζώ (isang pagbaluktot ng Ζωή – 'buhay' – katumbas ng pangalang Ruso na Zoya) at ng salitang 'ζωο' – 'hayop'. – *Tala ng tagasalin*.

²⁴⁹ Hebreo 13:8.

— Tumanda? Malayo sa katotohanan! Kahit ang mga kulang sa debosyon ngunit may kaunting katinuan sa isip ay hindi nasisiyahan sa mga bagong, makabagong likha, kundi hinahanap ang mga sinaunang bagay. Halimbawa, ang mga bagong pinturang ikon ay hindi nakakaantig sa ganitong mga tao — nauunawaan nila ang dangal ng isang sinaunang ikon. Kung maging ganoon ang pag-uugali ng mga taong may katwiran lamang, ano pa kaya ang masasabi sa mga may tunay na kabanalan! Mula sa paghahambing na ito, malinaw kung gaano kaligaw ang lahat ng usaping ito tungkol sa pagbabagong-bago ng Simbahan at mga katulad na bagay.

Kung, sa mga araw na ito, may isang tao na sinisikap panatilihin ang Tradisyon sa anumang paraan — sa pamamagitan ng pag-aayuno, hindi pagtrabaho tuwing pista, at pagiging deboto — may ilang tao na nagsasabi: "Galing ba siya sa buwan o ano? Pagkatapos ng lahat, mga labi na lang ito ng nakaraan! Luma na sila ngayon!" At kung susubukan mo silang kausapin nang matino, maririnig mo bilang tugon: "Saang panahon ka ba nabubuhay? Lahat ng iyon ay bagay na ng nakaraan!" Unti-unti, itinuturing nang mga kuwentong pambata ang Tradisyon ng Simbahan. Ngunit ano ang sinasabi ng Banal na Kasulatan? *'Si Hesukristo ay pareho kahapon, ngayon, at magpakailanman.'* Kung hindi maisagawa ng isang tao ang Tradisyon, sabihin na lang sana niya: 'Nagkasala ako, O Diyos ko!' Magkakaroon ng awa ang Diyos sa taong iyon. Ngunit ngayon, dahil may sarili silang kahinaan, nais ng mga tao na pilitin ang kanilang kapwa na makibahagi rito, sapagkat kung wala ang kahinaan ito ng kanilang kapwa, mabubunyag ang makasalanang. Kunin ang isang taong sinasapihan ng demonyo at ilagay siya sa isang espirituwal na kapaligiran. Makikita mo—magwawala siya na parang tinutusok ng karayom, hindi makapayapa. Lahat ito ay dahil ang espirituwal na kapaligiran ay magpapabagabag sa kanya. Ganoon din, ang mga taong namumuhay sa kasalanan—ang matuwid na pamumuhay ng iba ay nagbubunyag sa kanila at nakakabagabag sa kanila. Sinisikap nilang supilin ang kanilang sariling budhi kaya naman nagkakalat sila ng lahat ng mga kasinungalingang ito tungkol sa 'mga labi ng nakaraan'. Itinuturing pa nga nilang lipas ang mga [walang hanggang] pagpapahalaga at nais nilang palitan ang mga ito ng kalaswaan. May isang malaking katiwalian na nagaganap sa mundo! Ang espirituwal na kagandahan ay itinuturing na kapangitan. Ibig sabihin, sa mga tao ng mundong ito, ang espirituwal na kagandahan ay mukhang hindi kaakit-akit ayon sa pamantayan ng mundo. Ngunit kunin mo ang sinumang monghe at gupitan mo nang maikli ang kanyang buhok! Gaano siya kakapangit! Ngunit iniisip ng mga tao ng mundong ito na ang kapangitang ito ay kagandahan.

At tingnan: sa kasalukuyan ay nakikipaglaban sila laban sa Simbahan, nagsusumikap na wasakin ito. Sige, ipagpalagay natin na hindi naniniwala ang mga taong ito. Ipagpalagay natin na tinuturuan nila ang iba na maging walang Diyos. Ngunit paano nila hindi makikilala ang kabutihang ibinibigay ng Simbahan sa mga tao, paano sila nangahas na labanan ito? Maraming kasamaan dito. Halimbawa, paano nila hindi makita na inaalagaan ng Simbahan ang mga bata, na tinutulungan silang maging mabubuting tao sa halip na mga tulisan? Ngunit itinutulak nila ang mga bata sa kasamaan; binibigyan nila ng malayang kalayaan ang mga nagpapasama sa mga bata. Ngunit ano ang itinuturo ng Simbahan sa mga kabataan? Na maging isang matalinong bata, igalang ang iba, panatilihin ang sariling kadalisan, upang makapasok sa lipunan bilang isang tunay na tao. Ngunit [sa kabila ng mga pagsisikap ng mga sumisira sa Simbahan] babalik ang lahat sa ayos. Sa Rusya, kahit sa ilalim ng isang walang-Diyos na rehimen, isang matandang babae ang pumasok sa simbahan, lumuhod sa likod ng isang haligi at nagsimulang manalangin. Kasabay nito, may isa pang babae—isang dalaga—na nasa simbahan. Sa kabila ng kanyang kabataan, kilala na siyang akademiko. Nang makita niya ang matandang babae na nakaluhod na nananalangin, sinabi ng dalaga, 'Ito'y mga bagay na mula sa nakaraang panahon.' Sumagot ang matandang babae: "Sa mismong haliging ito, kung saan ako'y nananalangin at umiiyak ngayon, dito ka rin darating balang araw upang magluksa. Sapagkat ang iyong paraan ng pamumuhay, anak ko, ay dumating at lumipas na: nandito ngayon, ngunit bukas ay matutubuan na ito ng damo. Ngunit ang Kristiyanismo—hindi, hindi ito kailanman matutubuan ng damo."

Paggalang sa Tradisyon

Maraming banal na martir, nang hindi alam ang mga doktrina ng pananampalataya, ang nagsasabi: 'Naniniwala ako sa itinakda ng mga Banal na Ama.' Sa pagsasabi nito, nagpatotoo ang isang tao kay Kristo at naging martir. Sa madaling salita, hindi makapagbigay ang isang Kristiyano ng patunay sa katotohanan ng pananampalatayang Kristiyano upang kumbinsihin ang kanyang mga tagapagtapakan, ngunit may pananampalataya siya sa mga Banal na Ama. 'Paano ko hindi mapagkakatiwalaan ang mga Banal na Ama?' naisip niya. 'Pagkatapos ng lahat, mas matalino at mas mabuti sila [kaysa sa akin], mga santo sila. Paano ako makakasang-ayon sa ganitong kalokohan at makatitiis sa panlalait laban sa mga Banal na Ama?' Dapat tayong magtiwala sa Tradisyon. Sa kasamaang palad, kumalat na rin dito ang European 'political correctness', at sabik ang mga tao na ipakita ang kanilang kabutihan. Sa kanilang pagnanais na ipakita ang kanilang 'pinakamataas na kadakilaan', nauuwi sila sa pagyuko sa diyablong may dalawang sungay. 'Magkaroon ng isang relihiyon,' sabi nila, at pinagsasama-sama nila ang lahat. Ilang taong may ganitong pananaw ang dumating din sa aking kaliva. 'Kami—ibig sabihin, lahat ng naniniwala kay Kristo,' ang sabi nila sa akin, 'ay dapat magsanib-puwersa sa isang relihiyon.' 'Parang sinasabi mong tipunin ko ang isang tiyak na karat ng ginto at isang tiyak na dami ng tanso na pinaghiwalay mula sa gintong iyon, para gawing isang haluang-metal muli,' ang sagot ko. 'Ngunit makatuwiran bang haluin muli ang ginto sa mga mababang uri ng metal? Tanungin mo ang isang panday-ginto: "Maaari bang haluin ang basura sa ginto?" Pagkatapos ng lahat, napakaraming pakikibaka para linisin ang doktrina sa basura.' Alam ng mga Banal na Ama ang kanilang ginagawa. Ipinagbawal nila ang komunyong sa mga erehe dahil may mabuting dahilan. Ngunit ngayon ay nananawagan sila ng pinagsamang panalangin hindi lamang kasama ang mga erehe, kundi pati na rin ang mga Budista, mga sumasamba sa apoy, at mga Satanista. 'Dapat ding dumalo ang mga Ortodoksong Kristiyano sa ekumenikal na pinagsamang panalangin at mga kumperensya,' sabi nila. 'Ito ay isang patotoo!' Anong klaseng 'patotoo' iyon! Nilulutas ng mga taong ito ang lahat ng problema sa pamamagitan ng lohika; nakakahanap sila ng katwiran para sa mga bagay na walang katwiran. Naniniwala ang diwa ng Europa na kahit ang mga espiritwal na bagay ay maaaring ipagpalit sa mga puwesto ng Pamilihing Pangkalahatan."

Ang ilan sa mga Ortodoksong Kristiyanong iyon na, na nailalarawan ng kanilang kawalang-pag-iisip, ay nagnanais na "ipasulong ang Ortodoksiya," 'maglunsad ng mga misyonaryong gawain', mag-organisa ng magkasanib na kumperensya kasama ang mga hindi-Ortodoksong Kristiyano — upang makagawa ng pinakamalaking ingay — at iniisip na sa ganitong paraan — sa pamamagitan ng pagsasama sa mga erehe sa isang halo-halong samahan — ay 'ipinapasa nila ang Ortodoksiya!' Pagkatapos noon, ang mga 'sobrang masigasig' ay nagsisimula nang seryosong kumilos. Ang mga ito ay bumabagsak sa kabaligtaran na sukdulan: umaabot pa nga sila sa puntong nagmumura laban sa mga Sakramento ng mga Lokal na Simbahan na sumusunod sa Bagong Kalendaryo, at iba pa, na sa gayon ay lubos na tinutukso ang mga debotong may diwang Ortodokso. Tungkol naman sa mga hindi-Ortodokso, dumadalo sila sa lahat ng mga pinagsamang kumperensyang ito, nagpapanggap na guro, pinipili ang mabuting hilaw na materyal na espiritwal mula sa kanilang narinig sa mga Ortodokso, pinoproseso ito sa kanilang sariling laboratoryo, kinukulayan ayon sa kanilang panlasa, nilalagyan ng sarili nilang etiketa at ipinapasa bilang tunay na produkto. At ang mga kakaibang tao sa makabagong panahon, na nabighani sa ganitong mga kabalintunaan, ay espiritwal na napapahamak. Ngunit, pagdating ng takdang panahon, itatayo ng Panginoon sina Mark ng Ephesus at Gregorio Palamas, na titipunin ang lahat ng ating mga kapatid na sugatan ng tukso—para sa pagpapahayag ng pananampalataya, para sa pagpapatibay ng Tradisyon, at sa malaking kagalakan ng ating Inang Simbahan.

Kung mamumuhay tayo alinsunod sa mga katuruan ng mga Ama, magkakaroon tayong lahat ng matatag na kalusugang pang-espirituwal. At ang lahat ng may ibang pananampalataya, na naiinggit sa kalusugang ito, ay talikuran ang kanilang mga maling akala at maliligtas nang hindi na kailangang mangaral. Sa kasalukuyan, iniwan sila ng ating banal na tradisyong patristiko nang hindi na naaantig, sapagkat nais nilang makita sa atin ang mga kahalili ng mga banal na ama, na makita ang ating tunay na pagkakaugnay sa ating mga santo. Tungkulin ng bawat Ortodoksong Kristiyano na magtanim ng malusog na pagkabahala sa mga taong may ibang pananampalataya, upang mapagtanto nila na sila ay nagkakamali at hindi mapanlinlang na pakapayapain ang kanilang sarili, na siyang magkakait sa kanila ng mayamang biyaya ng Ortodoksiya sa buhay na ito, at sa buhay na darating—ng mas dakila at walang hanggang biyaya mula sa Diyos. May ilang kabataang Katolikong lalaki ang pumupunta sa aking hermitage—sila ay mabuti ang loob at sabik na matuto tungkol sa Ortodoksiya. 'Gusto naming may sabihin ka sa amin, upang matulungan mo kami sa espirituwal,' ang hiling nila. 'Gawin ninyo ito,' ang payo ko sa kanila, 'kumuha kayo ng aklat tungkol sa kasaysayan ng simbahan. Makikita ninyo na dati tayong nagkakaisa, at kung saan kayo napunta mula noon. Malaking tulong ito sa inyo. Gawin ninyo ito, at sa susunod ay magkakaroon tayo ng masusing talakayan.'

Noong nakaraan, pinapahalagahan ng mga tao ang ilang bagay na pag-aari ng kanilang mga lolo at iningatan ang mga ito bilang pamana. Nakilala ko ang isang mabuting tao, isang abogado. Ang kanyang tahanan ay nailalarawan ng pagiging payak. Ang pagiging payak na ito ay nagbigay ng lakas hindi lamang sa kanya kundi pati na rin sa kanyang mga bisita.

"Ilang taon na ang nakalipas, Ama," kuwento ng abogado, "tinatawanan ako ng mga kakilala ko dahil sa mga lumang muwebles ko. Ngunit ngayon, pumupunta sila at hinahangaan ang mga ito bilang antigong gamit! Labis akong nasisiyahan sa paggamit ng mga lumang muwebles na ito. Ikinalulugod ko ito dahil ipinapaalala sa akin nito ang aking ama, ang aking ina, at ang aking mga lolo at lola. Pinapainit ng mga alaalaing ito ang aking kaluluwa. Ngunit ang mga kaibigan ko ay nag-iipon ng sari-saring lumang kalat para sa kanilang mga apartment, ginagawang parang tindahan ng mga second-hand ang kanilang sala, upang malubog sila sa gitna ng mga bagay na ito at, kahit sandali lang, ay tumigil sa pag-iisip tungkol sa kanilang mga alalahanin sa buhay." Ang isang maliit na gintong barya, na natanggap mula sa ina o lolo, ay dati nang pinapahalagahan bilang isang malaking kayamanan. Ngunit ngayon, kung ang isang tao ay may, halimbawa, isang gintong barya mula sa Gresya noong panahon ni Haring George na minana mula sa kanilang lolo, at ang baryang ito ay may halagang isang daang drachma na mas mababa kaysa sa isang gintong barya mula sa Inglatera noong panahon ni Reyna Victoria, ipapalit nila ang una para sa huli. Ang ganitong tao ay hindi nirerespeto o binibigyang-pansin ang kanilang ina o ama. Lumilitaw ang espiritu ng Europeo na ito, at tahimik na hinahatak tayo nito lahat sa isang karaniwang unos.

Naalala ko nang unang dumating ako sa Banal na Bundok, nakilala ko ang isang nakatatanda mula sa isa sa mga komunidad ng monghe. Matanda na siya, na kilala sa kanyang malaking kabanalan. Dahil sa kanyang kabanalan, hindi niya itinaon hindi lamang ang mga kamelавки,²⁵⁰ na suot ng mga 'nakatatanda'—ang kanyang mga nauna—kundi pati na rin ang mga kahoy na hulmahan na ginagamit sa paggawa ng mga kamelавки na ito. Maraming antigong aklat at manuskrito na magagandang pagkakatali ang iniingatan niya sa isang mahigpit na nakasarang aklatan. Pinoprotektahan niya ang mga ito mula sa alikabok. Hindi niya ginagamit ang mga aklat na ito at inilalagay niya ang mga ito sa ilalim ng kandado at susi. 'Ako,' ang sasabihin niya, 'ay hindi man lang karapat-dapat na basahin ang ganitong mga aklat. Binabasa ko ang mga payak na ito rito — ang 'Aklat ng Ama' at ang 'Agdasan'." Pagkatapos, may sumamang batang monghe sa kanilang komunidad (sa huli, hindi siya nanatili sa Banal na Bundok) at sinimulang batikusin ang nakatatanda: "Bakit ninyo kinokolekta ang lahat ng kalat na ito rito?"

²⁵⁰ Ang sumbrerong isinusuot ng mga klero at monghe. – *Tala ng tagasalin.*

Tinipon niya ang mga lumang hulma para sa mga kamelavka at gusto na sanang ihagis sa apoy. 'Pag-aari ito ng aking espirituwal na lolo,' sabi ng matanda sa kaniya, habang umiiyak, 'paano ka ba nila naabala? Marami naman tayong silid!' Itaas mo na lang sila sa isang sulok." Dahil sa paggalang, pinanatili ng matandang mongheng ito hindi lamang ang mga libro, relikyang, at kamelaui, kundi pati na ang mga lumang bloke! Kung may paggalang sa maliliit na bagay, magkakaroon din ng malaking paggalang sa mga dakilang bagay. Kung walang paggalang sa maliliit na bagay, wala ring paggalang sa mga dakilang bagay. Ganito pinanatili ng mga Ama ang Tradisyon.

Panatilihin natin sa buhay monghe ang mga nasubok na ng karanasan

— Geronda, kung ang isang madre ay tumatanggap ng bagong tungkulin at may matagpuang isang nakapirming kaayusan doon, maaari bang baguhin ang anumang bahagi ng kaayusang iyon?

— Hindi, sa simula ay hindi niya dapat baguhin ang anumang bagay, kahit na siya lamang ang gumaganap ng tungkuling ito. Ang mga pagbabagong sinasabi mo ay ginawa ng mga bagong komunidad ng monghe na dumating sa mga lumang monasteryo. Hindi nila iginagalang ang karanasan ng kanilang mga nauna. Sa paglapit nila sa kanilang gawain nang ganitong saloobin—ang magpakilala ng sarili nilang iskedyul para sa mga banal na paglilingkod at pang-araw-araw na gawain habang binubuwag ang sinaunang mga patakaran ng monastiko—ibig sabihin, ang dating umiiral na kaayusan na nasubukan at napatunayan ng karanasan at tumulong sa buhay monastiko—ang mga mongheng ito ay kulang hindi lamang sa Tradisyon, kundi pati na rin sa paggalang sa Tradisyon. Sa huli lamang nila maiintindihan ang benepisyo ng lahat ng kanilang binago. Ang mga nagtatag ng isang tiyak na kaayusan o tuntunin sa buhay monghe ay alam ang kanilang ginagawa. Ang mga napreserba sa monastisismo mula pa noong unang panahon ay maingat na pinag-isipan at sinubok ng karanasan. Isipin ito: pagkatapos ng lahat, sa anumang sining o gawang-kamay, dapat sumunod sa mga kanon. Dati akong karpintero at alam ko na ang taas ng isang karaniwang mesa ay dapat walumpung sentimetro, at ang lapad ng baitang ng hagdan ay dalawampu't pitong sentimetro. Lahat ng ito ay nasubukan na ng karanasan, itinakda bilang alituntunin, at kailangang tanggapin na lamang ng aprentis nang buong tiwala—hindi na kailangang ipaliwanag sa kanya kung bakit ganoon at hindi iba. Ang mga pamantayang ito ay bunga ng karanasan. Kinakailangan ng aprentis na magtiwala sa maestro at igalang ang kanyang karanasan. Ang sinumang hindi nirerespeto ang mga tuntunin ng sining ay hindi makagagawa ng mabuting gawa. Gagawa siya ng mesa na masyadong mababa o masyadong mataas; tiyak na may magkakamali siya.

Marami na akong pinalitang kaliva sa buhay ko; naging tunay akong 'kavsokalivit'!²⁵¹ Minsan, pagdating sa bagong lugar, nagpapalit ako—tinatakpan ng tabla ang mga hindi kailangang pinto, tinatanggal ang mga ekstrang pako... Pero napagtanto ko na ang lahat ng nagawa noon ay may kahulugan. Kaya ngayon, pagdating ko sa bagong kaliva, hindi ko muna binabago ang anumang ginawa ng mga nauna sa akin, kahit na nagdudulot ito ng abala sa akin. Hindi ko hinuhugot kahit isang pako mula sa mga pader. Kung, dahil sa kakulangan sa karanasan, huhugutin ko ang mga pakong nakapako sa pader, at pagkatapos ng sunud-sunod na pagtatangkang ipako ang mga ito sa ibang lugar—at nasira pa ang palitada sa proseso—mapipilitan pa rin akong ibalik ang mga ito sa dating kinalalagyan. Pagkatapos ng lahat, ang sinumang nanirahan dito bago ako ang nagpako sa mga iyon, matapos itong subukan dahil sa praktikal na pangangailangan. Kapag naipako na ang pako sa pader, kailangan nga ito roon — para magbitin ng T-shirt, kasóko, o para sa ibang gamit. Sa isang selda na tinirahan ko nang ilang sandali, may makapal at baluktot na tungkod na nakatayo sa bawat sulok. Dati, ibinibigay ko ang mga patpat na

²⁵¹ Ang salitang Griyego na 'kavsokalivitis' ay nangangahulugang 'manunupil ng mga kaliva'. Ito ang pangalang ibinigay sa banal ng Athos noong ika-14 na siglo, si Kagalang-galang Maximus (ginugunita tuwing ika-13 ng Enero), na namuhay nang asketiko, madalas na lumilipat-lipat mula sa isang lugar patungo sa iba, nagtatayo ng maliliit na kaliva—mga kubo—para sa sarili, at pagkatapos ay sinusunog ang mga ito. — *Tala ng tagasalin*.

ito sa mga bumibisita sa akin, ngunit naisip ko kung para saan nga ba ang mga ito. Maraming ahas sa seldang iyon, at inilagay ng taong nakatira roon bago ako ang mga patpat sa mga sulok — para hindi na siya kailangang maghanap ng mga ito kung sakaling kailanganin.

Ang pinakamahalagang bagay ay manatili sa mga napatunayan na ng karanasan. Kung hindi, mawawala ang Tradisyon at tanging pagtataksil na lamang ang matitira.²⁵² Ihambing ang mga salitang 'Tradisyon' at 'pagtataksil'! Napakalayo nila sa isa't isa! Maaari nga bang gawing Tradisyon ang pagtataksil sa Tradisyon? Ngayon, ang ilang monasteryo ay gumagawa ng gusto nila at naniniwala na ito ay nasa loob ng hangganan ng Tradisyon. Kaya, kaugnay ng Tradisyon, ang mga monasteryong ito ay nagiging mga traidor mula sa pagiging mga tagapangalaga. Ngunit kung walang espirituwal na pagiging sensitibo, paano magkakaroon ng espirituwal na paghuhusga? Pagkatapos ng lahat, ang buhay monastiko ay dapat sumunod sa ibang landas. Hindi ang isang hanay ng mga sundalong nagmamartsa, ni ang mga bakas ng aktibismong panlipunan, ni ang isang linya ng produksyon na parang pabrika o kooperatiba ang angkop para sa amin, ang mga monastiko. Ang buhay monastiko ay nangangailangan ng isang monastikong landas, na sinubok at pinatunayan ng karanasan, na may tatak ng katangian ng landas ng mga Banal na Ama. Nangyayari minsan na ang ibang landas ay tinatawag ding 'patristiko'—ang maling landas ng 'teoretikal na monastisismo', na tinawag nang ganoon dahil ang mga sumusunod dito ay malawak ang nabasa sa mga Banal na Ama, ngunit wala namang panloob na ugnayan sa mga Ama o sa monastisismo sa pangkalahatan.

Ang ilang bagong monasteryo ngayon ay namumuhay at gumagana bilang mga organisasyong kawanggawa. Siyempre, mayroon silang ilang katwiran—hindi nila natagpuan ang lebadura. Ngunit maaari sana silang nagtanong tungkol sa monastisismo sa mga mas lumang monasteryo. Nang, pagkatapos ng pananakop ng mga Turko, nagsimulang muling bumuhay ang mga unang monasteryo sa Gresya, wala ring 'lebadura' doon. Nais ng mga Bavarian na administrador²⁵³ na wasakin ang mga umiiral na monasteryo at kunin ang kanilang mga ari-arian. Sa kanilang kasigasigan na wasakin ang mga monasteryo, umabot pa sila sa puntong maglabas ng kautusan na nag-uutos sa mga monghe na magpakasal! Ngunit, sa kabilang banda, ang mga mismong Ortodoksong Griyego ay ayaw maghanap sa lumang tradisyong monastiko, upang makita kung ano ito, at bumalik sa Tradisyon. Nang makita nilang may mga baka at guya ang mga monasteryo, sasabihin ng mga Griyego: 'Ganito pala ang monastisismo! May baka at guya rin sila!' Gayunpaman, ang lahat ng mga baka, guya, at mga baboy na ito ay nasa mga monasteryo dahil, sa ilalim ng pananakop ng mga Turko, ipinagkatiwala ng mga kawawang layko ang kanilang ari-arian, mga hayop, at iba pa sa mga monasteryo upang maprotektahan ito mula sa mga Turko. Ang mga maysakit at may kapansanan ay pumupunta upang kumain ng tinapay ng monasteryo. Pinakain ng mga monasteryo ang mga dukha at pulubi; lahat ng mga kapos-palad ay dumadagsa roon. Wala pang mga institusyong pangkawanggawa noong mga panahong iyon, kaya naman kinailangan ng mga monghe na mag-alaga ng mga hayop — upang matulungan ang mga tao. Ngunit kalaunan, nang hindi na kinakailangan ng mga monasteryo na magsagawa ng ganoong malawakang gawaing kawanggawa, nagpatuloy pa rin sila sa pag-aalaga ng mga baka, kalabaw, at tupa, at ipinagpatuloy ang lahat ng ito sa kanilang pagsasaka at pag-aalaga ng hayop. Nang makita ito, maraming espirituwal na personalidad ng panahong iyon ang nagsimulang magturo ng sisi: 'Tingnan ninyo ang uri ng

²⁵² Gumawa ang Nakatatanda ng palaisipan sa salita: παράδοση – tradisyon; παράβαση – krimen, paglabag, paglapastangan. Sa pagkakataong ito, bilang isang eksepsiyon, isinalin namin ang huling salita bilang 'pagtataksil'. – *Tala ng tagasalin*.

²⁵³ Noong 1833, hinirang bilang Hari ng napalayaang Gresya ang menor de edad na Prinsipe Otto ng Bavaria. Kasama niya at ng kanyang konseho ng mga tagapangasiwa, dumating sa Gresya ang maraming Aleman na pumuno sa karamihan ng mga pangunahing posisyon sa pamahalaan, hukbo, at ekonomiya ng Gresya. Dito nagsimula sa Gresya ang tinatawag na panahon ng dominasyong Bavarian, na sa maraming paraan ay mas mabigat para sa mga Griyego kaysa sa patalsik na gapos ng mga Turko. Nagtapos ang dominasyong Bavarian noong ika-3 ng Setyembre 1843 sa pamamagitan ng pagtatanggal ng absolutong monarkiya at pag-aampon ng Saligang Batas ng Gresya. Pinalayas si Haring Otto at ang karamihan sa mga Bavarian mula sa bansa. – *Tala ng tagasalin*

monastisismo na meron tayo!' — at, sa paglingon nila sa Kanluran, sinimulan nilang gawing modelo ang Kanluraning istilo ng monastisismo, na may diin sa gawain ng misyonaryo.

Sinimulan nilang gayahin ang lahat ng bagay na Kanluranin. Hindi sila bumalik sa ating sariling Tradisyon upang, nang makita ang nangyari at magmuni-muni rito, ay kanilang masabi: 'Sige, lahat ng mga labi ng nakaraan ay nagmula pa sa panahon ng pananakop ng mga Turko. Noon, hindi nagkaroon ng pagkakataon ang mga monasteryo na mamuhay nang ayon sa dapat na pamumuhay monghe. Isang karamdaman ito mula pa noong nakaraang panahon. Ngayon, kailangan nating bumalik muli sa Tradisyon.' Hindi, hindi sila bumalik sa ating Tradisyon, kundi sa halip ay tinalikod at sinunod ang kalagayan ng mga monghe sa Kanluran. Kumuha sila ng mga modelo mula roon, na ninais nilang ipatupad dito. Hindi sila bumalik sa Tradisyon, at doon nagmula ang kanilang pagkakamali. Pagkatapos ng lahat, kahit ang mga Turko ay naggalang sa pag-aari ng Simbahan, dahil nasaksihan din nila ang mga himala ng ating mga santo sa maraming pagkakataon. At sa mga monasteryo, hindi mainit na pagtanggap ang hinanap ng mga Turko, kundi banal na tulong.

Babalik ang mga tao sa mga dating kaugalian

Lilipas ang panahon, at mapapahalagahan ng mga tao na pinananatili ng mga Kristiyano ngayon ang dangal, pananampalataya, at kadakilaan ng Simbahan. Makikita ninyo — babalik ang mga tao sa mga dating kaugalian. Pagkatapos ng lahat, nangyari rin ang ganoon sa paggawa ng mga icon. Noong panahon na hindi nauunawaan ang sining Byzantine. Ginamit ng mga tao ang mga pahilis upang ukitin at tanggalin ang mga lumang fresco sa mga pader upang mapalitada at muli nilang mapinturahan sa istilong Renaissance. Ngayon, makalipas ang napakaraming taon, kinilala na ang dakilang halaga ng sining Byzantine. Kahit marami sa mga walang paggalang, pati na ang mga hindi naniniwala sa Diyos, ay unti-unting bumabalik sa dating kaugalian at tinatanggal ang palitada na istilong Kanluranin na sumakop sa mga sinaunang fresco na may mga gasgas mula sa martilyo. Sa parehong paraan, unti-unting sisimulan ng mga tao na hanapin ang mismong mga bagay na itinatapon nila ngayon bilang hindi kailangan.

At tingnan mo kung paano unti-unting bumabalik sa ayos ang lahat sa himig ng simbahan ng Byzantine! Sa ngayon, kahit ang maliliit na bata ay natutong kumanta sa istilong Byzantine. Dati, mahirap makahanap ng sinumang nakakaalam ng himig ng Byzantine. Ngunit ngayon, kahit ang maliliit na bata ay nakakaalam na nito, at ang mga matatanda, nang makita ito, ay binibigyang-pansin ito. At anong mga magagandang, matatamis na 'ornamento' ang taglay ng himig-Byzantine! Lalo na sa mga purong komposisyong Byzantine. Ang iba ay parang banayad na pag-tiril ng isang maya, ang iba naman ay parang banayad na pag-alon ng papalapit na alon, samantalang ang iba pa ay nagbibigay sa himig ng isang natatanging karilagan. Lahat ng ito ay nagpapahayag at nagbibigay-diin sa mga makalangit na kahulugan. Ngunit hindi madalas na marinig ang mga magagandang 'ornamentong' ito. Karamihan sa mga mang-aawit ay tinutugtog nang hindi ganap, sa pinaikling at pormularyong paraan. May mga puwang at hungkag na bahagi sa pag-awit. At ang pinakamahalaga, umaawit sila nang hindi pinapansin ang diin. Nakakabigla ito sa akin: tiyak na hindi naman kulang sa mga marka ng diin ang kanilang himig-dasal, gaya ng sa makabagong gramatika? Karamihan sa mga mang-aawit ay nagpe-perform nang lubos na mababaw at monotono — na para bang dinumaan ng road roller ang kanilang notasyong musikal at pinantay-patag ng ang lahat. puro 'pa-ni-zo' at 'pa-ni-zo',²⁵⁴ pero walang saysay. May iba namang mang-aawit na binibigyang-diin ang mga may-diin na pantig, ngunit walang pakiramdam at may matalas na tinig. Mayroon ding binibigyang-diin nang malakas ang mga pantig, pero pareho lang, magaspang — na para bang nagpapako sila ng pako. Oo, totoo: hindi sila naglalagay ng diin sa pag-awit, o binibigyang-diin nila ang mga pantig, pero masyadong magaspang. Ang ganitong mga mang-aawit ay hindi

²⁵⁴ Notasyon ng musikang Byzantine.

nagbibigay-inspirasyon, hindi ka binabago. Ngunit ang dalisay na awit na Byzantine—ay, kay tamis! Nagdadala ito ng kapayapaan at pinapabanayad ang kaluluwa. Ang wastong awit-simbahan ay panlabas na pagpapahayag ng panloob na kalagayang espiritwal. Ito ay banal na kagalakan! Ibig sabihin, pinapasaya ni Cristo ang puso, at ang isang tao, sa taos-pusong kagalakan, ay nakikipag-usap sa Diyos. Kung ang isang mang-aawit ay tunay na nakalubog sa kanyang inaawit, kung gayon—sa positibong kahulugan ng salita—pareho siyang nababago pati na rin ang mga nakikinig sa kanya. Maraming taon na ang nakalipas, isang matandang kantór, na galing sa sekular na mundo patungong Banal na Bundok, ang namangha. Ang mga monghe ng Banal na Bundok ay kumakanta sa lumang estilo. Hiningi sa kaniya na sumabay sa kanila sa pagkanta, ngunit kumanta siya nang walang 'ornamento', dahil hindi niya ito alam. Ang mga monghe ng Banal na Bundok, gayunpaman, ay natutunan ang mga ito ayon sa Tradisyon. Sa paglipas lamang ng panahon, nagsimulang maguluhan ang kantor na ito at ang ilan pa. Sinapit sila ng isang malusog na pakiramdam ng pagkabahala; nagsimula silang maghanap, magbasa ng mga literatura, at makinig sa mga matatandang kantor na kumakanta ayon sa Tradisyon. Sa ganitong paraan, nagsimulang kumanta nang may 'ornamento' rin ang mga kantor na ito mula sa sekular na mundo.

Pagkatapos ng lahat, nanghiram din ang mga Turko ng kanilang musika mula sa Byzantium nang dumating sila sa Asia Minor. Kaya naman, tumatagos sa damdamin ng nakikinig ang mga katutubong awit ng Turko. May kasabihan pa nga sa mga tao: 'Kumanta ng mga awit sa Turko, magsalita ng Pranses, ngunit sumulat sa Griyego.' Hindi naman lahat ng Turko ay may magandang boses, hindi. Ngunit kahit ang mga Turko na hindi maganda ang boses ay kumakanta nang may kaluluwa, nang may damdamin. At may ilang Griyego, na hindi alam na nagmula sa Byzantium ang mga katutubong awit ng Turko, ang nagsasabing, ayon sa kanila, hiniram namin ang pag-awit na Byzantine mula sa mga Turko! Ngunit nang dumating ang mga Turko sa Byzantium mula sa kailaliman ng Asya, wala silang musika o pagkanta! Wala talaga silang kahit ano noon. Kinuha nila ang kanilang mga himig mula sa tradisyong liturhikal ng Byzantine.

— Geronda, bakit pabor ang mga Katoliko sa Europang harmoniya?

— Bakit? Sinasabi nila na mas madaling maabot ng mga tao ang ganitong uri ng musika. Naalala mo ba yung mga madre katoliko sa Pransya na kumanta ng 'Christ is Risen' habang gumagawa ng modernong sayaw kasama ang isang ikon? Ipinagdiriwang nila ang Pasko ng Pagkabuhay! At ang Madre Superiora mismo ang humahawak ng ikon! Binago nila ang lahat, pinalitan ang isa ng isa pa — at tingnan mo kung saan na ito napunta! Minsan narinig ko ang isang monghe na kumakanta ng doxolohiya. Medyo kakaiba ang himig. 'Ano ba ang kinakanta niya?' naisip ko. 'Kanino ang doxology na kinakanta mo?' tanong ko sa kanya pagkatapos. 'Kay Pedro ng Peloponneso, *²⁵⁵ *,' sagot niya, 'pero binago ko lang nang kaunti.' 'Binago mo ang doxology ni Pedro ng Peloponneso?!' "Bakit hindi," sabi niya, "hindi ba ako may karapatang gawin iyon?" — "Kung gusto mo, maaari kang gumawa ng sarili mong himno, pero huwag mong sirain ang likha ng iba!" Ganyan lang — binago niya ang himig ng himno ng iba, at pagkatapos, walang duda, tinawag niyang 'Svyatogorsk' ang sarili niyang gawa. Dapat maging maingat. Hindi dapat binabago ang nilikha na noon. Kung nais ng isang tao, maaari siyang lumikha ng sarili niyang likha at bigyan ito ng sarili niyang pangalan. May karapatan ang isang tao na gawin iyon. Ngunit ang kunin ang isang lumang bagay at baguhin ito — ay kawalang-galang. Para itong may isang taong walang kaalaman sa paggawa ng icon na gustong baguhin ang isang sinaunang icon. Kung iyan ang gusto nila, hayaang magpinta sila ng sarili nilang icon, ngunit hindi nila dapat sirain ang pag-aari ng iba.

²⁵⁵ Si Peter ng Peloponneso (namatay noong 1777) – isang natatanging kompositor ng musikang simbahan ng Byzantine noong panahong post-Byzantine. – *Tala ng tagasalin*.

Kung walang pananampalataya, hindi tatagal ang mundo

²⁵⁶Naniniwala ang mga awtoridad na walang Diyos na nakasasama sa lipunan ang pananampalataya at hinangad nilang alisin ito. Ngayon, unti-unti nilang napagtatanto na kung ang isang tao ay walang pananampalataya, wala siyang pagpipigil sa sarili at nagiging hayop s ; napagtatanto nila na hindi maaaring manatiling matatag ang isang tao nang walang mga ideyal. Noong isang beses, tinanong ng isang mamamahayag ang isang matandang Komunistang politiko: 'Ano ang dapat pagtuunan ng pansin ng mga politiko ngayon upang maiwasan ang kabiguan at magtagumpay?' 'Nabigo kami dahil sumalungat kami sa Simbahan,' ang sagot ng matandang Komunista. Sa madaling salita, napagtanto ng mga komunistang hindi naniniwala, na walang materyal na interes o espirituwal na hangarin, na hindi nila kayang labanan ang Diyos. Ngayon, sa ilang rehiyon ng Serbia, nagsimula na silang magtayo ng mga simbahan. Napansin ng mga awtoridad ng Yugoslavia na, ayon sa estadistika, kung saan may simbahan, mas kaunti ang mga taong may suliranin sa kalusugang pangkaisipan, mas kaunti ang krimen, at iba pa. Hindi naniniwala ang mga taong ito sa Diyos, ngunit upang hindi na punuin ng mga tableta para sa schizophrenia ang mga tao, nagtatayo sila ng mga simbahan para sa kanila. Kahit si Ceaușescu, sa kabila ng pagiging isang 'walang hiya na korporal'²⁵⁷ na tinawag ang Kristiyanismo na 'opiyum ng mga tao' at nagbigay ng iba pang ganoong kalapastanganan, ay sabay na nagsabi na mabubuting tao ang mga Kristiyano. Ito ay dahil ang mga naniniwala ay may 'pigil' at hindi nagdudulot ng gulo. Ang iba, ang mga hindi maniniwala, ay winasak ang lahat. At ilan nga ba ang mga santo na nagliliwanag sa atin mula sa Rusya! Ipinahayag na ngayon ang digmaan laban sa komunismo. Ngunit mayroon ding mga nagsisikap maghanap ng dahilan para sa lahat. 'Sina Lenin at Marx,' sabi ng mga taong ito, 'ay sumang-ayon kay Kristo, ngunit hindi nila naintindihan ang Kanyang diwa kaya nagkasala sila.' Sinasabi nila ito dahil itinaas ng mga Kristiyano ang kanilang mga tinig, na nagpapahayag na nais nilang bumalik sa kanilang sinaunang Tradisyon, sa kanilang pananampalataya. Kaya naman, nang hindi na nila mapanatili ang kontrol sa mga tao, ang mga komunista rin ay nananawagan sa kanila: 'Bumalik tayo sa ating sinaunang Tradisyon!' Na para bang ginawa ng mga komunista ang lahat ng mga karumal-dumal na iyon noong at pagkatapos ng rebolusyon dahil lamang hindi nila naintindihan ang diwa ni Cristo!

Darating ang panahon na hindi lamang ang mga mananampalataya, kundi pati ang mga hindi mananampalataya, ay mapagtatanto na kung walang pananampalataya, hindi makatayo ang mundo. Pagkatapos ay pipilitin nila ang mga tao na maniwala sa isang bagay, upang sila'y mapamahalaan. Lalipas ang mga taon, at darating ang panahon na, kung hindi ka manalangin sa kahit anong araw, ikukulong ka. Kailangan mag-ulat ang mga tao sa pinuno kung nagdasal sila o hindi!... Ganyan magiging maayos ang lahat.

Dapat tayong mag-iwan ng mabuting Tradisyon

— Geronda, bakit nga ba sa ilang mga rehiyon, nayon, at munting baryo ay ipinapanganak ang mabubuting tao?

— Ito ay dahil mabuti ang mga taong nanirahan doon noon. Nag-iwan sila ng mabubuting supling, at ngayon ay nagpapatuloy ang mabuting Tradisyon. Akala mo ba na ang lupa roon ay napakabuhay para sa mabubuting tao? Hindi, hindi ito usapin ng lupa. Kung may Tradisyon sa isang lugar — mabuti man o masama — ay nagpapatuloy ito. Sa Epirus, malapit sa hangganan ng Albania, may isang nayon na ang mga naninirahan dito ay pumupunta sa simbahan para sa Vespers at sa Banal na Liturhiya — kailanman

²⁵⁶ Ipinahayag noong Hunyo 1985.

²⁵⁷ Paglalarong-salita: ang apelyido ng pulitiko at Punong Kalihim ng Partido Komunista ng Romania, si Nicolae Ceaușescu (1918–1989), kapag isinulat sa Griyego, ay magkasing-tunog sa pariralang 'τσαούσης του αἰχμύς', na literal na nangangahulugang 'ang walang-hiya na korporal'. – *Tala ng tagasalin*

ito ay ipinagdiriwang. Dumadalo rin sila sa Matins. Ang mga taong ito — paano nga ba ipaliwanag — ay namuhay sa paraiso habang buhay pa sila rito, at, paglipat nila sa kabilang buhay, makakarating din sila sa Paraiso. Tinulungan nila ang kanilang sarili at ang susunod na henerasyon, dahil nag-iwan sila ng isang mabuting pamana. Kapag yakapin ng mga inapo ang isang mabuting Tradisyon, nagpapatuloy ang mabuting Tradisyong iyon. Hindi kalayuan roon ay may isa pang nayon. Nanakaw ang lahat doon. Isang pari lamang ang nagmula sa nayong iyon, ngunit ninakaw pa nga niya ang mga ikon sa simbahan! Hindi ang punto ay mahirap ang lupa sa nayong iyon, kundi ang mga tao roon ay may masamang ugali. Kaya nag-iwan sila ng mga masamang inapo, at nagpapatuloy ang masamang tradisyong ito. Kailangan ng malaking pagsisikap upang maitaguyod ang mabuting tradisyon sa nayon ng mga magnanakaw na ito. At tingnan: kung may isang malupit na tao na nakatira sa isang lugar, sinusubukan ng ibang naninirahan doon na patunayan na hindi siya tubong-dito, sa pamamagitan ng malalim na paghuhukay sa ugat ng kanyang puno ng pamilya. Ngunit pagdating sa isang banal na tao, lahat ay nag-uunahan na sabihing kamag-anak siya. Halimbawa si San Cosmas ng Aetolia—bagaman siya ay orihinal na mula sa gitnang Gresya—siya ay isinama sa hanay ng mga santo ng Epirus dahil natunton ng kanyang ama ang kanyang angkan sa isang nayon sa Epirus. At sa ganoong paraan, kusang-loob man o hindi, naging isang Epirote si San Cosmas.

Isang kakilala ko, ang ulo ng isang pamilya, ay kinikibit-kibit nang walang tigil ang kanyang hintuturo habang nakikipag-usap nang nerbyos. Pagkatapos, pati ang kanyang mga anak ay kumikibit-kibit ng kanilang maliliit na daliri kapag nagkukwento. Sa huli, inaalang ng mga bata ang lahat ng gawi ng kanilang ama; ginagaya nila ito nang eksakto. Ngunit ang layunin ay yakapin lamang ang mabubuting ugali. Kung hindi, mag-uugat nang matagal ang kasamaan. Naalala ko kung paano pumasok ang isang binata sa isang monastikong komunidad bilang baguhan, ngunit hindi niya nagustuhan doon. "Sandali, anak," sabi ng kanyang nakatatanda, "huwag kang umalis; magbabago ang lahat." "Paano magbabago, Geronda?" tutol ng baguhan. Pagkatapos ng lahat, ang nobisyo ng ganoon-at-ganoon na nakatatanda ay eksaktong kopya ng kanyang guro. Ang nobisyo ni Ginoong Pari ay kamukha rin ng kanyang guro. Paano nga ba magbabago ang anumang bagay?" Kung may malalim na ugat na kasamaan sa isang monasteryo o pamayanang monastiko, at ang mga nobisyo, sa kakulangan ng tunay na malasakit, ay basta na lang 'kinokopya' ang nakikita nila, nagiging talamak ang negatibong kalagayang iyon. Ngunit kung ang mga nobisyo ay nagpapakita ng tunay na malasakit, maaaring mabago ang negatibong kalagayan tungo sa positibo. Sa ganitong paraan, ang mabuti at ang masama ay maaaring maging walang katapusan.

Napagtanto ko ang isang bagay: ang lahat ng mayroon tayo—maging ito man ay ang mga tradisyon ng mga Banal na Ama o ang mga nakasaad sa Patakaran—ay isang maliit na piraso lamang [kung ikukumpara sa dati]. Sa madaling salita, maihahalintulad ang lahat ng ito sa iilang bungkos ng ubas na naiwan sa ubasan pagkatapos ng pag-aani. Kaya't dapat nating ingatan na mapanatili ang kaunting lebadura. Ito ang ating Kristiyanong tungkulin. Wala tayong karapatang mag-iwan ng hindi malusog na pamana.

Ilang taon na ang nakalipas, nagpulong sa Geneva ang mga teologo, mga propesor sa unibersidad, at iba pang kilalang personalidad mula sa²⁵⁸ para sa isang 'pulong bago ang konsilyo'. Nagpasya silang alisin ang pag-aayuno tuwing Pasko at ng Araw ni San Pedro, at paikliin ang Dakilang Kwaresma ng ilang linggo — dahil hindi naman talaga nag-aayuno ang mga tao. Lumahok din sa pulong na ito ang ating mga propesor. Nang sila'y bumalik mula roon, dumalaw sila sa akin at nagsimulang ikuwento ang lahat tungkol dito. Sobrang nagalit ako kaya sumigaw pa ako sa kanila. 'Naiintindihan niyo ba kung ano ang ginagawa ninyo?' sabi ko. 'Kung may maysakit, may katwiran siyang kumain ng karne sa panahon ng Kwaresma — hindi sakop ng pangkalahatang tuntunin ang kaniya. Kung ang isang tao ay kumain ng

²⁵⁸ Ipinahayag noong 1992

pagkaing hindi pang-pag-aayuno sa panahon ng Kwaresma hindi dahil sa sakit kundi dahil sa [espiritwal] na kahinaan, dapat siyang manalangin: 'Patawarin Mo ako, Diyos ko,' dapat niyang pagpapakumbaba ang sarili at sabihin: 'Nagkasala ako.' Hindi hahatulan ni Kristo ang ganoong tao. Gayunpaman, kung ang isang tao ay malusog, dapat siyang mag-ayuno. Tungkol naman sa mga walang pakialam, kakainin nila ang gusto nila, at wala silang pakialam. Nagpapatuloy lang ang lahat gaya ng dati. Sa katunayan, hindi nag-aayuno ang nakararami, na walang wastong dahilan para gawin ito. At tayo, na nagnanais na mapasaya ang nakararami, ay nais bang tuluyang alisin ang pag-aayuno? Ngunit paano natin malalaman kung ano ang magiging kalagayan ng susunod na henerasyon? Paano kung mas mabuti pa sila kaysa sa kasalukuyang henerasyon, at kayang sumunod sa mga katuruan ng Simbahan nang walang kompromiso? Sa anong karapatan, kung gayon, natin lilipulin ang lahat ng ito? Pagkatapos ng lahat, napakasimple naman! Sa mga Katoliko, ang pag-aayuno bago ang Banal na Komunyon ay isang oras lamang. Susuko ba tayo sa iisang diwa? Ipapala ba natin ang ating mga kahinaan at pagkukulang? Ngunit alang-alang sa ating mga kahinaan, wala tayong karapatang iangkop ang Kristiyanismo sa ating sariling pamantayan. Kahit na iilan lamang ang makapagsunod sa itinakdang ritwal, dapat itong panatilihin para sa ikabubuti ng iilan na iyon. Kung ang isang maysakit ay nasa gitna ng mga estranghero, hayaang kumain siya ng karne sa paraang hindi siya makikita ng iba at hindi mahihikayat sa kasalanan. Bumili na lang siya ng sour cream para sa sarili at kainin iyon sa kanyang silid." — "Hipokrisya iyan," ang sagot sa akin ng isa sa mga propesor na iyon, si . "Kung ganoon, bakit, para maging mas tapat, hindi ka lumalabas sa plasa at nagkakasala doon?" — ang tanong ko bilang tugon. Sa anong liwanag inihaharap ng diyablo ang lahat ng ito sa kanila! Nililikha natin ang sarili nating 'Ortodoksiya' at, sa diwa ng 'Ortodoksiyang' ito, iniintindi natin ang mga Banal na Ama at ang Ebanghelyo. Sa ating panahon, na napakaraming edukadong Kristiyano, dapat ay nagniningning nang maliwanag ang Ortodoksiya! Tingnan mo si San Nicodemus na Hagiorite²⁵⁹ — gaano karami ang kanyang nagawa! Ilang salita ang naisulat niya, ilang aklat! Inipon niya ang Mga Buhay ng Lahat ng mga Santo! Alam ng Reverendo ang bawat aklatan hanggang sa huling kuwit, kahit na wala siyang photocopier o kompyuter.

Dapat, hangga't maaari, maging tunay na Kristiyano ang isang tao. Pagkatapos ay magkakaroon siya ng diwa ng espiritwalidad; doon niya mararamdaman ang higit o hindi gaanong sakit para sa Ortodoksiya at sa Inang-bayan, at maiintindihan ang kanyang tungkuling pag-anak sa kanila. Sa ganitong kalagayan, sa pagkaalam ng isang pangyayari, ang isang Kristiyano ay nagpapakita ng pagkabahala, nag-aalala at nananalangin. Gayunpaman, ang isang Kristiyano na kailangang palaging pahihikayatin – 'Ngayon, magpakita ka ng interes dito, at pagkatapos ay doon' – ay parang isang parisukat na gulong na, upang makausad, ay kailangang palaging itulak. Ang layunin ay ang pag-udyok ay magmula sa loob mismo ng tao. Doon, magpapatuloy sila nang maayos — na parang bilog na gulong. Kung ang isang tao ay magiging tunay na Kristiyano, kung ang pag-udyok ay nagmumula sa kanilang kalooban, ibubunyag ng Diyos sa kanila ang mas marami at mas malawak pang mga bagay kaysa sa isang taong nagbabasa lamang [ng mga pahayagan]. Natututo ang ganitong tao hindi lamang ng nakasulat, kundi pati na rin ng malapit nang masulat. Nauunawaan mo ba ito? Dumarating sa isang tao ang banal na kaliwanagan, at ang lahat ng kanyang mga gawain ay nagiging maliwanag.

²⁵⁹ Ipinanganak noong 1749 ang Kagalang-galang Nicodemos ng Banal na Bundok. Isa siya sa mga pinaka-maalam na tao ng kanyang panahon. Pinagsama niya ang pambihirang galing sa mga agham at ang walang kapintasang kadalisayan ng pananampalatayang Orthodox. Mula noong 1775, nanirahan siya bilang isang monghe sa Banal na Bundok ng Athos. Dito niya isinulat ang napakaraming aklat, na bumubuo sa gintong kayamanan ng teolohiyang Orthodox at ascesis. Sa direktang pakikilahok ng Kagalang-galang Nicodemos, inedit at inihanda para sa publikasyon ang **Dobrotolyubie**, **Evergietinos** at iba pang mga akdang patristiko. Sumakabilang-buhay siya sa Panginoon noong ika-1 ng Hulyo 1809. Karamihan sa mga akda ng Kagalang-galang Nicodemos ay hindi pa naisasalin sa wikang Ruso. — *Tala ng tagasalin*.

Wala tayong karapatang sayangin, sa ating panahon, ang dakilang pamana na iniwan sa atin ni Cristo. Mananagot tayo sa Diyos. Tayo, ang maliliit na taong Griyego, ay naniwala sa Mesiyas; tayo ay binigyan ng biyaya na liwanagan ang buong mundo. Isang daang taon bago ang pagdating ni Cristo sa mundo, ang Lumang Tipan ay isinalin sa Griyego. At ano ang tiniis ng mga unang Kristiyano? Palagi nilang inilalagay sa panganib ang kanilang buhay. At ano ang kawalang-interes na namamayani ngayon! Paano ka makapagtatapat ngayon, kung kaya nating magbigay-liwanag sa mga tao nang walang hirap, nang hindi nanganganib ang buhay? Alam mo ba kung ano ang tiniis ng ating mga ninuno para sa kapakinabangan ng mundong ginagalawan natin ngayon? Alam mo ba kung ilang tao ang nagsakripisyo? Kung hindi nila ginawa ang sakripisyong iyon, wala tayong magkakaroon ngayon. At kaya't gumagawa ako ng paghahambing: noon, inilagay nila sa panganib ang kanilang buhay, pinanindigan nila ang kanilang pananampalataya — samantalang ngayon, na walang kahit anong presyur, tinuturing ng mga tao na pareho ang lahat! Ang mga hindi kailanman nawalan ng pambansang kalayaan ay hindi nauunawaan kung ano ang ibig sabihin nito. 'Huwag sana'y dumating ang mga barbaro at dungisan tayo!' — sinasabi ko sa mga taong ito, at ang tugon ko'y naririnig ko: 'Ano ba ang mawawala sa atin doon?' Pakinggan mo nga iyan! Sumpain nawa kayo, kayong walang kwentang tao! Ganyan na ang mga tao ngayon. Bigyan mo sila ng pera at sasakyan, at wala silang pakialam sa pananampalataya, dangal, o kalayaan.

Kami, ang mga Griyego, ay may utang na Orthodox na pananampalataya kay Kristo at sa mga banal na martir at ama ng aming Simbahan. At ang aming kalayaan ay utang namin sa mga bayani ng aming Bayan na nagmalot para sa amin. Dapat nating parangalan ang banal na pamana na ito. Dapat nating pangalagaan ito, hindi sayangin sa ating panahon. Isang malaking trahedya kung ang ganitong mga tao ay mapapahamak! At ngayon nakikita natin kung paano tinatawag ng Diyos ang mga tao sa pamamagitan ng personal na paanyaya, gaya ng pagpapadala ng paanyaya sa mga rekrut bago magsimula ang digmaan. Ginagawa ito ng Diyos upang may mapreserba, upang ang Kanyang nilikha ay mailigtas. Hindi tayo aalisin ng Diyos; gayunpaman, dapat din nating gawin ang ating makakaya sa makataong paraan. At para sa mga bagay na hindi magagawa sa pamamagitan ng makataong paraan, dapat tayong manalangin na ipagkaloob ng Diyos ang Kanyang tulong.